Joseph O'Connor

pardavėjas

Joseph O'Connor

Joseph O'Connor

pardavėjas

ROMANAS

IŠ ANGLŲ KALBOS
VERTĖ
VILJAMA
SUDIKIENĖ

CHARIBDĖ
VILNIUS
2000

Joseph O'Connor
The Salesman
Vintage, 1999
London

First published in Great Britain in 1998 by
Martin Secker & Warburg Ltd
Copyright © Joseph O'Connor 1998

© Charibdė, 2000
Visos teisės saugomos

© Vertimas į lietuvių kalbą, Viljama Sudikienė, 2000
© Dizainas, Romas Orantas, 2000

Leidykla dėkoja Airijos ILE (Vertimų fondui) Dubline
už finansinę paramą vertimui

Joseph O'Connor
PARDAVĖJAS
Romanas
Serija: *Naujas romanas*

Redaktorė Jolita Parvickienė
Maketavo Darius Kubilius
Korektorė Ieva Vanagaitė
Viršeliui panaudota
Alio Balbieriaus *nuotrauka*

ISBN 9986 - 745 - 40 - 3

Kedrų 6-401, 2009 Vilnius
Spausdino AB „Spindulys"
Gedimino 10, 3000 Kaunas
Užsakymas 1153

Rekomenduojama kaina 17,99 Lt

I
DALIS

Pratarmė

Glen Bolkenas, Dolkio aveniu, 1994 m. lapkritis

Kai atsiverčiu savo dienoraštį, rašytą tais siaubingais praėjusių metų pabaigos mėnesiais, meile, vėl įsitikinu, kad pirmą kartą mano akys užkliuvo už Donalo Kvino tą spalio rytą Keturių Teismų 29 teisme, kurio oras atsidavė pelėsiais ir senomis oda įrištomis knygomis. Nustebau, kai jis įėjo. Ko gero tikėjausi, kad žmonės bent atsisuks ir nuščius, kai trys sargybiniai jį įvedė ir pasodino į kaltinamųjų suolą; bet taip neatsitiko, jie ir toliau šnekučiavosi, tarnautojai ir gynėjai perdavinėjo vieni kitiems popierius ir storus aplankus, vyriausiasis teisiamųjų gynėjas krizendamas atlupo dantimis sąvaržėlę, visoje salėje farai pusbalsiu juokavo ir stumdėsi arba oriai dalykiškai žingsniavo, lyg mėgindami atkreipti svarbių asmenų dėmesį.

Jis įėjo kaip savimi pasitikintis žmogus, kuriam neva ši vieta priklauso ir jis nė neketintų trauktis, lydimas pečiuitų vyrų tamsiomis uniformomis, labiau panašių į karališkąją palydą nei į kalėjimo apsaugą. Tėvas Šonas pirštų galais palietė man riešą, liepė susiimti ir nesijaudinti.

Manau, kad kai jis lipo laipteliais į kaltinamųjų suolą, mane pirmiausia pribloškė jo smulkumas. Jis turėjo mažytes plaštakas, dailias ir elegantiškas pėdas. Judesiai buvo greiti, staigūs, nelyginant bjauraus žiemos paukščiūkščio. Jis ryšėjo mėlyną kaklaraištį, išmargintą juodų ir baltų laikrodžių raštu, vilkėjo vieną tų masinės gamybos eilučių, kurios gerai atrodo vitrinoje, bet dienos šviesoje – prastos, blausios ir nuskurusios, avėjo nudrengtus senus sportbačius, kurie man pasirodė šiek tiek neįprasti tokiomis aplinkybėmis. Jis buvo su žandenomis. Rankos trumpos ir storos. Nuo jo

dvelkė kažkokiu pasibodėtinu veiksnumu. Lengvai būtum galėjęs palaikyti jį boksininku.

Jo plaukai buvo daug šviesesni, nei atrodė laikraščių nuotraukose: gelsvai rausvi, prastai senamadiškai apkirpti pudingo dubenėlio stiliumi, ant viršugalvio šiek tiek praretėję. Panėšėjo, tarsi pats būtų apsikirpęs. Jis neparodė beveik jokio susidomėjimo kitais trim kaltinamaisiais, kurie buvo atvesdinti ir pasodinti į teisiamųjų suolą šalimais. Nepastebėjau, kad būtų bent kartelį žvilgtelėjęs į prisiekusiųjų, aštuonių vyrų ir keturių moterų, pusę. Sėdėjo lyg nuobodžiaudamas, kumptelėjusiais pečiais, įsikūnijęs abejingumas, šiek tiek pakreipęs galvą į šoną.

Nors visą savaitę kone be perstojo lijo, ta spalio diena buvo neįprastai karšta. Sausakimšoje teismo salėje buvo tvanku ir trūko oro, atrodė, tarsi viskas čia negyva. Ant suolelio priešais teisėją sėdėjo nutukęs registruotojas, visas apsipylęs prakaitu, man pasirodė, kad šerifo padėjėjas prie šoninių durų užmigo. Pamenu, viena advokatė paklausė teisėjo, ar būtų galima ką nors padaryti dėl, kaip ji pasakė, atmosferos teisme, ir teisėjas iš pradžių nesuprato, ką ji turi galvoje. Kai advokatė paaiškino, kad kalba apie oro tiekimą, teisėjas nusišypsojo, pasitaisė peruką, pasakė kažkokį pokštą, kurio gerai nenugirdau, nors keli gynėjai tyliai supratingai sukrizeno. Išbalęs kaip lavonas jaunas sargybinis turėjo išeiti atsinešti ilgos medinės karties su kabliu ant galo ir atidaryti stoglangį. Kol visa tai vyko, Kvinas žvalgėsi aplink, tankiai mirksėdamas akimis, ir pamojo smarkiai išsidažiusiai merginai, sėdėjusiai klausytojų galerijoje tarp dviejų kaulėtų vaikinų juodais akiniais ir žaliai baltais sportiniais drabužiais. Jis pasiuntė jai oro bučinį antrankiais surakintomis rankomis. Atrodė toks nekenksmingas ir išsiblaškęs. Manyčiau, jis šiek tiek priminė kino filmų žvaigždę.

Ko gero, maždaug tada vienas kalėjimo prižiūrėtojas palengva prisiartino prie manęs ir pasisveikino. Jis buvo stambus, raudonveidis šiek tiek prislėgtas vyrukas, kurio galva priminė kulką. „Ar čia tik nebus Bilis? – pradėjo jis. – Bilis Svynis?“ Paspaudė man ranką, pasakė, kad tai aš pakeičiau jo gyvenimą ir išgelbėjau san-

tuoką. Plati, pilna dantų šypsena, iš burnos tvokstelėjo mėsa. Nesupratau, ką jis turėjo galvoje. Suokalbiškai mirktelėjo. Aš pardavęs jam palydovinę lėkštę, pasakė ir niūktelėjo į petį; ką, po perkūnais, aš čia veikiąs?

Nemanau, kad kada nors pamiršiu jo veido išraišką, kai pasakiau.

Kai klausymai prasidėjo ir degalinės valdytojas išėjo liudyti, Kvinas nudūrė galvą ir įsispoksojo į teismo salės grindis, pasidėjęs smakrą ant sunertų plaštakų. Taip sėdėjo visą pusvalandį, įsmeigęs žvilgsnį į vieną tašką. Atrodė visiškai nepažeidžiamas; tiesą pasakius, kažkuri mano dalelė jam kone pavydėjo. Retkarčiais jis subarbendavo pirštais į skruostikaulius, tarsi klausytųsi muzikos. Pamenu, kaip apskritaveidis mažas sargybinis vienu metu stuktelėjo jam į nugarą, kad atsistotų išklausyti teisėjo. Nuo to laiko jis šiek tiek sudirgo, ir aš pastebėjau jo įprotį truktelėti kaklą, kad nublokštų plaukus nuo akių, kurios buvo mažos, kaip ir visas jis, ir ganėtinai siauros, nors jose dažnai šmėsčiojo nustebimo – net šoko – išraiška, be jokios matomos priežasties.

Slenkant pirmai valandai stebėjau jį. Ištyrinėjau mažiausias smulkmenas. Geras pardavėjas turi skvarbią akį smulkmenoms. Kartkartėmis jo lūpos sukrutėdavo, lyg kalbėtų pats su savimi; tarpais jis dantimis krimsdavo viršutinę lūpą arba smailiu it geluonis liežuviu lyžtelėdavo plonus ūsiukus. Praėjus daugeliui dienų ir savaičių nuo to pirmo karto, tankiai pagaudavau save galvojantį apie jį, ypač labai anksti rytais kažin kodėl. Dažnai tai būdavo pirmas dalykas, į kurį sutelkdavau savo dėmesį prabudęs: aiškiai įsimintas vaizdas, kaip jis lyžčioja savo ūsiukus, krutančių lūpų vaizdas, keistas šaižus jo purvinų sportbačių spygčiojimas, pasigirsdavęs, kai jis nuleisdavo kojas nuo kaltinamųjų suolo ant grindų. Buvo keista. Kartais net pagaudavau save įsivaizduojantį, kad esu jis. Tikriausiai norėjau sužinoti, kaip jis jautėsi.

Tik keli dalykai, nutikę per visą teismo procesą, sukrėtė mane ne mažiau, kaip tas pirmas kartas, kai jį pamačiau. Nenuleidau nuo jo akių, mažyte, tą pirmą kartą. Jutau, kaip neapykanta šnypš-

dama burbuliuoja mano gyslomis, kol ėmė rodytis, kad įniršis sprogs tarsi granata mano viduriuose. Iš tiesų tai tapo įdomu kone kaip objektyvus reiškinys, tiesiog stebėjau, kiek dar tasai pojūtis gali stiprėti. Jaučiau jam tokią gryną aiškią panieką – atrodė, lyg kažkas manyje išdegė iki pat šaknų, – kad vienu metu vargiai beįstengiau susikaupti ties tuo, ką kalbėjo advokatai, pareigūnai, tėvas Šonas šalimais; nepajėgiau suvokti net teisėjo žodžių, kuriuos jis kartkartėmis pratardavo, atrodė, kad jie sklinda iš kažkur toli ir neturi nieko bendra su manimi. Negalėjau atplėšti žvilgsnio nuo Donalo Kvino. Tačiau nemanau, kad jis bent žvilgtelėjo į mane.

Prieš pat pietų pertrauką jis mostu pasikvietė prie kaltinamųjų suolo savo gynėją. Mačiau, kaip piktai linksėjo jai galva ir šnairavo, girdėjau jo švokščiantį balsą. Tada ji išėjo priešais teismo salę, laiba, energinga jauna moteris vešliais tamsiais plaukais, kalbanti su Šiaurės Airijos akcentu.

„Jūsų kilnybe, – kreipėsi ji. – Atleiskite. Turiu prašymą savo kliento atžvilgiu."

„Sakykite."

„Mano klientą jau kelios dienos kamuoja baisus skausmas, jūsų kilnybe. Protinio danties."

Klausytojų galerijoje kažkas sukikeno. Teisėjas įsmeigė žvilgsnį į gynėją ir nusiėmė akinius, nepatiklumo išraiška šmėstelėjo jo užkritusiose akyse.

„Mano klientas labai kenčia, jūsų kilnybe. Jis sako, kad iš skausmo negali susikaupti šioms teismo procedūroms. Nuolankiai prašau, jūsų šviesybe, paskelbti vienos dienos pertrauką, kad būtų galima pasirūpinti šiuo reikalu."

Teisėjas atsiduso, jo senas veidas priminė vanagą vyno raudonumo užuolaidos fone. „Ar valstybė turi kokių nors prieštaravimų?" Vienas pagrindinių kaltintojų papurtė galvą. Kelias sekundes teisėjas barbeno rašikliu į riešą. Tada pasisuko į kaltinamųjų suolą, išraudęs ir nerangus, lyg trokštų atsidurti kur nors kitur. Atrodė, jis kelias akimirkas spoksojo į Kviną, paskui vėl pažvelgė į bylą ant savo stalo.

„Protinio danties skausmas nepakeliamas, jūsų kilnybe“, – pratarė gynėja. Jis nekreipė į ją jokio dėmesio ir toliau nervingai rausėsi savo popieriuose.

„Matau, kad jūsų klientas tarnavo karo pajėgose, panele Harding. Maniau, kad airių kareiviai išmokyti neinkšti dėl menkiausio skausmelio. Dieve, apsaugok mus, jei dabar būtume užpulti.“

Teismo salės gale pradėjo juoktis daugiau žmonių. Kvino veidas iš pykčio pajuodo. „Na“, – pratarė teisėjas.

„Jūsų šviesybės žiniai, – pasakė gynėja, – mano klientas buvo eilinis gynybos pajėgų kareivis ir iš tikrųjų tris mėnesius tarnavo Libane, kur buvo pasiųstas su Jungtinių Tautų taikos palaikymo misija toje šalyje. Tačiau dabar jis nebetarnauja kariuomenėje, jūsų kilnybe.“

Teismo salės gale kažkas garsiai nusišaipė. Šerifo pareigūnas krūptelėjęs prabudo.

Teisėjas linktelėjo ir kažką užsirašė. Tada vėl pažvelgė į kaltinamųjų suolą, jo skaisčiai raudonas išrasojęs veidas blizgėjo. „Ketinu leisti jums apsilankyti pas dantistą, pone Kvinai. Pareigūne, išveskite kaltinamąjį ir deramai pasirūpinkite šiuo reikalu. Skelbiu pertrauką iki rytojaus ryto dešimtos valandos.“

„Ačiū, jūsų kilnybe, – pasakė gynėja. – Dėkoju teismui.“

Teisėjo veidas buvo neįžvelgiamas. „Esu tikras, kad mes visi be galo laimingi galėdami garantuoti konstitucines jūsų kliento protinio danties teises, panele Harding. Ir laimingi girdėdami, kad jis bent tokiu pavidalu turi *proto*, šiaip ar taip.“

„Taip, jūsų kilnybe. Ačiū, jūsų kilnybe.“

Kvinas dirstelėjo į lubas, ir man pasivaideno, kad blizgančiose jo akyse šmėstelėjo blyški, bemaž sutrikusi šypsena.

Dabar neabejoju, kad būtent tą akimirką ir nusprendžiau jį nužudyti.

Pirmas skyrius

Kadangi viskas turi kuo nors prasidėti, manau, kad turėčiau pradėti nuo tada, kai pirmą sykį sutikau tavo motiną. Prisiminsi, kad esu tau pasakojęs, kaip Šonis, aš ir dar keli vaikinai iš Ringsendo, būdami dar vaikigaliai, subūrėme nediduką skifl ansambliuką. Pasivadinome „Reitauno ritmo karaliais“, pasakysiu tau, ir ketinome tapti garsenybėmis. Storulis vaikinas, vardu Noilas Beskoumas, mušė būgnus. Kubilas Beskoumas – visi jį vadino. Sakydavome Kubilui, kad jis jau ir taip didis. Savo pilvą galėjo nešioti nelyginant škotišką sijoną.

Aš skambinau pianinu, kai tik rasdavome pianiną; kitais kartais įnirtingai brazdindavau seną bandžą arba didžiulę apdaužytą gitarą storomis plieno stygomis, nuo kurių man skaudėdavo ir kraujuodavo pirštai. Šonis Ronanas – tėvas Šonas – grojo savo dailia pusiau akustine raudona „Hofnerio“ gitara, kurią buvo užsisakęs iš katalogo, atsiųsdinto Čikagoje gyvenusios tetos.

Paskutinį kartą su Noilu netikėtai susidūriau mieste maždaug prieš metus, netrukus po tos siaubingos nakties ir to, kas tau atsitiko. Buvo viena iš tų tamsių lietingų Dublino rudens popiečių, kai nuo šalčio gelia odą ir sopa pirštų galiukus. Lėkiau Graftono gatve, kažkur vėluodamas, kai pakėlęs akis pastebėjau didžiulį drimbą, spoksantį į „Brown Thomas“ vitriną, ir pažinau jį iškart, nors nebuvau matęs visą šimtmetį. Priėjęs pliaukštelėjau per petį. Nesuklydau, tai buvo Kubilas. Jis mane taip apkabino, kad vos nenusuko sprando. Dabar gyvena Milvokyje, Viskonsine, vedė libanietę merginą, trečia santuoka, namuose nebuvo beveik dvidešimt metų, pasakojo jis. Ten jis dirbo „Amtrako“ kompanijos mašinis-

tu. Pasakiau, kad jau prieš kelerius metus mečiau mokytojauti – pamelavau dėl tų metų – ir pardavinėju palydovines TV lėkštes. Jis nusijuokė. „Tik pamanyk, bičiuli. Ketinome būti tikros rokenrolo žvaigždės, pameni, Bili? Šauniai malėme liežuviais, bet pagaliau netoli tenuėjome, ar ne?" Danguje virš Triniti koledžo blykstelėjo žaibas ir nugriaudėjo. Į gatvę pabiro kruša. Mes pasitraukėme į tarpdurį, Kubilas keiksnojo orą.

„Kaip toji tavo vyresnioji mergaitė? – paklausė jis manęs tada. – Spėju, kad dabar ji gerbiama ištekėjusi ponia?"

Papasakojau jam, kad Lizi emigravo į Australiją ir ištekėjo už Franklino. Parodžiau jos nuotrauką, taip pat ir Konalo su Erina, kurie, anot jo, kaip dvyniai, visai nepanašūs. Pamenu atkreipęs dėmesį į amerikietišką jo akcentą, kai tarė jų vardus. Mane jis pavadino žavingu seneliu. Tada paklausė apie tavo motiną. Atrodė nuliūdęs, kai papasakojau, kaip mums nieko neišėjo, ir sukrėstas, išgirdęs apie jos mirtį. Tačiau kai pasakiau, kas atsitiko tau, švelnios traiškanotos jo akys prisipildė ašarų. Jis vis kartojo tavo vardą, kartojo ir kartojo. Meivė. Mažoji Meivė. Netrukus net ėmiau gailėtis pasakęs, toks nusiminęs jis buvo. Primygtinai norėjo tą pat vakarą kartu važiuoti į ligoninę; taksi abu tylėjome visą kelią pakrantės plentu Dan Lierio link, pasišiaušusios pilkos bangos tiško į Būterstauno molą.

Vėliau nuėjome į „Karališkojo laivyno" viešbučio barą. Jis išgėrė kelis puodelius airiškos kavos, o aš toniko. Jis buvo baisiai išbalęs, o akyse atsispindėjo siaubinga tuštuma. Vis įkalbinėjo mane ko nors išgerti. „Kas yra, Bilai, ar jau nebemėgsti? Tik nesakyk, kad pasidarei vienas iš tų prakeiktų paliegusių šventeivų?" Pasakiau jam, kad per daug šitai mėgau, kad tai tapo viena iš didžiausių mudviejų su tavo motina problemų. Jis pamėgino nusišypsoti. „Jėzau. Iš tikrųjų juk niekada nebūna taip, kaip tikiesi, Bili, tiesa?"

Po kelių savaičių į namus atėjo minkštas vokas su Viskonsino pašto ženklu. Jame buvo fotografija, kurią Kubilas prižadėjo man tą vakarą, kai parlydėjau jį į pensioną, sena, išmarginta pelėsių, suglamžyta nuotrauka: „Reitauno ritmo karaliai" koncertuoja Byč-

vudo aveniu teniso klube 1963 metų gruodžio naktį. Tada man buvo septyniolika. Štai mes ant tos ankštutėlės scenos po žemomis lubomis, Šonis priešaky, apykaklė užraityta ant juodo odinio švarko, raudona „Hofnerio" gitara kabo iki pat tarpukojo, balti marškiniai prasagstyti iki bambos. Drėgni ežiuku kirpti plaukai krenta jam ant akių, kelios sruogos prilipusios prie plačios išprakaitavusios kaktos. Už nugaros aš brazdinu gitarą ir atrodau šiek tiek nelaimingas. Kubilas vilki ryškiai rožinę blizgančią savo sesers Bernisės palaidinę ir kietai užsimerkęs, išpūtęs skruostus pliekia būgnus. Šalia jo iš arbatos dėžės padarytu bosu groja Frenkas Inglišas, malonus romus vaikinas iš Ringsendo Houpo gatvės. Nemačiau Frenko jau trisdešimt metų ir neturiu žalio supratimo, kas jam galų gale nutiko.

Tais laikais Šonis buvo toks gražuolis, kad visos Ringsendo merginos vadino jį akinamu. Jo plaukai buvo lygūs, juodi ir, kitaip nei manieji, nesigarbanojo, blyški oda, spindintys balti dantys, ant skruostikaulių galėjai pamauti skrybėlę, kaip sakydavo mano mama. Kai su juo kalbėdavai, žvelgdavo tiesiai į akis taip, kad pasijusdavai tarsi būtum vienintelis svarbus asmuo pasaulyje. Atidžiai klausydavosi, ką jam kalbėdavai; dažnai atsakydavo tik gerokai vėliau, lyg tuo tarpu iš tikrųjų būtų apie tai mąstęs. Buvo nesuvaržytas ir atsipalaidavęs, nė karto neregėjau jo dėl ko nors susijaudinusio. Mergaitės jį tiesiog dievindavo. Jis mokėjo vieną gudrybę, kuria mačiau jį ne kartą naudojantis: kai į kambarį įeidavo graži mergina, jis nerūpestingai palaukdavo, kol jį pastebės, tada atsigręždavo, išsitraukdavo iš dantų cigaretę, nusišypsodavo savo akinamai spinduliuojančia šypsena, abejingai numesdavo cigaretę ant žemės ir sutrindavo koja *nė akimirkos nenuleisdamas akių*. Tai buvo menkutė smulkmena, tačiau visuomet suveikdavo.

Štai jis toje nuotraukoje akinamai besišypsantis. Dieve, koks košmaras jis buvo.

Manau, kad tą vakarą įpusėjome savo programą, kai vidury minios, tiesiai po besisukančiu veidrodiniu rutuliu pamačiau šią liauną gražią merginą, šokančią su kita mergina. Ji vilkėjo mėly-

ną baltai taškuotą trumpomis rankovėmis suknelę iki kelių. Juodus plaukus buvo susirišusi ant viršugalvio. Buvo pasipuošusi kažkokiu pakabučiu, kuris, atrodė, blykčiojo ant švelnaus jos kaklo, kai jį nutvieksdavo veidrodinio rutulio šviesos. Ji buvo tokia miela, kad priminė man Odri Hepbern. Juodvi su drauge buvo puikios šokėjos. Sukosi ratu, lingavo viena kitą pirmyn ir atgal, sykiu prapliupdavo juoku, ėmusios siūbuoti klubais ir spragsėti pirštais muzikos ritmu. Kartkartėmis berniukai baimingai prieidavo kviesti jų šokti, bet dažniausiai abi merginos tik papurtydavo galvas ir atsisakydavo. Negalėjau liautis žiūrėjęs į tavo motiną, kaip ji šoka džaivą ir tvistą, kaip juokdamasi atlošia galvą, negalėjau atplėšti akių nuo viso jos lengvumo, nuo mėlynos suknelės baltais žirneliais, vilnijančios aplink jos grakštų kūną. Neseniai vieną vėlų vakarą baisiai audrai siaučiant važiavau iš Limeriko, kai per automobilio radiją pro lietų ir vėtros kauksmą išgirdau Šeimesą Hynį, deklamuojantį seną meilės eilėraštį, ir jo eilutę – jos drabužio tekėjimas: pasakysiu tau, mažute, tai nubloškė mane tiesiai į tos nakties, kai sutikau Greisę Lorens, kvapus – kvepalų, prakaito, ištrinktų plaukų, pigaus skutimosi losjono karštu drėgnu oru, – girdėjau, kaip girgžda teniso klubo šokių aikštelės grindys, regėjau jos drabužio tekėjimą.

Mūsų programai besibaigiant juodvi išsmuko ir dingo kitame salės gale. Kai baigėme groti, kiti vaikinai nuėjo į persirengimo kambarį, o aš lūkuriavau salėje, tikėdamasis vėl ją pamatyti ir galbūt net pakalbinti. Kurį laiką slampinėjau pirmyn atgal, apimtas keisto svaigaus jausmo. Scenoje pasirodė kita grupė. Poros pradėjo lėtai suktis. Niekur negalėjau rasti tavo motinos. Po kurio laiko lioviausi ieškojęs ir nutariau išgerti. Štai tada ir vėl ją pastebėjau.

Ji stovėjo eilėje prie mineralinių gėrimų baro, mudu skyrė keturi žmonės, apkabinusi ilgomis įrudusiomis rankomis merginą gėlėta eilute bei vaikiną su džinsais ir odinuke. Visi trys linksmai šnekučiavosi. Įtempęs ausis stengiausi išgirsti, ką sakė tavo motina, bet man nesisekė, žodžių atskirti negalėjau. Pamenu, kaip ji išsirišo platų mėlyną kaspiną ir paleido plaukus ant pečių. Lyg

šukuodamasi persibraukė pirštais plaukus. Žvelgiau į jos veidą iš šono. Ji man atrodė tokia graži, kad net vėrė širdį. Priėjusi su draugais prie baro užsisakė gėrimų. Tada visi trys sustojo atokiau ir stebėjo šokėjus, gurkšnodami iš savo butelių ir baksnodami vienas kitą.

Grupė grojo Kalėdų giesmę. Absurdiškai aukšta mergina Kalėdų senio drabužiais traukė žodžius linguodama iš vieno šono į kitą pagal trūkčiojantį būgnininko šepetėlių ritmą.

Niūrų viduržiemį,
Žemė geležim ledėjo,
Šiauriam vėjui raudant,
Vanduo akmeniu stovėjo:
Leidos baltos snaigės, ant sniegų sniegai,
Ant sniegų sniegai,
Niūrų viduržiemį,
Taip seniai kadai.

Tuo metu atsidūriau prie pat baro ir vos už kelių pėdų nuo tavo motinos. Ji stovėjo nugara į mane, galėjau matyti jos nuogų rusvų pečių apvalumus. Užsakiau gėrimų vaikinams ir sau, susimokėjau. Jau ketinau pasiėmęs butelius eiti, kai tavo motina kikendama atsisuko ir pastatė ant baro savo limonado butelį, ir aš pagavau jos žvilgsnį. Man suplastėjo viduriuose. Neturėjau laiko galvoti, tiesiog išpyškinau, ar nenorėtų su manimi pašokti. Ji minutėlę įsispitrijo į mane atlaidžiai pašaipiu žvilgsniu, bet paskui tiesiog gūžtelėjo pečiais ir pasakė, taip, gerai. Atsigręžusi į vaikiną bei merginą paprašė pasaugoti rankinę.

Grupė užgrojo naują dainą. Mes nuėjome į šokių aikštelės pakraštį. Tavo motina uždėjo rankas man ant pečių, o aš uždėjau savąsias ant jos klubų. Pamenu šiltą švelnų jos suknelės audinį. Mudu šokome taip atsitraukę vienas nuo kito, lyg tarp mūsų būtų šokęs dar vienas asmuo. Kelis mirksnius ji nepratarė nė žodelio, tiesiog dairėsi po salę droviai šypsodamasi, kartkartėmis atmesda-

ma ilgus plaukus nuo akių arba švilpiniuodama. Mane intrigavo tas jos švilpimas: nemanau, kad kada nors anksčiau būčiau sutikęs švilpaujančią merginą. Tada ji pažvelgė man į veidą – žibančių akių vyzdžiai buvo išsiplėtę ir tamsūs – ir paklausė, ar visuomet būnu toks tylus. Nesumojau, ką atsakyti, todėl paprasčiausiai atsiprašiau. Pajutau, kaip raustu. Ji švelniai man nusišypsojo ir pasakė, kad tai nieko tokio. Iš tiesų ji mėgstanti, kai berniukai šoka tylėdami ir nekamantinėja it prakeikti policininkai.

„Nes kai kurie, – kalbėjo ji, – tik išėję į aikštelę iškart pradeda: koks tavo vardas, kokią lankai mokyklą, kur gyveni ir kokią mėgsti muziką? Ir, žinoma, – čia ji nutaisė kvailą balsą ir išvertė akis, – ar dažnai čia ateini?“

„Ar dažnai?“ – paklausiau.

„Ne, – ji įsmeigė į mane akis. – Bet džiaugiuosi, kad šiandien atėjau.“

„Aš irgi.“

„Aš tuo neabejoju“, – nusišypsojo ji.

Prisislinkusi artėliau ji sunėrė rankas man už nugaros, palytėdama mentis.

„Tai kodėl atėjai? – paklausiau. – Ar dėl to, kad greitai Kalėdos?“

„Ne, netikiu Kalėdomis“, – atsakė ji.

Kai pagaliau parsigavau tąnakt į Reitauną, namuose buvo tamsu ir tylu. Mano lūpos nuo šalčio buvo suskirdusios ir išdžiūvusios. Kurį laiką sėdėjau virtuvėje gurkšnodamas arbatą ir kramsnodamas skrebutį, ant Kalėdų eglutės mirksėjo raudonos ir auksinės švieselės. Žvelgiau į mažytes prakartėlės figūrėles ant židinio atbrailos, į klūpančius piemenėlius, mėlynai apsigobusią mergelę, kupranugarį nutrupėjusia kupra, apdaužytą ir beformį Rytų išminčių. Užlipau į savo kambarį, užsidegiau lemputę prie lovos ir nusirengiau. Tą naktį buvo taip šalta, jog, menu, visas drebėjau, o langai buvo apšerkšnijęs iš vidaus. Pasiėmiau nuo lovos antklodę ir visas į ją susisupau. Tavo dėdė Styvenas, tuo metu buvęs gal kokių dešimties, prabudo ir paklausė, ar man kas negerai, bet pasakiau,

kad ne, nieko bloga, dabar viskas gerai, ir jis vėl užmigo, murmėdamas vardus žvaigždžių, kurios kažkodėl šio amžiaus jam visuomet sapnuodavosi. Pasiėmiau pieštuką, seną sąsiuvinį ir užsirašiau dainos, pagal kurią mudu su tavo motina šokome, žodžius.

„Laputė, – murmėjo jis pro miegus. – *Andromeda. Drakonas. Persėjas.*"

Tą sąsiuvinį tebeturiu ir dabar, bet tik visai neseniai vėl jį aptikau apačioje, stalčiuje, prikimštame susiraizgiusių šventinių lempučių, blizgančių juostelių, krepo popieriaus skiaučių ir iš skardos išlankstytų angelų. Ant gelsvai rausvo viršelio buvo Airijos žemėlapis, airiškai užrašytas mano vardas ir gimimo vieta – *„Liam O'Suibhne, Baile Atha Cliath"** – ir sudėtingas keltų kryžius. Vidinėje viršelio pusėje buvo atspausdinti visų 1916 metų deklaracijos signatarų vardai, jų gimimo ir egzekucijos, įvykdytos britų, datos. Sąsiuvinyje yra tik vienas namų darbas – esė, ką nuveikiau per tų metų vasaros atostogas. Visi kiti vaikai aprašė keliones po šalį pas gimines arba kaip statė smėlio pilis Dolimaunto pajūry. Aš parašiau apie kelionę į mėnulį. Štai tas rašinėlis: Liam O'Suibhne „Mano vasara Mėnulyje". O ant vidinės paskutinio viršelio pusės data ir dainos žodžiai, raudonu rašikliu iškeverzoti smulkiomis raidelėmis, kažkaip įtaikyti po visų trisdešimt dviejų Airijos apygardų, jų svarbiausių miestų, didžiausių upių ir pagrindinių pramonės šakų sąrašu bei epigrafu: „Nelaisva Airija niekada nebus taiki".

Erelis. Delfinas. Arkturas. Kastoras. Gyvatnešys. Sietynas. Žirafa.

1963 m. gruodžio 12 d.

Nauji jausmai užplūsta;
Ir mano veidas mainos;
Girdžiu gitarų skambesį malonų,
Kaskart, kai išvystu tave ateinant.

---

*Liamas O'Siuvne, Dublinas (airiškai, – *vert. past.*).

*

Antrą dieną mudu su Šoniu atvykome į teismo posėdį kelias minutes pavėlavę. Eismas keliu iš Dolkio buvo labai prastas; dviejų juostų greitkelyje už RTE* įstrigo benzovežis, Natlio skersgatvis buvo uždarytas. Atvykę į teismą supratome, kad atsitiko kažkas labai blogo. Prie durų stumdydamiesi grūdosi reporteriai, mėgindami fotografuoti, nors ir buvo įspėti liautis, o sargybos grandinė mėgino juos sustabdyti. Kai mėginome įeiti, kai kurie šaukė klausdami, kaip jaučiuosi dabar po to, kas įvyko. Nespėjau nė atsakyti ar net prasižioti, kai du sargybiniai sugriebė mudu su Šoniu už rankų ir nutempė per spūstį teisman. Besibraudamas į salę pamačiau, kad ant kojų pašokęs detektyvas mėgina pasikalbėti su teisėju. Klausytojų galerijoje žmonės ploja ir rėkia. Prie gynėjų stalo gynėjai ir jauni tarnautojai įnirtingai rausiasi storuose aplankuose ir knygose. Teisėjas tranko kumščiu į tribūną. „Tylos! Turiu daugiau ką veikti, nei ginčytis su susirinkusiais čia tuščiagalviais, kaip matau, linksmintis ir pramogauti. Šio teismo proceso daugiau nebenutrauksime. Arba čia tučtuojau stos visiška tyla, sakau jums, arba sargyba nedelsdama visus iš čia išgrūs. Dabar tęskite, inspektoriau."

Detektyvas atsikosėjo. „Taip, jūsų kilnybe, bijau, kad man tenka pareiga pranešti teismui, jog, nelaimei, vakar apie pusę šešių po pietų kalinys Kvinas paspruko ir dar vis nesulaikytas."

Priėjo Lizi ir suspaudė man riešą. Šonio burna plačiai atvėpo. Vienas gynybos advokatų atsistojo ir pradėjo kažką vapėti apie pareiškimą dėl neteisingai vedamo proceso. Negalėjau suvokti, ką jis sakė. Atrodo, norėjo, kad išeitų prisiekusieji. Kilo ginčas. Pamenu paskirus, piktai išrėktus žodžius – Aukščiausiasis Teismas, teisingumas, konstitucinės teisės – o paskui, prieš prisiekusiesiems išeinant, detektyvas pakėlė ranką ir paprašė leidimo dar kartą kreiptis į teismą. Gynyba aršiai prieštaravo, kad būtina pasitarti, bet teisėjas liepė jiems sėstis. Kvino gynėja liko stovėti, ginčydamasi,

*Airijos radijas ir televizija (*vert. past.*)

kad prisiekusieji privalo tuojau pat pasišalinti, jei detektyvui ketinama leisti liudyti.

„Dėl Dievo, ar pristabdysite arklius, panele Harding? Jie išeina. Tik minutėlę išklausysiu detektyvo, tai ne liudijimas. Inspektoriau, kokių priemonių galite imtis, kai taip nesėkmingai susiklostė įvykiai?“

„Jūsų kilnybe, dabar mano pareigūnai jo ieško, esu tikras, kad netrukus suims. Raginčiau jūsų šviesybę nesiimti jokių veiksmų, kad patenkintumėte prašymą dėl neteisingo proceso. Kurį laiką mano kolegos ir aš gerai pažinojome kalinį Kviną. Jam priskiriami sunkūs smurtiniai nusikaltimai miesto pietuose. Turėjau progos daug kartų jį apklausti. Jis kilęs iš pagarsėjusios nusikaltėlių šeimos ir jau anksčiau turėjo nemalonumų. Jūsų šviesybė prisimins, kad pernai per miesto nusikaltėlių vaidus buvo nušautas jo brolis.“

Gynėjas, kurio anksčiau negirdėjau kalbančio, pašoko ir sušuko: „Jūsų kilnybe, tai absoliučiai piktina. Trys ar keturi prisiekusieji tebėra teismo salėje. Priešais jus guli pareiškimas dėl šio reikalo. O tai, ką dabar pasakė detektyvas Doilis, yra nereikšminga ir visiškai nepriimtina. Turiu reikalauti tuojau pat išvesti visus prisiekusiuosius, jei jam dar kartą bus leista taip piktnaudžiauti teismu“.

„Taip taip, pone Daganai, žinau. Nepriimtina, detektyve, jūs taip pat gerai tai žinote. Bent jau turėtumėte žinoti. Dabar prašau likusių prisiekusiųjų palikti teismą.“

Paskutiniai prisiekusieji išgužėjo pro duris.

„Jūsų kilnybe, – pasakė tada detektyvas, – jei paskelbtumėte trumpą pertraukėlę...“

Teisėjas pakėlė ranką. „Jūs gerai žinote, kad šiais sunkiais laikais mano simpatijos policininkų pusėje ir taip toliau. Manau, sutiksite, kad tik labai retais atvejais atsakau policininkams. Bet ką gi man daryti šį kartą? Numatytos tam tikros procedūros, jūs tai žinote. Kaip, dėl Dievo, šis žmogus, kaltinamas tokiu sunkiu smurtiniu nusikaltimu, sugebėjo pasprukti iš kardomojo įkalinimo vietos?“

„Atrodo, jis įveikė dantistą, jūsų kilnybe, ir sugebėjo išlipti per užpakalinį patalpų langą. Pasinaudojęs nutekamuoju vamzdžiu.“

Iš teismo salės galo nuaidėjo griausmingas juokas.

„Jūs suvokiate, kaip tai skamba, detektyve?“

„Žinau, jūsų kilnybe, bet...“

Trijulė kaltinamųjų suole prapliupo rėkti. Stumdydamiesi ir muistydamiesi jie mėgino pašokti ant kojų, ir pareigūnams teko juos sutramdyti. Klausytojų galerijoje minia plojo ir pritariamai šaukė. Tie trys vėl įstengė atsistoti; jie svaidė keiksmus teisėjui. „Ei, tu, – kriokė vienas. – Dulkinau tavo žmoną. *Dulkinau tavo žmoną*!“ Prižiūrėtojas grūdo jį atgal. Į teismo salę įbėgo būrys policininkų su bananais.

„Sutramdykite juos“, – šaukė teisėjas.

Pripuolęs prie manęs detektyvas pradėjo kažką sakyti, bet dėl triukšmo nieko negalėjau suprasti. Šalia manęs Lizi Franklino glėbyje apsipylė ašaromis. Pastebėjau Hoperį, sėdintį ant suolo, susiėmusį rankomis už galvos.

„Tylos, – užriko teisėjas. – Čia bus tvarka, arba šią pat minutę išvaikysiu teismą.“

Žinau, kad tikriausiai stebėsies, kodėl visa tai dabar darau, kodėl rašau šiuos žodžius, kurie papasakos tau, kas nutiko man ir Donalui Kvinui praėjus savaitėms ir mėnesiams nuo tos dienos, kai nusprendžiau atimti jam gyvybę ir ėmiausi kurti planus. Iš tiesų ir pats stebiuosi. Jau vos po kelių puslapių mažumėlę baiminuosi, kad visiškai bergždžias dalykas mėginti tokius dalykus išsakyti žodžiais. Beveik tas pat, kaip mėginti sulaikyti plūstantį vandenį.

Geras pardavėjas žino, ką žodžiai gali ir ko negali.

Vis dėlto turiu tam savų priežasčių.

Kartą, prieš daugelį metų, kai pirmą sykį gydžiausi Karlou psichiatrijos ligoninėje – manau, tau galėjo būti kokie septyneri ar aštuoneri, – konsultuojantis psichiatras paprašė, kad per kokią savaitę surašyčiau visus svarbius savo gyvenimo įvykius. Tik tiek. Jo manymu, tai turėtų man padėti, sakė jis. Daugelį sveikstančių alkoholikų šitai paveikė teigiamai.

Keistas tai buvo potyris, nes tik mėgindamas parašyti pasakojimą supratau, kokie dalykai iš tiesų buvo svarbūs. Tau tai gali nuskambėti neįtikinamai, bet patikėk, tai tiesa. Tais laikais per daug buvau įklimpęs į kasdienybę, kad galėčiau ką nors įvertinti objektyviai. Rašiau visą savaitę, dažniausiai vėlai naktimis arba labai anksti rytais, kai pamišėliai mano palatos draugai ligoninės koplyčioje klausydavosi mišių. Rašiau, kol ant didžiojo piršto iššoko kieta raudona pūslė, tada vėl nuėjau pas psichiatrą ir parodžiau, ką buvau nuveikęs. Kurį laiką jis vartinėjo du pilnai prirašytus bloknotus. Atrodė nusivylęs ir net šiek tiek sutrikęs. Visa tai puiku, pasakė jis, bet nėra jausmų.

Aš neturėjau jausmų. Šioji mano dalis, ko gero, mirusi, pasakė jis. Ten buvo vien faktai. Niekuomet nepamiršiu keistos jo veido išraiškos, kai jis man tai sakė. Jūsų gyvenimas, pone Svyni, yra vien fffaktai ir jokių jjjausmų.

Tik man galėjo nuskilti tokia laimė gauti vienintelį visoje ligoninėje mikčiojantį psichiatrą.

Turėtumėte pamėginti prisiminti savo jausmus – štai ką jis manė, – tiksliau, ką jjjautėte pasirinkdamas. Štai kas iš esmės dddaro žmogų žmogumi – pasirinktų sprendimų prigimtis. Kiekvienas asmuo yra jo padarytų sprendimų visuma, kalbėjo jis, kiekvienas mūsų yra istorija – troškimų, patirčių ir fffantazijų mišinys: turėjau parašyti savo gyvenimo istoriją, jei norėjau gggalutinai pasveikti.

Kilo pagunda pasiųsti jį po vvvv, bet, ko gero, man truputėlį jo pagailo. Grįžau į palatą ir dar mažumėlę rašiau, paskui lioviausi. Bet ilgomis tylos valandomis, kurias leidau apatiškas ir prislopintas dirbtinės šilumos kokone, ardomame atsitiktinių keistų apsėdimų, netikėtų nervų priepuolių, pagaudavau save nepaliaujamai galvojantį apie tą žodį. Pasveikti. Įdomus žodis. Pasveikti, vadinasi, atsigauti po ligos, žinoma, bet taip pat ir atsigriebti. Kai jūroje nuskęsta laivas, skenduolių lavonai išgriebiami. Policija atgauna pavogtas gėrybes. Yra dar viena reikšmė, žinoma, – taisytis. Matai, mažute, kažkodėl pastaruoju metu galvojau apie tai, ką prieš tiek metų man pasakė psichiatras.

Tikriausiai norėjau pasitaisyti. Iš čia ir tie žodžiai.

Yra ir kita, dar svarbesnė priežastis, kodėl dabar tai darau. Praėjusį mėnesį kalbėjausi su tavo gydytoju, ir tas pokalbis neišeina man iš galvos. Jis pasakė, kad nėra ko tikėtis kokių nors tavo būklės, kaip jis tatai pavadino, pokyčių, bent jau artimiausiu metu. Tu neatsigausi iš komos, į kurią pakliuvai per Donalą Kviną ir tris narsuolius jo draugus. Tačiau ir nenumirsi pirma laiko. Gali pabusti po metų ar penkerių, ar trisdešimties. Visai įmanoma ir netgi labai tikėtina, kad jei atbusi, tavo atmintis bus sutrūkinėjusi į gabaliukus arba ir visai prarasta; kai stengsiesi prisiminti svarbius savo gyvenimo įvykius, ten nieko nebus. Tik tuštuma. Kaip kompiuteris, sakė jis, iš kurio ištraukė kietąjį diską ir išmetė.

Galimas dalykas, kad bus ir ilgalaikių motorinių neuronų sutrikimų, taip pat raumenų atrofija. Galbūt tu niekada nebegalėsi normaliai vaikščioti. Lygiai taip pat gali būti mažų mažiausiai pusaklė ar pūskurtė. Galbūt būsi praradusi kalbos dovaną. Ši mintis mane ypač gąsdino, nes tu visuomet buvai kupina nesibaigiančio šaunaus tauškėjimo, kaip tavo motina. Visi šie dalykai, be abejonės, sunkiai nuspėjami, bet tu nemirsi pirma laiko, tuo jis buvo tikras. Esi ligoninėje, šiaip ar taip, tai saugiausia vieta, kokia tik gali būti.

Jis nusiėmė akinius ir įdėmiai į mane pažvelgė, nekantrus rūstumas šmėstelėjo įdegusiame gražiame veide. „Paklausykite, pone Svyni, jūsų dukra gali gyventi gerokai ilgiau, nei jūs pats, – pasakė jis ir paplekšnojo man per pilvą, – ypač jei nenumesite svorio ir nesiliausite dūmijęs. Jūsų laukia širdies smūgis.“ Žinai, kokie nepaprastai arogantiški kartais būna tie gydytojai. „Dabar, – tęsė jis, – jei leisite, grįšiu prie savo darbo.“

Po kelių dienų gydytojo pastabos pradėjo mane persekioti. Tai buvo tik tarp kitko išsprūdę žodžiai, aš tai suvokiau. Tačiau geras pardavėjas žino, kad netyčia mestelėti žodžiai gali būti kur kas veiksmingesni, nei bet kokie kiti. Jokia pasaulio galybė taip nepervers širdies, kaip tinkamu laiku mesta pastaba. Automobilyje, eidamas pro duris, sandėlyje, grįžęs į kontorą, visur pagaudavau save galvojantį apie tai, ką pasakė gydytojas. Pamėginau įsivaizduo-

ti, kas atsitiktų tau, jei mirčiau pirma tavęs. Neketinau pasiduoti liguistoms mintims, tačiau vis dėlto su kūnu negalima elgtis taip, kaip aš šitiek ilgai elgiausi su savuoju, o paskui tikėtis gyventi šimtą metų. Žinau tai. Nelaukiu užgniaužęs kvapo Aukščiausiojo telegramos. Tad ir nutariau užrašyti šiuos įvykius, tiesiog kai kuriuos dalykus, kuriuos, mano manymu, tau derėtų žinoti, – ir vieną kitą, dėl kurių anaiptol nesu toks tikras, kad turėtum žinoti, bet vis tiek papasakosiu, – apie save ir tavo motiną, apie kai ką, ko mudu su tavimi niekada neturėjome progos aptarti, o dabar greičiausiai jau ir nebeturėsime, ir apie tai, kas nutiko, kai nusprendžiau imtis teisingumo pats ir nužudyti Donalą Kviną.

Jei kada nors atbusi, rasi šiuos žodžius ir puslapius. Ketinu to sulaukti. Nepuoselėju nepaprastų vilčių, juk galų gale tai tik ženklai ant popieriaus, juodos dėmės ir pasiteisinimai, jokiu būdu neatstosiantys to, ką nusipelnei iš manęs gauti. Tačiau gal jie padės tau suprasti kai kuriuos mažmožius – iš kur atėjai, šviesią beprotišką meilę, kurią tau jautėme, tolstančią meilę, kurią jautėme kits kitam. Prisipažįstu, dedu viltis į šitiek mažai arba šitiek daug.

Pardavėjas neturi prarasti vilties. Toks gyvenimo būdas ne pesimistui.

Leisk man dabar tavęs atsiprašyti, jei kai kuriuos dalykus pasakoju ne taip arba neišsamiai. Keturiasdešimt devynerių metų žmogus dar turėtų būti geros atminties, tačiau girtavimo metai susilieja į vieną dėmę, tiksliau sakant, į rinkinį miglotų istorijų ir atskirų įvykių, nutikusių lyg kam nors kitam, žmogui, bėgančiam nuo meilės, neturinčiam nieko bendra su manimi. Nesu visai pamiršęs tų laikų, tiesiog menu juos tarytumei iš tolo, beformius, be jokios tvarkos, iškreiptomis spalvomis.

Iš tiesų supratau, kad kartais kuo aiškiausiai menu dalykus, kurie niekada nenutiko, arba įvykius, kuriuose net nedalyvavau. Pavyzdžiui, galėčiau tau prisiekti, kad buvau, kai Šonį įšventino į kunigus. Jei kas nors dabar paprašytų papasakoti tą sceną, galėčiau tai padaryti, žinau, kuo smulkiausiai: apskritaveidis vyskupas, smilkalų kvapas, mėlynos Šonio sutanos mirgėjimas. Mintyse

regiu jį lėtai žengiantį šonine nava su ta šypsena gražiame veide, tada kniūpsčią atsigulantį priešais altorių plačiai išskėstomis rankomis. Matau, kad jis avi naujus batus ir nepasirūpino nulupti kainų lipdukų nuo padų, taigi aplinkiniai koplyčioje mėgina nesusijuokti. Tačiau žinau, kad tą dieną ten nebuvau. Tai neginčijamas faktas, nebuvau. Esu matęs nuotraukas ir tikriausiai per visus tuos metus ne kartą su juo ir kitais apie tai kalbėjausi. Bet aš ten nebuvau. Galėčiau prisiekti, kad buvau, bet tai netiesa.

Geras pardavėjas prisieks dalykais, kuriuos žino esant netiesa.

Antras skyrius

Kitą rytą gana anksti lėkdamas į Portlyšą pilnu automobiliu palydovinių lėkščių ir dekoderių dėžučių, kuriuos reikėjo išplatinti to regiono čiabuviams, per *Peto Kenio radijo* laidą išgirdau, kad „The Beatles“ ketina vėl susieiti. Laidoje dalyvavo pusamžis vyras iš Airijos „The Beatles“ gerbėjų klubo, paskui Petas Kenis kalbėjosi su Pitu Bestu – tu gal žinai, o gal ir nežinai, kad tai tas, kuris paliko grupę, – apie senus laikus ir „Caverno“ klubą, ir kaip jis susipažino su Džonu Lenonu, ir visa kita. Dabar Pitas Bestas dirba, regis, bedarbių konsultavimo centre Liverpulyje.

Kad mane suriestų, pamaniau sau, tik įsivaizduok, kad gauni Pito Besto patarimą karjeros klausimais.

Kai pokalbis baigėsi, Petas Kenis sugrojo tą seną dainą, „Love Me Do“. Aš taip seniai ją girdėjau. Ji skambėjo tobulai nuostabiai, tas tingumo pojūtis, tas abejingai niaurus pateikimas, nosinis žodžių skambesys, duslus būgnų bumpsėjimas, maldaujamas lūpinės armonikėlės čirpimas. Kai buvau tavo metų, Elvis buvo viršūnė. Dar kietesnis buvo Litl Ričardas. Bet tomis dienomis, kai tik išgirsdavau „Love Me Do“, mintys mane nunešdavo į aprūkusį pramoninį Mersisaidą, ledinę ryto miglos vėsą. Tą rytą pagarsinau radiją ir balsiai dainavau drauge. Kiekvienas, lenkdamas mane Neiso dvipusio eismo kelyje, turėjo pamanyti, kad esu kuoktelėjęs. Tačiau, galiu tau pasakyti, tai sugrąžino prisiminimus.

Yra vienas svarbus dalykas, kurį turėtumei žinoti apie Šonį, jis visuomet buvo kombinuotojas. Paprasčiausiai buvo toks žmogus, kuris žino, kaip gauti tai, kas kitiems atrodo sunkiai gaunama arba ir visai nepasiekiama. Kalbu apie atsargines automobilių dalis, tik-

rus odinius futbolo kamuolius, butelius naminės pagyvenusioms Ringsendo ponioms, retus cigarečių dėklus, reikalingus baigti kolekciją. Reikėjo tik pamatyti, koks vaikinas buvo Šonis. Jis visur pažinojo žmonių, turėjo tiek ryšių, kiek kiti Reitauno vaikigaliai spuogų. Tas apsukruolis būtų prasigyvenęs karo metu, kaip visuomet sakydavo mano mama, ir aš supratau, ką ji turėdavo galvoje. Jis tikrai būtų buvęs vienas iš tų spekuliantų eglute raštuoto tvido švarku, kimšte prikimštomis kišenėmis apvalainų citrinų, vogtų laikrodžių, gryniausio šilko kojinių. Taigi, kai buvo pranešta, kad Dubline rengiasi koncertuoti „The Beatles" – tai turėjo būti 1964 metų pradžioje – iš esmės nenustebau, kad Šonis sugebėjo gauti keturis bilietus, nepaisant fakto, jog visi bilietai į koncertą buvo parduoti per dešimt minučių.

Vis dėlto pamenu, kaip jis garsiai nusikvatojo, kai paklausiau, iš kur gavo tuos neįkainojamus bilietus. Padarė gestą, koks jam buvo įprastas tais laikais, – pabaksnojo sau į nosį ir mirktelėjo. Manau, buvo nusižiūrėjęs iš kokio nors filmo. Filmai visuomet darydavo Šoniui didelį įspūdį. Pažvelgiau į bilietus, pačiupinėjau juos ir apžiūrėjau prieš šviesą. Spoksojau į žodius „The Beatles", atspausdintus lygiai tuo pačiu plonu juodu šriftu, kaip ir užrašas ant Ringo didžiojo būgno. Maniau, jie dings, jei per smarkiai mirksėsiu.

„Bitlai, – nusijuokė jis. – Suknisti Bitlai, Bili. *Dubline*. Jei šis bilietas yra nieko vertas, tai jau nežinau, kas tuomet verta?"

Atidaviau juos ir paklausiau, ar negalėčiau nusipirkti vieno.

Jis pliaukštelėjo liežuviu ir įsispitrijo į mane. O, jis nežinąs, pasakė, jie verti krūvos pinigų. Vienas pažįstamas vaikinas darbe siūlęs po du svarus už kiekvieną. Tuo metu Šonis dirbo knygyno kurjeriu, tad visuomet, atrodė, pažinojo piningingų žmonių. Jokiais būdais negalėjau pakloti dviejų svarų. Už savo paties darbą „Randall Electrics" parduotuvėje gaudavau trisdešimt šilingų per savaitę ir, žinoma, pusę turėdavau atiduoti motinai. Amžiais būdavau ant bankroto ribos arba mažų mažiausiai smarkiai susispaudęs. Bet aš spoksojau į tuos bilietus, meile, aš mąsčiau apie „The Beatles" ir, ko gero, tiesiog išpyškinau dorai nepagalvojęs.

„Imu vieną, kad ir kaip ten būtų, – pasakiau jam, – jei sutinki, kad sumokėsiu, kai galėsiu."

„Ką? – užsivedė jis, dėdamasis pakraupęs, – po dolerį per savaitę? Gal juokiesi iš manęs, žmogau? Apsimeti kvailiu, ar ką?" (Doleriu Šonis vadindavo penkis šilingus. Dėl kažkokios keistos priežasties, manyčiau, susijusios su muzika, tais laikais Šonis kalbėdavo amerikonizmais.)

„Leisk man nusipirkti vieną, – pasakiau, – ir aš tau atsilyginsiu pianino pamokomis."

Jis prapliupo kvatotis. „Nusipirk mano subinę, – pasakė, – jei neatiduosiu tau dviejų. Vieną tau ir vieną tai, kuo ji ten vardu. Tai snobei žydaičiukei iš Haringtono gatvės."

Iš tiesų praėjo net keleri metai, kai aš ją sutikau, kol Šonis pagaliau liovėsi vadinęs tavo motiną ta snobe žydaičiuke iš Haringtono gatvės.

Jis įbruko abu bilietus man į kišenę ant krūtinės. Buvau visiškai praradęs amą. Pasakiau jam, kad nežinau nė kaip atsidėkoti. Ir tai buvo tiesa, tikrai nežinojau. Tai buvo neįsivaizduojama ir nesuvokiama.

„Na, tai atsiknisk ir neerzink manęs", – pasakė jis tada, o tai buvo Šonio būdas pareikšti, kad padėka visiškai nebūtina.

Šonis žinojo, jog tavo motina buvo visiškai pakerėjusi mane. Kitą šeštadienio vakarą po to, kai pirmą kartą ją sutikau, jis drauge su manimi atėjo į Renelos teniso klubo šokius, bet ji nepasirodė. Kitą savaitę vyko kalėdiniai šokiai, ir aš buvau tikras, kad ji ateis, bet ji ir vėl neatėjo. Sukau galvą, ką gi daryti. Aptariau su Šoniu mintį paskambinti jai namo ir pasikalbėti, bet jis nepritarė. Patarimų Šonis niekad nestokojo.

„Sutikim, žmogau, kad tave sutriuškino, – pasakė man. – Nesuprantu, dėl ko taip triznioji, aplink daugybė kitų mergų."

Toliau vyko viena iš dažnų Šonio paskaitų, kokios keistos kartais būna mergaitės ir kaip tenka priprasti prie savotiško ir neatspėjamo jų būdo. Todėl dar labiau suirzau. Tavo motina nebuvo šiaip sau mergaitė galų gale. Tavo motina buvo Greisė Lorens.

Kitą dieną popiet pasiėmiau laisvą pusdienį ir palaukiau tavo motinos prie mokyklos. Nelabai gerai jaučiausi slampinėdamas palei vartus it koks kaimietis, o ji taip ilgai užtruko, kad maniau ją pražiopsojęs. Kai galop pasirodė, vargiai bepažinau. Ji vilkėjo mokyklinę uniformą, avėjo gremėzdiškus batus ir nešėsi kuprinę bei ledo ritulio lazdą. Kojinės buvo nusmukusios ant kulkšnių. Blauzdos nubrozdintos ir sumuštos, pamenu pastebėjęs. Ji buvo su dviem ar trimis draugėmis. Kai pamatė mane, lūkuriuojantį kitoje gatvės pusėje, neatrodė užklupta, ir, ko gero, tai mane nustebino. Ji tiesiog pasakė kažką, matyt, juokingo būriui savo draugių ir jos visos, sužiurusios į mane, nusijuokė, o paskui nuėjo. Tavo motina perėjo per gatvę su šilta šypsena veide ir pasisveikino.

„Dieve, – pratarė ji, – kaip klaikiai jaučiuosi prieš tave šitaip siaubingai apsirengusi, taip pabaisiškai atrodau."

Mes susėdome ant suolo po eglėmis. Aš užsirūkiau. Pirmas kelias minutes mudviem ėjosi gana lengvai. Paklausiau, kaip jai sekasi, ji pasakė, kad gerai. Tuo metu ji rengėsi baigiamiesiems egzaminams ir ketino stoti į universitetą. Nuo šakos nusirito lietaus lašas ir užtiško ant jos giedro veido. Kai dabar apie tai pagalvoju, meile. Jei tik tą popietę būtume žinoję, kas atsitiks su visais tavo motinos planais. Tačiau tai tikrai nelengva, pasakojo ji, ypač matematika. Juk žinai, kaip tavo motinai sekdavosi matematika. Trigonometrija sunkiausia, sakė ji, gali visiškai išvesti žmogų iš proto.

Tada, manau, pasakiau jai spėliojęs, ar tik ji manęs nevengianti. Atrodė, ji staiga mažumėlę suirzo. Pasakė labai įnirtingai mokiusis ir tiesiog kelias savaites neturėjusi noro eiti į šokius. Taip pat vieną šeštadienio vakarą ji buvusi pakviesta į Kalėdų vakarėlį draugės bute Lysono gatvėje. Ten buvę kur kas įdomesnių žmonių, nei galima sutikti tuose kvailuose šokiuose. Ten buvę rašytojų ir dailininkų, sakė ji man, ir visokių muzikantų; žmonių, turinčių, ką pasakyti. Tuose prakeiktuose šokiuose gali sutikti nebent siaubingas nuobodybes, pasakė ji.

Ko gero, man skaudu buvo girdėti, kad žmonės šokiuose tavo

motinai atrodė nuobodūs, nes kaip tik ten ji sutiko mane. Tačiau galbūt, nusprendžiau, ji taip sakė tik todėl, kad norėjo savotiškai mane patikrinti.

„Tai su kuo ėjai į tą vakarėlį?" – paklausiau jos.

Ji nužvelgė mane įžūliai ir piktai, taip pat, kaip vėliau dažnai matydavau darančią tave, kai kas nors tave supykdydavo. „Aš tai žinau, o tavo reikalas sužinoti. Esu pakankamai suaugusi elgtis kaip tinkama, labai ačiū."

„Aš ir nesakiau, kad nesi", – tarstelėjau.

„Ne, – atšovė ji, – o argi aš sakiau, kad tu taip sakei?"

Viskas klostėsi ne taip gerai, kaip buvau numatęs.

Sėdėjome ten gal kokią minutę ar porą nieko nekalbėdami, ji ilgais pirštais kedeno nubrizgusius storo audeklo kuprinės kraštus. Pastebėjau, kad buvo nusilakavusi nagus rožiniu laku, taip pat ir tai, kad jos riešai storu juodu minkštu žymikliu buvo išpaišyti hieroglifais. Netrukus ji kumštelėjo man ranką.

„O ką, jaunasis Svyni? – nusišypsojo. – Ar pavyduliautum, jei būčiau ėjusi su vaikinu?"

„Ne, – pasakiau. – Man tik būtų įdomu, ir tiek. Bet gali elgtis kaip panorėjusi, manyčiau."

Paaiškėjo, kad kaip tik to sakyti ir nereikėjo. Jos akys susiaurėjo. „O, nejaugi galiu? Tikrai? Dieve Visagali, ačiū už prakeiktą leidimą, Pone Kvaily."

„Nėra už ką, – pasakiau ir užsidegiau kitą cigaretę. Pro mokyklos vartus išėjo būrys pusamžių žmonių, kuriuos palaikiau mokytojais. Akimirką jie žiūrėjo į tavo motiną, bet ji į juos neatsigręžė. Tada jie susižvalgė it kokie smulkūs, baikštūs miškų žvėreliai. Susėdo į mažą Folksvageną ir nuvažiavo. Pamenu, buvau nustebęs, kiek daug jų į tą Folksvageną sutilpo.

„Na, iš tiesų nėjau su jokiu vaikinu, – pasakė ji. – Nuėjau su keliomis mergaitėmis, jei nori žinoti. Ir su savo pusbroliu Roniu. Jis rašo eilėraščius ir taip pat buvo pakviestas. Jis mokosi Triniti koledže, kur ir aš ketinu stoti. Jei tik visa tai apskritai tau rūpi."

Mudu nutilome, kaip man atrodė, ilgam. Jau buvau nutaręs tie-

siog pakilti ir eiti namo, bet kažkodėl pasilikau. Pasakiau tavo motinai, kad galvojau apie ją per Kalėdas, ir tai buvo tiesa. Mažai apie ką kitą ir tegalvojau. Ji atlaidžiai atsiduso. Įsistebeilijo į dangų, tada nudūrė akis į nubrozdintus savo kelius.

„Na, aš, ko gero, taip pat apie tave galvojau", – tarė ji labai švelniai, nežiūrėdama į mane. Tada linktelėjusi įsispitrijo į kitą gatvės pusę, lyg kieme priešais mokyklą būtų vykę kas nors įdomaus.

„Man buvo malonu įsivaizduoti, kaip tu išvynioji savo dovanas, – pasakė ji. – Ar geras gavai?"

Papasakojau jai apie Kalėdas savo namuose, kaip mano seneliai atvažiavo pasisvečiuoti iš Ochterardo ir visas šventes praleido aimanuodami, kokia ilga buvusi kelionė ir koks apšnerkštas esąs Ringsendas, ir kokie baisiai nemandagūs dubliniečiai, papasakojau, kaip senelė dvelkia velėna ir migla, kaip senelis groja pianinu stovėdamas, nelyginant Litl Ričardas, bent jau taip pajuokavo Šonis, kaip kiekvienas šeimos narys padovanojo man arba knygą, arba taloną knygai, visi, išskyrus mano seserį Nesą, kuri įteikė *NME** prenumeratos kvitą, kaip tėvas sėdo prie vakarienės stalo mirštamai nusigėręs ir visiems pareiškė turįs viltį, jog maistas šiemet visiems bus patikęs, mat jis visais savo kaulais jaučiąs, kad šios Kalėdos jam tikrai šioje žemėje paskutinės. Lygiai taip pat jis kalbėdavo kiekvienais metais, kiek tik galiu prisiminti. Tai sukėlė jai juoką. O man patiko, kai ji juokėsi. Tai jaudino ir vertė mane irgi juoktis. Tuomet pasijutau jai artimesnis.

„Taigi ar nori sužinoti paslaptį?" – paklausė ji manęs.

„Taip, gerai."

„Ar man tau ją pašnabždėti, Bili?"

„Jeigu nori."

Ji palinko arčiau manęs ir uždėjo ranką man ant peties.

„Ankstų Kalėdų rytą nuėjau Haringtono gatve iki pat Retmainso bažnyčios ir užėjau vidun. Ir uždegiau žvakelę už tave, kad ta

---

* New Musical Express – muzikos žurnalas (*vert. past.*).

diena tau būtų laiminga. Pasielgiau labai įžūliai, tiesa? Bet buvo įdomu. Niekada anksčiau nesu buvusi katalikų bažnyčioje."

Ji pažvelgė į mane ir nusišypsojo.

„Taigi dabar matai, – sušnabždėjo, – kad, šiaip ar taip, visą laiką galvojau apie tave, jaunasis Svyni. Nepaisant to, jog manei, kad visai tave pamiršau."

Man dingtelėjo, kad tai ypač palanki akimirka paklausti tavo motinos, ar ji nenorėtų nueiti su manimi pamatyti „The Beatles". Visuomet siūlyk prekę, kaip sako mano verslo kolegos.

Tavo motina loštelėjo nuo manęs ir nusišaipė. Sukryžiavo rankas ant krūtinės ir paprašė liautis mulkinus, mergaitės iš jos mokyklos ne vieną savaitę mėginusios gauti bilietus, bet joms nepasisekė. Bilietų į „The Beatles" koncertą nebuvo įmanoma gauti nei už meilę, nei už pinigus. Viena mergaitė beveik, galima sakyti, susižadėjusi su vaikinuku, dirbančiu „Adelphi" kino teatre, kuriame ir vyks koncertas, bet nė jis negalėsiąs įvesti. Išsitraukiau iš kišenės du bilietus ir parodžiau jai. Nieko nesakydamas. Nė žodelio.

Jos akys išsiplėtė.

„Bili Svyni", – pratarė ji.

Išplėšė bilietus man iš rankos ir įsmeigė į juos akis.

„O, Dieve", – pratarė ji.

Visą savaitę laukiau mūsų pasimatymo. Kai tas vakaras pagaliau atėjo, tekinas parlėkiau iš darbo namo. Tikrąja tų žodžių prasme. Buvau pasiėmęs šortus ir senus berankovius marškinėlius, kad parduotuvei užsidarius galėčiau parbėgti namo į Reitauną. Išmaukiau savo arbatą ir tada vonioje turbūt visą pusvalandį mėginau ištiesinti garbanas. Mano tėvas ir tavo teta Molė, tada dar buvusi visai mažiukė, užklupo mane, kai purškiausi antiperspirantu, ir ėmė šaipytis. „Tik pasižiūrėk į savo brolį, – pradėjo tėtis. – Taisinėjasi plunksneles it koks paukštis mūsų kieme."

„Kas ten tavo pažastyse, Bili? – prunkštelėjo Molė su pasidygėjimu. – Ar tai *plaukai*?"

„Ne, brangioji, – sustūgo tėvas. – Tai plunksnos."

„Paukštis Bilis", – sujuko Molė.

Tavo motina laukė manęs po Klerio laikrodžiu O'Konelio gatvėje, kaip ir buvome sutarę. Pamačiau ją nuo autobuso viršaus, kai jis sustojo kitoje gatvės pusėje prie „Isono" knygyno. Ji mūvėjo tamsiai mėlynus džinsus ir vilkėjo mėlyną aksominį švarką iki klubų. Atrodė it koks nekantrus angelas, vis dirsčiodama į savo laikroduką ir dairydamasi į abi gatvės puses.

„Pamaniau, kad jau paliksi mane čia stovėti", – nusišypsojo ji.

„Ne, tik užtrukau darbe."

„Vargšiukas jaunasis Svynis, – pasakė ji. – Ar tu jiems bent atsiperki?"

Gatvė knibždėjo policininkų, reporterių ir minios padūkusių paauglių. Ji man priminė seną garsiųjų riaušių, kilusių 1913 metais Dubline per profesinių sąjungų streiką, nuotrauką iš laikraščio, kurią kartą parodė tėvas. Lauke prie kino teatro būrys stileivų su visomis savo regalijomis daužė į šipulius ant šaligatvio nuverstą seną Morismainorą. Visi jie atrodė labai girti. Pamenu laukines jų akis. Du policininkai tekini pasileido per gatvę ir vieną jų sučiupo, bet šis ištrūko iš jų nagų ir pabėgo, riaumodamas iš juoko ir mosuodamas alaus buteliu. Skuosdamas Parnelio aikštės link jis pametė vieną leopardo kailio raštu išmargintą batą, ir aš pamačiau, kaip jį pakėlusi sena dama puolė vanoti jam pečius.

Kino teatre buvo labai karšta, oras atrodė drėgnas ir salstelėjęs. Sceną dengė tamsiai raudonos ir aukso spalvos užuolaidos. Kai brovėmės per minią, ieškodami savo vietų, daugelis jaunų mergaičių klykė. Išsirikiavę abiejose salės pusėse stovėjo apsauginiai ir pirmosios pagalbos darbuotojai iš Maltos ordino. Per garsiakalbius trenkė rokenrolas. Pamenu Badį Holį ir Fetsą Domino, pianinu kalantį Džerį Li Liuisą ir tingiai „Be-bop-a-loola, she's my baby" žagsintį Džiną Vincentą. Kai salėje užgeso šviesos, klyksmas staiga sustiprėjo. Tavo motina atsisuko į mane ir nusišypsojo.

„Fantastiška, tiesa?" – pasakė ji.

Kino teatras skendėjo tamsoje ištisas kelias minutes. Tada nuo viršutinio balkono plykstelėjo prožektoriaus šviesa, ant puošnių raudonų užuolaidų paskleisdama baltą banguojantį šviesos ratilą.

Kažką paskelbė, tačiau per plojimus ir šauksmą nebuvo girdėti. Uždanga lėtai prasiskyrė. Kitas prožektorius apšvietė scenos galą. Ten, ant mažos pakylos, stovėjo Ringo būgnų rinkinys. Riksmas tapo beprotiškas. Apsauga ir pirmosios pagalbos darbuotojai susiėmę už rankų mėgino sulaikyti minią, bet tai nepadėjo, jaunos mergaitės ir vaikinai plūstelėjo jų link, kabinosi į juos, griuvo po jais, visi veržėsi į priekį. Tavo motina užsikimšo pirštais ausis. Klyksmas tapo toks garsus, jog pamaniau, kad garsiau ir nebūna. Įsižiebė dar vienas prožektorius, apšviesdamas scenos pakraštyje plyšelį tarp užuolaidų, pro kurį dabar buvo matyti keturi juodi siluetai. Ir tada klyksmas tapo dar garsesnis.

Pirmas įėjo Džonas Lenonas su juodais akiniais ir odine kepuraite, rūkydamas cigaretę ir modamas miniai. Tada pasirodė Polas Makartnis. Sveikindamas publiką jis iškėlė į viršų nykštį ir įjungė savo bosinę gitarą. Per kino teatrą nuaidėjo kaukiantis spengimas. Įbėgę po kelių akimirkų nusilenkė Džordžas su Ringo. Tada visi keturi sustojo scenos priekyje ir kelis kartus nusilenkė tobulu unisonu. Nuaidėjo veriantis spiegimas ir laukinė desperatiška aimana. Ringo užlipo ant pakylos, išsitraukė iš švarko kišenės porą lazdelių ir kelis kartus sudavė jomis per lėkštes ir būgnus. Polas lengvai pribėgo prie pat Džordžo ir kažką jam sušuko. Džonas paskambino kelis galingus akordus savo dailia „Rikenbakerio" gitara. Ir tada prasidėjo. Negalėjau patikėti. Šitai vyko Dubline. Ten, kur aš gyvenau. Į Dubliną niekuomet neužsukdavo jokios garsenybės. Jei būtum ieškojęs Airijos tėvo pamėgtų *News of the World* orų žemėlapyje, Respublikos nerastum: nebent Šiaurės Airiją, dabar tapusią sala, plūduriuojančia už kelių mylių nuo Kintairo kyšulio. Gyvenau vietoje, kurios tiesiog nebuvo. Bet čia buvo „The Beatles", toje pačioje šalyje ir mieste – toje pačioje *patalpoje,* – kaip ir mudu su Greise Lorens. Vienintelis kitas žymus asmuo, kada nors pasirodęs Airijoje, buvo Mergelė Marija. Bet tai atsitiko Noke. Tad man neteko matyti.

Kad ir kaip būtų, Mergelė Marija nemokėjo dainuoti „Twenty Flight Rock" taip, kaip Džonas Lenonas. Jei jau sakyti visą tiesą,

brangioji, tą akimirką pats norėjau klykti, ir jei su manimi nebūtų buvusi tavo motina, neabejoju, kad taip ir būčiau pasielgęs.

Regis, pirmiausia jie sugrojo dainą „She Loves You", bet staugimas buvo toks kurtinantis, kad negalėjau atskirti žodžių. Štai jie, Džonas Lenonas prie vieno mikrofono, Džordžas ir Polas prie kito, šokčioja iš vieno šono į kitą ir trepsi Ringo būgnų ritmu. Visi žmonės aplink šoko apsikabinę rankomis, šokinėjo ant kėdžių, mosuodami ore skarelėmis, plakatais ir plokštelių vokais. Kai jie baigė dainuoti, visas iš susižavėjimo drebėjau. Rodėsi, tarytum kino teatro grindys kilnojasi aukštyn žemyn. Per minią buvo perduodamos alpstančios mergaitės. Mano marškiniai kiaurai permirko prakaitu. Pamenu, kaip tavo motina kumštelėjo ir parodė gal kokių šešiolikos metų mergaitę dešiniau mūsų keliomis eilėmis priekyje. Ji spaudė savo veidą rankomis, lingavo į šonus galvą ir klykė it apimta siaubingos agonijos.

Kuo toliau jie grojo, tuo garsyn ėjo riksmas. Jie padainavo „I Saw Her Standing There" ir „Good Golly Miss Molly", paskui „Please Mr. Postman", „Dizzy Miss Lizzy" ir „My Baby Says She's Travellin on the One After 909", tada „All My Loving", „Money" ir „Till There Was You". Tik po gero pusvalandžio klyksmas pradėjo po truputį rimti.

Tuo metu mano mėgstamiausia „The Beatles" daina buvo „Love Me Do". Ypač mėgau tą vietą, kurioje Džonas Lenonas dainuoja: „so please, plee-hee-*hease*", o tada akimirką stabteli ir tik paskui tęsia „love me do", užgroja armonikėle ir taip toliau. Tačiau tą vakarą Dubline priėjęs šią vietą Džonas Lenonas padarė kai ką nepamirštamo. Iš pradžių jis sudainavo taip pat, kaip ir plokštelėje – „so please, plee-hee-*hease*", – o paskui jie tiesiog liovėsi groję. Gal kokias trisdešimt sekundžių. Jis iš tikrųjų *nuėjo nuo mikrofono* ir prisiartino prie pat scenos krašto, paspaudė ranką kažkam iš publikos ir tik tada nėrė atgal į savo vietą, juokdamasis ir šaukdamas: „Love me do". Tai buvo kiečiausias dalykas, kokį tik buvau regėjęs savo gyvenime. O kai dėl publikos, niekuomet nebuvau girdėjęs nieko panašaus į tą klyksmą, kuris tuo metu sudrebino

kino teatrą. Tiesą pasakius, tai gerokai trukdė. Žinoma, tai neturėjo nieko bendra su muzika, betgi, kaip sakydavo tavo motina, taip neretai nutinka ir pačiai muzikai.

Pamenu, kaip vienu momentu mudu su tavo motina mėginome pašokti tarpe tarp eilių, tačiau minia buvo jau nevaldoma. Žmonės kritinėjo ant kėdžių ir paniškai grūdosi iš vieno salės krašto į kitą mėgindami prasiveržti į priekį. Per vieną ypač stiprų antplūdį scenos link tavo motiną smarkiai prispaudė prie manęs, bet kai minia atsitraukė, ji akimirką pasiliko prigludusi prie mano krūtinės ir rankomis apglėbusi mano liemenį, kol atšlijo ir vėl pradėjo šokti džaivą. Ji vis prisiartindavo prie manęs ir kažką šaukdavo į ausį, bet negalėjau išgirsti nė žodelio. „The Beatles" užgrojo „I Want to Hold Your Hand". Tavo motina atsigręžė į mane ir šypsodamasi žiopčiojo žodžius, o paskui padavė ranką ir nebyliai klausdama pakėlė antakius. Paėmiau ją į savąją ir pabučiavau. Ji nusijuokė ir suvartaliojo akimis, bet rankos nepatraukė. Koncertas pasibaigė daina „Twist and Shout", Džonas Lenonas stūgavo ir viauksėjo į mikrofoną, o visi jam pritarė, atrodė, kiekvienas žmogus pastate, neišskiriant nė, kaip pastebėjau, kelių apsauginių bei daugumos pirmosios pagalbos darbuotojų. Po to man visą savaitę peršėjo gerklę.

Lauke prie kino teatro lūkuriavome Šonio ir jo draugės, dailios merginos, vardu Andžela Bledsou, rodos, drabužių modeliuotojos iš Drimnos, bet jų niekur nesimatė. Reginys buvo chaotiškas. Gatvė prismaigstyta televizijos kamerų. Laikraščių fotografai užsikorė ant Parnelio paminklo plinto, kad turėtų pranašesnę vietą: pamačiau vieną vyruką, kuris kybojo iš tikrųjų viena ranka įsitvėręs Parnelio statulos, o kita buvo nutaikęs savo kamerą žemyn, O'Konelio tilto link. Policija užblokavo kelią į Henrio ir Ebi gatves. Kažkas pranešė, kad gretutiniuose skersgatviuose, vedusiuose į tarnybinį kino teatro įėjimą, virė nuožmiausios riaušės. Jauni žmonės voliojosi ant šaligatvių paplūdę isteriškomis ašaromis. Triukšmas nesiliovė nė akimirką, riksmas, klyksmas, automobilių sirenos ir dainos, iš nešiojamų garsiakalbių griaudėjantys policijos nurody-

mai. Mudu su tavo motina nusprendėme ilgiau nebelaukti, tad sparčiai nuėjome Graftono gatvės link, ir ji įsikibo man į parankę. Tiesiai priešais Triniti koledžo paradinius vartus susidūrėme su dviem jos pažįstamomis mergaitėmis iš Klenbreislio gatvės. Sustoję trumpai sušnekome, papasakojome apie koncertą. Ji mus supažindino, ir aš paspaudžiau mergaitėms rankas. Mane jaudino tai, kad aš viešai rodžiausi su Greise Lorens.

„Bewley" kavinė buvo uždaryta, tad nuėjome į mažutį kavos bariuką Djuko gatvėje už kampo. Tai buvo keista tamsi vieta, kvepėjusi muskusu ir pipirmėtėmis. Ant sienų kabojo nublukę plakatai, reklamuojantys komunistų mitingus, respublikonų demonstracijas, liaudies muzikos koncertus. Jauna moteris su raudona nulėpusia skrybėle sėdėjo kampe spoksodama į rožę, kuria mosavo sau prieš akis. Už kito statelio, airiškai niūniuodamas sau po nosimi, sėdėjo gražus, labai aukštas vyras, panašus į apačį. Tavo motina užsisakė kapučino, ir aš taip pat, nors iš tikrųjų nežinojau, kas tas kapučinas. Kai atnešė, atsikvėpiau su palengvėjimu.

„Tai buvo jėga, – pasakė ji. – Negaliu patikėti, kad matėme Bitlus."

Pasakiau jai, kad ir aš negaliu patikėti. Neatrodė, kad ji būtų manęs klausiusis.

„Žinai, – pasakė ji, – visos mergaitės mokykloje eina iš proto dėl Polo. O man labiau patinka Džordžas, jis atrodo liūdnesnis, norisi jį pagloboti, ar ne?"

„Nežinau", – tarstelėjau.

„Taip, – pasakė ji. – Ko gero, mažumėlę sunerimčiau, jei tau to norėtųsi." Ji siurbtelėjo savo kapučino ir nusilaižė nuo lūpų putas.

„O jų dainos ar tau patinka? – paklausiau jos. – Ar tik išvaizda?"

Ji šyptelėjo. „Išvaizda man ne taip svarbu, jaunasis Svyni. Kitaip argi trainiočiausi su tavimi?"

Ji galėjo savimi pasirūpinti, tavo motina. Nenorėčiau, kad manytum, jog negalėjo.

„O, ne, jie puikūs, – pasakė ji. – Noriu pasakyti, šįvakar jie buvo velniškai nuostabūs. Be to, kitų Bitlų nėra. Bet manyčiau,

tam tikra prasme man labiau patinka Rouling Stounai. Man labiau patinka blogi vaikinai, jie seksualesni. Nagi, prisipažink mums, šiaip ar taip, ar pats esi blogiukas, jaunasis Svyni?"

Aš dar nesumojau, ką atsakyti, o ji nusijuokė. „Aš tik erzinu tave, – pasakė ji. – Esu siaubinga ragana, ar ne?"

„Ne", – pasakiau.

„Taip, – tarė ji. – Jei turėtum nors kiek proto, visu greičiu mautum nuo manęs kuo toliau."

Mudu dar gurkštelėjome kavos. Pasiekęs per stalą paėmiau jos ranką. Ji pranėrė savo pirštus pro manuosius ir apsižvalgė po kavinę. Pradėjo švilpauti.

„Tai iš kur tada moki šokti?" – paklausė manęs netrukus.

„Mano sesuo Nesa išmokė mane džaivo. Ji puiki šokėja. Yra laimėjusi konkursų."

„Šeimos kraujas, – pasakė ji. – Tu ir pats puikus šokėjas, Bili. Aš irgi mėgstu šokti."

Mes išgėrėme kavą ir paprašėme sąskaitos. Pasakiau tavo motinai, kad noriu sumokėti. Ji papurtė galvą ir išsitraukė savo piniginę. „Tai jau ne, *go raibh maith agat**, – pasakė. – Pati turiu." Ji primygtinai pareikalavo, kad paimčiau pinigus už kavą, ir net arbatpinigius mes pasidalijome pusiau.

Išėjome į gatvę ir susikibę už rankų patraukėme Šv. Stepono parko link. Ji ėmė švelniai monotoniškai dainuoti: „Mes matėme *Biitlus*, mes matėme *Biitlus*, – tada dirstelėjo į mane ir pamerkė akį. – Palauk dar, kai papasakosiu mokykloje, Bili. Jiems beliks tik nusišaut."

Pasišnekučiavome apie jos mokyklą. Joje mokėsi daug protestantų, sakė ji. Pasakiau, kad tikriausiai nepažįstu nė vieno protestanto.

„Taip, – atitarė ji. – Na, jie kaip mes, žydai. Be abejo, turi ir ragus, ir uodegas. Vienintelis skirtumas tas, kad protestantai – šviesbruviai."

---

*Ačiū (airiškai – *vert. past.*).

Ji pasakė turinti mokykloje gerų draugių. Tikisi, kad susitikinės su jomis ir baigusi mokyklą, įstojusi į koledžą ar gavusi darbą. Žinoma, su viena ar dviem jau dabar pakankamai sunku bendrauti, nusijuokė ji, tai tos, kurios turi nuolatinius vaikinus. Mergaitės siaubingos šiuo požiūriu, pasakė ji: kai tik susiranda vaikiną, gali su jomis atsibučiuoti. Dėl kažkokio nusmurgusio vaikino pames ir seniausią, geriausią pasaulyje bičiulę, kalbėjo ji, tiek iš jų ir tegirdėsi.

„O tu turi vaikiną?" – paklausiau.

„Dieve, žinoma. Krūvas. Vargšas tėtis visai nusigalavo atmušinėdamas juos nuo durų."

„Nė kiek nesistebėčiau. Manau, kad tu labai miela."

„Liaukis, Bili. Netrikdyk manęs."

„Tikrai miela. Aš taip manau."

„Ak, žinau. Tiesiog nuostabi."

Žingsniavome toliau. Ji vėl ėmė švilpiniuoti, o aš pradėjau suvokti, kad taip tavo motina darydavo, kai susimąstydavo.

„O tu keista žuvelė, – tarė ji. – Ar žinai tai, jaunasis Svyni?"

„Kaip tai?"

„Negi iš tikrųjų manai, kad kaip kokia kvaiša viešai šlaistyčiausi gatvėmis, įsitvėrusi tavo letenos, jei turėčiau vaikiną?"

„Nežinau", – pasakiau.

„Taip, – tarė ji. – Tuomet neką težinai, ar ne?"

„Žinau, kad labai man patinki, – atsakiau jai. – Man patinka būti su tavimi."

Ji krestelėjo plaukus ir pašaipiai susiraukė. „Dieve, esi nuožmus velnio rimtuolis, ką? Kaip koks popiežiukas."

Užsukome į itališką užkandinę Kemdeno gatvėje ir nusipirkome limonado bei keptos žuvies. Tada nupėdinome drauge valgydami iš riebaluotų laikraščio skiaučių. Ji paklausė manęs apie darbą. Papasakojau jai šį bei tą apie „Randall" parduotuvę, bet pastebėjau, kad mano pasakojimas ją ne itin domino. Vėl paklausinėjau jos apie mokyklą.

„Man patinka anglų, – pasakė ji. – Štai ką ketinu studijuoti Trinityje."

Pasakiau jai, kad taip pat mėgstu anglų, ypač poeziją. Ji pasakė, kad Patrikas Kevena yra jos mylimiausias poetas. Papasakojau, kaip kartą mano tėvas buvo jį sutikęs kažkokioje miesto smuklėje ir kad jis buvo labai girtas. Jos akys nušvisdavo, pastebėjau, kai ji kalbėdavo apie poeziją. Kai padeklamavau Jeitso eilėraščio, kurį mėgo mano mama, ištrauką, ji smarkiai suspaudė man ranką ir pasakė, kad jis toks liūdnas, jog norisi verkti. Netrukus atėjome į jos gatvę. Namas stovėjo ant kampo, aukštas raudonų plytų pastatas su dvylikašakiu kandeliabru lange.

„Tai ačiū, – pasakė ji. – Buvo puikus vakaras, tikrai."

Ji sukryžiavo rankas ir įrėmė akis į mane.

„O pabučiuoti manęs ar neketini? – paklausė. – Juk esi lyg ir vaikinas, Bili Svyni."

Negalėjau nieko sugalvoti, ką jai pasakyti.

„Nagi, eikš arčiau, – pasakė. – Neįkasiu, juk žinai."

Žingtelėjau prie jos. Ji apkabino mane ir prisitraukė prie savęs. Atsiduso ir šypsodama pasitrynė nosimi į manąją. Garsiai ištariau jos vardą, Greisė. Man patiko jį tarti. Ji kelis kartus ištarė mano vardą. Tada pradėjo mane bučiuoti. Jos lūpos buvo minkštos ir turėjo vynuogienojo prieskonį. Bučiavomės į lūpas kelias minutes, o tada ji nuslydo lūpomis prie mano kaklo ir pabučiavo. Pamenu, kaip lūpomis brūkštelėjau per ilgus švelnius jos plaukus, tada ji uždėjo rankas man ant galvos ir paprašė nejudėti, tiesiog mažumėlę pabūti ramiai. Stovėjome vienas kito glėbyje, ji paglostė mano veidą. Drebėjau iš laimės.

Ji paėmė dešinę mano ranką, pakėlė ją prie lūpų ir pabučiavo.

„Tavo tokios mielos rankos, Bili, – sušnabždėjo. – Jos tokios švelnios. Aš jas iškart pastebėjau."

„Nenoriu, kad tu eitum", – pasakiau jai.

Ji švelniai nusijuokė ir vėl pabučiavo į lūpas, šįkart judindama liežuvį mano burnoje. „Dieve, Bili Svyni, ir iš kur aš tave ištraukiau?" – atsiduso ji, tada dar kartą prisitraukė mane prie savęs. Pamenu jos rankas savo plaukuose.

„Ji myli tave, je je je", – linksmai sudainavo ji, žaismingai pa-

kreipusi į šoną savo mielą veidą. Tada apsigręžė, pasiuntė paskutinį bučinį ir greitai nuėjo per gatvę namo.

Po dviejų dienų paštu atkeliavo vokas. Jis buvo nuo tavo motinos, atvirukas, kurį ji nupirko padėkoti už koncertą, ir Emili Dikinson eilėraštis, kurį, kaip ji sakė, buvo nusirašiusi iš mokyklinio vadovėlio.

Pašėlusios naktys – Pašėlusios Naktys!
Buvome mudu drauge
Pašėlusios Naktys, jos –
Mūs prabanga!

Tuštuma – Vėjai –
Ginkit į uostą širdies –
Kompase, rodyk –
Kelią žvaigždės!

Irkit į Rojų –
Ak, Jūra!
Jei tik galėčiau – Šiąnakt–
Prisišvartuot Tavyje!

„Mano širdis tavo uoste, Bili Svyni. O tavoji – manajame. Argi mums nepasisekė?

Myliu tave – visada.

Greisė.“

Trečias skyrius

Kitą posėdį teisėjas atidėjo po mėnesio, kad policija gautų šiek tiek laiko surasti Donalą Kviną. Jo apibūdinimas ir nuotrauka buvo paskelbti per Kriminalinių žinių kanalą drauge su trumpu, kompiuteriu sumontuotu filmu, kurį sudarė sulėtintas vaizdo įrašas iš apiplėšimo vietos bei inscenizuotos scenos prieš pat ir tuoj po įvykio. Jo nuotrauka buvo išspausdinta visuose laikraščiuose, iškabinėta ant pašto skyrių ir geležinkelio stočių sienų po visą šalį, tikiuosi, kad ir Šiaurėje taip pat. Tačiau ir praėjusių metų gruodžio pradžioje jis vis dar nebuvo rastas.

Kad jis pabėgo ir dingo, pakurstė naują viešą laikraščių susidomėjimą šia byla. KALTINAMASIS DĖL STUDENTĖS KOMOS VIS DAR IEŠKOMAS – skelbė viena antraštė po tavo debiutinių šokių nuotrauka. PO ŠEŠIŲ SAVAIČIŲ – „ŠVIRKŠTO ŽMOGAUS" NĖ KVAPO. Atrodė, kad tai, kas nutiko, užvaldė žmonių vaizduotę. Pasipylė redakcinės skiltys, pikti komentarai, moterų grupių protestai, Išprievartavimų krizės centro bei profesinių sąjungų raginimai veikti, Pilietinių laisvių tarybos pareiškimai, kalbos Doile*. Deputačių ir senatorių delegacija pareikalavo skubaus susitikimo su teisingumo ministru. Už tyrimą atsakingas detektyvas buvo perkeltas į kitą junginį. Klausytojai skambino į radijo nakties pokalbių laidas pasidalyti savo nuomone apie tai, kas nutiko tai vargšei mergaitei, kaip jiems tiesiog galvoje netelpa, kad vienas tų gyvulių, kurie taip padarė, galėjo pasprukti. Artėjant naujo posėdžio datai iškilo problemų ligoninėje, nes ją užgriuvo daugybė reporterių, kurie klau-

*Airijos parlamentas (*vert. past.*).

sinėjo apie tave. Personalas ne kartą turėjo kviesti apsaugą. Kai tave vežė į Belfastą operuoti, iš paskos sekė visa virtinė automobilių, reporteriai, iškišę pro langus savo kameras ir mikrofonus, šaukė mums, kad atsisuktume; lygiai taip pat ir vežant tave atgal, skirtumas tik tas, kad tuokart mus persekiojo net sraigtasparnis, kurį išsinuomojo viena anglų televizijos kompanija. Kai grįžome į Dubliną, jie turėjo samdyti apsaugą prie ligoninės ir kiaurą parą laikyti patrulius ties intensyvios priežiūros palatos durimis. Gavau žmonių užuojautos laiškų iš viso krašto ir kelis iš užsienio. Laišką atsiuntė net prezidentė Robinson.

Vieną vėlų vakarą, prieš pat tą dieną, kai klausymai vėl turėjo prasidėti, į duris paskambino anglų bulvarinio laikraščio reporteris – keliuku privažiavęs prie pagrindinių durų, pradėjo jas daužyti – ir paklausė, ar negalėčiau jam duoti arba parduoti kokių nors tavo vaikystės nuotraukų. Sakėsi mielai sumokėsiąs gerus pinigus už gražią tavo nuotrauką su balerinos sijonėliu arba ant arklio, kažką panašaus. Galbūt tu – su Kalėdų seneliu, ką nors susijusio su artėjančiomis šventėmis. Jis išsišiepęs aiškino, kad redaktorius prileis į kelnes už gražią tavo nuotrauką su Kalėdų seneliu. Pažvelgiau į jį ir nusišypsojau. Tada išsižiojau ir pradėjau rėkti. Tiesiog rėkiau, be žodžių, išleidau gražutėlį, veriantį, kraują stingdantį riksmą. Būtum mačiusi, kaip jis tuo keliuku nurūko.

Posėdžiai tęsėsi pirmą gruodžio savaitę. Pirmąjį rytą Šonis užsuko manęs į namus, ir mudu drauge nuvažiavome į Keturis Teismus. Visą kelią jis mėgino užmegzti pokalbį kitomis temomis: kaip gyvuoja Lizi, kiek užtruks, kol juodu su Franklinu grįš į Australiją, apie draugus, pas kuriuos jie apsistojo Viklou, apie šiokias ir anokias naujienas, išgirstas automobilyje per radiją, įvairius savo atostogų planus. Po kiek laiko paprašiau jo, kad išjungtų radiją. Bijojau, kad per *Labas rytas, Airija* bus kas nors pranešama apie bylą: jei taip būtų, nenorėjau to girdėti. Mes važiavome per pačią spūsties valandą. Netrukus Šonis liovėsi pliurpęs, matyt, nebeturėjo, ką pasakyti.

Gatvės ir parduotuvių vitrinos buvo užlietos Kalėdų šviesų. Ant

Begoto gatvės tilto klounas dalijo kamštyje įstrigusiems žmonėms skardines kokakolos. Choras ties šoniniais Triniti koledžo vartais giedojo „Kartą karaliaus Dovydo mieste".

Milžiniška apvali Keturių Teismų salė buvo pilnutėlė žmonių. Kai mes įėjome pro paradines duris, pasigirdo murmesys, ir visi atsisuko pažiūrėti į mus. Stojo tyla. Pamenu, kad aplink spragsėjo fotoaparatų blykslės. Pakėliau akis į kupolą; jis buvo papuoštas auksinėmis žvaigždėmis, gražiomis puikiomis žvaigždėmis. Priėjo reporteris ir paklausė, kaip jaučiuosi tokiu sunkiu momentu.

„Ar šį sumautą klausimą pats sugalvojai, drauguži?" – atkirto Šonis, ir vyrukas kelis kartus tik pražiojo ir vėl užčiaupė savo snapą – matyt, nustebo, kad kunigas gali taip kalbėti. Reporteris nurijo seiles, nuraudo ir pasakė tik mėginąs dirbti savo darbą. Šonis liepė jam atsiknisti ir dirbti jį kur nors kitur, jei nenorįs atsipeikėti vidur apspitusios minios.

Stebėjausi, kokie žmogiški buvo apsauginiai. Savo girtavimo metais buvau daugybę kartų susidūręs su policija ir neypač juos mėgau. Tačiau turiu pripažinti, kad tą rytą jie elgėsi pakankamai padoriai. Palydėjo mus į Keturių Teismų pusrūsį, kuriame buvo niauri maža kavinukė vėžio suėstų plaučių spalvos. Už kai kurių stalelių sėdėjo kareiviai. Palubėje kabalavo keli popieriniai kaspinai, šalia kasos aparato stovėjo nailoninė Kalėdų eglutė. Valgyti nieko nenorėjau, bet vienas iš apsauginių, malonus vyrėlesnio amžiaus vyras, kurio kumpa nosis teikė jam panašumo į pensijon išėjusį boksininką, vis kartojo man, kad privalau suvalgyti sumuštinį ir išgerti puodelį arbatos, nes laukia ilga diena.

Netrukus atėjo naujasis už bylą atsakingas detektyvas. Jis buvo aukštas, be perstojo rūkantis, rūstus dublinietis, kuris per daug burnos neaušina. Vilkėjo skrupulingai išlaidytą tamsią civilio eilutę, avėjo blizgančius juodus puikios odos batus, keistai atrodžiusius ant jo masyvių kojų. Jis prisėdo prie stalo, griežtai linktelėjęs pasisveikino ir užsidegė cigaretę. Norėjo dar patikslinti kai kurias paskutines smulkmenas. Mano atsakymus užsirašė į storą geltonų lapų bloknotą, protarpiais didžiule plaštaka nubraukdamas ant pus-

lapių byrančius pelenus. Jo akys be paliovos bėgiojo, pastebėjau. Nors galva ir didžiulis kūnas nebuvo judrūs, akys lakstė į visas puses ir, regis, pastebėdavo viską.

Geras pardavėjas moka skaityti žmonių akis.

Po kiek laiko jis pritrūko cigarečių, ir aš jam pasiūliau vieną savų. Jis įsmeigė į ją akis įtarumo kupina išraiška, kuri kitomis aplinkybėmis būtų sukėlusi man juoką, kol pagaliau ištiesė ranką jos paimti.

„Bjaurybės, tikros vinys į karstą", – pasakė, prisidegdamas nuo Šonio.

Giliai užsitraukė. „Žmona taip ir neatpratino. Išūžė man visas ausis. Pernai privertė net užsihipnotizuoti. Bet tai nepadėjo."

„Taip, – pasakiau. – Man irgi nebūtų padėję."

Jis linktelėjo. „Tik laiko ir pinigų švaistymas. Bet moterims juk neįrodysi, tiesa?"

„Taip, ko gero", – pasakiau trokšdamas, kad jis užsičiauptų ir grįžtų prie savo rašymo.

Jis taip ir padarė. Rašė kokias dešimt minučių, nekreipdamas jokio dėmesio į aplinkinį triukšmą. Pamenu, kad jaučiausi labai pavargęs. Su mielu noru būčiau sprukęs iš čia namo, atgalios į savo šiltą lovą. Pasirodė Hoperis ir Liemas iš mano kontoros, labai gražu iš jų pusės, turiu pasakyti. Jie prisėdo prie mūsų ir išgėrė kavos. Hoperis ėmė per daug pliurpti, kaip visuomet daro, kai nervinasi, bet aš pastebėjau, kad detektyvas į jį nė nežiūri. Jis rūsčiai žvelgė į tarpdurį. „Šėjau", – trumpai tarstelėjo vienam savo vyrų. Atsigręžiau į duris. Ten pasislėpęs fotografas mėgino nufotografuoti mus vienu tų iš toli pritraukiančių objektyvų. „Klausyk, – iškošė detektyvas apsauginiui, – eik ir pasakyk tam sumautam trintukui, gerai, Šėjau, kad neštų iš čia kudašių, kol man dar neprireikė pačiam atsikelti ir sumalti jam marmūzės." Jaunas policininkas pašoko, priėjo prie fotografo ir išgrūdo jį lauk.

Detektyvas pažvelgė į mane. „Nesijaudinkite dėl to tuščiagalvio, – pasakė jis. – Jeigu jis dar mėgins kišti nosį, gaus parsinešti savo kiaušus plastikiniame maišelyje."

Tuomet jis vėl grįžo prie savo popierių, užsirašinėjo faktus, tikrino blankus ir užrašus.

Garsiai suskambo skambutis ant kavinės sienos. Detektyvo veidas apniuko. „Manyčiau, tai ženklas, kad jau prasideda, – tarė jis. – Ar pasirengę?“

Visi nuėjome į teismo salę: Šonis, aš, vyrukai iš darbovietės, detektyvas ir apsauga. Kai atėjome, Lizi su Franklinu jau buvo ten. Gale stovėjo Dominikas su tėvais ir keliais tavo koledžo draugais. Detektyvas norėjo sužinoti, kas jis. Pasakiau jam, kad tavo vaikinas iš universiteto. Kažkodėl jis užsirašė į savo bloknotą jo vardą.

Balkonas spaudos atstovams buvo sausakimšas, kai kurie žurnalistai stovėjo. Visos vietos salėje taip pat buvo užimtos, išskyrus vieną eilę beveik pačiame priekyje, ant kurios kažkas išdėliojo lapus popieriaus su užrašu „Rezervuota“. Tos vietos buvo skirtos mums.

Nusigavę iki jų susėdome. Patalpoje buvo troškiai karšta, atsidavė prakaitu ir drėgnais netrinktais plaukais. Įėjo šerifo padėjėjas, paskui jį teisėjas. Jie truputį pasilankstė ir pakrebždėjo, tada laipteliais iš apačioje buvusių kamerų atvesdino tris kaltinamuosius. Buvo perskaityti visų keturių vardai ir pavardės: Metju Kelis, Planketo aveniu, Dublinas 1, Džerardas Polas Deivisas, Mangano terasa, Dublinas 1, Eimonas Džonas Melounis, nuolatinės gyvenamosios vietos neturi, ir Donalas Maiklas Kvinas, Maiklo Kolinzo Bildings, Dublinas 1.

Jaunas policininkas priėjo prie liudytojų tribūnos ir prisiekė. Jo balsas buvo tylus, nervingas, skambėjo taip, lyg jis būtų persišaldęs gerklę. Jo ranka, atrodė, mažumėlę virpėjo, kai jis ją pakėlė ir prisiekė sakyti tiesą.

Kaltintojas paklausė, ar tai jis budėjęs tą naktį, kai įvyko ginkluotas degalinės Stilorgano aveniu užpuolimas. Jis nusilaižė lūpas ir pasakė taip, budėjęs, tada paklausė teisėjo, ar neprieštarautų taisyklėms, jei pasitikslintų savo užrašuose. Teisėjas linktelėjo.

Policininkas išsitraukė bloknotėlį, šiek tiek pasklaidė jį ir pradėjo skaityti.

„Jūsų kilnybe, 1993 metų rugpjūčio devynioliktosios naktį policininkas Konas Hylis ir aš patruliavome su automobiliu Donibruko nuovadoje, kai radijo ryšiu buvome iškviesti į įvykio vietą prie Kvazaro degalinės Stilorgano aveniu. Tai atsitiko tuojau po vidurnakčio. Atvykę į vietą prie parduotuvės priešais degalinę pamatėme pasikėsinimo apiplėšti pėdsakus. Nuožmiai užpulta jauna moteris buvo beveik be sąmonės. Atvykęs vadybininko padėjėjas, ee ponas Šeimusas Laensas, paliudijo, kad tai panelė ee Meivė Svyni iš Glen Bolkeno, Dolkio, Dublino apygardos, jo darbuotoja. Jis pridūrė, kad kita pas jį uždarbiaujanti studentė, panelė ee Šineidė Dvajer, ankstesniais vakarais buvo mačiusi ketvertą jaunuolių, įtartinai besitrainiojančių prie parduotuvės."

„Prieštarauju, jūsų kilnybe", – tarė vienas gynybos advokatų.

Teisėjas nusiėmė akinius ir nužvelgė jį.

„Taip, pone Brenokai?" – atsiduso jis.

„Jūsų kilnybe, tai nuogirdos. Patrulis gali papasakoti tik tai, ką pats matė".

„Patruli", – kreipėsi teisėjas.

„Nesuprantu, jūsų kilnybe."

„Jūs turite pateikti tik savo paties liudijimą."

Policininkas nustebęs apsidairė aplink. „Kieno gi kito liudijimą aš pateikiau?" – paklausė jis susirūpinęs.

Iš spaudos balkono pasigirdo garsus juokas.

„Taip, – pasakė teisėjas, – ačiū, ponios ir ponai, džiaugiuosi, kad visi esate tokie patenkinti. Kai baigsite žaidimus, pamėginkite prisiminti, kad čia tikrai nėra priežasties lengvabūdiškumui. Ir kad patrulis nuoširdžiai stengiasi visų mūsų labui, šiaip ar taip."

Teisėjas pasisuko į policininką. „Dabar, pareigūne, neatsižvelkite į tai, ką jums sakė ar ko nesakė, ir papasakokite mums tik tai, ką pats matėte. Ar nukentėjusioji panelė Svyni turėjo sąmonę, ar ne, pavyzdžiui? Ar ji galėjo kalbėti?"

„Tikrai taip, teisėjau, bet ji buvo labai prastos būklės ir sunkiai sužalota, – jis kilstelėjo ranką prie veido. – Čia, – pasakė, – buvo siaubingai daug kraujo. Jai turėjo neapsakomai skaudėti, jūsų kil-

nybe. Buvo panašu, kad jos galvoje, viršutinėje krūtinės srityje ir ant rankų žioji gilios žaizdos. Viršutinė kūno dalis tebebuvo su drabužiais, o sijonas beveik nuplėštas. Jos kelnaitės buvo nusmauktos ant šlaunų."

„Gerai, tęskite, pareigūne."

Jis vėl pažvelgė į savo užrašus. „Na, visur buvo apstu nuožmios kovos ir pasikėsinimo apiplėšti ženklų. Kasos aparatas voliojosi ant grindų ir aiškiai matėsi, kad buvo mėginta jį sudaužyti ir atidaryti. Konas – tai patrulis Hylis, jūsų kilnybe, – nedelsdamas kreipėsi į nuovadą pastiprinimo. Netrukus atvyko du policijos padalinio automobiliai ir greitoji pagalba. Tuo tarpu aš atlikau pirminę nusikaltimo vietos apžiūrą. Parduotuvėje po mažmeninių prekių skyriaus lentynomis radau poodinį švirkštą, pilną kraujo. Patrulis Hylis pasakė man, kad tai gali būti užkrėstas kraujas, kurį nusikaltėliai galėjo naudoti kaip ginklą. Jis sakė, kad nusikaltėliai, sergantys AIDS, dažnai..."

„Prieštarauju", – sušuko kitas kaltintojas.

Teisėjas užsidengė rankomis veidą. Iš spaudos suolų vėl pasigirdo prunkščiojimai ir kikenimas.

„Taigi, jūsų kilnybe, su visa pagarba turiu pareikšti, kad nei policininkas Hovardas, nei policininkas Hylis negalėjo žinoti, ar kraujas švirkšte buvo užkrėstas, ar ne. Ir jie net negalėjo žinoti, ar ten buvo tikras kraujas, ar pomidorų sultys. Ir tikrai negalėjo žinoti, kas jį atnešė į parduotuvę. Tai ir vėl nuogirdos. Esu tikras, kad būdamas pareigūnas policininkas turėtų gerai mokėti airiškai ir tikriausiai žino seną patarlę: *Duirt bean liom go duirt bean lei* – viena moteris man sakė, kad viena moteris jai sakė, et cetera."

Teisėjas atsiduso. „Taip, gerai, taip. Tačiau žinote, pone Linčai, iš tikrųjų, jei mes dėl visų šių dalykų prieštarausime, užtruksime čia ir iki pasaulio pabaigos."

„Taip, jūsų kilnybe. Ačiū. Tačiau aš tik galvoju apie savo kliento teises, šiaip ar taip. Mano kliento teisės yra nepaprastai svarbus dalykas."

Būtent tada pakilau ir išėjau iš teismo.

Ketvirtas skyrius

Maždaug tuo metu, kai teismas vėl pradėjo posėdžiauti, įpratau vėlai vakarais važinėtis automobiliu. Šitaip elgtis pradėjau iškart po tos siaubingos nakties degalinėje. Pirmosiomis savaitėmis ir mėnesiais, kai tavęs jau nebuvo namuose, dažnai pasijusdavau gulįs atmerktomis akimis trečią ar ketvirtą ryto, tebelūkuriuojantis tavęs, grįžtančios iš kokio nors vakarėlio ar naktinio klubo, pusiau tikėdamasis išgirsti judviejų su Dominiku balsus apačioje, virtuvėje. Naujoji tyla buvo trikdanti ir keista, atrodė, lyg sunkia antklode užklojusi visą namą. Atsikėlęs gūdžią naktį užsitepdavau sumuštinį ar išsivirdavau arbatos. Kartais pasižiūrėdavau per ITV kokio nors seno filmo gabaliuką ar kokį siaubingą televizijos žaidimą. Įstojau į Dan Lierio vaizdajuosčių klubą, kuris dirbo kiaurą parą, ir kartais ten nuvažiavęs klaidžiodavau tarp melsva šviesa apšviestų lentynų, nelabai susivokdamas, nei ką veikiu, nei ko būtent ieškau. Ten dirbusiai merginai turėjau atrodyti it koks pamišėlis. Vieną naktį ji man pasakė, kad yra Dublino universiteto studentė, rašanti magistrinį darbą iš senosios Airijos istorijos. Ji buvo vardu Gronja, šį vardą tėvai jai parinko iš legendos apie Dirmudą ir Gronją. Įdomu, ką jie būtų pamanę, Chukolinas, Ferdija ar kuris nors kitas tų raumeningų vyrukų, jei būtų pamatę mudu čia, vaizdajuosčių parduotuvėje, apie juos besišnekučiuojančius, siurbčiojančius karčią juodą kavą iš polistirolo puodelių, *Ėriukų tylėjimui* sukantis daugybėje ekranų už prekystalio, Hanibalui Lekteriui niurzgant po ledo ritulininko šalmu.

Būdavo, kad važinėdavausi kiaurą naktį. Pastebėjau, kad mane traukė tos vietos, kuriose būdavome drauge su Greise, kai tu ir

Lizi buvote dar vaikai, o mūsų gyvenimai vis dar turėjo šiokią tokią tvarką ir formą. Turiu galvoje Britos įlanką, Arklou ir Eniskerį, vietas, kurias paprastai lanko dubliniečiai kad ir sekmadienio popietėmis arba visi šimtatūkstantine automobilių virtine patraukia pailsėti į paplūdimį, kai būna šilta. Bet tomis atšiauriomis rudens naktimis beveik visuomet kelyje būdavau tik aš vienas. Dažnai nuvažiuodavau į Glendalochą, pasistatydavau ten automobilį ir ilgai žiūrėdavau į ežerą, nuogus medžius ir apvalų bokštą, tokį juodą ir liekną dangaus fone, kuris visuomet atrodė vaiskus, net ir ne mėnesienos naktį.

Kai teismo posėdis prasidėjo antrą kartą, pamačiau, kad mane naktimis vėl pradėjo traukti į šias vietas. Apie miegą negalėjo būti jokios kalbos. Atsikeldavau, sėsdavau į automobilį ir tiesiog išvažiuodavau. Vieną naktį tyliais ištuštėjusiais keliais nuvažiavau prie Seli skardžio, kur, žinojau, pakanka aukščio, kad galėčiau girdėti BBC pasaulio žinias. Pamenu sėdėjęs automobilyje, rūkęs, klausęsis per radiją visų tų naujienų apie karus ir revoliucijas, žemės drebėjimus ir ugnikalnių išsiveržimus, vykusius kažin kur, tolimuose egzotiškuose kraštuose. Dar pamenu tą naktį galvojęs ir apie tai, kas atsitiko tau, o paskui apie tuos siaubingus įvykius, vykstančius visame pasaulyje, ir mėginęs suvokti, ar galiu kokiu nors būdu šiuos dalykus susieti. Tada tai atrodė svarbu, nors nežinojau kodėl, nežinau ir dabar. Tikriausiai užsnūdau, nes, pamenu, kaip prieš pat aušrą jauna, motociklu važiuota policininkė pažadino mane pašvietusi į automobilį prožektoriumi. Ji atrodė labai persigandusi. Mano galva, pamanė, kad esu negyvas.

Sutrikęs išlipau iš automobilio. Matyt, jai atlėgo, ir ji pasiūlė man cigaretę. Tada mudu tiesiog pasišnekučiavome, raudonai saulei tekant virš Seli skardžio. Ji pasakė, kad atrodžiau lyg žmogus, kurį ištiko nelaimė. Pasakiau, kad toks ir esu, papasakojau apie teismą. Žinoma, ji buvo girdėjusi ir, stengdamasi būti supratinga, paragino mane važiuoti namo ir pailsėti. Neką daugiau ji tegalėjo pasakyti.

Stovėjome, ji ir aš, ant Seli skardžio krašto ir kurį laiką žvelgė-

me žemyn į ežerą. Pamenu didžiulius blyškius šviesos ratilus ant vandens paviršiaus, paukščių krykavimą, saulės mirgėjimą ant kvarco ir granito luitų, įsmigusių į skurdžią juodą moreną. Per kokias dešimt minučių vargiai persimetėme žodeliu, bet saulei tekant pasijutau keistai jai artimas. Ji pasiteiravo, ar tikrai galėsiu vairuoti. Atsakiau, kad taip. Ji sėdo ant motociklo ir nurūko kalva žemyn. Dar mažumėlę automobilyje numigęs nuvažiavau į posėdį.

Vėliau tą dieną, kai po pietų pasibaigus klausymams nuvežiau kelias lėkštes į Brėjaus parduotuvę, nutiko šis tas keisto. Nuo išsekimo man smarkiai skaudėjo galvą. Parduotuvėje buvo labai daug žmonių: pamenu šutvę triukšmingų, raudonskruosčių vaikų, žaidusių kompiuteriu, Kalėdų muziką, trenkiančią iš stereo grotuvo. Kai sunešiau paskutines dėžes ir jau ketinau išeiti, akis užkliuvo už neįprastai atrodžiusio jaunuolio, kuris įėjęs pradėjo dairytis po radijo aparatų ir kompaktinių diskų grotuvų lentynas. Jis buvo švariai nusiskutęs, su akiniais storais juodais rėmeliais ir labai trumpais, iki mėlynumo juodais plaukais, tačiau jo eisena ir laikysena atrodė kažkaip pažįstami. Kažkodėl negalėjau atplėšti nuo jo akių. Pamenu spėliojęs, ar galėjo jis būti vienas tavo koledžo draugų, o gal koks Lizi pažįstamas iš meno mokyklos, mat buvo apsirengęs kaip studentas: su džinsais, juodu megztiniu aukšta apykakle ir odine motociklininko striuke. Kad ir kaip būtų, vėlavau pristatyti kitą lėkščių partiją, taigi išėjau ir tik minutėlei stabtelėjau apžiūrėti, kas išdėstyta vitrinoje.

Jis ir vėl patraukė mano dėmesį. Per stiklą pamačiau, kaip truktelėjo galvą, lyg norėtų nublokšti nuo akių plaukus. Pradėjo lyti. Ėjau mašinos link vis dar spėliodamas, kas jis toks, ar kokia nors proga yra buvęs mūsų namuose, gal koks tavo dvidešimt pirmojo gimtadienio svečias, o gal Dominiko draugas? Laikiau rankoje automobilio raktelius ir jau ketinau atidaryti dureles, kai man kažkas šovė į galvą. Tas judesys, tas kaklo truktelėjimas. Kurių galų jis taip trukčioja? Jo plaukai buvo trumpi. Nebuvo jokio reikalo atmesti plaukus nuo akių, nes jie buvo taip trumpai nukirpti, jog

bemaž švietė galvos oda. Toks judesys būdingas tik asmeniui ilgais plaukais. Arba asmeniui, tik neseniai nusiskutusiam galvą.

Lėtai nužingsniavau atgal prie parduotuvės ir dar kartą pažiūrėjau į lango vitriną, kartoninę melsvai žalsvą žemės planetą su raudonu plastmasiniu palydovu. Mano akys nukrypo aukštyn. Dabar galėjau matyti, kaip jis iš lėto vaikštinėja po parduotuvę, spaudydamas radijo aparatų ir stereo grotuvų mygtukus. Priėjo prie elektros vargonėlių ir sugrojo akordą. Atrodė, lyg mėgintų šlubčioti, bet kaskart prasilauždavo arogantiška, paukštiška eisena, kurią, neabejojau, buvau matęs anksčiau. Jis vėl truktelėjo kaklą. Mano širdis pradėjo pašėlusiai daužytis. Pajutau, kaip išdžiūvo burna.

Lėtai grįžau atgal į parduotuvę. Nuo šilumos mano akiniai aprasojo. Nusivalęs juos kurį laiką vaikštinėjau dėdamasis, kad apžiūrinėju skalbimo mašinas ir šaldytuvus. Vis mėginau kaip reikiant įsižiūrėti į jo veidą, bet jis visą laiką buvo nudelbęs galvą. Jis traukė praėjimu tarp televizorių lentynų. Braudamasis pro pirkėjus sekiau įkandin, kol atsidūriau tiesiai jam už nugaros. Dabar aiškiai pamačiau jo atvaizdą veidrodinėje kolonoje. Akivaizdu, kad ūsus jis nusiskuto neseniai, viršum viršutinės lūpos tebebuvo matyti raudonas ruoželis. Priėjo pardavėjas ir paklausė, ar reikėtų padėti. Jis kažką burbtelėjo apie kasetinius magnetofonus. Kraujas, atrodė, man sustingo, kai išgirdau jo balsą ir tartį. Jis vėl krestelėjo nuo akių plaukus. Dukart. Štai tada man tapo aišku, kas jis yra. Nebebuvo nė menkiausios abejonės.

Drebėdamas išėjau iš parduotuvės ir pasileidau tekinas per gatvę automobilio link. Pamėginau paskambinti savo mobiliuoju į Storo gatvės nuovadą, bet įsijungė Dugnano tiesioginės linijos autoatsakiklis. Vėl ir vėl rinkau numerį, bet veltui. Netrukus užpakalinio vaizdo veidrodėlyje pamačiau, kaip Kvinas išeina iš parduotuvės ir kerta gatvę, dabar smarkiai šlubuodamas, su ryšuliu po pažastimi. Mano širdis daužėsi. Mėginau prisiminti tą dieną, kai išvydau jį teisme. Nepamenu, kad būtų šlubavęs; iš tikrųjų jokie jo aprašymai, išplatinti laikraščiams, apie tai nė neužsimena. Aišku, tai tik dalis maskuotės, kaip ir dažyti plaukai, tie kvaili akiniai.

Paskambinau į informaciją ir gavau Storo gatvės pagrindinio komutatoriaus numerį. Greitai jį surinkau ir šį kartą man pasisekė, atsiliepusios jaunos moters balsas skambėjo guviai ir energingai. Jau būčiau pradėjęs kalbėti, gal ir *pradėjau*. Mačiau jį čia pat gatvėje, ant šaligatvio, perkantį kioske laikraštį.

Ir tada staiga mane nusmelkė mintis taip aiškiai, kaip būna tą akimirką, kai praeina migrena.

Išjungiau telefoną ir padėjau į šalį. Išlipau iš automobilio. Vis dar jį mačiau, dabar maždaug už kokių šimto pėdų nuo savęs žiūrintį į mėsinės vitriną, iš šalčio trypčiojantį ir pučiantį garo kamuolius. Netrukus jis nuėjo.

Pasileidau per gatvę iš paskos.

Lyti pradėjo smarkiau, žmonės bėgo. Dabar jis visiškai liovėsi šlubuoti, sparčiai skuodė dideliais žingsniais, kojomis taškydamas klanus. Dangumi nudundėjo griaustinis. Sekiau jį visą kelią Kvinsboro Roudu, pro Dunkerno terasą, per geležinkelio bėgius, žemyn pajūrio link. Ties geležinkelio stotimi jis pasuko už kampo ir dingo man iš akių. Pasileidau tekinas pavymui.

Išniręs iš už kampo veidu atsitrenkiau į moters lietsargį. Kai vėl pasižiūrėjau, pakrantė buvo visiškai tuščia, jo niekur nesimatė. Man iš kairės baltai putojo bangos. Toli įlankoje pamačiau, kaip nedidelė flotilė, galbūt poilsiautojų valtelių, apsisuko ir nuplaukė atgal, kranto link. Virš sausumos tvykstelėjęs dangų perskrodė žaibo blyksnis.

Grįžau prie automobilio, permirkęs iki paskutinio siūlo galo, ir kurį laiką sėdėjau keleivio sėdynėje. Kažkodėl labai miglotai menu, kas nutiko kitą valandą ar vėliau. Atsimenu sėdynę buvus šlapią, langą aprasojusį. Menu, kad surūkiau daug cigarečių, jaučiausi lyg apdujęs, kurį laiką grojo radijas. Pakeliui namo – taip, šitai gerai atsimenu – per pusės septintos naujienas pranešė apie tos dienos teismo posėdį.

Tik daug vėliau tą naktį lietus pagaliau liovėsi. Nuvažiavau į Dan Lierį pasivaikščioti molu ir pakvėpuoti grynu oru. Nuo skausmo ir įtampos man ūžė galva, buvau toks susinervinęs, kad negalė-

jau nieko valgyti. Pasiekiau molo vidurį ir žvelgiau į žuvėdras, kai, galiu prisiekti, išvydau tave, stovinčią prie orkestro pakylos, viršutinė tavo kūno dalis buvo ryškiai nutvieksta spalvų, kurias žėrė kalėdinių lempučių girlianda. Tu žvelgei šviečiančio švyturio pusėn, lyg būtum regėjusi kažką stebuklinga, o gal šventa, tarytum tai būtų sklidę iš tolimo geresnio pasaulio.

Sukrėstas stovėjau ties viešaisiais tualetais ir stebėjau, kaip jauna moteris atsigręžė, pakėlė savo ilgo balto lietpalčio apykaklę ir ganėtinai skubriu žingsniu pasuko manęs link, atgalios į miestą, susibrukusi rankas į kišenes. Jai praeinant nuo stulpelio pakilo aukštas didingas pilkasis garnys ir pradėjo sklęsti ratus ore virš galvos, išskleidęs savo milžiniškus sparnus, išlinkusius nelyginant kokio angelo iš nuostabaus seno paveikslo. Tačiau kuo labiau ji artėjo, tuo mažiau bebuvo panaši į tave; o kai prisigretino, ir aš aiškiai galėjau įžvelgti jos bruožus, nusistebėjau, ką čia, po velnių, prasimanau. Ji buvo visiškai nepanaši į tave. O ir kaip kitaip galėjo būti?

Tą naktį susapnavau siaubingą sapną, paauglę mergaitę, užtiktą Belfaste gal prieš kokį dvidešimt metų, ištepliotą derva ir išvoliotą plunksnomis skersgatvyje. Kai prisiartinau jai padėti, pamačiau, kad ji turi tavo veidą. O paskui sapnuose skraidžiau. Ne kaip sklandytuvas ar paukštis, bet labiau kaip ilgų distancijų plaukikas, kad neištikščiau į žemę, turėjau sunkiai irtis savo skaudančiomis rankomis ir spirtis kojomis per klampų it sirupas orą.

Kitą rytą prie teismo salės paklausiau Dugnano, ar nėra kokių naujienų apie Kviną.

„Sekame kai kuriais pėdsakais, – pasakė jis. – Tikriname vietas, kuriose jis gali valkiotis."

„O kokios tai vietos?"

Jis gūžtelėjo pečiais. „Bilijardinės. Miesto užeigos. Smuklės."

„Kodėl būtent ten?"

„Tai jo teritorija. Kitur pražūtų. Jis neturi nei pinigų, nei drabužių, nei ryšių. Turbūt lindi čia pat kokiame nors bute. Neturėtų nuklysti pernelyg toli. Jie niekuomet nenuklysta. Vieną kokią nak-

tį iškiš savo žiurkės galvą, – jis suplojo delnais. – O mes jo lauksime, būkit ramus."

Širdele, sėdėti teisme tą dieną buvo visai pakenčiama – iš tiesų, beveik malonumas. Išklausiau medicinos eksperto, pirštų atspaudų specialisto, stebėjau, kaip ginčijasi advokatai ir nekantrauja bei žiovauja prisiekusieji. Žodis „tiesa" buvo paminėtas daug kartų. Kaip svarbu nustatyti tiesą. Ir visą tą laiką kartojau, kad žinau dalelytę tiesos, kurios niekas kitas teisme nežino. Aš žinojau tiesą apie Donalą Kviną.

Tą vakarą apie aštuntą grįžau į Brėjų jo ieškoti. Galiu tau pasakyti, jog viską buvau suplanavęs – manyčiau, turėjau būti, – bet jei taip ir buvo, pats šito nesuvokiau. Tiesiog sėdau po vakarienės į automobilį ir įveikiau tas penkias mylias nuo Dolkio. Atrodė, lyg visa tai bemaž neturi nieko bendra su manimi. Atmintyje iškyla vaizdas, kaip automobilis rieda lyg pats savaime, tarsi vienas tų ryškiaspalvių, bėgiais slystančių atrakciono vagonėlių.

Kai nusigavau į Brėjų, atrakcionų pasažai knibždėte knibždėjo; Kalėdos jau buvo visai čia pat. Mačiau sidabrines ir oranžines žiežirbas, kurias svaidė juodi elektromobiliai. Girdėjau klyksmus, laukinį juoką ir roko muziką, griaudėjančią iš kiekvieno tarpdurio. Alėjose ir autobusų stotelėse bučiavosi porelės. Ore tvyrojo žuvies ir traškučių tvaikas, sumišęs su šleikščiu cukraus vatos ir kordito kvapu, sklindančiu nuo elektromobilių pakylų. Ant Brėjaus rago viršūnės danguje šmėksojo juodas kryžius. Pamenu, kaip eidamas pro barą išgirdau džiazo grupę, viduje skeliančią Sent Luiso bliuzą. Kai ėjau pro šalį, baro durys atsivėrė ir į mane plūstelėjo karšta to vyriško alkoholio ir cigarečių tvaiko banga. Kažkaip įstengiau praeiti pro šalį. Tą vakarą niekur jo nepamačiau, nors ieškojau, kaip man atrodė, valandų valandas.

Netrukus įpratau atvažiuoti į Brėjų kas vakarą, pasibaigus tos dienos teismo procedūroms. Kai užsimerkiu ir mintimis grįžtu į tas pamišėliškas naktis, prieš akis regiu visą pajūrį. Štai snukerio salė, ten mažasis golfas, spirališkos rogutės, čia vaiduoklių traukinys su riebia išsišiepusia šmėkla, baltais dažais nupiešta ant sienos,

bei baugiu skeletu ant durų. Ten, tiesiai žemyn, karuselė su siaubingai mėlynais arkliukais, užrietusiais galvas į sidabrinį skardos mėnulį; gretimai įrenginys, kur berniukai iš visos sveikatos tranko bokso kriaušę, kad suskambėtų varpelis. Visa tai taip gerai išnagrinėjau. Brėjaus gatvės tapo man bemaž tokios pat pažįstamos, kaip savi namai.

Pirmuosius vakarus niekur jo nepastebėjau. Bet juk nelengva pastebėti, pamenu kartojęs, jis gi toks nedidukas. Ir tada, vieną vakarą – gal ketvirtą ar penktą, – aš jį pamačiau, neabejojau tuo. Prie didelės pripučiamos guminės pilies, palei kurią spietėsi būrys besistumdančių vaikigalių juodomis odinėmis striukėmis, štai kur jis buvo. Kol pastačiau automobilį ir priėjau arčiau, jis jau buvo dingęs žaidimų automatų paviljone. Įėjau vidun ir apsižvalgiau. Ten buvo daug senų žmonių, kai kurie avėjo šlepetėmis, visi turėjo plastmasinius kaušelius smulkių monetų ir žėrė jas į lošimo automatus. Negalėjau jo rasti. Pasisukinėjau kurį laiką, žaisdamas elektrine rulete. Man sekėsi. Tai buvo vienas tų mechanizmų, kai sukasi į penkis ar šešis skirtingų spalvų trikampius padalytas ratas, o tu turi atspėti, ties kuria spalva iškris rutuliukas. Stačiau dvylika ar trylika kartų iš eilės. Visus kartus laimėjau. Išlošiau vis daugiau ir daugiau pinigų, bet man ir toliau sekėsi. Tai ėmė bauginti, tiesą pasakius. Turėjau liautis žaidęs.

Kitą vakarą pamačiau jį vėl. Gana smarkiai lijo, ir aš iš lėto važiavau pažliugusia pagrindine gatve, visuose parduotuvių languose mirguliavo raudonos ir žalios Kalėdų lemputės. Pusiaukelėje palei pat aukštą, niūrų bažnyčios mūrą įsiplieskė šutvės paauglių kivirčas. Vienas apskritaveidis vaikinas buvo kaip reikiant priremtas prie bažnyčios tvoros, o kitas, įsikibęs šiam į švarko atlapus, baisingai kriokė jam į veidą. Trečiasis, gal kiek vyrėlesnis ir labai raumeningas, turint galvoje tokį smulkų jo sudėjimą, staiga pasileido tekinas į tuodu, mosuodamas rankomis ir klykdamas. Visi trys kumščiuodamiesi ir spardydamiesi nusirito ant žemės.

Nuvažiavau gatve tolyn. Žinoma, vis dar ieškojau Kvino. Tačiau iš galvos neišėjo tai, ką pamačiau prie bažnyčios. Man atrodė,

jog turiu kaip nors įsikišti ir nutraukti tas muštynes. Geriau jau būčiau to nematęs, nes nekenčiu veltis į kitų žmonių reikalus, o šiais laikais negali žinoti, kuo gali baigtis panašus dalykas. Nenuostabu, jei smogtų vėzdu, pavyzdžiui, ar net peiliu. Švirkštas. Bet aš tai mačiau ir dabar žinojau, kad turėsiu ką nors daryti.

Anksčiau ne kartą žmonės, matydami mane pakliuvusį į panašią bėdą, tiesiog praeidavo pro šalį. Geras pardavėjas atmena skaudžias pamokas.

Važiavau toliau, dairydamasis, kur pastatyti automobilį. Netrukus priartėjau tą gatvės vietą, kur kiaurą parą veikia kebabo parduotuvė. Nežinau, kas privertė mane žvilgtelėti pro langą – galbūt Kalėdų lemputės, – bet kažkodėl žvilgtelėjau. Jis buvo ten, eilėje prie prekystalio. Atpažinau jį tuojau pat, tą suvargusį veidą su randu skersai kaktos, trumpai nušniotus juodus plaukus, žandenas, Badi Holi akinius, taip pat ir judesius: suvaržytus, kontroliuojamus, drausmingus. Kaip kareivio. Tai tikrai buvo jis, man nekilo nė menkiausia abejonė. Greta stovėjo pervargusi mergina apsmukusiais džinsais ir juodu odiniu puspalčiu iki kelių. Man už nugaros tūžmingai supypsėjo Mersas, taksi, spigindamas priešakiniais žibintais. Turėjau važiuoti tolyn. Pasukau už kampo į Kvinsboro Roudą ir sustojau ant pėsčiųjų tako. Įjungiau avarines lemputes. Taksi mane aplenkė, ir vairuotojas, nuleidęs stiklą, pradėjo rėkti, bet aš negirdėjau, ką jis šaukė. Mano širdis daužėsi. Pastebėjau, kad išprakaitavo delnai. Net vairas sudrėko.

Manau, kiekvienam gyvenime būna akimirkų, kai atrodo, kad dalykai, kuriuos regėdavai tik savo fantazijose, tuoj tuoj išsipildys, priklausomai nuo veiksmų, kurių imsies arba nesiimsi, priklausomai nuo to, ką pasirinksi. Tai labai pavojingos akimirkos.

Išlipęs iš automobilio, pamačiau jį priešais, labai spėriai kertantį gatvę. Nusekiau. Jis bėgo ristele, nuo lietaus užsidengęs galvą polietileniniu parduotuvės maišeliu. Moteris odiniu paltu kartu tipeno įkandin. Jie įėjo į kino teatrą. Kai jau ketinau leistis per gatvę iš paskos, mane nuo jų atkirto burzgiantis, dyzelį ir dūmus spjaudantis autobusas. Įėjęs į kino teatrą pamačiau, kad vestibiulis

tuščias. Prie kasos sėdėjo jauna nuobodžiaujanti moteris. Priėjęs pabeldžiau į langelį, kuris buvo papuoštas dirbtinio sniego varpeliais ir nedideliu plakatu su Kalėdų seneliu, kuriam buvo grafiti pripaišytos genitalijos.

„Čia ką tik buvo jaunuolis, – pasakiau jai, – pirko bilietą. Jis buvo su mergina."

Ji pakėlė į mane akis. „Ką tu sakai, Šerlokai."

„Jis mano sūnus, – pasakiau. – Supranti, jis ne visai sveikas, brangioji, turiu čia vaistų, kurių jam reikia, jis epileptikas." Ir patapšnojau sau per kišenę. Galėjo būti, kad ir lūpas sudėjau į bučinį.

Geras pardavėjas moka įtikinamai meluoti.

„Na, čia yra trys salės, – pasakė jaunoji moteris. – Ir aš nepamenu, į kurią jis nuėjo."

Ji davė man bilietą į pirmą salę, ir aš nuėjau. Filmas jau buvo prasidėjęs. Ekrane šviesiaplaukė moteris sudraskyta šilkine suknele it pamišusi lakstė po daugiaaukštę automobilių stovėjimo aikštelę. Motociklu važiuotas juodas vyras ją vaikėsi su ilgu peiliu rankoje. Stoviniavau salės gale, bet Kvino niekur nemačiau. Jaučiau, kaip smarkiai alsuoju, ir išsigandau, kad mane gali išgirsti.

Išėjau į lauką ir palaukiau, kol filmas pasibaigs, bet tarp išeinančių žmonių jo nebuvo. Dabar supykau apmaudaudamas, kad pamečiau jį. Sėdau į automobilį ir nuvažiavau šurmuliuojančiomis, apšviestomis gatvėmis į pajūrį. Nelipdamas lauk sėdėjau ten ir žiūrėjau į jūrą. Vanduo buvo pilkai balzganas. Nors naktis buvo šalta – savo dienoraštyje matau, kad temperatūra buvo nukritusi beveik iki nulio – atsidariau langą, nes svaigo galva. Bangos lūždamos krantan rideno į paplūdimį grikšinčius akmenis. Oras atsidavė jūros dumbliais, šlapimu ir mėsainiais. Ore ratus suko žuvėdros, krisdamos ir kildamos vėjyje jos čaižiai klykavo nelyg rujojančios katės. Palei pat vandenį, ant šlapio smėlio, it išsišiepę gyvūnai rikiavosi grandine surakintos irklinės valtys.

Tolumoje mačiau pašto laivą, plaukiantį pro Houtą. Įjungiau radiją. Jis transliavo Kalėdų giesmes.

Niūrų viduržiemį,
Žemė geležim ledėjo,
Šiauriam vėjui raudant,
Vanduo akmeniu stovėjo:
Leidos baltos snaigės, ant sniegų sniegai,
Ant sniegų sniegai,
Niūrų viduržiemį,
Taip seniai kadai.

Užsimerkiau. Stengiausi kvėpuoti giliai ir ramiai. Ir štai tada kažkodėl priešais akis it vaiduoklis praslinko tavo motina. Toks stiprus ir netikėtas buvo tas pojūtis, jog man pasirodė, kad ji yra čia, automobilyje, kartu su manimi.

Apie Kalėdas visuomet pajuntu, kad ji kažkur netoli manęs. Gal todėl, jog sutikau ją per Kalėdas, be to, jos gimtadienis, kaip žinai, buvo Šv. Stepono dieną. Taip pat, manau, 1966 metais maždaug apie Kalėdas ji man pasakė, kad negali už manęs tekėti. Mudu buvome šokių pobūvyje viename viešbutyje, gal „Grešemo". Supratau, kad tavo motiną kažkas slegia, nes ji nelabai norėjo šokti. Už stalo atrodė susirūpinusi ir sudirgusi. Praėjus vos valandai paklausė, ar neprieštaraučiau, jei išeitume anksti.

Gatvėje paklausiau, ar ji neserga. Ji papurtė galvą ir pamėgino nusišypsoti. Pasakė, kad neserga, tiesiog nori pasikalbėti apie kai ką, ko nebegalima atidėlioti. Ko gero, mane apėmė jausmas, kad skęstu. Neseniai mudu buvome susipykę, o ji, kai susikiviršydavome, kartais grasindavo mane palikti.

Ji paklausė, ar galėtume pasivaikščioti. Taip, manyčiau, kad tai buvo „Grešemo" viešbutis, nes dabar, sėdėdamas čia ir rašydamas regiu, kaip einame Nort Frederiko gatvės link ir pasukame į Atminimo parką, slysčiodami apledėjusiomis grindinio plokštėmis.

Tą vakarą tavo motinos akyse klaidžiojo suglumusi ir išsiblaškiusi išraiška. Tokios jos anksčiau nebuvau matęs, ir tai pakirto man drąsą. Mudu susėdome ant suoliuko prie užšalusio kryžiaus formos tvenkinio, ji nežiūrėjo į mane, žvelgė į dangų, o paskui į

stūksančią juodą „Liro vaikų“ skulptūrą, papuoštą žaliomis, baltomis ir oranžinėmis šventinėmis lempelėmis. Kai paėmiau jos ranką, ji labai stipriai suspaudė mano pirštus. Ašaros susitvenkė jos akyse ir pasipylė skruostais. Apglėbiau ranka jos pečius, ir ji tyliai, baugščiai sukūkčiojo. Paklausiau, ar nenorėtų cigaretės – tuo metu ji buvo pradėjusi rūkyti, – bet ji papurtė galvą.

„Tikriausiai man nereikėtų“, – pratarė ji ir rankove nusibraukė veidą.

„O kas yra?“

„Aš nėščia, Bili. Aš turėsiu kūdikį.“

Jos rankos drebėjo, kai ji tai pasakė, ir lūpos virpėjo. Kurį laiką žiūrėjau į ją. Paklausiau, ar ji tuo tikra, ir ji linktelėjo. Buvusi pas miesto gydytoją. Pas šeimos gydytoją nėjusi, nes bijojusi, kad jis pranešiąs tėvams. Viena koledžo mergina pažinojo diskretišką malonų gydytoją ir susitarė dėl susitikimo. Šiaip ar taip, dėl to nebuvo jokių abejonių. Po šešių mėnesių ji turėsianti kūdikį.

Buvau apstulbęs, meile, nes maniau, kad mes labai saugojomės. Tiesiog niekaip negalėjau suprasti, kaip tai galėjo atsitikti. Manau, tikriausiai kurį laiką nepratariau nė žodelio. Parke buvo nepaprastai šalta, taip šalta, jog maniau, kad tuoj snigs. Pamenu pajutęs tą baisų tikrumą, kad visuomet atminsiu šį pokalbį ir tai, kas atsitiks po to. Tada šis jausmas mane apėmė pirmą kartą gyvenime. Laikiau tavo motinos virpančias rankas ir jas bučiavau. Troškau padaryti ką nors, kad ji liautųsi verkusi. Po kurio laiko pasakiau, jog man visiškai nesvarbu, kad ji nėščia, mes ir taip galėtume susituokti.

„Ne mes pirmi, kuriems taip atsitinka, – pasakiau ir, prisimenu, pamėginau nusijuokti. – Noriu pasakyti, kad ne prieš savaitę gi susitikome, ar ne? Pagaliau juk prabėgo jau dveji metai. Seniai laikas paskirti datą, kaip mano tėtis nuolatos man sako.“

„Manau, kad tu nesupranti, Bili“, – pasakė ji.

„Suprantu, Greise, – pasakiau. – Žinoma, suprantu.“

Ji papurtė galvą. „Jis ne tavo“, – pratarė.

Ji pasakė žinanti, kas tėvas. Ji jo nemylinti, ir jis jos taip pat

visiškai nemylįs. Visa tai, kas atsitiko, taip kvaila, ir jai dėl savęs gėda. Ji buvusi koledžo vakarėlyje ir per daug išgėrusi. Baigėsi tuo, kad po visko nuėjusi į to asmens butą. Ten ir atsitikę, jie praradę savikontrolę. Ji negalinti sakyti, kad nežinojusi, ką daranti, nes žinojo. O dabar jau per vėlu. Visa tai ji man pasakė labai ramiai, lyg seniai pasirašytą ir atmintinai išmoktą kalbą. Tik prabilusi apie tai, kad dabar nebegali būti nė minties apie mudviejų santuoką, akivaizdžiai vėl nusiminė. Nudelbė galvą ir užsidengusi rankomis veidą pravirko.

Apkabinau tavo motiną kiek galėdamas tvirčiau ir pasakiau, kad visa tai man nesvarbu. Nežinau, kiek ilgai ten sėdėjome, o aš vis kartojau ir kartojau, kad man nesvarbu. Maldavau jos, meile, nesigėdiju tau prisipažinti. Aš jos maldavau. Sakiau, kad galime susituokti, ji gali turėti vaiką ir mes jį kartu užauginsime. Būsime šeima ir niekas negalės mums sutrukdyti. Pasakiau jai, kad pasaulyje nėra nieko, kas galėtų priversti mane liautis ją mylėjus, net ir tai. Bet ji manimi netikėjo, o gal negalėjo patikėti ir, pagaliau, ko gero, buvo teisi.

Nes iš tikrųjų man buvo svarbu. Svarbu.

Kai ji nusišluostė akis ir vėl prabilo, nuo jos padvelkė kažkoks šaltukas, kuris mane gąsdino. Ji atrodė neprieinama ir nutolusi, į mane net nežiūrėjo. Pasakė turinti planų, ir aš į juos neįtrauktas. Ji pasakė, kad niekada daugiau nebegalės su manimi matytis. Tuojau eisianti ir jokiu būdu nenorinti, kad ją sekčiau.

Kai ji nuėjo, visiškai sugniuždytas pasilikau ten sėdėti ir spoksojau į tvenkinį. Atvirai pasakius, tai dar vienas kartas, kai nelabai ką teprisimenu. Prieš kelias minutes padėjau rašiklį ir pradėjau raustis atmintyje, ieškodamas, ko galėčiau įsitverti, kad tiksliai papasakočiau tau, kaip jaučiausi tą vakarą, kai tavo motina nuėjo, bet tiesa ta, kad ničnieko neprisimenu, kas nutiko per kitas kelias valandas, tik negailestingai gildantį šaltį, žybčiojančias šviesoles ant „Liro vaikų" skulptūros, gailų kantri ir vestern muzikos skambėjimą, sklindantį iš kažkurios šokių salės Parnelio aikštėje. Ir ledą. Ledą ant vandens.

Gerokai vėliau, apie dešimtą valandą, prie manęs priėjo parko sargas ir pasakė, kad dabar jau metas man eiti, nes jis rakina nakčiai. Išėjau iš parko ir patraukiau gatve ieškodamas užeigos. Nė vienos neaptikęs užsukau į „Gate" teatro barą Parnelio aikštėje. Išgėriau ten kelis stiklus, o tada, matyt, pasibaigė spektaklis, nes pamenu, kad staiga barą užplūdo daugybė žmonių, pasiturinčių vyrų nepriekaištingomis eilutėmis bei kailiniuotų moterų, pasipuošusių perlais. Kurį laiką dar pabuvau ir dar išgėriau viskio su kokakola. Tikriausiai įsivėliau su kažkuo į ginčą, nes po kurio laiko atžygiavo tvarkos prižiūrėtojas su mėlyna karališkųjų pajėgų stiliaus uniforma ir išprašė lauk.

Išėjau į gatvę jausdamas, kad smarkiai pasigėriau. Namo eiti nenorėjau. Nenorėjau, kad motina paklaustų, kodėl grįžau taip anksti. Sukau galvą, kur galėtų būti Šonis. Jis neturėjo namuose telefono – tais laikais niekas iš mūsų Ringsende neturėjo – taigi jam paskambinti negalėjau. Man mirštamai reikėjo su kuo nors pasikalbėti. Pamenu kurį laiką tiesiog klaidžiojęs aplink be jokio tikslo ir neva vėmęs alėjoje už centrinio pašto. Paskui, atsimenu, atsidūriau Lysono gatvėje, kur tais laikais būdavo daug ligi išnaktų veikiančių lindynių. Kažkodėl buvau įsikalęs sau į galvą, kad viename tų klubų būtinai rasiu Šonį. Sugebėjau į vieną jų įsvirduliuoti, ankštutėlį, nutviekstą baltos šviesos ir sausakimšą šokėjų Kalėdų senio kepurėmis. Žinoma, Šonio ten nebuvo. Išgėriau kelias taureles. Kai klubas užsidarė, buvo jau po keturių. Vaikštinėjau pirmyn atgal Lysono gatve, paskui prisėdau ant šaltų laiptelių prie vieno karaliaus Jurgio stiliaus namo. Pamenu pro šalį ėjusią prostitutę, kuri kelias akimirkas įdėmiai į mane žvelgė, o paskui nuėjo toliau, kaukšėdama kulniukais į šaligatvį. Kitas dalykas, kurį atmenu, tai kaip vos prašvitus mane pažadino pienininkas.

Netrukus po tų Kalėdų sužinojau, kad gimdyti vaiko tavo motina ketino vykti į Angliją. Londone buvo vienuolynas, kuriame seserų ordinas priimdavo nenorėjusias pastoti jaunas moteris. Prieš išvykdama ji man parašė, kad metė koledžą. Pagimdžiusi vaiką

ketino atiduoti įvaikinti Amerikoje. Niekada negrįšianti į Airiją. Galbūt vėl parašysianti, kai įsikursianti Londone, tačiau iš tikrųjų ji daugiau nė karto neparašė.

Iš vienos jos koledžo draugės man pavyko gauti jos adresą Londone, bet laiškai, kuriuos siunčiau, kaskart grįždavo neatplėšti. Paskui jie grįždavo su antspaudu: „Adresatas nerastas". Pagaliau jie apskritai nebegrįždavo, ir aš lioviausi rašęs.

Vieną dieną, sukaupęs visą drąsą, nuėjau į jos namus Haringtono gatvėje. Duris atidarė ir vidun mane įleido jos tėvas. Namai kvepėjo laku ir šilta duona. Kol dar nesirgo, jis, tavo senelis, buvo gražaus stoto, išvaizdus, aristokratiškų manierų vyras. Jis kalbėjo su maloniu, pusiau dubliniečio, pusiau Rytų europiečio akcentu. Taip, nusišypsojo jis, puikiai žinąs, kas esu. Greisė dažnai mane minėdavusi žmonai ir jam; iš tiesų, kostelėjo jis, jiedu net stebėjosi, kad iki šiol nebuvo manęs matę. Londone jai sekasi kuo puikiausiai, pasakė jis. Sekmadienio vakarais ji retsykiais paskambinanti, bet, ne, adreso jis neturįs. Ji ten nuolat kraustosi iš vienos vietos į kitą, priklausomai nuo savo naujojo darbo. Dirbanti keliaujančių teatrų kompanijoje ir niekada neapsistojanti vienoje vietoje ilgiau kaip savaitę ar dvi. Tada supratau, kad jis nežinojo, kas iš tikrųjų buvo atsitikę. Jis nė nenutuokė apie vaiką. Nei žmona, nei jis pats nebuvę labai sužavėti Greisės minties metams palikti koledžą, nusijuokė jis, „betgi žinote, kokia ta mano Greisė, ji apie viską turi savo nuomonę, kaip ir visos šiuolaikinės jaunos moterys, argi ne taip?" Kai kitą kartą ji paskambinsianti, jis būtinai perduosiąs geriausius mano linkėjimus ir pasakysiąs, kad apie ją teiravausi. Užrašiau jam savo vardą ir adresą ir paprašiau jai būtinai perduoti. Man labai svarbu, kad ji parašytų. Jis nusijuokė, pamerkė akį ir patapšnojo man per petį. „Tu man patinki, Bili, – tęsė jis. – Dar nė vienas šiaudadūšis nelaimėjo gražuolės rankos, argi ne taip?"

Jis pažadėjo pasakyti jai, kad būtinai kuo skubiausiai su manimi susisiektų, tačiau, žinoma, praėjo mėnesiai, ir jokio laiško negavau.

Vieną vakarą, prasidėjus spaliui, manyčiau, o gal lapkričiui, grįžęs iš darbo namuose nieko neradau, tik motiną, kuri sėdėjo pati sau viena virtuvėje prie stalo. Pasakė man išsiuntusi visus į kiną, nes mananti, kad mudu turime pasišnekėti. Ji kažkaip sužinojo, kad Greisė buvo nėščia. Labai nuliūdo tai išgirdusi, sakė ji, bet dar labiau nuliūdo sužinojusi, kaip aš su ja pasielgiau, palikęs likimo valiai ir išsiuntęs į Angliją vienui vieną gimdyti vaiko.

„Mergaitė pati dar vaikas, Bili, – sakė ji man. – Tu negerai pasielgei."

Gali būti, kad tuo momentu net nusijuokiau. Paskui, kai pasakiau jai, kad Greisės kūdikis yra ne mano, ji kurį laiką tylėjo. Maniau, kad bus pasibaisėjusi, bet taip neatrodė. Ji sėdėjo įbedusi akis į staltiesę ir nykščio nagu krapštinėjo mikroskopinį riebalų gumbelį. Galų gale tik atsiduso ir pažvelgė į mane.

„O kaip šv. Juozapas? – pasakė ji ir švelniai nusijuokė. – Tas vaikas irgi nebuvo jo."

„Nesu sumautas šv. Juozapas, mam, – pasakiau jai, – jei to nepastebėjai."

„Ak, pastebėjau, brangusis, – tarė ji. – Dėl to gali nesijaudinti."

Ji pakilo iš už stalo ir nuėjo prie spintelės, kabojusios virš kriauklės. Užkišusi ranką į ertmę už lentynos ištraukė iš ten du į ritinėlius susuktus svaro banknotus. Trinktelėjo juos ant stalo.

„Tai tau, – pasakė. – Keliauk į Angliją ir parsivežk ją atgal, kur jai ir priklauso būti."

Pažvelgiau į pinigus. „O tėtis? – pasakiau. – Ar jis nepasius, jei sužinos, kad atidavei man tuos pinigus? Juk tai tavo kalėdiniai pinigai, ar ne?"

„Su tėčiu viską aptariau, – pasakė ji. – Jis sutinka su manimi. Turėsi keliauti jos parsivežti."

„Išvažiuosiu savaitgalį."

„Ne, sūnau. Važiuok šiandien. Važiuok dabar. Iki savaitgalio visi galime numirti."

Tą pat vakarą sėdau į keltą, plaukusį iš Dan Lierio į Holihedą, paskui naktiniu traukiniu iškeliavau į Londoną. Auštant atvykau į

Justono stotį. Vaikštinėjau plačiomis, tuščiomis gatvėmis – Londone buvau pirmą kartą ir nieko ten nepažinojau. Apytuštėje „Wimpy" užkandinėje išgėriau puodelį kavos su pienu. Sulaukęs, kaip man atrodė, padoraus laiko, nuėjau į vienuolyną ir pasiteiravau tavo motinos. Iš pradžių sena vienuolė nenorėjo net pripažinti kada nors ją čia buvus. Tai konfidencialu, porino ji man, pasiūlyti slaptą vietą moterims, kurioms jos reikia, yra viena iš seserų misijos priedermių. Bet galų gale ji pasigailėjo manęs ir pasakė, taip, negalinti griežtai teigti, kad nežino, apie ką kalbu. Apie tą patrauklią žydaitę iš Dublino, juk taip? Ji išvyko prieš kelis mėnesius su kūdikiu – gražute sveika mergyte, kuri, vienuolės nuomone, dabar jau turėtų būti įvaikinta. Niekas nežino, kur ji dabar yra.

Nuėjau pagal paskutinį turėtą tavo motinos adresą į mažą butuką virš maloniam pakistaniečiui priklausiusios laikraščių parduotuvės prišnerkštoje vingiuotoje gatvelėje už Kings Kroso stotelės. Butas tuščias, pasakė jis. Neseniai ten, viršuje, kilo gaisras, ir nuomininkai išsikraustė. Pats niekuomet nebuvo jų sutikęs, sakė jis, tačiau, atrodo, jiedu buvo maloni, tyli porelė. Taip, aiškiai pora. Tamsiaplaukė jauna mergina, gražios išvaizdos, labai liekna, ir kiek vyrėlesnis vyras. Nė karto nesukėlė jokių bėdų. Gyveno uždarai. Mergina mėgo šokti, sakė jis, tai vienintelė smulkmena, kurią jis apie ją žinojo, mat vieną vakarą žmona nunešusi jai šiokio tokio maisto ir kelis niekniekius kūdikiui. Buto durys buvusios praviros, o ji šokusi pagal radijo muziką, ir jo žmona pamaniusi, kad labai keista šitaip šokti pačiai sau vienai.

Jis nežinąs, kas buto savininkas. Galiu palikti adresą, jei noriu.

Kitą rytą parvykau namo į Dubliną. Laivui priplaukus Dan Lierio krantinę, darbininkai kabino ant prieplaukos sienos ilgą neoninį užrašą: „Sveiki atvykę Kalėdoms namo, visi mūsų grįžtantys išvykėliai. *Nollaig Shona**".

Tą naktį prisiminiau visa tai savo automobilyje Brėjuje taip nenumaldomai skausmingai, kaip šaltą rytą gelia kadaise lūžusį kau-

*Šventų Kalėdų (air. – *vert. past*)

lą. Įlankoje pradėjo tvenktis rūkas. Liūdnai sudejavo ragas. Traškėjo įjungtas radijas.

Angelai ir archangelai
Gal ir susirinko čia,
Cherubinai serafimai
Pleveno ore –
Bet viena tik jo motina
Mergelės spindesy
Pagarbino vienatinį
Pabučiavusi.

Užvedžiau automobilį ir nuvažiavau namo. Keliai ledėjo. Buvau tikras, kad netrukus mano gyvenime viskas pasikeis.

Penktas skyrius

Netrukus po Kalėdų posėdžiai vėl prasidėjo ir truko vos ilgiau, kaip dvi savaites. Būtų buvę kur kas trumpiau, bet visi trys atkakliai teigė esą nekalti, nepaisydami svarių ir gausių prieš juos liudijusių įkalčių. Beveik kasdien ateidavau į klausymus su Šoniu. Prisiekiu, nežinau, kaip būčiau be jo ištvėręs tą siaubingą laikotarpį.

Anksti rytais važiuodavome drauge į ligoninę aplankyti tavęs. Kartais Šonis kviesdavo mane kartu pasimelsti, bet aš nė karto nepajėgiau to padaryti. Labiausiai mane skaudino kai kurios tavo padėties smulkmenos – krūva kalėdinių sveikinimų prie tavo lovos, mėlyna guminė tapatumo etiketė ant tavo riešo ir plastikinis vamzdelis ant trapaus tavo kaklo, it kokia siaubinga papuošalo parodija. Tavo basų pėdų pažeidžiamumas. Tai skamba visiškai juokingai, žinau. Ir vis dėlto menkos smulkmenos – basa vaiko koja – gali pažadinti tėvo širdyje galingą instinktyvų norą apginti. Išėję iš ligoninės tylomis papusryčiaudavome Dan Lierio kavinėje, jo automobiliu važiuodavome į miestą, prieš pat dešimt atvykdavome į teismą, sėdėdavome ryto posėdyje, laukdami naujų nepakeliamo siaubo apraiškų.

Daugybė dienų buvo iššvaistyta teisiniams ginčams dėl įvairių dalykų: prisiekusieji turėdavo išeiti ir tada prasidėdavo kone nesibaigiančios kalbos, kas gali būti priimta kaip įrodymas, kas ne; tikslus, pamatuotas statutų, precedentų ir senų parlamento aktų nagrinėjimas. Buvo momentų, kai norėjau atsistoti ir surikti: „Mano dukra guli pusiau mirusi vos už penkių mylių nuo čia. Liaukitės pliurpę! Nebegaliu girdėti tų kalbų". Jaučiausi, lyg skęsčiau pašvinkusių plepalų liūne.

Dažnai mane apimdavo šleikštus jausmas, kad kas nors bus dar blogiau ir visi trys išsisuks, kaip ir Kvinas, tik šįkart per kokį nors advokato triuką ar semantinę vingrybę. Iš tikrųjų pradėjau nekęsti kai kurių baristerių, tokių vulgariai mandagių ir nuolankiai besišypsančių; net pagrindinis kaltintojas mane erzino neįtikėtinai. Jis atrodė pompastiškas ir pernelyg mokslus, mėgo kartoti lotyniškas frazes ir įmantrius teisinius posakius, voliodavo žodžius burnoje it per mišias pamokslaujantis šventikas. Mane apsėdo mintis, kad jie bus išteisinti. Pradėjau sapnuoti, kad sutinku juos triukšmingoje gatvėje, nešinus tavo drabužiais, visi trys sutartinai juokiasi iš to, ką padarė. Tame sapne tekinas pasileisdavau į juos, norėdamas padaryti ką nors baisaus, bet visuomet, visuomet, kai jau priartėdavau tiek, kad galėčiau smogti, krūptelėjęs prabusdavau išdžiūvusia burna, karščiuojančiomis akimis, sudrėkusios paklodės tampriai apsivijusios aplink kojas, o rankos lyg surakintos.

Vieną popietę, apie sausio vidurį, vyresnysis inspektorius Dugnanas po posėdžio pasivedėjo mane į šalį ir pasakė abejojąs, ar man tikrai reikėtų kasdien sėdėti teisme. Kurį laiką jis išsisukinėjo nenorėdamas aiškinti, kodėl tai sako, bet galų gale priverčiau jį viską iškloti atvirai. Kitą rytą prisiekusiesiems bus parodytos tavo sužalojimų nuotraukos, pasakė jis. Pats buvo jas matęs, ir, anot jo, jos nekelia pasigėrėjimo. Negalįs visiškai užtikrinti, kad nė vienos tų nuotraukų nepamatysiu teismo salėje. Žmonės, nesusipažinę su teismo procedūromis, dažnai linkę manyti, jog pamatyti įkalčius gali tik prisiekusieji, bet nebūtinai visuomet taip būna. Šių nuotraukų kopijos klaidžios po visą teismą. Jei man pasitaikys jas pamatyti, jos galinčios mane prislėgti. Pats turįs paaugles dukteris, pridūrė jis tokiu balsu, kuris greičiausiai, mano galva, turėjo nuskambėti itin reikšmingai.

Pasakiau jam, kad mačiau tave tą naktį po to, kai tave užpuolė, ir beveik kasdien paskui. Išsamiai aptariau su gydytojais visas tavo galimybes. Kartais valandų valandas išsėdėdavau prie tavęs palatoje tiesiog stebėdamas, ar nepamatysiu tavęs krustelint. Piršto truktelėjimas, lūpos virptelėjimas, man tai būtų buvusi pergalė. To nie-

kada neatsitiko. Nė kartelio per visas tas valandas ir naktis. Niekada. Buvo daugybė naktų, kai manydavau, jog tu jau numirei. Tik monitorių ekranuose vingiuojančios linijos, pilkšvos kreivės, švelniai banguojančios kompiuterinio popieriaus lapais, buvo vienintelis įrodymas, kad klystu. Sėdėdamas toje palatoje matydavau, kaip pro tave įneša žmones, senus ir jaunus, kruvinus ir sudaužytus. Vieną naktį, kai sėdėjau iki pat aušros, gretimoje lovoje lėtai numirė paauglys berniukas. Jėzau Kristau, ketvirtą ryto atnešiau jo tėvams kavos bei sumuštinių ir mačiau it kreida išbalusių jų veidų išraiškas. Sėdėdavau ten, kol jau nebepajėgiau to ištverti, kol gydytojai nepaprašė manęs daugiau nebeateiti naktimis, o kai ateisiu aplankyti, nebepasilikti valandų valandas. Turėjau kalbėtis su tavo šešerių metų dukterėčia ir sūnėnu, kurie skambino iš Australijos, ir atsakyti į jų keblius klausimus. Pakeldavau ragelį ir tada, kai skambindavo tavo draugai, kurie būdavo išvykę iš šalies ir neturėdavo nė menkiausio supratimo, kas tau atsitiko. Turėdavau jiems paaiškinti, kad gali būti, jog tu numirsi, o jie, stovėdami triukšminguose baruose ar telefono būdelėse kitoje planetos pusėje, klausdavo, ar tai koks nors suktas pokštas. Vieną rytą turėjau stebėti, kaip gydytojas, pakankamai jaunas, jog tiktų man į sūnus, įbėgęs puolė plikomis rankomis gaivinti tavo širdį.

„Aš nesigailiu savęs, detektyve, – pasakiau, – tačiau nėra tokios nuotraukos, kuri dabar galėtų sukelti man skausmą."

Jis atsiduso ir suspaudė sau nosies kuprelę. „Pone Svyni, nežinau, ar jūs suprantate. Kai kuriose nuotraukose jūsų dukra bus be drabužių. Ji bus pusiau nuoga. Jie privalo parodyti prisiekusiesiems visus sužalojimus."

Pasakiau jam, kad būsiu, ir baigta. Jis linktelėjo.

„Žinau, kad jumis dėtas irgi būčiau, – pasakė. – Tačiau yra visokių žmonių. Tik pamaniau, kad geriau jus įspėsiu."

Kitą dieną nemačiau jokių nuotraukų. Tačiau girdėjau garsą, išsprūdusį prisiekusiųjų suole sėdėjusiems vyrams ir moterims, kai jas išvydo. Niekuomet nepamiršiu to garso, meile, arba to vaizdo, kai pusamžė prisiekusioji, visuomet pasipuošusi perlais, prapliupo

raudoti, užsidengusi rankomis veidą, ir Dugnano, nuleidusio galvą ir spoksančio į grindis, taip pat ir to, kaip sudrebėjo teisėjo balsas, kai po šių akimirkų jis vėl prabilo.

Ir tada atėjo diena, kai teismo salėje buvo rodoma apsaugos vaizdo juosta. Patamsyje mačiau tavo pečius ir pakaušį, kasos aparatą ant prekystalio priešais tave. Tu klauseisi radijo – kažkokios sentimentalios kantri muzikos stoties – ir į šonus lingavai galva pagal muzikos ritmą. Juostos apačioje bėgo juodas ruožas su mirguliuojančiais baltais skaičiais ir raidėmis. Buvo aiškiai matyti, kaip jie visi keturi su motociklininkų šalmais ant galvų įėjo į parduotuvę. Jie nebėgo. Jie įėjo. Išdidžiai ir palengva, nelyginant kokie kaušteléję linksmi vaikinai į šokių salę. Ryškumas buvo ne visai gerai nustatytas, o gal pati juosta mažumėlę sugedusi, nes jie judėjo tartum šmėklos, palikdami ekranu slystančius vaiduokliškus pėdsakus ir blyškius šešėlius. Kantri daina vis dar tebeskambėjo, kai Kelis uždarė duris ir prie jų sustojo, sukryžiavęs ant krūtinės rankas. Kvinas liuoktelėjo per prekystalį ir išsitraukė iš savo striukės geležinį strypą. Jis ėmė tau grasinti, o Deivisas ir Melounis mėgino atidaryti kasą. Jis taip klykė ant tavęs, kad teismo salės mikrofonai pradėjo birgzti ir traškėti, o vienas pareigūnas turėjo patylinti garsą. Tu nesakei nieko. Stovėjai įsispraudusi į kampą, užsidengusi rankomis galvą ir nieko nesakei. Kvinas dar kartą suriko. Kiti du išsitraukė laužtuvus ir puolė tvatyti kasą. Tada Kelis pašoko ir užsikoręs ant prekystalio ėmė mosikuoti švirkštu. Tai mano kraujas, klykė jis, aš sergu AIDS! Jis prikišo švirkštą tiesiai tau prie veido ir pasakė panaudosiąs jį, jei tučtuojau neatidarysi kasos. Ar supranti, klausė jis. Ar gerai supranti, kas tau atsitiks, jei gausi AIDS?

Grojo muzika.

Tuo metu kažkas lyg šmėkštelėjo už stiklinių parduotuvės durų. Sunku buvo aiškiai įžvelgti, tačiau duryse sušmėžavo stambi figūra, tartum tvirtai sudėto vyro ilgu paltu ir senamadiška fetro skrybėle. Jis kelias akimirkas pastovėjo prie durų, tada apsisuko ir paprasčiausiai nuėjo. Jis turėjo matyti, kas vyksta viduje, jokiais bū-

dais neįmanoma, kad būtų nepastebėjęs, bet tiesiog nuėjo. Jis tave ten paliko.

Staiga Deivisas šoko ant tavęs ir pradėjo daužyti bei spardyti, stipriai atlaužęs už plaukų tavo galvą ir prikišęs prie gerklės ilgą peilį. Tu priešinaisi. Pasipylė daugybė garsių smūgių, ir tada išgirdau tave suklinkant, tik kartą. Tas garsas pervėrė mane kiaurai.

Paskui atrodė, lyg ant tavęs būtų puolę visi keturi. Mačiau, kaip tave tąsė, tu tai pasirodydavai ekrane, tai išnykdavai, kumščiais gindamasi nuo jų. Vaizdas šiek tiek drebėjo, lyg kas būtų purtęs kamerą. Išgirdau kitą naują balsą, kimų ir šiurkštų, sakantį, kad jie tave išprievartaus, o paskui nužudys, jeigu jiems nepadėsi. Tu pasakei, kad negali padėti, nes dabar kasa jau sulaužyta. Kvinas pastūmė tave. Tu stvėrei nuo prekystalio butelį limonado ir smogei juo Deivisui, kurio buvo tas kimus balsas, tiesiai į veidą. Parkritai ir dingai iš ekrano. Tada pasigirdo dar vienas smūgis ir stojo tyla, tik garsiai skambėjo daina per radiją. O po akimirkos tu pradėjai maldauti, kad jie tavęs nežudytų. Teismo salėje tavo balsas buvo girdėti pakankamai aiškiai. Prašau, nežudykit manęs. Pasiimkit, ką norit, ir eikit. Tik nedarykit man nieko. Aš niekam nepasakysiu. Prašau. Nepasakysiu. Pažadu.

Juosta sumirgėjo ir vaizdas nutrūko. Teismo salėje vėl sužibo šviesos. Kurį laiką buvo labai tylu. Teisėjas kažką rašė. Kažkas sukosėjo. Pradėjo pypsėti elektroninis laikrodis.

Pakėliau akis į tuos tris teisiamųjų suole. Jie atrodė tokie išblyškę ir jauni. Deivisas žiaumojo kramtomąją gumą ir žiūrėjo į lubas. Kiti du spoksojo įsmeigę akis kažkur priešais save. Kažkas atsitiko juostai, kai teismo pareigūnas mėgino ją atsukti, ir aukštas spengiantis garsas pritvindė patalpą. Deivisas išsišiepė. Kiti du toliau spoksojo.

Per pietų pertrauką išėjau į lauką prie upės, man buvo taip bloga, kad negalėjau valgyti. Atsišliejau į sieną ir, iš paskutiniųjų stengdamasis susitvardyti, žvelgiau į pilką vandenį. Šonis pradėjo mane nervinti, tauzydamas, kad negalima per daug pasiduoti pykčiui, reikia atsukti kitą skruostą ir panašiai. Ar esi kada nors girdėjusi

ką nors kvailiau ir nežmogiškiau pasaulyje, kaip atsukti kitą skruostą? Vienu metu norėjau čiupti jį už kunigiško antkaklio ir ištrenkti per tvorą į sumautą Lifą. Pamėgink tada atsukti kitą skruostą, tėve.

„Pyktis nieko nepadės, – pasakė jis. – Ir juo labiau Meivei, pats gerai žinai."

„Nepasakok man apie pyktį, – pasakiau. – Jei būtų mano valia, pakabinčiau juos už pautų. Juos ir sykiu jų sumautus advokatus."

„Suprantu tave, Liemai, – atsiduso jis. – Aš tik sakau..."

„Sušikti melagiai, – pasakiau. – Prisiektų, kuo tik nori, kad tik išneštų sveiką kailį. Šiukšlės. Jie nenusipelno net teismo, Šoni, tai tik mokesčių mokėtojų pinigų švaistymas. Ta nemokama teisinė pagalba, Kristau Švenčiausias, kai pagalvoju. Tai mano mokesčiai eina jų prakeiktiems melams apmokėti."

Perėjome upę ir išgėrėme kavos Templ Baro restorane. Nemanau, kad paskui tądien persimetėme dar bent žodeliu.

Jei tą vakarą Brėjuje būčiau radęs Donalą Kviną, neabejoju, kad būčiau jį nudobęs.

Pagaliau sausio pabaigoje buvo paskelbtas nuosprendis: visi trys vienbalsiai pripažinti kalti pagal visus kaltinimus.

Prieš pat skelbiant nutartį Kelio motina atsistojo ir labai tyliai paprašė, ar negalėtų pasikalbėti su teisėju. Teismo sekretorius sušnypštė ir papurtė galvą, tačiau teisėjas pasilenkė į priekį ir pasakė, kad galinti labai trumpai pasisakyti, jei norinti. Ji išėjo iš savo vietos ir pasuko teisėjo tribūnos link; buvo aišku, kad nori pasikalbėti asmeniškai. Tačiau jis rankos mostu sulaikė ją ir liepė eiti į liudytojų suolą bei duoti priesaiką. Jei turinti ką pasakyti, tai girdėti turėtų visas teismas.

Ji buvo smulki, vidutinio amžiaus moteris, gležno sudėjimo ir labai susijaudinusi, mirštamai išblyškusiomis lūpomis ir plonais žilais plaukais. Ji man priminė pažįstamą moterį, gyvenusią Houpo gatvėje Ringsende, vargšę našlę, kuriai mano motina kartkartėmis padėdavo, nors pati neką teturėjo. Nustebusi, su išgąstinga veido išraiška ji apžvelgė teismo salę. Lyg leidimas kalbėti būtų ją prabloškęs. Pastebėjau, kaip ji kelis kartus sunkiai nurijo seiles;

kurį laiką atrodė nežinanti, nuo ko pradėti. Tada ji pasakė, kad jos sūnus nėra blogas žmogus. Nuo ankstyvos paauglystės jis vartojo heroiną. Susidėjo su bloga kompanija. Ji daugelį kartų mėginusi jam padėti, tačiau be heroino jis neištverdavęs ilgiau kaip kelias savaites. Heroinas pastūmėjo jį į siaubingus darbus. Dar būdamas berniukas jis pradėjo plėšikauti. Tai ne jo kaltė. Toje Dublino dalyje, kurioje jis augo, heroinas daugybę metų buvo pardavinėjamas ties kiekvienu kampu. Pigiau už alkoholį. Kai kurie vaikai, perpus jaunesni už jos sūnų, tapo visiškai priklausomi nuo heroino.

„Ir gatvės šunys žinojo, kas tie platintojai, – kalbėjo ji, – bet niekas nepajudino nė piršto. Jie vaikštinėdavo nelyginant karaliai, jūsų didenybe, o dabar jų priviso visuose darbininkų rajonuose. Ir niekas nieko nedaro."

„Čia nesikreipiama „jūsų didenybe", – pasakė teisėjas. – „Pone" yra teisingas kreipinys. Arba „jūsų šviesybe."

„Pone, – linktelėjo ji. – Atsiprašau. Pone."

Narkomanams nebuvo jokios pagalbos. Visame mieste buvo tik kelios lovos narkomanams, kurie norėjo atprasti nuo heroino. Buvo laikotarpis, kai įsigyti metadono buvo galima tik juodojoje rinkoje, ir vietos moterys jį pirkdavo, kad ištrauktų iš heroino savo vaikus. Tėvai tose vietose mėgino imtis kokių nors priemonių prieš platintojus. Piketavo prie jų namų ir butų, bet nesulaukė niekieno paramos, tik vieni kitų. Kaimynės moterys pradėjo vaikščioti po namus rinkdamos pinigus, kad galėtų pasamdyti privačią apsaugą, kuri išvaikytų narkotikų platintojus, nes policija nebūtų padėjusi. Iš tiesų kartą, kai moterys surinko pinigų racijoms nusipirkti, kad pačios galėtų patruliuoti rajone, policija pareiškė, kad jų veiksmai neteisėti ir konfiskavo pinigus. Tada moterys pasistatė iš kartoninių dėžių pašiūres prie platintojų butų ir kiauras naktis sėdėdavo stebėdamos ir kruopščiai užsirašydamos, kas ateina pirkti narkotikų. Vieną kartą ji pati mačiusi, kaip per dvi minutes iš rankų į rankas buvo perduoti keturi šimtai svarų. Kai kuriuos tėvus policija už tokią veiklą suėmė ir apkaltino savavališku susidorojimu. Jos kaimynės vyras padėjo suorganizuoti demonstraciją prieš heroiną

prie užkietėjusio platintojo buto; žmones išvaikė riaušių malšinimo policijos pareigūnai. Tą vakarą policininkai atsivedė vokiečių aviganius, atsinešė gumines lazdas ir jas panaudojo prieš jos kaimynus, bet nė neprisiartino prie platintojo. Galų gale vietos žmonės jį išvijo, tačiau jis pasamdė jaunuolius, kurie toliau jam dirbo pardavinėdami rajone heroiną. Jis buvo gerai žinomas visame mieste. Žmonės šnabždėjosi, kad jį gaudė IRA*. Tai tas platintojas pardavė jos sūnui pirmą heroino dozę.

Jos sūnus pasukęs siaubingais keliais, ji tai suprantanti. Už tai jis kada nors privalės atsakyti prieš Dievą. Tačiau mintis, kad jis turės sėsti į kalėjimą, jai nepakeliama. Ji pažįstanti kalėjime sėdėjusių jaunuolių, kurie iš ten išėjo daug blogesni, nei buvo. Tikras jos berniuko tėvas daug savo gyvenimo praleido kalėjimuose, Anglijoje ir čia, namuose. Galop ir pasimirė už grotų. Jo pusbrolis dabar sėdi Vitfyldo kalėjime. Ji girdėjusi siaubingų pasakojimų apie kalėjimus ir tai, kas juose dedasi, kad ten galima gauti visokiausių rūšių narkotikų, kad jauni vyrai laikomi užrakinti bemaž visą dieną ir negali net pasivaikščioti, kad jie prievartaujami, jais naudojamasi, kad ten siaučia AIDS. Uždaryti vaikiną, turintį heroino problemą, į Mauntdžojų tolygu pasmerkti jį myriop, sakė ji, mielaširdingiau būtų dabar pat išvesti jį į kiemą ir paleisti kulką į pakaušį.

Čia ji pradėjo tyliai verkti, paskui tramdydama ašaras užsidengė veidą gniužulu popierinių nosinių.

Teisėjui paklausus, ar nenorėtų stiklinės vandens, ji papurtė galvą. Priešais ją sėdėjęs teismo stenografuotojas vis tiek pripylė jai stiklinę. Padėjo priešais, bet ji nė neprisilietė. Prisidėjusi ranką prie krūtinės ji mėgino prabilti, bet staiga garsiai sukūkčiojo ir prapliupo siaubinga rauda.

„Nepasiduokite nevilčiai, ponia", – pasakė teisėjas.

Sunkiai nurijusi seiles ji pažvelgė į jį. „Dėl jo man plyšta širdis, teisėjau, – kūkčiojo ji. – Nieko negaliu padaryti."

Teisėjas pasakė tai suprantąs.

---

* Airijos respublikonų armija (*vert. past.*)

„Aš tik prašau jūsų suteikti jam galimybę, jūsų didenybe – norėjau pasakyti, pone. Atsiprašau. Maldauju jūsų suteikti jam nors paskutinę galimybę. Prisiekiu Kristumi danguje, ir tebūna Viešpats mano liudytojas, laikysiu jį uždarytą kiaurą parą, jeigu reikia. Pati atpratinsiu nuo heroino. Pirksiu jam metadoną. Daugybė moterų kaimynystėje tai daro."

„Negaliu, ponia, jūs ir pati žinote. Pati girdėjote šios bylos faktus."

„Prašau, jūsų šviesybe. Maldauju jūsų suteikti jam vieną paskutinę galimybę."

„Turite suprasti, kad negaliu to padaryti, ponia Keli."

„Mano senelis žuvo už šią šalį, – pasakė ji. – Per pilietinį karą jis buvo nušautas šiame pastate, jūsų šviesybe. Prisiekiu Kristumi Visagaliu, geriau jau rytoj pat taip atsitiktų mano sūnui, negu kad jis eitų į Mauntdžojaus kalėjimą."

Vėl raudodama ji iškėlė drebantį pirštą į lubas. „Štai Airijos trispalvė, plevėsuojanti ant šio pastato stogo, jūsų šviesybe. Tai šalis, už kurią jis kovėsi. Mano šalis. Viskas, ko prašau, tai tik malonės šio žmogaus proanūkiui. Vienos paskutinės galimybės."

Teisėjas kurį laiką žiūrėjo į ją. Teisme tvyrojo visiška tyla. Galėjau net girdėti jį kvėpuojant. Jis atsiduso ir kažką užsirašė į savo bloknotą. Tada dar kartą dirstelėjo į ją ir papurtė galvą. Pasakė, kad labai gerbia airių motinas ir jų pastangas išsaugoti šeimas. Per daugelį metų, sėdėdamas šioje tribūnoje, jis ne kartą matęs, ką paprastos doros moterys gali padaryti dėl savo vaikų, ir pastebėjęs, kad tokiais atvejais beveik visada būtent šios moterys labiausiai ir nukenčia. Tačiau dabar jis iš tikrųjų nieko negalįs padaryti, nieko visiškai. Šis jaunuolis jau kelis kartus prieš jį stovėjęs; tiesą pasakius, jam atrodo, kad prisimena prieš keletą metų matęs jį nepilnamečių teisme ir, kiek gali prisiminti, tuokart suteikęs jam galimybę, nuteisęs lygtinai, nors tai buvęs pakankamai sunkus nusikaltimas. Nepaisant to, jis leidęs jam pasinaudoti abejonės teise. Kadangi viskas taip susiklostė, jis negalįs teigti, kad tai buvęs teisingas sprendimas. O šis iš anksto suplanuotas siaubingas ir smur-

tinis nusikaltimas yra vienas baisiausių, su kokiais jam tekę susidurti. Teisingumas turi būti įvykdytas.

„Tai ne jūsų kaltė, – pasakė jis, – tačiau šis vaikinas tapo pavojingas žmonėms. Pati galėjote tuo įsitikinti."

„Bet ne jis vienas dėl to kaltas, teisėjau. Jis pasuko klaidingu gyvenimo keliu. Jis neturėjo kitų galimybių."

Teisėjas linktelėjo į mane. „To žmogaus dukra šiandien prirakinta prie ligoninės lovos. Turiu pagalvoti ir apie ją. Ne per daugiausia malonės ji tesulaukė, galų gale. O kokios jos galimybės? Jauna mergina, kuriai viskas buvo priešaky. Nežinome, ar dar kada nors ji galės normaliai gyventi, turėti laimingą šeimą, vaikų ir taip toliau. Tikriausiai negalės."

„Vieną paskutinę galimybę, pone, tai viskas, ko prašau. Prisiekiu jums, nuo šiol kuo griežčiausiai jį prižiūrėsiu. Tik dabar leiskite jam eiti su manimi namo ir aš kartu su juo užsirakinsiu bute."

„Man labai gaila, ponia, – pasakė jis. – Tikrai labai. Tačiau negaliu šito padaryti, tai nebus teisinga."

„Teisėjau, prašau, apgailestauju dėl to, ką jis padarė tai vargšei mergaitei. Negaliu naktį ilsėtis galvodama apie tai. Jei žinočiau, kad galiu jai kuo nors padėti, Dievas žino, padėčiau."

„Ne, – pasakė jis. – Gal malonėtumėt dabar grįžti į savo vietą."

„Jūsų didenybe?.."

„Sėskit, ponia Keli, – paliepė jis. – Aš jus išklausiau, negalite to nepripažinti."

Ji nuėjo į savo vietą ir atsisėdo, greta buvusi paauglė mergaitė apkabino ranka jos pečius. Tačiau dabar niekas nebegalėjo moters paguosti. Teisėjui pradėjus skaityti nuosprendį ji krūpčiojo nuo ašarų. Melounis gavo dešimt metų. Deivisas dvylika, nes paaiškėjo, kad būtent jis suplanavo apiplėšimą ir pakurstė kitus dalyvauti. Kai atėjo trečiojo eilė, Kelio motina užsidengė rankomis ausis ir pradėjo inkšti. „Dešimt metų", – paskelbė teisėjas. Moters galva nusviro ir įsirėmė į priekyje buvusį suolą. Jos rankos labai virpėjo. Viena policininkė atnešė jai stiklą vandens, bet ji tik atstūmė jį ir toliau raudojo.

Jos sūnus į ją nė nepažvelgė, kai drauge su kitais dviem buvo išvedamas į kameras apačioje. Jo veidas buvo mirtinai išbalęs, ir jis, regis, smarkiai šlubavo.

Šerifo padėjėjas atidarė šonines duris. Teisėjas pakilo ir išėjo. Ir tada viskas ūmai baigėsi. Tie trys dar nespėjo nė iš akių išnykti, kai teismo salė pradėjo tuštėti. Stojo klaiki tyla, girdėjosi tik kojų čiužėjimas ir pavienis kosčiojimas.

Pamačiau, kaip salės priekyje sušneko abiejų pusių teisininkai. Jie spaudė vieni kitiems rankas ir juokėsi, vienas patapšnojo kitam per nugarą. Atrodė, lyg ką tik būtų baigę žaisti tenisą. Tada man dingtelėjo, kad kiekvienas šioje byloje galėjo ginti bet kurią pusę, jiems tai buvo tik profesija, ir niekas daugiau. Jie kaip pardavėjai. Ir viskas. Nieko daugiau.

Geras pardavėjas gali parduoti bet ką.

Kai mudu su Šoniu išėjome į vestibiulį, Lizi kalbėjosi su reporteriu. Kažkoks televizijos naujienų žurnalistas klausinėjo Dugnaną. Iš ten, kur stovėjau, galėjau girdėti, ką jis sako. Ne, laimingas – ne tas žodis, kurį galėtų pavartoti, turėdamas galvoje, kad ši byla tokia tragiška, tačiau jis manąs, kad teisingumas šiandien buvo įvykdytas. Ne, šiuo metu jis visiškai neturįs ką pridurti dėl Donalo Kvino pabėgimo. Taip, žinoma, ir jis, ir jo vyrai turi tvirtą savo nuomonę apie įvykį, tačiau neketina to aptarinėti viešai.

Šonis priėjo pasikalbėti su Lizi ir Franklinu. Žiūrėjau, kaip jis apkabino juodu ir sutaršė Lizi plaukus. Nepažįstamas senas žmogus paspaudė man ranką ir pasakė užjaučiąs dėl šitokios nelaimės. Pamenu, žvelgiau per upę Fenikso parko pusėn ir troškau atsidurti kur nors – bet kur – kitur. Pajutau, kad mano mintys sukasi apie Donalą Kviną, spėliojau, ką jis šiuo metu veikia. Staiga galvoje iškilo ryškus vaizdas, kaip jis per radijo žinias klausosi nuosprendžio ir juokiasi; galbūt vėliau, vakare, sėdės šiltoje užeigoje ir pakėlęs akis į televizorių virš baro ekrane pamatys vaizdus, kurie dabar čia filmuojami. Užsisakys dar vieną gėrimą. Juoksis patenkintas dėl savo sėkmės. Pareis namo ir saugiai išsimiegos savo lovoje.

Keli šalti lietaus lašai užtiško man ant veido. Supratau palikęs paltą ant suolo teismo salėje. Kai grįžau, ten beveik nieko nebebuvo, tik sena valytoja, atsiklaupusi priešais teisėjo tribūną, šveitė grindis ir niūniavo po nosim „Boolavogue“, seną melodiją, kurią mano tėvas dažnai užtraukdavo, kai būdavo visiškai nusigėręs. Ir Kelio motina tebesėdėjo ten pat, kur pastarąjį kartą ją mačiau, jos kaulėti pečiai drebėjo, kai ji verkė įsikniaubusi į nosinę.

Susiradęs savo lietpaltį priėjau ir patapšnojau jai per ranką. Ji sustingo.

„Ponia Keli“, – pasakiau.

„Palikite mane ramybėje“, – pratarė ji nė neatsigręžusi.

„Aš Bilis Svynis.“

Ji nieko neatsakė.

„Klausykite, mieloji, – pasakiau, – ar jums viskas gerai? Ar yra, kas jus palydi namo?“

„Prašau. Palikite mane ramybėje.“

„Paklausykite, lauke stovi mano automobilis, mieloji. Galiu jus kur nors pamėtėti, jei norite.“

Ji papurtė galvą ir nieko nepasakė. Mačiau kokie balti buvo jos krumpliai, kai įsitvėrė į sėdynę.

Lauke ant laiptų Šonis skaitė pareiškimą, kurį buvome kartu parašę per pietų pertrauką. Reporteriai apspitę šūkavo, kišdami mikrofonus ir objektyvus jam prie veido. Pareiškime buvo sakoma, kad dabar norime būti palikti ramybėje, kad spaudai nėra visiškai jokios prasmės mus sekioti ar ieškoti namuose, nes mes nieko daugiau nebepasakysime. Pakankamai išgyvenome, norime šiek tiek ramybės. Visiškai neturime ką pasakyti.

Buvo šalta tamsi popietė, be perstojo lynojo. Kitoje upės pusėje iš darboviečių namo plūdo minios žmonių. Lizi ir Franklinas tučtuojau išvyko kartu su Dominiku ir jo tėvais. Šonis ir aš drauge su Dugnanu bei keliais policininkais patraukėme į Kvil Barą. Užeigoje buvo tamsu ir šilta. Televizorius rodė futbolo rungtynes. Mudu su Šoniu atsisėdome vienoje nišoje palei langą; policininkai tyliai šnekučiavosi puslankiu sustoję prie baro. Pamačiau, kaip Dugna-

nas ištraukė iš piniginės kelis banknotus ir linktelėjęs mano pusėn padavė vienam vyresniam policininkui.

Pareigūnas priėjo ir nusikėlė kepurę.

„Atleiskit, pone Svyni, ar jūs visai negeriate?“

Ta mintis buvo man atėjusi į galvą. Jei ko nors tikrai tą vakarą norėjau, tai išgerti.

„Ne, ačiū“, – pasakiau.

Jis nusišypsojo. „Man smarkiai klius nuo šefo, jei atsisakysite. Privalau vykdyti įsakymą.“

„Išgersiu toniko su ledu, jei reikalaujate.“

Jis linktelėjo. „O jūs, tėve. Ar nenorėtumėte ko nors šaltai žiemai nuginti?“

Šonis pasakė išgersiąs mineralinio vandens. Policininkas pasišalino ir po kelių minučių grįžo nešinas padėklu su gėrimais, taip pat arbatinuku ir lėkšte sumuštinių su kumpiu. Valgėme ir gėrėme visi trys tylėdami; nesumaniau, ką pasakyti. Po kiek laiko priėjo ir prisėdo dar keli policininkai.

Pasėdėjome ten gal kokį pusvalandį, policininkai ir Šonis mėgino megzti pokalbį apie futbolo varžybas, transliuojamas per televizorių. Jaučiau, kad kalbėdami jie stengėsi parinkti žodžius, ir tai mane erzino. Nenorėjau paguodos apkabinimo ar bučinio, bet ir nenorėjau, kad jie apsimestų, jog viskas gerai, kad mudu su tėvu Šonu Ronanu kas vakarą galima aptikti krantinės užeigoje, beplepančius apie futbolą su pulku policininkų. Priėjęs Dugnanas pareiškė, kad jau laikas grįžti į nuovadą. Visi policininkai pakilo ir paspaudė mums rankas. Dugnanas paklausė, ar negalėtų tarstelėti žodelį asmeniškai, tad abu pasitraukėme prie baro.

„Klausykite, man labai gaila, kad nepričiupome to vyruko, – atsiduso jis. – Tačiau išmuš ir jo valanda. Tas niekšelis ilgai netvers ko nors neiškrėtęs. Kitą kartą nespės nė šikinė atvėsti, kai atsidurs Džojuje.“

„Tai bus mano geriausia diena“, – pasakiau.

Jis išsitraukė piniginę ir padavė man savo kortelę. „Jei galime jums kuo nors padėti, štai mūsų adresas.“

Tuo metu vos susiturėjau nenusijuokęs. „Pavyzdžiui, kuo? – paklausiau. – Ką, jūsų manymu, galėtumėte padaryti mano labui, vyresnysis inspektoriau?“

Kažkas žybtelėjo tamsiose jo akyse. „Kartais žmonėms tereikia patarimo, tik ir tiek. Turime nuovadoje bukletų apie aukų paramos grupes. Galėčiau kokį vakarą atvežti jums, jei panorėtumėte. Vakarais dažnai važiuoju pro šalį.“

„Tokiems dalykams mažai turiu laiko“, – pasakiau.

Jis linktelėjo. „Na, ką gi, šiaip ar taip, žinote, kur mus rasti.“

Pasitraukėme nuo baro, tada Dugnanas ir kiti policininkai išėjo.

Jiems pasišalinus, Šonis susigriebė, kad vėluoja į susitikimą, tad pakilo į viršų paskambinti. Tai buvo pirmas kartas per visą dieną, kai pasilikau visiškai vienas. Barmenas uždegė židinyje ugnį. Nusirišau kaklaraištį ir atsisegiau apykaklę. Buvo gera, kad nebereikia kalbėtis. Stebėjau, kaip tarnautojai įpuola vidun iš lietaus ir purto šlapius plaukus bei užsisako gėrimų. Televizorių išjungė, ir muzikos automatas užgrojo Frenką Sinatrą. „Sėsiu ir parašysiu laišką sau“. Įėjo mergina, prekiaujanti loterijos bilietais. Žiūrėjau, kaip ji sukiojasi prie baro. Ji buvo maždaug tavo amžiaus. Išsitraukiau iš kišenės šiek tiek smulkių, jei ji kartais prie manęs prieitų. Norėjau turėti pinigus paruoštus, kad nereikėtų su ja kalbėtis. Maniau, neištversiu, jei turėsiu su ja kalbėtis.

Užčiuopęs kišenėje išsitraukiau Dugnano kortelę. Kaip tik tuo metu barą užtvindė laukinis kvatojimas. Kitoje kortelės pusėje pastebėjau kelis raudonu šratinuku brūkštelėtus žodžius:

Kristau Jėzau, suteik man tvirtybės susitaikyti su tuo, ko negaliu pakeisti, drąsos pakeisti tai, ką galiu, ir išminties suvokti skirtumą.

Su geriausiais linkėjimais ir maldomis nuo likimo brolio,

Detektyvas Džonas Dugnanas, Storo gatvė.

Šeštas skyrius

Praėjus kelioms savaitėms nuo teismo pabaigos, Lizi parašė man ilgą laišką iš Sidnėjaus, kuriame pranešė, kad juodu su Franklinu pagaliau apsisprendę. Vasarą jie grįšią į Airiją ir šįkart visiems laikams. Ji ilgisi namų kur kas labiau, nei tikėjosi. Jai nebepatinką gyventi Australijoje. („Kad ir kaip stengiuosi, Bili, niekaip negaliu išmokti sakyti *hawaii–yah* vietoje sveiki.") Franklinas supranta ir yra pasirengęs kraustytis.

Jiems atrodo, kad ir Konalui su Erina bus geriau, jei jie augs Airijoje. Ko gero, ši naujiena turėjo pradžiuginti mane, tačiau atvirai tau prisipažinsiu, buvo kitų dalykų, dėl kurių sukau galvą. Tikriausiai nė nebaigiau to laiško skaityti.

Tuo metu jau žinojau, kur jis apsistojęs, nedideliame, nykiame savivaldos daugiabutyje, akligatvyje išilgai jūros, į kurį vieną šaltą vakarą prasidėjus vasariui jį atsekiau. Turėjau jau neblogą supratimą apie irštvas, kur jis lankosi. Žinojau, kad netoli uosto buvo užeiga, į kurią jis dažnai užsukdavo, ir kartais, pasistatęs automobilį, aš jo ten laukdavau. Neretai tekdavo ilgai laukti. Kitais vakarais jis ir visai nepasirodydavo. Įvairiais būdais išmokau sulėtinti savo mintis, kad įveikčiau laukimo nuobodį. Galvodavau apie darbą ar sodą, kokią nors smulkmeną, – vieną iš daugelio, – kuria reikėtų pasirūpinti namuose. Stebėdavau jūros paukščius ir stengdavausi prisiminti, kaip jie vadinasi. Kitus pamėgindavau pavadinti pats. Pradėjau sąsiuvinį, kuriame užsirašydavau visas paukščių rūšis, kurias tik pamatydavau tais vakarais Brėjuje. Kurdavau ilgus laiškus žymiems istoriniams asmenims ir įkalbėdavau į diktofoną. („Gerbiamas Li Harvi Osvaldai, norėčiau sužinoti, ar prisimenate,

kur *jūs* buvote, kai buvo nušautas JFK?“) Klausydavausi automobilio radijo. O dažnai, kad kuo nors užsiimčiau per tas nesibaigiančias valandas, pasijusdavau bemąstąs apie tavo motiną.

Praėjus maždaug trejiems metams nuo to laiko, kai buvau nuvažiavęs į Londoną jos ieškoti, vieną popietę vaikštinėjau po Šv. Stepono parką su mergina, vardu Bernadetė Frenč, su kuria tuo metu susitikinėjau, tokia miela mergina iš Donigos miestelio, „Aer Lingus“ stiuardese.

Bastėmės palei ančių tvenkinį, kai staiga išvydau gražią jauną moterį, einančią mažu išriestu tiltuku ir stumiančią vežimėlį, kuriame sėdėjo krykštaujantis kūdikis. Ji sustojo vos už kelių pėdų nuo manęs ir pritūpė greta vaiko. Tada išsitraukė iš kišenės maišelį duonos trupinių ir pradėjo mėtyti juos į vandenį, meiliai kalbindama ir glostydama vaiko galvelę.

„Sveika, nepažįstamoji“, – pasakiau.

Ji pažvelgė į mane lyg nežinotų, kas aš toks. Paskui delnu prisidengė akis.

„Dieve mano, negi tai Bilis Svynis?“ – pasakė ji.

Ji padavė ranką, tai šiek tiek mane nustebino, buvo keista, bet vis dėlto mudu paspaudėme rankas. Atrodė patenkinta ir laiminga, gerokai vyresnė nei tada, kai pastarąjį kartą ją mačiau. Dabar ji atrodė kaip suaugusi. Veidas papilnėjęs, o lūpos tamsiai padažytos. Plaukai nukirpti kaip berniūkščio, bob stiliumi; man kilo mintis, kad galėjo būti juos nusidažiusi. Ji buvo madingai apsirengusi – negaliu prisiminti, kaip tiksliai, – tačiau nuo jos puikiai sukirptų drabužių dvelkė Džeke Kenedi. Ji buvo su mažutėle skrybėlaite. Be jokios abejonės, nesusilietų su minia.

Pristačiau Bernadetę, ir juodvi paspaudė rankas. Pastebėjau, kad Greisė mūvėjo juodas odines pirštinaites. Bernadetė pasižiūrėjo į vežimėlį, kuriame mataruodamas rankytėmis ir krykšdamas vebleno vaikas. Ji nusijuokė kūdikiui ir paglostė putlų jo veidelį.

„O taip, čia Lizi, – pasakė Greisė. – Elžbieta pirmoji. Nuolat trokšta dėmesio, tiesa, mažyte? Būtinai turi būti visa ko centre.“ Ji nusišypsojo man. „Visai, kaip jos močia“, – pasakė ji.

Kūdikis pražiojo burną ir nusižiovavo. Kai tavo motina nuo kairės rankos nusitraukė pirštinaitę, pastebėjau, kad ant piršto ji neturi sutuoktuvių žiedo, o, tiesą pasakius, vis dar tebemūvi tą pasidabruotą žiedelį, kurį kadaise buvau jai padovanojęs gimtadienio proga.

„Ak, kokia miela mažulė", – pasakė Bernadetė.

„Ne visada", – nusijuokė Greisė ir vėl nukreipė pokalbį į mane.

Ji paklausė apie mano darbą. Pasakiau, kad sekasi gerai, tebedirbu parduotuvėje, bet vakarais pradėjau ruoštis stojamiesiems egzaminams į Dublino universitetą. Prieš kelis mėnesius parašiau pareiškimą Dublino korporacijos koledžo stipendijai gauti ir laimėjau. Ketinu studijuoti anglų ir istoriją, jei pavyks.

Jos veidas nušvito.

„Bili, – pasakė ji, – tai tiesiog nuostabu. Tikrai, aš taip džiaugiuosi dėl tavęs."

„Taip, – tarstelėjau, – na, aš dar neįstojau."

Ji pliaukštelėjo liežuviu. „O kodėl turėtum neįstoti? – pasakė ji ir nusišypsojo Bernadetei. – Šiam vaikinui smegenys veržte veržiasi per kraštus. Jis žūsta toje senoje parduotuvėje."

„Žinau, – nusijuokė Bernadetė. – Knygos jį domina kur kas labiau, nei realus gyvenimas. Visą laiką jam tai sakau."

„Tavo motina turėtų būti labai patenkinta, Bili", – tarė Greisė. „O, kad tu ją matytum, – pasakiau. – Iš jos elgesio galėtum prisiekti, kad jau esu Triniti koledžo magistras. Tačiau nemanau, kad tiek jau daug mokslininkų būtų kilę iš Ringsendo."

Visą tą laiką, kol kalbėjomės, negalėjau atplėšti akių nuo vaiko. Iš pradžių ne visai galėjau suprasti, ar jis Greisės, ar ne, o kadangi čia buvo Bernadetė, nenorėjau tiesiai klausti. Tais laikais Airijoje Lizi buvo neįprastas vardas vaikui. Spėliojau, ar galėtų būti dukterėčia iš Anglijos, kur, žinojau, tavo motina turėjo giminių, o gal net kokios draugės vaikas. Bet kai kūdikis pravirko, o tavo motina švelniai atsidususi ištraukė jį iš vežimėlio, iš to, kaip laikė ant rankų ir bučiavo mergaitę, supratau, kad tai jos dukra. Ko gero, net tikinau save matąs, kad jos panašios.

Pasikalbėjome dar kelias minutes. Ji grįžo į Dubliną, gyvena tėvų namuose. Viskas gerai, nors prižiūrėti Lizi kartais gyva bėda. Buvę geresnių ir blogesnių laikų, bet esanti laiminga, kad grįžo namo. Motina ir tėvas jai labai padeda, išpaikino kūdikį, jie visai dėl jos pametę galvas. Ne, ji neketinanti grįžti baigti mokslų, visa tai dabar praeityje. Lankanti sekretorių kursus ir turinti dalį etato „Abbey" teatro administracijoje, o tai reiškia, kad dažnai veltui gaunanti bilietus į spektaklius ir poezijos vakarus. „Jei jums kada prireiktų kontramarkių, – pasakė ji ir žvilgtelėjo į Bernadetę, – tereikia tik pranešti man, ir aš viską sutvarkysiu." Paplepėjome apie mano seseris ir įvairius bendrus draugus. Ne, ji mažai ką sutikusi iš senųjų bičiulių nuo tada, kai grįžo. Praradusi ryšius su dauguma jų, bet turinti prisipažinti, kad nelabai dėl to liūdinti. Atrodė pritrenkta, kai pasakiau naujienas apie Šonį.

„Šonis Ronanas mokosi seminarijoje? – nusijuokė ji. – Dievuliau, čia tai bent naujiena."

„Taip, – pasakiau, – jis nustebino mus visus. Tik mano motina buvo patenkinta, kaip ir gali numanyti. Be abejo, sakė visada tai žinojusi. Kasdien kalba už jį novenas."

Per tą laiką mažylei pabodo, ji ėmė muistytis ir sugebėjo nusitraukti vieną mažutėlę vilnonę pirštinytę. Numetė ją ant žemės ir sukrykštė iš pasitenkinimo.

„O, po kelerių metų su ja bus bėdos, tiesa?" – nusijuokė Bernadetė, pakeldama pirštinytę ir paduodama Greisei.

„Tiesa, jei atsigimė į motiną, – sutiko Greisė. – Tu tikra maža dama, ar ne, brangute? Tikra maža raganėlė."

Lizi įsikišo pirštinę į burną ir pradėjo ją graužti. Tavo motina atėmė ją ir įsibruko į kišenę.

„Ji mane visai nukankino, – nusijuokė. – Sugraužtų ir Dievo avinėlį su visomis kanopėlėmis ir ragučiais, tiesa, širdele? Ar ne, mažyte? Taip, teisingai, sugraužtum, sumaumotum ir mane pačią."

Bernadetė pažvelgė į savo laikroduką ir pasakė nenorinti pasirodyti nemandagi, bet vėluojanti grįžti į darbą. Tavo motina gūžtelėjo pečiais ir pasakė, kad buvo malonu vėl po tiek laiko mane

pamatyti. Akivaizdu, jog Bernadetė labai gerai mane prižiūrinti, šypsodama pridūrė ji. Atsisveikindami mes dar kartą pasispaudėme rankas. Tada ji patraukė Graftono gatvės link, o mudu su Bernadete į kitą pusę, link orkestro pakylos. Norėjau atsigręžti ir dar kartelį pažvelgti į tavo motiną, bet nedrįsau.

„Kas ta tavo draugė?" – paklausė Bernadetė.

„Tiesiog viena pažįstama", – pasakiau.

Ji spustelėjo man ranką ir nusijuokė.

„O tu didelis gražių moterų mylėtojas. Jau ir nežinau, kaip čia man pavyko prie tavęs prisigretinti."

„Nieko panašaus nebuvo, – pasakiau jai. – Trainiojausi su ja mažumėlę prieš daugelį metų. Mes buvome tik vaikai. Kartais ji ateidavo pasiklausyti, kaip grojame, kai buvau grupės narys."

„O ji graži, tiesa? – pasakė Bernadetė. – Panaši į Odri Hepbern."

Atėjo pavasaris, vienas iš nedaugelio dalykų, teikusių nusiraminimo tais siaubingais bemiegiais mėnesiais teismui pasibaigus, buvo rytinis pasiplaukiojimas. Pasistatydavau automobilį siaurame skersgatvyje palei Sendikouvo paplūdimį ir žvelgdavau į vaizdą it negyvėlis. Taip anksti įlankoje bemaž nieko nebūdavo, tik žuvėdros ir garniai, grakštūs kormoranai ir gal dar pavienis dūmelis, vinguriuojantis virš garlaivio, pukšnojančio Houto link. Ši tuštuma mane ramino.

Šaltas vanduo nutvilkydavo stingdančiu šoku; ausyse suspengdavo ir nuaidėdavo griausmas. Mėgau tą visiško nesvarumo pojūtį, kuris paskui apimdavo – jis man priminė skraidymus sapnuose. Be jo ir to grynai fizinio šalčio skausmo, daugiau nejausdavau visiškai nieko, o tomis dienomis nieko nejausti buvo tikra atgaiva.

Stipriai irdamasis plaukdavau pro uolas pirmyn, tada šuniuku pasukdavau veidu į krantą. Stebėdavau vieną po kitos gęstančias rausvas gatvių šviesas, ilgus krovininius sunkvežimius, riedančius išilgai paplūdimio uosto link, pamažėle bundantį apšepusį seną miestą. Tai tapo įprasta rutina.

Rutina ramina pardavėją.

Kartais jausdavausi toks vienišas, kad net išsigąsdavau. Kitais kartais manydavau – būdavau tikras, – kad iš nevilties išsikraustysiu iš proto. Tačiau išprotėjimas nebūtų buvęs pasaulio pabaiga. Tuo metu buvau tokios savijautos, kad net ir pasaulio pabaiga nebūtų buvusi pasaulio pabaiga.

Vieną rytą plaukiodamas pasijutau visai susirgęs. Daugybę savaičių nebuvau išsimiegojęs, nelabai ką ir burnoje turėjęs. Išvakarėse nuvažiavęs į Brėjų automobilyje surūkiau beveik visą pakelį cigarečių – gal tai mane ir pribaigė. Nežinau. Tačiau plaukdamas staiga pajutau, kad ateina galas. Vargais negalais sugebėjau parsikapanoti į krantą, užsiropščiau ant uolų ir pradėjau vemti. Galva iš skausmo ūžė, rankos drebėjo.

Eidamas atgal prie automobilio pamačiau pieno furgoną, lėtai dardantį keliuku, jo variklis springo ir tyliai cypčiojo. Furgonas sustojo, ir iš jo išlipo pienininkas. Buvau jį ir anksčiau pastebėjęs, tvirtai surėstą, raumeningą jauną vyruką, tikriausiai dar neturėjusį nė trisdešimties, beveik plikai nusiskutusį ir su ožio barzdele. Po baltu darbo chalatu jis mūvėjo murzinas juodas odines kelnes. Priėjęs arčiau pamačiau, kad jam prie diržo kabalavo šveicariškas kareiviškas peilis; taip pat, kad visas jo veidas išvarpytas egzemos randų.

„Atsiprašau“, – užkalbinau, ir jis atsisuko.

„A, – pradėjo jis, lyg būtų mane pažinojęs. – Kaip sekasi sveikuoliui?“

„Ar galima iš jūsų nusipirkti butelį pieno?“

Jis mane nužvelgė, lyg būčiau pasakęs ką nors keisto.

„Neturėčiau parduoti, – atsakė jis. – Man negalima imti grynųjų pinigų.“

„Ak.“

„Už grynuosius prekiauja kitas skyrius.“

Pažvelgiau į jo rauplėtą veidą. Mane užliejo nauja svaigulio banga. Viskas sumirguliavo.

„Ar gerai jautiesi, skaute?“ – paklausė jis.

Pasakiau jam, kad man silpna. „Ir labai troškina. Nežinau. Gal ką negero suvalgiau."

„Taip, – linktelėjo jis. – Tavo marmūzė visai pažaliavusi."

Susiėmęs už galvos prisėdau ant tako. Atrodė, tarsi mano skrandis būtų susitraukęs į mazgą, netrukus mane vėl pradėjo pykinti ir išmušė baisus karštis. Pamenu, kad giliai kvėpavau per nosį stengdamasis suturėti vėmimą. Kai į jį pažvelgiau, jis spoksojo į mane. Ant apiplyšusių žalių jo marškinėlių krūtinės buvo nupiešta nuoga moteris su didžiuliais plunksnų sparnais.

„Na, štai, – atsiduso jis. – Dar kiek, ir pakratysim kanopas, ką?"

Jis įkišo ranką į dėžę ir ištraukęs mažytį pieno pakelį pamėtėjo man. Iš kitos dėžės jis išsitraukė butelį apelsinų sulčių sau. Atsistojau. Stovėjome abu prie furgono, dviese, aš siurbčiojau iš pieno pakelio, o jis maukė sultis.

„Na, – tarė. – Ar gerai jautiesi?"

„Taip", – atsakiau.

„Matyt gerai prisitvojai vakar, – nusijuokė jis. – Turbūt ne tuo gerklę skalavai, a?"

„Gal ir taip", – atsakiau. Man nepatiko jo juokas. Nepatiko ištrupėję dantys. Jo burna buvo it žaibo trenktos kapinės.

Jis pažvelgė į jūrą ir nutilo. Pajutau, kad turėčiau ką nors pasakyti. Mudviejų tylėjimas pradėjo mane erzinti.

„Taigi, – pasakiau, – silpnai tu čia trauki."

„Apie ką tu?"

„Apie tavo furgoną, sakau. Jie seni ir išdvėsę, žinau. Mano tėvas daugybę metų dirbo angliakasiu Dubline. Nežinojau, kad šiais griuvenomis dar vis važinėjama. Kokia vis dėlto jo galia?"

Jis papurtė galvą ir nusispjovė ant žemės. „Nejuokink manęs", – pasakė. Jokiu būdu neketinau to daryti. Jau buvau matęs jį juokiantis ir neturėjau nė menkiausio noro vėl tatai išvysti.

„Šiai mėšlo krūvai neužteks galios nė tavo bobos vibratoriui užvesti", – pasakė.

Kinktelėjo jūros pusėn.

„Maudeisi?"

Pasakiau jam, kad taip.

„Gali nušalt kiaušus."

Pamėginau išspausti juoką. „Buvo gerokai šalta."

„Taip ir maniau, – jis šliurptelėjo dar vieną gurkšnį sulčių. – Neini šiandien į darbą, ar ką?"

„Bijau, kad taip. Aš prekybininkas. Parduodu palydovines lėkštes."

„Na, ir kiek šekelių užkali, a?"

„Na, – pasakiau, – gyventi galima. Šiais laikais jos gana populiarios. Ypač perka tie, kurie domisi sportu."

„Turiu seserį, kuri dievina teliką, – pasakė jis. – Ji mėgsta apie senus laikus. Džeinę Ostin, ar kaip ten? Čarlzą Dikensą. Visą tą seną anglų mėšlą. O man labiau patinka „Amerikos gladiatoriai". Ypač ta merga, uch. Speniai – kaip futbolo batų krumpliai. Nemainyčiau jos į jokią sumautą Džeinę Ostin."

Aš ir vėl iš paskutiniųjų prisiverčiau nusijuokti.

„Kadaise skaičiau visus tuos senus kūrinius. Per dėžę nemėgstu jų žiūrėti. Man visuomet atrodo, kad filmai ne tokie geri, kaip knygos."

„Nė šūdo neskaičiau aš tų knygų. Mokykloj, norėjau pasakyti. Mums anglų dėstė toks vienas psichas. Tėvas Daltonas. Galva kaip bilijardo rutulys. Vadindavom jį Myžgalviu Daltonu, nes buvo visai nuplikęs. MD trumpai. Pisnius psichas. Kandžiodavosi, jei nesuprasdavai klausimo."

„Kandžiodavosi?"

„Kuo tikriausiai, pisa griebtų. Priversdavo atsistoti prieš klasę ir pasilenkti. Ir kąsdavo. Į subinę. Prisiekiu Kristumi, iškąsdavo šiknos gabalą didumo sulig kepure. Vienuolis redemptoristas jis buvo... Pizdukas redemptoristas labiau."

Nebežinojau, ką turėčiau čia pasakyti. „Beje, prieš daugelį metų aš irgi truputį dėsčiau anglų. Kol neįsisukau į prekybą."

Tačiau jis manęs nesiklausė. „Tas pat ir su matieka, – kalbėjo. – Matieka man rūpėjo tiek pat, kiek šuns pimpa. Nesuprantu, kurių galų reikia žinoti, kiek laiko traukinys važiuos iš Dublino į Limeri-

ką, jei greitis penkiasdešimt mylių per valandą?“

„Kaip tai?“

Jis giliai užsitraukė dūmą. „Sakau, branguti, kad prakeiktam Limerike niekad nebuvau ir būti neketinu“.

„Taip, – pasakiau. – Taigi.“

„Vėliau buvau jį sutikęs, žinai.“

„Ką?“

„Myžgalvį. Sutikau jį vėliau. Eidamas gatve, neva. Vieną vakarą mieste šiek tiek kaušteléjęs. Buvau su draugeliu, tokiu didžkiu, jis – boksininkas. Atsimeni, kai Airija žaidė su anglais Štutgarte? Vienas – nulis? Tą naktį. Jis vilkosi Graftono gatve, tas pirzlius MD, su kažkokia poniute, suknelė vos iki pizės. Apsipiseno iš nuostabos, sustingo į kaulą. Negalėjo patikėti tokia laime, lygiai kaip ir aš. Liepiau draugeliui nenusiplaut, čia tai bus linksmybės.“

„Ir ką jūs padarėte?“

Siaura šypsenėlė iškreipė rauplėtą jo veidą.

„Mes jį pizulais paleidom, – pasakė jis. – Sukepėm į kotletą, štai ką mes padarėm. Išdėstėm tokią pamokėlę, kurios neužmirš ir skubėdamas. Jis jau buvo nukriošęs, žinai, nelabai ką tegalėjo padaryti. Žviegė it skerdžiamas paršas, kai jį ten palikom.“

Jis sukrizeno sau į sultis. Sudirgau visiškai.

„Sumalėm jį“, – pasakė jis.

„Tu stiprus vyrukas, – tariau. – Atrodai, kaip atletas.“

Jis prunkštelėjo. „Spjaut į atletiką. Bet aš galiu savimi pasirūpint. Čia tai jau tikrai.“

„Būtent tą ir sakau.“

„Velniškai teisingai. Mes su bičais mokame pasirūpinti vieni kitais. Tegu pamėgina man nusukti galvą, žinos, kas laukia.“

Toli įlankoje vėl pastebėjau mažąjį garlaiviuką, ploną melsvą dūmelio liniją, kylančią ir nešamą atgalios į krantą.

„Kiek už pieną?“

„Gali likti man skolingas, – išsiviepė jis. – O tie tegu ten apsišika, ar ne?“

Septintas skyrius

Peržvelgęs savo atsiminimus matau, kad pastarąjį kartą kaip visada išvažiavau į Brėjų gegužės 10 dienos vakarą, nieko ypač nesitikėdamas. Pamenu, kad buvo šiltas pavasario vakaras, gaivus ir malonus, ore tvyrojo samanų kvapas, o kelionę praskaidrino abipus greitkelio išilgai visą pagrindinę salą žydinčios išsiskleidusios vyšnios. Atvykęs į miestelį aptikau jį labai greitai. Jis slampinėjo po pagrindinę gatvę prie bažnyčios, kur dažnai būdavo šiuo paros metu, ypač geru oru. Taip tikrai, be abejo, jis buvo čia, žvalgėsi į langų vitražus ir nervingai pliaukšėjo delnais. Pasveikinau save, kad taip tiksliai nujaučiau, kur jis bus. Teisingai nuspėjau, net kokius drabužius vilkės; savo nublukusius mėlynus džinsus, nudr- -s tus batus, tuos marškinėlius su užrašu „Barselona FC", lengvą dantyto rašto vilnos sportinę striukę.

Geram pardavėjui būdinga instinktyvi nuojauta.

Pasistačiau automobilį tolėliau gatvėje vildamasis, kad nepamesiu jo iš akių. Išlipęs užsimaukšlinau skrybėlę – buvau pradėjęs nešioti vieną tų žvejo skrybėlių žemai nukarusiais bryliais, dengusiais trečdalį mano veido. Jis dar tebebuvo ten, kai pasižiūrėjau, vis dar tebesitrainiojo priešais bažnyčią, giliai susibrukęs rankas į džinsų kišenes. Apsimečiau, kad apžiūrinėju parduotuvės vitriną.

Neilgai trukus prie jo priėjo gal kokių penkiolikos metų berniukas su treningais. Mačiau, kaip jiedu paskubomis persimetė keliais žodžiais. Berniukas padavė jam pinigus. Kvinas kelis kartus apsižvalgė į visas gatvės puses ir panaršęs ištraukė iš striukės kišenės voką. Berniukas jį paėmė, užsikišo sau už treningo kelnių iš už nugaros ir greitai pasišalino. Kvinas užsirūkė.

Po kelių minučių – ne, po keturių su puse minutės, sako man dienoraštis, – jis nužingsniavo Kvinsboro Roudu ir užsuko į snukerio salę. Aš perėjau į kitą gatvės pusę ir atsistojęs tarpduryje sukau galvą, ką dabar daryti. Nemėgau būti su juo patalpoje, nes imdavau mažumėlę panikuoti ir prarasdavau savitvardą. Vis dėlto jau buvau nusprendęs įeiti pavymui, kai staiga jis išpuolė lauk ir spėriai nuskuodė jūros link. Palaukiau, kol jis atsidūrė gal už kokių trisdešimties jardų priešaky manęs, ir tada pradėjau sekti. Kažkas man pakuždėjo, kad šį vakarą mūsų laukia netikėtumas.

Maždaug esplanados pusiaukelėje, prie užeigos, jo laukė patraukli kokių devyniolikos ar dvidešimties metų mergina. Ji buvo su trumpu raudonu sijonu ir juodomis aptemptomis kojinėmis. Jie ilgai bučiavosi. Tai mane trikdė, turiu prisipažinti. Anksčiau nebuvau jos matęs. Jo ranka slystelėjo aukštyn jos megztiniu. Ji nusijuokė ir atsitraukė nuo jo. Apsisukę jiedu nuėjo tolyn pajūriu. Aš sekiau. Jie stabtelėjo prie kioskelio ir nusipirko cukraus vatos ant pagaliukų. Jis atsikando nuo savojo, bet beveik tuojau pat jį išmetė. Ji vėl nusijuokė.

Pamenu manęs, kad greitai jai gali nebebūti ko juoktis.

Lūkuriavau prie vaiduoklių traukinuko, kol jiedu važinėjosi. Po trijų minučių ir keturiadešimties sekundžių jų vagonėlis vėl išniro pro tamsias duris. Mergina išlipo svirduliuodama ant aukštų kulniukų, meistriškai vaidindama, kad tuoj nualps. Kvinas pastvėrė ją į glėbį ir įsisiurbė į jos lūpas. Jie išėjo iš pasažo. Tikėjausi, kad dabar, savaime aišku, patrauks miesto link. Bet ne. Jie apsigręžė ir pasuko į dešinę, į pačią esplanados pabaigą. Sėlinau įkandin, spėliodamas, kur jiedu dabar eina. Taip toli pajūryje užeigų nėra. Tai buvo panašu į tikrą išvyką.

Akimirką jie iš tikrųjų mane suklaidino. Bet tada staiga kuo aiškiausiai perpratau, ką jie daro. Žinoma. Jie ketina eiti į Brėjaus ragą. Tai buvo netikėta. Tai *buvo* nauja. Štai ir vėl, pasakiau sau, aš buvau teisus.

Betgi geras pardavėjas visada tikisi netikėtumų.

Takas į ragą kilo labai status ir vingiuotas. Man iš kairės buvo

jūra, iš dešinės – žema siena, o už jos tankus miškas ir aukšti brūzgynai. Tolumoje, ant kalvos viršūnės, buvo matyti kryžius. Užsikoriau ant sienos ir užlindau už guoto dygliuotų krūmokšnių. Laukiau septyniolika minučių. Pamenu, kad užsidegiau cigaretę ir pažadėjau sau, kad ją surūkęs tikrai žinosiu, ką daryti. Tačiau iš tiesų, kai baigiau, galop prisidegiau kitą. Praėjo dar ketvirtis valandos, o jų grįžtančių nebuvo nė ženklo. Nulipau nuo sienos ir patraukiau taku tolyn viršūnės link. Vėjas atnešdavo nuo pajūrio muzikos garsus, pašėlusį rylos valsą, trankų sunkiojo roko bumpsėjimą.

Tyliai slinkau laikydamasis kaip galima arčiau sienos. Tai buvo rizikinga, nenorėjau sutikti jų čia, ant tako. Tačiau, kai išgirsiu juos ateinant, sakiau sau, galėsiu peršokti per sieną ir pasislėpti už tankių medžių. Kol ėjau tolyn, muzika tilo. Dabar apskritai nebebuvo girdėti jokio garso, tik bangų mūša žemai apačioje. Vėl užlipau ant sienos ir laukiau. Ir po keturiasdešimt vienos minutės jie nepasirodė. Nusiropščiau žemėn ir dar mažumėlę paėjėjau taku, žemai nusmaukęs ant akių skrybėlės brylius.

Netrukus priėjau miško proskyną sau iš dešinės. Mėnesienoje pamačiau merginą, stovinčią po medžiu. Jos džemperis buvo užverstas iki pat kaklo, o jis ją maigė, įspraudęs šlaunį tarp jos šlaunų, lūpomis ant jos krūtų. Ji buvo susikėlusi rankas virš galvos, pirštais gaudydama žemas medžio šakeles. Girdėjau, kaip dūsaudama kartojo vardą, o jis visas tirtėjo, prigludęs prie jos. „Nilai. Ak, Nilai.“ Klastingas šunsnukis nebuvo jai pasisakęs net tikrojo savo vardo.

Apsisukau ir pasileidau nuokalne atgalios. Jūra atrodė tarytum keista purpurinė dėmė. Toli ties Houtu pamačiau didžiulį juodą krovininį tanklaivį, kaip kokį labai lėtai slenkantį pastatą.

Staiga išvydau du vyrus, mikliai skuodžiančius į kalną manęs link. Du vyrus tamsiais dvieiliais švarkais, sunkiais batais. Vienas užkliuvo batu už tako, ir jam iš po kulnų pasipylė žiežirbos. Rankoje jis turėjo peilį, mačiau jį pakankamai aiškiai, ilgą platų peilį, nelyginant mačetę. Pajutau, kaip dunksi mano širdis. Apsidairiau. Siena man buvo per aukšta perlipti, įstrigau čia, ant šito tako. Ne-

beliko, kas daryti, kaip tik eiti pirmyn. Įsispitrijau į jūrą, lyg tuo ir būčiau užimtas. Jie artėjo. Girdėjau, kaip pūkščia ir šnopuoja, ropšdamiesi į kalną. Žvelgiau į tą jūrą, mieloji, lyg tikėdamas, kad ji, velniai griebtų, į mane prabils. Jutau, kaip praeidami pro šalį tiedu gręžė mane akimis.

Skubiai nurūkau namo garsiai pasileidęs radiją. Kurį laiką rašiau dienoraštį.

Tą naktį vėl susapnavau siaubingiausius košmarus – tavo motina ir tu, įstrigusios vaiduoklių traukinyje, gailiai šaukėtės, kad ateičiau ir surasčiau jus. Prabudau nagais draskydamas orą. Galėjo būti gal kokios pusė keturių ryto, kai išėjau laukan į sodą. Pamenu žiūrėjęs pro medžius į dangų, jautęs tą žolę basomis kojomis. Buvo graži giedra naktis, tikra kvapni pavasario naktis. Gėlės nenustygo pučiant lengvam vėjeliui, jos atrodė kaip gyvos. Nuėjau iki galinės sienos, kur žemė nuo upelio buvo drėgna ir minkšta. Mėnesienoje regėjau, kaip susiraizgiusios siūruoja neužmirštuolės, usnys, sausmedžiai, balti vijokliai, geltonos brienės. Kažkodėl atrodė svarbu prisiminti visų jų vardus. Pamenu taręs jų vardus garsiai.

Mėnulis paslinko po debesiu. Nuo lengvo vėjelio paukštidėje sugirgždėjo pakabinamos laktos. Tada ant sodo nusileido tyla, tokia intensyvi buvo toji tyla, lyg koks siaubingas smurto veiksmas būtų ją sukėlęs. Visa aplink mane paskendo tamsoje. Net gėlės liovėsi kuštėti. Staiga mane apėmė stiprus jausmas, jog esu stebimas. Buvau tikras, kad sode kažkas yra ir į mane žiūri. Man rodėsi, kad užuodžiu cigaretės dūmą ir girdžiu alsavimą. Jutau, kaip dunksi mano širdis.

Apsisukau ir skubriai grįžau namo, dabar jau persigandęs, visiškai tikras, kad buvau stebimas ar net sekamas. Pasileidau tekinas, užkliuvau už tankaus dygiosios slyvos krūmo palei alpinariumą. Pajutau, kaip susmigo dygliai, draskydami mano pižamą. Sulig kiekvienu judesiu skausmas vis didėjo, atrodė, lyg krūmas atgijo ir puolė mane. Kai pagaliau sugebėjau įsigauti vidun, visas mano veidas ir rankos gausiai kraujavo, o padai buvo smarkiai supjaustyti.

Jau lipau laiptais į viršų, kai staiga viskas man tapo aišku.

Auštant dar nebuvau užmigęs, galva ūžė nuo skausmo, gerklė ir pulsuojančios tonzilės peršėjo, nes vakare persirūkiau. Nors iš burnos nutįsusios seilės sudrėkino pižamos rankovę, burna buvo visiškai sukepusi. Atsikėliau ir ilgai prausiausi po šaltu dušu, kad nusiraminčiau. Užsimečiau kažkokius drabužius, sėdau į automobilį ir nuvažiavau į Sendikouvą. Viskas buvo ramu. Šiek tiek paplaukiojau ir nudžiūvau ankstyvos saulės spinduliuose. Tada truputį pavaikštinėjau taku pirmyn atgal, žiūrėdamas į rasotus sodus. Kažkodėl menu nuostabius šviežių traškių salotų, drėgno šilto šieno kvapus, nežinia kodėl buvusius tokius aštrius tą ankstyvą rytmetį. Iš tiesų šie aromatai mane sugraudino.

Kai su savo vežėčiomis pasirodė pieninininkas, pamojau jam. Po kiek laiko ir jis man pamojo.

„Atleisk, bičiuli, iškart nepamačiau."

„Prastai atrodai", – pasakiau jam.

„Aš ir jaučiuosi prastai, kaip meškos subinėj, – nusijuokė jis. – Vakar visą naktį kabinau mergas."

„Na? Ar sekėsi?"

Jis išsišiepė. „Visai nieko. Bet viena kregždė dar ne pavasaris, ką?"

Prisiverčiau nusijuokti.

„Šiaip ar taip, – tęsė jis, – kuo galiu tau padėti?"

Na štai. „Pamaniau, ar negalėčiau pasikalbėti su tavimi apie vieną dalyką?"

„Čia laisva šalis, – pasakė jis. – Argi ne? Dėkui Maiklui Kolinsui ir visiems tiems pisniams?"

Siauras subjaurotas jo veidas atrodė taip, lyg egzemos randai naktį būtų kraujavę.

„Tai ne visai legalu", – pasakiau.

Jis išsiviepė ir lyžtelėjo lūpas. Žvilgtelėjo sau per petį ir vėl į mane, piktdžiuga šmėstelėjo jo akyse.

„Maniau, tu *pats* kuo puikiausiai gali, – tarė jis. – Dirbdamas tokį darbą?"

„Ką turi galvoje?"

Jis nusijuokė. „Na, tu apie vaizdajuostes?“

„Vaizdajuostes?“

„Tik nevaidink nekaltos mergelės, žmogau. Negi nesupranti, apie ką šneku, ką?“

„Ne“, – pasakiau.

Jis mostelėjo, kad prieičiau arčiau prie vairuotojo kabinos, kurioje pamačiau ant grindų riogsantį išsipūtusį juodą sportinį krepšį. Jis dar kartą įtariai apsižvalgė į abi keliuko puses, atitraukė užtrauktuką ir išėmė kelias vaizdajuostes, visas blyškiais spalvoto fotostato viršeliais, vaizduojančiais nuogas moteris su įterptais pritvinkusiais raudonais peniais. Visa tai jis man parodė pagarbiai tylėdamas, nelyginant juvelyras, dėliojantis neįkainojamus brangakmenius.

„Man jų parūpina svainis. Prisirankioja per palydovą ir įrašo į juostas. Įsigudrino pritaikyti specialią įrangą. Maniau, gal esi girdėjęs. Čia išplatinu jų krūvas.“

„Čia?“

„Taip taip, velniai rautų, žinoma. Jie čia eina iš proto dėl kąsnelio nešvankybių. Dėl jų negaili ir kišenių pakrapštyti, – jis prunkštelėjo. – Ten, Glenageryje, gyvena toks senas anglas teisėjas, kad žinotum, ką jis iš manęs ima. Žarnos apsiverstų.“

Jis išrinko vieną ir pasiūlė man.

„Šita štai gera, – tarė. – Olandiška. Joje yra merga su mikiu. Rimtai. Sumautu mikiu, ne mažesniu kaip tavo. Kabaluoja it dulkių siurblio žarna. Miela paukštytė vis dėlto, turiu apie ją pasakyti, papai kaip sumauto Morno kalnai.“

Jis ištraukė kitą ir paspoksojo.

„O čia tai žavumėlis. Vyrukas įsimiklino čiulpti savo paties gaidį. Nejuokauju. Išsižergia, galvą žemyn, apžioja ir ryja, kol pradeda dulkinti savo paties žiaunas, – jis svajingai užsižiūrėjo į jūrą ir purtydamas galvą atsidūsėjo: – Jėzau mielaširdingas, jei taip galėčiau, niekad nė kojos nekelčiau iš sumautų namų, kaip manai?“

„Ne, – pasakiau jam. – Mane ne tai domina.“

Akimirką paspoksojo į mane. „Turiu ir gėjams, – pasakė tada. – Po dvidešimt svarų arba dvi už trisdešimt penkis.“

Papurčiau galvą. Tikriausiai tuo metu manyje dar tebekirbėjo *šiokia tokia* abejonė, turiu prisipažinti. Tačiau pagalvojau, kas gi blogiausia galėtų nutikti? Jis galėtų pasijuokti, ko gero, arba pamanyti, kad juokauju. Na, ką gi, tai būtų puiku, buvau apsvarstęs ir tokią galimybę, būčiau jam paprasčiausiai pasakęs, taip, teisingai, aš tik pajuokavau. Jis galėtų man pasakyti ne ir pasiųsti velniop. Baisus čia dalykas, anoks praradimas. O kas tada? O kas, jei jis praneštų? Jei kreiptųsi į policiją, sakiau sau, jie niekuomet juo nepatikėtų labiau, nei manimi. Negi patikėtų? Iš tikrųjų? Juo, o ne manimi? Jokiais būdais. Pagaliau, buvau tikras, kad jis nė už ką nesikreips į policiją. Ne ta fizionomija.

Geras pardavėjas moka skaityti žmonių veidus.

„Klausyk, – pasakiau, – pameni, ką neseniai man pasakojai? Kaip įkrėtėte tam vyrukui? Tam kunigui, kurį tuokart sutikote Graftono gatvėje?“

„Na. Tai kas?“

Atsigręžiau ir žvilgtelėjau į paplūdimį. Netikėtai ten buvo trys moterys, įbridusios į vandenį iki apvalių savo šlaunų. Pajutau, kaip nugara nubėgo šiurpulys.

„Žinai, – pasakiau jam, – galvojau apie tai, kad yra vienas toks, kuriam aš irgi norėčiau gerai įkrėsti. Bėda ta, kad jis kiek jaunesnis už mane. Pats tikrai nepajėgčiau to padaryti.“

Už nugaros išgirdau moteris juokiantis ir šūkaujant.

„Nežinau, ar apskritai gali man padėti, bet už tai atsilyginčiau.“

Jis spoksojo į mane. Išlipo iš furgono keistu veidu. Vienu metu jau maniau, kad tuoj man užvoš. Pajutau, kad traukiuosi atatupstas ir graibausi kišenėje peilio. Bet tada jis tiesiog įkišo ranką į savo švarką, išsitraukė pakelį cigarečių ir pasiūlė man vieną. Aš ją paėmiau.

Kai jis pasiūlė man cigaretę, supratau, kad užkibo. Sudominau jį. Juk ne veltui sakoma, kad svarbiausia sudominti. Geras pardavėjas *visuomet mėto jauką*. Geras pardavėjas žino, kad išmokti abėcėlę *verta*.

„Ir kas tai galėtų būti?“

„Tiesiog vienas šmikis, kuris neduoda man išsimiegoti. Ilga istorija. Tai susiję su mano dukra."

Jis išsitraukė žiebtuvėlį. „O ką ji?"

Prisidegiau nuo liepsnos.

„Man sunku išdėstyti visas smulkmenas. Sakykim, jis sukėlė jai problemų."

Ore klykė žuvėdros.

„Tad norėčiau ir aš jam sukelti", – pasakiau.

Jis prisidegė savąją ir išpūtė didžiulį dūmų kamuolį.

„O jis ką? Koks nors iškrypėlis, ar ką?"

Linktelėjau. Jis atkišo lūpas ir švilptelėjo.

„Kristau, – pratarė jis ramiai, – negaliu į tai veltis, bičiuli. Tiesą pasakius, man dabar bandomasis laikotarpis. Esu šiek tiek prisidirbęs, supranti?"

Nuo vandens pūstelėjo gaivaus ir lengvo vėjo gūsis. Jūroje ties pilkšvai žaliomis, plokščiomis uolomis, aplipusiomis jūržolėmis, dvi iš tų moterų energingai plaukiojo. Trečioji, jauniausioji, buvo įbridusi iki liemens ir šlakstėsi vandeniu pečius bei veidą.

„Sumokėčiau gerus pinigus, – pasakiau jam. – Patikėk, pasistengsiu, kad tau tai *labai* apsimokėtų. Jei tik galėtum kaip nors padaryti man paslaugą."

„Kiek?" – pradėjo jis.

„Na, o kiek tau reikėtų? Kad kaip reikia įvarytum vyrukui baimės?"

Jis giliai įtraukė dūmą ir įsistebeilijo pro mane į apvalųjį bokštą. Aukštai ant parapeto nublukusi Airijos trispalvė buvo kietai apsivyniojusi stiebą. Jis prisidengė ranka akis ir įsispoksojo tolyn į horizontą.

„Tu čia rimtai, ar kreti juokus?"

„Kalbu rimtai."

„Nes nemėgstu žmonių, kurie man dėl tokių reikalų dumia akis."

„Patikėk, ne."

Jis linktelėjo. „Jei sugebėsiu rasti, kas galėtų tau padėti, tai kainuos."

„Na, aš ir klausiu, kiek reikės."

Kelias minutėles jis vaikštinėjo pirmyn atgal, pešdamas cigaretę, tada grįžo prie manęs.

„Penki, – pasakė jis. Prisiartinęs visai prie pat, jis nužemino balsą: – Pažįstu vieną vaikiną, kuris gali susidomėti, bet jam reikės penkių šimtinių. Kad gerai atkaltų."

„Atkaltų."

Jis šniurkštelėjo. „Už penkis, – pasakė, – tas bičas suvarys vyrutį į sieną. Taaip. Jeigu to nori. Daugiau jis nelabai ką galėtų padaryti. Jei tau reikia daugiau, tas žmogus pats negalės tau padėti. Bet jis pažįsta kitų, kurie galėtų."

„Ir ką gi tai reiškia?"

Dabar tos trys moterys džiovinosi ant kranto. „Pasakysiu tau taip. Jei nori būti tikras, kad tavo draugas daugiau niekada nebepasipainiotų tau po kojomis, tas vyrukas gali tave supažindinti su keliais vaikinais, kuriuos jis pažįsta mieste. Pasiutę bičai, žinai? Sumauti psichai. Jie patvarkys jį gerai ir galutinai. Jei nori daugiau, negu tik gerai jam įkrėsti."

„Ne, – pasakiau, – nieko daugiau nenoriu. Viskas, ko noriu, tai tik gerai jį prilupti."

Jis sukikeno. „Tad negalės kurį laiką eiti į šokius?"

„Būtent."

„Gerai, penki tada. Manyčiau, jis visuomet prašo penkių."

„Tiek galėčiau, – pasakiau jam. – Penkis tikrai galėčiau."

„Jam reikės grynais. Manau, kad pusę jis ima iš anksto, o kitą pusę – atlikęs darbą. Grynais už pristatymą į namus, taip, ko gero, tu pasakytum."

„Suprantu, – pasakiau. – Kaip jau pirmiau sakiau, aš – prekybininkas."

Jis nusijuokė. „Prekybininkas. Tai puiku. Šitas bibulis – stačiai kažkoks pardavėjas."

Štai tada vėl atsigręžiau pasižiūrėti į tas tris moteris ir nustebau pamatęs, kad jos vilki ilgas juodas vienuolių suknias su grietinėlės spalvos gobtuvais.

„Klausyk, yra dar vienas dalykas“, – pasakiau.

„Koks?“

„Turėsiu būti kartu, kai jis darbuosis. Aš nesikišiu, bet turėsiu ten būti, kad matyčiau. Nežinau, ar jam tai nesukels problemų.“

Jis linktelėjo galva. „Jie beveik visad nori eit kartu. Žiūrėt, kaip tie gauna į kaulus. Kartais ir patys duoda. Kad būtų tikri, jog vertė prilygsta kainai, ką?“

Pajutau, kad juokiuosi šiek tiek per garsiai. „Man tai irgi pravers, gerai. Tai bus geriausia mano diena, pasakysiu tau.“

„Tada įvartis, sutarta, – pasakė jis. – Šiandien žaisiu pulą su juo. Pažiūrėsiu, ką pasakys.“

Jis padavė ranką. „Aš vardu Napas“, – pasakė.

„Napas, gerai, – pasakiau. – Aš Lorensas. Lorensas Greisas.“

„Kaip Laris?“

„Kaip Laris, taip. Jei nori.“

Jis norėjo susitikti kitą rytą ir kad turėčiau pusę pinigų. Tada, sakė, mudu galėtume kaip reikiant viską aptarti.

„Ir paklausyk, bičiuli, turi suprasti, jei dar kas nors sužinos apie tai, gali būti padarinių. Didžiulių bėdų, Lari, supranti?“

„O taip, žinau. Griežtai tik tarp mūsų. Nesukelsiu tavo draugui jokių problemų.“

Jis šyptelėjo.

„Aš kalbėjau ne apie jį, Lari. Kalbėjau apie tave. Jei dar kas nors apie tai išgirs, patikėk manimi, trumpai trukus baigsi giedodamas sopranu.“

Taku pro mus praėjo trys vienuolės, jauniausioji nešėsi savo gobtuvą rankoje. Jos plaukai tebebuvo šlapi ir prilipę ilgomis sruogomis prie malonaus veido. Ji žvilgtelėjo į mane ir nusišypsojo.

„Niekas nesužinos, – pasakiau. – Pažadu.“

„Sutarta, – pasakė jis. – Tai geriau jau trauksiu.“

Vėliau tą dieną, pristatęs prekes į Kildario miestelį, pietavau viešbutyje, kai į salę įėjo žemas, kresnas jaunas vyrukas juoda odine striuke. Aš buvau įsitikinęs, kad tai jis, visiškai buvau tuo tikras. Tiesą pasakius, net nusiplikiau sriuba burną, toks buvau

priblokštas. Bet kai jis atsisuko mano pusėn, paaiškėjo, kad tai visai ne jis.

Staiga gatvėje prapliupo smarki liūtis. Visi liovėsi valgyti.

Visi sužiurome į lietų.

1967 metų Helovyno naktį, praėjus porai mėnesių, kai susidūriau su tavo motina Šv. Stepono parke, turėjau pasimatyti su Bernadete Frenč. Ketinome eiti į bliuzo vakarą vienoje miesto kavinėje kartu su dar dviem porelėmis, jos pažistamais iš darbo. Kai ji, tebevilkėdama „Aer Lingus" uniformą, atvyko prie Triniti, kur aš jos laukiau, pasakiau, kad noriu užsukti kur nors išgerti, nors jau ir taip dešimt minučių vėlavome susitikti su jos draugais.

Ji pažvelgė į savo laikroduką. „Jie nežinos, kur prapuolėme", – pasakė ji.

„Nežinau, aš vis tiek einu išgerti, – pasakiau jai. – Gali neiti, jei nenori."

Jos veide pasirodė nuostaba.

„Šito jau truputį per daug, Bili", – tarstelėjo.

Pasakiau, kad apgailestauju. Ji žiūrėjo į mane.

„Tu neturi pagrindo šitaip su manim kalbėti, – pasakė. – Aš tik pamaniau, kad būtų visai neblogai, jei bent vieną vakarą neitume į barą, tik tiek. Ir taip pusę savo gyvenimo trūnijame prakeiktose užeigose."

Stovėjau nieko nesakydamas, bet jutau, kaip mano veidas trukčioja iš susierzinimo.

„Ar tau kas nors atsitiko šiandien?" – paklausė ji manęs, ir aš linktelėjęs pasakiau, kad atsitiko.

„Jėzau, gerai, – atsiduso ji. – Tada eime. Šiaip ar taip, dar niekas nenuspręsta."

Mes paėjėjome Graftono gatve ir pasukome už kampo į „O'Donohue" užeigą Merion Rou gatvėje. Užsakiau didelį stiklą viskio sau, degtinės su apelsinų sultimis Bernadetei.

„Nagi, – pasakė ji, kai grįžau su gėrimais, – tai kas tave graužia?"

Pasakiau jai, kad, mano manymu, mudu jau per daug rimtai, todėl reikėtų padaryti pertrauką. Ji kilstelėjo antakius ir šiek tiek prasižiojo. Buvo kur kas labiau pritrenkta, negu tikėjausi, ir lėtai pastatė savo taurę ant stalo.

„Maniau, kad tu to norėjai, Bili."

„Ne, mums reikia šiek tiek atvėsti, mano galva. Tada po kiek laiko pamatysime, ką kiekvienas jaučiame."

Ji lengvai nusijuokė, nors dabar galėjau matyti, kad ji nusiminusi. „Galėjai nesivarginti to sakyti, Mekai. Nereikia man virš galvos mosuoti kardu, labai ačiū."

Mudu gurkšnojome kurį laiką tylėdami. Pamenu, kaip barmenas pradėjo dalyti kartonines raganų kepures Helovynui ir mirktelėjęs paliko dvi ant mūsų stalo.

„Taigi, kada įvyko šis stulbinamas tavo praregėjimas? Kad mes per daug rimtai?"

„Nežinau", – tariau.

Ji linktelėjo.

„Tai susiję su ta mergina, kurią tada sutikome parke, tiesa?"

„Visai ne – pasakiau. – Nors vis dėlto, manau, iš dalies taip."

Ji nudelbė galvą. „Taip ir žinojau. Tu su ja buvai, Bili?"

„Ką reiškia – su ja?"

„Gerai žinai, ką tai reiškia, nevaizduok kūdikio. Buvai?"

„Ne."

„Bet vis dėlto mateisi su ja?"

„Sakiau tau anksčiau, mes draugavome prieš daugelį metų."

„Bili, gerai žinau iš tavo elgesio, kad mateisi su ja. Nemeluok man."

„Gal ir susitikome taurelei. Na, ir kas?"

„Tai tu ją myli?"

„Nebūk juokinga, – pasakiau. – Ką tai reiškia pagaliau? Myli?"

Ji prunkštelėjo. „Keista, kad vyrai visuomet taip sako, kai nori lengviausiu būdu išsisukti."

„Aš kalbu ne apie vyrus. Aš kalbu apie save."

„Ak, tai jau visai kas kita, gerai", – tarė ji.

Kurį laiką ji žvelgė į mane.

„Ir tu iš tiesų nežinai, ką reiškia mylėti, ne?“

„Ne“, – pasakiau jai.

Jos akyse susitvenkė ašaros. „Tai labai skaudu, Bili, – tarė. – Tikrai bjauru šitaip sakyti. Maniau, kad žinai, iš to, kaip kartais man kalbėdavai. Ar visa tai, ką man sakei, buvo netiesa?“

„Nežinau, – pasakiau. – Apgailestauju, jei nuvyliau tave.“

„Nuvylei, – nusijuokė ji. – Tik paklausykit, kalbi kaip Šventoji Motina, – papurtė galvą ir įsistebeilijo priešais save. – Na, šiaip ar taip, neapgailestauk. Tai man tavęs gaila, Bili, iš tiesų, jei tu nežinai, ką reiškia mylėti. Tu, kuris tiek apie tai prisiskaitęs knygų.“

„Išgyvensiu“, – pasakiau jai.

„Tai gal tuomet ketini ją vesti? Tą merginą.“

„Ne, – prunkštelėjau, – žinoma, ne.“

Ji žiūrėjo į savo taurę. Pamenu, kaip ji įkišo pirštą ir ėmė maišyti ledo gabaliukus. „Kartais manydavau, kad viskas mudviem galėjo pakrypti ta linkme. Galvodavau apie tai ir įsivaizduodavau. Kad mudu gyvensime kartu, Bili. Argi tai ne juokinga?“

Būrys klegančių padūkusių studentų, išsipusčiusių kaukių puotai, įgarmėjo į barą. Bernadetė pažvelgė į juos ir pamėgino nusišypsoti, nors jos veidas buvo išblyškęs ir virpėjo.

„Taigi tuomet viskas?“ – paklausė ji.

„Taip. Atleisk.“

„Tuomet, manau, geriau grąžink man raktą. Buto.“

Išsitraukiau jį iš kišenės ir padėjau ant stalo. Ji linktelėjo, pavartaliojo raktą tarp pirštų ir įsidėjo į piniginę.

„O kvietimą į vestuves ar atsiųsi?“ – paklausė manęs.

„Juk jau sakiau tau, kad jokių čia vestuvių. Bet, kad jau šitaip, iš kur žinai, kad ji dar netekėjusi?“

„Miestas neabejotinai mažas, Bili. Viena bendradarbė ją pažįsta. Tiksliau jos brolį. Atrodo, jiedu kurį laiką draugavo.“

„Neturite apie ką darbe kalbėtis“, – pasakiau.

„Ak, dėl Dievo meilės, jos vardas netyčia buvo paminėtas vie-

ną kartą, kai gėrėme kavą, tik tiek, Bili. Tad viską apie ją žinau, nereikia."

„Ir ką gi tai turėtų reikšti?"

„Tiesiog, kad žinau apie ją viską, ir tiek. O ji gerai žinoma, mažoji tavo draugė."

„Ji ne tokia", – pasakiau.

Bernadetė paėmė vieną popierinę kepurę ir pradėjo žaisti oranžiniu krepu apsiūtais kraštais.

„Šiaip ar taip, dabar tai nebesvarbu, tiesa?"

„Taip. Manyčiau, taip."

„O vis dėlto labai būčiau norėjusi, kad būtum man pranešęs, ką jautei dar prieš tai. Nemanau, kad buvai su manim labai sąžiningas, Bili."

Kai pasakiau, kad nelabai suprantu, apie ką ji kalba, ji nusijuokė.

„Velniškai gerai žinai. Neapsimesk kvaileliu."

Žinojau. Bernadetė ir aš jau kuris laikas miegojome kartu. Prie pat pietinio žiedo ji turėjo mažą butuką, kuriame įpratome leisti ištisus savaitgalius. Penktadienio popietę, kai pasibaigdavo paskaitos, pėsčias ateidavau čionai iš miesto. Kartais būdavau toks nuvargęs, kad griūdavau tiesiai į viengulę jos lovą ir miegodavau kelias valandas, kol ji pareidavo namo. Tai buvo keistas mano gyvenimo tarpsnis. Iš tų dienų labiausiai į atmintį įstrigo nuolatinis pojūtis, kad esu pavargęs. Tai prasidėjo po kelių mėnesių, kai tavo motina išvyko į Angliją, nuolatinis gniuždantis fizinis nuovargis, baugus visiškos apatijos jausmas, pertraukiamas nebent siaubingo nerimo ir lyg pasikartojančios kaltės protrūkių. Kai sutikau Bernadetę, reikalai tarytum pasitaisė. Kurį laiką visas pasinėriau į mokslus, rengdamasis stojamiesiems egzaminams į universitetą, bet kai juos išlaikiau, o ypač kai mečiau darbą ir pradėjau lankyti koledžą, senasis išsekimo ir depresijos jausmas pradėjo sparčiai grįžti.

Universitete dažnai jausdavausi kvailas ir netaktiškas. Man būdavo sunku bendrauti su savo mokytojais ir kitais studentais. Kurse buvau už visus keleriais metais vyresnis ir skausmingai suvokiau savo akcentą bei adresą; jaučiau, kad net mano drabužiai, tie pa-

tys, kuriais vilkėdavau dirbdamas parduotuvėje, senamadiški ir nepritinkantys, mane išskiria. Nekenčiau, kai per seminarus ir paskaitas mane klausinėdavo; siaubas apimdavo, kai reikėdavo balsu perskaityti esė. Kartais nutikdavo, kad iš sutrikimo bemaž prarasdavau amą. Visa tai stengdavausi įveikti krėsdamas juokus ir sąmoningai, kiek galėdamas, šokiruodamas aplinkinius, Džimis Porteris sutinka Brendaną Bihaną, darbininkų klasės kvaišelis linksmina dvarą, kandžiai pašiepdamas dvariškius, kad šie, užuot davę išmaldą, priimtų jį į savo tarpą.

Vienintelis žmogus, su kuriuo jausdavausi laisvai, buvo Bernadetė. Mūsų savaitgaliai drauge tapo vienintele, į laimę panašia mano gyvenimo versme. Kai ji grįždavo, atsikeldavau apdujęs iš nuovargio. Ji nusirengdavo uniformą ir išsimaudydavo vonioje – kartais maudydavomės kartu – tada nueidavome į Retmainsą ar Renelą išgerti ir ko nors pavalgyti. Dažniau tik gerdavome. Teisybę sakant, buvau jau smarkiai įjunkęs gerti, tačiau Airijoje dangstyti sudėtingą bėdą *joie de vivre* jaunam vyrui buvo palyginti nesunku, įsivaizduoju, kad ir dabar tai pakankamai lengva. Prieš uždarant pareikalaudavau, kad nusipirktume tiek alaus ar pigaus vyno, kiek išgalėdavome. Parsvirduliuodavome atgal į butą ir ten valandų valandas gerdavome, aršiai ginčydamiesi ir šokdami pagal Liuksemburgo radiją, tai būdavo girto pasimylėjimo preliudija.

Šeštadienio rytą prabusdavom susiviję vienas kito glėbyje. Atsikeldavau iš lovos ir sukdavau jos grotuvu kokias penkias ar šešias plokšteles paeiliui. Tada pagamindavau pusryčius, užkurdavau židinį ir vėl visai dienai įsiropšdavau atgal į lovą, atsikeldavome tik jau temstant, kai vėl ateidavo laikas pagalvoti, kur čia nuėjus. To meto spalvas menu kaip juodas ir gintarines nakties bei gatvės šviesų dėmes. Tai buvo pakankamai laimingi ir patogūs laikai, maniau, ir dabar, jei būsiu sąžiningas, norėčiau, kad tokie būtų, nes man jie tik tiek ir tereiškė. Kai tavo motina išėjo, aš buvau nepaguodžiamas. Kiekvieno gyvenime būna didelių ir esminių permainų laikotarpiai, nors kol jie trunka, to beveik nejauti. Mintimis grįždamas atgal tikiu, kad tais mėnesiais tapau kitu žmogumi, žmogumi, ku-

ris be sustojimo pliauškė apie gerų laikų svarbą, linksmybes ir daug juokėsi: juokiuosi visose tų dienų nuotraukose. Įsimylėjau linksmumą, kuris, kiekvienas girtuoklis tai paliudys, tik vienas gali įveikti sielvartą gerą dieną, dieną, kai pajėgi neklykti iš skausmo. Dauguma alkoholikų, kuriuos pažinojau, yra nuostabūs draugužiai. Taip yra todėl, kad jie tokie privalo būti. Jie save tokius sukuria, jiems tai kaip apsivilkti paltą. Mano tėvas ne namuose būdavo linksmiausias Ringsendo žmogus. Tik namuose jis tapdavo drebančia besiskeryčiojančia griuvena, kurią kartais išvystu pažvelgęs į veidrodį. Jis buvo didis artistas; dažnai pagalvoju, kad būtų galėjęs tapti velniškai geru pardavėju.

Būdamas dvidešimt trejų jau maniau, kad esu šį meną įvaldęs tobulai. Taip tuo įtikėjau, kad man nė į galvą nebūtų šovusi mintis, jog kažko, kam rūpėjau, nepavyko apkvailinti. Tą Helovyno vakarą, žvelgdamas bare į Bernadetę, ko gero, turėjau pajusti, kaip smarkiai klydau. Iš tiesų, argi įmanoma, kad būčiau nežinojęs, jog tie laikai jai buvo daugiau nei prasiblaškymas? Žinoma, nepamenu, kad būčiau šitai suvokęs. Ji buvo pirmas asmuo mano gyvenime, kurį iš tikrųjų įskaudinau, tačiau iki pat šiandien gerai menu ne jos nuoskaudą, o kaip nesmagu buvo man pačiam. Nesididžiuoju tuo. Tačiau tai tiesa.

Tą vakarą ji sėdėjo užeigoje greta manęs ir atrodė sugniuždyta, negalėdama patikėti. Aplink mus juokėsi jauni žmonės. Grojo muzika. Visi buvo laimingi, būtent tokie, kokius mėgau aplink save tomis dienomis.

„Visa tai, ką man sakydavai, kai mudu būdavome mano namuose, Bili. Gerasis Dieve, tikriausiai manei radęs visišką kvailelę. Ir tu neklydai, ar ne?“

„Niekada nesu tau melavęs, Bernadete“, – pasakiau.

Jos akyse ir vėl pasirodė ašaros, bet ji jas nurijo. Ji dar kartą kyštelėjo pirštą į savo stiką ir pamaišė ledo kubiukus. „Nieko daugiau ir nesi sakęs, Bili“, – pratarė ji.

Studentai prie baro garsiai užplėšė sukilėlių dainą. Viena jų, indėne apsirengusi apkūni džiaugsminga mergina, užsimetė ant gal-

vos baltą pūkinę antklodę ir ėmė mostaguoti rankomis it vaiduoklis, o kiti sustugo juokdamiesi ir ėmė ploti pritardami.

Apjuoskit vėliava žalia mane, bičiuliai;
Kad mirt man būt kur kas saldžiau,
Kad ženklas Erino kilnus, bičiuliai,
Man įkapėmis būt minkštom.

„Ką gi, esi laisvas, Mekai, – pasakė Bernadetė. – Nesirūpink."

„Palydėsiu namo, jei susikrimtai", – pasakiau.

„Ne ne, geriau jau eisiu ir dar susitiksiu su jais, – žvilgtelėjo į savo laikroduką, – o tai dar pamanys, kad kur nors pabėgau."

„Galiu pakviesti tau taksi, – pasakiau. – Jei nusiminei."

„Geriau, po velnių, nesivargink", – pasakė ji man.

Ji įsimetė savo cigaretes į rankinę. Norėjau paliesti jos ranką, bet ji atitraukė. Niekuomet nepamiršiu paskutinio dalyko, kurį ji man pasakė. Ji pasisuko – vis dar matau pilkšvai mėlynas jos akis, jos sukepusias lūpas – ir pažvelgė tiesiai man į veidą.

„Tu pavojingas žmogus, Bili. Tik dabar tai aiškiai supratau. Moki būti mielas, bet esi pavojingas. Turėtum ką nors daryti. Kitaip sukelsi daug skausmo žmonėms, kurie to nenusipelnė."

Ji pakilo ir išėjo. Sėdėjau pats sau vienas užeigoje iki pat uždarymo gerdamas, rūkydamas, dar gerdamas, stebėdamas, kokie visi aplink mane laimingi.

Aštuntas skyrius

1968 metų spalio 28 dieną, per mano dvidešimt ketvirtąjį gimtadienį, tėvas Šonas Ronanas sutuokė mudu su tavo motina Universiteto koplyčioje Šv. Stepono parke. Jam mūsiškė santuoka buvo pirmoji, susijaudinęs paskelbė jis kongregacijai, ir jis tikįs, jog ir laimingai porai ji bus pirma ir paskutinė.

Tavo motina primygtinai norėjo, kad tuoktumės katalikų bažnyčioje. Laukiau aršių ginčų su jos tėvais, bet jie nieko nepasakė. Nė man pačiam nebuvo svarbu, kur vyks ceremonija; tuo metu buvau praradęs bet kokį religingumo jausmą. Tačiau, manau, tavo motinai tai reiškė lyg ir tyrą pradžią. Be to, ji, ko gero, buvo pats emocionaliai kilniausias ir dvasiškai išmintingiausias žmogus, kokį esu kada nors sutikęs; ji žinojo, jog mano tėvams bus svarbu, kad jų anūkai augtų katalikai.

Lizi nešė tavo motinos puokštę. Esi mačiusi nuotraukas, žinai, kaip gražiai ji atrodė, tipendama praėjimu, visa krinolinuota ir mezginiuota. Nors išsilaikiau apyblaivis, kažkodėl tos dienos smulkmenų prisimenu ne tiek jau daug. Gatvėse prie koplyčios buvo policijos, nes vyko protestantų eitynės dėl Šiaurės. Mūsų priėmimas buvo surengtas „Hiberniano" viešbutyje Dosono gatvėje. Tavo dėdė Džimis buvo pirmasis pabrolys. Jo platėjančių kelnių klešnės buvo tokios didelės, jog visiškai dengė batus su platformomis. Vėlai vakare jis visus gerokai pritrenkė pareiškęs mano tėvui, kad laikas užmokėti „kunigui ir kitiems linksmintojams".

Greisės tėvai padovanojo mums medaus mėnesio kelionę į Barseloną. Mudviem abiem tai buvo pirmas kartas, kai skridome lėktuvu. Miestas, išraizgytas tiek daug šešėliuotų siaurų gatvelių ir

kupinas nepaliaujamo metalinio langinių žvangesio, man nelabai patiko. Bet patiko barai ir nuostabi lotynų muzika. Vieną naktį šokome iki aušros nutryptoje senoje šokių salėje, kurioje grojo tango orkestras. Tavo motina vilkėjo labai trumpą žalią suknelę. Ji atrodė nuostabiai. Gėrėme saldų baltą vyną – butelis kainavo vos kelis šilingus – ir parsigavome į viešbutį tik septintą ryto, susikibę už rankų, išsekę, nutrintomis ir skaudančiomis nuo šokimo kojomis.

Kai sugrįžome namo, susikraustėme į mažą butuką pirmame aukšte, kurį išsinuomojome Retmainse, prie pat kanalo. Jis buvo tamsus ir šiek tiek drėgnas, bet pigus ir švarus, be to, priklausė savininkui, kuris neprieštaravo, kad ten būtų Lizi. Mums patiko namo atmosfera. Palėpėje apsistojo pulkas kaimo merginų, slaugos studenčių. Žemiau glaudėsi senyva moteris, nemažai laiko praleidusi Čikagoje ir Bostone, kupina pasakojimų. Keliuose kituose butuose gyveno, regis, visa kompanija darbininkų, kartais naktimis triukšmaudavusių, bet dažniausiai tavo motiną tai veikė raminamai ir net linksmino.

Buvau bebaigiąs savo studijas ir praktikuodamasis dėsčiau kelias valandas per savaitę Renelos mokykloje. Tavo motina ir toliau dirbo ne visą dieną „Abbey" teatre, rašydavo pranešimus spaudai, organizuodavo interviu su aktoriais, sudarinėdavo premjerų svečių sąrašus. Suvalgėme labai daug dėžučių konservuotų pupelių. Su Lizi niekas per daug nesiterliojo. Manyčiau, mes vylėmės, kad reikalai kaip nors pasisuks į gera. Tuo metu viltis, kad reikalai kaip nors pasisuks į gera, tapo tarsi Airijos nacionalinio žolės riedulio žaidimo pakaitalas, o mudu su tavo motina netrukus pasidarėme tikri čempionai.

Tu gimei 1970 metų rugsėjo 20 dieną, per anglų įvykdytos Roberto Emeto egzekucijos metines, kaip mums nurodė mano tėvas. Jei būtum buvusi berniukas, mielai būčiau davęs tau Emeto Svynio vardą, nes tais laikais dar tikėjau panašiu sumautu šlamštu, lygiai kaip ir visi kiti šalyje. Tai buvo prieš pat sukylant Šiaurei.

Sunkus ir ilgas buvo tavo gimimas, kol pagaliau atėjai į šį pasaulį, ir tai buvo viena iš priežasčių, kaip sakydavo mano motina,

kodėl judvi su Greise buvote tokios artimos. Tave priėmusį akušerį siejo kažkokie giminystės ryšiai su Eimonu de Valera. Pamenu, kaip vieną kartą jis išdidžiai man pasakė, kad jo rankos ir chirurginiai instrumentai buvo palaiminti popiežiaus.

Kai augai, pastebėjau kelis keistus tavo bruožus. Lizi buvo draugiška ir padūkėliškai linksma, straksėdavo po butą nelyginant kinų biliardo rutuliukas, o tu atrodei rimta, kone iškilmingai didinga. Tą mačiau iš tavo lūpų linkio, tavo laikysenos, bauginamai tamsių pavidalų ir purvinos spalvos tavo piešinių, iš žodžių, kuriuos kartais išrėkdavai per sapnus. Mintimis grįždamas atgal manau, kad tavo rimtumas neturėjo stebinti. Aplink tave dėjosi rimti dalykai.

1971 metais gavau anglų kalbos dėstytojo darbą Dan Lierio aukštesniajame koledže. Po metų, antrojo tavo gimtadienio vakarą, prieš pat septynias buvau suimtas pakeliui namo ir apkaltintas vairavęs girtas. Netrukus mane pričiupo dar kartą Talboto gatvėje, mieste, tuokart negirtą, tačiau kliedintį, apsėstą siaubų ir regėjimų, svirduliuojantį per visą kelią. Ant užpakalinės automobilio sėdynės buvau susisodinęs tris vaikus: vežiau juos iš mokyklos po muzikos pamokos namo. Praradau darbą ir pirmą kartą buvau paguldytas į ligoninę.

Į Šv. Ronano Fino ligoninę pakliuvau dėl to, kad Dublino ligoninės buvo perpildytos. Po demonstracijos prie britų ambasados kilo riaušės, ir visi miesto greitosios pagalbos departamentai buvo užkišti. Nepaisant pakrikusios sąmonės, pamenu kai kurias ilgos kelionės į Karlou apygardą smulkmenas. Kartą greitoji pasuko ne ten ir pasiklydo šoniniame kelyje; vis dar menu, kokį šiurpulingą siaubą man įvarė per stogą bruožiančių žemų šakų čiužėjimas.

Tikiu, kad Šv. Ronano Fino ligoninėje daug kas pasikeitė nuo to laiko, kai pirmą kartą ten gulėjau. Tai buvo, kaip tu labai gerai žinai, tik pirmas iš daugelio tokių kartų; tais laikais priklausomas nuo svaigalų asmuo, atvykęs į specialią ligoninę gydyti savo priklausomybės, turėdavo ir toliau joje lankytis. Tai, ką kaimynai vadindavo tavo tėvelio verslo kelionėmis po šalį, netrukus pradėjo

nuolat kartotis. Kartais manau, kad keliaujančiu pardavėju tapau tik todėl, kad galėčiau viešai pateisinti ir įteisinti šiuos savo nebuvimus. Kad ir kaip būtų, dabar Ronano Fino ligoninėje yra atskiras specializuotas gydymo nuo alkoholizmo padalinys. Tam padaliniui vadovauja išsilavinusi, humaniška profesorė, junginio personalas gerai išmokytas, terapinis režimas sudarytas taip, kad padėtų pacientams susigrąžinti nors dalelę prarasto gyvenimo. AA grupės nariai man pasakojo, kad šiais laikais Šv. Ronano Fino ligoninė yra tarsi „Ritz" viešbutis priklausomybei gydyti. Prieš dvidešimt metų viskas buvo kitaip.

Pirmiausia alkoholikai būdavo grūdami į psichikos palatą tiesiog kartu su visais kitais. Tai nebuvo puiki mintis. Neabejoju, kad gali įsivaizduoti, kaip reikėdavo jaustis, kai penktadienio vakarą išeini pasismaginti, o pirmadienio rytą atsibundi surištomis rankomis, pakrikusiais nervais, trankviliantų pripumpuotomis venomis šalia Karlou šizofreniko, klykiančio, kad pažiūrėti švelni žilagalvė jo Mamytė iš tikrųjų yra persikūnijęs velnias. Buvo panašu, kad pusę pacientų buvo apsėdusi didybės manija, pusę psichiatrų dar pavojingesnė adekvatumo manija. Jų nusistatymas buvo sunaikinti viską, kas dar buvo likę iš tavo asmenybės, išnarstyti gabaliukais ir vėl sudėlioti pagal savo pačių įsivaizdavimą. Jeigu dar nebūdavai beviltiškas alkoholikas, Šv. Ronano Fino ligoninė tais laikais tokiu paversdavo velnioniškai greitai.

Gydymas buvo atšiaurus, o kartais net žiaurus. Per daugybę metų ne kartą ten pabuvojęs prisiklausiau pacientų pasakojimų, kaip juos jėga girdydavo alkoholiu, kol apsivemdavo. Tai buvo žiauri pasibjaurėjimo terapijos forma. Apie ilgalaikius gyventojus, – mes, būdami tik svečiai, vadindavome juos laimingųjų šutve, – sklandė istorijos, kad jie reguliariai be anestezijos gydomi elektros šokais. Vienuolės, kurios lankydavo šią įstaigą, daugiausia buvo pakankamai padorios, bet kelios buvo tikros sadistės, kalės akmeniniais veidais, kurių sritis buvo pažeminimas ir kaltės jausmo aštrinimas. Vis dar prisimenu, koks džiaugsmingas riksmas nuaidėjo dienos kambaryje tą rytą, kai jauna, idealistinių pažiūrų psichiatrė indė

pagrasino įgrūsti vyresniąją motinėlę į tramdomuosius marškinius ir padarė, kaip tarusi.

Kai po pirmo karto mane paleido ir grįžęs radau tavo motiną ir judvi abi vis dar namuose, man išties atlėgo. Buvau ir dėkingas, ir kupinas geriausių ketinimų, bet tie laikai buvo siaubingi. Beveik šešis mėnesius buvau socialinės priežiūros įskaitoje. Rasti kitą mokytojo vietą atrodė absoliučiai neįmanoma. Pastangos buvo bergždžios net vienai Ronano Fino vienuolei parašius gerą rekomendaciją. Kartais man pasisekdavo tiek, kad būdavau kviečiamas pokalbio, bet tada paaiškėdavo visa tiesa, kaip praradau pirmąjį darbą, ir pasipildavo sumišimo eufemizmai, nuleistos galvos, išsisukinėjimai, o blogiausia – ilga tyla.

Namuose nebuvo lengva. Trūko pinigų, neapmokėtos sąskaitos, dažnai neįstengdavome sukrapštyti nė skatiko ir už elektros kilovatvalandę; nežinau, ką būtume darę, jei ne Greisės tėvai. Be paliovos kalbėdavome, kad reikia kraustytis į kaimą, o gal net emigruoti į Londoną, bet kažkaip nė karto ir neišsijudinome. Vis dėlto tasai kalbėjimas buvo šis tas; jis užpildė plyšį, kuris vėrėsi tarp tavo motinos ir manęs, srautas žodžių, ketinimų, pažadų, kurie, manau, jau tada žinojome, niekada neišsipildys. Esu pastebėjęs, kad filmuose ir romanuose tas nutolimas dažnai vaizduojamas tylos scenomis. Tačiau mano patirtis rodo, kad žmonės, turėdami problemų, šnekasi su pašėlusia ir nenuilstama energija.

Po kiek laiko radau repetitoriaus darbą, padėjau rengtis privalomojo ir viduriniojo mokslo baigiamiesiems egzaminams, mokiau užsienio studentus anglų kalbos. Net parašiau kelis straipsnius laikraščiams apie poetus ir novelistus iš įvairių mokyklos kursų. Pinigai ateidavo lėtai, bet bent jau ateidavo. Tavo motina ir aš pradėjome klijuoti mūsų bendro gyvenimo gabalėlius. Labiausiai stengėmės dėl Lizi ir tavęs. Tu buvai svarbiausia šio gyvenimo ašis, ta jėga, su kuria tu stengeisi išlaikyti mudu drauge, buvo didesnė nei žemės trauka. Protarpiais manydavau, jog geriau ir labiau kilniaširdiška būtų buvę man išeiti, tačiau to padaryti tiesiog neįsten-

giau. Pagaliau nė nepastėbėjau, kai išėjimo nebegalėjau pasirinkti, o kai su tuo susitaikiau, nusiraminau ir, kaip dažnai atsitinka, įsitikinau, kad galimybės tampa ribotos. Tu gydei mane. Tavo veido išraiška, kai kartą grįžusi iš mokyklos aptikai savo motiną ir mane apsikabinusius, tramdomas juokas, vėlią naktį pasigirsdavęs iš tavo kambario, kvapą gniaužiantis susijaudinimas, kai stebėdavau tave bėgančią per mokyklos sporto šventę, arba tavo dainavimas, kurio klausydavausi lydėdamas tave į autobusą rytais: tai pripildydavo mane kunkuliuojančio stebuklingo džiaugsmo, kurio tiesiog negaliu paaiškinti.

Tu buvai teisingiausia iš visų kada nors matytų vaikų. Negalėdavai praeiti pro elgetą gatvėje, nedavusi jam pinigų, jei jų turėdavai. Mes privalėdavome atidžiai stebėti, ką žiūri per televizorių: jei pamatydavai alkstančius ar vienišus žmones, Afrikos pabėgėlius ar smurto aukas, tada buvusias Belfasto ir Derio kasdienybės dalimi, likdavai sukrėsta kartais net po kelias valandas. Vieną naktį radau tave raudančią miegamajame ant grindų. Tu išgirdai per radiją interviu su senyva Derio gyventoja, kurios namus sudegino girta lojalistų gauja. Įsikabinai manęs drebėdama iš sielvarto ir klausei, kodėl pasaulis yra toks. Panardinau veidą į tavo plaukus mėgindamas sugalvoti, ką čia tau atsakyti.

Manau, kad tau buvo gal dešimt, kai pirmą kartą prisivirei nemalonumų mokykloje. Buvo sumanyta statyti spektaklį, kuriame Mil Hilo mergaitės vaidintų su kai kuriais Blekroko koledžo berniukais. Tu pareiškei vienuolei vadovei, kad nedalyvausi. Tais metais į Airiją turėjo atvykti Pietų Afrikos regbio komanda, o dauguma Airijos žaidėjų buvo Blekroko koledžo senjorų klubo nariai. Tu visa tai apmąstei ir nusprendei, kad nenori turėti nieko bendra su Blekroko koledžu.

Vadovė vienuolė įtūžo. Gavome laiškų, sulaukėme ir skambučių, mums sakė, kad šie spektakliai statomi ir vaidinami jau daugybę metų; pernelyg idealistinėmis savo nesąmonėmis tu piktini visą mokyklą, trikdai kitas mergaites ir kurstai nesantaiką. Mėginau tave įkalbėti, bet tavo motina buvo nepalenkiamai nusistačiu-

si, kad negalima tavęs versti. Ji pareikalavo, kad eičiau su ja į mokyklą aptarti padėties.

„Žaviuosi Meive dėl jos tvirto nusistatymo, – pasakė tavo motina senajai vienuolei. – Pietų Afrikoje vyksta labai rimti dalykai, sesute."

„Aš gyvenau Afrikoje, ponia Svyni, – atsiduso vienuolė. – Man nereikia paskaitų apie afrikiečius, leiskit jus patikinti. Aš septynerius metus praleidau Afrikoje su misijomis."

„Na, tuomet, – pasakė Greisė, – juo labiau turėtumėte paremti vaiką. Juk ten viešpatauja siaubinga priespauda. Su tais vargšais žmonėmis visiškai nesiskaitoma. Negi niekuomet nepavartote laikraščių?"

Čia vienuolė nusijuokė, o tai visuomet būdavo didelė klaida kalbantis su tavo motina.

„Ką šitokio amžiaus vaikas gali žinoti apie priespaudą, kaip jūs tai pavadinote? O juo labiau mes čia, Airijoje, ką mes galime apie tai žinoti? Ypač tie, kurie nesame ten buvę ir matę savo akimis?"

„Meivės prosenelis žuvo Aušvice, sesuo. Niekada nesu mačiusi savo senelio, nes naciai jį nužudė dujų kameroje. Emanuelis Michaelis Lorensas – jo vardas, jei norėtumėte prisiminti, kai kitą kartą melsitės. Jis ir du jo broliai. Vienam buvo keturiolika. Tad manyčiau, žinau, ką kalbu, jei jau taip. Ir Meivė taip pat."

Vienuolė kurį laiką tylėjo. „Na, ką gi, telaimina mus Dievas, – pasakė ji tada. – Nežinau, kodėl derėtų pasakoti jautriam vaikui tokius siaubingus dalykus."

„Nežinau, kodėl nederėtų, – pasakė Greisė. – Taigi susitarkime, kad čia mūsų nuomonės skiriasi."

„Ponia Svyni, dabar paklausykite manęs. Meivė trokšta dėmesio. Atminkite mano žodžius, apgailestausite dėl tos dienos, kai leidote tai mergaitei elgtis kaip tinkamai. Visos mergaitės pereina šią stadiją, esu tai mačiusi, pažįstu mergaites. Jos gali būti gyva bėda."

„Kaip afrikiečiai", – pasakė Greisė.

Vienuolė iš padilbų dėbsojo į Greisę. „Neabejoju, kad puikiai

suprantate, ką turiu galvoje. Kas gali atsitikti tokio amžiaus mergaitėms, kai joms teikiamas pernelyg didelis dėmesys."

„Iš manęs dėmesio ji gali gauti, kiek panorėjusi, leiskite pareikšti. Esu jos motina. Nejaugi tai ne mano darbas – suteikti jai meilės ir dėmesio?"

Vienuolės skruostus išmušė tamsiai raudonos dėmės. „Ne man, žinoma, nurodinėti, koks jūsų darbas. Turėtumėte kur kas daugiau nutuokti apie motinystę, nei aš."

„Teisingai, sesuo, tikrai velnioniškai turėčiau. Būsiu dėkinga, jei ir ateityje man tai priminsite."

„Taip. Kai kurioms mūsų derėtų daugiau išmanyti apie motinystę, tai tiesa. Šiek tiek daugiau, nei norėtume išmanyti, galbūt. Ir kai kurios mokosi sunkiai."

Greisė pakilo, šnopuodama pro nosį. „Dieve mano, sesuo. Ar žinote, ko jums reikėtų?"

„Ne, ponia Svyni. O ko man reikėtų?"

„Pasiutusiai gero seanso lovoje su vyru, – pasakė ji. – Tai galėtų nutrinti tą sustingusią seną rūškaną nuo jūsų veido."

Po viso to mudu su Greise sutarėme varu tavęs neversti. Tą vakarą, kai mokykloje vyko spektaklis, tu sėdėjai namuose ir su mumis žiūrėjai televizorių. Kai susiruošei miegoti, tavo motina pasakė, kad mes tavimi didžiuojamės, ir liepė visuomet elgtis taip, kaip jauti esant teisinga, nesvarbu, ką visi kiti apie tai manytų. Tu pripuolei ir stipriai mudu abu apkabinai. Po kelių savaičių, tarptautinio regbio popietę, judvi su Lizi nuvažiavote autobusu į miestą ir įsijungėte į piketą prieš aparteidą prie Lendsdaun Roudo. Parėjai namo apsivilkusi marškinėliais su užrašu: „Nelošim regbio su rasistų padugnėm". Juos buvai gavusi iš berniuko demonstracijoje, paaiškinai tu, labai malonaus berniuko, vardu Leperis, kuris buvo su odinėmis vergo kelnėmis ir trimis plieno žiedais nosyje.

„Paklausyk, panele, – pasakė Greisė. – Juk nenori pasakyti, kad nusivilkai palaidinę ir iškeitei į šitą daiktą kažkokio berniuko akivaizdoje, net jei tas berniukas ir buvo su žiedu nosyje."

„Kaip tik tai ir padariau, mam, – pasakei tu. – Kaip reikalas jį išmėginau. Bet jis buvo tik dėkingas. O tada Lizi užšoko ant to kito ir jodinosi tol, kol šiam išvirto akys, tiesa, Li? Na, ir puikus daikčiukas tai buvo, mam."

Tu ir Lizi ėmėte juoktis. Greisė atsigręžė į mane.

„Argi ne mielas mudu turime dukras, Svyni?" – paklausė.

Norėčiau liautis galvojęs apie tave būtuoju laiku.

Maždaug tuo metu gavau Švietimo departamento laišką, kuriuo buvo pranešama, kad jie apsvarstė mano atvejį ir nusprendė, jog niekada daugiau nebegalėsiu mokytojauti Airijoje. Kreipiausi su prašymu pakeisti sprendimą, bet jie pasakė ne, užjaučią mane ir nuoširdžiai linkį man įveikti, kaip jie tai pavadino, savo bėdą, tačiau visiškai niekuo negalį padėti. Kurį laiką toliau verčiausi repetitoriavimu ir privačiomis anglų kalbos pamokomis, bet netrukus tapo aišku, kad teks ieškotis ko kita. Buvome galutinai žlugę. Paprasčiausiai mums reikėjo daugiau pinigų.

Taip tapau pardavėju, darbas, kuriam nereikėjo jokios kvalifikacijos, tik noro sunkiai dirbti ir šiokių tokių sugebėjimų kalbėti, gyvenimo būdas, daugeliu atžvilgiu tinkantis žmogui su praeitimi. Pirmiausia pradėjau pardavinėti biblijas ir enciklopedijas Dublino privačių namų rajone. Vėliau ėmiausi elektros prietaisų, tranzistorių, grotuvų, smulkių apyvokos reikmenų, dulkių siurblių. Tai jau buvo šiek tiek geriau, gaudavau nedidelę pagrindinę algą ir komisinius, turėdavau lankyti parduotuves visame mieste, nebereikėdavo lakstyti pagal korporacijos sąrašus pas užsiėmusias namų šeimininkes ir įtūžusius bedarbius vyrus. Šis darbas man sekėsi ir netrukus buvau paaukštintas. Mano darbdaviai kelis kartus raštu kreipėsi į kelių departamentą ir teismą, prašydami grąžinti man vairavimo teises. Kai jas atgavau, jie aprūpino mane automobiliu, ir aš pradėjau keliauti po visą šalį.

Pamenu vieną incidentą, nutikusį maždaug tuo metu, kai darbo reikalais išvykau į Golvėjų – esu tikras, kad gali įsivaizduoti, kaip laukdavau tų išvykų su nakvyne. Popietę ilgai trainiojausi „Ke-

nny“ knygyne, o visą naktį kiaurai gėriau vienoje lindynėje dokų rajone. Iš užeigos išėjau visiškai girtas gerokai po uždarymo. Visa palei jūrą atrodė drumzlina ir tamsiai mėlyna. Greičiausiai mane ištiko tai, kas vadinama užtemimu, nes geras kelias valandas nuo tos akimirkos, kai stovėjau palei krantinę žvelgdamas į sūkuriuojantį vandenį, visiškai nieko neprisimenu. Vienas Dievas žino, ką veikiau. Kad ir kaip būtų, vidury nakties atsipeikėjau miesto centre, prie religinių prekių parduotuvės. Vitrina buvo apstatyta gipsiniais šventaisiais, rožančių vėriniais ir Mergelės Marijos formos buteliais su švęstu vandeniu. Spoksojau į šiuos daiktus, mėgindamas prasiblaivyti, bet netrukus man ėmė rodytis, kad statulėlės atgyja, kad mažučiai kankiniai iš tiesų kraujuoja čia pat mano akyse, kad pėdos dydžio šv. Pranciškus moja miniatiūrinėms lakštingaloms, kuriomis buvo išpiešta kanapa jam už nugaros. Žingtelėjau atatupstas nuo vitrinos pajutęs, kad iš siaubo mane pykina. Kristus paveiksle, atrodė, užsimerkia ir vėl atsimerkia. Maniau, kad kraustausi iš proto, nors, žinoma, iš tikrųjų taip manyti negalėjau, nes ištikus kliedesio priepuoliui šitaip nemąstoma. Tokiais atvejais esi įsitikinęs, kad jautiesi gerai. Štai kas labiausiai ir gąsdina.

Taip ir neradau viešbučio, kuriame tą naktį turėjau nakvoti. Neabejoju, kad pameni Golvėjų, meile, žinai, kad miesto centras išraizgytas siauručių, vinguriuojančių viduramžių gatvelių. Tikras labirintas. Golvėjuje ir blaivus it krištolas gali lengvai paklysti, bet kai esi girtas, tai bemaž neišvengiama. Tik pamenu, kaip klupinėjau tamsiais drėgnais skersgatviais valandų valandas, kaip man atrodė, o paskui, regis, pasileidau iš visų jėgų tekinas. O tada – tik mirguliuojantis žvaigždžių sūkurys virš tamsiai mėlynų medžių viršūnių siluetų. Ir daugiau nieko.

Kitą rytą atsibudau ant žolės Eiro aikštėje. Buvo dar labai anksti ir nė gyvos dvasios aplink. Atsistojau ir pamėginau išlaikyti pusiausvyrą. Galva svaigo, o akyse šmėsčiojo juoduliai. Manyčiau, pargriuvau vos žengtelėjęs kelis žingsnius. Gulėjau ant žemės žvelgdamas į debesis. Netrukus pastebėjau, kad per naktį buvau apsidergęs.

Užėjau už krūmo ir nusimoviau kelnes bei apatinius. Nebijau tau pasakyti, meile, kad tą akimirką tikrai iš gėdos verkiau. Kiek galėdamas stengiausi apsivalyti žole ir lapais, bet tai mažai gelbėjo. Nusviedžiau į šalį apatinius ir vėl užsimoviau kelnes.

Paskui tikriausiai vėl užmigau, nors gerai nepamenu. Kitas dalykas, kurį pamenu, tai akinamai skaisti auksinė saulės šviesa ir du susirūpinę turistai ties manimi. Jauna italų pora, gal studentai, o gal šiaip keliautojai. Jie pasiūlė man pinigų. Kai jų nepaėmiau, mergina išsitraukė iš kuprinės maišelį saldainių ir atkišo man. Ko gero, jie pamanė, kad esu benamis valkata. Jie padėjo man atsisėsti ant suolelio ir paklausė, ar man viskas okei. Atrodė, kad vienintelis angliškas žodis, kurį jie mokėjo, buvo okei, be paliovos jį kartojo – okei? – okei? – o aš linksėjau, kol tik jie nuėjo.

Tada ir pradėjo mane ėsti paranoja. Menu, koks apėmė siaubas, kad koks nors praeivis pamatys mane ir pakvies policiją arba kaip nors paskambins Greisei. Štai koks pusgalvis buvau. Nuėjau į prišnerkštą viešąjį tualetą Eiro aikštėje ir šiek tiek apsivaliau. Tada į galvą pradėjo smelktis mintis, jog į viešąjį tualetą ateis policininkas ir čia pamatys mane, ir aš atsimenu, kaip puoliau į vieną dvokiančių kabinų ir užsisklendžiau duris. Nežinau, kiek ilgai ten išbuvau. Kai išėjau, jaučiausi mažumėlę geriau. Nusprendžiau eiti pasivaikščioti. Netrukus vėl atsidūriau priešais tos pačios parduotuvės vitriną, kur mane taip išgąsdino atgijęs Kristaus paveikslas. Su šiokiu tokiu palengvėjimu pamačiau, kad paveikslas buvo taip sukurtas; tai buvo vienas iš tų optinės iliuzijos darbų, kai vaizdas mainosi žvelgiant skirtingu kampu.

Nuėjau į viešbutį, kuriame anądien prieš pietus buvau palikęs lagaminus, ir paskambinau Greisei. Ji buvo sunerimusi ir nemiegojusi beveik visą naktį. Apie vidurnaktį skambino į viešbutį ir sužinojo, kad kambaryje manęs nėra. Mudu piktai susibarėme telefonu. Manau, kad tai buvo pirmas kartas, kai ji mane apkaltino neištikimybe.

Sėdau į automobilį ir sukoriau keturių valandų kelią į Dubliną. Kai įėjau, tu sėdėjai virtuvėje už stalo ir gėrei apelsinų sultis. Nie-

kada nepamiršiu tavo veido išraiškos. Norėjau tave pabučiuoti, bet tu nusukai veidą ir pasakei, kad aš siaubingai dvokiu.

„Mamytė sakė, kad mes daugiau tau neberūpime, – pasakei tu. – Ar tikrai?"

„Žinoma, rūpite", – pasakiau aš.

Į virtuvę įėjo Greisė ir pamatė mane. Ji vilkėjo mėlyną chalatą. Veidas buvo išbalęs, atrodė labai pavargusi. Ji priėjo prie viryklės, užkaitė virdulį, išplovė kelis puodukus. Pažvelgusi į tave paklausė, kas atsitiko.

„Pati žinai."

„Nežinau."

„Sakei, kad tėčiui mes neberūpime. Sakei, kad ketini išeiti."

„Na, aš nenorėjau, mažule, – atsiduso Greisė. – Aš tik apsimečiau."

„Visai ne."

„Buvau truputį susikrimtusi, meile. Atsiprašau. Visi mes susikrimtę pasakome kvailų dalykų." Ji pripylė tau kitą stiklinę apelsinų sulčių ir išsiuntė į kambarį ruošti pamokų.

„Tau viskas gerai?" – paklausė ji manęs, ir aš linktelėjau.

Ji atsisėdo prie stalo ir pažvelgė į mane.

„Ar nieko nenori man pasakyti, Bili? Apie tai, kur buvai?"

„Ne, – pasakiau. – Tiesiog visą naktį vaikštinėjau. Buvau keistos nuotaikos."

„Ar ir vėl gėrei?"

„Ne."

„Tu negėrei?"

„Gal ir galėjau truputėlį."

Jos akys patamsėjo. „Tu tikriausiai manai, kad esu prakeikta kvailė", – pasakė.

„Ką tai reiškia, Greise?"

Ji karčiai nusijuokė. „Ar tai tiesa? Tu vaikštinėjai po Golvėjų visą sumautą naktį? Kada taip pamėgai vaikštinėti, Bili?"

„Taip jau atsitiko, – pasakiau jai. – Man vis viena, ką tu manai."

Kurį laiką tikriausiai nieko daug nekalbėjome. Tavo motina iš-

virė arbatos, mes sėdėjome ir gėrėme ją. Ji paklausė, ar galėtų paimti vieną mano cigaretę, ir aš linktelėjau, kad paimtų. Ji visą ją surūkė tylėdama. Tada paklausė, ar nenorėčiau ko nors užvalgyti. Papurčiau galvą.

„Pasakyk man, prašau, ką nors, Bili, – tarė ji. – Gali pasakyti bet ką."

„Nieko nenoriu tau pasakyti."

Ji atsiduso. „Bili, klausyk, nesipykim. Atsiprašau, jei manai, kad šįryt sukėliau barnį. Ko gero, mažumėlę susijaudinau, neradusi tavęs viešbutyje."

„Na, tikrai, velniai griebtų, nepagalvojau, kad gali mane tikrinti", – pasakiau aš.

Jos lūpos pradėjo virpėti, o išvargusios akys prisipildė ašarų. „Aš tik norėjau su tavimi pasikalbėti, Bili, – pasakė ji man. – Ilgėjausi tavęs ir norėjau išgirsti tavo balsą."

Tavo motina verkė, meile. Ji verkė it vaikas, smarkiai pasikūkčiodama. Priėjau, apkabinau ją ir atsiprašiau. Ji nieko neatsakė, tik pratrūko verkti dar labiau. Pamenu, kad po kurio laiko ji paėmė mano ranką į savąją, pabučiavo ją ir stipriai suspaudė.

„O, Jėzau, aš taip tave myliu, Bili. Aš myliu tave. Prašau, juk tu niekada manęs nepaliksi, tiesa? Ir niekada neapgausi?"

„Žinoma, ne, – pasakiau. – Jėzau, Greise. Aš atsiprašau. Nekalbėk taip, širdele."

„Kartais aš taip bijau, kad tu mane paliksi. Kad aš kažkaip darau tave nelaimingą. Mano galva, Bili. Į ją lenda visokiausi dalykai. Kartais man atrodo, kad tiesiog einu iš proto."

„Tu neini iš proto, meile. Apgailestauju, kad manęs nebuvo, kai paskambinai. Tikrai, apgailestauju."

„Aš tik labai norėjau pasikalbėti su tavimi. Aš ilgėjausi tavęs. Aš tokia vieniša, kai tu išvyksti. Norėjau išgirsti tavo balsą ir pasakyti labanakt. Mėgstu išgirsti tavo balsą prieš miegą. Pameni, kaip visuomet naktį man paskambindavai, Bili, kai tik pradėjai važinėti? Tuomet aš jausdavausi tokia saugi. Tai kvaila, žinau."

„Visai ne, – pasakiau jai. – Greise, prašau, atleisk man."

„Be to, aš norėjau tau kai ką pasakyti."

„Na, tai pasakyk dabar, meile", – tariau.

Ji nusibraukė ašaras ir pažvelgė į mane. „Aš laukiuosi dar vieno kūdikio, Bili, – sukūkčiojo ji. – Vakar buvau nuėjusi pas gydytoją. Aš jau du mėnesius nėščia."

Kol būsiu gyvas, brangioji, niekada nepamiršiu tavo motinos veido išraiškos tą rytą. Niekada. Tai buvo pačios gryniausios, akivaizdžiausios baimės išraiška.

Po tos dienos dar kartą mėginau mesti gerti, bet neįstengiau. Iš tikrųjų gėriau tik dar labiau. Greitai įsitikinau, kad visiškai negaliu su niekuo bendrauti neišgėręs ketvirčio butelio viskio. Netrukus Greisė tai pastebėjo. Kurį laiką man puikiai sekėsi ją apgaudinėti. Meluodavau jai, širdele. Arba sakydavau, kad ją apniko paranoja ar kad priekabiauja. Kad panaikinčiau blogą burnos kvapą, pradėjau dažniau šveistis dantis. Kartais šveisdavausi dantis po penkiolika kartų per dieną, pirkdavausi stipriausias pastas ir burnos skalavimo skystį, kokius tik galėdavau rasti. Tada aptikau vienus ypatingus vaistus nuo kosulio, trenkusius anyžiais, ir pasakysiu tau, meile, kurį laiką tavo senis kosėjo nepalyginamai baisiau, nei vargšas senasis Kitsas blogiausiais savo gyvenimo metais. Buvo net toks absurdiškas atvejis, kai tavo motina privertė mane apsilankyti pas gydytoją, manydama, kad įsitaisiau TBC arba bronchitą, turėjau atlikti rentgenogramą Šv. Stepono ligoninėje, kurioje tu dabar esi, ir visa tai atlikau kuo ramiausiai, kaip paskutinis šunsnukis. Paskui aš kažkaip atradau degtinę, kuri neturi beveik jokio kvapo, ar bent jau taip sako girtuoklis, ir ji man pasirodė puikus dalykas. Daugiau jokių kosulių. Kurį laiką tavo motina buvo laiminga, ir aš taip pat.

Pradėjau reguliariai išgėrinėti per pietų pertraukas. Pardavėjai geria, nieko čia keisto. Gėrimas pardavėjui – tai būdas neapkiausti, susirasti draugiją, bent trumpam įveikti šį darbą lydinčią vienatvę, galbūt užsidirbti kišenpinigių. Bet aš gerdavau ir pakeliui į namus. Gerdavau vėlią naktį pats vienas virtuvėje. O paskui, bran-

gioji, po kiek laiko supratau, kad neišgėręs rytais negaliu eiti į darbą. Visuomet turėdavau butelį automobilyje, po vairuotojo sėdyne arba bagažinėje, kad tavo motina neaptiktų. Didžiausia klaida apie tokius žmones kaip aš manyti, jog geriame, kad pasigertume. Tikras alkoholikas geria, kad jaustųsi gerai, kad galėtų dirbti, kad išlaikytų darbą, kad galėtų mylėtis ir kad įsitikintų tokia tiesa. Žinoma, kartkartėmis jam visiškai pasimaišo protas ir jis geria, kad pabėgtų nuo savo demonų. Bet vis dėlto dažniausiai jis tai daro, kad išsilaikytų tam tikro lygmens, kad nenukryptų nuo būtinos normos. Tai keisčiausias dalykas pasaulyje, bet labai greitai tai tapo mano kasdienybe.

Slapstydavau butelius sodelyje už namo, sudėjęs juos į plastikinius maišus užkasdavau į gėlių lysves, sukaišiodavau į krūmus ir medžių šakas. Sodelis prie mūsų buto buvo vienintelis Airijoje, kuriame augo brendis ir alus. Išeidavau čia prieš pat miegą pasivaikščioti ir pritūpęs žolėje per kelias minutes prisisiurbdavau, kiek tik pajėgdavau. Netrukus pradėjau neštis gėrimus ir į butą bei namą. Turėjau daugybę slaptaviečių, į kurias, žinojau, Greisė ir jūs, vaikai, niekada nekišite nosies. Po laiptais spintoje, kurioje buvo atsilupusi lenta, tualeto bakelyje, įrankių dėžėje, kurią laikiau tuščiame kambariuke. Įsigudrinau atsukti šoninį vonios panelį, už kurio užlįsdavo išsyk du ar trys plokšti degtinės buteliukai.

Kai tik apie tai susimąstydavau, – o tomis dienomis, patikėk manimi, tai atsitikdavo toli gražu ne dažnai, – labai visu tuo stebėdavausi, nes nemėgau alkoholio skonio. Man jis buvo nemalonus, aitrus ir net šleikštus, išskyrus gal tik saldų desertinį vyną ar saldų šerį, bet šie gėrimai susukdavo man pilvą vos po kelių taurelių. Būdamas trisdešimties iššvaisčiau nemaža laiko ir pastangų, mėgindamas atrasti gėrimą, kurio skonis man patiktų. Taip ir nepavyko. Bet aš vis tiek nesilioviau. Tikrai labai nustebtum, meile, kiek daug alkoholikų iš tikrųjų negali pakęsti alkoholio skonio. O gal ir nenustebtum, nežinau.

Mane tai visuomet stebino.

Devintas skyrius

Praėjo kelios savaitės, kai sumokėjau pienininkui pirmus pinigus, o jis vis dar neturėjo jokių naujienų apie tai, dėl ko buvome sutarę. Apyaušriu nuvažiuodavau į Sendikouvą, mažumėlę paplaukiodavau paukščiams skambiai giedant, stebėdavau, kaip dangus nusidažo auksu ir žaluma, apsirengdavau ant uolų, laukdavau, kol jis pasirodys. Kaskart vis ta pati istorija. Savo draugo dar nebuvo sutikęs, sakydavo jis; pastaruoju metu niekas jo nematė, sklido kalbos, kad jis Anglijoje ar kažkur šalyje. Vieną rytą man buvo pasakyta, kad užvakarykščią naktį jo draugas buvo pastebėtas šiaurinio rajono smuklėje, kitą kartą, kad buvo savaitei patupdytas į Mauntdžojų po muštynių, kilusių prie Templ Baro šokių klubo, per kurias vienas vyras neteko akies. Pradėjau nekantrauti. Jis tikino, kad netrukus viskas susitvarkys, palikęs žinutę savo draugui tam tikroje vietoje. Dažnai, kai nutildavau, jis pašaipiai imdavo sieti savo draugo žygius bei nuotykius su manuoju reikalu, pasakodavo ilgas istorijas, ką jo draugas buvo padaręs žmonėms, stojusiems jam skersai kelio, koks nuostabiai įgudęs jo draugas buvo menininkas, kurį tiksliai kaulą sulaužyti, koks lūžių žinovas jo draugas buvo, kaip jo draugas mokėjo sumušti žmogų, kad neliktų jokių žymių, jei toks būdavo reikalavimas, arba taip, kad atrodytų pusiau lavonas, jei tik to prireikdavo. Jis visuomet baigdavo sakydamas, kad turiu sulaukti savo laiko. Galbūt netrukus ką nors sužinosime apie jo draugą.

O aš savo ruožtu rengiausi. Pavasaris pradėjo mainytis į ankstyvą vasarą, anksčiau išaušdavo ir Forti Fute pasirodė daugiau plaukiotojų. Kiekvieną vakarą po darbo važiuodavau į Brėjų ieškoti

Kvino. Išsiaiškinau visas jo lindynes, įpročius ir draugelius. Nusipirkau storą užrašų sąsiuvinį ir pradėjau fiksuoti net menkiausias jo judėjimo smulkmenas, laiką, datas, nusibraižiau jo namus supančias gatveles, užsirašydavau įvairius adresus, numanomą jo kūno svorį: dešimt stonų ir penkios ar šešios dalys. Jokia smulkmenėlė man neatrodė menka. Susiradau laikraščių straipsnius ir nuotraukas, kurias buvau surinkęs proceso metu ir tada, kai jis pabėgo: kai kurias jų taip pat įklijavau į sąsiuvinį.

Dažniausiai jį rasti ir pasekti galėdavau gana greitai ir palyginti lengvai. Įsimiklinau tiek, kad leisdavau sau pusvalandžio pertraukas, išgerdavau kavos ar kokakolos ir vėl galėdavau jį aptikti kada panorėjęs. Tačiau pasitaikydavo vakarų, kai naršydavau neono apšviestas Brėjaus gatves kartais net po kelias valandas, įsimaišęs į plūstančias naktinėjančių, kaušteléjusių, aršių peštukų dykynėtojų minias, ir niekur jo nerasdavau. Tos naktys, turiu tau pasakyti, buvo daugiau negu apmaudžios.

Tačiau nauji iššūkiai tik užgrūdina gerą pardavėją.

Darbe Hoperis ir Liemas buvo įsitikinę, kad įsitaisiau moterį. Jie mane erzindavo klausinėdami, kuo gi esu taip užimtas visus tuos vakarus. Supratingai juokdavosi iš mano negrabaus melo ir išsisukinėjimų. Vieną kartą per pietų metą Liemas pasivedėjo mane į šalį ir pareiškė, koks laimingas dėl manęs esąs, kaip nuostabu, kad po truputį įstengiu atsikratyti praeities, kaip jiedviem su Teresa būtų malonu, jei mudu abu drauge ateitume papietauti, kai aš pajusiąs, jog tam atėjo laikas. Būtent šito būtų norėjusi Greisė, pridūrė jis, neturėčiau dėl to jaustis kaltas ar gėdytis, Greisė nebūtų norėjusi, kad likčiau vienas, ji būtų troškusi, kad pasaulis nepaliautų suktis. Aš nesipriešinau jų spėlionėms; kartais net pakurstydavau jas. Kaskart, kai jie pakviesdavo mane po darbo sužaisti pulo partiją, sakydavau vis tą pat. Negaliu, vyručiai. Juk žinote, kad negaliu. Šįvakar manęs laukia pasimatymas.

Manau, tam tikra prasme tai buvo tiesa.

Keistą įvykį prisimenu iš to laikotarpio: vieną vėlų vakarą ėjau ta Brėjaus pajūrio dalimi, kuri buvo žinoma kaip gėjų susitikimo

vieta, kai pamačiau kai ką, ką pažįstu. Jis stovėjo ten, giliai susibrukęs rankas į kišenes, ir spoksojo į vandenį. Tai buvo Šonis, jis vilkėjo nutrintus senus džinsus ir odinę striukę. Jis atrodė suglumęs, giliai apie kažką susimąstęs. Išsiblaškęs baksnojo koja turėklus, lėtai ir giliai plėšdamas dūmą. Kai pašaukiau jį vardu, iš pradžių jis manęs neišgirdo. Šūktelėjau vėl. Jis atsigręžė ir baisiai nustebo. Tada pamėgino nusišypsoti, bet iš jo išraiškos galėjau matyti, kad toli gražu neapsidžiaugė mane išvydęs.

„Liemai, Jėzau. Ką tu čia veiki?"

„Ketinau tavęs paklausti to paties, tėve."

Jis gūžtelėjo pečiais. „Ak, tiesiog labai seniai bebuvau Brėjuje. Šįvakar buvau laisvas, tai ir atsibasčiau čia dartu*. Norėjau kai ką apmąstyti, – jis linktelėjo į pasilinksminimo galerijas. – Šis tas pasikeitė, tiesa?"

Buvo po vidurnakčio, taigi žinojau, kad paskutinis traukinys jau išvyko, o traukinių stotis turėjo būti uždaryta. Kai jam tai pasakiau, jis priėmė mano pasiūlymą pavėžėti jį namo. Ėjau kartu su juo į miestelį, ir visą laiką man atrodė, kad jis elgiasi, tarsi nutvertas kažką darant. Automobilyje buvo labai tylus. Mėginau megzti pokalbį, pasakiau, kad neseniai gavau žinią iš Lizi ir Franklino, kad jie mąsto sugrįžti į Airiją su dvyniais. Jis linktelėjo ir įsispoksojo pro langą. Toks tylus ir abejingas – jam tai nebūdinga; ištisas dešimt minučių jis apskritai nepratarė nė žodelio. Po kiek laiko atvirai paklausiau, kas jį graužia. Jis prisipažino, kad dirbti Dan Lieryje darosi sunku, darbas jį sunkiąs. Per daug administravimo, per daug organizavimo, kavos rytmečiai, prakeikti stalo teniso turnyrai jaunimo klube. Jį slegia, kad tiek daug žmonių susirenka, kai jis aukoja mišias, bet nė gyvos dvasios į kitus renginius. Mėginęs suburti maldos grupę, smurtą patiriančių moterų centrą, pilstyti sriubą benamiams, bet parapijos klebonas neparodęs jokio susidomėjimo jo sumanymais. Jie aršiai susiginčiję. Tuo tarpu Lurde vasarai atsilaisvino vieta airių kunigui vadovauti nepagydomai ser-

---

* Dublin area rapid transit – Dublino srities greitasis transportas (*vert. past.*).

gantiems piligrimams. Jis svarstąs, ar tik neparašius prašymo. Pasakiau, kad tai, regis, puiki mintis. Atrodė, šis padrąsinimas sukėlė jam keistą džiugesį, net *palengvėjimą*.

„Žinoma, jei tik ją gausiu, Liemai, galėtum atvažiuoti porai savaičių. Atsipūstum?"

Nusijuokiau. „Nežinau, Šoni. Nepanašu, kad manęs lauktų atostogos. Ne atostogos man rūpi."

„Nebūk toks sudžiūvęs mėšlo gabalas. Lurdas – šauni vietelė naktimis, apstu airiškų užeigų."

„Na, airiškos užeigos ne visai tinkama man vieta, juk taip?"

Jis pliaukštelėjo man per ranką. „Žinai, ką turiu galvoje. Atitrūktume mažumėlę. Tu ir aš, ką? Būtų puiku prasiblaškyti. Kaip senais laikais, ką? Išvykstu liepą, jei gaunu tą vietą."

Pasakiau jam, kad negaliu. Pastarajame laiške Lizi ir Franklinas rašė, kad maždaug tuo metu planuoja grįžti namo, jei tik apskritai nutars grįžti, ir jie gali paprašyti, kad padėčiau rasti butą.

Atvažiavome į Dan Lierio kleboniją kone pirmą valandą nakties, ir aš buvau labai pavargęs. Iš pradžių atrodė, lyg Šonis nenorėtų lipti iš automobilio. Jis paklausė, ar nesurūkytume dar po vieną, o tada jau eisiąs. Visą laiką, kol rūkė, jis nenuleido akių nuo vieno viršutinio namo lango, kaip jis paaiškino, klebono miegamojo. Norįs palaukti, kol ten užges šviesa, pasakė. Tačiau, kai pagaliau kambarys aptemo, jis atrodė nusivylęs, kad dabar turės eiti vidun. Padėkojo, kad pavėžėjau, ir atsiprašė, jei pasirodė kiek nemandagus. Tai tiesiog dėl to, kad galva iškvaršinta visokiausių minčių. Pastaruoju metu buvęs lyg nesavas. Turėjęs apmąstyti daug dalykų.

„Tiek to, – tarė jis, – tik išūžiau tau galvą. Ir pakaks iki Paskutinio Teismo dienos, ką?" Jis pasisuko atidaryti durelių.

„Klausyk, Šoni, – pasakiau. – Ar galiu kai ko paklausti?"

„Drožk."

„Kur tu šiąnakt buvai. Toje pajūrio dalyje. Žinai, ten vaikšto žydri vyrukai? Man taip sakė. Susitikti vieni su kitais."

„Taigi?"

„Taigi. Tu nesi gėjus, ar ne?“

Jis giliai užsitraukė paskutinį dūmą ir išpūtė pro burną bei šnerves.

„Gėjus Brėjuj, – pasakė. – O ką? Gal kabini mane, Liemai?“

„Ne.“

Šyptelėjo ir išmetė nuorūką pro langą. „Ne, – susijuokė. – Taigi, aš ne gėjus, ne, kaip tu ir sakai, ar ne?“

Tik kai jis išlipo, pamačiau, kad visą laiką sėdėjo ant mano užrašų sąsiuvinio.

Kai tavo motina prarado kūdikį, mūsų santykiai pradėjo keistis. Tai vyko gana sparčiai. Tarp mudviejų vėrėsi naujas plyšys, iš pradžių pasirodęs pakankamai menkas; ji [illegible], įsitempdavo, kai, pavyzdžiui, prieidavau pabučiuoti jos ry[illegible] išvykdamas į darbą. Atrodydavo susimąsčiusi ir tylėdavo, kai būdavau kambaryje, tačiau kai tik išeidavau, išgirsdavau ją juokiantis su tavimi ar Lizi. Supratingi susižvalgymai ar nutylėjimai, kuriais, dabar tai žinau, santuoka byloja, kad tebėra gyva, pasidarė daug retesni. Kartais savaitgaliais man atrodydavo, kad visa diena praslenka, o Greisė į mane nė kartelio net nežvilgteli. Jos pastabos dėl mano svorio, prasidėjusios prieš kelerius metus kaip pajuokavimai, o paskui tapusios kandesnės, paprasčiausiai liovėsi. Kažkodėl man tai nedavė ramybės. Maždaug tuo metu pamenu pastebėjęs, kad vos pamėgindavau kaip nors žaismingai ar pašaipiai užkabinti savo apkūnumo temą, ji tik nusisukdavo arba gūžtelėdavo pečiais ir nieko neatsakydavo. Pati ji vis lyso, o tu gi pažįsti savo motiną, ji visą laiką buvo tokia liekna, kad iš tikrųjų nebebuvo iš ko dar plonėti. Kuo labiau storėjau aš, tuo peršviečiamesnė darėsi ji; kartais man dingodavosi, kad jeigu kas būtų mudu pasvėręs, nesvarbu, kokiu mūsų santuokos tarpsniu, mudviejų svoris kartu sudėjus visuomet būtų buvęs toks pat. Jos veidas įgavo paliegusią išraišką. Aplink akis dažnai pilkuodavo ratilai. Vieną vakarą ji nusirenginėjo miegamajame, o gal tiesiog sėdėjo prie stalelio vienais apatiniais ir šukavosi plaukus, ir aš pamenu su išgąsčiu pastebėjęs, kokia plonutė ji tapo.

Mane ji ėmė vertinti, ko gero, visiškai kitaip ir turėjo rimtų priežasčių, kaip dabar suprantu, bet jaučiau, kad be manęs ją graužia ir kiti dalykai. Tavo motina tapo skausmo paženklinta moterimi. Paskui ją tarsi švelnus aromatas driekėsi silpnas žiemos dvelksmas. Nors ji vis dar žaisdavo ir juokaudavo su Lizi bei tavimi ir niekuomet nebuvo paliovusi jūsų mylėti, pirmą kartą pradėjau nujausti, kad jai tai darėsi vis sunkiau. Ji prarado susidomėjimą koncertais ir spektakliais. Ji liovėsi skaičiusi poeziją. Ji tapo užsisklendusi ir labai tyli. Vargu ar kada bute begrodavo kokia nors muzika.

Manyčiau, tai jos tėvas pirmas mums pasakė apie namą Dolkyje. Pamenu garsiai nusikvatojęs iš skelbimo, kurį jis iškirpo iš *Irish Times* ir mums atsiuntė – tebeturiu jį kažkur, bet kai pastarąjį kartą pasipainiojo po [illegible] kandys jį buvo pavertę išvarpytu ažūru. Mes jokiais būdais [illegible] įsigalėjome įsigyti namo. Tai buvo solidus stačiakampis amžių sandūros statinys, labai prastos būklės, bet su dideliu sodu, medžiais, net apgriuvusiu senu akmeniniu arklidės pastatu. Jis priklausė Airijos Bažnyčiai, bet jiems jo nebereikėjo, Dolkyje nebeliko bemaž nė vieno protestanto, rektorius su žmona ketino kraustytis į Šiaurę. Skelbimas aiškiai sakė, kad tai bus neįprastas pardavimas. Airijos Bažnyčios vyresnybė norėjo, kad namas atitektų žmonėms, kuriems tikrai jo reikėtų. Čia visuomet buvo šeimos prieglobstis, buvo sakoma skelbime, tai nesąs nekilnojamojo turto objektas, skirtas parduoti investuotojui; jie norėjo, kad namas būtų ramus prieglobstis šeimai, kuriai jo labai reikėtų, bet kurio ji neišgali įsigyti rinkos kaina. Kad galėtum pretenduoti į Glen Bolkeną, turėjai parašyti laišką ir jame paaiškinti, kodėl to namo reikia.

Pamenu, kad vieną rudens sekmadienio popietę buvome pakviesti jo apžiūrėti. Namą, įsispraudusį giliai lyg kokian akligatvin, į šoną nuo aveniu, buvo taip sunku surasti, kad kelis kartus pravažiavau tiesiog pro pat, nė nepastebėjęs poros rūsčių akmeninių erelių ant kolonų, vienas nudaužtu snapu, kurių žvalgytis man buvo sakęs rektorius ir kurių tu visuomet nemėgsi. Galų gale, pasiklausęs kelio kelių paslaptingų vietinių, namą radome; jo vardas

buvo išvedžiotas terakotos iškaboje, priveržtoje ant milžiniškų juodų vartų. Glen Bolkenas. Vingiuotas duobėtas žvyro keliukas su giliai įspaustomis vėžėmis, vešliai pakraščiuose apžėlęs perkūnropėmis ir dilgėlių kuokštais. Granito lesyklėlė ant mažo pakrypusio pamato. Namas su medinėmis langinėmis, išmargintas drėgmės, panašus į svirduliuojantį girtuoklį, kuris, atrodė, tuojau parpuls ant kelių. Tu pasakei, kad visa ši vieta vaiduokliška.

Kažkokia aitra tvyrojo ore tą rusvaspalvę rugsėjo popietę. Rektorius ir jo žmona jau buvo susikrovę lagaminus išvykti: pamenu plastikinius maišus ir folija išklotas arbatos dėžes, prikimštas senų, gražių, oda įrištų, gerai išlaikytų knygų. Jie buvo išvirę mums sriubos, davė tau ir Lizi slyvų nuo sodo medžių. Mylėję tą sodą, pasakojo jie su švelniu šiaurietišku akcentu, vedžiodami ir rodydami krūmynus bei gėles, vardydami tau kai kuriuos medžius – ąžuolas, alksnis, kukmedis, bugienis, beržas, drebulė. Rektorius buvo sunerimęs dėl obels. Tai labai gera Bramlio veislė, netrukus reikės ją genėti. Obelį pasodinęs vienas jo pirmtakų beveik prieš aštuoniasdešimt metų. Pamenu, kaip jis nuraudo iš pasitenkinimo, kai tavo motina jam pasakė, kokios gražios kiniškos rožės. O, jas taip pat pasodino pirmtakas, tad visi nuopelnai tenka kitam žmogui.

„Viskas aplink mus yra istorija, pone Svyni, argi ne tiesa? O kiekvienas sodas byloja savo istoriją, be abejo."

Jis paklausė manęs, ar esu skaitęs Džordžą Herbertą. Pasakiau, kad kartą universitete parašiau apie jį esė, bet tai buvo pakankamai seniai.

„Ar pamenate jo eilėraštį apie sodą, pone Svyni?"

„Ar tą, užkliuvęs už melionų, parpuolu į žolę?"

„Ak, mielasis, ne, – pasakė jis. – Manyčiau, kad tą parašė ponas Endriu Marvelas, ar ne? Puikus rašytojas, taip, bet aš turėjau galvoje poną Džordžą Herbertą. Man, turiu pasakyti, mažai kas prilygsta senajam Džordžui, kaip aš jį vadinu, – jis nusišypsojo man. – Jis irgi buvo vikaras, žinoma."

Ištiesęs ranką jis paglostė vieną rožę, sumurmėjo kelias eilėraščio eilutes:

Visų pasaulio liaupsių
Nusipelno rožė;
Išties be galo ji švelni
Bet prisilietus duria.

Geriau įsižiūrėjęs išvydau ašaras senose jo akyse. „Bet prisilietus duria, pone Svyni. Taip, taip ir yra."

Gal po kokio mėnesio Bažnyčios vyresnybė raštu pranešė, kad Glen Bolkenui išrinkti mes. Greisės tėvas įteikė mums čekį, ir mes beveik tuojau pat persikraustėme. Pirmą vakarą pakvietėme apsilankyti visus keturis judviejų senelius. Šonis aukojo mišias svetainėje. Kad ir Greisės tėvai būtų patenkinti, pakvietėme ir rabiną, aukštą, didingą vyrą plačia krūtine, kuris sugiedojo senovinį hebrajų palaiminimą „už naujų medelių sodinimą". Pamenu, kaip gražiai ir keistai skambėjo giesmė mažame kambarėlyje, kuriame dabar rašau, kokios jaudinamos ir gilios buvo tos ištęstos, gerklinės balsės. Tai buvo paskutinis kartas, kai matėme Šonį prieš jam keleriems metams išvykstant. Jis rengėsi į Sudaną, kur turėjo dirbti varganoje parapijoje taip atokiai dykumoje, kad reti jo laiškai ateidavo tik po kelių mėnesių nuo parašymo.

Namas patiko tavo motinai. Atrodė, lyg ji tame name norėtų būti visą laiką; toliausia, kur ji mielai nukakdavo, tai į Dolkio kaimelio parduotuves arba retsykiais pasivaikščioti Kolimor Roudu palei jūrą, kurios mažytis plotelis čia, nuo uosto iki Dolkio salos, visuomet atrodė toks nepaprastai ramus, nepaisant išdavikiškai pavojingų povandeninių srovių. Ji pradėjo daugiau rūkyti ir pakeitė silpnas cigaretes į stipresnes. Kai įsigijome spalvotą televizorių, ji nepaprastai juo susidomėjo, pastebėjau, bet labiausiai senais nespalvotais filmais ir pasenusiais, išblukusiais dokumentiniais pasakojimais apie Airijos istoriją. Kas antra *Telefis Eireann* programa tais laikais rodydavo bent po vieną mirguliuojantį kino žurnalą apie 1916 metų Sukilimą arba Nepriklausomybės karą, kuriame Juodašvarkiai kareiviai žygiuodavo takeliais, Pirsas ir kiti maišti-

ninkų vadai būdavo varomi pakeltomis rankomis iš smilkstančių centrinio pašto griuvėsių, sugreitintai, juokingai žingsniuodavo, it nebyliojo kino žvaigždės, už nugarų plevėsuojant žaliai, baltai ir oranžinei vėliavai, kurios spalvas nespalvotas ekranas pavertė juoda, pilkšva ir pilka. Kartais stebėdavausi, kam apskritai reikėjo spalvoto televizoriaus, jei tavo motina, regis, mėgo tik nespalvotą vaizdą. Bet kai tik pamėgindavau apie tai pajuokauti, ji tiesiog ignoruodavo mane, nusisukdavo arba gūžtelėdavo pečiais, lyg atsakymai į mano pašaipius klausimus būtų akivaizdžiai aiškūs. Sėdėdavo ir žiūrėdavo į ekraną neįskaitomu veidu, it kokia senovės žiniuonė, kurstanti paslaptingą ugnį. Dideli dalykai dėjosi jos širdyje, esu tikras, ir tai turėjo gąsdinti tavo motiną. Nors temperamentinga, kaip žinai, iš tikrųjų ji nebuvo melodramiška, ji niekada nemėgo didelių gyvenimo sukrėtimų. Kivirčas ją išsunkdavo kelioms dienoms. Tačiau kai ką iš to meto dar tebesinešioju su savimi. Vieną vakarą tu įtipenai į svetainę balerinos kurpaitėmis ir irzliai paprašei savo motinos, kad parodytų tau, kaip reikia šokti. Ji nusijuokė ir paglostė tau veidą, bet pasakė nieko nenutuokianti apie šokius. Tai abstulbino mane. Tavo motina taip mėgdavo šokti.

Be to, maždaug tais laikais, prabudęs vidury nakties dažnai nerasdavau tavo motinos lovoje greta savęs. Pirmą kartą, kai taip nutiko, buvau įsitikinęs, kad ji mane paliko. Pamenu atsikėlęs pradėjau ieškoti jos po namą. Man net dingtelėjo paskambinti jos tėvams, nors jau buvo po dviejų nakties. Galų gale suradau ją sode, sėdinčią ant žolės po obelimi ir rūkančią. Ji buvo parietusi kojas ir it maišą užsitraukusi ant kelių savo geltonus naktinius marškinius. Kai pamatė mane artinantis, paklausė, kur buvau užvakarykščią naktį ir su kuo gėriau. Tam tikra prasme buvau sujaudintas, nes ji jau kurį laiką liovėsi klausinėti. Atsisėdau ant drėgnos žolės greta ir paėmiau ją už rankos. Ji buvo tokia išblyškusi ir gležna, kad priminė man dulsvą vaiduoklį iš senos liūdnos pasakų knygos paveikslėlio. Ji labai tyliu balsu pasakė, kad myli mane ir nori, kad būčiau laimingas. Aš jai pasakiau, kad taip pat ją myliu, o ji šyptelėjo ir nusisuko. Po kiek laiko ji paprašė manęs, kad paimčiau ją

ant rankų ir nuneščiau į namą. Pamaniau, kad juokauja, bet ji pasakė, kad visai ne. Pakėliau ją ant rankų ir išpildžiau prašymą. Paskui ji išvirė arbatos ir mudu sėdėjome virtuvėje visai nesikalbėdami, tavo motina ant mano kelių, vieną ranką glausdama prie mano veido, kita smarkiai suspaudusi manąją. Kartkartėmis ji bučiavo mano veidą, o aš bučiavau jos plaukus, bet mudu nepratarėme nė žodelio, tiesiog sėdėjome tylūs gerdami arbatą, abu apsisiautę senu paltu, mūsų virpantys pirštai persipynę it laukinės sodo gėlės. Manau, tai buvo paskutinis kartas, kai mudu garsiai ištarėme, kad mylime vienas kitą.

Kitomis savaitėmis dažnai vėlią naktį aptikdavau tavo motiną apačioje, virtuvėje, atsidariusią „Agos" dureles; sukryžiavusi kojas ji sėdėdavo ant grindų liūdnai žvelgdama į liepsneles. Būdavo, kad trečią ar ketvirtą ryto mane pažadindavo kepamos mėsos kvapas; ji ir vėl būdavo apačioje virtuvėje, gamindavo guliašus ir troškinius, kuriuos paskui sudėliodavo į priešpiečių dėžutes ir užšaldydavo. Netrukus po to ji pradėjo ilgai nesikelti iš lovos, ir tai buvo puiku, nors šiek tiek stebino mane, nes Greisė visada mėgdavo rytmečius. Kai mes susituokėme, ji visuomet atsikeldavo anksčiau už mane. Tačiau kai prarado kūdikį, viskas pasikeitė. Iš pradžių dėl to nesijaudinau. Supratau, kad jai reikia poilsio, iš tikrųjų man net patiko, kad ji nesikelia anksčiau už mane. Kaip tik poilsio ir miego, pasak gydytojų, jai ir reikėjo, o aš išties tikėjau, kad poilsis ir miegas suteiks jai tai, ko ji negaudavo iš manęs. Įpratome prie savotiškos rutinos. Atsikėlęs pagamindavau judviem pusryčius, tada atnešdavau tavo motinai į lovą skrudintos duonos ir arbatinį arbatos. Mudu pasėdėdavom ir šiek tiek pasišnekučiuodavom, šiaip sau, apie nieką, atsitiktiniai formalūs pokalbiai apie nereikšmingus dalykus; kokie nauji filmai turi pasirodyti Dan Lierio kino teatre, paskiausia absurdiška kokio nors politiko kalba pirmuose laikraščių puslapiuose. Nors ir pavargusi, rytais ji atrodydavo mažumėlę geriau. Nuovargis iš jos bruožų būdavo išblėsęs. Akys šviesios ir skaidrios. Šių rytmečių prisiminimai gana malonūs, mudu viršuje miegamajame, jos tamsūs vešlūs plaukai pasklidę ant pa-

galvės, arbatos kvapas ir švelnioje saulės šviesoje spindinčios plonos užuolaidos.

Bet štai vieną dieną maždaug tuo laikotarpiu anksti grįžau iš darbo namo. Buvo apie keturias po pietų, o tavo motina tebegulėjo lovoje. Kai įėjau į miegamąjį, plačiai atmerkusi akis ji spoksojo į langą. Atrodė pritrenkta, kai mane pamatė. It vaikas, nutvertas padaręs šunybę. Ji nervingai pareiškė ką tik užlipusi į viršų pagulėti, bet vėliau jūs, vaikai, prasitarėte, kad lovoje ji praleido visą dieną ir kad tokia tvarka įsisenėjusi jau kelis mėnesius. Grįžusios iš mokyklos rasdavote savo motiną lovoje; ji atsikeldavo tik atėjus popiečio arbatos metui, kai manydavo, kad jau turiu grįžti namo. Ji prašiusi judviejų nieko man nesakyti. Tai tapo tarsi koks žaidimas, linksmas sąmokslas nesakyti man, kas darosi su jūsų motina.

Nežinojau, ką daryti. Bijojau su ja apie tai pasikalbėti: galbūt, dabar mąstau, taip elgiausi dėl to, kad nenorėjau pripažinti, kas vyksta, galbūt tą pat galima pasakyti ir apie ją. Kiekvienas, išgyvenęs yrančią santuoką, – o aš manau, kad tuomet mūsiškė kaip tik tokia ir buvo, – žino, jog žodžiais neišsakyti liūdesio moraliai tolygu palikti degti šviesą, kad nebūtų matyti atsėlinančių pabaisų. Tačiau po šio nutikimo ėmiau ieškoti dingsties anksčiau grįžti iš darbo. Kartais, jei po pietų važiuodavau pro šalį, užsukdavau namo pasižiūrėti, kaip ji laikosi. Įpratau namie pietauti, tačiau visuomet skirtingu laiku, kad ji negalėtų nuspėti. Negalėjau pakelti minties, kad ji kiaurą dieną guli lovoje. Ko gero, tiesa yra ta, jog šis jos elgesys pripildydavo mane savotiškos baimės, nes priminė, kaip elgėsi mano tėvas, kai jį apimdavo depresija. Sukau galvą, kaip geriausia galėčiau užkirsti tam kelią. Žinoma, sprendimas buvo akivaizdus. Trumpam laikui sugebėjau liautis gerti ar bent jau gerti ne namuose, baruose. Stengiausi kiekvieną naktį būti namie su tavo motina, net jei būti namie tiesiog reiškė sėdėti prie televizoriaus ištisas valandas iki pat pabaigos, kai mudu tylomis rūkydavome, kol svetainė paskęsdavo dūmuose. Ir tai padėjo, tiesą pasakius; šiaip ar taip, tavo motina buvo moteris, kuriai nebuvo sunku įtikti. Netektis buvo įžengusi į mūsų gyvenimus ir suformavusi

mūsų supratimą apie meilę. Tačiau kai dabar pagalvoju apie Greisę, man dažnai dingojasi, jog viskas, ko ji išties širdyje troško, buvo net ne meilė, o draugystė. Neįtikėtina, kai supranti, kiek maža gali mus tenkinti, kai nebėra iš ko rinktis, – dar labiau neįtikėtina, kad mes taip dažnai atsisakome suteikti vienas kitam net tas mažas malones. Ką gi, galbūt šis sakinys tėra tik dar vienas mano išsisukinėjimas, dar kitoks būdas paslėpti savo paties kaltę. Žinoma, jei tik apskritai ko nors pasimokiau – jei yra, ką turėčiau tau prisipažinti, – tai štai ką: kiekvienas teiginys žmogaus dorovės tema, kuriame yra žodis „mes“, yra melas.

Vieną dieną grįžęs namo radau Greisę virtuvėje su mano motina. Nustebau ją pamatęs. Tuo metu ji buvo ne kokios sveikatos ir nedažnai išsirengdavo į Dolkį. Nebuvę absoliučiai jokios priežasties jos vizitui, pasakojo ji man, tiesiog panorėjusi ir atvažiavusi čionai taksi. Greisė atrodė lyg būtų verkusi. Iš kambaryje stojusios tylos buvo akivaizdu, kad nutraukiau pokalbį, nors mano motina tai neigė ir švelniai nusijuokusi liepė nesusireikšminti, juodvi su Greise ir be manęs turinčios apie ką kalbėtis. Tą vakarą parvežiau ją namo į Ringsendą, o kai atkakome, ji paprašė manęs trumpam užeiti į namus.

Buvo jau vėlu ir aš jaučiausi pavargęs, tad pasakiau jai, kad ne, nenoriu. Mudu kurį laiką sėdėjome automobilyje Džojaus gatvėje ir kalbėjomės. Ji man tiesiai išklojo, kad aš niekada nesuprasiantis, kokį sielvartą dabar išgyvenanti Greisė, ir todėl turįs kur kas labiau pasistengti ją palaikyti. Kūdikio praradimas yra baisiausias dalykas, koks tik gali ištikti moterį. Visa kita mano gyvenime dabar turi būti atidėta į antrą vietą po Greisės, sakė ji. Visa kita. Ji pažvelgė į mane, palietė ranką ir paklausė, ar žinau, ką turinti galvoje sakydama žodžius „visa kita“, o aš jai pasakiau taip, žinau.

„Esi ties kryžkele, sūnau, – atsiduso ji. – Meldžiausi, kad tau niekada taip neatsitiktų. Tačiau dabar yra kaip tik taip.“

Greičiausiai šis pokalbis įvyko rudenį, nes artėjo mūsų vestuvių sukaktuvės. Kaip staigmeną Greisei, pasiskolinau šiek tiek pinigų iš kredito sąjungos ir surengiau mums savaitgalio kelionę į Pary-

žių. Ji atrodė ganėtinai patenkinta, kai apie tai pranešiau, bet ne tokia patenkinta, kaip tikėjausi, o tomis dienomis prieš pat kelionę ji buvo susimąsčiusi kaip niekada.

Apsistojome mažame ir pigiame viešbutyje gražioje nedidukėje *Place St Sulpice* aikštėje su didinga sena bažnyčia ir pompastišku fontanu. Pirma diena praėjo maloniai. Mes nuėjome į Dievo Motinos katedrą bei Luvrą, vaikštinėjome Eliziejaus laukais ir žvalgėmės po visas tas elegantiškų parduotuvių vitrinas. Tačiau tą vakarą prisigėriau raudonojo vyno ir kažkaip įsivėliau restorane į ginčą su anglų pora. Kitą dieną tavo motina buvo ant manęs įtūžusi, nors iš visų jėgų stengėsi tai nuslėpti. Vaikščiojome po Paryžių vargiai persimesdami žodeliu, ieškodami *Des Beaux Arts* viešbučio, kuriame mirė Oskaras Vaildas. Taip jo ir neradome. Buvo karšta, sekinanti popietė, o mes vis klaidžiojome siauromis, vingiuotomis Monmartro gatvelėmis. Pinigų turėjome labai mažai, o viskas buvo taip stulbinamai brangu; kažkodėl vis dar menu, kokį įsiūtį man sukėlė kaina dviejų mažutėlių stiklinaičių apelsinų sulčių. Vėliau tą vakarą susikivirčijome, nes ji norėjo anksti gultis, o aš užsakiau mudviem vakarienę *bateau-mouche*. Ji pasakė, kad jeigu taip jau baisiai noriu ten eiti, galiu sau eiti vienas. Ko gero, man trūko kantrybė. Abu prikalbėjome dalykų, kurių verčiau reikėjo nesakyti. Savo sukaktuvių vakarą praleidome nesikalbėdami.

Kitą rytą nuėjome pusryčiauti į aikštės kavinukę. Tavo motina buvo su stilingais akiniais nuo saulės, kuriuos anądien nusipirko De Kont krantinės kioskelyje. Įteikiau jai dar Dubline parūpintą dovaną, pigią dirbtinių smaragdų segę, ant šakelės tupinčio paukščiuko pavidalo. Orus juodaodis padavėjas atnešė du didžiulius puodelius kavos, atsimenu, ir aš pasijuokiau, kad jie tokie dideli, bet Greisė nesijuokė. Ji net nenusišypsojo. Mudu sėdėjome ir gėrėme savo kavą, o netrukus tavo motina ištraukė iš rankinės paketėlį ir įteikė man.

„O čia tau", – tarė.

Atplėšiau paketėlį. Jame buvo antspaudinis sidabro žiedas su vidinėje pusėje išgravīruotais mūsų inicialais ir žodžiais: „Laimin-

gų sukaktuvių". Žemiau smulkučiais keltų rašmenimis – mūsų vestuvių data – 1968 m. spalio 28 d.

Kai pasilenkiau jos pabučiuoti, ji staiga atšlijo. „Nereikia, Bili", – pasakė.

Paklausiau, ar negalėtume susitaikyti, bet ji papurtė galvą. Kurį laiką atrodė, kad ji tuojau pravirks, bet įstengė nuryti ašaras. Pamenu, kaip nežiūrėdama į mane ji stebeilijosi aikštės pusėn. Bažnyčios varpinėje mušė varpas. Žmonės ėjo į mišias. Rubuiliai vieversiai ir balandžiai turškė fontane ir suko ratus ore. Gražia šiugždančia uniforma pasipuošęs žandaras padėjo senai aklai moteriai su balta lazdele užkopti laiptais. Aš taip aiškiai menu tą vaizdą, visus tuos dalykus ir šiltą, sodrų šviežių duonos ragelių bei kavos kvapą. „Manau, mes ritamės, Bili, – pratarė ji tyliai. – Manau, kad mūsų santuoką ištiko bėda."

Paklausiau jos, ką norinti tuo pasakyti.

Ji man papasakojo, kad dieną į namus skambinanti jauna moteris ir prašanti manęs. Ji nė karto nepasakiusi, nei kas, nei iš kur esanti. Tik norėdavusi su manimi pasikalbėti.

„Tu buvai man neištikimas, Bili, – pasakė tavo motina drebančiu balsu. – Dabar jau vis viena gali man pasakyti tiesą, kol nesužinojau iš ko nors kito."

Neturėjau supratimo, kas buvo toji moteris. Pasakiau tai tavo motinai ir prisiekiau, kad niekada jos nepgaudinėjau ir niekada neapgaudinėsiu. Tai buvo tiesa. Mylėjau Greisę, tikrai mylėjau. Kai permetu akimis, ką parašęs tau apie tuos tamsius laikus, man kyla noras paklausti savęs, kaip galėjo tai būti tiesa. Ir vis dėlto tai buvo tiesa, mylėjau ją aistringai. Kai permąstau tuos prabėgusius metus, mūsų gyvenimą regiu ne kaip nelaimę, o kaip absurdišką prisitaikymo ir kompromisų, kuriais laikui bėgant apauga kiekviena santuoka, koncentratą. Galbūt taip sakydamas vėl tik teisinuosi, bet aš taip nemanau. Mūsų meilė pradėjo verstis į išvirkščią pusę, bet vis tiek tebebuvo tokia pati ir tiek pat didelė, netgi bemaž tokia pat stipri. Žinoma, mano meilė jai buvo mano išganymas. Už kiekvieną žmogiškumo apraišką, tokią tik patyriau tais

laikais, esu skolingas jai ir judviem abiem. Kiekvieną, kad ir mažiausią trupinėlį gailesčio ar užuojautos savo gyvenime aš pasiskolinau – aš pavogiau – iš jos. Neištikimybė niekuomet net nebuvo šovusi man į galvą.

Labai stengiausi jai tai paaiškinti. Turėtų būti koks nors nekaltas tų telefono skambučių paaiškinimas. Ji ir toliau prašė manęs liautis melavus ir tiesiog leisti jai sužinoti tiesą. Kai ji ėmė verkti, tiesiog kavinėje, kai nusiėmė tuos gražius juodus akinius ir aš pamačiau ašaras, riedančias jos veidu, prisiekiau tavo gyvybe, mieloji, kad nė vieno kartelio nesu jos apgavęs ir niekada neapgausiu. Kai tai pasakiau, manau, ji patikėjo.

„Aš tik noriu, kad tu žinotum, – tarė ji, – jog niekuomet negalėčiau tau to atleisti. Jei kada nors man taip padarytum, Bili, viskas baigta. Tiesiog negalėčiau. Su tokia silpnybe negalėčiau susitaikyti. Niekuomet manęs to neprašyk."

„Neprašysiu, meile, – pasakiau jai. – Jėzau, tikrai, prisiekiu."

Ji linktelėjo ir leidosi paimama už rankos.

„Žinau, kad kartais būnu silpnas, Greise, – pasakiau. – Žinau, kad nepakenti silpnumo. Tai dėl to, kad esi tokia stipri." Ir tada pamėginau nusijuokti. „Tu tokia stipri ir tokia man brangi."

„Ne, Bili, aš nepakenčiu silpnumo todėl, kad pati esu silpna. Ir žinau, kad tave tai mirštamai gąsdina."

Gal po kokio mėnesio, kai grįžome namo, atsitiktinai paklausiau jos, kur sukaktuvių segė. Ji prisipažino ją pametusi.

Pirmą birželio savaitę apniko nemalonus jausmas, kad pienininkas mėgina mane apmulkinti. Vis dar nebuvo nieko girdėti apie jo nepagaunamą draugą, nors, regis, nesibaigiantys pasakojimai apie jo praeitį nesiliovė ir darėsi vis baisesni. Dabar jis jau kažkodėl virto *mano* draugu. Napas atidardėdavo taku, iškišdavo nosį iš savo furgono ir nutaisęs vaikiškai liūdną miną sušukdavo: „Kaip sekasi, Lari, dar neturiu naujienų apie tavo draugą."

Kiekvieną rytą jis man sakydavo palikęs žinutę arba mėginęs paskambinti mano draugui į mobilųjį telefoną, bet nesėkmingai.

Mano draugas labai sunkiai aptinkamas žmogus; taip yra todėl, kad jis labai gerai darbuojasi. Bet tikrai, gerai pagalvojus, mums didžiai pasisekė, kad apskritai žinome mano draugą esant. Jis tikras profesionalas, mano draugas, o ne koks senas sukriošėlis. Tikras meistras. Kai jis man tai sakydavo, mėgindavau įžvelgti jo veide melo ar sutirštinimo pėdsakų, bet nieko neįžvelgdavau. Vėl ir vėl jis man kartodavo, kad turiu būti kantrus. Mano draugas netruks pasirodyti. Vis labiau tikėjau, kad jis nė nemėgino surasti to žmogaus. Įtariau, kad tiesiog pasisavino mano pinigus ir išleido juos ekstazi tabletėms, kurių vartojimas, prasitarė jis vieną rytą, labiausiai primena tai, ką būtų galima pavadinti jo hobiu. Atėjus vasaros saulėgrįžai pradėjau abejoti, ar mano draugas apskritai yra.

Tuo metu jau buvau susidaręs itin aiškų vaizdą, kur būna Kvinas. Stebėjau jį, kaip mano tėvas stebėdavo paukščius. Žinojau apie jį tikrai daug. Jis išeidavo iš namų apie devintą ar pusę devynių vakaro, nužingsniuodavo į miestą, pasitrindavo lauke prie bažnyčios ir palaukdavo, kol prieis jauni žmonės ir nusipirks, kad ir ką jis ten pardavinėdavo – įtariau, kad ne šventus paveikslėlius. Kai baigdavo prie bažnyčios, užsukdavo į vieną iš trijų ar keturių barų, kuriuose nuolat lankydavosi; ištyriau juos visus. Kokią valandą ar panašiai jis gerdavo – jis gėrė šviesų alų, visuomet – bet niekada nenusigerdavo. Išėjęs iš užeigos patraukdavo į snukerio salę Kvinsboro Roude arba į vieną kebabo parduotuvių, arba į isteriškų spalvų ledaines pajūryje; jis buvo geras snukerio žaidėjas, kartą vienu smūgiu surinko šimtą keturis taškus. Rūkė „Rothmann's“ ir kramtė gumą. Kartais jis patraukdavo promenada arba taku į Brėjaus ragą. Savaitgaliais paprastai eidavo į paskutinį kino teatro pagrindinėje gatvėje seansą; jis mėgo siaubo filmus. Po to traukdavo į „Starlaito“ viešbučio naktinį klubą. Kai išeidavo, visuomet būdavo blaivus. Kartais, jei susitikdavo su mergina, parsivesdavo ją namo. Atrodė, jis gyveno vienas, nors kartkartėm pas jį nakvodavo jo amžiaus vyrukai, ir tokiais atvejais jis vesdavosi merginas į siaurą alėją prie uosto. Moterų kompanijos jis niekuomet nestokojo. Buvo panašu, kad moterys jį mėgsta.

Pradėjau nuodugniau svarstyti, kaip būtų geriausia jį nudėti. Turėjau du planus, į vieną įtraukiau pieninininko draugą – savo draugą – turėjusį jį apdoroti, ir kitą, kur kas keblesnį ir reikalaujantį daugiau pasirengimo, kurį ketinau pasitelkti, jei viską tektų atlikti pačiam. Klausiau savęs, ar iš tikrųjų galėčiau ką nors užpulti su peiliu. Vieną vakarą pasiėmiau iš automobilio medžioklinį peilį, kurį buvau nusipirkęs, ir tiesiog apžiūrinėjau jį kurį laiką. Mintis, kaip jo dantyti ašmenys susminga į kūną, man pasirodė šleikšti ir beveik neįsivaizduojama. Bet ar būčiau galėjęs trenkti žmogui plaktuku? Pirmą nakties nuėjau prie obels ir kelis kartus užsimojęs tvojau į kamieną plaktuku iš savo įrankių dėžės. Tas garsas išbaidė iš krūmų paukščius. Žinojau, kad tai nebus lengva.

Sapnuodamas repetuodavau, kaip jį nužudau, rytais prabusdavau balsu tardamas žodžius „peilis" ir „plaktukas". Šios mintys man buvo pasibjaurėtinos. Kurį laiką net svarsčiau, ar ne geriau būtų partrenkti jį savo automobiliu ir paskui pareikšti, kad tai buvo nelaimingas atsitikimas, bet žinojau, kad niekas tuo nepatikės.

Daugelį kartų rimtai suabejodavau, ar apskritai su viskuo susidorosiu. Ypač vieną vakarą buvau beveik tikras, kad nepajėgsiu. Žiūrėjau per televizorių dokumentinį filmą apie mirties bausmę Amerikoje, vargšai juodaodžiai kankinosi laukdami savo eilės, siaubingos apdegusių ir tebesmilkstančių kūnų, traukiamų iš elektros kėdžių, nuotraukos. Buvau apstulbęs, kaip klaikiai nežmoniška yra nutraukti žmogaus gyvenimą, koks bauginamas yra tos menkutės kibirkštėlės sunaikinimo baigtinumas. Kai pagalvoji, kiek milijonų susipynusių impulsų, kiek galimybių, ir pasakyti ne, į begalinius klausimus, kuriuos iškelia kito gyvybė, atsakyti nepermaldaujamu neigimu. Tai išgąsdino mane. Klausiausi pasipūtusio Teksaso šerifiūkščio, sučiupusio kelis tų vyrų, kaip jis porino, kad palyginti nesunku priversti žmogžudį prisipažinti. Jei tik jis ne psichopatas, tai visai lengva, kad jau pakliuvo į tardymo kamerą. Iš tikrųjų užbaigti kitos žmogiškos būtybės egzistenciją yra toks siaubingai nenatūralus veiksmas, kad kaltasis bemaž visada prisipažįsta per kelias minutes. „Tad koks jūsų metodas?" – paklausė pašnekovas.

„Na, pone, tiesiog pasisodini tuos kalės vaikus ir klausi, ar tai jie tai padarė, – išsišiepė jis, – ir pragysta kaip dideli. Pardon dėl prastos prancūzų."

Pajutau gerklėje šaltą baimę. Pirmą kartą man dingtelėjo, kad galiu būti sučiuptas. Viską taip kruopščiai suplanavau, bet juk gali atsitikti kas nors nenumatyta. Galbūt manęs ateis Dugnanas – kai Kvino kūnas bus rastas, ar neįsijungs kas nors jo policininko smegenyse? Ir net jei pačią tą naktį nieko bloga neatsitiks, kaip bus kitą rytą? Kaipgi aš jausiuosi, kai kitą rytą brėkštant atsibusiu nužudęs žmogų? Šito nebuvau suplanavęs. Ar šis pagarsėjęs troškimas išlieti ir išsakyti savo kaltę užkrės ir mane? Ar sugebėsiu laikyti liežuvį už dantų, ar staugdamas nubėgsiu pas pareigūnus ir maldausiu jų nubausti mane? Kas kalbės mano vardu? Kas papasakos *mano* istoriją? O jei būsiu pripažintas kaltas, o beveik tikra, kad taip ir bus – nes to ir būsiu nusipelnęs, – ar būsiu įkalintas visam likusiam gyvenimui, galbūt net tame pačiame kalėjime, toje pačioje kameroje, kuri buvo skirta Donalui Kvinui, kai laimė nuo jo nusigręžė? Iš baimės mane fiziškai supykino.

Tačiau kitą rytą tas pojūtis išnyko. Pamenu, apyaušriu išsitraukiau virtuvėje savo užrašus ir kurį laiką rašiau. Turėsiu nešdintis iš šio namo, kai viskas bus atlikta, bent tiek man buvo visiškai aišku. Nenorėsiu likti vienas namo tyloje ir laukti, kol užgrius ta nuodinga žvilganti kaltės banga. Pamėginau svarstyti savo galimybes nors kiek aiškiau. Kur galėčiau pasidėti? Per penkias minutes į planą įtraukiau, kaip kitą rytą po nužudymo – vargais negalais parašiau tą žodį – išskrisiu į Australiją aplankyti Lizi ir Franklino. Jau daugybę metų žadu, bet taip ir neprisirengiau; dabar ketinu taip padaryti, kol jie dar negrįžo gyventi namo į Airiją. Tiesą sakant, priėjau iki to, kad išsitraukiau telefonų knygą ir susiradau tolimųjų kelionių agentų numerius. Bet tai absurdas. Tai nėra protingo žmogaus veiksmas. Staiga man toptelėjo, ką Šonis buvo sakęs apie Lurdą! Žinoma. Štai kur sprendimas. Išvyksiu į Lurdą kitą dieną po savo žygdarbio, padėsiu Šoniui prižiūrėti sergančius piligrimus, kad ir kokia būtų toji kaltė, kurią neišvengiamai jausiu, išpirksiu ją pa-

lengvindamas siaubingą tų vargšų žmonių, pusiau įsimylėjusių mirtį, dalią. Visa tai buvo taip juokingai paprasta.

Apie devintą valandą nuvažiavau į Monkstauno kaimelį, kur niekas manęs nepažinojo, susiradau vaistinę ir nusipirkau didelį ruloną lipnaus tvarsčio. Man betrūko tik polietileno maišų, ventiliatoriaus dirželių ir antrankių. Nuvykau į darbą ir kuo gražiausiai viską pardaviau.

Kitą dieną Napas ant keliuko nepasirodė. Laukiau beveik pusvalandį, – tiksliau, dvidešimt aštuonias minutes, – bet jo vis dar nebuvo nė padujų. Praėjo jau gerokai daugiau nei mėnuo, kai sumokėjau jam pusę pinigų. Kai pieno furgonas galop pasirodė, už vairo sėdėjo kitas pienininkas, daug vyresnis žmogus išsprogusiomis kvailomis akimis ir atsikišusiu smakru. Jis apskritai nieko nežinojo apie Napą, sakė nė karto per visą savo gyvenimą net šio vardo negirdėjęs. Šį maršrutą gavęs kelioms savaitėms, nieko neklausinėjęs, čia tik laikinai. Jei man taip įdomu, girdėjęs, kad nuolatinis pienininkas išvykęs atostogų. Į Riminį. Bet nieko tikra nežinąs.

Kai jis nuvažiavo, nusileidau į Forti Futą ir pradėjau greitai irtis. Vanduo buvo šaltas ir truputį drumstas. Aplankiau tave ligoninėje ir nuvažiavau į darbą, pavėlavęs beveik dvidešimt minučių. Visą tą rytą Hoperis ir Liemas nervino mane, ginčydamiesi ir bambėdami, regis, dėl karšto oro ir prastos kavos bei dėl to, kad sugedo oro kondicionierius. Per pietų pertrauką išsmukau į automobilių dalių sandėlį toje pačioje gatvėje ir nusipirkau du ventiliatoriaus dirželius miniautomobiliui, sumąstęs, jog susimokėti reikia grynaisiais, kad neliktų jokių įrašų.

Įsimečiau diržus į automobilio bagažinę kartu su plaktuku, medžiokliniu peiliu ir tvarsčiais. Viską uždengiau antklode.

Grįžęs į kontorą, radau Šonio žinutę dėl kelionės į Lurdą. Man vis dar buvo vieta, jei jos norėčiau. Bet jis netrukus turįs žinoti.

Susiieškojau telefonų knygą ir susiradau pieninės numerį. Štai ji. „Hibernian Milk Ltd.“ Paskambinau į pristatymo dispečerinę ir pasiteiravau, ar galėčiau pasikalbėti su Napu.

„Čia toks nedirba“, – atsakė balsas.

„Jis – pieninininkas“, – pasakiau.

Lengvas juokas. „Tikrai ne, sakau jums. Tokio čia nėra. Palūkėkite.“

Po kelių minučių jis grįžo.

„Taaip. Buvo vyrukas kaip tik tuo vardu, bet išėjo.“

„Išėjo?“

„Taaip. Nusiplovė.“

„Kur jis dabar?“

„Nežinau. Jūs klientas ar kas?“

Tą naktį mintys apie jį nedavė man užmigti. Gulėjau ant nugaros plačiai atmerktomis akimis ir spoksojau į lubas, pasikišęs rankas po galva. Apie nieką daugiau negalėjau galvoti kaip tik apie Napą, savo pinigus ir visą tą nešvarų reikalą. Maniau, kad galiu juo pasikliauti, tačiau klydau. Atsikėliau ir kurį laiką klaidžiojau po namą, keistai sutrikęs. Ne tiek dėl pačių pinigų, kiek nuo minties, kad jis manė galįs šitaip su jais pasprukti. Tas žinojimas išties nedavė man ramybės, meile. Jis ėmė mane graužti it parazitas.

Atsikėliau iš lovos ir kurį laiką žiūrėjau pro langą. Pro medžius ant sodo driekėsi ilgi blyškios mėnesienos ruožai. Išsitraukiau iš stalčiaus popieriaus lapą ir parašiau žodžius „plaktukas“ bei „peilis“. Tada nupiešiau mažą piešinuką – pakaruoklį.

Jei jau ieškau kokių nors paskutinių mūsų santuokos dienų gairių, iš senesniojo dienoraščio matau, kad 1982 metų vasarį buvo surengtas tavo puseserės Molės krikštynų pobūvis. Data yra vienintelis dalykas, kurį turiu pasitikslinti, nes svarbiausius to vakaro įvykius vis dar menu kuo aiškiausiai. Prisimenu, kad rytą vieną akimirką labai suirzau nuo minties apie pobūvį. Matyt, iš esmės niekuomet nebuvau toks žmogus, kurį būtų galima pavadinti socialiu, toks, kokia kadaise buvo ir tavo motina, bet tai buvo nauja, tarsi į mane būtų įsismelkusi neaiški įtampa. Nežinau, kaip galėčiau tau ją aprašyti.

Įsivaizduok, jei gali, kad vienu metu skamba du skirtingi muzikos kūriniai, vienas švelniai melodingas, kitas dar tylesnis, bet bjau-

rus ir nedermingas, gal tai suteiks tau šiokį tokį supratimą, kaip jaučiausi. Kad ir kaip ten būtų, pamenu, kad automobilyje pakeliui pas tavo dėdę Styvį buvau labai šnekus su tavo motina. Paskui, kai ten nuvažiavome ir įėjome vidun, pamenu, man pasidarė baisiai karšta, ir supratau, kad raustu be jokios priežasties ir kad anksčiau taip niekada nenutikdavo. Kai tik kas nors mane pašnekindavo – o daugumą svečių gerai pažinojau, – pajusdavau, kad smarkiai raudonuoju. Manęs klausinėjo, ar kartais nebuvau išvykęs kur į tolimus kraštus, nes, sakė jie, atrodau lyg įdegęs saulėje. Nuo vaikystės užsilikęs mikčiojimas, kurio jau maniau galutinai atsikratęs, lyg ir vėl staiga atsinaujino. Netrukus tik prabilęs kaskart vėl užsikirsdavau. Buvo labai šalta vasario diena, – regis, lauke buvo net pasnigę, – bet mane pylė prakaitas. Vienu tarpu nuėjau į vonios kambarį ir nusivilkau švarką. Marškiniai buvo kiaurai permirkę prakaitu ir patamsėję pažastyse. Įsižiūrėjau į save veidrodyje. Nustekentas storas nelaimingas avigalvis, pamaniau sau, atsikišusiais žandikauliais, apsiblaususiomis akimis, silpnas ir nepatikimas. Pats sau priminiau Ričardą Niksoną. Neabejojau, kad man prasideda tarytumei koks gripas. Norėjau važiuoti namo ir gultis į lovą.

Kai išėjau iš vonios, tavo motinos niekur nebuvo matyti. Buvau pernelyg sunerimęs, kad eičiau jos ieškoti ar net paklausčiau, kur ji yra. Mane užvaldė vienas jausmas, kad tik nepatraukčiau kieno nors dėmesio. Kambaryje buvo pilna žmonių, tvanku ir baisiai prirūkyta. Įsitaisiau nuošaly palei duris, vis dar jausdamasis nusilpęs ir susikaustęs. Ant gretimo staliuko stovėjo butelis „Bushmills“. Kai įsitikinau, kad niekas nežiūri, prisipyliau stiklą ir greitai išgėriau. Ištuštinau dar vieną stiklą ir tada, pamenu, Styvis pakilo kalbėti. Jis atrodė toks išdidus ir susijaudinęs. Apkabinęs pabučiavo tavo tetą Katrioną, ir visi pradėjo ploti. Jis kažką pasakė apie tavo motiną ir mane, kaip nuoširdžiai viliasi, kad ir mudu netrukus dar kartą išgirsime mažučių kojelių trepsėjimą. Pasigirdo džiaugsmingi šūksniai. Kalboms dar nepasibaigus, jau buvau išmaukęs tris ketvirčius butelio. Vėliau karštai susiginčijau su Styvio kolega, mažučiuku kreivakoju vyruku, kuris, buvau įsitikinęs, kažkaip mane įžeidė.

Atrodo, net kelis kartus jį stuktelėjau; žinoma, pamenu, kaip išsitiesiau ant laiptų aikštelės grindų, susiversdamas ant savęs visą taurę.

Mano veidas tarytum liepsnojo. Žmonės aplink juokėsi. Šiaip ne taip pakilau ant kojų ir nusvirduliavau į apačią. Tavo motinos vis dar niekur negalėjau rasti. Užsukau į virtuvę atsigerti vandens. Širdis daužėsi it pašėlusi. Ant grindų po stalu švelniai dūsaudami bučiavosi du jauni ilgaplaukiai žmonės – pamenu supratęs, kad negaliu atskirti, kuris iš jų vyras, o kuris moteris. Niekur neradau stiklinės, tad prisipyliau vandens į dubenėlį ir visą jį ištuštinau. Pasirėmęs į kriauklę kelis kartus atsiriaugėjau. Smilkiniai ir akys tvinksėjo iš skausmo.

Grįžęs kurį laiką klaidžiojau po kambarius, sutrikęs ir baisiai sušilęs. Tai buvo tik įprastas šeimyninis namas, tačiau kažkodėl atrodė labai didelis. Ir vis dėlto, nepaisant to, jaučiausi klaustrofobiškai ir labai išsekęs, mane siaubingai tebetroškino. Galiausiai pasukęs už kampo pamačiau tavo motiną. Ji stovėjo koridoriuje ir kalbėjosi su gražiu jaunu vyru apvaliais akiniais ir pasišiaušusiais plaukais. Jis vilkėjo laisvą drabužį ir buvo panašus lyg į kokį rusų valstietį. Jo veidas buvo labai arti tavo motinos. Ji švelniai juokėsi, pamenu, jam kalbant, ir žvelgė tiesiai jam į akis. Ji juokėsi taip, kaip kadaise juokdavosi, kai aš jai kalbėdavau, taip, kaip neregėjau jos juokiantis daugybę metų.

Ištariau jos vardą. Jaunasis vyras dėbtelėjo, tarsi būčiau jam labai nepatikęs. Tavo motinos akys patamsėjo. Ji pristatė mane kaip savo vyrą – ji nepasakė mano vardo – ir jaunuolis, linktelėjęs ir neaiškiai suburbėjęs labas, nusliūkino koridoriumi rankomis braukdamas sienas.

„Gal žinai, kur yra dar išgerti“, – paklausiau jos.

„Ar tau neatrodo, kad metas eiti?“ – pasakė ji.

„Ketinau dar išgerti.“

„Tau jau pakaks, Bili, – pasakė ji. – Liaukis.“

„Greise, – pasakiau. – Aš prastai jaučiuosi. Man reikia, velniai griebtų, išgerti.“

Staiga koridoriuje išdygo tavo dėdė Džimis su dviem žaliūkais,

kurių nepažinojau, ir sužiuro į mus. Matyt, jie klausėsi pokalbio ir kikeno. Kai Greisė juos pamatė, išraudo.

„Lauksiu lauke, – tarė ji garsiai. – Tik einu atsisveikinti su Katriona ir po valandžiukės susitinkam lauke. Ir išsikviesime taksi, Bili, nes tu perdaug girtas vairuoti."

Prasiskynusi kelią pro Džimį ir anuodu, ji pakilo laiptais.

Vienas tų vyrų pažiūrėjo jai įkandin ir švilptelėjo pro dantis. Džimis nusiviepė man. „Dėl Dievo, – pasakė jis ir sriūbtelėjo alaus iš savo butelio. – Matau, kad tavo trumpas pavadis, kareivi."

Ir jis nusijuokė. Aš taip pat prisiverčiau nusijuokti. Visai nieko nesumojau, ką pasakyti, tad klupdamas pasileidau koridoriais ieškoti savo palto.

Lauke gatvėje tavo motina atrodė labai supykusi. Kol mudu laukėme taksi, ji stovėjo įsitempusi it styga, stipriai apglėbusi save rankomis. Kurį laiką ji nesakė, kas yra.

Norėjau ją apkabinti.

„Nedrįsk manęs liesti", – pratarė ji ir stumtelėjo mane.

„Greise, – pasakiau. – Maldauju. Kas nutiko?"

Ji atsisuko veidu į mane. „Negi nesupranti? Elgiesi kaip tikras kvailelis. Leidi jiems visiems iš širdies pasismaginti. Gali dabar didžiuotis. Tas... tas purvinas juodnugaris, tavo brolis, juokiasi iš tavęs. Laido replikas. Neišmaniau, kur ir pasidėti."

Pasakiau, kad jis tik juokavo.

„Jis tik varganas šuniūkštis, štai kas, prasčiokas. Galėjai ką nors pasakyti, bet, žinoma, nepasakei. Negaliu patikėti, koks tu būni suskydęs. Dėl to labiausiai nekenčiu tavęs."

Prie mūsų sustojo taksi. Atidariau užpakalines dureles ir įlipau, tavo motina atsisėdo priekyje. Visą kelią iki pat namų ji su manimi nesikalbėjo, tik paprašė pinigų sumokėti už vaiko priežiūrą. Kai kaimynų mergaitė išėjo, kurį laiką sėdėjome virtuvėje. Atsikimšęs įnikau į butelį alaus, kurį turėjau šaldytuve. Tavo motina vis dar pyko ir tikėjosi ginčo. Kurį laiką buvau per daug girtas su ja vaidytis. Norėčiau, kad viskas taip ir būtų pasilikę.

„Būtinai turi šitai gerti?" – paklausė ji netrukus.

„Tai tik alus."

„Ar tau dar šiandien negana? Būsi išgėręs statinę alaus."

Pasakiau, kad nežinojau, jog ji skaičiuoja. Tuo metu šitai jau buvo įprasta mūsų barnių kalba. Kai ji vėl tai išgirdo, tik atsiduso ir pakilo.

„Einu miegoti", – tarė ji man.

„Greise, klausyk, apgailestauju, jei tu susikrimtai."

Jos skruostai degė it kraujo lašai ant sniego. „Tu apgailestauji, Dieve mielaširdingas. Tu siaubingai mane pažeminai, pažeminai save ir dar apgailestauji? Turėjau atsiprašyti Katrionos. Nežinojau, kur akis dėti. Ar tai šitaip tave auklėjo, kad taip elgtumeisi savo žmonos akivaizdoje? Ką, tu sau manai, tavo motina būtų pasakiusi, jei būtų tave mačiusi?"

Ji nusisuko nuo manęs ir priėjo prie viryklės. Ant vienos degyklos stovėjo puodas, ir ji ėmėnjį maišyti. Tai viskas, ką ji darė. Maišė mediniu šaukštu ir nekreipė dėmesio, kai paprašiau liautis. Kažkas iš to, ką ji darė, galutinai mane įsiutino, negaliu paaiškinti kodėl. Iki šiol, kai mąstau apie to vakaro įvykius, o tai atsitinka labai dažnai, trokštu, kad būčiau nuėjęs į lovą tuoj pat, kai parvažiavome namo, arba net kad būčiau mirštamai girtas nugriuvęs gatvėje ar ant grindų Styvio ir Katrionos namuose. Tačiau ne. Aš gi grįžau namo ir tiesiog leidau įniršiui išsilieti. Jutau jį giliai viduriuose lyg narkotiką. Jutau, kaip tvinksta mano gyslomis. Žiūrėjau į ilgą tiesią tavo motinos nugarą. Giliai užsitraukiau savo cigaretę.

„Tu vis nori pamokslauti, Greise."

„Ką?" – pratarė ji tyliu kimiu balsu.

„Kas buvo tas, dėl kurio taip stengeisi prieškambaryje? Kai aš atėjau?"

„Apie ką čia kalbi?"

„Apie tą sumautą ilgaplaukį, su kuriuo kalbėjaisi? Kas jis toks, po galais?"

„Nežinau, kas jis toks."

Nusijuokiau. „Senas draugužis galbūt?"

Ji lėtai atsigręžė, stiklinė vandens rankoje. „Ką tai reiškia?"

Žiūrėjau į ją. Dabar jau nesivaldžiau. Kambarys skriejo, užlietas keistos šviesos. Mano liežuvis buvo it muilo gabalas. „Na, žinoma, kaipgi, štai kur tu jį sutikai, ar ne? Tą Lizi senį. Vakarėjyje? Poetų ir menininkų, argi ne taip buvo? Jokių varganų Svynių, kaip mano brolis. Jokių juodnugarių. Jokių prasčiokų. Vien Greisės Lorens intelektualūs draugai, kuriems netinka į draugiją tokie, kaip aš."

Jos kūnas atšlijo į viryklę, ir ji palietė pirštais kaktą. Aš vis tiek nesilioviau. Nemanau, kad būčiau galėjęs sustoti. Buvo ta juoda girtumo stadija, kai apima proto parodija ir tada gali pasakyti bet ką, kad tik įskaudintum.

„Galbūt tai buvo jis šįvakar, tiesa? Galbūt tai buvo jis. Malonu būtų susipažinti po šitiek laiko. Taaip, labai miela, paspausti jam ranką. Pastatyti sumautą taurelę. Papasakoti, kaip gyvena jo vaikas. Jo benkartas vaikas, kurį aš išlaikau. Ir tu dar nori mokyti mane sušiktos gėdos, Greise. Tu veidmainė."

Tavo motina kurį laiką stovėjo žemai nuleidusi galvą. Gurkštelėjo vandens ir perbraukė pirštais plaukus. Kai ji vėl pakėlė į mane akis, tokios jos veido išraiškos niekada nebuvau matęs, absoliutaus gryniausio pasibjaurėjimo išraiškos.

„Ką tu man pasakei?"

„Girdėjai."

„Pakartok."

„Atsiknisk, Greise."

„Bili Svyni, – tarė ji. – Prakeikiu tą dieną, kai tave sutikau."

Tada aš iš jos nusijuokiau. „Širdele, tai tinka mums abiem."

Jos skruostai degė, susiaurėjusios akys spindėjo. Ji žingtelėjo į priekį ir šliūkštelėjo vandenį man į veidą. Stiklinė iškrito ir sudužo į plyteles. Aš atsistojau drebėdamas iš įsiūčio. Pamenu suvokęs, kad buvau sugniaužęs kumščius.

„Nagi, – sušuko ji. – Jei esi tikras vyras, nagi. Tai bus paskutinis tavo žygdarbis, tu, susmirdęs sutriau."

Nusvirduliavau prie kriauklės ir pasiėmiau rankšluostį.

„Tu, žemas niekingas šunsnuki, – pasakė ji. – Kad tu nudvėstum šiąnakt."

„Ir tu taip pat“, – pasakiau.

„Džiaugiuosi, kad praradau tavo kūdikį, – pasakė ji. – Teatleidžia man Dievas, džiaugiuosi.“

„Jei tik jis buvo mano“, – pasakiau.

Ji susibruko rankas į savo švarkelio kišenes ir nėrė iš kambario.

„Viskas baigta, – surikau jai pavymui. – Bėk, Greise. Šitai tu puikiai moki, tai jau tikrai. Visada mokėjai. Tik bėgti, mažyte, tai tavo sušiktas stilius.“

Girdėjau jos žingsnius ant laiptų ir smarkiai pokštelinčias miegamojo duris. Netrukus išgirdau, kaip atsidarė tavo miegamojo durys. Viršuje pasigirdo balsai. Išgirdau pakeliamo ir tučtuojau padedamo telefono ragelio dzingtelėjimą. Pamenu, girdėjau tualete nuleidžiamą vandenį. Kurį laiką klausiausi, kaip sienoje gurguliuoja vamzdžiai. Pamenu, kad žiūrėjau į iškabą, kurią senasis rektorius buvo priveržęs virtuvėje: „Ne vien duona žmogus gyvas“.

Nuėjau į sandėliuką, kuriame tuo metu nakvodavau ant sudedamosios lovos. Atsiguliau. Visur buvo tylu. Kambariukas tarytum vertėsi kūlvirsčia, siūbavo į visas puses, bet aš jaučiausi puikiai. Jaučiausi laimingas. Jaučiausi taip gerai, kad panorau dar išgerti. Tad po kurio laiko vėl atsikėliau ir keturpėsčias nuropojau atgal į virtuvę, kur už šaldytuvo buvau paslėpęs didelį butelį degtinės. Atsikimšau ir išgėriau iki pat dugno.

Esu tikras, kad tai Lizi rado mane ant virtuvės grindų, kai kitą rytą nusileido pusryčių. Esu tikras, kad tai tu, meile, iškvietei greitąją. Miglotai pamenu tavo balsą, kai šaukei į ragelį, kad namą sunku rasti ir kad jis turi keistą vardą.

Glen Bolkenas. Glen Bolkenas. Glen Bolkenas.

Jie gavo išplauti man skrandį ir pripumpuoti sedatyvų. Tavo motina nė kartelio nepasirodė ligoninėje manęs aplankyti. Tą dieną, kai pagaliau buvau paleistas namo, visą kelią iš pat Karlou važiavau taksi. Net ir tada kone tris mėnesius nei ji, nei aš nepratarėme vienas kitam anei žodelio. Pragariška naktis, meile, buvo tos tavo pusseserės Molės krikštynos. Jei jau sakyti tiesą – o kodėl gi dabar jos nepasakyti – nemanau, kad mes kada nuo to atitokome.

Dešimtas skyrius

Pagaliau.

Vieną rytą liepos viduryje sėdėjau kontoroje prie savo darbo stalo, kai suskambo telefonas. Ką tik buvau prašęs Hoperio, kad pasakytų tikslų miesto centre esančios sekso reikmenų parduotuvės, kurią jis žinojo, adresą, tad kai pakėliau ragelį, kvatojau it pašėlęs. Per traškesį pasigirdo iškraipytas balsas, tarsi būtų prastas ryšys su mobiliuoju telefonu.

„Čia Bilas?“

„Taip.“

„Bilas Svynis?“

„Tas pats. Kas čia kalba?“

„Čia aš, Napas. Nepaprasto sušikto gerumo pienininkas.“

Apstulbęs vos neišmečiau ragelio.

„Kaip sužinojai mano tikrąją pavardę?“

„Turiu bičiulį policijoje, Bili vaikeli. Paprašiau patikrinti, kam priklauso tavo automobilio numeriai.“

„Kur tu esi? Iš kur gavai mano numerį?“

„Nustebsi, Bili vaikeli. Dabar gerai paklausyk, nes turiu tik minutėlę. Dėl dalyko, apie kurį man kalbėjai, sutarta pirmadienio vakarui.“

„Sutarta?“

„Taaigi. Kalbėjausi su tavo draugu ir viskas sutarta. Jis tau viską atliks pirmadienio vakarą.“

„Tikrai?“

„Žinoma, tikrai, velniai rautų, žmogau, negi manai, kad sapnuoju? Tik reikalas tas, kad jam reikia šešių.“

„Šešių."

„Šešių šimtinių, taip."

„Bet mes ne taip tarėmės."

„Paklausyk, man vis viena. Aš tik sakau tau, ką man sakė."

Ragelis kelis kartus pyptelėjo. „Gerai, – pasakiau. – Šešis sukrapštysiu. Bet ne daugiau."

„Tad galime juoktis, – tarė jis. – Galime juoktis, Lari."

Tačiau, kai padėjau ragelį, man anaiptol nebuvo juokinga, turiu tau prisipažinti. Galvoje pynėsi mintys. Nuėjau į tualetą ir apsišlakščiau veidą šaltu vandeniu. Surūkiau porą cigarečių. Žinojau, kaip dabar svarbu pasistengti mąstyti aiškiai. Išsitraukiau savo užrašų sąsiuvinį ir trumpai brūkštelėjau kelias smulkmenas. Svarbiausia nepanikuoti, net neparodyti nė menkiausio susijaudinimo. Grįžau į kabinetą ir atsisėdau už savo stalo.

Įsijungiau kompiuterį ir apsimečiau kažką dirbąs, mano pirštai taip suprakaitavo, kad slidinėjo klaviatūra. Palengva įstengiau nusiraminti. Pakėliau ragelį, paskambinau Šoniui ir pasakiau, kad pagaliau nutariau vykti su juo į Lurdą. Jis turėjo išvažiuoti kito antradienio rytą; keliausiu tuo pačiu reisu, jei tik gausiu bilietą. Atrodė, jis buvo patenkintas. Tada užėjau į O'Kyfio kabinetą ir pasakiau jam, kad nuo pirmadienio imu dvi savaites atostogų. Vykstu į Lurdą. Jis nustėręs spoksojo į mane.

„Pirmadienį?"

„Taaip."

„*Į Lurdą*?"

„Taaip."

„Tu?"

„Teisingai."

„Į Lurdą pas Mergelę Mariją?"

„Ne, Hju. Į Lurdą pas Bilį Dž. Kramerį ir „Dakotas".

„Jėzau. Ačiū, kad įspėjai, Bili."

„Viskas tik dabar paaiškėjo, Hju. Šiaip ar taip, dabar pakankamai ramu. Vyrukai susitvarkys."

Tada jo veidas persimainė. Jis nutaisė supratingą išraišką, ku-

rios buvo išmokęs per bendravimo su pavaldiniais kursus, kuriuose dalyvavo praėjusią vasarą. Man tai visuomet kelia nerimą. Staiga O'Kyfio veide pasirodžiusi supratinga išraiška man bemaž tas pat, kas kaktomuša atsitrenkti alėjoje į kaukėtą žmogų juodu triko, palengva mosuojantį budelio kirviu.

„Na, tikiuosi, naujoji meilė vyksta kartu?"

„Nežinau, Hju, – pasakiau. – Gal ir taip. Dabar ji labai užimta."

Jis atsiduso, linktelėjo, užsirašė kažką į savo bloknotą.

„Žinai, nepaprastai džiaugiuosi dėl tavęs, Bili. Mes visi džiaugiamės. Kaip tik visai neseniai sakiau, kaip puikiai tu atrodai pastaruoju metu. Nes kurį laiką buvai tarsi nesavas."

„Taip, Hju", – pasakiau.

„Kiekvienam reikalingas kažkas, ar ne?"

„Teisybė, Hju."

Jis nusijuokė. „Tu pasiutęs eržilas slapukas, Bili. Šiaip ar taip, linkiu gerai praleisti laiką jums abiems."

Apsisukau eiti. Jau prie pat durų jis pašaukė mane vardu. Kai atsigręžiau, jo veidas buvo apsiniaukęs ir surimtėjęs.

„Žinai, kas yra šauniausias dalykas Lurde, Bili?"

„Kas?"

Jis išsišiepė. „Tas, kad, sako, vienintelė nekalta mergelė visame mieste yra sumautoje grotoje."

Grįžęs prie savo stalo negalėjau susikaupti. Nenutildamas birbė Hoperio mobilusis, vedęs mane iš proto, troškau, kad jis išjungtų tą prakeiktą daiktą. Kompiuteris spausdino kažkokį ilgą sudėtingą dokumentą, zurzdamas, traškėdamas ir traukydamas iš vienos pusės į kitą, mėgindamas susidoroti su tuo grafų ir diagramų galvosūkiu. Po kiek laiko nebegalėjau to ištverti. Pasiėmiau raktelius ir pasakiau jiems, kad išeinu. Hoperis burbtelėjo. Liemas nekreipė dėmesio. Tai bent nustebimas. Tai porelei galėjai pasakyti, kad iš stuburgalio išaugo dešimties pėdų uodega, ir Hoperis tik burbtelės, o Liemas nekreips jokio dėmesio.

Pasukau į miestą ir radau vietą automobiliui Ormondo krantinėje. Sekso reikmenų parduotuvė, kurią minėjo Hoperis, buvo ten,

kur jis ir sakė, mažame skersgatvėlyje į šoną nuo Viengungio tako. Ant fasado nerūdijančio plieno languinės iškeverzotais grafiti, perspėjančiais narkotikų prekeivas nešdintis iš šio rajono. Viduje ilga siaura fluorescencinėmis lempomis apšviesta patalpa, užkrauta krūvomis nešvankių žurnalų ir knygų.

Gale buvo išrikiuotos trys aukštos stiklinės vitrinos su begalviais manekenais skirtingomis uniformomis. Čia buvo ir slaugė, ir palydovė, Jėzau Kristau, buvo ir vienuolė su baltos odos ir juodų mezginių abitu, guminiu vualiu ir kojinėmis. Greta ant lentynos dėžėse pūpsojo visa kolekcija pripučiamų lėlių. Mano dėmesį patraukė paveikslėlis ant vienos tų dėžių, nes kaip tik ši lėlė buvo labai panaši į ponią Tečer. Tiesą sakant, jis šiek tiek baugino, tas panašumas, tačiau būtent taip ir buvo, ta pati salsva šilkinė šukuosena ir rūstus spindesys. Lėlė anatomiškai taisyklinga, skelbė ryksmingas žalias užrašas ant dėžės. Ji iš tikrųjų tokia neatrodė, turiu pasakyti, bet juk ir ponia Tečer taip neatrodė, bent jau ne dažnai, o aš, šiaip ar taip, tikrinti neketinau. Ant sienos palei prekystalį driekėsi ilgos vibratorių, dirbtinių penių bei plastikinių vaginų eilės. Po jomis rikiavosi kartoninės kortų su pornografiniais paveikslėliais dėžutės, tūtelės lubrikantų, šokoladiniai speneliai, krūtų formos žvakės, vaisių skonio sargiai. Dėl Dievo meilės, čia buvo net kivi vaisių skonio prezervatyvų; kai buvau vaikas, net sumautų kivi vaisių skonio kivi vaisių nebuvo. Ir antrankiai. Štai kur jie. Hoperis buvo teisus, šiaip ar taip. Paėmiau komplektą ir padaviau ilganosiui vaikinukui už prekystalio.

„Vaizdajuosčių ar žurnaliukų nenorėtumėte?" – paklausė jis. Pasakiau, kad ne.

„Padarysiu gerą nuolaidą, ką? Vasaros išpardavimas."

„Ne ne. Tik šituos."

Jis linktelėjo ir nusišypsojo nepasakyčiau, kad nemaloniai. Jis šiek tiek panėšėjo į nepretenzingą jaunesnįjį tarnautoją, pamaniau, kai dėjo antrankius į maišelį ir užklijavo jį lipnia juostele.

„Kiek kainuoja?" – paklausiau išsitraukdamas piniginę.

Jis paspoksojo į lubas ir pasikrapštė galvą. „Et, paimsiu iš jūsų

dešimt. Šiandien esu geros nuotaikos. Matyt, kaltas geras oras, ką?"

Grįžęs į automobilį išsiėmiau antrankius iš dėžutės ir išmėginau. Jie buvo puikūs. Su priklijuota siaura rožine dirbtinio kailio juostele, „patogumo dėlei" – buvo paaiškinta instrukcijoje. Ne dėl to, kad Kvinui taip jau baisiai ilgai tektų su jais būti, pasakiau sau, tačiau bent jau paskutines akimirkas šioje žemelėje jausis patogiai. Ši mintis pakėlė man ūpą. Sėdėjau automobilyje ir kurį laiką garsiai juokiausi. Taip juokiausi, kad pora snarglėtų vaikigalių su riedlentėmis sustojo pažiopsoti į mane.

Padariau lankstą į ūkinių prekių parduotuvę Salinogino gatvėje ir nusipirkau storą ruloną šiukšlių maišų, gerų, tvirtų, kad nesuplyštų – tiesą pasakius, ant paketo buvo parašyta „Nelaidūs", o tai teikė daugiau garantijų esamomis aplinkybėms. Ir vėl susimokėjau grynais bei pasistengiau, kad mergina prie kasos negautų progos gerai įsižiūrėti į mano veidą. Dabar turėjau viską, ko man reikėjo. Štai visa tai bagažinėje tvarkingai sudėta po antklode.

Kitą rytą nudrožiau į Dolkio banką atsiimti prancūziškų frankų, kuriuos buvau užsisakęs kelionei į Lurdą, drauge su 1950 Airijos svarų, kurių, žinojau, prireiks įgyvendinant planą. Mergina už prekystalio paprašė, kad sukalbėčiau grotoje maldą už jos motiną, kuri sirgo limfmazgių vėžiu, ir aš ją patikinau, kad būtinai sukalbėsiu. Kai jau ketinau išeiti, iš savo kabineto išlėkė vadybininkas, Ronis Makdermotas, ir pamatė mane.

„O, Bili, – tarė jis. – Kaip reikaliukai?"

Jis uždėjo ranką man ant peties. Lyg sija prislėgė.

Aš galvojau štai ką: Sveikas, Roni, pasakysiu tau tiesiai, kaip reikaliukai, Roni. Čia pat mašinos gale turiu medžioklinį peilį, plaktuką, ventiliatoriaus diržą, nelaidžių plastikinių šiukšlių maišų, porą antrankių ir kamšalą burnai. Argi nenorėtum paėjėti ir pats pasižiūrėti, Roni? Liaukis, Roni, truputį pasipraktikavęs visa tai atliksiu, Roni, tu, slieko šūdo krūvele, tai nutinka ir kur kas šaunesniems vyručiams. Eime su manimi į stovėjimo aikštelę, Roni, nebegaliu tverti, kaip noriu greičiau atsidėkoti tau už visą sušiktą ilgametę tavo paramą.

Tačiau štai ką pasakiau: „Puikiai, Roni. Sveikas kaip ridikas. O tu?“

„Kaip niekada gerai, Bili. Girdėjau, išsirengei pas šventuosius.“

„Į Lurdą“, – pasakiau.

„Viską žinau, – nusijuokė jis. – Tėvas Šonas buvo užsukęs ir sakė.“

Jis pakėlė ranką ir nubraižė ore kryžių.

„*Dominus vobiscum*“, – sugiedojo jis.

Tą naktį buvau susijaudinęs, tačiau įsijungęs radiją įstengiau mažumėlę numigti.

Mano motina mirė 1982 metų birželį, praėjus trims mėnesiams po to, kai Greisė su tavimi ir Lizi išėjo iš namų ir grįžo į tavo senelių namus Haringtono gatvėje. Laidotuvių rytą iš jos advokato atėjo popieriai, kuriuose buvo sakoma, kad ji mane paduoda į teismą dėl skyrybų ir vaikų globos. Vokas gulėjo ant kilimėlio, kai nusileidau laiptais žemyn, apsivilkęs juodą eilutę.

Tai, kas atsitiko per laidotuves, mane suerzino. Jai nebuvo jokio reikalo šitaip pasirodyti su savo tėvu ir visais broliais paeiliui, lyg būčiau koks gyvulys, kuriuo negalima pasikliauti. Nuliūdino ir tai, kad ji nepasirūpino, jog tu ir Lizi galėtumėte bent kelioms dienoms grįžti namo iš mokykos stovyklos. Ne taip jau sunku būtų buvę tai padaryti. Aš tai aš, o mano tėvui tai būtų daug reiškę.

Skyrybų klausymai buvo numatyti rugsėjį Šeimos teisės teisme. Kai pasakiau savo advokatui, kad noriu užginčyti ieškinį ir pats paduoti į teismą dėl vaikų globos, jis pasakė, kad visai išprotėjau. Tik švaistau savo laiką ir pinigus, įtikinėjo, bet kuo labiau jis spyrė, tuo ryžtingiau buvau nusiteikęs, kol galop jis nusileido ir niūriai pasakė gerai, jei jau taip noriu.

„Aš, jumis dėtas, – pamenu jį atsidūstant, – nenorėčiau prisiimti visos tos atsakomybės. Bet galbūt tai tik man taip atrodo.“

„Taaip, galbūt, – pasakiau. – Jei jūsų suknista žmona atimtų vaikus ir neleistų su jais pasimatyti kelis mėnesius, galbūt jūs jaustumėtės kiek kitaip.“

Trečią ar ketvirtą bylos dieną tavo motina buvo pakviesta duoti parodymų. Kai ji priėjo prie liudytojų tribūnos, pastebėjau, kad buvo užsidėjusi tamsius akinius, pirktus per mūsų sukaktuvių kelionę į Paryžių. Kai tarė priesaikos žodžius, jos balsas skambėjo labai tyliai. Kai ji atsakė į pirmą klausimą, spiegianti gaisrininkų atomobilių sirena staiga įsiveržė iš lauko pro atvirą langą, ir teisėjas mostu nurodė vienam pareigūnui jį uždaryti.

To, ką ji kalbėjo apie mūsų santuoką, aš nepripažinau, tiksliau, žinoma, nenorėjau pripažinti. Pastaruosius kelerius metus aš atrodęs jai tolimas. Jos nuomone, buvau su ja labai slapus ir nesąžiningas, kartais atrodydavę, kad nekenčiu jos. Iš pradžių ji negalėjusi to suprasti. Maniusi, jog tai jos problema, kad negaliu ja pasitikėti dėl kažkokios priežasties, galbūt susijusios su aplinkybėmis, kuriomis ji pagimdžiusi pirmą vaiką. Ji dažnai dėl to save kaltindavusi, dažnai manydavusi, kad mudviejų susitarimas negvildenti tų aplinkybių buvęs nerealus ir žiaurus, kad aš negalėjęs įveikti savo giliai įsišaknijusios paniekos jai. Tačiau vėliau ji supratusi, kad aš tiesiog toks esu. Šaltas ir emociškai gniuždantis. Pratęs naudoti tylą kaip bauginimo priemonę. Ji neretai įtardavusi mane turint kitų ryšių, o kartą ar du, ir dabar jaučianti, neklydusi tai įtardama. Tai ją labai smarkiai įskaudinę. Daugelį metų namuose virę nuožmūs vaidai. Ne, ji negalinti tvirtinti, kad visi jie kildavę dėl mano kaltės, tiesą pasakius, ne, ne kiekvienu atveju, tačiau, žinoma, nebūtų tiek daug barnių, jei ne mano girtavimas.

„Ar kada bijojote savo vyro?“ – paklausė jos advokatas.

„Kartais būdavo, kad aš jo bijodavau, taip.“

„O mergaitės jo bijodavo, ponia Svyni?“

Ji uždėjo rankas ant tribūnos turėklų ir trumpam nuleido galvą. „Lizi ir Meivė labai myli Bilį, – pasakė ji. – Tačiau taip, kartais jos išsigąsdavo jo. Kai jis būdavo girtas arba pagiringas. Būčiau nesąžininga, jei to nepasakyčiau.“

„Ponia Svyni, ar galėčiau dabar jūsų paklausti, koks buvo intymus jūsų gyvenimas su vyru?“

Tavo motina akimirką tylėjo. Tada nurijo gumulą gerklėje. „Kurį

laiką tarp mūsų buvo labai maža jausmų“, – pasakė ji.

Teisėjas pasilenkė į priekį ir pasakė suprantąs, kad tai delikatus reikalas, bet turįs prašyti atsakovės pateikti kiek aiškesnį atsakymą.

Tavo motina gurkštelėjo vandens ir pažvelgė į lubas. Tada trumpam nusiėmusi akinius atgalia ranka nusibraukė akis. Ji vėl užsidėjo akinius ir nulenkė galvą. Atrodė, kad ji žiūri į grindis. „Jūsų kilnybe, – tarė ji, – dėl to kaltinu vien save.“

„Ponia Svyni, su visa pagarba jūsų klausiau ne to.“

Ji linktelėjo. „Na, jau bus penkeri metai, kai mano vyras nebuvo pasirodęs tarp keturių mano miegamojo sienų. Be jokios priežasties.“

„Ačiū, ponia Svyni“, – pasakė jis.

Ji linktelėjo ir godžiai atsigėrė vandens.

„Ar jums tai sudarė keblumų, ponia Svyni“, – paklausė jos advokatas.

Jos lūpos truputį suvirpėjo. „Labai ilgėjausi artumo ir draugystės, taip, – tarė ji, ir jos balsas užlūžo. – Šis mūsų santuokos bruožas visuomet man buvo labai svarbus. Kai tai prasidėjo, labai sielojausi.“

„Ponia Svyni, ar norėtumėte dabar ką nors pasakyti savo vyrui?“

Ji papurtė galvą. „Tik tai, kad apgailestauju, – tarė ji. – Nuoširdžiai gailiuosi, kad įskaudinau jį, kad ir kokiu būdu būčiau tai padariusi. Kad jis ėmė taip manęs nekęsti.“

Tą minutę pakilau ir išėjau iš teismo. Tiesiog nebegalėjau ilgiau klausytis. Mano advokatas sekė įkandin ir maldavo manęs pasilikti, bet aš pasakiau ne, grįšiu tik į pabaigą, sužinoti sprendimo. Jis sakė nenorįs, kad tavo motinai būtų surengta kryžminė apklausa, jei manęs nebūtų teisme. Pasakiau, kad ir taip nenoriu, jog jis surengtų jai kryžminę apklausą. Apsigalvojau. Gali apskritai neužduoti jai jokių klausimų, pasakiau; tegul tiesiog paleidžia, kai ji baigs liudyti. Nenoriu, kad ji vėl turėtų visa tai išgyventi.

Galų gale ji laimėjo bylą, ir tai visai nenuostabu. Apibendrinda-

mas teisėjas pareiškė, kad tėvui iš tiesų būtų labai sunku laimėti vaikų globos teises bet kokiomis aplinkybėmis, o ypač kai vienas jų tėra įvaikis. Negana to, Lizi tuoj sukaks šešiolika, ir todėl netrukus ji bus tokio amžiaus, kai globos klausimas jos atžvilgiu nebesprendžiamas. Tačiau šiuo atveju jau pačioje bylos nagrinėjimo pradžioje jam tapę aišku, kad mergaičių labui bus geriausia, jei jos gyvens su savo motina.

Greisė išvyko tučtuojau, su manimi nesikalbėjusi. Man prireikė penkių minučių, kol viename teismo kambaryje nurimau bent tiek, kad jau galėjau sėsti už vairo. Išvažiavau iš miesto pats vienas. Apie nieką daugiau negalėjau galvoti, tik apie tai, kad namuose nėra ko išgerti. Dolkyje stabtelėjau prie „McDonagh" baro, kuriame nusipirkau pusbutelį viskio ir keturiasdešimt cigarečių. Nuvažiavau namo ir ilgai stovėjau po dušu.

Kai baigiau praustis, prisipyliau du didelius stiklus viskio ir kaip galėdamas greičiau išlenkiau juos vieną po kito. Tada išėjau į sodą, įsibridau iki kulkšnių į upelį ir išmečiau pustuštį butelį per galinę sieną, į čigonų lauką. Grįžau į namą, išgėriau keturias migdomųjų tabletes ir nuėjau gulti. Nuo tos dienos į burną neėmiau nė lašelio.

Iki pat šios vasaros, kai nusprendžiau nužudyti Donalą Kviną.

Pirmo sekmadienio po teismo dėl globos rytą, tuoj po devynių paskambinau tavo motinai į namus. Tu prisiminsi, esu tikras, tuos juodus apsauginius vartus priešais fasadą, ir kaip jie nuolatos keisdavo kodą niekieno neįspėję, o gal tik man nepranešdavo. Kad ir kaip būtų, tą pirmą rytą tikrai nežinojau, taigi turėjau pasistatyti automobilį šalikelėje ir nužingsniuoti pėsčias.

Man patiko ta vieta, švarutėliai nauji automobiliai, visi tviska išrikiuoti savo vietose, šiuolaikiškas raudonų plytų pastatas, tvarkingas mažytis kiemo sodelis, apsodintas medžiais ir krūmeliais, su išpuoselėtomis gėlių lysvėmis. Dėl to Glen Bolkenas atrodė tik dar senesnis ir apleistas.

Suradau butą ir paspaudžiau skambutį. Per vidaus ryšį pasigir-

do tavo motinos balsas. Ji paprašė nenueiti ir valandžiukę palūkėti, jai reikią kai ką su manimi aptarti. Ji nusileido žemyn liftu ir pasirodė tarpdury, užsimetusi lengvą mėlyną chalatėlį ir įsispyrusi į šlepetes. Atrodė išvargusi. Atsargiai paklausė, kaip laikausi. Pasakiau jai, kad gerai. Padaviau voką, kuriame buvo čekis bei raktai nuo banko seifo, kuriame mes laikėme šiek tiek brangenybių ir asmeninių daiktų, jos paveldėtų iš motinos. Ji paėmė voką ir įsmeigė į jį akis.

„Argi ne keista", – tarė ji.

„Taaip, – pasakiau, – na, bet ne aš taip nusprendžiau."

„Geriau nepradėkim apie tai", – pasakė ji.

Paklausiau, apie ką norėjusi pasikalbėti.

„Bili, – tarė ji. – Manau, bus geriau, jei ateityje čia nevaikščiosi. Į butą, turiu galvoje. Ilgai svarsčiau ir manau, kad nuo šiol turėtume susitikinėti niekieno žemėje."

Mums dėl to susiginčijus ji vis kartojo tą posakį. Niekieno žemė. Mudu stovėjome kiviršydamiesi paradinio įėjimo tarpduryje, pro mus įeidavo ir išeidavo žmonės.

„Niekieno žemėje? – pamenu, kaip pasakiau vienu tarpu. – Tai ką, Greise, vėl sumautas karas, ar ką?"

„Ne, Bili, – pasakė ji. – Jau nebe. Tad geriau su tuo apsiprask."

Tada liftu nusileidote judvi abidvi ir įsėdote į mano automobilį. Buvote apsirengusios taip, lyg eitumėte susitikti su kokia nukaršusia senmerge teta, o ne su savo tėvu. Tarp mūsų tvyrojo įtampa, jūs nenoriai šnekėjote, pastebėjau, kad abidvi vengėte žiūrėti man į akis. Nuvažiavome į zoologijos sodą ir truputį pasivaikščiojome purškiant dulksnai, tada grįžome į miestą papietauti „McDonald" kavinėje. Vėliau eidami Graftono gatve sutikome kelis jūsų klasės draugus. Visi jie varstė mane kaltinančiais žvilgsniais, lyg būtų žinoję apie mane slaptų dalykų.

Be galo sunku buvo parvežti jus namo tą pirmą kartą. Buvo išlieta daugybė ašarų. Jūs norėjote, kad užeičiau į butą puodeliui kavos, tačiau turėjau jums pasakyti nemanąs, jog jūsų motina to norėtų. Pamenu judvi klausiant, ar man neatrodo, kad ji kada nors

persigalvos. Nebuvau tikras, ko jūs iš tiesų klausėte. Nežinojau, ar turite galvoje, kad ji persigalvos ir leis man užeiti, ar kad persigalvos dėl ko nors kito. Taigi tiesiog pasakiau ne, nemanau. Regis, tai buvo atsakymas į visus klausimus.

Vienas epizodas, įstrigęs man į atmintį iš tų laikų: praėjus keliems mėnesiams po teismo dėl globos, ankstų šeštadienio rytą atvažiavau į „Karališkojo laivyno" viešbutį. Kurį laiką vaikštinėjau pirmyn atgal automobilių stovėjimo aikštelėje. Jūs visos pasirodėte po dešimties minučių tuo apdaužytu mažu Fiatu, kurį nusipirko tavo motina. Ji įsispraudė į laisvą vietą tolimajame aikštelės gale, lyg būtų tyčia norėjusi būti kaip įmanoma toliau nuo manęs. Judvi išlipote iš mašinos ir pasukote pas mane tarsi pora įkaičių, kurias tuoj iškeis į šnipą. Įsėdote į mano automobilį ir pabučiavote mane. Greisė nė nepamojavo. Įšoko atgal į Fiatą ir greitai nuvažiavo.

Tą dieną kiekviena jūsų turėjote po sąrašą vadovėlių, tad nuvykome į miestą ir užėję į „Fred Hanna" nupirkome jums knygas. Abi norėjote važiuoti pietauti į „Kapitoną Ameriką". Paskui visi trys pasukome atgal į Būterstauno Fildą, prie „Foseto" cirko. Vieną tos savaitės vakarą važiuodamas pro šalį iš darbo namo buvau nupirkęs bilietus, tačiau visą šeštadienio rytą neprasitariau, nes norėjau padaryti staigmeną. Kai sustojome prie didžiulio kupolo, maniau, kad judvi būsite absoliučiai sužavėtos. Bet, kai pasakiau, kur einame, jūsų veidai persikreipė iš siaubo.

„Tėti, mes jau per didelės cirkui", – pareiškei tu, užrietusi nosį.

„Nejaugi?" – pasakiau.

„Taip."

Atsidusau. „Na, aš taip pat, mažule, jei jau nori žinoti sumautą tiesą."

„Cirkas tik vaikams", – pridūrė Lizi.

Turėjau įvertinti aplinkybes. „Na, ir ką jūs veiktumėt šiandien, jei nebūtumėt su manim?"

Abidvi sujukote ir pasiteiravote, ar tikrai noriu žinoti. Pasakiau taip, žinoma, ir tada jūs pasakėte. Mes vėl nuvažiavome atgal į miestą, į tą vietą, „McGonagle" Onos gatvėje. Buvau girdėjęs, kad

vakarais ten būna gana neramu, bet tą vasarą šeštadieniais ten buvo rengiami pankroko koncertai paaugliams. Lizi pažinojo vieną merginą, dainavusią grupėje („Blitzkriegs“, kiek pamenu – liepiau jai neminėti šio pavadinimo savo motinai), ir judvi norėjote ten užeiti, pažiūrėti jos pasirodymo ir susitikti draugus.

Taigi taip ir padarėme. Stovėjau gale siurbčiodamas drungną kokakolą ir stebėjau jus abi, kaip šokote pasipuošusios geriausiais savo drabužiais pagal kurtinančią „Belinda Bombs“ ir „Blitzkriegs“ muziką. Jaučiausi daugiau nei truputį pasenęs, galiu tau pasakyti, nors ten buvo ir dar keli kiti tėvai, slampinėjantys pakampiais ir bemaž visą laiką spoksantys į savo batus. Kad ir kaip ten būtų, vienu tarpu eidamas iš tualeto išvydau labai keistą dalyką. Ten buvai tu, Meive, ir tamsiame kampe bučiavai kažkokį berniuką. Ne šiaip sau kokį nors berniuką, o berniuką violetine mohikano šukuosena, languota vilnone liemene ir aptemptomis odinėmis kelnėmis, atrodžiusiomis taip, tarsi jas būtų apdraskęs koks pasiutęs šuo. Tai mane nustebino. Būtent tą ir jaučiau, gryniausią nuostabą. Mažoji mūsų Meivė su kažkuo bučiuojasi. Tau buvo tik trylika. Nežinojau, ko ir griebtis. O kai jis uždėjo savo rankas tau ant užpakalio, pamaniau, kad pribėgsiu ir pulsiu garsiai aiškinti, kokia puiki, mano manymu, muzika.

Tai Hju Gormli Džounsas, buvo pasakyta man. Jis taip pat groja grupėje. Anksčiau jo grupė vadinosi „Ispanijos inkvizicija“, bet dabar jie vadinosi „Vatikanas 2“. Labai džiaugiuosi, pasakiau Hju, kad mano dukra turi tokių religingų draugų. Jis nesuprato pokšto. Hju Gormli Džounso kalba, atrodė, tebuvo įvairus mekenimas, kriuksėjimas, dviprasmiškas kosčiojimas ir nesuprantamas gargaliavimas. Nuo jo sklidęs alkoholio tvaikas būtų išvertęs ir kroviką. Po kiek laiko jis nusvirduliavo į šokių aikštelę ir pradėjo kratytis – „pogoing“ tai vadinosi, regis, pasakei tu, o gal „mošing“, – bet tai vis tiek buvo šokis, labiausiai iš visų kada nors matytų panašus į tiesioginį fizinį smurtą. Jis vietoje šokinėjo aukštyn žemyn, pliekdamas rankomis ir trukčiodamas galvą pirmyn atgal, lyg taikytųsi atmušti nematomą kamuolį. Paskui metėsi prie scenos ir pradėjo

gausiai spjaudyti į boso gitaristą. Tai, paaiškinai tu, buvo didelio pripažinimo ženklas.

„Panašiai kaip tos papūgos, Bilsere, – pasakei tu. – Argi ne Pietų Amerikoje gyvena tokios papūgos, kurios poravimosi metu spjaudo viena ant kitos?"

„Taip, meile, – pasakiau tau. – Papūgos ir airiai. Dvi neapsakomai ekspresyvios rūšys."

Paklausiau tavęs, ar šis berniukas tau ką nors reiškia, ir tu prunkštelėjai.

„Aš tik su juo bučiavausi, tėti. Tiesą sakant, manau, kad jis baikštokas."

„Meive, tu dabar jauna moteris. Jau nebe mergytė. Žiūrėk, kokius draugus renkiesi."

Tu atsidusai ir užvertei akis į lubas. „Klausyk, – pasakei, – tik nepradėk man aiškinti apie mėnesines, Bilsere, ir gyvenimą. Visa tai jau girdėjau, mama išūžė visas ausis."

„Aš tik sakau, kad žinau, kokie būna berniukai. Žinai, ne taip jau seniai ir tavo senis buvo berniukas."

„Taip, žinoma, – pasakei tu. – Atgal į Pleistoceno erą."

„Visi mano, kad ir šiais laikais berniukai ir mergaitės tokie pat. Bet taip nėra. Jie kitaip išauklėti."

„Jėzau, tėti, nagi papasakok. Tikrai?"

„Noriu pasakyti, jie kitaip galvoja. Ir kitaip elgiasi."

„Taip, tas prietranka kunigas visa tai pasakojo pernai per Kalėdų apmąstymo valandėlę." Tu piktai šnairuodama suraukei veidą ir pradėjai šlebeduoti, pamėgdžiodama kaimišką tartį. „Žinokit, mergiotės, kad moteriškos yr kaip gelažis, o vyriški – kaip lempelas. Moteriškas įkaitint reik laika, o vyriški tuoj užsideg."

Negalėjau suturėti juoko.

„Šlykštus sukriošęs šunsnukis, – pasakei. – Nė kiek nejuokinga. Kad tu žinotum, kokių dalykų jis mūsų klausdavo per išpažintį."

„Meive", – pasakiau.

„Jis buvo vardu tėvas Denkeris, – pasakei tu. – Visiem sakydavau, kad tai rimuojasi su vienu keiksmu."

„Jėzau, pasaulis truputį pasikeitė nuo tada, kai buvau vaikigalis."

„Taaip, praėjo nemažai laiko, Bilsere, dievaži."

Dabar Hju Gormli Džounsas ir Lizi jau buvo užsilipę ant scenos ir apsikabinę rankomis staugė į mikrofoną. Pasak tavęs, tai buvo daina apie išsigimusią visuomenę. Vos tik tu pradėjai man aiškinti ganėtinai keblų jos tekstą, į sceną pasipylė tiršta kruša alaus skardinių. Tačiau ne tai patraukė mano dėmesį. Mano dėmesį patraukė ir iš tiesų įspūdį padarė tai, kad „Belinda Bombs", apsirengusios tarsi kokiais didžiuliais juodais plastikiniais šiukšlių maišais ir apsiavusios aukštakulniais bateliais, pasišokėdamos ėmė galvomis atmušinėti jas publikai. Nėra ko stebėtis, kad „Reitauno ritmo karaliai" taip niekada ir neiškopė į šlovės viršūnes. Mano laikais mes tiesiog nebuvome tokie pasišventę.

Besibaigiant pirmiesiems metams ar panašiai, mūsų pasimatymai tapo daugmaž pakenčiami, bet ne daugiau. Jūs pasirodydavote prie „Karališkojo laivyno" dešimt minučių pavėlavusios, pereidavote viešbučio automobilių aikštelę, įlipdavote į mano automobilį. Greisė niekada nestabtelėdavo net pasisveikinti, o išrūkdavo kaip įmanydama greičiau. Sumanydavome, ką veikti tas penkias ar šešias valandas, o paskui nuveždavau jus atgal prie viešbučio, kur jus pasiimdavo jūsų motina. Tai tapo mūsų šeštadienių rutina, ir, kaip ir visos rutinos, ko gero, turėjo savo privalumų, net jeigu jų ir nebuvo daug.

Kitas dalykas, tais laikais mane guodęs, buvo tas, kad toks buvau ne vienas. Iš tikrųjų po kiek laiko supratau, kad galiu minioje juos atpažinti, tuos šeštadienio tėvus, į kurių gretas dabar pats įstojau. Nesvarbu, kur beeitume, tu, Lizi ir aš, į užkandines ar ledaines, kino teatrus ar parkus, visur jų būdavo, mažumėlę apšepusių, prastai gulančiomis eilutėmis ir neskustais smakrais, bet vis tiek besistengiančių atrodyti guviai, tų pusamžių vyrų, turinčių vaikų, nuodėmių, prarastų vilčių ir alaus išpūstus pilvus. Atrodė, kad savo praeitį jie velka iš paskos it vaiduoklį ar fizinę naštą. Sakau tai atvirai, aš juos dažnai atpažindavau iš kumptelėjusios eisenos. Ir jie, tie vyrai, atrodydavo susirūpinę ir kalti, kai stengdavosi garsiai

juoktis, pokštauti ir taukšti apie popdainas, apie kurias ničnieko nenutuokė, savo suglumusiems ir išsigandusiems vaikams, kuriems ką tik po kojomis prasivėrė žemė. Netrukus išmokau tų vyrų veiduose atskirti net skirtingos kaltės išraiškas. Vienų kaltė susirangė giliai viduje ir graužė širdį it koks bjaurus mėsėdis kirminas. Kitų kaltė buvo įgavusi užgniaužto pykčio formą. Taip pat buvo ir tokia kaltė, kuri nepalieka nieko, tik keistą pūliuojančią tuštumą akyse. Visas šias išraiškas išmokau atpažinti tomis šeštadienio popietėmis, kurias praleisdavau su jumis. Kartais tomis dienomis, praeidamas pro parduotuvės vitriną ar žvilgtelėjęs į automobilio veidrodėlį, šias išraiškas pastebėdavau savo paties veide.

Kartais net manydavau – nors tai galėjo būti tik mano vaizduotės padarinys – kad visi tie vyrai taip pat mane atpažįsta, tarsi moraliniu radaru gali susekti mane, kad persimesdavome supratingais žvilgsniais prasilenkdami vieni su kitais, pusamžiai vyrai pankroko muzikos parduotuvėje ar šurmulingame moteriškų drabužių skyriuje, it karo vėliavomis nešini drabužių glėbiais. Tie žvilgsniai man tarsi bylojo apie kažką, ką žinojome ir kas iš esmės padeda ištverti; buvau dėkingas ir už tiek mažai ar tiek daug.

Netrukus pradėjau įsivaizduoti, kad galiu pastebėti ir vaikus, išsiskyrusių tėvų vaikus. Tai buvo vaikai su daugybe dovanų ir didžiuliais pirkinių krepšiais; jie būdavo apsikrovę kompiuteriniais žaidimais ir brangiais žaislais, kas savaitę kaip Kalėdų savaitę. Tada supratau, kad taip elgiasi būtent išsiskyrę tėvai – perka savo vaikams dovanas. Į tokią padėtį pakliuvę vyrai labai įgunda pirkti dovanas. Tai tylus būdas atsiprašyti, manau, ir pasakyti kitus dalykus, kuriuos nelengva būtų ištarti žodžiais, arba net dalykus, apskritai žodžiais neišsakomus. Būtent taip ir pats kurį laiką elgiausi, kol vieną savaitę Greisė man parašė, brūkštelėjo trumpą raštelį, kad nenorinti, jog mergaitės būtų paikinamos. Ji suprantanti, kad noriu būti dosnus, rašė ji, bet mergaitės turės išmokti užsidirbti tai, ko trokšta. Raštelis buvo parašytas ant vardinio popieriaus lapo. Pastebėjau, kad jame atspausdinta jos mergautinė pavardė. Ji vėl buvo Greisė Lorens.

Vieną naktį, maždaug tuo metu, kai tau turėjo sukakti keturiolika, mane pažadino beldimas į duris. Kai jau leidausi laiptais žemyn, beldimas vėl pasigirdo, šį kartą daug garsiau; atrodė, lyg kažkas būtų spardęs duris. Priebutyje buvo tamsu, pamenu, neseniai buvo perdegusios lemputės, o aš taip ir neprisirengiau jų pakeisti. Beldimas dar kartą nuaidėjo per visą namą. Pažvelgiau į savo laikrodį. Buvo jau po keturių ryto. Užbėgau laiptais aukštyn ir susiradau seną žibintuvėlį. Tada lėtai nusileidau ir pašviečiau pro stiklinius panelius šalia pagrindinio įėjimo. Ten nieko nebuvo.

Išgirdau žingsnius, skubiai nutrepsenančius aplink namą, ir kaip klaksi šoniniai varteliai vis mėginant juos atidaryti. Dabar išsigandau. Matyt, varteliai buvo užrakinti, nes išgirdau, kaip kažkas juos perlipo, o paskui kitoje pusėje sugurgždėjo, kai į žvyrą dunkstelėjo kojos.

Nuėjau į virtuvę ir stovėjau tamsoje žvelgdamas pro langą. Kelias akimirkas nieko negalėjau įžiūrėti, o tada, staiga, štai, tamsa nusėlino juoduojantis siluetas. Jis artėjo takeliu iki pat užpakalinių durų. Sujudėjo rankena. Vėl pasigirdo garsus beldimas, tada išgirdau kelis gilius atodūsius. Apsidairiau po virtuvę ko nors aštraus.

„Tėti", – šūktelėjo balsas.

Jutau plūstelėjusį adrenaliną, kai atidariau užpakalines duris, kad tave įleisčiau. Tavo akys juodavo nuo tušo, tu verkei. Pirmiausia man dingtelėjo siaubinga mintis, kad tave kas nors užpuolė ar kitaip pasikėsino. Tu įpuolei į virtuvę lemendama kažką ir apsikabinai mane. Pasodinau tave ir suspaudžiau glėbyje.

Po valandžiukės viską iškamantinėjau. Susivaidijai su savo motina, pasakojai tu, tad dabar nusprendei, kad nori atsikraustyti gyventi su manimi.

Galėjo būti, kad pratrūkau juoktis ir pasakiau, kad tai kvailystė. Tačiau tada tu pradėjai inkšti ir tampyti mane už rankovės.

„Prašau, tėveli, – sakei tu, – prašau. Nevaryk manęs."

Tuokart tiesiog pritrūkau jėgų tau atsispirti.

„Nebūk kvailutė, meile, – pasakiau tau. – Esi čia visuomet laukiama, pati žinai. Kam, po galais, turėčiau tave varyti? Žinoma,

visuomet džiaugiuosi tave matydamas. Nors norėčiau, kad tai būtų ne auštant, Meive."

Išviriau tau arbatos, užtepiau sumuštinį ir mudu truputį pasėdėjome virtuvėje tiesiog šnekučiuodamiesi. Pamenu nustėrau, kai tu balsu pasidomėjai, ar namuose nėra ko išgerti; tu norėjai išgerti. Pasakiau ne, išgerti nėra ko, ir iš pradžių tu manimi nepatikėjai. Paklausei, o kaip visi tie gėrimai, kuriuos aš išslapstydavau po visą namą, ir tada sumišau, nes jokiais būdais neįsivaizdavau, kad tu apie tai žinojai. Bet tu nusijuokei ir pasakei žinojusi, iš tikrųjų judvi su Lizi dažnai nugerdavote ketvirtį butelio mano degtinės, o paskui pripildavote į jį vandens. „Ir dėl to negali man reikšti jokių pretenzijų, – pasakei tu. – Galų gale, Bilsere, galbūt tai kelis kartus išgelbėjo tau kailį."

Tavo motina sutikusi vyrą, pasakei. Ji lankiusi „Al-Anon", alkoholikų šeimų rėmimo grupę. Nustebau tai išgirdęs, man tai buvo naujiena. Bet Greisė kurį laiką vaikščiojo į tuos susirinkimus, daugiau ar mažiau nuo tos savaitės, kai išsikraustė iš Dolkio, tikriausiai viename tų susirinkimų ir susipažino su vyru, kurio žmona buvo alkoholikė. „Kaip tu, tėti." Ji pradėjusi su juo bendrauti, jiedu kelis kartus nuėję į kiną. Tu manei, kad kokį kartą jie galėję nueiti net pavakarieniauti.

Nustebau, kad mane užplūdo pavydo banga. Betgi dabar, pasakiau sau, nebeturiu jokios teisės į tokius jausmus.

„Na, susitikti pavalgyti nėra joks nusikaltimas, – pasakiau. – Tavo motinai reikia draugijos, štai ir viskas. Ji labai visuomeniškas žmogus. Kaip tu."

„Grįžau šiandien namo, ir jis buvo mūsų bute."

„Paklausyk, Meive..."

„Ir jis bučiavo ją ant sofos. Jis buvo uždėjęs savo ranką tiesiog jai ant krūties. Ir jis pasiliko nakčiai, tėti."

Tada pasakiau tau, kad, mano manymu, būtų geriau, jei apie visa tai pasikalbėtume rytą. Tu pasakei, kad nėra apie ką kalbėtis, tu jau viską apsvarstei, tu gyvensi su manimi, o Lizi gali pasilikti su Greise. Bus kur kas teisingiau, pasakei tu, jei kiekvienas mūsų tu-

rės po vieną jūsų. Tu apie tai galvojai jau amžius. Tiesiog neteisinga, kad aš čia pats vienas gyvenu šitame name.

Tuo metu buvo jau beveik penkios valandos, taigi paklojau lovą senajame tavo kambaryje ir priverčiau tave eiti gulti. Palaukiau, kol įsitikinau, kad tu miegi, tada parašiau tau raštelį, kad dėl nieko nesijaudintum, ir prismeigiau prie tavo durų. Užsimečiau kažkokius drabužius, sėdau į automobilį ir nuvažiavau pas tavo motiną.

Kai paskambinau į duris, praėjo kelios akimirkos, kol vidaus ryšiu pasigirdo jos balsas, nuskambėjęs labai piktai. Ji ištarė tavo vardą. Pasakiau jai, ne, tai aš. Nustebusi ji mane įleido. Pakilau liftu. Buto duris atidarė apgailėtinas ilgšis ištįsusiu veidu ir dryžuota pižama. Jis buvo aukštesnis už mane ir dešimčia metų jaunesnis. Jo veidas buvo keistai įdubęs, lyg jis ką tik būtų mėginęs galva atmušti kamuolį, kuris, pasirodo, buvo cementinis. Pasakiau jam savo vardą ir kad esu Meivės tėvas. Jis linktelėjo ir pasakė žinąs, kas esu. Iš to, kaip jis tai ištarė, tapo aišku, kad nesu laukiamas. Jis įleido mane vidun daugiau neprataręs nė žodžio.

Mažoje tvarkingoje svetainėje ant sofos pasirėmusi rankomis galvą sėdėjo tavo motina. Ji vilkėjo naktinius marškinius. Ant grindų stovėjo butelis raudonojo vyno ir dvi taurės. Kai ji į mane pažvelgė, jos veide atsispindėjo baimė.

„Tik nesakyk, kad tai Meivė, – pratarė ji. – Jėzau, Bili, tik nesakyk, kad kas nors atsitiko."

Ne, pasakiau jai, tau viskas gerai.

„Tai kurgi ji?"

„Ji pas mane, – pasakiau. – Mano namuose."

„Ką? Dolkyje?"

„Ne, Greise, – pasakiau aš. – Marse. Kur dar, po velnių, jei ne Dolkyje? Aš vos nepritrenkiau jos prieš valandą. Išgirdau, kaip ji slampinėja aplink namą. Pamaniau, kad koks plėšikas."

Ji pašoko ir išbėgo iš kambario. Galva-į-kamuolį tylėdamas sėdėjo ir spoksojo į židinį degtuku rakinėdamas dantis. Po minutės Greisė įlėkė atgal, apsiavusi sportbačius ir užsimetusi ant naktinių marškinių lietpaltį. Paklausiau, ką ji sau mananti daryti.

„Ji turi grįžti namo, – pasakė ji ir pasisuko į jį. – Filai, tu gali mane pavėžėti jos pasiimti."

„Aš girtas, brangute", – tarė jis.

„Na, tada važiuoju pati."

„Greise, – pasakiau, – Šiandien duok jai ramybę. Viskas."

„Šiandien ji grįš namo, – pasakė ji. – Jos namai čia."

Sugriebiau ją už rankos neleisdamas išeiti. „Ji miega, – pasakiau aš. – O tu išgėrusi. Tu negali vairuoti."

„Patrauk nuo manęs rankas, Bili."

„Šiandien tu jos nepasiimsi, Greise. Aš to neleisiu, sakau tau."

„Laikai, kai galėjai man įsakinėti, seniai praėjo, Bili."

Išsižiojau ir paleidau gerklę. „Tu jos nepasiimsi, Greise. Baigta. Negi iš tikrųjų bent sekundę patikėjai, kad leisiu tau tai padaryti? Negi nesupranti, kad nė už ką pasaulyje to neleisiu, Greise?"

Ji užsimojo trenkti man per veidą, bet aš sugriebiau ją už riešų ir stumtelėjau nuo savęs. Tada priėjo tas vyras ir uždėjo savo rankas ant manosios. Atsigręžiau į jį. Jis buvo išbalęs ir labai susinervinęs. Lūpos suskeldėjusios, mažos akys apsiblaususios ir sudrėkusios. Įsmeigiau žvilgsnį į jo rankas.

„Skaičiuoju iki penkių, – pasakiau jam ramiai. – Jei nepaleisi, kol suskaičiuosiu, nusuksiu tau suknistą makaulę, Filai."

„Nenoriu nemalonumų", – pasakė jis.

„Sumalsiu tave negyvai, po velnių, Filai, prisiekiu, jei nepatrauksi rankų po penkių sekundžių."

Jis atitraukė rankas.

„Ačiū, Filai", – pasakiau.

Tavo motina buvo vėl atsisėdusi ant sofos ir verkė. „Galėsime dar pasikalbėti apie tai, – pasakiau jai. – Aš čia atvažiavau ne scenų kelti, apgailestauju. Tik maniau, kad turėtum žinoti, jog jai nieko neatsitiko. Dabar važiuoju namo. Labanakt."

„Tu šlykštus šunsnukis", – pasakė ji.

„Taip, labanakt, Greise. Ir paklausyk, dar kartą dėkoju už visą paramą."

Tavo motina buvo labai gera ir maloni, leidusi tau pasilikti pas mane. Dėl to visuomet ja žavėjausi. Puikiausiai žinau, ką reiškia gyventi be savo vaikų, jai tai negalėjo būti lengva. Tačiau ji žinojo, kad tu nelaiminga, ir, be to, žinojo, kad myli senąjį namą bemaž taip, kaip Lizi jo nekenčia. Ji neatsisakanti globos teisės, pasakė ji, bet tu gali pamėginti kurį laiką pabūti su manimi Glen Bolkene. Tačiau už tai ji paprašė manęs, kad daugiau nesivežiočiau į namą Lizi. Ji pasakė man, kad Lizi sapnuoja naktimis košmarus apie namą ir nenori daugiau jo matyti.

Kai susitarėme, kad tu grįžti, pamaniau, kad viskas pamažėle apsiramins. Tačiau klydau. Šiaip ar taip, tu buvai sunkaus amžiaus. Lyg būtų koks nors lengvas amžius. Galbūt elgiausi su tavimi per griežtai, nežinau. Matyt, suvokiau, kad jei prisivirsi nemalonumų, tavo motina tą pačią minutę nuvilks mane į teismą. Tačiau tau tai nerūpėjo. Atrodė, kad nemalonumai tau patinka. Neilgai trukus paaiškėjo, kad tu jų ieškote ieškai.

Džiugi parsibelsdavai šeštadienio popietę iš miesto, išsiterliojusi baltu arba geltonu makiažu, storais juodais trikampiais išsipaišiusi akis, juodais lūpdažiais išdažyta burna atrodė it randas, plaukai tirštai sutepti želė arba putomis. Niekaip nepajėgiau suprasti, kodėl norėjai taip su savimi elgtis. Bardavomės dėl to, bet tu niekada neklausydavai. Sakiau, kad esi dar nesubrendusi, kad tau dar derėtų žaisti, kaip ir pritinka vaikui. „Man jau keturiolika, – sakydavai tu. – *Keturiolika*. Galiu daryti, kas man patinka, tu, fašiste."

Tikriausiai pirmiausia, kad liautumeisi, pradėjau tave papirkinėti. Nusitempdavau į miestą ir pirkdavau brangius, padorius drabužius, bet tu atsisakydavai juos vilkėti. Įsiveržđavau į tavo kambarį ir išmesdavau visus dažus, kokius tik rasdavau. Tu liedavai ant manęs savo įniršį ir kaltindavai, kad kišuosi į tavo privatumą, bet man tai buvo nė motais, nenorėjau, kad mano paauglė dukra atrodytų nelyginant prasčiausia komančių vadala. Tu sakydavai, kad galiu išmesti tavo drabužius ir kosmetiką, jei noriu, nesvarbu, tu gausi kitų. Perspėjau negrasinti man, nurodžiau, kad tai mano namai ir privalai daryti, kaip liepiu, kol čia gyveni.

„Ak, kaip baisu, – nusišaipei tu. – Tėvelio diktatūra."

Stypdama į ūgį, ėmei labiau slapukauti. Aš klausdavau, kur susirengei, tu atsakydavai: „Išeinu", – jei apskritai teikdavaisi atsakyti. Tada klausdavau: „Išeini kur?" – o tu tik taip siutinamai gūžtelėdavai pečiais ir giliai atsidūsėdavai: „Tiesiog einu", arba „Niekur". Jei man pristigdavo proto liautis ir aš pradėdavau balsu teirautis, su kuo tu būsi, tu atsakydavai: „Su niekuo", o jei aš vis tiek neatstodavau: „*Tu* nepažįsti". Tarytum žaidėme kokį žaidimą, frustracijos katekizmą.

Tu ir į mokyklą pradėjai vilktis savo keistuosius drabužius, kol vieną kartą vienuolė vadovė pasišaukė mane ir pareiškė, kad reikia kažką daryti. Yra uniforma, sakė ji, galų gale čia ne koks nors darbininkų klasės rajonas, čia Dolkis. Pasakiau jai, kad pats esu kilęs iš darbininkų klasės rojono, jei ji nieko prieš. Ne, tarė ji, dėl to jai mažiausiai skauda galvą. Bet vis tiek čia yra Dolkis. Ir vis tiek uniforma privaloma.

Neseniai tu atėjai į mokyklą apsivilkusi pižamą, pasakė man vienuolė. Kai tau buvo liepta tučtuojau eiti namo ir persirengti, tu paklausei. Grįžai į klasę po pusantros valandos, apsivilkusi kitą pižamą. Taip tęstis tiesiog nebegali.

Liepiau tau vilkėti uniformą, ir kurį laiką tu ją vilkėjai, nors ir nenoriai. Bet paskui pastebėjau, kad tu moki ją pakeisti. Į penkiasdešimt svarų kainuojančio švarkelio, kurį puošė mokyklos emblema, atlapus eilutę po eilutės prismaigstei metalinių ženklelių, smeigtukų su galvutėmis, grandinėlės gabalėlių; žvangindavai po visą namą it nakviša viduramžių riteris. Vieną rytą tu išėjai į mokyklą užsirišusi ant rankos raištį su svastika ir kategoriškai atsisakei jį nusirišti. Kilo skandalas, vieną vargšę vienuolę kone teko vežti į ligoninę. Turėjau atsiprašyti iš darbo, anksti grįžti namo ir kaip reikiant atskaityti tau paskaitą apie kai kuriuos svarbesnius tavo šeimos istorijos dalykus. Tu prasėdėjai žiaumodama kramtomąją gumą, pūsdama burbulus ir spoksodama į sieną. Tą pačią naktį aptikau tave virtuvėje sodo žirklėmis mėginančią keliais coliais patrumpinti savo mokyklinį sijoną.

Neilgai trukus vieną sekmadienio rytą buvau išėjęs į sodą ir žiūrėjau į paukščius, kai pastebėjau, kad senosios arklidės durys atlapos. Įėjęs radau krūvas drabužių, plokštelių, brangių meno knygų, makiažo dėžučių, visa buvo naujutėlaičiai daiktai. Susukta į gumulą ant grindų voliojosi vakarinė raudonos odos suknelė su dar nenuplėšta kainos etikete: ji kainavo daugiau, nei aš uždirbdavau per savaitę. Viską sunešiau į namą – užėmė kone valandą – ir tiesiog palikau sumetęs ant svetainės grindų. Namo iš miesto grįžai su drauge, Džozefina Rajan, ta pasileidusia maža akiplėša iš Monkstauno fermos, kuri rūkė mano akivaizdoje. Liepiau jai eiti namo ir paklausiau tavęs apie tuos daiktus, kuriuos radau arklidėje. Iš pradžių tu apsimetei, kad nesupranti, apie ką kalbu. Nuvedžiau tave į svetainę ir parodžiau visą tą krūvą. Tu kategoriškai neigei ką nors žinanti apie tuos vogtus daiktus, buvai nepalaužiama, prisiekinėjai ir dievažijaisi, tai mane tiesiog išvarė iš proto. Mano kantrybė trūko, ko gero, kaip niekada anksčiau iki tol nebuvo atsitikę. Įtūžau ant tavęs, meile, tikrai įtūžau. Negalėjau patikėti, kad gali man šitaip meluoti. Perspėjau tave, kad turėsiu paskambinti Greisei ir paprašyti, kad ji nedelsdama atvyktų visko išsiaiškinti. Tu meldei manęs to nedaryti. Prisipažinai, kad kartu su draugužiais laisvalaikį leidžiate Dan Lierio prekybos centre, lenktyniaudami, kas drąsiau pavogs. Tai buvo tarsi toks žaidimas pažiūrėti, kuris iš jūsų ryšis įžūlesnei vagystei; Džozefina Rajan kartą sugebėjo tiesiai iš parduotuvės nuvaryti naują dviratį. Prisiekiu, iki šiol nežinau, kaip susivaldžiau tau netrenkęs. Kriokiau ir maurojau, kol užkimau, esu tikras, kad žodžių per daug nerinkau. Išklojau tau apie Šonio brolį Frenką, kuris būdamas penkiolikos pavogė svarą sviesto, buvo išsiųstas į Leterfrek Borstalą ir baigė butų plėšimu.

Tu suvartaliojai akimis. „Na, ir vėl prasideda, – atsidūsėjai. – Gyvenimas proletariškame Dubline."

Įspėjau tave verčiau paklausyti, kas sakoma, kitaip visą mėnesį negausi kišenpinigių.

„Man nusispjaut į sumautą Šonio brolį Frenką, – suklykei tu, – lygiai taip pat, kaip ir tau, tai geriau neapsimetinėk."

„Vienintelė priežastis, dėl ko neatitiesdamas kupros plušu nuo ryto iki vakaro, tai kad tau nereikėtų vogti. Nejaugi taip sunku įsidėti tai sau į galvą, Meive? Užaugau apskritai nieko neturėdamas, bet mes nė vienas nevogėme."

Tavo išraiška tuomet man priminė Greisę. Tu pažadėjai, kad daugiau taip niekada nebedarysi.

Netrukus po to leidau tau surengti vakarėlį. Tu įkalbėjai mane eiti pas Džimį ir ten pernakvoti. Ateis Lizi, sakei. Lizi prižiūrės, kad nekiltų jokių problemų. Pasakiau tau, kad stebiuosi, jog ateis Lizi, nes ji sakiusi savo motinai, kad nebenorinti daugiau lankytis šiame name. Tačiau tu prisiekei, kad tai tiesa. Kai kitą rytą grįžau namo, braidžiodamas po aukštą žolę palei galinę sieną radau sargių pakelį. Atidaręs jį pamačiau, kad kokių trijų ar keturių trūksta. Įsiveržiau į tavo kambarį ir atplėšiau užuolaidas.

Jau kelis mėnesius nebuvau užsukęs į tavo kambarį. Atrodė, lyg jame būtų apsigyvenęs koks pasiutęs žvėris. Per drabužių krūvas nesimatė nė colio kilimo. Vidinė durų pusė buvo ištepliota plačiomis juodų ir raudonų blizgančių dažų dryžėmis. Ant lubų storu žaliu žymikliu buvo iškeverzoti žodžiai „Jeitsas mirė". Tvokstelėjo smilkalų ir nešvarių kojinių smarvė. Ant spintelės šalia tavo lovos stovėjo stiklainis rudo vandens, kuriame dvokė daugybė cigarečių nuorūkų. Palangė buvo nukrauta alaus skardinėmis. Sienos padengtos 12 colių skersmens plokštelėmis, aptirpusiais ir išsiraičiusiais kraštais. Kai jas išvydau, apmaudas suėmė dar labiau. Negalėjau patikėti, kad galima šitaip elgtis su plokštelėmis.

Numečiau pakelį prezervatyvų ant lovos.

„Kas, tavo manymu, čia yra?" – surikau.

Tu nusižiovavai. „Gumytės?"

„Kokia tu gudruolė, Meive, ką? Jei būtum nors pusę tiek gudri mokykloje, seniai būtum visus pranokusi. Jie tavo?"

Nieko neatsakei, tik apsivertei ant kito šono ir nusisukai į sieną.

„Labai tavimi nusivyliau", – pasakiau.

„Na, argi tu nesidžiaugi, kad jais pasinaudojau? Ir man neatsitiko taip, kaip mamai?"

„Ką tai turėtų reikšti?“

Tu prunkštelėjai. „Puikiai žinai.“

„Nežinau.“

„Velnioniškai gerai žinai. Mama – ištvirkusi kekšė.“

„Kaip tu drįsti šitaip sakyti apie savo motiną?“

„Girdėjau tave tai darant pakankamai dažnai, – sušukai tu. – Savo metu ne vieną švelnų žodelį esi jai pasakęs. Gal jau pamiršai. Kaip pamiršti viską, kas tau neparanku.“

„Būni tikra pasiutusi kalytė, kai nori.“

„Ak, žinau žinau žinau. Visai kaip mamytė.“

„Teisingai, meile. Visai kaip ji.“

„Taaip, klausyk, geriau pakeisk sušiktą plokštelę, Bilsere, gerai?“

„Tu tokia į ją panaši, kad nesuprantu, kodėl tau neišsinešdinus atgal pas ją?“

Atsisėdai lovoje degančiomis akimis. „Gerai tave prisimenu, – sustūgai tu. – Dieve, nemanyk, kad ne. Atsimenu, į ką būdavai panašus, tą suknistą tavo būklę. Kas, po velnių, manai esąs, kad man pamokslautum?“

„Aš tavo tėvas, štai kas.“

„Ar tikrai? Iš kur gali žinoti?“

„Žinau, kaip žinau, kad tu – mergaitė, – pasakiau tada tau. – Kitaip paimčiau tau prakeiktą diržą.“

„Žinoma, nagi, tegul tavęs tai nesulaiko. Kaip nesulaikydavo ir prieš ją.“

„Nesu nė pirštu palietęs tavo motinos, tai niekingas melas.“

„Puiku, puiku, tu jos nemušdavai. Tai ko tu dabar nori – medalio už tai, kad buvai tobulas sušiktas vyras? Tėveli, brangusis?“

Išėjau iš tavo kambario virdamas iš įtūžio, ir ilgam išvažiavau.

Po kelių dienų vieną vakarą pusiau snūduriavau, kai į miegamojo duris pabeldei tu ir įėjai nešina puodeliu arbatos man. Tu prisėdai ant lovos krašto ir mudu kiek pasišnekučiavome. Atsiprašei už tai, kas atsitiko; aš irgi. Sutarėme dar kartą pamėginti. Užsimečiau chalatą ir mudu drauge nulipome žemyn į virtuvę, kur ant

kitos voko pusės surašėme kai kurias taisykles. Tu nesivedžiosi draugų manęs neįspėjusi, aš, netekęs kantrybės, nepulsiu ant tavęs rėkti. Tu nemeluosi man, o aš nemeluosiu tau. Leisiu tau vieną kartą per savaitę nakvoti pas draugę, jei nuolat susitvarkysi savo kambarį ir jei tiksliai žinosiu, kur esi. Ir mudu abu – tai buvo tavo mintis – abu nuo šiol stengsimės žiūrėti savo kalbos.

„Nes kartais tavo sumauta kalba siaubinga, Bilsere, – pasakei. – Tu man rodai žiauriai blogą pavyzdį."

Maždaug tada ėmė krikti mano reikalai darbe: supratau, kad tiesiog nebegaliu leistis į keliones ir taip dažnai būti išvykęs, kaip senais laikais. Pradėjau anksti grįžti namo, kad būčiau, kai tu pareini iš mokyklos. Dėl to mano uždarbis dažnai gerokai smuktelėdavo, tačiau ir taip, kai atiduodavau mėnesio įmokas Greisei, retai kada atlikdavo kokių pinigų. Mudviejų barniai, žinoma, nesiliovė per vieną dieną; taip pat gali žinoti, meile, kad iš tiesų dažnai tikrai pamanydavau, jog tau bus geriau grįžti pas savo motiną. Tačiau galop viskas mažumėlę nurimo. Kai vėl pradėjai mokykloje vaidinti, tapai tarsi kita mergaitė. Kartais atrasdavau tave tiesiog skaitančią knygą arba ruošiančią namų darbus. Judviejų santykiai su motina šiek tiek pasitaisė. Dabar manau, kad tu net laukdavai savaitgalio, kad pamatytum ją.

Mudu su Greise po truputį vėl pradėjome kalbėtis. Kartais šeštadieniais atvežusi prie viešbučio Lizi ir prieš nuvažiuodama su tavimi, ji sustodavo minutėlę šnektelėti. Vieną rytą tu pasiūlei, kad visi keturi kartu galėtume užeiti į viešbutį ir išgerti kavos. Nieko ypatinga, bet vis jau šis tas. Nuo tos dienos sutarėme su tavo motina, kad liausimės bendravę vien per advokatus: ji paskambins man namo, kai tik iškils kokių nors problemų. Ji aiškiai leido suprasti, kad ir mano skambučiai laukiami, nors nemanau, kad bent kartą būčiau taip padaręs be jokios būtinybės. Mudu pradėjome susitikinėti kartą per mėnesį, aš įteikdavau jai išlaikymo čekį užuot išsiuntęs jį paštu. Drauge nuėjome į kelis mokytojų sukviestus tėvų susirinkimus ir į vieną mokyklos spektaklį, kuriame tu vaidinai. Kai Filas Nevykėlis išgaravo į Angliją, buvo net trumpas laikotar-

pis, kai kokį savaitgalio vakarą nueidavome pavakarieniauti ir pasikalbėti apie tave ir Lizi. Tai irgi buvo, galima sakyti, šiokia tokia pažanga.

Apie vieną tokį vakarą tu turėtum žinoti. Buvai išvažiavusi su klase į Stratfordą, o mes su tavo motina buvome spektaklyje „Gate" teatre, o paskui nuėjome pavakarieniauti į „La Stampa". Mes smagiai pasikalbėjome – manyčiau, daugiausia kalbėjomės apie Lizi planus stoti į meno koledžą, o gal apie tavuosius tęsti mokslus Dublino universitete. Laikas bėgo nepastebimai. Kai atitokome, pamatėme, kad likome paskutiniai restorano klientai. Padavėjai krovė ant stalų kėdes ir įjungė šviesas. Buvo laikas namo.

Kažkodėl tą vakarą mudu abu važiavome tavo motinos automobiliu. Kai ji pamėtėjo mane į Dolkį, pakviečiau ją į namus puodeliui arbatos. Žinoma, iš pradžių ji nenorėjo užeiti, bet galiausiai įkalbėjau ją. Sakiau, jog žinau, kaip ji mylėjo tą namą ir nenoriu, kad manytų, jog niekada nebegalės vėl į jį įkelti kojos; jei jau norime pasistengti dėl tavęs ir Lizi, tai galėtų būti puiki pradžia.

Vaikštinėdama po namą ji, atrodė, jautėsi nesmagiai; pirmiausia nenorėjo nusivilkti palto. Svetainėje pamėginau pajuokauti dėl netvarkos, – po šitiek metų pagaliau buvau pasisamdęs statybininkus ir pradėjęs šį bei tą remontuoti, – bet ji nesijuokė. Ji žiūrėjo į paveikslus ant sienų, lyg niekuomet anksčiau nebūtų jų regėjusi. Ant televizoriaus laikiau seną tavo ir Lizi nuotrauką, kurioje judvi buvote Helovyno kostiumais – arabiškais galvos apdangalais ir juokingais akį rėžiančiais rožiniais kailinukais. Ji paėmė ją ir ilgai žiūrėjo, plaštaka braukdama nuo stiklo dulkes. Pamenu, kad tada užlipau laiptais į tualetą, o kai grįžau, radau ją vis dar tebežiūrinčią į nuotrauką.

Išviriau arbatos ir mudu išėjome pasivaikščioti į sodą. Jis buvo sujauktas, nes statybininkai iki pat galinės sienos buvo iškasę ilgą, gilų drenažo griovį ir dar nepastatę paukštidės, kurios plokštės voliojosi supakuotos po obelimi. Ji pasižiūrėjo į paukštidės nuotrauką ant vienos dėžės šono ir nusišaipė, kad ji primena kalėjimo kamerą. Laikraščiai rašė, kad tą naktį pasirodys kometa – tikriau,

žvaigždžių lietus – bet dangus buvo pernelyg šviesus ir nieko nesimatė. Mes vaikštinėjome ir kalbėjomės apie augalus. Matyt, buvo vasara, nes sodas buvo prižėlęs laukinių gėlių. Mudu šnekučiavomės apie gėlių vardus, kokie jie gražūs: sidabražolė ir viržis, katilėlis ir laukinė orchidėja, našlaitė, lanksva, snaputis, skaistenis. Pasakiau jai, kad norėčiau sau tokio darbo, būti žmogumi, kuris išgalvoja pavadinimus laukinėms gėlėms. Ji nusijuokė.

„Čia taip miela ir tylu, – tarė ji. – Galėtum pamanyti, kad esi kaime."

„Taip, – pasakiau. – Gyventojų asociacija galiausiai sustabdė galinio sklypo pardavimą."

„Ten, kur mes gyvename, taip ankšta, – pasakė ji. – Jei užstaugtum, visi kaimynai išgirstų. Visai ne taip, kaip čia."

„Na, dabar čia nebestūgaujama tiek, kiek anksčiau, – pasakiau.

Ji apsidairė. „Nesuprantu, kaip randi laiko taip gerai prižiūrėti sodą, ypač dabar, kai apsigyveno panelė Meivė. Aš, kai tik nusiperku kokį vazonėlį, būtinai tuojau sudūžta."

„Labai gaila, bet turiu prisipažinti, kad tai visai ne aš. Kartą per dvi savaites čia ateina vienas tų čigonų iš galinio lauko. Nė velnio nenuraukia apie sodininkystę, vargšas vyrukas, bet jam reikia pinigų. Turi išmaitinti vaikus."

Ji ištiesė ranką ir brūkštelėjo per gražų aukštą vijoklinį papartį, apsivijusį aplink obels kamieną, per storus jo lapus, įsikibusius į žievę. „Tu toks kilniaširdis, Bili", – sumurmėjo ji.

„Visai ne, – pasakiau. – Patikėk, kaip reikiant duodu jam velnių, kai to nusipelno."

„Taip, – tarė ji, – būtent toks. Tai labai mielas tavo bruožas."

Tada ji atsigręžė ir įsmeigė į mane akis.

„Jėzau, Bili, – sušnabždėjo, – kas mums atsitiko?"

Suglumau. „Maniau, tu žinai", – pasakiau jai.

„O vis dėlto būta ir gerų laikų, ar ne?"

Linktelėjau. „Taip, būta."

„Labiausiai pasiilgstu pokalbių su tavimi", – pasakė ji.

„Na, aš taip pat to ilgiuosi, Greise", – pasakiau.

Mudu stovėjome labai arti vienas kito. Ji vilkėjo tamsią šilkinę suknelę trumpomis rankovėmis, ir aš mačiau mažus baltus plaukelius ant jos rankų. Ji vėl pasižiūrėjo į gėles. Pajutau, kaip ištiesiu ranką ir suimu jos pirštus savaisiais.

„Nereikia, Bili", – tarė ji, bet nors ir nusigręžė, savo rankos neištraukė. Kita ranka paliečiau jos veidą.

Tavo motina vėl atsisuko ir pažvelgė man į akis. Pradėjau ją bučiuoti. Būtų ne visai sąžininga, jei sakyčiau, kad negalėjau liautis. Tačiau aš nenorėjau liautis. Ji man atsakė labai švelniu bučiniu. Pamenu lietęs jos plaukus, saldaus vyno dvelksmą nuo jos plaukų. Mes dar kelias minutes bučiavomės. Tada ji atsitraukė nuo manęs ir pradėjo vaikštinėti pirmyn atgal po sodą, sunėrusi rankas, trindama kaklą. Iš nerimo ji atrodė tokia silpna. Jau ketinau pasakyti, kad viskas gerai, kad ji nesijaudintų ir kad aš atsiprašau šitaip drįsęs ją liesti, kai ji vėl prisiartino, apkabino mane ir labai stipriai pabučiavo į lūpas.

Mes užlipome laiptais į senąjį savo miegamąjį, kuriame nusirengėme kai kuriuos drabužius ir vėl kurį laiką bučiavomės. Netrukus ji paprašė, kad išjungčiau šviesą, ir aš tai padariau. Tamsoje girdėjau, kaip ji nusirengė likusius drabužius. Ji paprašė, kad ir aš nusirengčiau. Kelias akimirkas glebėsčiavomės, aš drebėjau. Ji paklausė, ar kas nors kitas yra buvęs šioje lovoje su manimi, ir aš pasakiau – ne, niekas, ir tai buvo tiesa. Palindome po paklodėmis ir labai švelniai pasimylėjome. Pamenu, – ir tu taip pat gali tai žinoti, meile, – kad paskui mudu labai ilgai tiesiog gulėjome tamsoje apsikabinę vienas kitą ir verkėme.

Kitą rytą, kai prabudau, tavo motinos nebebuvo. Ant stalelio prie lovos ji buvo palikusi vieną auskarą. Aš jį išmečiau.

Daugiau tai niekada nebepasikartojo. Mažiau nei po metų ji buvo mirusi.

Vienuoliktas skyrius

1994 metų liepos 1 dieną, pirmadienį, septintą valandą vakaro išėjau iš namų, nuvažiavau į Dan Lierį, pasistačiau automobilį Marin Roude, prie pat įėjimo į „Karališkojo laivyno" viešbutį, kaip sutarėme su pienininku, ir atsisėdau laukti. Žinojau, kokio žmogaus turiu dairytis. Mano draugas bus apie dvidešimt penkerių metų, vilkės aptemptus juodus džinsus ir išsipūtusią „Chicago Bulls" striukę, kresnas vyrukas, surėstas it kultūristas, išmankštintais raumenimis ir nuskusta galva.

Deja, toks aprašymas tiko apytiksliai pusei Dan Lierio piliečių, sutinkamų bet kuriuo paros metu, bent jau tą vakarą taip atrodė. Tarsi uoste ką tik būtų išsilaipinęs visas desantas pasipūtėliu [illegible]onacių. Kelis sykius jau ketinau dukart pasignalizuoti, kaip sutarta, ar net atvėręs automobilio dureles draugingai šūktelėti kokį nors praeinantį psichopatišką degeneratą, kai paskutinę minutę susigriebdavau, kad klydau, kad, šiaip ar taip, tai ne jis. Buvo aišku, kad privalau elgtis mažumėlę atsargiau. Juk pagaliau tai Kvinas turėjo būti nužudytas tą vakarą, o ne aš.

Galų gale pamačiau savo draugą, išnyrantį Marin Roude nuo darto stotelės pusės, nešiną dideliu lagaminu. Žinojau, kad tai jis, nes jis ne visai pritiko šioje vietoje, tarsi nesusivoktų, kur iš tikrųjų esąs, ir nepažintų vietovės. Jis prisėdo ant žemos tvorelės prie bažnyčios ir užsirūkė. Tikrai buvo stambus. Panėšėjo į naktinio klubo apsauginį ar bokso trenerį, tuoj prisišauksiantį nemalonumų su pareigūnais. Jis išsitraukė iš striukės kišenės bulvarinį laikraštį ir pradėjo skaityti. Žinojau, kad tikrai *skaito*, nes mačiau, kaip kruta jo lūpos. Paspaudžiau signalą du kartus. Apsidairęs jis pamatė ma-

ne. Bakstelėjo pirštu į save ir pakėlė antakius. Sakau antakius, nors iš tikrųjų jis teturėjo vieną ilgą, skersai visą kaktą nusidriekusį antakį, dėl kurio mažumėlę priminė man nedorėlį mapetą. Vėl paspaudžiau signalą. Pašokęs jis pasileido per gatvę manęs link.

Jis atidarė keleivio dureles ir pasilenkė. „Bilis, taip?" – paklausė jis, ir aš linktelėjau.

„Ponis, – tarė ji. – Ponis Šyhanas."

Jis įlipo į automobilį, nuleidęs ranką pasitaisė sėdynę, linktelėjo galvą ir kostelėjo. Nuo jo padvelkė karboliniu muilu. „Turi tuos tris su puse?"

Atidariau pirštinių skyrelį, ištraukiau septynis po penkiasdešimt ir padaviau jam. Jis du kartus perskaičiavo pinigus, pasikėlė skverną ir įsikišo banknotus į džinsų kišenę.

„Gerai. Judinamės."

Kol važiavome keliu į Brėjų, jis buvo labai tylus. Akys karštligiškai degė, ir jis nepaliaudamas rūkė. Tas rūkymas mane nustebino, nes iš išvaizdos jis panėšėjo į sveikuolį. Kai pasiekėme Šenkilą, automobilis buvo tiek prirūkytas, jog norėjau paprašyti, kad liautųsi, bet to nepadariau; tiesiog atidariau langą. Buvo daugybė dalykų, kurių norėjau jo paklausti. Mums bevažiuojant supratau ir tai, kad man magėjo ką nors sužinoti apie jį ir jo gyvenimą. Tačiau nesumojau, nuo ko pradėti, o po kiek laiko nutariau, kad, šiaip ar taip, tai buvo netikusi mintis.

„Geras motoras", – tarė jis.

„Taip."

„Naujas modelis, ar ne?"

„Taip."

Jis patapšnojo per prietaisų skydelį. „Puiki apdaila."

„Tai labai geras tvirtas automobilis, – pasakiau aš. – Labai patikimas, ypač rytais."

„Girdėjau apie tai, – linktelėjo jis. – Japonų darbas, šaip ar taip."

„O pats vairuoji?" – pamėginau.

„Taip, žinoma. Bet dabar neturiu motoro."

„Gaila. Mašiną pravartu turėti."

„Sutinku, taip“

„Važiuotas esi karalius.“

„Praradau teises ne per seniausiai, – pasakė jis. – Su farais vieni nemalonumai.“

Dabar važiavome Šenkilo gyvenviete, pro bažnyčią, kur kelias šakojasi į dvi puses, ir tolyn link Brėjaus. Jis pakėlė masyvią savo galvą ir pauostė orą.

„Man patinka naujos mašinos kvapas“, – pasakė jis.

„Na, taip, ji ne tokia jau nauja.“

„Gerai prižiūri, – tarė jis. – Ji kvepia kaip nauja.“

„Aš pardavėjas, – pasakiau. – Geras pardavėjas prižiūri savo automobilį.“

Lauke gatvėje barėsi kaulėtas vaikinukas su smokingu ir mergina rožine vakarine suknele. Jis pažvelgė į juos ir prunkštelėjo. Važiavome toliau. Pajutau, kaip į mane susmigo jo akys.

„O jis mažiukas, girdėjau?“

„Kas?“

„Popiežius, žmogau, o kas tu manei?“

„Na, jis nėra stambus, – pasakiau aš. – Šito apie jį nepasakytum.“

Automobilyje buvo troškiai karšta. Tačiau pats stebėjausi, koks patenkintas ir ramus jaučiausi. Mąsčiau, kaip kitą rytą atsibusiu, su kokiu malonumu atsikelsiu anksti ir galbūt, prieš švystelėdamas automobilin lagaminą ir išvažiuodamas susitikti su Šoniu į oro uostą, pasivaikščiosiu po rasotą sodą. Apie pietus pavargęs atvyksiu į Lurdą, sukrimsiu viešbutyje sumuštinį, vieną tų ilgų prancūziškų sumuštinių su sūriu, išgersiu stiprios kavos, paskui galbūt mažumėlę nusnūsiu arba nupėdinsiu iki bazilikos. O paskui – ilgai kietai miegosiu. Žinodamas, kad pagaliau atsiskaičiau su Donalu Kvinu, kad jo daugiau nebėra ir nebėra, kas mane kankina.

„Jis panašus į žokėją, – nusijuokiau. – Iš to ir pažinsi.“

„Ne ne, – pasakė jis. – Aš jį pažinsiu, kai tu man jį parodysi, širdele. Aš tik taip dirbu. Dursi į jį pirštu. Nenoriu jokių sušiktų nesusipratimų.“

Jis ištiesė ranką, kuri buvo it kastuvas, ir įjungė radiją. Pasigirdo sena ilgesinga liaudies daina, labai liūdnos melodijos. Regis, jis ją mokėjo. Jis uždainavo drauge su radiju, tyliai niūniuodamas pro dantis žodžius.

Laukais ir kaimais mes klajosim
Ieškodami išdaigų;
Kiekvieną krūmą išnaršysim
Nuo Lifordo iki Dunino.
Tie patys berniukai, kurie kovojo su samdiniais,
Ir nepabūgo Juodašvarkių,
Buvo berniukai iš Bar na Straide
Kurie medžiojo nykštuką.

Kai atvykome į Brėjų, jis įkišo ranką į savo išsipūtusią striukę ir išsitraukė kreivą pilko metalo gabalą, suvirintą iš metalinių žiedų, idealiai tikusių ant jo dešinės rankos pirštų. Iš kitos kišenės išsiėmė suglamžytą chaki spalvos kaukę. Ne kastetas ir ne kaukė kėlė man didžiausią nerimą, o tai, kas atsitiko po to. Jis įbruko ranką į savo krepšį ir ištraukė šautuvą.

Kartą ar porą esu buvęs su bendradarbiu Liemu medžioklėje, tačiau tokio šautuvo niekuomet nebuvau regėjęs. Jis buvo gal kokių devynių colių ilgio, sunkia rankena, storai apvyniota juodos maskuojančios juostos sluoksnais; vamzdžiai buvo grubiai nurėžti. Galėjai pamanyti, kad jis namų darbo. Ar tai įmanoma, spėliojau. Paskui iš savo striukės jis ištraukė vieną tų senamadiškų tabako dėžučių ir spragtelėjęs atidarė. Pamačiau, kad viduje buvo keturi šoviniai. Jis išėmė du ir užtaisė šautuvą.

„Ar tau neatrodo, kad to jau per daug?“ – paklausiau.

„Nenoriu rizikuoti, – tarė. – Tie maži vyrukai kartais labai kieti.“

„Aš nieko nežinojau apie šautuvą“, – pasakiau aš.

„Jis blogiausiam atvejui, – atsakė. – Dėl viso pikto. Matai, be jo nedirbu, – išsišiepė žiūrėdamas į mane. – Aš tik sakau, kad šiais laikais labai didelis nusikalstamumas.“

Dabar susirūpinau. Važiuodamas toliau mėginau sukaupti mintis. Žinoma, nenorėjau, kad jis žudytų. Tai turėjau padaryti aš, tiek bent buvo aišku. Jokiais būdais nenorėjau, kad tai padarytų jis, ne po viso to, ką išgyvenau.

„Yra vienas dalykas, – pradėjo jis. – Jei reikalai eis subinėn, ir teks juo pasinaudoti – nesakau, kad taip ir bus, bet jei vis dėlto teks, – gausi jį iš manęs nupirkti. Tai tau kainuos keturis šimtus."

„Ką?"

„Tokios mano sąlygos. Jis tik išnuomotas. Mieste yra toks tipelis, kuris man juos išnuomoja. Parai kainuoja penkiasdešimt, aš tai įskaičiuoju į sumą, kurią man sumokėjai. Bet jei reikalas susiklosto šūdinai ir man tenka jo griebtis, tada jis gali išduoti pėdsakus, todėl reikia atsikratyti. Taigi turi jį įsigyti. Keturios šimtinės."

„Napas man nieko apie tai nesakė."

„Gerai, suprask, aš neklausiu, ką, po velnių, tau kas nors sakė, bičiuli, *aš* tau sakau, kad sandėris toks, arba nieko nedarom."

„Okei. Okei."

„Tai žaidi, ar ne? – pasakė jis. – Jei ne, gali nors dabar vežt mane atgal į miestelį. Man tas pat."

„Gerai, – pasakiau. – Gerai, tvarka. Keturi, jei turėsi jį panaudoti."

„Tvarkelė", – linktelėjo jis. Mes važiavome toliau. Jis įjungė radiją.

„Šita man patinka", – tarė jis.

Britų požemy niūriam, kur airių sukilėlis kalėjo,
Jojo sielai iškeliaujant, greta kunigas stovėjo;
Pasakyki, mielas tėve, prieš užmerkiant man akis,
Pasakyk, manoji siela
Ar pro Airiją ji skris?

Tikriausiai tuomet jį užvaldė jausmai. Gal dėl to buvo kalta daina, nežinau. Kad ir kaip būtų, jis susiėmė rankomis galvą ir išleido kažkokį keistą šlerpiantį garsą. Jis tai padarė kelis kartus, kiauliš-

kas kriukčiojimas pasklido po automobilį. Pamenu klausęs savęs, ar turėčiau pasiūlyti jam nosinę ar bent savo rankovę. Jis subarbeno pirštais į prietaisų skydą. Po valandžiukės atsiduso.

„Klausyk, tik nepridėk į kelnes dėl to, ką prieš tai pasakiau. Esu ne kartą tai daręs. Tik šūdžiai nepasveria visų galimybių, sakau tau. Štai dėl ko visuomet imuosi vamzdį."

Pajutau prakaito lašiukus ant savo kaktos. „Okei. Okei. Suprantu. Ačiū."

„Tau viskas gerai?"

„Kuo puikiausiai."

Jis uždėjo ranką man ant šlaunies ir spustelėjo. „Nesijaudink, – tarė jis. – Netrukus viskas bus baigta."

Dėl tavęs, brangi tėvyne Airija,
Mirti pasmerktas dabar esu.
Dėl tavęs, brangi tėvyne Airija
Svečioje šalelėje guliu.

Nusigavome iki Kvinsboro Roudo ir pasukome kairėn jūros link. Posūkis į dešinę išilgai pakrantės, dar kartą į dešinę, dar vieną, vėl į kairę, ir staiga atsidūrėme mažame tyliame akligatvyje. Parodžiau jam namą, tada lėtai pravažiavau pro šalį, padariau U formos lankstą, grįžau atgal ir sustojau. Jis akimis matavo vietovę, dairėsi, žvalgėsi, linksėjo galva. „Okei, – vis kartojo jis. – Okei. Okei." Mudu išlipome iš automobilio. Kvino namuose buvo įjungtas televizorius, girdėjau transliuojamą juoką ir karštus plojimus. Šyhanas nužingsniavo iki gatvės galo ir dar kiek pasižvalgė, tada sparčiai pasileido atgal. Pusiaukelėje, nuo manęs į dešinę, kitoje gatvės pusėje tiesiai priešais namą buvo mažutis skersgatvėlis, gal kokių šešių pėdų pločio. Jis pradingo ten kelioms minutėms, paskui vėl išniro ir skubiai grįžo prie manęs. Didžiulėje jo burnoje styrojo cigaretė.

„Kada, sakei, jis išeina?"

„Tarp devynių ir pusės dešimtos. Visuomet."

„Ar jis tave pažįsta?"

„Ką turi galvoje?“

„Na, ar jis pažins tave pamatęs?“

„Nežinau. Nemanau.“

Jis gūžtelėjo pečiais. „Manykime, kad taip gali atsitikti.“

„Atsitikti kas?“

Tačiau dabar neatrodė, kad jis manęs klausosi. Smiliumi ir nykščiu suspaudęs šnerves jis kelis kartus iš visų jėgų išsišnypštė į saują. Valandžiukę spoksojo į savo delną, ilgasis jo antakis kilojosi aukštyn žemyn, tada nusibraukė plaštaką į džinsus ir atsiduso.

„Štai kaip viskas bus, – tarė jis. – Nutempsim jį į skersgatvį. Ten, už tų namų, yra nedidelė laukymė, toks nuošalus šiukšlynas, ten bus ramiau. Kai jis išeis, krapštyk ką nors prie savo mašinos. Trumpam atkreipk jo dėmesį. Nes jeigu imsiu jį iš priekio ar iš nugaros, jis paprasčiausiai mane išgirs. Iš to nieko gero, nes vienas Dievas težino, ką jis gali turėti – peilį ar kokį kitą prakeiktą daikčiuką. Privalai nukreipti jo dėmesį bent sekundę kokią. Nors kokias dvi akimirkas. Ir tada kaukšt. Labanakt, Viena, ką? Visi galime būti laisvi.“

„Nori, kad nukreipčiau jo dėmesį?“

„Na, nesakau, po velnių, kad turi išlupti jam žlibes. Tiesiog, supranti, vieną sekundę atitrauk jo dėmesį.“

„Tu ką, rimtai?“

„Taaip, taaip. Ir klausyk, ar sau ką nors atsinešei?“

„Pavyzdžiui?“

„Jėzau, – tarė jis. – Maniau, kad pats nori veltis. Pakraut jam malkų, kai pričiupsiu. Man taip Napas sakė. Ar atsinešei ką nors?“

„Ne“, – pasakiau.

„Tai kuo tada pasinaudosi? Kuo jam užvoši?“

Pamąsčiau apie tai minutėlę. „Na, turiu golfo lazdą bagažinėje.“

„Apžiūrėkim ją.“

Atsargiai atidariau bagažinę, nes nenorėjau, kad jis pamatytų kitus ten buvusius daiktus. Išėmiau golfo lazdą ir jam parodžiau. Ji buvo Liemo, bendradarbio, gražus medis, masyvi rankena. Iš tikrųjų nepamenu, kaip ji atsidūrė mano automobilyje.

Jis paėmė ją į rankas, patikrino lankstumą, užsimojęs trenkė nematomą smūgį išilgai akligatvio.

„Tiks kuo puikiausiai, – pasakė jis. – Galėsi gerai užvažiuot jam kelis kartus, kai pričiupsiu, nesirūpink. Pasikišk ją po motoru."

Pradėjo lynoti, bet labai nesmarkiai. Užtiškę lašai buvo šilti. Sulindome trumpam į automobilį. Jis pareikalavo vėl įjungti radiją. Kai lietutis liovėsi, dar kartą išlindome lauk. Buvo be penkių devynios. Atsiklaupiau palei priekinį dešinį ratą, kaip ir buvome sutarę. Jis nuslinko gatvele ir šmurkštelėjo už aprūdijusio miniautobusiuko, riogsančio ant keturių betono luitų. Iš ten, kur klūpojau, mačiau, kaip jis stoviniuoja nuo vienos kojos ant kitos. Protarpiais išlindęs iš už mikroautobusiuko jis pasileisdavo žingsniuoti pirmyn atgal. Daugiausia laiko jis lūkuriavo šešėlyje, atlikdamas savo keistąjį šokį, lengvai trypčiodamas nuo vienos kojos ant kitos ir tyliai niūniuodamas sau po nosimi. Po dešimties minučių man pradėjo mausti kelius. Turėjau atsistoti ir juos pasitrinti. Jis mostelėjo, kad vėl klaupčiausi. Dar dešimt minučių, paskui dar. Kvino nė padujų.

Kartkartėmis gatvele praeidavo žmonės vedžiodami šunis ar šiaip vieni patys. Pasistengiau, kad jie negautų jokios progos gerai į mane įsižiūrėti. Laikas slinko. Pažvelgiu į savo laikrodį, įsitikinęs, kad praėjo dar penkiolika minučių, bet iš tikrųjų – tik penkios. Aukštai danguje pamačiau lėktuvo juostą. Pagavau save spėliojantį, ar tik nebus tai tas lėktuvas, kuriame sėdėsiu kitą rytą. Nežinau, kodėl taip pamaniau, tačiau ta mintis keistai ramino.

Mačiau, kaip už autobusiuko jis nebenustygsta, baksnoja koja plytgalius ir nagu krapštinėja rūdis. Dar penkios minutės. Nė kvapo. Pamačiau, kad jis niršiai žvilgčioja į laikrodį. Neabejojau, kad netrukus prieis ir pasakys, kad nori viską atšaukti. Ir tada – staiga – be dvidešimt dešimtą Kvino durys atsivėrė.

Į gatvę išsiliejo geltona šviesa. Dzingtelėjo pieno butelis. Kažkur pradėjo monotoniškai skalyti šuo. Nagi, išeik, kartojau mintyse, išeik pas savo dėdę Bilį. Pauzė. Kojų čežėjimas. Trinktelėjo uždaromos durys. Kvinas lėtai žingsniavo savo takeliu.

Jis atidarė vartelius ir išėjo su kuprine ant pečių. Mačiau, kaip apsižvalgė po akligatvį. Pastebėjo mane klūpantį prie automobilio, tada grįžtelėjo į duris. Pažvelgė į savo laikrodį. Tyliai švilptelėjo. Jau pamaniau, kad tuoj apsisuks ir grįš į vidų. Suvokiau, jog viliuosi, kad taip ir padarytų.

Negrįžo. Pasuko į dešinę ir pasileido gatve manęs link. Jo batai kaukšėjo į šaligatvį. Perbraukė dešine ranka per gyvatvorę, juosusią sodelį priešais namą. Pamačiau, kaip už autobusiuko Šyhanas užsimovė savo storas odines motociklininko pirštines.

„Atsiprašau, – pasakiau, – gal ką nutuokiate apie automobilius?"

Jis stabtelėjo ir įsmeigė į mane akis. Kyštelėjau ranką po automobiliu, kad galėčiau pasiekti golfo lazdą. Akimirką man pasivaideno, kad jo veide šmėstelėjo tokia išraiška, lyg būtų mane pažinęs. Bet paskui ji išnyko. Jis pasileido toliau nekreipdamas dėmesio.

„Pakliuvau į bėdą, – susijuokiau aš. – Neapsakomai skubu. Mano žmona ką tik pagimdė kūdikį Korke."

Jis tebeėjo. „Paklausykit, – tariau, – jums tai neužtruks ilgai. Tikrai netrukdyčiau jūsų, prisiekiu, bet pakliuvau į baisią bėdą."

Mesk jauką. Visuomet mesk jauką.

„Neabejoju, kad jūs skubate, – pasakiau jam, – bet galiu jums sumokėti už sugaištą laiką."

Jis atsiduso ir susikeikė sau po nosimi.

„Tai kas jai atsitiko?"

Pirmi jo žodžiai, pasakyti man.

„Nežinau, ji velniškai mane iškankino. Gal kas nors su degalais. Baisiai trūkčioja, kai įjungiu trečią bėgį. O kai ketvirtą – gęsta. Kažkas atsitiko, kad ji negauna pašaro."

„O ką ten krapštai atsitūpęs?"

„Regis, ten po apačia yra degalų siurblys. Norėjau pažiūrėti, kas atsitiko."

„Tu tikras, kad siurblys ten po apačia, taip?"

„Taip, žiūrėjau į aprašą. Tikrai kas nors su degalais. Vos pavarau iki trisdešimt, tuoj ima purtytis kaip pasiutusi."

Jis linktelėjo, atkišo lūpas, truputėlį prisiartino.

„Tik ne šitoks motoras. Čia skraidyklė kaip reikiant. Ko gero, tikrai lūžo."

Jis pasidėjo savo kuprinę ant mašinos stogo ir pritūpė ant žemės. Tiesiai prieš mane, žemai nuleidęs galvą, pasilenkė po automobiliu. Nosimi beveik lietė degutbetonį. Buvo taip arti manęs, kad užuodžiau alaus tvaiką iš jo burnos ir mačiau etiketę vidinėje marškinių apykaklės pusėje. Šyhanas žengė iš už autobusiuko. Šuoliais pasileido gatve su kastetu vienoje rankoje, sugniaužęs į kumštį kitą. Kvinas, matyt, išgirdęs žingsnius atsigręžė, jo sprandas pasisuko kaip tik tuo metu, kai Šyhanas prie jo prišoko.

Sekundę jie spoksojo vienas į kitą. Kvinas pažvelgė į mane. Aš nusišypsojau.

„Labas", – pasakiau.

Šyhanas puolė, nusitaikęs metalo gabalu į veidą. Kvinas kryptelėjo į šoną, ir kastetas nuslydo jo ausimi. Jis pamėgino atsistoti, bet Šyhanas spyrė jam keliu į krūtinę. Jis pargriuvo, iš plaučių plūstelėjo šiurkštus švokščiantis garsas. Jis sunkiai šnopavo, traukdamas orą per nosį, iškvėpdamas per burną. Ištiesęs ranką jis įsitvėrė į automobilio durelių rankeną. Šyhanas atlupo jo pirštus.

Kvinas paleido gerklę.

„Rori? – suriko jis. – Velniai rautų, *Rori*? Kur tu?"

Pirštinėta ranka Šyhanas užspaudė Kvino burną ir vožė kumščiu jam į pakaušį. Staiga jiedu atsidūrė ant žemės palei automobilį, voliodamiesi, raičiodamiesi ir iš visų jėgų galynėdamiesi, susipynę visomis galūnėmis. Kvinas atplėšė vairuotojo dureles ir smarkiai nuspaudė signalą. Šyhanas ištraukė jį lauk ir parbloškė ant žemės. Sugriebęs už sprando pradėjo vilkti skersgatviu į laukymę, Kvino pusbačiai bruožė per betoną, kai jis mėgino įsispirti į grublėtas akmens sienas. Aš bėgau pirma jų. Kitoje laukymės pusėje stovėjo apdaužytas, beduris, IRA grafiti nupurkštas autobusas, užverstas krūvomis senų padangų ir išmestų šaldytuvų. Šyhanas sušvokštė man, kad nesimaišyčiau po kojomis. Kvinas mataravo rankomis, iš baimės išvertęs akis. Šyhanas spyrė jam keliskart į šonkaulius,

įmurkdė galvą į purvo klaną, apsižergė iš užpakalio ir ėmėsi doroti – dabar lėtai, metodiškai, be jokių emocijų, kaip žmogus, dirbantis savo darbą.

Nubėgau atgal prie automobilio ir iš bagažinės išsitraukiau šiukšlių maišus kartu su plaktuku ir medžiokliniu peiliu, antrankius, izoliaciją ir du ventiliatoriaus dirželius. Plaktuką ir peilį susibrukau į gilias striukės kišenes, iš po automobilio išsitraukiau lazdą. Ten, laukymėje, Šyhanas vis dar talžė jį, veiksmingai smūgiuodamas į stuburą ir sprandą, šalimais ant žolės pasidėjęs šautuvą. Kvinas žiopčiojo, apsivertė nurisdamas Šyhaną ant žemės. Šyhanas ištrūko, smogė jam į galvą, partrenkė žemėn, užgulė, apsivijo ranka kaklą, pasodino.

„Ar tai tas žmogus?" – sušvokštė jis.

Linktelėjau.

„Tikrai? Rodos, Napas sakė, kad jis vardu Donis Kvinas."

„Būtent."

Jis gūžtelėjo pečiais. „Būsiu supainiojęs su kitu Kvinu. Iš to, ką sakė Napas, pamaniau, kad kartą buvau sutikęs jį Džojuje. Tas Kvinas, kurį pažinojau, tarnavo kariuomenėje, kol jie neišspyrė jo už vagystę. Bet nemanau, kad čia jis."

„Jis, nesijaudink."

Jis papurtė galvą. „Nemanau, kad jis. Šitas nepanašus, bičiuli."

„Tai jis", – pasakiau aš.

„Na, čiupk jį tada, – išsiviepė jis. – Pasilabink kaip reikia."

Mano rankos buvo tokios sudrėkusios, kad vos galėjau nulaikyti lazdą. Užsimojau, pajutau, kaip ji atsitrenkė į Kvino sprandą. Jis nugriuvo kniūpsčias.

„Tu, šunsnuki", – išgirdau save sakant. Taip išsižiojau, kad atrodė tuoj plyš lūpų kampučiai. Iš mano gerklės išsiveržė garsas, kokio niekada anksčiau nebuvau girdėjęs. Spyriau, užsimojau lazda, tvojau iš visų jėgų per vidurį nugaros. Jis rankomis prisidengė galvą.

„Tu, šunsnuki, – pasakiau. – Pamokysiu dabar tave."

„Aš ne Kvinas", – suriko jis. Vėl smogiau jam. Kelis kartus.

„Nurimk dabar, širdele, – pasakė Šyhanas. – Nepamesk visiškai galvos."

Kvinas apsivertė ir movė į krūmus. Akimoju jį užgriuvo Šyhanas ir įrėmęs alkūnes į veidą tol plėšė už plaukų, kol šis vėl susmuko į purvą. Jo džinsai per siūlę prairo iki pat šlaunies, ir jis pametė vieną batą. Vėl puoliau jį lazda.

„Gana, – sušvokštė Šyhanas, sugriebdamas mane už rankos. – Jau pakaks, bičiuli, jis baigtas."

Pasisukau į jį, gaudydamas kvapą ir kunkuliuodamas. „Dink, – pasakiau. – Nagi, nešdinkis iš čia."

Nusijuosiau diržą ir apsukęs Kvino kelius kiek galėdamas jį suveržiau.

„Aš – Nilas Konrojus, – sugargė jis. – Kas jūs, po velnių?"

„Surask jo batą", – sušukau aš.

Šyhanas išplėtė aks. „Ką tu jam darai?"

Iš savo kišenės ištraukiau vieną ventiliatoriaus dirželį ir apvyniojau juo Kvino kulkšnis. „Surask jo batą, sakau!"

Jis pradėjo grabalioti po žolę. Surakinau Kviną antrankiais. Išsitraukiau nosinę ir sugrūdau jam į burną. Keliskart apsukau izoliacija aplink smakrą, kol jo galva tapo kaip mumijos. Griebęs užmaukšlinau du maišus. Tada išsitraukiau antrąjį dirželį ir suveržiau aplink kaklą, kad nenusismauktų maišai. Jis išsirietė ir sudejavo. Atsistojau ir trenkiau jam lazda per blauzdą.

Tuo tarpu Šyhanas rado batą ir tabalavo paėmęs už raištelio.

„Ką tu, po velnių, su juo darai?" – paklausė.

„Nieko."

Staiga jis stvėrėsi už diržo.

„Mano peilis, – pratarė jis. – Aš pamečiau savo šveicarišką kareivišką peilį. Ant jo yra mano vardas, bičiuli. Nederėtų jo čia palikti."

Nekreipiau į jį dėmesio. Apvertęs lazdą rankena žemyn iškėliau ją it kokią ietį. Dūriau Kvinui į nugarą kelis kartus. Šyhanas pripuolė ir nustūmė mane šalin, mėgindamas užlaužti už nugaros rankas. „Liaukis, – suriko jis. – Gana, pasakiau."

Jis taip stumtelėjo mane, kad vos nenuvertė žemėn.

„Nuo kada tu čia įsakinėji, po velnių, Šyhanai?“

Vėl pasileidau Kvino link. Šyhanas sugriebė mane už riešų ir stipriai suspaudė. Suspurdėjau stengdamasis ištrūkti iš jo gniaužtų, bet jo pirštai buvo it kietai surakintos replės.

„Liaukis, tu, sumautas kvaily. Tu užmuši tą šiknių. Ar to nori?“

Kažkaip man pavyko išsprūsti iš jo nagų. Širdis daužėsi, įkišau ranką į kišenę ir ištraukiau pluoštą banko surištų kupiūrų, kurias buvau parengęs. Atkišau jam. Mačiau, kaip jis į jas spokso.

Mesk jauką. Visuomet mesk jauką.

„Štai septyniolika šimtinių svarų grynais, – pasakiau. – Palik šautuvą, ir daugiau nenoriu tavęs matyti. Nepažįstu tavęs. Niekada nesu matęs. Viso gero.“

Ilgos jo rankos karojo nusvirusios prie šonų. Balsas buvo ramus. „Tu sumautas psichas, štai kas tu. Žinai tai? Tau reikia pagalbos, bičiuli.“

Ištiesiau ranką. Jis atsiduso ir padavė šautuvą. Atrodė sunkus. Jis paėmė ritinėlį, nuplėšė juosteles ir perskaičiavo. Kurį laiką žiūrėjo į mane.

„Jis ne Donis Kvinas“, – tarė.

„Viso gero, pone Šyhanai.“

„Paklausyk, žmogau, jei tai Donis Kvinas, tuomet aš – suknista Motina Teresė.“

„Viso gero“, – pasakiau aš.

Jis pasisuko, dirstelėjo į Kviną ant žemės, įsikišo pinigus į priekinę džinsų kišenę ir skubiai nudrožė skersgatviu. Tada nuo Kvino atsklido inkščiantis išgąstingas garsas. Lyg jis būtų mėginęs rėkti.

Išsitraukiau plaktuką bei peilį ir pasidėjau juos ant žemės. Suradau šautuvo saugiklį ir atlenkiau jį. Drebėdamas ir dusdamas nukreipiau šautuvą į polietilenu apmuturiuotą jo galvos gniutulą. Atlaužiau gaiduką. Nuo jūros pusės pasigirdo, kaip tolumoje suūkė vaiduoklių traukinuko sirena. Taip drebėjau, kad nepajėgiau viena ranka nulaikyti šautuvo. Atgniaužiau pirštus ir pamėginau tvirčiau jį suimti abiem rankomis.

Stuktelėjau jį bato nosimi. „Dabar aš tave nušausiu“, – pasakiau jam. Jokio garso.

„Įspėju, – pratariau, – aš tave nušausiu. Pasiruošk.“

Jis vis tiek tylėjo. Vėl suūkė sirena, nuvilnydama ir toldama su vėju. Už dvidešimt pėdų pamačiau į save įsmeigtas raudonas iš baimės susigūžusios lapės akis, lyg cigaretės žarijas.

Uždėjau pirštą ant gaiduko. Burnoje buvo gaižu. Galvojau apie tai, ką jis tau padarė. Mėgindamas nuspausti, pirštu jutau metalo šaltį.

Aš negalėjau to padaryti.

Trumpam užsimerkiau ir išvydau tave, gulinčią ligoninės lovoje, tokia išblyškusia oda ir lūpomis, plastikiniai vamzdeliai prijungti prie tavo plonų baltų rankų. Maniau, kad mano galva tuoj sprogs pusiau. Regėjau basas tavo kojas.

Ir vis tiek negalėjau prisiversti to padaryti.

Tiesiog negalėjau. Kad ir kaip stengiausi.

Išgirdau, kaip po maišais iš jo burnos išsiveržė duslus gerklinis garsas. Jis juokėsi.

Smarkiai spyriau jam į pilvą. Jis apsivertė ir nusijuokė dar garsiau.

II
DALIS

Dvyliktas skyrius

1994 liepos 12, antradienis

194 – 172
28 savaitė
14 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali, žali/balti
LITURGINĖS VALANDOS	2 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Pr 49,29–32; 50,15–26; Ps 104; Mt 10,24–33
Išganingi įvykiai ir svarbūs reiškiniai, išsipildę Kristaus sakramente.

Monsinjoro Tomo Finegano įšventinimo į vyskupus metinės, 1987 m. liepos 12 d.

ŠVENTĖS (Š. Airija)

Globėjas: Šv. Kilianas.
Dienos mintis: Tikrą draugą nelaimėje pažinsi.

Vėlyvą praėjusį vakarą man vėl dingtelėjo: kaip malonu važiuoti iš Brėjaus atgal miesto link. Tai kelionė, kurią visuomet mėgau, geras ilgas, tiesus kelias, nutiestas už EB pinigus, danga glotni it politiko melas. Išvažiuoji iš Brėjaus, dešinėje aplenkdamas „Solus“

elektros lempučių gamyklą – ta milžiniška juodai balta lemputės dėžutė, iš kurios M visuomet juokdavosi, ant stogo – paskui pravažiuoji Vudbruko golfo klubą, o tada, nespėjęs nė pajusti, atsiduri dvipusio eismo greitkelyje, kur jau iš tikrųjų gali pasipustyti padus ir spausti visu greičiu. Palei visą greitkelį skaisčiai oranžinės natrio šviesos ir betono viadukai, didžiuliai kelio ženklai, atšvaitai tokie nauji ir švarūs, jog, atrodo, šokte šoka priešpriešiais, pakliuvę žibintų švieson. Pasijunti šiuolaikiškas, važiuodamas šiuo keliu. Pasijunti europietis. Po tiltais plevėsuoja milžiniški žali transparantai bei trispalvės, praėjusį vakarą taip pat, nes vyksta pasaulio čempionatas. Vienas rėkia: „Didįjį Džeką Čarltoną – į prezidentus!"

Tolumoje išniro policijos automobilis, dideliu greičiu lekiantis Brėjaus link. Blykčioja mėlyna švieselė, kaukia sirena. Jį pamatęs persigąstu, kad tai mane jie vejasi. Pasiekiu ir pasiimu nuo grindų šautuvą. Bet ne, praskriejo pro šalį ir nurūko. Pasilikau šautuvą ant kelių – dėl visa pikta.

Pasileidau septyniasdešimties mylių greičiu. Girdėjau, kaip jis daužosi bagažinėje it pamišęs. Netrukus tai pradeda mane nervinti. Tad štai ką nuo šiol darau: kaskart, kai jis ima spardytis, smarkiai mygiu stabdžius ir mažumėlę krypteliu. Tik trupučiuką. Tada prisiminiau kai ką, ką buvau pastebėjęs vieną vakarą, kai vežiau lėkštę. Išsukau iš greitkelio ir – Markievičių valdos link, kur, žinau, yra greičio kalneliai. Bumpsiu per juos vieną po kito, gal per kokius trisdešimt. Jis susivokia pasiutusiai greitai. Vėl atgal į greitkelį.

Ties Lochlinstauno ligonine pasukau į dešinę Kilainio link. Blogi prisiminimai apie Lochlinstauną, tą šeštadienio rytą bėgau krosą. Kai grįžau namo, manęs laukė M, atsisėdusi ant keliuko. Pasirišusi Dublino universiteto skarelę. Veidas baltas kaip popierius. Kaip ji pakilo ir pasileido tekina manęs link, kai pamatė grįžtantį. Artėjo prie manęs pusiau užmerktomis akimis, ištiesusi rankas. Lyg būtume surišti nematoma gija. Supratau, kad ir kas atsitiko, tai siaubinga. Mama, Bilsere.

G automobilis atsitrenkė į žibinto stulpą Rok Roude. Ji buvo

nuvežusi į meno koledžą L ir važiavo namo, kai ją sumėtė ant plikšalos ir pradėjo nešti.

Pamenu aštrų formaldehido kvapą ligoninės lavoninėje. Įvyniota į baltą popierinę drobulę, senyvas kunigas atlikinėjo paskutines apeigas. Turėjau įsiterpti ir pasakyti, kad G buvo žydė; dėl kažkokios priežasties tą akimirką atrodė svarbu tai paaiškinti. Paklausė, ar nenorėčiau, kad vis tiek sukalbėtų maldą, ir aš jam pasakiau taip. Mudu abu atsiklaupėme ant kietų grindų ir ėmėme kalbėti rožinį. Buvau įpusėjęs, kai pradėjau verkti, jis paėmė mano ranką ir, spausdamas ją, toliau meldėsi. Labai gerai suvokiau, koks garsas sklido, kai verkiau, ir aidėjo plytelėmis išklotoje švarioje patalpoje, mėginau liautis, bet negalėjau. Kai baigėme melstis, jis kažką sumurmėjo, kad vėliau reikėtų surasti rabiną – o gal tėvą Ronaną – jis jam jau skambino. Ten buvo G, veidas sumuštas, lūpos ištinusios. Kunigas laikė savo ranką man ant peties. Vis kartojo „Žinau, žinau" švelniu balsu. Bet jis nežinojo. Jis nieko, po velnių, nežinojo. Kaip galėjo žinoti?

Po kiek laiko paprašiau jo trumpam mus palikti. Linktelėjęs jis sutiko. Stovėjau kurį laiką šalia G – tikriausiai galėjau sukalbėti dar vieną maldą ar dvi. Paėmiau jos ranką į savo ir pabučiavau. Sukrešėjęs kraujas ant jos nagų. Pastebėjau, kad ji vis dar tebemūvėjo vestuvinį žiedą. Didžiulis randas aplink jį, nusmaukta mėsa ant krumplio. Sudėjau jos rankas ant krūtinės. Vėl ašaros. Menu lietęs jos veidą ir jutęs, kokia šalta ji buvo. Nubraukiau kelias plaukų sruogas jai nuo kaktos. Ir pajutau, kad noriu jos atsiprašyti už viską. Turiu galvoje, kad, tiesą sakant, norėjau pasakyti tai garsiai, čia pat, šioje baltoje, plytelėmis išklotoje patalpoje, dar kartą ištarti jos vardą, Greisė Lorens, ir pasakyti jai, kad atsiprašau ir esu dėkingas. Tačiau, kad ir kokia buvo priežastis, negalėjau to padaryti.

Kai išėjau iš lavoninės, jau buvo atvykęs Šonis. Koridoriuje apsikabinęs M. Abu verkė. Kažkodėl mane tai baugino, niekada anksčiau gyvenime nebuvau matęs Š verkiančio. Neįsivaizduojama. Pažvelgė į mane su ašaromis akyse ir padavė ranką. Paėmiau ją. Kitą

ranką jis uždėjo man ant sprando. Prisitraukė mane artyn.

—Bili. Bili. Jėzau, aš taip apgailestauju. Keista. Nes paprastai jis vadina mane Liemu, kaip tuomet, kai buvome vaikai airių klasėje. Nėra kaip pasakyti airiškai Greisė.

Lochlinstauno ligoninė. Šv. Kolmkilso.

Paskui važiuoju vargingąja Belibreko dalimi. K pasispardė dar kelis kartus – aš pasukiojau vairą iš vieno šono į kitą. Smarkiai mygiu koja žemyn. Du vaikigaliai, piešiantys grafiti ant šoninės namo sienos. Airijos Respublikos marškinėliai. „Tomas yra – .“ Spėliojau, kas gi tas Tomas iš tikrųjų yra. Dykvietėje smilkstantis laužas. Mažos mergaitės sūpuojasi ant virvės. Čigonų vagonėliai. Išsukau iš viaduko ties Gredjueito gatve, įvažiavau į Evondeil Roudą, pro moterų vienuolyną, tada žemyn pakalnėn į Barnhil Roudą, stabdžiai mažumėlę žviegia, nes kalva labai stati. Ilgas skliautas tamsių vešlių beržų abipus kelio toks gražus, pro šakas mirguliuoja auksinės ir baltos gatvės šviesos. Tada į Dolkio gyvenvietę, vienpusiu keliuku iki Dolkio alėjos ir namo.

Įsukau į keliuką ir sustojau, smarkiai, kaip tik galėjau, pačiuožęs padangomis per žvirgždą. Išlipau, uždariau už savęs vartus. K vėl spardosi. Dabar iš bagažinės kitas garsas, ritmingas duslus metalo dunksėjimas. Nekreipiau dėmesio ir vėl į automobilį. Pasileidau keliuku, trupučiuką sukiodamasis, kad jis turėtų dėl ko spardytis, ir paspaudžiau stabdį už posūkio šalia namo. Debesis žvyro dulkių.

Lėtai išlipau lauk, pasilenkiau, paėmiau nuo užpakalinės sėdynės golfo lazdą ir pasidėjau ant stogo. Tada pasiėmiau šautuvą ir pasikišau jį po pažastimi. Atidariau bagažinę. Žingtelėjau atgal. K guli ten nejudėdamas, kojos sulenktos, galva ir liemuo vis dar apmuturiuoti plastikiniais maišais, o rankos su antrankiais. Riešai kraujuoja gana smarkiai. Še tau ir sumautas patogumas. Išgirdau, kaip jis šnopuoja per nosį.

—Sėskis.

Jis vis tiek nejuda. Akimirką pamanau, kad neteko sąmonės. Jaučiu, kaip džiūsta burna.

—Sėskis, sakau, arba nukepsiu tave čia pat kaip gyvulį, koks ir esi.

Iš pradžių nė nekrustelėjo, bet paskui apsivertė ir lėtai atsisėdo bagažinėje. Pamačiau, kad ties šakuma jo kelnės permirkusios. Dabar jis šnopavo dar smarkiau, traukdamas orą per nosį. Pasimuistė. Juodi maišai zigzagu perplyšę, marškiniai išterlioti sukrešėjusiu krauju.

—Stokis.

Pajėgė pakilti ant kojų. Jam už nugaros bagažinėje pamačiau rato raktą, kurį jis buvo kažkaip iškrapštęs iš angos palei atsarginį ratą. Ištiesiau ranką ir išėmiau jį. Numečiau ant žvyro. Minutėlę palikau jį ten stovėti. Tada smarkiai pastūmiau. Žnektelėjo aukštielninkas į bagažinę, atsitrenkdamas galva į panelį. Iš po maišų pasigirsta plonas inkštimas. Klausiausi jo kurį laiką. Tada smarkiai sugriebiau jį už kulkšnių ir išvilkau lauk. Daug sunkesnis, nei maniau. Maišai užkliuvo už užrakto ir dar labiau perplyšo. Kilsteli ir įsitempia. Iškrito aukštielninkas ant žvyro. Skausmo aimana. Nuritinau jį prie automobilio priekio, palikau ant žemės. Nuėjau ir įjungiau priekinius automobilio žibintus. Atgal prie jo. Atsiklaupiau ir nurišau ventiliatoriaus dirželį nuo jo kulkšnių. Atvarsčiau batą ir nutraukiau jį. Numoviau kojines. Atidariau vairuotojo dureles. Pasiėmiau nuo stogo lazdą ir atrėmiau ją į automobilio šoną. Atsistojau už durelių viena ranka nukreipęs šautuvą tiesiai į jį.

Liepiau sėdėti tiesiai. Ištiesiau ranką ir nuplėšiau maišus nuo galvos. Nulupau juostą nuo smakro ir žiaunų. Jis susigūžia iš skausmo, išspjauna nosinę. Veidas ir kakta smarkiai sukruvinti ir purvini, ant viršutinės lūpos sukrešėjęs kraujas, dažyti plaukai susitaršę ir pasišiaušę. Jis atmeta galvą ir gaudo kvapą, krūtinė sunkiai kilnojasi. Kalbu jam.

—Kaip gyvuojame, pone Kvinai?

Akys kuo plačiausiai išplėstos žibintų šviesoje. Tebelaikiau šautuvą, nukreiptą tiesiai į jo galvą, dabar abiem rankomis. Jis apsilaižė lūpas.

—Tai ne mano vardas.

Sunkiai nurijo kelis kartus, dėbtelėjo į mane. Tada truktelėjo galva, kaip buvau tiek daug kartų matęs jį darant.

—Ne? Tavo vardas ne Kvinas? Donalas Maiklas Kvinas, buvęs adresas Maiklo Kolinzo Bildings, Dublinas 1?

—Ne.

—Tikrai?

—Mano vardas Konrojus. Naelas Konrojus.

—Nejaugi? Jėzau.

—Prisiekiu Kristumi, bičiuli. Nutvėrei ne tą žmogų.

—O, Viešpatie. Tai siaubinga. Atsiprašau.

—Paleisk mane.

—Negaliu. Gali mane užpulti.

—Paleisk mane. Prisiekiu pautais, neliesiu tavęs.

—Tikrai? Nemeluoji? Tikrai taip nepadarysi? Nepulsi manęs?

—Žinoma, ne. Prisiekiu.

—Tai būtų labai kilnu iš tavo pusės tokiomis aplinkybėmis. Tačiau ar tikrai galiu tavimi pasitikėti, kad neužpulsi? Turint galvoje viską.

—Prisiekiu Kristumi. Tik paleisk mane, žmogau. Mano vardas Naelas Konrojus. Neliesiu tavęs.

—Koks tu malonus. Tikrai.

Pasidėjau šautuvą ant automobilio stogo ir pasiėmiau lazdą.

—Žinai, kas tu esi?

Dėbtelėjo į mane.

—Ne. Apie ką čia šneki? Klausyk, tik paleisk mane.

Užsimojau lazda ir pataikiau jam tiesiai per riešą.

—Tu – niekingas melagiūkštis, pone Kvinai. Štai kas tu esi.

—Prisiekiu, žmogau. Tai ne mano vardas. Aš *Konrojus*. Naelas Konrojus.

Jis pamėgino atsistoti, tačiau tuojau žnektelėjo ant užpakalio. Nusijuokiau iš jo. Vis dar nutaikęs į jį šautuvą nuėjau pasiimti šiukšlių maišų. Atsiklaupiau ant kelių greta jo, pasirengęs vėl užmauti maišus jam ant galvos. Staiga įtraukė oro ir spjovė man į veidą. Išmečiau šautuvą. Jis suklykė ir pašoko ant kojų. Metėsi link ma-

nęs, pamėgino smogti į pilvą, tačiau sugriebiau jo galvą į savo glėbį. Įkando man į ranką. Smarkiai, vis dar tebemaudžia, krimstelėjo į nykščio krumplį, sunku rašyti. Pamėginau ištraukti ranką iš jo burnos, bet jis nepaleido. Urzgia it šuo. Tvojau jam per pakaušį, bet vis tiek smarkiai kanda, kraipydamas galvą iš vieno šono į kitą. Įstengiau jį pakelti ir atsivėdėjęs koja spyriau į tarpukojį.

Susmuko vaitodamas. Čiupau jį už apykaklės ir pradėjau vilkti takeliu namo link. Kai pamatė kiemo duris, atrodė, supanikavo, visai pasiuto. Ne, nereikia, nereikia. Raitėsi, rangėsi ir taikėsi man įspirti. Labai stiprus. Gal visą minutę mėginau įstumti jį pro duris, bet, atrodė, niekaip nepajėgsiu. Pagaliau vėl pargrioviau jį ant žemės ir vėl maišus ant galvos. Šįkart aprišau juos savo diržu – gražiai ir standžiai aplink kaklą.

Pastačiau jį ant kojų. Pajuodę jo kojų pirštai it paukščio nagai. Leido sau šlubčioti pasiramsčiuodamas į mane, o paskui staiga pradėjo kojomis mataruoti ore. Sugriebiau už diržo ir suveržiau smarkiau. Perspėjau jį. Dar sukrutėsi, ir, velniai rautų, pasmaugsiu tave. Okei, okei. Jau beveik įvariau jį vidun, kai man dingtelėjo.

Ne.

Nenoriu, kad šitas padugnė čia būtų. Nenoriu šito šūdo krūvos savo paties namuose. Žinau, ką su juo darysiu.

Taip. Žinau.

Atsigręžiau ir nužvelgiau sodą. Štai ji. Paukštidė.

Stvėriau jį už galvos ir nuvilkau laiptukais žemyn palei alpinariumą. Suklupo ant seno M dviračio, vis dar tebesivoliojančio nepjautoje žolėje. Priverčiau atsistoti ir pradėjau tįsti išilgai sodo. Ant užpakalinės namo sienos įsižiebė automatinė lempa. Akinama baltuma. Medžiuose sučirškė ir suplazdėjo išsigandę paukščiai.

Į galvą atėjo sena daina. *Tai buvo anksti anksti pavasarėlį, Kai jauni paukšteliai suokė ir saldžiai ulbėjo. Nuo medžio ant medžio aidėjo jų daina. Kad miela senoji Airija laisva.*

Susigriebiau tą dainą bedainuojąs. *Man kopiant aukštan ešafotan, Brangus mano tėvas šalia stovėjo. Bet brangus mano tėvas manęs išsižadėjo. Ir vardas, kurį jis man davė, buvo Pjovėjėlis.*

Sodas kupinas šlamėjimo ir šiugždėjimo. Kažkur viršuje krykavo senasis fazanas. Duslus sparnų plazdėjimas. Jaučiausi gerai. Girtas kaip niekada. K svirduliavo iš vieno šono į kitą, atsitrenkdamas į beržų kamienus. Įmaknojo į gėlių lysves, ir aš jį iš ten ištraukiau. Suklupo ant kelių, ir aš spyriau jam į nugarą. Sugriebiau per maišą už plaukų ir pakėliau ant kojų. Žengė į priekį tiesiai į tą žemą obels šaką. Liepiau jam stovėti, stovėti ramiai.

Atidariau metalinius paukštidės vartelius ir įstengiau įgrūsti jį vidun. Kai jis brinktelėjo ant grindų, pasigirdo žvangus metalo garsas. Šnopuoja tankiai ir labai sunkiai. Atsigulė ant grindų ir kurį laiką saldžiai keikėsi. Užtrenkiau vartelius ir pasižiūrėjau į jį. Keistas paukštis.

Kraujas tvinksi mano smilkiniuose. Užrakinau vartelius. Atrodė, lyg *girdžiu* savo širdies plakimą. Kaip ji stengiasi palaikyti mano gyvybę.

Įkišau ranką pro grotas ir atpalaidavau diržą aplink jo kaklą. Tada nuplėšiau nuo jo šiukšlių maišus.

—Štai šitaip. Sveikas atvykęs namo, sūnau.

Jis papurtė galvą. Trukčiodamas. Atsiklaupė ant kelių ir apsižiūrėjo, visiškai nieko nesakydamas. Žiūrėjau į jį. Staiga pajutau baisų troškulį. Atgal prie automobilio ir pasiėmiau šautuvą.

Kai grįžau, K buvo atsukęs nugarą. Nutaikiau vamzdį pro grotas. Jis išgirdo, kaip atlenkiau saugiklį. Supratau iš to, kad staiga jo pečiai nustojo krutėti. Liepiau jam atsigręžti į mane veidu, bet jis nepaklausė.

—Daryk greičiau, pasakė jis, ką susirengei daryti.

—Sakiau tau atsisukti. Arba, patikėk manimi, pirmiausia gausi į kojį.

Atsigręžė veidu į mane nudūręs galvą.

—Ką, išgaravo tavo drąsa, Kvinai? Kur dėjosi tavo kietumas?

—Prašau. Paklausyk. Mano vardas – Naelas Konrojus, prisiekiu. Pasižiūrėk į mano piniginę.

—Man nuo tavęs bloga, Kvinai. Nuo tavęs man tampo vidurius. Dabar įsitaisysiu tamsoje ir mažumėlę tiesiog stebėsiu tave,

Kvinai. Jei išleisi nors menkiausią garselį, grįšiu ir šausiu tau į koją. Ir kiekvieną kartą, kai tik cyptelėsi, grįšiu ir vėl šausiu į kokią nors vietą. Dabar apsigręžk ir sėskis.

Jis pakluso. Palikau jį ten.

Dangus it mėlio ir ugnies sklidina taurė. Nuėjau per sodą, žvelgdamas į žvaigždes. Geltonas palydovas, brėžiantis ilgą tiesią liniją šiaurės dangumi. Du lėktuvai, velkantys baltą dūmų pėdsaką. Mirkčiojanti Venera, blizganti skylutė danguje.

Įėjau čionai, užrakinau visas duris ir išjungiau telefoną. Pasižiūrėjau *Sky News*. Riaušės Šiaurėje pastarosiomis dienomis. Oranžinio ordino eitynės. Nacionalistams komendanto valanda. Šiaurės Airijos Policija grasina guminėmis kulkomis ir ašarinėmis dujomis.

Neatsistebiu, kaip gerai miegojau.

Keistas sapnas. Sena angliška mašina, kurią kartą pirkome su GB numeriais. Vaikai po G ir B prirašė „reisė" ir „ilis", viską apibrėžė širdele.

Šįryt pusę penkių žadintuvas nugriaudėjo taip, kad atrodė išbyrės langų stiklai. Atsikėliau ir priėjau prie lango. Žolė drėgna. Garuojanti. Guli šonu ant paukštidės grindų, atsukęs į namą nugarą.

Nulipau žemyn ir paskambinau į Dan Lierio presbiteriją. Ilgai laukiau, kol galų gale atsiliepė kažkoks senas žmogus. Parapijos klebonas? Pasakiau jam, kad noriu pasikalbėti su Šoniu. Kažką pradėjo apie ankstyvą metą, bet pasakiau, tai skubu. Dar ilgai laukiau. Ragelyje pasigirdo Š, kosėja ir žiovauja. Smarkiai suspaudžiau nosį su juo kalbėdamas. Jaučiuosi siaubingai, tiesiog klaikiai. Nepanašu, kad galėčiau važiuoti į Lurdą, supranti, naktį mane surėmė kažkoks siaubingas negalavimas, vėmiau, čiaudėjau ir laksčiau į tualetą.

—Bili, Jėzau, būtinai turi važiuoti. Užsakyta.

Negaliu, visiškai mirštu. Ragelyje minutėlę tyla. Girdėjau jo kvėpavimą.

—Bili, Dieve, kokia nesėkmė. Tikrai negali?

Taip taip. Iš tiesų manau, jog gali tekti trumpam atsigulti į ligoninę. Man atsitiko kažkas rimta. Tuštinausi su krauju. Baisūs skaus-

mai. Kiek padejavau ir padūsavau. Kristau, taip, sako jis, atrodo, kad man tikrai nekas. Keista, koks išsekęs atrodžiau, pagalvojęs jis, pastaruosius kelis kartus, kai buvome susitikę. Taip, sakau jam, labai nusistekenęs. Na, ką gi, tęsia jis, galbūt tai tik į gera. Priverčia pasižadėti, kad nuvyksiu į ligoninę.

Š sako, kad jam jau laikas eiti. Taksi į oro uostą atvažiuoja po pusvalandžio. Ar esu tikras, kad man viskas bus gerai? Gal norėčiau, kad atsiųstų ką nors į pagalbą? Taip taip, žinąs, kad dabar aš jau didelis berniukas. Na, gerai, sukalbėsiąs ten už mane maldą.

Taip, gerai būtų, juokiuosi. Galėtų sukalbėti krūvą maldų. Tada galbūt mane ištiks stebuklas.

Paskutinis dalykas. —Bili, ar nepalikau pas tave savo dienyno, kai pastarąjį kartą buvau? Tokio didelio, storo, juodais viršeliais ekleziastinio dienyno? Su auksiniu kryžiumi ant viršelio.

—Nežinau, Šoni.

Jis nusižiovavo. —Palikau, manau. Ant televizoriaus. Bet, žinoma, gali pasilaikyti. Ten, kur važiuoju, man jo nereikės.

—Aš į jį rašysiu.

—Taip. Kodėl gi ne. Gali į jį rašyti, Bili.

Ir praleidau šį rytą lovoje, jausdamasis keistai ir sunkiai. Kartkartėmis atsikeldavau ir prieidavau prie lango dirstelėti į jį. Manyčiau, kokia mažytė mano dalelytė, ko gero, vylėsi, kad jis paspruko, nes, pripažinkime tai, padėtis toli gražu nepaprasta. Tačiau jis nepaspruko. Kaskart, kai pasižiūrėdavau, jis buvo ten, narve, vis dar guli ant šono, atsukęs į mane nugarą. Tik vidudienį visiškai atsikėliau iš lovos.

Kodėl man neužteko dvasios tai padaryti? Tik vienas gaiduko spustelėjimas. Pora dūrių peiliu. *Kodėl* ne?

Šiandien labai giedra ir žiauriai karšta. Rekordiniai karščiai šią vasarą, pranešė per radijo žinias. Saugyklose senka vanduo. Botanikos soduose žydi keisti augalai. Sveikatos departamentas įspėja dėl saulės smūgio ir melanomos. Nieko apie jo dingimą jokiose suvestinėse.

Buvo jau gal pietų metas, kai pasiėmiau šautuvą ir išėjau į sodą jo pasižiūrėti. Atrodė siaubingai. Veidas nusėtas geltonomis ir mėlynomis mėlynėmis. Pūliai. Ratilai po akimis. Burna perkreipta iš skausmo. Kai pakilo ant kojų, pastebėjau, kad smarkiai šlubčioja.

—Ar išleisi mane?

—O tu kaip manai?

—Tik paleisk mane, ir aš išeisiu, prisiekiu. Nebus jokių problemų.

Pasakiau jam, kad negaliu.

Atrodė, lyg jis iš tikrųjų to nesuprastų.

—Kodėl ne, dėl Dievo meilės?

Nebūsiu laimingas, jei paleisiu, štai ką jam sakau. Ir viskas.

Taip prišliejo savo veidą prie virbų, kad jie smarkiai įsirėžė jam į skruostus. Stovėjo taip kurį laiką nudelbęs akis į žemę. Tada pažvelgė į mane.

—Aš turiu pinigų, sako jis. Jei tau reikia, galiu gauti. Išleisk mane iš čia, ir mes tuojau pat eisime ir juos gausime.

—Velniop tave ir tavo pinigus.

Tuščias žvilgsnis.

—Tada bent jau pasakyk man, kodėl čia esu.

—Pasuk savo makaulę. Atsisėsk ir gerai pagalvok apie tai.

Jis pasižiūrėjo į dangų.

—Kur mes?

—Spėk.

Pastebėjau jį įdėmiai žvalgantis po sodą, į arklidę ir suskilinėjusią sieną už nugaros. Galbūt girdi šaltinėlio vandens gurgėjimą, nors jis beveik išdžiūvo stojus karščiams.

—Ar čia kaimas?

—Taaip. Mylių mylios nuo bet ko. Taigi gali riaumoti ir klykti, kiek tik patinka, sūnau, nes čia nieko nėra, kas galėtų tave išgirsti.

—Koks tai kaimas?

—Mes Viklove. Prie Glendalocho. Artimiausias miestas už dešimties mylių.

Atsisėdo ant narvo grindų. Padai visi pajuodavę nuo purvo.

—Paklausyk, prisiekiu Kristumi, žmogau, tu kažką supainiojai. Mano vardas Naelas Konrojus. Paleisk mane, ir aš nieko nepadarysiu. Išeisiu iš čia ir paliksiu tave ramybėje.

Nusijuokiau.

—Ne. Šito tu nepadarysi. Nepaliksi manęs vieno.

—Tau reikia pagalbos, drauguži. Neatrodai sveikas. Tau ne visi namie. Tikiuosi, tu tai žinai.

—Taip. Tai tiesa. Man ne visi namie. Kartais man truputį pasimaišo. Nemanau, kad būtum labai sužavėtas, jei man taip atsitiktų. Darausi visiškai nenuspėjamas. Galiu būti pavojingas.

—Tau reikia gydytojo, drauguži, patikėk manimi. Ar nenueitum paskambinti gydytojui?

—Turiu krūvas gydytojų, Kvinai. Tik jie niekaip negali nustatyti, kas man yra.

—Kodėl tu mane vis taip vadini, žmogau? Tai ne mano sumautas vardas.

Atsisėdau ten ant žolės ir žiūrėjau į jį kurį laiką. Laikas slinko. Leidausi apimamas karštos dienos kvaitulio ir pusiau snaudžiau. Galvojau apie Šonį Lurde, Lizi, Frankliną ir dvynukus Australijoje, Hoperį ir O'Kyfį, besiginčijančius kontoroje, M ligoninėje, save čia, Glen Bolkene. Pasijutau bemėginąs įsivaizduoti visus tuos žmones, per daug metų pabuvojusius čia, šiame sode, visus tuos, kurie gyveno šiame name dėl įvairiausių priežasčių, visi tik šešėliai dabar, vien šmėklos. Kaip Greisė.

Kai atsitokėjau, jis stovėjo, prispaudęs veidą prie grotų.

—Ar galiu tikėtis, kad duosi man stiklinę vandens? Išdžiūvau.

—Ten yra vandens, linktelėjau į lovį.

Jis pažvelgė į jį.

—Nėra puoduko.

Gūžtelėjau.

—Nebūk pautas. Duok man puoduką, maldauju, velniai rautų.

– Ne.

Priropojo keturiomis ir nuleido galvą į lovį it koks kiaulė. Šliurpsi gerdamas. Nepatiko tie garsai, perspėjau jį, kad liautųsi. Nesurea-

gavo. Užrikau, ir tai kaip reikiant paveikė.

Tada – namo pasiimti kėdės. Atsinešiau ją į sodą, pasistačiau priešais paukštidę. Ilgai tiesiog sėdėjau ir stebėjau jį, galvodamas apie visokius keistus dalykus. Vėl apie Šonį Lurde; baltais marškiniais, lydintį į grotą procesiją su deglais. Kokia baisi vieta ta grota, su invalidų vežimėliais ir ramentais, paliktais išgijusių žmonių. Angelų varpai kviečia mus maldai, *Ave, Ave, Ave, Maria*. Net klaiku darosi. M ir Li nepatiko, kai kartą jas nusivežėme. G nustebino akmens sienos, nučiupinėtos iki šilko švelnumo. Visų tų milijonų rankų. Neįtikėtinas šventojo vandens šaltumas.

Nenuleidau nuo jo akių. Kartais jis atsigeria vandens, retsykiais įkiša galvą į lesalo rezervuarą ir burna pasisemia grūdų paukščiams. Kartkartėmis prašo manęs liautis žiūrėjus, bet tai tik sukelia man dar didesnį norą žiūrėti.

Dar praslenka laiko. Dabar jis prašo nuimti antrankius, o aš sakau ne, negaliu to padaryti, negaliu to padaryti, negaliu to padaryti.

Sako man, kad jam reikia į tualetą. Tai eik. Klausia, ar tikrai noriu, kad eitų į tualetą į savo kelnes. Man nusispjaut, kur jis eis į tualetą. Sakau jam, kad tai, kur jis eis į tualetą, mano požiūriu, skalėje nuo vieno iki dešimties lygu nuliui.

Žiūrėjo į mane kurį laiką pro grotas. O aš savo ruožtu į jį. Paprašė, kad nusisukčiau minutėlei. Nusisukau. Kai atsigręžiau, jis gulėjo ant pilvo nusukęs nuo manęs veidą. Riešai smarkiai nutrinti antrankių. Gal verkė, bet nežinau. Ir man nerūpi. Pasuko veidą į mane.

—Prašau, pone. Mano vardas Naelas Konrojus. Prisiekiu Kristumi.

—Pakartok tai dar kartą, ir aš tave nušausiu, Kvinai.

—Bet taip *yra*. Tai tiesa, drauguži.

—Perspėju tave daugiau to nebekartoti.

Tiesiog stebėjau. Slinko valandos. Neįtikėtina, kas sukosi mano galvoje. Bemaž tamsu, kai įėjau į vidų ir užlipau laiptais.

Į lovą su Š dienynu ir pradėjau rašyti.

Šitai.

1994 liepos 13, trečiadienis

195–171
28 savaitė
14 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali
LITURGINĖS VALANDOS	Dienos; 2 savaitės psalmės
MIŠIOS	Dienos

Am 7,12–15; Ps 84; Ef 1,3–14; Mk 6,7–13.
„Jis pasirinko mus Kristuje, kad būtume šventi ir be nuodėmės."

Globėjas: Šv. Henrikas.
Dienos mintis: Šypsena nieko nekainuoja.

Šūdas. Šūdas.

Tuoj išauš. Kieme plyšauja miško karveliai ir varnėnai. Karšta. Rašant nuo pirštų ant popieriaus ritasi prakaitas, drėgna paklodė stipriai apsivijusi mano galūnes. Ant liežuvio – toks jausmas, lyg jį reikėtų nušveisti nagų šepetuku.

Mąstau, ar tai, kas atsitiko su K, yra sapnas, ar grįžtąs kliedesys, ne kartą ir ne du pasikartojęs nuo senų laikų. Melas. Žinau, jog tai tikrovė. Tik pažvelk į mano rankas. Tai iš jų aš galiu atskirti. Jos nedreba, tad žinau, esu blaivus.

Ištroškau it sumauta žemsiurbė. Noriu gerti. Vėliau dar parašysiu.

Šiandien dar vienas karštas rytmetys. Dangus apsitraukęs migla. Nuo šviesos įskausta akys.

Kai nuėjau pas jį, guli veidu į žemę ant paukštidės grindų. Manau, tai tavo kapas, kuriame tujen guli. Atrodė, lyg miegotų, tačiau, žinoma, jokiu būdu negali būti visiškai tikras. Pakankamai

klastingas išmėginti bet ką.

Per naktį sugebėjo atlupti vieną vielinio tinklo lakšto kampą. Tačiau metaliniai virbai per tankūs, kad išlįstų.

Spyriau į paukštidės sieną. Nekrustelėjo. Spyriau dar kelis kartus. Sujudėjo, apsivertė, pažvelgė į mane.

—Nagi, pone Kvinai. Kaip kietuolis gyvuoja šįryt?

—Nuimk antrankius.

Sakau jam ne.

—Prašau, žmogau. Dėl Dievo meilės.

—Ne.

—Pečių skausmai pribaigs mane, drauguži. Ir man siaubingai maudžia krūtinę. Prašau. Aš jau per ilgai, velniai rautų, surakintas antrankiais. Vos galiu kėpuoti.

Papurčiau galvą.

Apsidairė aplink lyg apimtas nevilties, o tai labai gerai, nes aš noriu, kad jis pajustų bent šiokią tokią neviltį. Noriu, kad jis pajustų, ką reiškia pakliūti į tokias aplinkybes, kurių negali valdyti. Mėlynės ant jo veido atrodė dar baisiau. Nusėtos kraujosrūvos taškų ir pūlių. Be to, sukepęs kraujas ant odos aplink nosį. Stebeilijosi į mane.

—Kas, po velnių, tu toks?

—Gal tu jau numirei, Kvinai. Numirei ir patekai į dangų.

Nusijuokiau.

—Atsiknisk.

—Ne ne, gal aš tavo angelas sargas, Kvinai. Tavo angelas sargas tikrai gerai tavimi pasirūpins. Nesisielok.

—Aš ne Kvinas. Aš – Naelas Konrojus.

Atrodė išsigandęs ir liguistas. Plaukai nuo prakaito prilipę prie pakaušio. Pastebėjau, kad dažai pradėję blukti. Raudonos šaknys. Kalasi neskusta barzda.

—Gal norėtumėt skustuvo, pone Kvinai? O gal ketinate vėl atsiauginti savo ūsus?

Jis kurį laiką spoksojo į grindis.

—Ko tu nori iš manęs? Iš kur žinai mano vardą?

Liežuvis pinasi, lyg burna būtų pilna kokios pliurzos.

—Ar neatpažįsti manęs, Kvinai?

—Niekada anksčiau gyvenime nesu tavęs matęs, žmogau, sakiau tau.

Priėjau prie pat paukštidės. Pasakiau jam, kad noriu, jog labai įdėmiai į mane pasižiūrėtų.

—Kažkoks šūdas akyse. Nuimk antrankius ir leisk man nors truputį apsivalyti.

Pasakiau jam, kad kuo puikiausiai gali mane matyti. Įstengė atsiklaupti ant kelių ir kiek svirduliuodamas įsmeigė į mane akis.

—Nepastebi šeimyninio panašumo, Kvinai, ką?

Žiūrėjo į mane kurį laiką.

—Ne.

—O, pastebi.

Papurtė galvą. Išplėstos nekaltos žalios akys it vaiko. Hainekeno butelių spalvos.

—Pastebi, Kvinai. Gerai įsižiūrėk.

—Nesuprantu, ką turi galvoje. Kodėl atvirai nesakai man, ką turi galvoje? Arba ko iš manęs nori? Ar aš tau ką nors padariau?

Palikau jį ten. Jei jis taip nori, puiku. Turiu daug laiko.

Grįžau į namą ir paskambinau į darbą. Ragelį pakėlė Hoperis, nustebo mane išgirdęs. Ne, pasakiau jam, neišvykau į Lurdą, pasigavau vasaros gripą. Taip, dabar jau kur kas geriau. Bet žadu pailsėti visas dvi savaites, nusprendžiau tiesiog padrybsoti lovoje ir atsigauti. Hoperis sutinka su manimi, kad tai gera mintis. Viskas ramu darbe, šiaip ar taip. O'Kyfis kvailioja, kaip visuomet. Atėjo vakar su nauja šukuosena, kuri, pasak Hoperio, it pamišusios bobos pažastis. Vyriška menopauzė – Hoperio teorija. Nori pasisamdyti sekretorę visai dienai. Parašė raštą vadovybei, kad mums *reikia* sekretorės visai dienai. Sutinku su Hoperiu dėl menopauzės.

Baigęs kalbėti telefonu – į automobilį, nuvažiavau į Dolkį. Kurį laiką sėdėjau stovėjimo aikštelėje prie bažnyčios, stebėdamas vaikigalius, spardančius kamuolį. Tada į Djūksą. Nusipirkau butelį viskio, pusbutelį džino, porą butelių vyno ir šiek tiek traškučių bei

riešutų. Žmogus už prekystalio storas, nelyginant didžiulis paplūdimio sviedinys su kojomis. Žiopsojo kokią akimirką, kai paprašiau viskio ir džino. Mažas miestelis. Gerai mane pažįsta ir prisimena senus laikus. Žvelgė man į akis sekundėlę, lyg būtų toks kvailas, kad norėtų mane atkalbėti, bet tada išsitraukiau pinigus ir padėjau ant prekystalio, ir jis linktelėjęs pasisuko ir paėmė butelius nuo lentynos. Pradėjo man porinti apie savo vandens sąskaitą, sūnų gėjų ir siaubus, kuriuos tenka išgyventi, kai esi vedęs pasileidusią moterį. Ji nulups sumautą apelsiną nė neišėmusi iš kišenės, pone Svyni, kaip Dievą myliu. Taip jau *yra*, pone Svyni, argi ne?

—Taip, taip ir yra.

—Jūs gyvenate Glen Bolkene, tiesa? Ant kalno?

—Taip.

—Taip ir maniau. Mes visi labai išgyvenome dėl to, kas tada atsitiko. Pernai.

—Ačiū.

—Kaip ji? Vargšė jūsų dukra.

—Na, vis taip pat.

—Varge, varge, pone Svyni, kokį siaubingą kryžių jūs nešate.

—Ar galite atmesti?

—Atsiprašau, pone Svyni?

—Sakau, ar galite atmesti?

—Kaip tik šito aš jūsų ir klausiau, pone Svyni. Bet sakote, kad ji vis taip pat.

—Turiu galvoje, ar galite atmesti iš tų penkiasdešimties, kuriuos jums daviau?

—O, taip, žinoma. Atsiprašau, pone Svyni. Turbūt pamesčiau ir galvą, jei ji nebūtų prisukta.

Tada pradėjo apie Dievo valią. Žodžiai it žirniai atšoko nuo manęs. Nesvarbu, ką jis sakė. Žinojau, kad grįžęs namo gersiu – pirmą kartą beveik po trylikos metų.

Namuose skambėjo telefonas. Palaukiau, kol atsilieps atsakiklis. Vėl Hoperis, kažką norėjo sužinoti apie užsakymą. Palaukiau, kol jis baigė kalbėti, tada išjungiau telefoną. Sustačiau viskį ir dži-

ną svetainėje ant televizoriaus. Vyno butelius pakišau po kriaukle. Įjungiau grotuvą. Ispaniška muzika. Tango.

Prisėdau ant kiemo laiptelių priešais saulutę, atsiplėšiau maišelį riešutų ir suvalgiau juos. Turėjau būti susirūpinęs, bet nebuvau, tik jaučiausi su kažkuo susitaikęs. Įėjau vidun, atidariau butelį viskio ir prisipyliau sklidiną stiklinę, beveik iki kraštų. Trumpam palikau stiklą ant televizoriaus. Pamėginau susirasti kokią nors programą, bet ne kažin ką rodė. Vien tik sumautą pasaulio čempionatą. Didelio čia daikto. Pasiėmiau stiklą ir pauosčiau viskį. Gaižus klampus puvinio kvapas. Ir dabar dar galiu užuosti nuo savo odos.

Pradėjau gerti.

Nutvilkė gomurį ir ėmė graužti akis. Paskalavau burnoje ir išgėriau dar. Išlenkiau stiklą, prisipyliau kitą. Dar vieną. Per penkiolika minučių išgėriau apie pusę butelio. Sugebėjau atrepečkoti čia ir atsigulti į lovą. Kambarys sukosi ir svyravo. Jaučiau, kaip jis iš lėto sunkiasi į mane. Geriasi it į kempinę, it į perdžiūvusį sodą, kankinamai ištroškusį lietaus.

Tuomet man buvo gera, bet dabar ne.

Greičiausiai trumpam užsnūdau. Prabudau prieš kelias valandas plyštančia galva. Nelabai susivokdamas, kur esąs. Prireikė kelių mirksnių, kol atsipeikėjau. Pakilau, priėjau prie lango ir pažvelgiau lauk. Štai jis ten, paukštidėje, stovi dabar, bet vis dar atgręžęs į mane nugarą. Dar gurkštelėjau ir sukrimtau riešutų.

Ką tik parėjau iš sodo, kur nusinešiau galą grandinės ir spyną. Dabar atrodo labai nusiminęs ir paniuręs. Žinau, kad jis smarkiai atakavo paukštidės vartelius, nes anksčiau girdėjau, kaip į juos daužėsi. Gal mano, kad aš kurčias. Nieko nepasakiau. Tik apsukau grandine vartelius ir užrakinau spyną.

—Duok man stiklinę vandens.

—O, taip. Norėtum?

—Taip.

—Na, tuomet neketinu to daryti.

Pastebėjau, kad jis prieš tai verkė. Ant skruostų balti ruožai per purvą, nešvarumus ir prikepusį kraują.

—Prašau. Pasakyk, kodėl su manimi taip elgiesi? Prašau.

Na, gerai. Jei garbingai, tai garbingai. Nenoriu būti neprotingas galų gale, neleisiu jam taip apie mane sakyti.

Prisitraukiau kėdę ir atsisėdau sukryžiavęs rankas. Į akis plieskė saulė. Prisidengiau jas plaštaka.

—Aš taip su tavimi elgiuosi todėl, kad pernai rugpjūtį užpuolei degalinę Stilorgane, tu, niekingas padugne. Ar dabar atsimeni? Praėjusį rugpjūtį? Ten dirbo mano dukra. Meivė Svyni, taip, gerai pagalvok, esu tikras, tai tau šį bei tą sako. Nagi, aš tau priminsiu. Tu ir tavo draugužiai paėmėte švirkštą su jūsų pašvinkusiu krauju ir pagrasinote sušvirkšti jai. Tada sudaužėte ją geležiniu strypu. Ji maldavo jūsų liautis, bet jūs nesiliovėte. Nesiteikėte. Štai kodėl taip su tavimi elgiuosi, Kvinai. Tik dar nieko nepradėjau daryti. Turiu tau didelių sumautų planų, sūnau.

Tyla. Veide gal pirmą kartą šmėstelėjo tikros baimės blyksnis.

—Nežinau, apie ką tu šneki.

Sugriebiau už grotų ir smarkiai papurčiau. Jis žnektelėjo ant nugaros, sustūgo iš skausmo. Vėl pakračiau grotas.

—Ar tau patinka paukščiai, Kvinai?

Švokščia. Tada jis tikrai atrodė persigandęs, aiški baimė veide. Jei jo rankos nebūtų buvusios surakintos, esu tikras, jos būtų virpėjusios.

—Ką turi galvoje, ar patinka paukščiai?

—Tai paprastas klausimas, sūnau. Ar mėgsti paukščius?

Susimąstė apie tai.

—Na, nesu koks kuoktelėjęs ar panašiai.

—Kalbu apie tikrus paukščius. Su plunksnomis ir snapais.

Pradėjo mikčioti.

—Ne. Na, nnnežinau. Ką tai reiškia? Nesuprantu.

—O aš, aš tai mėgstu paukščius, Kvinai. Tiesą pasakius, esu beveik ornitologas. Laimėdavau už tai medalius, kai buvau vaikėzas. O šįvakar, visai netrukus, tiesą sakant, ar žinai, ką padarysiu? Eisiu ir nusipirksiu sau paukštvanagį. Didelį išbadėjusį išperą paukštvanagį. Minta mėsa. Dvėseliena. Supuvusia maita, jam tai,

tiesą sakant, skaniau už šviežieną. Neišrankus. Nesvarbu, kokio niekingo dvasnos spuoguota mėsa. Čia vienas gyvena anoje laukymėje. Ketinau eiti ir pasigauti, bet jis per daug prijaukintas. Nepakankamai nuožmus, nes smirdžiai čigonai jį lesina. Tad užsiprašiau vieno vyruko, kuris augina juos medžiotojams. Užsisakiau jį ir visa kita. Turiu leidimą laikyti namuose. Tu nepatikėsi, ką gali paukštvanagio snapas, Pone Didžiavyri Kvinai, ypač kai jis išalkęs. O, Jėzau, jis išlupinės tau akis. Rimtai. Praris it nuraškytas vynuoges. O jo nagai, varge vargeli, tie maži nagučiai. Jie kaip peiliai. Tai bus tau įdomu, žinau, tu labai domiesi peiliais. Man tereikia jį pasiimti. Ir tada, be abejo, jam juk reikės kur nors apsigyventi, ar ne tiesa?

—Reikės?

—O, taip, pone Kvinai. Taigi pamaniau, gal turi dėl to kokių minčių? Kurgi jis galėtų apsigyventi?

Apsisukau ir nuėjau per sodą. Girdėjau, kaip jis daužėsi po narvą ir klykė it pamišėlis. Garsiai nusijuokiau.

Štai ir vėl.

1994 liepos 14, ketvirtadienis

196–170
28 savaitė
14 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali, balti
LITURGINĖS VALANDOS	3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Iš 1,8–14, 22; Ps 123; Mt 10,34–39
Izraelio tauta kenčia faraono priespaudą ir meldžia Dievo išlaisvinimo.

ŠVENTĖS (Prancūzija)

Globėjas: Šv. Kamilis iš Lilio (1550–1614).
Dienos mintis: Ar galiu padėti kitam nešti jo kryžių?

Pralindėjau namuose visą rytą. Išgėriau vyną, paskui likusį džiną.

Po to pasijutau nuvargęs bei sušilęs ir turėjau atsipūsti. Ko gero, melas, kurį suskiedžiau Hoperiui apie vasaros gripą, neišėjo man į gera. Karščiuoju ir pykina. Marškiniai prilipę prie nugaros net dabar, nors vakaras vėsokas ir langas praviras.

Prieš kelias minutes vonioje nusivilkau drabužius. Gelia odą. Nuogas, stovėdamas šonu į veidrodį, atrodžiau it nėščias. Suėmiau rankomis savo pilvą. Tada paliečiau krūtinę. Pasisukau į veidrodį priekiu.

Paėmiau savo penį bei sėklides ir sugrūdau gilyn tarp kojų, tada sukryžiavau kojas, kad mano genitalijų nebūtų matyti.

Dabar esu moteris.

Vyras manęs nežavi, moteris taip pat.

Atsukau vonios čiaupus. Sukliunksėjo ir sugurgėjo, tačiau ište-

kėjo tik plona juoda srovelė. Užsikimšo vamzdžiai? Vėl sugedo plūdė? Sprogo bakas? Neturiu jokio noro vargti, kad išsiaiškinčiau. Greitai apsiprausiau virtuvės kriauklėje. Nė kiek ne geriau.

Apie ketvirtą po pietų išėjau į sodą vėl su juo pažaisti. Pusiaukelėje supratau, kad tebesu pusgirtis. Jis sėdėjo ant žemės sukryžiavęs kojas, labai giliai įkvėpdamas ir iškvėpdamas, ir atrodė, lyg miegotų. Jis priminė maharadžą, išskyrus, žinoma, kad surakintas antrankiais. Betgi, manyčiau, tikras maharadža taip pat leidžia laiką surakintas, kai pagalvoji. Ištariau jo vardą. Lėtai atmerkė akis ir pasižiūrėjo į mane.

—Dabar prisimenu tave. Mačiau tada teisme. Sargai man tave parodė.

—Tikrai?

—Taaip. Ir paklausyk, ketinau prieiti ir atsiprašyti. Dėl tavo dukros ir visko. Ir to, kas ją ištiko. Buvau apsisprendęs. Visiškai.

Kažkoks paukštis, kurio neatpažinau, sušvilpavo griovyje. Lakštingala? Ne, suokia tik birželį. Devynbalsė gal. Šiaip ar taip, neįprasta. Rubuilė geltonoji starta nustraksi per žolę.

—Na, tai būtų buvę visiškai kas kita. Man visuomet labai patinka, kai koks niekingas šunsnukis grasina išprievartauti mano dukrą, ir ji patenka į ligoninę, man visuomet labai patinka, kai jis manęs atsiprašo.

Papurtė galvą.

—Reikalas degalinėje buvo ne mano idėja. Mane privertė dalyvauti. Prisiekiu. Man prigrasino. Neturėjau pasirinkimo. Ir aš prie jos nė pirštu neprisiliečiau, kaip Dievą myliu.

Nusijuokiau tada.

—Tu sumautas niekingas melagis, Kvinai. Negaliu patikėti, koks tu melagis. Ir kokiu šūdo krūva tu mane laikai.

Tuomet dėl kažkokios priežasties, kurios iki šiol niekaip negaliu suprasti, jis pamėgino šyptelėti.

—Tai tiek pat tiesa, kaip kad esu čia. Jei ne aš, jai būtų buvę dar blogiau, pasakysiu tau. Ir gerokai blogiau, sakyčiau. Tie vyručiai buvo tikri psichai. Gyvuliai, prisiekiu.

—O, taip, klausyk, gal galiu tau padėkoti, pone Kvinai, šeimos vardu už visas tavo pastangas? Žinoma, ji pati tau padėkotų, tik visa bėda, kad jai koma, kaip žinai.

Kurį laiką jis nieko nesakė. Galva tingiai atlošta. Smakras smarkiai apšepęs ir purvinas.

—Geriau paleisk mane iš čia, žmogau. Prašau. Man prastai.

—Ir man. Ir mano dukrai.

Nusibraukė nosį į petį ir apsilaižė lūpas.

—Paklausyk, aš sėdžiu ant adatos. Vartoju heroiną, drauguži. Nesielk su manim šitaip. Einu iš proto, jei savo negaunu, man visai pasimaišo, velniai griebtų.

—Visiems sunku, sūnau. Ar pamiršai, kad dabar dešimtas dešimtmetis? Ilgas, sunkus ir žiaurus, a?

—Nedaryk man šito, velniai rautų. Prašau.

Per vėlu. Jau ėjau atgal čionai, nusprendęs ignoruoti melagiūkštį.

1994 liepos 15, penktadienis

197–169
28 savaitė
14 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Balti
LITURGINĖS VALANDOS	3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Iš 2,1–15; Ps 68; Mt 11,20–24
Kristuje naujasis Izraelis ir naujasis Mozė.

Globėjas: Šv. Bonaventūras (1221–1274).
Dienos mintis: Jei pirmąkart nepasiseka, melskis ir mėgink vėl!

Nekas. Lovoje ilgiau kaip iki dvyliktos.

Šiandien nėjau pas jį. Protarpiais girdėjau jį žingsniuojantį pirmyn ir atgal po narvą ir purtantį grotas. Tik uždariau langus ir pasinėriau į gėrimą. Vienintelį kartą išėjau iš namų – nusipirkti dar. Viskio ir alaus, džino, vyno. Turbūt linksminatės, pone Svyni.

Kažkas absoliučiai ne taip.

G sakydavo, kad aš silpnas. Nevyriškas, kai bardavomės. Gal ji buvo teisi?

Kuo daugiau geriu, tuo blogiau darosi, tai nepraeis. Pakliuvau į didelę bėdą. Pavojus. Baisiai persigandęs. Reikėjo, kad Šyhanas būtų jį tik prilupęs, kvaily. Net ima atrodyti, kad tai buvo siaubinga klaida. Kas mane *privertė* atsitempti jį čionai? Gal tiesiog paleisti?

Bijau, kad po visko, ką jam padariau, nužudys mane arba dabar, arba vėliau. Nūnai gailiuosi dėl viso to, ką padariau.

Tiesiog priėjau ir uždariau langą. Nebenoriu jo daugiau girdėti.

Nebenoriu net žinoti, ar jis vis dar ten tebėra.

1994 liepos 17, sekmadienis

Penkioliktas paprastas sekmadienis
199–167
28 savaitė

DRABUŽIAI	Žali +
LITURGINĖS VALANDOS	Dienos; Te Deum; 3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Dienos; Gloria; Tikėjimo išpažinimas; Prefacija: Sekmadienio, 29–36

Am 7,12–15; Ps 84; Ef 1,3–14; Mk 6,7–13
Jis išsiuntė juos... melsti pasigailėjimo.

Šią dieną draudžiamos mišios už mirusiuosius, leidžiamos tik laidotuvių mišios.
Jo Eminencijos katal. kardinolo Daly įšventinimo į vyskupus metinės, 1967 m. liepos 16 d.

Globėjas: Šv. Deklanas.
Dienos mintis: Jei neturi nieko gero pasakyti, nesakyk nieko.

Labai pavargęs visą dieną. Ir vėl nėjau pas jį. Girdėjau apačioje kelis kartus skambantį telefoną. Panašu, kad sugedo atsakiklis. Nesikėliau. Pasilikau lovoje.

Kartą jis skambėjo ilgiau nei penkias minutes.

1994 liepos 18, pirmadienis

200–166
29 savaitė
15 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali
LITURGINĖS VALANDOS	3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Iš 11,10–12, 14; Ps 115; Mt 12,1–8
Eucharistijos reikšmė krikščioniškam gyvenimui.

Globėjas: Šv. Moni iš Kilyvio.
Dienos mintis: Viskas įmanoma su Viešpaties malda.

O štai kas atsitiko šįvakar.

Prieš šešias valandas, apie pusę penkių, žiūrėjau programą vaikams per BBC 2 su didele sklidina stikline degtinės rankoje ir dar kokiomis trimis ar keturiomis skrandyje. Jaučiausi labai apsunkęs. Staiga išgirdau garsius šūksnius, sklindančius iš sodo.

Kai ten nuėjau, jis gulėjo ant nugaros iškėlęs kojas ir įsispyręs į grotas. Išlindusios pro tarpus stirksojo basos pėdos. Alsavimas greitas ir tankus per nosį. Dejuoja.

—Mano kojos. Nejaučiu prakeiktų kojų, žmogau. Padėk man.

Pažvelgiau į jį. Plaukai dabar dviejų spalvų, raudoni ir juodi. Vešli purvina barzda.

—Liaukis, Kvinai.

—Aš narkomanas, drauguži, sakau tau. Mane laužo, *nejaučiu savo kojų*!

Iš jo gerklės išsiveržė siaubinga dusli dejonė, lydima skausmo klyksmo. Pradėjo raičiotis paukštidės grindimis nuo vieno šono

ant kito, smarkiai spardydamas virbus. Man tai nepatiko. Žinojau, kad man neturėtų rūpėti, bet pamaniau, o jeigu jam čionai kas nors atsitiks. Veidas išmuštas raudonio ir visas pasruvęs prakaitu. Vėl kimi aimana. Akys kietai užmerktos.

—Kuo tu mane laikai, Kvinai? Liaukis išsidirbinėjęs.

—Prisiekiu Kristumi, drauguži. Mane laužo. Gelbėk.

—Liaukis. Arba iš tikrųjų gausi dėl ko dejuoti.

—Aš sėdžiu ant adatos, sakiau tau. Jau daugybę dienų negavau savo dozės.

Tai neįėjo į planą. Nenumatyta. Nežinau, kas čia dabar atsitiks.

—Mudu nebūtume pakliuvę į tokią padėtį, Kvinai, jei ne tu.

—Užsičiaupk nors sekundę, sako jis. Prašau. Tik nieko nesakyk.

Parpuolė ant kelių ir pradėjo purtytis. Atrodė, lyg nebevaldytų savo judesių. Vėl ir vėl sausai žiaukčioja. Netrukus pradėjo verkti.

—Bent jau nuimk prakeiktus antrankius. Prašau, žmogau.

Išsitraukiau iš kišenės antrankių raktelius.

—Eikšen prie grotų. Ir būk atsukęs nugarą, perspėju tave.

Nugara ir sėdmenimis jis prisistūmė arčiau grotų. Atrakinau antrankius ir juos nuėmiau. Krūpčiodamas iš skausmo jis trynėsi savo sukruvintus riešus. Tada plačiai išsižiojo ir susigrūdo pirštus į gerklę. Pasilenkė į priekį ir vėl žiaugtelėjo.

—Nori vandens?

Papurtė galvą, pradėjo be perstojo čiaudėti. Geras kelias minutes jis nieko daugiau nedarė, tik čiaudėjo, smarkiai įnirtingai čiaudėjo, jo galvą tampė pirmyn ir atgal.

—Ten, lovyje, yra vandens.

Jis pradėjo svirduliuoti iš vieno šono į kitą. Rankas prispaudęs prie smilkinių. Pažvelgė į mane.

—Turėsi man gauti narkotikų, sako, prašau.

—Apie ką čia šneki? Aš negaliu.

Atrodė, lyg visu jo kūnu nubėgo virpulys. Jis susmuko. Kojos dar smarkiau trūkčiojo ir daužėsi. Jis atrodė apimtas siaubo. Iš akių ir nosies smarkiai tekėjo. Rankas tampė mėšlungis. Nusismaukė kelnes. Diarėja.

Pradėjo kūkčioti.

—Prašau. Paklausyk, prašau, žmogau. Jei ketini mane čia laikyti, turėsi man gauti heroino arba metadono. Pasakysiu tau kur. Nudvėsiu, jei tu man nepadėsi. Prašau. Neleisk man numirti, drauguži. Atsiprašau už tai, ką tau padariau.

Susmuko ir vėl žiaugtelėjo. Iškišęs pro virbus ištiesė ranką.

—Tik neleisk man numirti, žmogau. Maldauju tavęs. Prašau. Atleisk man.

Raudoni ir juodi plaukai, paraudusios iškankintos akys, varvanti nosis, šūdo tvaikas. Atrodė it koks pragaro tvarinys. Pirštais grabaliojo man marškinius.

—Padėk man, žmogau. Dėl Dievo meilės, žmogau. Gelbėk.

Pajutau, kaip kažkas man viduje sukrutėjo.

Atbėgau čia ir nustvėriau jam antklodę bei drabužių pamainą. Įgrūdau juos pro virbus. Jis paėmė antklodę, apsivyniojo ja, vis dar drebėdamas ir žiaugčiodamas. Kaukšėdamas dantimis. Atsigulė ant paukštidės grindų. Veblendamas.

—Prašau, žmogau, padėk man, maldauju tavęs. Pasakysiu, kur kreiptis.

—Negaliu. Žinai, kad negaliu.

Dar vienas drebulys nubėgo viršutine jo kūno dalimi. Išgąstingos krauju pasruvusios akys. Praveria burną ir klykia iš skausmo.

Toliau žinau, kad stoviu apačioje, virtuvėje, pakišęs galvą po čiaupu, maukiu kavą, mėgindamas prasiblaivyti tiek, kad galėčiau vairuoti. Išpyliau į kriauklę visus atkimštus butelius. Drebėdamas. Bijodamas.

Tiesą sakant, jis man priminė mane patį.

Turbūt išsikrausčiau iš proto, žinau tai. Žinau, kad visiškai išprotėjau, bet man tai daugiau neberūpi. Jau anksčiau tai žinojau. Bili Svyni, tu beprotis.

Pasistačiau automobilį Parnelio aikštėje. Nuėjau iki O'Konelio gatvės ir pasukau į Šerifo gatvę, kaip jis ir buvo sakęs. Jaunas vyrukas invalido vežimėlyje ridinėjosi pirmyn atgal palei užpakalines „Savojos" kino teatro duris. Purpurinė vyno dėmė aplink jo bur-

ną. Tai ir buvo jis. Priėjau. Stebėjo mane besiartinantį.

—Noriu nusipirkti metadono.

Pažiūrėjo į mane. Negyvos žuvies akys.

—Tu nepanašus į tokį.

—Tai mano sūnui.

—Atsiknisk ir neerzink, gerai?

—Jis mokosi koledže. Mes tik dabar apie visa tai sužinojome. Tą narkotikų verslą. Mes nenorime kreiptis oficialiais kanalais.

Visuomet siūlyk kainą. Visuomet siūlyk kainą. Geras pardavėjas geras tiek, kiek sugeba sulygti.

—Negali girdyti jo metadonu it kokiu limonadu. Tai pavojinga.

—Mano žmona gydytoja.

—Tai kodėl, po velnių, negali gauti iš jos?

—Ji širdies specialistė. Kas čia dabar, po galais, dvidešimt klausimų? Turiu pinigų.

Ana ten, ties tolimuoju kampu, vaikai žaidžia liestynes. Malonumo ir susijaudinimo šūksniai. Išskyrus juos, gatvė tuščia.

—Duokš man savo piniginę.

—Negaliu to padaryti.

Praveria lūpas ir čaižiai sušvilpia pro dantis. Du vyrai peršoka tvorą ir į mus. Vienas jų su rato sankaba. Atrodo it mėsos luitas su pirštinėmis. Kitas išsitraukia iš kišenės trumpą storą vėzdgalį.

Jis įkiša ranką į mano švarką ir ištraukia piniginę. Atsega ją ir perverčia. Pasižiūri į mano vairuotojo teises ir vizitinę kortelę. Paduoda tam žmogui invalido vežimėlyje.

—Pamaniau, kad gali būti iš kovos su narkotikais skyriaus.

—Nemanau, kad jie būtų tokie kvaili. Kad siųstų tokį, kaip aš.

—Nepatikėsi, kokie kvaili būna kai kurie žmonės.

—Sakiau, kad pirksiu metadono. Ar galite padėti?

Pažvelgia man į akis. —O aš sakau, kad tu kalbi daugiau, negu sumautas pamokslautojas, bičiuli, ką?

—Man reikia metadono.

Jis vėl atsega piniginę. —Paimu trisdešimt.

—Kur metadonas?

—Viskas bus gerai. Grįžk į savo motorą.

—Paklausyk, negaliu grįžti be metadono. Prašau.

—Viskam yra savi būdai. Grįžk į savo motorą ir neįkyrėk man. Gausi jį.

—Kaip pažinsi mano automobilį?

Užverčia galvą į dangų ir nusiviepia. —Pilkai sidabrinis „Suzuki Baleno", 93D54961, yra telefonas, stereo, įbrėžimas ant vairuotojo durelių. Pastatyta aikštėje. Reikėtų pasiutusiai gerai nuplauti.

—Iš kur žinai?

—Sakiau tau. Viskam yra savi būdai.

Kai grįžau prie automobilio, ten manęs laukė jaunas vaikėzas. Marškinėliai su užrašu „Power Rangers". Kaip Erinos ir Konalo.

—Pone, turiu jums žinutę.

Kyšteli ranką sau į kelnes ir ištraukia medicininį butelį. Tamsaus stiklo. Padeda jį ant žemės palei užpakalinį kairįjį ratą. Apsisuka ir nurūksta gatve.

Parlėkiau namo kiek įkabindamas. Kvinas buvo užmigęs, kai nuėjau pas jį, bet vis dar kažką murma sau po nosim. Pažadinau jį. Įbrukau pro grotas butelį. Taip pat puodelį vandens ir kelis duonos ragelius. Prisidėjo butelį prie burnos ir greitai pradėjo ryti.

—Ar tau viskas gerai?

Jis linktelėjo mažumėlę užsirijęs.

—Rodos, tu sakei, kad mes Glendaloche.

—Taip ir yra.

—Negali būti. Tu per greit suvažinėjai į miestą ir atgal.

—Nesuk dėl to galvos.

—Išleisk mane iš čia.

Pasakiau jam, kad negaliu to padaryti.

—Neprašau, kad paleistum. Tik išleisk kelioms minutėlėms. Pasivaikščioti po sodą.

Pasiėmiau iš po laiptų plaktuką. Tada atgal pas jį.

—Ištiesk rankas, Kvinai.

Padaviau jam antrankius, pro plyšį, kur jis buvo atlupęs vielos tinklą, liepiau užsidėti juos ir užspausti. Pasisiekiau pro grotas ir

patikrinau, ar tvirtai laikosi. Atidariau vartelius. Pradėjo kabarotis lauk. Padėjau jam. Jis parpuolė ant žolės. Padėjau jam ištraukti koją.

Parodžiau jam plaktuką. —Tik pamėgink ką nors ir gausi.

Papurtė galvą. —Nieko nemėginsiu, žmogau. Nieko.

Pakilo ant kojų. Žengė kelis žingsnius, ir jo keliai kiek sulinko, bet paskui jis įstengė išsilaikyti ant kojų. Svirduliavo po sodą, o aš sekiau įkandin su plaktuku rankoje.

Jis apžvelgė namą.

—Ką ten veiki kiekvieną dieną?

—Nieko.

—Turi gi ką nors veikti.

—Rašau dienoraštį. Dabar užsičiaupk.

Po penkių minučių. —Ar galiu nusišlapinti, žmogau?

—Varyk.

—Mano klynas užtrauktas. Gal gali man jį atsegti?

Nuleidau ranką ir atsegiau užtrauktuką.

—Man reikia kiek daugiau pagalbos, žmogau. Atsiprašau.

Įkišau ranką ir išėmiau jį. Priėjo prie dygiosios slyvos ir nusišlapino ant jos, sunkiai dūsaudamas. Kai baigė, mažumėlę pašokinėjo vienoje vietoje.

—Gal galėtum įkišt man jį atgal? Atsiprašau, kad prašau. Žinau, kad smirdžiu.

—Kai įgrūsiu tave atgal, vėl nuimsiu tau antrankius. Tada pats galėsi tai padaryti.

—Okei, žmogau. Ačiū.

—Ir atnešiu tau apatinius rytoj.

—Tai būtų puiku. Jei galėtum.

Apsuko kelis ratus aplink sodą. Trepsėjo mažais žingsniukais, kartkartėm kryptelėdamas, kai basa koja užmindavo ant akmens. Atrodė visiškai išsekęs. Ėmė temti. Nuvariau jį atgal į paukštidę. Dabar esame greta vartelių. Jis stabteli. Pažvelgia žemyn į savo penį, kabaluojantį priekyje iš kelnių.

—Lįsk, sakau jam.

—Prašau, žmogau. Paleisk mane.

—Lįsk vidun. Pasakiau.

Vėl pradeda inkšti. —Prašau. Atleisk.

—Ne. Lįsk atgal, o rytoj aš tave vėl išleisiu.

Įsiropštė vidun ir griuvo ant grindų. Užrakinau vartelius, pasisiekiau ir atrakinau antrankius. Jis įsikišo savo penį atgal į džinsus. Tada nespėjau nė susivokti, kai mažasis šūdžius šoktelėjo į priekį ir čiupo mane už rankos. Smarkiai traukė ją, vis artindamas mano veidą prie grotų. Net prikando lūpą, toks įsitempęs traukė mano ranką. Prikiša veidą arčiau manojo. Per grotas mėgina įkasti man į nosį. Duriu jam plaktuko kotu į krumplius, ir jis mane paleidžia.

Dabar graudžiai verkia. —Prašau. Dėl Dievo meilės, paleisk mane. Aš nusibaigsiu, žmogau. Prašau.

—Nebūtum dabar čia, jei ne tai, ką padarei.

—Tu nesveikas. Tau reikia gydytojo, sakau tau. Tau nuvažiavo prakeiktas stogas, žmogau. *Paklausyk manęs*. Dėl Dievo meilės, paklausyk manęs.

—Ne, nebenoriu daugiau tavęs klausytis. Aš tavimi pasitikėjau, o tu mane nuvylei. Po to, ką tau šiandien padariau, tu mane nuvylei, Kvinai. Ir tu už tai sumokėsi, pasakysiu aš tau.

—Prašau.

Atleisk. Dabar turiu liautis rašęs. Einu į apačią ir visu garsu pasileisiu grotuvą. Kad negirdėčiau jo klyksmo.

1994 liepos 19, antradienis

201–165
29 savaitė
15 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali, balti/žali
LITURGINĖS VALANDOS	3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Iš 12–37–42; Ps 135; Mt 12,14–21
Bažnyčios pasižadėjimo diena, naujo gimimo per krikštą diena.

Globėjas: Meilruinas (Maolruinas).
Dienos mintis: Leiskit mažutėliams ateiti pas mane.

Prastai miegojau praėjusią naktį, siaubingi sapnai. M karste, išsiliejęs tušas aplink akis. Atsikėliau auštant ir nulipau į sodą pažiūrėti jo. Atrodė kietai įmigęs. Susirangęs po antklode, įsikišęs į burną nykštį. Nebe taip prakaituoja.

Išėjau dar kartą po kelių valandų su kava ir duona. Pasiėmė pro grotas niauriai linktelėjęs. Nė žodelio. Apsivilkęs švariais drabužiais, kuriuos jam daviau. Paprašiau, kad atiduotų man nešvarius. Sukišau juos į polietileno maišą, peržengiau šaltinėlį ir sviedžiau per galinę sieną.

Praleidau rytą žiūrėdamas per televizorių vaikiškas programas, animacinius filmus, lėlių vaidinimus, istorijas apie ateivius, skrajojančius superdidvyrius.

Vėliau įdienojus vėl nuėjau pas jį. Dabar jis buvo kažkaip pasikeitęs. Nyrinėja po narvą, atrodo keistas, susitvardęs.

—Kaip tik galvojau apie tavo dukrą.

—Nejaugi?

—Prisimenu ją dabar.

—Sakyčiau, turėtum.

Vaikštinėja pirmyn atgal po narvą, kaip sakiau, nežiūrėdamas į mane. Rankos ant klubų. Pastebėjau, kad buvo atsiplėšęs nuo marškinių kelias juostas ir apsitvarstęs riešus. Rudos kraujo dėmės.

Graži mergina, sako jis. Labai miela.

Staiga liaujasi nyrinėjęs ir perveria mane akimis. —Turėtų būti panaši į savo motiną, ar ne?

—Tu juokingas, Kvinai. Tikras juokdarys.

—Taaip. Turėtų būti panaši į močią. Niekaip negalėtų būti panaši į tave. Nuo tavo fizionomijos gali sustoti sumauti laikrodžiai.

Spėliojau, kur jis suka. Nesupratau, ką reiškia ši nauja jo akių šviesa, retsykiais šmėkščiojusi niauri tarsi išmokta išraiška. Man tai nėmaž nepatiko.

—Graži patraukli mergaitė. Gražaus sudėjimo. Miela burnytė.

—Užsičiaupk.

—Dailus užpakaliukas.

—Perspėju tave, Kvinai.

—Žinai, ką mes jai padarėm, po to, kai pričiupom? Juokiasi.

—Užsičiaupk, Kvinai.

—Vienas po kito. Visi iš eilės. Ir jai tai irgi patiko. O, žmogau, maldaute maldavo, kad nesustotume. Žinoma, joms patinka šiek tiek šiurkštumo, toms kultūringoms mergaitėms, Houmeri. Jėzau, maniau ji nualps po manimi, taip įsijautė.

Dairausi po žolę plaktuko. Pakeliu jį, rausiuosi kišenėje rakto. Išsitraukiu jį. Jau ketinu plėšte atplėšti duris ir įsiveržti pas jį, kai pamatau, ką jis laiko rankose. Sustoju. Dabar suprantu.

—Geriau duokš man jį tučtuojau, Kvinai, arba, prisiekiu Kristumi, paliksiu tave čia visą savaitę.

Jis laiko šveicarišką kareivišką peilį ir išsiviepęs man šypsosi. Rodo į vardą, išraižytą ant rankenos. Ponis Šyhanas.

—Labai nerūpestingas vaikinas, tas Ponis. Šūdas, ne smegenys, Houmeri. Juk nemanei, kad paliks tatai voliotis žolėje, kad bet kas galėtų rasti. Turiu galvoje, kad jei susirengi ką nors paslėpti, nepa-

likinėji peilių, kad susiprotėtų. Ir Jėzau, Houmeri, ar nepagalvojai prieš įkišdamas mane čionai, kad pirmiau derėtų mane apieškoti? Tu – sumautas šiknius.

—Tai ne mano vardas.

—Kas? Houmeris ar šiknius?

Iš visų jėgų smeigia peilį į ilgą medinę kartį, tada vėl ištraukia.

—Mesk jį man tuojau pat, perspėju tave. Arba, prisiekiu, negausi vandens visą savaitę.

Šypsosi.

—Eikšen ir atimk jį iš manęs, Houmeri. Įeik ir pasiimk, tu, pisniau.

—Geriau patikėk manim, sūnau. Vandens beveik nebeliko. Prisiekiu Kristumi, negausi nė lašelio, kol man jo neatiduosi.

Žiūri į mane kokią minutę. Galėtų čia pat sėkmingai mane nudobti. Atsidūsta ir išmeta peilį pro grotas.

—Tu protingas vaikinas, Kvinai.

Pakeliu peilį ir įsikišu kišenėn. Stoviniuoju kurį laiką klausydamasis, kaip jis juokiasi iš manęs. Tada:

—Tai tu pažįsti Šyhaną, taip išeina?

—Žinoma, pažįstu, Houmeri. Susipažinome Džojuje.

—Tai kaip čia atsitiko, kad jis tavęs nepažino?

—Ponio smegenys nėra stipriausia jo dalis, Houmeri, žinai? Nerastų nė savo paties subinės tamsiam kambary. Truputį panašus į tave. Bukas, kaip bato aulas.

Vėl žvengia ilgai ir garsiai. Žingsniuoja pirmyn atgal po narvą it liūtas zoologijos sode.

—Pats visa tai užsitraukei, sakau jam.

—Taaip, na, bet dabar tai nebeturi jokios reikšmės, šiaip ar taip, Houmeri.

—Kodėl gi?

Klaiki šypsena iškreipia jo veidą. Žengia kelis žingsnius ir įsikimba į grotas.

—Todėl, kad išsikrapštysiu iš čia, Houmeri. Viską apskaičiavau, kaip tai padarysiu. Esu išnešęs kailį ir iš blogesnės kebeknės.

Būtent. O kai ištrūksiu, žinai ką padarysiu? Išspausiu iš tavęs septynis šūdus, Houmeri.

Nusižiovauja.

—Tik tai mane ir palaiko, vien mintis apie tai, mintis, kaip sutraškės tavo sprandas po mano kulnu, Houmeri. Tai atsitiks visai netrukus.

Jis puola sugniaužęs kumštį ir smarkiai trenkia į virbus.

—Triokšt, sako jis.

Susiriečia dvilinkas iš juoko.

—Dar pašnekėk, Kvinai. Kuo daugiau taukši, tuo ilgiau čia būsi.

—Ne, Houmeri. Aš iš čia išsikrapštysiu labai greitai, nesijaudink. O tada pažiūrėsime, kas čia sumautas gudruolis, Houmeri. Nes aš tave sumalsiu į šipulius. Tu dar maldausi, kad pribaigčiau tave, kai būsiu su tavim atsiskaitęs.

—Tu nieko negali man padaryti, tu, sušiktas narkomane.

Atlošia galvą ir plyšta juokais.

—Toks, kaip tu, žmogau. Reikėjo tik pamatyti, kaip rijai tą. Vargšelis, tik pažiūrėkit, argi jis ne vargšelis narkomanas? Kaip ir visi tie apgailėtini vyrukai iš skurdžių rajono.

Rodo į mane pirštu ir plyšta juokais.

—Tu, prakeiktas tešliau. Aš tik norėjau, kad išsinešdintum kelioms valandoms iš namų, kad galėčiau patikrinti, kaip iš čia išsigauti.

—Tu nesėdi ant adatos?

—Ant subinės. Atspėjai, Houmeri. Tik maustau tave. Nevartoju jau penkerius metus. Nė neprisiliečiau. Tačiau gerai prisimenu simptomus, žinai? Puikus vaidinimas, argi ne? Kaip manai, gal gausiu šių metų „Oskarą"?

Jis kelis kartus kilsteli antakius, tada ima markstytis.

—Išsigandai, Houmeri. Žinai, ką tai reiškia? Reiškia, kad tu prikrovei į kelnes. Tu bijai. Matau iš tavo šlykštaus surukusio snukio. Nes žinai, ką tau padarysiu. Šiąnakt tai sapnuosi. Tad užsirakinėk savo išklerusias duris, Houmeri. Nes negali žinoti, kada tave užklupsiu.

—Tu nieko man nepadarysi, Kvinai. O žinai, tai, ką pasakei apie mano dukrą? Ką jai padarei? Brangiai sumokėsi už tai, sūnau.

—Tu bailus pagyrų puodas, riebus niekingas nevykėlis, Houmeri. Ir netrukus prakeiksi tą dieną, kai mane palietei pirštu. Nes aš tau perrėšiu gerklę.

Nuo to laiko būnu čia. Miegamojo durys užrakintos. Šiandien nebeisiu į apačią.

1994 liepos 20, trečiadienis

202–164
29 savaitė
15 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali
LITURGINĖS VALANDOS	3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Jer 23,1–6; Ps 22; Ef 2,13–18; Mk 6,30–34
Jie buvo it avys be piemens.

Globėjas: Šv. Antanas Zacharijas.
Dienos mintis: Neskubėk rūstauti.

Šįryt apie devynias nuvažiavau į ligoninę aplankyti M. Slaugytoja pašiurpo mane pamačiusi, bet aš jai pasakiau, kad man viskas gerai, tiesiog neišsimiegojau. M blogai praleido naktį, sako slaugytoja, atrodo, ji sapnavo. Neįprasta, sako ji. Galbūt geras ženklas.

Tai pirmas kartas, kai man dingtelėjo, kad ji vis dar gali sapnuoti. Tai mane kažkodėl gąsdina. Kelia man siaubą.

Staiga apėmė klaikiausio bejėgiškumo jausmas. Vėliau, važiuodamas namo pro Dan Lierio policijos nuovadą, sustabdžiau automobilį. Tiesiog sėdėjau kurį laiką rūkydamas.

Vos nenuėjau ir visko jiems neišpasakojau.

Apie jį vis dar nieko negirdėti nei per radiją, nei laikraščiuose. Kodėl?

Kaip gali žmogus šitaip sau dingti, ir niekam nerūpi net paskambinti į policiją?

Jėzau Kristau, kaip gali taip *atsitikti*?

1994 liepos 21, ketvirtadienis

203–163
29 savaitė
15 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali, balti
LITURGINĖS VALANDOS	3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Iš 14,5–18; Ps 27; Iš 15,1–6; Mt 12,38–42
Persekiojami izraelitai apimti baimės, bet Dievas išklauso Mozės maldos.

Globėjas: Šv. Laurynas iš Brindizio (1559–1619).
Dienos mintis: Palaiminti tie, kurie trokšta teisingumo.

Šį rytą pasiimu iš virtuvės kėdę ir einu į sodą prie paukštidės. Jis tupi ant grindų atsukęs man nugarą ir neatsigręžia. Pastatau kėdę ant žolės ir atsisėdu. Jis velnioniškai gerai žino, kad esu čia, bet nieko man nesako.

—Kvinai. Gal nori ko nors užvalgyti?

Jis pradeda švilpauti.

—Ar nori ko nors?

Jokio atsakymo. Ir toliau sau švilpauja, kinksėdamas galva į šonus pagal melodiją.

—Ar nori, kad išleisčiau tave pasivaikščioti?

Jis nustoja švilpavęs ir pradeda tyliai dainuoti.

Sode, kur gluosniai siūravo, kur savo meilę sutikau
Čionai jinai praėjo mažom kojelėm, it sniegas baltom
Turėjau butelį burgundiško vyno
Tačiau ji mano meilę atstūmė.

Taigi nudūriau mielą gražuolę žaliajam slėny šiam.

—Paklausyk, Kvinai. Ar nori pasivaikščioti, ar ne, klausiu tavęs?

Jis iškelia pirštus į orą ir pradeda diriguoti.

Perdūriau ją kardu savuoju, ak, koks baisus reginys
Jos kūną įmečiau į upę, tai buvo siaubinga naktis
Man tėvas ne kartą kartojo, kad auksas išlaisvins mane
Jei tik nužudysiu gražuolę, vardu Rouz Konoli.

—Klausiau tavęs, ar nenori pasivaikščioti, Kvinai.

Jis pasikreipia į mane pasižiūrėti. Smulkus velniūkščio veidelis, surauktas į pykinamą išraišką.

—Bet aš šiandien jau buvau išėjęs pasivaikščioti, Houmeri. Aš puikiai pasivaikščiojau anksčiau, kai tavęs nebuvo

Jis juokiasi. —Tik pasižiūrėk į savo fizionomiją.

—Nesąmonė, pasakiau.

—Pasižiūrėk virtuvėje, jei manim netiki. Pasiėmiau iš tavo šaldytuvo dvi skardines kokakolos. Labai puikios. Malonios, šaltos. Mėgstu, kai šaltos. Plonos, aukštos ir velnioniškai šaltos. Kaip mano moterys, Houmeri.

Jis vėl nusisuka nuo manęs ir toliau dainuoja. Pasižiūriu į narvo vartelius. Tikrai užrakinti. Nejaugi sako tiesą? Argi įmanoma, kad kokiais nors būdais būtų išėjęs, kai buvau miestelyje? Ne. Sėdžiu ir spoksau į jo nugarą. Išsitraukiu cigaretę ir surūkau ją. Žinoma, jis tikrai negalėjo išsikrapštyti, ar galėjo? Po kurio laiko pakylu ir susiruošiu išeiti. Jis šūkteli „ei“, ir aš atsisuku. Rodo dantis.

—Nori, pasakysiu tau kai ką, Houmeri?

—Apie ką?

Baksteli į mane.

—Tu dar pasigailėsi dėl viso to, drauguži. Tu dar būsi apgailėtinas susisukęs drebantis šiknius, kai vėl nuspręsiu save iš čia išleisti. Galiu tai padaryti dar šįvakar. Negali žinoti.

—Tu išeisi, kai būsiu toks geras ir tave išleisiu.

—Dar pažiūrėsim. Tavim dėtas, Houmeri, užsirakinėčiau duris. Nes ketinu išeiti ir vėliau tave aplankyti, Houmeri. Aš tau tai pažadu. Nepamiršk to. Eik dabar, nešdinkis iš čia ir netrukus pasimatysime per vakarienę.

Grįžau čionai ir nuėjau į svetainę. Įjungiau televizorių. Nelabai yra ką žiūrėti. Tai, ką jis pasakė, nedavė man ramybės. Junginėjau kanalus. Kažkoks dokumentinis filmas apie žmones, kopiančius į kalnus Rusijoje. Prieš dvidešimt minučių išgirdau brakštelinčią šakelę lauke prie pat lango ir pašokau. Tik juodasis strazdas, lesinėjantis erškėčiuose. Vėl atsisėdau. Stebėjau žmogų ekrane, virš bedugnės kabaluojantį ant virvės, pritvirtintos prie jo liemens. Jis sūpavosi lengvame vėjyje, pasirišęs virve ties keliu. Tada nuėjau į virtuvę ir atidariau šaldytuvą. Jis pasiutusiai meluoja, žinoma. Visos šešios skardinės kokakolos, kurias turėjau, tebėra ten. Bet jis privertė mane pasižiūrėti, štai koks dalykas. Jis privertė mane pasižiūrėti. Išsiėmiau apledėjusį padėklą ir priglaudžiau prie kaktos. Toks šaltas, kad net prilipo prie odos.

Atėjau čia ir surūkiau cigaretę. Pro pravirą langą vėl girdžiu jį dainuojantį, dabar garsiai ir galingai.

Mano kelias šioj žemėje baigtas
Ešafotas telaukia manęs.
Nes nudūriau šią mielą mergaitę
Vardu Rouz Konoli.

Jėzau Kristau, kad tik jis liautųsi dainavęs ir leistų man miegoti.

Kodėl jam tiesiog nepalikus manęs ramybėje?

1994 liepos 22, penktadienis

204–162
29 savaitė
15 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Balti
LITURGINĖS VALANDOS	Dienos; 4 savaitės psalmės dienos metu
MIŠIOS	Atminimo

Gg 3,1–4 arba 2 Kor 5,14–17; Ps 62; Jn 20,1–2,11–18
„Ji stovėjo prie jo kryžiaus."

Globėjas: Šv. Marija Magdalietė.*
Dienos mintis: Dažniausiai Jėzus kartojo žodžius: „Nesibijokite".

* *NB: Evangelijose nėra aiškai pasakyta, ar ji – tai ta „moteris, kuri buvo nusidėjėlė", ir patepė Kristaus kojas (Lk 7,37), ar Marija, Mortos sesuo, kuri taip pat Jį patepė (Jn 12,3).*

Laikraščiai rašo, kad tai karščiausia vasara Airijoje nuo pat to laiko, kai buvo pradėti registruoti orai. Rytoj bus karščiausia metų diena. Valdžia perspėja ūkininkus būti atsargius. Sąlygos visiškai idealios bulvių amarui. Žinoma, kai kuriems Airijos žmonėms tai, tiesą sakant, *patiks*. Daugiau tragizmo ir savigailos. Sotus iki kaklo straipsniais apie tai, kad Didysis Badas vis dar reikšmingas airių psichikai. Kažkoks užsienio režisierius dabar suka apie tai sumautą filmą. Tikiuosi sau, jog komediją. „Badaukite toliau." Nieko apie K nė viename laikraštyje, išnaršiau nuo pradžios iki pabaigos.

Šią popietę, kai nunešiau jam duonos ir vandens, jis darė atsispaudimus ant paukštidės grindų. Padėjau duonos ragelių ir stiklinę vandens ant žemės prie pat paukštidės. Kur galėtų juos pasiek-

ti, jei panorės. Negalės sakyti, kad elgiuosi nepadoriai. Bet jis jų neima. Nė nežvilgteli. Tik toliau atsispaudinėja. Stoviu ir stebiu. Jis tęsia, prisispaudžia ir pakyla labai greitai ir stenėdamas. Po kurio laiko liepiu jam liautis, bet jis nekreipia dėmesio. Matau, kaip ant jo kaklo ir smilkinių įsitempia sausgyslės, lyg tuoj sprogtų.

—Nustok, Kvinai.

Bet jis nenustoja. Tik dar pagreitina. Dusdamas.

—Tik noriu save kaip reikiant palaikyti, drauguži. Kad būčiau stiprus ir galėčiau išnešioti tave skutais, kai iš čia išsikrapštysiu.

Dabar pasikelia ir, kai jo rankos visai išsitiesia, suploja delnais prieš trinktelėdamas jais vėl į grindis ir nusileisdamas visu svoriu. Sustena ir dar taip pakartoja kelis kartus. Lipnus prakaitas srūva jo rankomis upeliais. Sukruvinti raiščiai ant jo riešų permirkę kiaurai. Apsiverčia aukštielninkas ir atsigula ant nugaros. Įspraudžia pėdas tarp grotų, susideda rankas už galvos ir pradeda daryti atsilenkimus. Sustena kaskart, kai atsisėda. Kilojasi aukštyn žemyn su tokia jėga, kad girgžda visas narvas. Užsimerkia ir viauksi it gyvulys. Veidas raudonai mėlynas ir pasruvęs prakaitu, bet jis tik lankstosi.

—Pasakiau, baik.

Jis sunkiai gaudo kvapą, nusispjauna ant grindų.

—Tai tave aš pribaigsiu, Houmeri, kai iš čia išsikrapštysiu.

—Jei nenustosi, neduosiu tau nei maisto, nei vandens.

Tęsia lankstydamasis aukštyn ir žemyn, pirštai prispausti iš šonų prie galvos.

—Taaip, bet aš nieko iš tavęs nenoriu, Houmeri. Man iš tavęs nieko *nereikia*.

Pasiverčia šonu ir spokso į mane, krūtinė sunkiai kilojasi. Nusilaižo prakaitą nuo viršutinės lūpos. Patapšnoja sau iš šono į galvą.

—Nežinai, koks stiprus aš esu per šitą vietą, Houmeri. Neturi žalio supratimo. Manei, suriesi mane, ar ne taip? Bet ne tą riešutėlį krimstelėjai, Houmeri.

—Kodėl mane taip vadini?

—Kaip? Houmeriu? Nes būtent į jį ir esi panašus. Houmerį Simpsoną. Storą, kvailą, bjaurų pizdžių. Sušiktą nevykėlį. Tik pa-

sižiūrėk į save, žmogau. Patetiška. Linksminiesi, ką? Žiūrėdamas į mane, čia uždarytą, Houmeri?

Sukikena.

—Na, parodysiu tau linksmybes, kai iš čia ištrūksiu.

Atsistoju ir einu prie narvo.

—Gražink man tą antklodę, Kvinai.

Bjauri grimasa. Geltoni dantys.

—Eikš ir atimk, Houmeri. Tik įeik, jei gerai pasvėrei savo galimybes. Nusuksiu sumautą sprandą. Ir žinai, ką tada padarysiu?

—Ką?

Šypsosi, uždeda rankas ant klubų, pradeda trukčioti dubenį.

—Padarysiu tau tai, ką tu nori man padaryti, Houmeri. Aš tave taip išdulkinsiu, kaip tu nė sapnuote nesapnavai, būk ramus.

Palieku jį ir ateinu čionai.

Visą popietę miegojau ir klausiausi įrašų. Miegamojo durys užrakintos ir užbarikaduotos. Medžioklinis peilis po pagalve. Kartkartėmis girdėdavau narvą vėl girgždantį, arba man atrodė, kad girdžiu, ir tada žinojau, kad jis daro atsispaudimus.

Žinoma, jam patiktų, kad vėl pas jį ateičiau, žinau, nes tada galėtų mėginti mane sunervinti ir įgąsdinti. Tačiau neketinu. Pasiliksiu čia, miegamajame.

Nulipau žemyn prieš valandą. Nesileisiu įbauginamas savo paties namuose. Įjungiau televizorių ir žiūrėjau kažkokį kvailą humoro serialą. Apie kažkokią amerikiečių šeimą, kurioje paaugliai turi savo telefonus, o sumautas šuo ortodontą.

Šiąnakt pilnatis, o dangus labai giedras. Kai priėjau užtraukti užuolaidų, pamačiau, kad pasikabinęs ant stogo grotų jis visu kūnu prisitraukinėja aukštyn žemyn ir pūkščia. Garsiai dainuoja.

Kurį laiką stebėjau jį tai darant. Užtraukiau užuolaidas.

—Aš tave *matau*, Houmeri.

Dainuodamas.

—Aš tave *matau*, Houmeri. Kaip tu žiūri į mane. Nesislapstyk, Houmeri. Aš tave *matau*.

Ką gi man daryti?

1994 liepos 23, šeštadienis

205–161
29 savaitė
15 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Žali, balti
LITURGINĖS VALANDOS	4 savaitės psalmės
MIŠIOS	Pasirinktinai

Iš 16,1–5, 9–15; Ps 77; Mt 13,1–9
„Viešpats jiems davė duonos iš dangaus, paprasti vyrai valgė angelų duoną."

Palaimintosios Mergelės Marijos šeštadienio mišios

Globėjas: Šv. Brigita iš Švedijos (1303–1373).
Dienos mintis: Žmogus kilnus darbu.

Šiandien laiškas nuo Lizi. Kitą mėnesį grįžta namo.

Voke atvirutė nuo Erinos. Klausia, kaip M. Vargšas vaikas.

L laiške sakoma, kad „Miegančioji gražuolė" dabar mėgstamiausia Erinos pasaka. Neseniai vieną vakarą Franklinas paklausė jos kodėl.

„Nes ji man primena tetutę Meivę."

Neseniai atėjau čia, į palėpę. Čia esu saugus, įsitaisęs tarp ąžuolinių sijų. Niekada nesusiprotės čia ieškoti.

1994 liepos 24, sekmadienis

Šešioliktas paprastas sekmadienis
206–160
29 savaitė

DRABUŽIAI	Žali +
LITURGINĖS VALANDOS	Dienos; 3 savaitės psalmės
MIŠIOS	Dienos; Gloria; Tikėjimo išpažinimas; Prefacija: sekmadienio, 29–36

Iš 19,1–2, 9–11, 16–20; Ps Dan 3; Mt 13,10–17
Mozė pašaukiamas prie kalno.

Šią dieną draudžiamos mišios už mirusiuosius, leidžiamos tik laidotuvių mišios.
Monsinjorų Viljamo Li, Voterfordo ir Lismoro įšventinimo į vyskupus metinės, 1993 m. liepos 25 d.

Globėjas: šv. Deklanas.
Dienos mintis: Net Viešpats suklupo tris kartus.

Palėpė. Užstūmiau išėjimo liuką arbatos dėžėmis, prikrautomis knygų, kad jis negalėtų atidaryti. Čia, viršuje, baisus karštis. Po gegne radau dvokiančią pastipusią žiurkę.

Keistas tas karštis. Stiklo vatos izoliacija atrodo kaip purvinas senas sniegas.

1994 liepos 25, pirmadienis

Šv. apaštalo Jokūbo atlaidai.
207–159
30 savaitė
16 paprasta savaitė

DRABUŽIAI	Raudoni
LITURGINĖS VALANDOS	Dienos; Te Deum; 4 savaitės psalmės dienos metu
MIŠIOS	Dienos; Gloria; Prefacija: Apaštalų 64–65

2 Kor 44,7–15; Ps 125; Mt 20,20–28
Pirmasis iš apaštalų, miręs dėl Kristaus.

Šią dieną draudžiamos mišios už mirusiuosius, leidžamos tik laidotuvių mišios.

Globėjas: Šv. Jokūbas.
Dienos mintis: Visuomet įskaudinsite tą, kurį mylite.

Šįryt už namo trys triušiai uostinėjo po dedešvas. Stebėjau juos pro virtuvės langą laukdamas, kol užvirs virdulys.

Išėjau į sodą. Kai išgirdo mane ateinant, sustingo, o paskui nėrė į tankumyną. Pažiūrėjau į jį. Prakišęs pėdas ir blauzdas pro stogo grotas – kabo. Tiesą pasakius, *kabo žemyn galva*, sukryžiavęs rankas. Visiškai nejuda. Tiesiog kabo it koks keistas šikšnosparnis.

Grįžęs vidun kurį laiką slampinėjau po namą. Jaučiuosi užspeistas. Pastarąsias kelias dienas šis namas labai pradėjo mane nervinti. Kai visa tai baigsis – ar tai kada nors baigsis? kaip tatai baigsis? – turėsiu vėl ką nors pasikviesti, kad paremontuotų. O gal tiesiog parduosiu galų gale.

NB: Praėjusią žiemą tą dieną į duris pabeldė nekilnojamo turto agentas, sakydamas turįs klientą, kuris ieško kaip tik tokio namo. Amerikietis? Pasakiau jam ne, bet jis vis tiek įkišo savo vizitinę kortelę. Sakė visuomet turįs pirkėjų tokioms vietoms, kaip ši.

Nusprendžiau trumpam išeiti. Ištroškau, kol nužingsniavau iki Dolkio. Kaip reikiant krečia. Nusipirkau šiek tiek maisto ir kelis butelius vyno.

Nuostabu išeiti iš namo. Leidžiantis alėja kvepia nupjauta žolė. Visur zvimbia bitutės. Stiprus vėjo gūsis siūbtelėjo palei geležinkelio pervažą, nešdamas dulkes ir suodžius. Lauke prie senų automobilių parduotuvės atletiško sudėjimo jaunuolis su trumpikėmis ir berankoviais apatiniais marškiniais blizgina gražutėlį dailų Bymerį. Ant kelio nuo saulės tirpsta derva. Jaučiu karštį per sandalų padus.

Prekybos centre oro kondicionierius veikia visu pajėgumu. Ten taip vėsu ir malonu, kad, rodos, pasilikčiau visiems laikams. Pasiėmiau vežimėlį ir pradėjau rinktis prekes. Visur pilna jaunų moterų su aptemptais šortais, trumparankoviais marškinėliais ir viršutinėmis bikinio dalimis. Kol vaikštinėju, atsitinka šis tas [illegible] Pastebiu tą vyruką, kurį, regis, seniai pažįstu. Iš pradžių negaliu jo kaip reikiant prisiminti. Jis aiškiai kiek senstelėjęs, plaukai gerokai išretėję, bet aš tikrai jį pažįstu.

Štai jis ana ten, žiūrinėja šaltas mėsas delikatesų skyriuje, atrodo suskretęs ir suvargęs. Eina šlubčiodamas. Apsisuko ir patraukė kita kryptimi.

Pasisukiojau po vaisių ir daržovių skyrių, žiūrinėdamas visus tuos keistus vaisius, kuriais dabar prekiaujama. Kinkanas ir mango, karambola ir papaja. Vaikas, įsitaisęs supamajame traukinio sąstato garvežyje, staugia ir taip suka vairą, lyg norėtų visiškai jį nusukti. Prie sausainių skyriaus šnekučiuojasi ir juokiasi dvi pardavėjos. Vis galvoju apie tą žmogų, kurį mačiau tarpe tarp lentynų. Pradėjo nebeduoti man ramybės. Jau buvau beeinąs jo paieškoti, kai staiga dingtelėjo – greičiausiai koks nors nelaimingas šunsnukis, su kuriuo kartą nusigėriau. Būta čia ko. Tik dar vienas

sugėrovas, tikriausiai nė neprisimins manęs, šiaip ar taip. Nuėjau ir pasiėmiau kelias kokakolas, storą litrinį butelį „7-Up“, vieną mineralinio vandens, tris butelius baltojo vyno, plokščią buteliuką degtinės. Po dešimties minučių sukdamas savo vežimėlį už kampo palei konservuotų vaisių piramidę atsitrenkiau į jį kone kaktomuša. Spokso į mane, lyg išsigandęs.

—*Bilas*, nejaugi? Bilas Svynis?

—Bilis, taigi.

—Aš Filas. Filas Forčenas. Buvau Greisės draugas. Esame porą kartų susitikę.

—Aš žinau, kas esi.

Padavė man ranką. Susimąsčiau akimirką prieš ją paspausdamas.

—Na, tai yra... Kaip gyvenimas su tavimi elgiasi, Bilai?

Pasakiau jam, kad puikiai.

Nuo jo trenkė alkoholiu ir išsiduksėjusiais cigarečių dūmais. Marškinių apykaklė nešvari. Purvinas papūgomis išmargintas kaklaraištis. Tada pamačiau, kad jo krepšys beveik visas prikrautas to nukainoto firminio alaus. Ant viršaus jis uždėjo *Irish Times*, bet aš vis tiek matau, kad ten gal koks pora tuzinų skardinių. Buvo ką tik po vienuolikos ryto.

Metalinis bam garsas ir per traškančius garsiakalbius pasigirdo moters balsas. Ypatinga nuolaida ledams. Tada metalinė muzika pasigirsta vėl.

—O mergaitės? Jos irgi gerai laikosi, ar ne?

—Meivė ne.

—O, taip taip, žinoma. Ar yra kokių pokyčių, Bilai?

—Ne. Jokių pokyčių.

—Kelis kartus norėjau užsukti jos aplankyti. Bet taip ir neprisirengiau. Ji vis dar ten pat, Šv. Stepono?

—Kaip jau sakiau tau, Filai. Nėra jokių pokyčių.

Papurtė galvą ir kelis kartus caktelėjo liežuviu.

—Na, man puikiai sekasi, Bilai. Na, sakau puikiai. Tai geriau, tai blogiau, žinai. Buvau kurį laiką Anglijoje. Tačiau verslas man

ten nelabai pasisekė. Kurį laiką verčiausi prekyba nekilnojamu turtu. Tačiau mažumėlę nusvilau nagus. Vieni nuostoliai.

—Iš tikrųjų.

—Bet dabar gyvenu Belibreke. Šiukšliaragva, žinai. Cha cha cha cha, ak ne, ne taip jau blogai. Su seserimi. Tačiau nemanau, kad ilgai užsibūčiau. Turiu planų. Galvoju, ar neužsiėmus tais interneto dalykais. Pardavimu. Sprendžiu, kad čia galėtų turėti didžiulį pasisekimą, juk žinai, kaip airiai mėgsta pliurpti? Sakau, to prakeikto daikčiuko pagalba gali kalbėtis su žmonėmis visame pasaulyje. Tu juk pardavėjas, ar ne, Bilai?

—Taip.

Jis pamėgino nusijuokti.

—Na, man gali prireikti vieno kito tavo patarimo. Dėl prekybos. Esu tikras, kad galėsi padėti tokiam naujokui, kaip aš.

—Aš pardavinėju palydovines lėkštes. Štai aš išmanau. Bet daugiau nieko.

Jam pynėsi liežuvis.

—Taip. Bet tai irgi technologija, ar ne? O prekyba yra prekyba, ką? Supranti, *mano* reikalas – žmonės, Bilai, dabar tai suprantu. O prekyba kaip tik susijusi su *žmonėmis*, Bilai, argi ne, tiesa? Pardavinėti, reiškia daryti žmones laimingus?

Aiškiai gerokai girtesnis, nei pamaniau.

—Ne, Filai, visai ne. Tai reiškia pardavinėti daiktus.

Jo akių baltymai išmarginti plonomis sutrūkinėjusiomis kraujagyslėmis.

—Taip. Taigi. Klausyk, o kaip golfas, Bilai. Turbūt suplieki ne mažiau kaip šimtą?

—Aš nežaidžiu golfo.

Sumišęs vėptelėjo.

—Nejaugi tu nežaidi golfo, Bilai?

—Ne, Filai. Nesu nė sykio žaidęs golfo per visą savo gyvenimą.

Jo veidas nusidažo tamsiu raudoniu. —Maniau, viena mergaičių man sakė, kad žaidi golfą, ne? Galėčiau prisiekti, viena jų sakė, kad senukas neišeina iš aikštelės, ne? Ketinau pakviesti... Aš tik

pamaniau, kad gal kokį kartą, kad mudu... Noriu pasakyti, maniau, kad mergaitės kartą sakė...

Papurčiau galvą ir nutraukiau jį.

—Ne tos mergaitės. Tačiau galiu numanyti, kiek mergaičių sutinki savo kelionėse.

Jis pažiūrėjo į grindis ir kinktelėjo.

—Na, ką gi, nekreipk dėmesio, Bilai. Tai pasimatysim kada nors.

—Na, jau ne, tu, pisniau.

Juokiasi. —Ką? Ką nori pasakyti, Bilai?

Priėjau prie pat jo.

—Atsiknisk, Filai. Štai ką noriu pasakyti.

Atsidūsta ir žiūri į savo krepšį.

Apsisukau ir palikau jį ten, spoksantį į savo alaus skardines tarp viso to guoto į maišelius supakuotų rūkytų lašišų.

„Bam" sugaudė varpas per garsiakalbį.

Bam. Bam. Prakeiktas prakeiktas bam.

Grįžau namo ir tiesiai čion, tačiau ūpo pradėti gerti nebuvo.

Pakaks šiam kartui. Einu į palėpę miegoti. Labanakt. Baigiu ir einu.

Bam.

III
DALIS

Tryliktas skyrius

Meive, kai dabar prisimenu tas siaubingas dienas, tas, atrodė, nesibaigiančias naktis, kurias praleidau tupėdamas troškioje palėpėje it koks pakvaišęs paukštis, vos save beatpažįstu. Žinoma, kai perskaitau tai, ką tuomet parašiau, apima toks jausmas, lyg nagrinėčiau pomirtinę išpažintį kokio ištvirkusio siaubūno, kuris kitais laikais būtų surakintas grandinėmis genamas gatvėmis baisiam nekaltųjų džiaugsmui. Nors praėjo tik keturi mėnesiai, tie netvarkingai prikeverzoti puslapiai, atrodo, išnyra iš kito gyvenimo. Sakau tai tikrąja šių žodžių prasme, tarp kitko; anaiptol neperdedu, kai sakau tau, kad dabar juos skaitau tartum kieno nors kito parašytus. Tačiau vis dėlto taip nėra. Taip nėra. Štai mano rašysena, štai rašaluotos mano paties pirštų atspaudų dėmės ant puslapių. Išsižadėti jų būtų tas pat, kas išsižadėti savo vaiko. Tai, kas atsitiko per tas dvi liepos savaites, išdėstau tau dabar, tikroviškai ir neiškraipytai, visus tuos poelgius ir pasirinkimus, kurie yra tokia pati dalis manęs, kaip ir užnuodytas kraujas mano gyslose.

Parašęs tą paskutinį puslapį, pamenu vėlai rytą atsibudęs tamsioje palėpėje, kurioje tvyrojo keistai sumišęs švelnus medžio aromatas ir cheminis stiklo vatos dvokas. Buvo labai karšta. Nulipau žemyn. Virtuvėje pamėginau nusiskusti, nors buvo nelengva nulaikyti skustuvą. Langai buvo atviri, ir į patalpą liejosi skaidri šviesa. Pamenu, kad atsitiktinai žvilgtelėjau laukan ir pastebėjau, kad triušiai, apie kuriuos užsiminiau savo dienoraštyje, vėl buvo sode. Sumaurojau, ir jie nuliuoksėjo žemyn, prie šaltinio. Pripyliau virdulį. Kas tada? Spėju, kad galėjau atsidaryti šaldytuvą ir pradėti kraustyti pirkinius, tebebuvusius maišuose nuo vakarykštės dienos.

Štai tada ir pamačiau tai. Ten, ant virtuvės stalo, buvo „Polaroido" nuotrauka. Atremta į arbatinuką, atvaizdu nusukta į kitą pusę, kad negalėčiau matyti. Mane apėmė smalsumas. Mėginau įsivaizduoti, kaip ji galėjo čia atsirasti. Tavasis „Instamatic" tebebuvo viršuje, tavo kambaryje, galėjau prisiekti. Paėmiau nuotrauką. Ji buvo šlapia ir pilka. Kol laikiau ją, tarp pirštų ėmė ryškėti vaizdas.

Tai buvo jis. Kvinas. Nuogas, išvertęs akis, iššiepęs man savo atsikišusius šuns dantis. Pribėgau prie lango ir pažvelgiau į paukštidę. Pamačiau triušius po obelimi. Iš už nugaros pirštinėta ranka užspaudė man burną.

„Houmeri, – sukuždėjo jis. – Ar pasirengęs pažaisti?"

Vienu akimoju jis užgriuvo mane, smarkiai kumščiuodamas į nugarą, greiti, veiksmingi smūgiai į stuburgalį. Jis užnėrė ranką man aplink kaklą ir visiškai nieko nepratardamas pradėjo mane smaugti, labai sunkiai alsuodamas, keliais spardydamas iš užpakalio man kojas. Pajutau, kaip paskutinis oras išeina iš mano plaučių. Užkišęs ranką iš priekio ties tarpukoju, jis pamėgino atsegti mano kelnes, nuvertė mane veidu žemyn ant grindų, užsikorė ant nugaros. Tuomet tikriausiai įstengiau apsiversti aukštielninkas, nes virš savęs pamačiau apšepusį, violetinį jo veidą. Jis šnopavo dar smarkiau. Rankose laikė tavo ledo ritulio lazdą.

„Kokie bus paskutiniai pageidavimai, Houmeri? Kol dar neištaškiau tau smegenų?"

Įsispyriau į jo kojas ir pamėginau parblokšti jį. Jis susvirduliavo atbulas viryklės link, tada įsibėgėjo, spyrė man į krūtinę ir vėl išdriekė ant grindų. Trinktelėjau galva į stalo kojį, nulėkė akiniai. Kai pamėginau įkvėpti, pamaniau, kad bus sutraiškęs mano kvėpavimo takus. Jis atrodė išplaukęs ir beformis, vaizdas buvo neryškus.

Tada išgirdau savo paties balsą, lyg jis būtų buvęs kieno nors kito. Nuskambėjo silpnai ir išgąstingai. „Atsiknisk, – karktelėjau. – Dink. Tu laimėjai."

Jis žengė žingsnį į priekį ir smarkiai spyrė man į šoną. Veriantis skausmas persmelkė krūtinę.

„Ką tu man pasakei?“

„Pasakiau, dink. Dink iš akių. Nešdinkis.“

Jis garsiai nusikvatojo ir nusibraukė prakaitą nuo veido. „Bet tu nesupranti, Houmeri, – pasakė jis. – Čia aš šeimininkas.“

Jis nusviedė žemėn ledo ritulio lazdą ir akimis perbėgo virtuvę. „Man čia patinka, Houmeri. Čia puiku. Šauniai įsitaisei.“

Tada jis pradėjo vaikštinėti po giedrą kambarį, spaudinėdamas jungiklius, klibindamas apskritas „Agos“ rankenėles, atsukdamas ir užsukdamas čiaupus. Atsidarė spintelę po kriaukle ir išsiėmė duonos skrudintuvą. Padėjo jį ant virtuvės stalo.

„Tu gražiai čia įsikūrei, Houmeri. Turiu tai pripažinti.“

Jis užsimojo ledo ritulio lazda ir pradėjo daužyti skrudintuvą, kapojo, kol išlakstė visos veržlės ir liko tik išdarkyta krūva.

„Ar buvo jam garantija, Houmeri?“

Nieko nepasakiau. Jis užsimojo į mane. Plykstelėjo akyse, kai lazda trenkė į kelio girnelę.

„Atsakyk man, Houmeri. Ar jam buvo garantija?“

„Nežinau“, – pasakiau, susigriebęs už kelio, burna perdžiūvusi nuo agonijos.

„Kodėl nežinai?“

„Tiesiog nežinau. Tikriau, negaliu galvoti.“

Tada jis atsistojo priešais mane, sūpuodamas lazdą ant vieno piršto, nenuleisdamas nuo jos akių, trukčiodamas ranką iš vieno šono į kitą, kad nenukristų. „Houmeris negali galvoti. Houmeris negali galvoti.“ Leido lazdai nukristi į savo rankas. Išsiviepė man.

„Na, tuojau aš tau suteiksiu, apie ką pagalvoti, Houmeri.“

Jis atlapojo spintelę, kabojusią prie „Agos“ dūmtraukio, ir pradėjo traukti lauk krūvas indų. Lėkštės ir dubenys tiško į plyteles. Kai jis pradėjo tūžmingai trypti duženas, pamačiau, kad avi mano batus. Jis šokčiojo, triuškindamas vyno taures ir stiklines. Pasičiupo ledo ritulio lazdą ir it paklaikęs švaistėsi ja aplink, kol jo sprandą išmušė prakaito lašai.

„Man velnioniškai čia patinka, Houmeri, – šnopavo jis. – Kaip sumautam Disneilende.“

Jis pasidėjo lazdą ant stalo, išsitraukė kėdę, apsuko ją ir atsisėdo, susidėjęs rankas ant atlošo. Tada su kažkokiu nuožmiu įsiūčiu įbedė į mane akis.

„Ką dabar pasakysi, Houmeri?"

„Jau sakiau. Eik, tiesiog eik. Nekviesiu farų, jei išeisi."

Jis perkreipė veidą ir kvailai nusivaipė: „Nekviesiu farų, jeišeisi, nekviesiu farų, jeišeisi, – tada išsišiepė. – Tu apgailėtinas, Houmeri. Ar žinai? Ir nuobodus."

Jis nusigręžė nuo manęs ir nuėjo prie kriauklės. Atsuko čiaupą ir apsišlakstė vandeniu veidą. „Houmeris negali galvoti. Houmeris negali galvoti. Še tau, kad nori, berniukai ir mergaitės, gerai, ar ne?" Pamėginau atsistoti ir nusitaikiau durų link, bet jis pribėgo ir pakišo man koją. Primynė ranką ir tol trynė padu iš vieno šono į kitą, kol sustūgau iš skausmo. Aikčiodamas meldžiau, kad liautųsi. Galiausiai, kai jau bemaž apsiašarojau, nulipo nuo manęs ir atsistojo kikendamas, įsisprendęs rankomis į klubus.

„Prašau, tik eik", – pasakiau.

Jis papurtė galvą. „Bet aš niekur nesirengiu, Houmeri. Jau sakiau tau, man čia patinka. Taigi ketinu pasilikti. Argi nepuiku?"

Taip smarkiai skaudėjo ranką, kad negalėjau kalbėti. Jis pasiėmė ledo ritulio lazdą ir užsimetė ant peties, tartum kareivis per paradą. Atsigręžė veidu į šiltą šviesą, plūdusią pro virtuvės langą.

„Yra keli dalykai, kuriuos turiu tau dabar pasakyti, Houmeri. Įsitaisyk patogiai. Štai taip, nagi, pradėkim. Taigi naktį, kai mane užklupai, kaip tik ėjau pasigauti taksi į Dan Lierį, Houmeri, ir palaukti kelto į Angliją. Štai kodėl turėjau pasiėmęs drabužius. Traukiau į Londoną. O ar žinai, kodėl taip dariau, Houmeri?"

„Kodėl?"

Jis sulaikė kvapą. „Nes vietos kietašikniai liepė man išnykti, Houmeri. Brėjaus RA. Šauniosios brigados berniukai išmetė mane lauk. Sužinojo, kas aš toks. Noriu pasakyti, kad prieš kelias savaites, Houmeri, kai vieną vakarą buvau Brėjaus rage su tokia paukštyte ir norėjau smagiai pasibadyti, šiaip ar taip, pasirodo jie, du provizionieriai, pasirengę savo kruvinam reikalui, Houmeri, jei

supranti, apie ką kalbu. Kalbu apie sumautą aktum nutrauktum.

Pasakė man, kad Airijos sumauta respublikonų armija išspiria mane lauk iš šalies. Tai vadinasi įsakymu pašalinti. Užuodė, kad prekiauju heroinu. O tai jiems nepatinka, Houmeri, linksmiesiems berniukams tai visiškai nepatinka. Pasakė man, kad turiu per dvi dienas palikti sumautas trilapio dobilo pakrantes, Houmeri, kitaip nudės mane."

Jis nusijuokė. „Iš tikrųjų, kai tu ir Flinas mane užklupote, pamaniau, kad jūs – tai jie. Kokie nors RA vadeivos, judu abu, ką? Kokia porelė suknistų desperado, Houmeri. Lyg apsimetusių Loreliu ir Hardžiu."

„Kas norėjo tave išspirti? Kas, tu sakei?"

„Provizionieriai, Houmeri. Brėjaus RA."

„Apie ką čia šneki? – pasakiau. – Brėjuje nėra jokios IRA."

Jis kilstelėjo antakius. „O, nejaugi nėra? Žinoma. Houmeris žinovas."

Jis padėjo ledo ritulio lazdą ant stalo ir pasikėlė savo marškinėlius. Stora violetinė X formos žymė buvo išrėžta ant jo krūtinės. Žemiau, ant liauno pilvo ir aplink apžėlusią bambą buvo ir daugiau randų, susikertančių įpjovimų ir dūrių žymės.

„Matai, Houmeri? Štai ką gavau per aną vizitą tą naktį. Pasakė, kad gausiu dar, jei iki savaitės pabaigos neišsinešdinsiu iš Airijos. „Stanley" peiliai, Houmeri. Ar kada esi pjaustytas „Stanley" peiliu?"

Nieko nepasakiau. Jis man smarkiai spyrė į blauzdikaulį.

„Atsakyk man, po velnių, Houmeri, kai su tavimi kalbuosi. Ar esi ragavęs „Stanley" peilio, žinai, tų mažų peiliukų sienų apmušalams pjaustyti?"

„Ne."

„Ne, – tarė jis. – Tai žinok, Houmeri, kad skauda. Skauda, patikėk manimi.

Šiaip ar taip, kai jie baigė mane pjaustyti, išsitraukė skustuvą didumo sulig tavo gaidžiu, Houmeri. Rodo man jį ir vėl sako, kad išsinešdinčiau. O aš pasakiau, kad taip ir padarysiu. Nedelsdamas.

Todėl, kad RA negalima maustyti, Houmeri. Prieš dvejus metus jie nukepė mano brolį, ar žinojai tai? Taaip. Išeinantį iš baro mieste. Ir pokšt. Į pakaušį, Houmeri. Trys coliai už ausies. Laidojimo biuro agentai turėjo nugabenti sušiktą jo galvą į morgą plastikiniame maiše. Taigi gerai žinau, ką šneku.

Gerai, vyručiai, viskas gerai, sakau. Nešu muilą į Angliją. Bet ar ne tu tada išdygai, Houmeri? Ir štai aš čia. Houmerio Simpsono slėptuvėje. Ji man, be abejonės, kuo puikiausiai tinka. Jie nežino, kad aš čia, ir niekas daugiau apie tai nežino. Nuostabu. Taigi ilgai manimi neatsikratysi, Houmeri. Pasiliksiu čia tiek, kiek norėsiu."

„Jokiu būdu. Nešdinkis iš čia, kol nepakviečiau policijos."

Jis prižirgliojo ir vieną kartą smogė iš šono man į galvą. Kambarys pradėjo šokčioti. Jis užsisėdo man ant krūtinės, prispaudęs keliais mano rankas prie grindų. Jo veidas buvo skaisčiai išraudęs, dantys tvirtai sukąsti. „Paklausyk, tu, išverstaki bybnosi, – jis stvėrė rankomis mano gerklę ir pradėjo smaugti, – tik pamėgink, ir aš pats nueisiu pas tuos kiaules, prisiekiu pautais, ir pasakysiu, kad pasigavai mane ant molo, atsivežei čia ir kankinai. Uždėjęs ranką ant kokios tik nori biblijos prisieksiu, kad esi labiausiai iškrypęs pederastas Airijoje."

Jis suspaudė dar smarkiau. Akyse sušmėkščiojo juodos dėmės.

„Pasakysiu, kad išrengei mane ir lietei. O tada mušei savo malonumui. Aš esu tai patyręs, Houmeri. Viską žinau apie panašų šūdą."

„Gerai, – įstengiau sušvokšti. – Gerai jau."

Jis nulipo nuo manęs ir nuėjo pasiimti ledo ritulio lazdos. Kol vis dar buvo nusisukęs, aš pusiau atsistojau ir pamėginau dvilinkas pasijudinti prieškambario link. Vos tik priartėjau prie durų, jis pasisuko ir, liuoktelėjęs man ant nugaros, vėl sugriebė rankomis už kaklo. Pargriuvau. Jis pavilko mane už kojų ir vėl nudrėbė viduryje virtuvės. Dabar buvau toks nusilpęs, kad vargiai begalėjau pastovėti.

„O dabar atėjo pats metas papietauti", – tarė jis.

Čiupo mane už plaukų ir nutįsė prie šaldytuvo. Atidarė dureles,

išlupo viršutinę lentyną ir sviedė ją kartu su viskuo, kas buvo ant jos padėta, per visą patalpą į kriauklę. Nusistvėrė keptuvę ir pradėjo ja tvatyti šaldytuvo vidų. Kai baigė, įniršęs dėbtelėjo į mane.

„Padaryk mums sumuštinių, Houmeri."

Išėmiau duoną iš duoninės. Jis nuėjo prie kriauklės, pagrabaliojo ten kiek ir ištraukė kelis kumpio griežinius, kuriuos prieš man paduodamas apuostė. Atidariau stalčių ir norėjau pasiimti peilį.

„Nebūk juokdarys, Houmeri. Naudokis prakeiktu šaukštu, jei nenori, kad šitai atsidurtų tarp tavo menčių."

Man drebėjo rankos. Pasiėmiau arbatinį šaukštelį, užtepiau sviestu duoną ir padariau jam sumuštinį. Jis perplėšė jį pusiau ir pradėjo doroti, rijo paklaikusiomis akimis.

„Taip pat labai skanu, – tarė jis. – Bet šitą pusę gali tu suvalgyti, Houmeri."

Pasakiau, kad nenoriu.

„Pasakiau, valgyk, velniai rautų, kol neištaškiau tavęs."

Jis nukėlė viršutinę duonos riekę, garsiai atsikrenkštė ir spjovė į sumuštinį.

„Dabar valgyk jį."

„Ne."

„Suvalgysi, Houmeri", – nusišypsojo jis.

„Nevalgysiu."

Jis atsiduso ir iš lėto kramtydamas įsmeigė į mane akis. Pabaigė savąją pusę. Apsilaižė pirštus, visus vieną po kito. Tada prižirgliojo prie manęs, sugniaužęs kumštį, ir smogė dilbiu į orą, lyg ketindamas man suduoti. Užsidengiau rankomis galvą. Jis griebė mane už sėklidžių ir smarkiai suspaudė. Žioptelėjau ir surikau. Jis pradėjo grūsti gabalus sumuštinio man į burną. Susmukau ant stalo ir apsivėmiau. Jis stovėjo stebėdamas mane, sukryžiavęs rankas. Išsitraukė iš mano kišenės mano cigaretes ir prisidegė vieną.

„Dabar, Houmeri, sukalbėk padėką po valgio."

Jis laikė smilkstančią cigaretę atkišęs į mano sudrėkusias akis ir stebeilijosi į mane.

„Pasakiau, sukalbėk padėką po valgio, Houmeri."

Gerklė peršėjo. „Palaimink mus, Viešpatie...“

Jis trenkė man smarkų antausį.

„Tai padėka *prieš* valgį, tu, sumautas protestante. Padėką po valgio. Juk tu ją moki, tiesa? Dėkojame tau.“

„Dėkojame tau, visagali Dieve.“

Jis pagrasino man pirštu. „Ne ne. Ant kelių, Houmeri. Parodyk truputį pagarbos.“

Atsiklaupiau.

„Dėkojame tau, visagali Dieve, kurs gyveni ir viešpatauji per amžius, už visas tavo malones.“

„Amen“, – nusišypsojo jis.

Jo veidas patamsėjo. Jis užkišo ranką už nugaros ir išsitraukė iš už diržo mano plaktuką. Liepė man atsistoti ir apsisukti. Vėl pamėginau sprukti durų link, bet jis buvo greitesnis. Truktelėjo mane už marškinių su tokia jėga, kad ištrūko sagos ir išlakstė po visą kambarį. Smarkiai apkūlė mane alkūnėmis į šoną, ir aš susiriečiau dvilinkas. „Tu tikras priešgina, Houmeri, ar žinai?“ Išvilko mane iš virtuvės, lauk pro kiemo duris, žemyn laiptukais. Suklupau ir nugriuvau šonu į alpinariumą. Nutvėrė man už blauzdų ir pradėjo vilkti per akmenis ir paskui per visą sodą, nugara čiuožiau per žolę. Nė nestabtelėjęs pertįsė mane per drenažo griovį. Girdėjau, kaip drykstelėjo mano marškiniai ir kelnės, stengiausi jam įspirti, bet bergždžiai, ėmė vilkti greičiau, iš tiesų dabar jis jau bėgo, risčia atbulas vilkdamas mane pro obelį.

Paleido mano kojas ir atidarė paukštidės vartelius. Jo krūtinė sunkiai kilnojosi. Jis liepė man atsistoti.

„Lįsk į vidų, Houmeri“, – tarė.

Iš baimės man pakirto kojas. Pasakiau jam ne.

„Lįsk vidun, Houmeri.“

„Ne.“

Jis atsiduso ir apsidairė.

„Aš tave nudobsiu, velniai griebtų, plikomis rankomis. Esu tai jau daręs. Tarnavau kariuomenėje. Buvau Libane, Houmeri. Nejaugi nežinojai?“

Jis atidavė pagarbą. „Eilinis Donalas Kvinas, inžinerinis korpusas."

Staiga jis žingtelėjo atatupstas ir įbedė akis į dangų. „Viešpatie, žmogau, kas gi ten dabar?"

Pažvelgiau į viršų.

Jis loštelėjo į priekį ir iš visų jėgų trenkė man galva, tiesiai į kaktą. Susmukau ant kelių, galva apsisuko. Kai atsimerkiau, pamačiau kraujo purslus ant savo delnų. Paliečiau pirštais nosį ir pažvelgiau aukštyn. Jis laikė plaktuką dešinėje rankoje ir plekšnojo juo sau į klubą juokdamasis.

„Negaliu, velniai rautų, tuo patikėti. Puskvaišis Houmeris užkibo ant seno pokšto."

Atsiguliau drebėdamas į žolę. Kurį laiką jis tik spoksojo į mane, kinksėdamas, lyg būtų apie ką nors susimąstęs. Ir tada staiga jo veidas surimtėjo iš įniršio. Jis atkišo į mane plaktuką.

„Aš žinau, ką reiškia nužudyti, – tarė tyliu balsu. – Man tai nesukelia sunkumų. Sunkiau išsikrapštyti nosį. Tad prisiekiu Kristumi, arba lįsi tenai, drauguži, arba čia pat praskelsiu tau kiaušą iki subinės ir sudeginsiu šią vietą iki pamatų, ir niekas niekada net nesužinos, kad čia buvau aš."

Atsistojau, pilve man gurguliavo, ir pradėjau ropštis į paukštidę. Mačiau miglotai, kairė akis pradėjo smarkiai tinti. Pusiaukelėje jau pamaniau, kad tuoj nualpsiu. Jis griebė mane už šlaunų ir pastūmė. Įgriuvau į vidų ir trenkiausi galva į metalines grindis. Jos smirdėjo šūdu. Jis užvėrė vartelius man už nugaros ir tyliai krizendamas užrakino.

„Vargšelis Houmeris, – tarė jis ir bakstelėjo plaktuku į tankų plieninį tinklą. – Vargšelis senutis Houmeris visai vienišas dabar."

Jis parodė į dangų ir sustugo iš juoko. „Pažvelk, Houmeri, – kikeno. – Dabar tau belieka tik žiūrėti. Čia toks vienas niekingas narkomanas pasistengs, kad būtinai pamatytum žvaigždes."

Jis perėjo išilgai visą sodą ir įėjo į namą.

Gulėjau ant nugaros ir mėginau atgauti kvapą. Gomuriu jutau aitrų metalinį kraujo skonį. Mano rankos ir kojos smarkiai drebė-

jo. Man pasirodė, kad iš už griovio girdžiu tolimą garsą, kaip čigonai užvedė seną automobilį ir nuvažiavo per galinį lauką.

Atsiklaupiau ir paklibinau vartelius, bet atidaryti negalėjau.

Vėl atsisėdau ant žemės ir pradėjau žiūrėti pro grotas. Kairioji kulkšnis tvinkčiojo nuo aštraus, neslūgstančio skausmo. Pamėginau susikaupti. Aiškiai suvokti padėtį. Pamėginau perkratyti galvoje viską, kas įvyko virtuvėje, sudėlioti be užuolankų. Jis man smogdavo kaskart, kai atsukdavau nugarą. Pasakiau sau, kad turiu tai atminti, kai jis mane išleis, neatsukti jam nugaros. Laikytis veidu į jį. Tada gal turėsiu galimybę.

Žinojau, kad privalau apie ką nors galvoti, nedelsdamas į ką nors sutelkti dėmesį – į bet ką, – kad liaučiausi panikavęs. Pradėjau mintyse vardyti visus miestus pakeliui iš Dublino į Golvėjų, tada pervardijau nuo Dublino iki Belfasto, paskui nuo Dublino iki Korko. Visas darto stoteles, visų savo pirmos eilės pusbrolių ir pusseserių vardus, visus automobilius, kokius tik esu turėjęs, visas naktį per radijo orų prognozę skelbiamas vietoves – Melin Hedas, Fier Ailas, Rokolas, – septynias mirtinas nuodėmes, kaimynų, kurie gyveno mūsų gatvėje Ringsende, pavardes, dešimt Šventosios dvasios dovanų, visas Amerikos valstijas. Priverčiau dirbti savo protą, tiesiog sudarinėti sąrašus. Tavo draugų vardų. Lizi draugų vardų. Atrodė, tai padėjo, kažkaip neleido baimei galutinai manęs užvaldyti. Po kiek laiko net pajutau, kad ji truputėlį atslūgo.

Kai žvilgtelėjau į laikrodį, jis rodė be penkiolikos penkias. Tai sutrikdė mane. Maniau, kad buvo kur kas vėliau. Anglijos karalių ir karalienių vardai, trisdešimt dvi Airijos apygardos abėcėlės tvarka, visos man priskirtos parduotuvės. Bet kai kitą kartą pasižiūrėjau į laikrodį, jis vis teberodė be penkiolikos penkias; jis buvo sustojęs arba sudužęs per muštynes. Neturėjau supratimo, kiek praėjo laiko.

Tada vėl suėmė panika. Galva plyšo, nebegalėjau sugalvoti, kokį dar sąrašą sudarius. Kažkodėl mane iki pat širdies gelmių baugino tai, kad nežinojau, kiek praėjo laiko. Spoksojau į žemę anapus narvo ir stengiausi sutelkti žvilgsnį į ką nors smulkaus. Pradėjau

mėginti skaičiuoti ramunes, kurias tik akis aprėpė, bet greitai susipainiojau. Sutelkiau dėmesį į dar mažesnes smulkmes. Tarp narvo grotų spindėjo voratinklis. Ant vienos karties ropojo virtinė blusų. Lauke, plataus perkūnžolės lapo stiebeliu bėginėjo boružė. Sekiau ją akimis. Staiga pamačiau vinį. Voliojosi ten, tarp kuokšto rūgštynių lapų, aprūdijusi sulinkusi vinis, nutariau, kad tai statybininkai bus ją pametę, kai dirbo sode. Ištiesiau ranką pro virbus, bet kad ir kaip stengiausi, vinies pasiekti negalėjau. Pasiraitojau rankovę ir vėl pamėginau. Iš visų jėgų siekiau, kol pajutau, kad nusibrozdinau į grotas odą. Pačiais pirštų galiukais įstengiau pasiekti vinį ir paritinti ją savęs link, kol galėjau sugriebti ją didžiuoju ir smiliumi. Traukiau ranką lėtai, kiek tik begalėjau, kad tik neišmesčiau vinies į žolę. Štai ji pralindo vidun pro virbus. Įkišau ją į spynos skylutę ir pasukau. Krutinau ją ir timpčiojau, mėginau įkišęs patį galiuką ir kuo švelniausiai kraipydamas vinies smaigalį. Nežinau, kiek ilgai tai dariau, savo lipniais pirštais sukinėdamas vinį po užraktą kaip galėdamas minkščiau, visą laiką dirsčiodamas į namą. Tačiau nieko neįvyko. Dangus pradėjo dažytis oranžine ir aukso spalva.

Pastebėjau, kad viršutiniuose languose įsižiebė šviesos. Paslėpiau vinį kišenėje ir atsiguliau, apsimečiau, kad miegu. Mačiau jį savo miegamajame. Jis buvo atsidaręs spintą ir, regis, traukė iš jos drabužius, mesdamas marškinius, megztinius ir kelnes sau ant peties. Po kiek laiko jis dingo iš akių ir šviesa užgeso. Šiek tiek vėliau girdžiu sklindant iš namo garsų bumpsėjimą, trinksintį garsą, lyg būtų laužomas medis. O paskui pamačiau, kad jis nuėjo į tavo kambarį.

Pašokau ant kojų. „Nešdinkis iš šio kambario, – suklikau. – Nešdinkis iš ten."

Bet jis arba negirdėjo, arba nekreipė dėmesio. Aiškiai galėjau matyti jį sukinėjantis po tavo kambarį, juodą siluetą priešais dulsvą geltonos užuolaidos žarą. Iš jo šešėlio mačiau, kad siurbia iš butelio ir kažką valgo. Netrukus jis nusitraukė marškinius. Išgirdau dūžtančio stiklo garsą, o paskui dar vieną garsų, sunkų bump-

telėjimą, tarytum kažkas sunkaus būtų atsitrenkęs į grindis. Šviesa tavo kambaryje užgeso.

Saulei vis labiau leidžiantis, sodas tapo triukšmingesnis. Pamenu kikilius ir musinukes, švilpaujančius krūmuose, senąjį fazaną, rykaujantį obels viršūnėje, gegutės kukavimą čigonų stovykloje, iš dangaus aidintį raižų, aiškų juodagalvės devynbalsės klykavimą. Šuorais sušnarėjo vėjas. Pradėjo čirkšti svirpliai. Įtempęs ausis klausiausi šaltinėlio, bet negirdėjau.

Ant sodo iš lėto leidosi tamsa. Pasirodė žvaigždės. Tą naktį dangus buvo be debesėlio, toks skaidrus, kad netrukus galėjau įžvelgti skirtingas žvaigždžių spalvas. Tai padėjo jau vien todėl, kad netrukus man dingtelėjo, jog galiu sudaryti ir jų sąrašą. Štai ten Didieji Grįžulo Ratai, ana ten Gulbė ir Heraklis. Štai Kasiopėja, Mažieji Grįžulo Ratai, o ten Pegasas. Stengiausi atpažinti kiek galėdamas daugiau žvaigždynų ir juos įvardyti. Tada pamėginau prisiminti kitus. Rausiausi atmintyje. Kefėjas. Tukana. Šiaurės Vainikas, kai tik prisimindavau kokį pavadinimą, ištardavau jį garsiai. Tai buvo savotiška pergalė, prisiminti dar vieną pavadinimą. Galvojau apie Styvį ir save kieme, kai buvome vaikai, išsmukusius lauk ant anglių sandėliuko stogo tavo seneliams sumigus, kaip jis virpančiu pirštu rodydavo į žvaigždes ir žvaigždynus, jo minkštą dvejojantį balsą, tik šnabždantį jų vardus, pagarbiai, bemaž baimingai, tarytum jei žvaigždės būtų jį išgirdusios, galėtų išsigąsti ir pranykti.

Erelis.
Delfinas.
Andromeda.
Laputė.
Arktūras.
Drakonas.
Kastoras.
Gyvatnešys.

Keturioliktas skyrius

Truputį vėliau tą naktį prabudau šiurpo krečiamas. Maudė sprandą, gerklė išdžiūvusi it karštas smėlis. Atrodė, lyg į kulkšnį būtų įvarytas bukas gryno skausmo pleištas. Prireikė kelių minučių, kol mano akys prisitaikė prie tirštos, aksominės sodo tamsumos. Nedidukė žiurkė šniukštinėjo vielą palei pat mano ranką. Atšlijau, ir ji spruko į krūmus.

Palei dunksančią arklidę pamačiau spingsinčią jo cigaretę. Ji žybčiojo ore.

„Taigi taigi, mergaitės, tik pažiūrėkite dabar į mūsų didvyrį."

Jis išniro iš už obels. Buvo per tamsu, kad įžiūrėčiau jo bruožus, bet galėjau atskirti jo lankstaus kūno kontūrus. Jis gėrė iš vieno mano vyno butelio. Šliurpdamas ir atgalia ranka nusibraukdamas burną.

„Tik pažvelkite į Džoną Veiną, ponai ir ponios."

Atrodė, kad jis girtas. Plykstelėjo žibintuvėlis. Jis pašvietė juo tiesiai sau į veidą.

„Vėl neatskiriami, Houmeri. Kaip mano subinės kumpiai."

„Išleisk mane."

„Labai patogu, tiesa, Houmeri? Visai kaip suknistam „Rico" viešbutyje."

„Išleisk mane, – pasakiau. – Turiu širdies nepakankamumą." Mano liežuvis buvo žiauriai ištinęs. Tikriausiai įsikandau, kai jis vertė mane valgyti sumuštinį.

„O, suprantu. Dabar jau Houmeris turi ir širdį. Tačiau jis pavėlavo."

„Išleisk mane."

„Pasakyk prašau, Houmeri."

„Prašau."

Jis pridėjo ranką prie ausies. „Neišgirdau, Houmeri."

„Prašau."

„Aš truputį neprigirdžiu, Houmeri."

„Prašau."

„Prašai ko, Houmeri?"

„Prašau, išleisk mane."

Jis įsispoksojo į mane. Kelis kartus įjungė ir išjungė žibintuvėlį.

„Eik šikt, Houmeri", – pasakė jis ir nuėjo sodu.

Kai jis išėjo, tikriausiai vėl miegojau, nes pamenu sapnavęs baisų sapną. Ėjau vienas atkalniu, šlapiu, žaliu lauku palei jūros krantą. Ten vyko kažkoks mūšis, bet aš jo neregėjau. Tik girdėjau. Aplink mane aidėjo kurtinami vyrų ir gyvulių riksmai, žvangėjo geležis į geležį, į žemę dundėjo arklių kanopos. Kažkas kriokdamas vis šaukė mano vardą, bet aš vis tiek nieko nemačiau, tik medžius lauke, šviesų mėlyną dangų, baltas bangų keteras tolumoje. Staiga išvydau save lyg iš viršaus. Vilkėjau eilute ir nešiausi portfelį. Ir tada triukšmas pradėjo gausti net dar garsiau. Netrukus nebegalėjau jo ištverti. Susmukau ant kelių į purvą, susiėmęs rankomis ausis. Suskambo bažnyčios varpas. Priešais mane raudodamas pasirodė Šonis, jo kunigiška sutana kiaurai permirkusi krauju, varpas vienoje rankoje ir ietis kitoje. Atrodė, jis mėgino prakalbėti į mane, bet dabar triukšmas aplink buvo toks stiprus ir intensyvus, kad negalėjau išgirsti, ką jis sakė.

Mane pažadino isteriškas paukščių klyksmas. Dienos šviesa buvo jau vaiskiai balta it druska. Kai užsimerkiau, išvydau ritmiškus oranžinius blyksnius. Atrodė, ausyse tebeskambėjo blausus siaubingo sapno triukšmo aidas. Nugara sustingusi ir sopanti, maudė sprandą. Akimirką ar dvi net nesusivokiau, kur esąs. Tada pamenu saulės šviesą, suspindusią tarp grotų, apakinusią ir privertusią pakreipti galvą, net suvaitojau iš skausmo. Buvau taip nežmoniškai ištroškęs, kad net negaliu tau apsakyti.

Kvinas sėdėjo ant žolės, apsimestinai atrajojo, nelyg susidomėjusi karvė, ir spoksojo į mane. Veidą buvo švariai nusiskutęs, atrodė jaunesnis ir sveikesnis. Išsitraukė degtuką ir ėmė rakinėtis dantis.

„Kakariekū, Houmeri, – tarė. – Gerai išsimiegojai?“

Nepasakiau nieko. Kai sukrutėjau, pajutau, kaip kuprą pervėrė spazmas. Tada pastebėjau, kad mobilusis telefonas iš mano automobilio voliojasi šalia jo ant žolės.

„Gerai. Na, o aš tai puikiai išsimiegojau tavo lovoje, Houmeri. Nors patalynė buvo bjauri. Tas tvaikas. Negi tu niekada nekeiti savo patalynės, Houmeri, ne? Argi tau neatrodo, kad reikėtų retsykiais pasikeisti savo patalynę, Houmeri, ką? Sau ir savo vaikinui?“

Atsistojau ant kojų ir pamėginau pavaikščioti po narvą, bet mano blauzdos ir keliai tvinkčiojo iš skausmo. Kai pamėginau perkelti svorį ant kairiosios kulkšnies, aštrus skausmas pervėrė visą koją, net žioptelėjau.

„Neatrodo, kad sušoktum makareną, Houmeri, ką? Gal norėtum, kad ateičiau ir pašokdinčiau?“

Šiaip taip įsitaisiau ant šono ir pasistengiau nerėkti.

„Pasiekei savo, – pratariau. – Išleisk mane ir eik sau, gerai?“

Jis prunkštelėjo. „Aš nieko nesiekiau, drauguži. Nesu linkęs ko nors siekti.“

Nusispjovė į žolę, pakėlė telefoną ir surinko numerį. Tada prispaudė jį prie ausies ir pašoko ant kojų. „Ar tai tu, viršininke? – pasakė jis. – Taaip. Tai aš, tu, išpampęs pimpi, o kaip manei? Taaip. Donis Kvinas.“ Jis pažvelgė į savo laikrodį.

„Čia aštuonios ryto. Rimtai. Klausyk, papasakok, kaip ten pas jus Australijoj?“

Jis gal kokį dešimt minučių pliurpė telefonu. „O padorių moterų ar ten yra, kaip? Sutinku, tikra teisybė. Aišku, ne. Tu niekingas, menkas... Ką? Dvi? Na, ir išvelėsiu aš tau kailį, kai kitąkart pasimatysim...“

Jis prisiartino prie pat narvo taip plačiai išsiviepęs, kad galėjau matyti pageltusius jo krūminius dantis. Tada:

„Tik mulkinu tave, Houmeri. Nežinau jo numerio."

Jis vėl pridėjo telefoną sau prie ausies ir pakratė jį į visas puses. „Tačiau, sakyčiau, tai labai patogūs daikčiukai vis dėlto, tiesa?"

Nepasakiau nieko.

„Taaip, – tarė jis. – Teisingai, Houmeri. Keista, dažnai sau pamanydavau, kad mobilus telefonas būtų labai patogu. Kažkas nepaprasto vis dėlto, argi ne, kai pagalvoji, neva? Ką dar jie išras? O šitas tikrai, sakyčiau, žiauriai patogu, tiesa?"

Vis tiek nepasakiau nieko.

„Ar tu kurčias, Houmeri? Aš tavęs klausiau. Jie patogūs, ar ne?

„Taip, – pasakiau, – jie patogūs."

Jis sviedė jį ant žemės ir pradėjo trypti, vėl ir vėl, trindamas jį pėda. Tada išsitraukė iš užpakalinės kišenės plaktuką, pritūpė ir rūpestingai, bemaž delikačiai sutriuškino į šipuliukus tai, kas dar buvo likę iš persisukusio telefono. Kaskart, kai trenkdavo, jam išsprūsdavo tyli, kone seksualinio pasitenkinimo aimana.

„Na, šitas jau daugiau nebeteiks jokio patogumo, Houmeri." Groteskiška klouno šypsena. Ir tada švilpaudamas nuėjo atgal į namą.

Iš už sienos maniausi vėl girdįs burzgiantį senąjį čigonų automobilį, tolimą pavarų girgždesį, mechaninį trukčiojantį barškėjimą. Klausiau savęs, ar šauktis pagalbos, ar ne. Jei rėksiu, jis gali ateiti ir pulti mane, maniau sau. Pamėginau nustatyti automobilio nuotolį ir kokia kryptimi jis važiavo, bet visą laiką žinojau, kad tik apgaudinėju save, jis buvo aiškiai per toli, kad mane išgirstų, net jei plyšaučiau. Atsisėdau ant grindų atsišliejęs nugara į grotas ir pasistengiau išlikti ramus. Spėliojau, ką jis ketina su manimi daryti. Jei norės mane pulti, gaus pats lįsti į narvą. Žinojau, kad privalau būti tam pasirengęs. Jei taip atsitiktų, tuokart negali būti jokio silpnumo. Jei jis mėgins įlipti, turiu būti pasirengęs pulti jį plikomis rankomis kaip nors taip, kad rimtai jam pakenkčiau. Kaip galėčiau tai padaryti? Ar yra kokia nors galimybė pasinaudoti ta aplinkybe, kad fiziškai jis turės būti labai arti manęs, jei norės mane sužeisti? O gal galėčiau atsukti vieną laktą ir pasinaudoti ja kaip

vėzdu? Staiga pajutau, kaip ledinė baimės ranka sukaustė man nugarkaulį. Man dingtelėjo, kad nežinau, kur yra Šyhano šautuvas. Kvinas gali nušauti mane pro grotas, kai miegosiu. Jis gali nužudyti mane nė neperspėjęs.

Mano pilvas buvo jau visiškai pakrikęs, ir aš beviltiškai norėjau į tualetą. Nuropojau į paukštidės kampą ir nusismaukiau kelnes. Mano žarnos atsivėrė, kai pritūpiau, iš manęs pasklido šleikšti smarvė. Išsipešiau iš lauko saują žolės bei lapų ir pamėginau apsivalyti. Norėjau klykti iš įniršio ir nevilties. Atsiguliau ir užsimerkiau. Kažkodėl tada man į galvą atėjo mintys apie tėvą, ne tokį, kokį jį atsimenu, bet koks jis turėjo atrodyti, kai buvo jaunas vyras, su viena tų penktojo dešimtmečio eilučių labai plačiais atlapais ir užkišta nosinaite kišenėlėje ant krūtinės.

Išsitraukiau vinį ir vėl pradėjau krapštyti spyną. Nežinau, kiek ilgai tai dariau. Bet tai buvo bergždžia, visiškas laiko švaistymas. Priėjau prie užpakalinės narvo sienos ir iš visų jėgų, kiek tik įstengiau, pamėginau praskėsti du virbus. Bet man paprasčiausiai trūko jėgos. Negalėjau jų pajudinti nė per colio dalelytę.

Atsisėdau nusilpęs iš nevilties. Žinojau, jog dabar turiu būti atsargus, kad neprarasčiau kontrolės. Mėginau užkalbėti sau dantį. Bet neviltis iš lėto pradėjo sėlinti prie manęs. Jaučiausi it pradėjęs skęsti žmogus. Į galvą atėjo istorija, kurią man pasakodavo motina. Kai Kromvelis atvyko į Konemarą, ant Inišbofino kranto jis prirakino prie uolos kunigą, tada kartu su savo kareiviais plempė vyną ir tiesiog stebėjo, kaip kyla potvynis, lėtai apsemdamas paplūdimį, kol kunigas paskendo. Dabar jaučiau siaubą, gryną, pačią tikriausią baimę. Ji užgriuvo mane kaip tikrovė, jog galiu niekada iš čia nebeišeiti, kad net jeigu nenušaus manęs, jis gali paprasčiausiai dingti iš namo ir palikti mane narve. Kiek galėčiau čia prasilaikyti, kol kam nors šaus į galvą ateiti ir pasižiūrėti? Ką jie ras?

Verkiau. Tai viskas, ką tuomet prisimenu, raudojau iš skausmo, rankomis linguodamas karščiuojantį veidą, oda nubrozdinta ir gelia.

Po kiek laiko jis atžingsniavo iš namo su skardine alaus rankoje.

Saulė buvo aukštai, sodas be mažiausio šešėlio, atrodė, geria į save visą tvankią kaitrą. Jis vilkėjo tavo medvilniniu Dublino universiteto megztiniu ir buvo apsirišęs galvą tavo raudona skarele. Atsiriaugėjo stebeilydamasis į mane. Išsitraukė iš kišenės bananą, nusilupo jį ir prarijo keliais kąsniais. Tada nutiko vienas mažytis, bet svarbus dalykas. Atsitiktinai žvilgtelėjau ne į jį, o į dangų. Ir pajutau jo susierzinimą. Trumpą apmaudo blykstelėjimą. Jis išnyko per kelias sekundes ir vėl pasikeitė į išmoktą abejingumą. Bet tai, ką pamačiau, šį tą bylojo. Tai bylojo, kad jis nori mano dėmesio. Pamaniau, kad įgaunu ginklą.

Nusprendžiau pamėginti tiesiai į jį nežiūrėti. Pusiau nusigręžiau, kad tik akies krašteliu galėčiau jį matyti.

Jis išsitraukė iš kišenės raktą nuo paukštidės vartelių ir pamojavo juo.

„Pažiūrėk, ką šičia turiu, Houmeri."

Jis prikišo jį arčiau narvo.

„Paprašyk manęs jo."

Nepasakiau nieko. Spoksojau į žemę.

„Nagi, aš rimtai, negudrauju. Paprašyk manęs jo."

Mano akys buvo papurtusios ir užgriuvusios. „Duok man raktą, – pasakiau. – Prašau."

Jis žengė kelis žingsnius į kairę taip, kad atsidūrė man už nugaros. Dabar visai negalėjau jo matyti. Vis tiek buvau pasiryžęs neatsisukti. Šitaip jis stovėjo visiškai tylėdamas gal ištisas dešimt minučių, kol galų gale gavau grįžtelėti ir pasižiūrėti į jį. Jis pridėjo ranką prie ausies ir klausiamai pakėlė savo vešlius antakius.

„Ką sakai, Houmeri? Nori jo ar ne?"

„Taip."

„Tai paprašyk manęs dar kartą. Gražiai. Tai viskas, ką turi padaryti, žmogau, ne tiek jau daug."

„Prašau, ar gali man duoti raktą?"

Jis žengė į priekį ir prakišo pirštus pro plyšį tinkle. Galėjau matyti rudas nikotino dėmes aplink jo krumplius. Jis laikė atkišęs raktą ir tabalavo juo man prie skruosto. „Štai, imk jį." Nejudėjau.

Numetė jį ant grindų, lėtai atsitraukė atbulas, užkišo ranką sau už nugaros ir išsitraukė iš už diržo mano medžioklinį peilį. Akimirksnį žiūrinėjo jį. Sukaliojo geležtę, ir ji blykčiojo pagaudama saulės šviesą. Tada jis lyžtelėjo pirštą ir perbraukė juo išilgai ašmens.

„Išsilaisvink, Houmeri, – nusivaipė. – Jei tau pakanka drąsos."

„Ką nori pasakyti?"

„Ką sakau. Lauksiu tavęs čia. Tu tik išeik, ir tada pamatysime, kas nutiks. Pamatysim, kas, po velnių, tada bus."

Pažvelgiau į raktą ant paukštidės grindų.

„Štai jis. Pirmyn. Pasinaudok juo, nagi."

Aš pakėliau jį ir laikiau. Pasižiūrėjau į jį. Jis nubloškė karčius sau nuo akių. Iškėlęs peilį perbraukė ašmenimis per savo kairiosios rankos delną net nekrūptelėjęs. Tada lėtai, metodiškai užsikišo peilį atgal už diržo. Atkišo atvertęs ranką, kad galėčiau matyti. Kraujas sruvo, liedamasis delno linijomis, tekėdamas riešu. Jis nusijuokė. Nusitrynė ranką į baltą megztinį, palikdamas stebėtinai ryškias raudonas dėmes. Lyžtelėjo kraujo nuo delno ir pasižiūrėjo į mane.

„Eikšen lauk, kol žaidžiame, Houmeri."

Įsidėjau raktą sau į kišenę ir atsisėdau ant paukštidės grindų.

„Lauksiu name. Kai tik būsi pasirengęs. Tiesiog išsilaisvink, Houmeri, kai užeis ta nuotaika. O aš lauksiu."

Staiga vėl išsitraukė peilį iš už diržo ir smeigė jį į obels kamieną. Ištraukė ir vėl smeigė su tokia jėga, kad turėjo abiem rankomis ir visu kūnu užgulęs vėl išlupti.

Mirktelėjo man.

„Bet kuriuo metu, Houmeri, – tarė jis. – Žinai, kur aš būsiu."

Vėliau dieną, manau, buvau kietai užmigęs. Žinoma, pamenu, kaip mane pažadino smarki liūtis. Buvau šlapias, danguje blykčiojo žaibas. Girdėjau pratisą sodrų griaustinio dundėjimą ir grumėjimą, nustelbiantį švelnų teškenimą į lapus. Netrukus mano drabužiai buvo kiaurai permirkę. Nusivilkau juos ir pamėginau apsiprausti lietuje. Kai baigiau, apsiklojau antklode, kurią buvau jam davęs ir

kuri dabar buvo dvokianti ir nešvari. Žiūrinėjau dideles geltonas ir juodas mėlynes ant savo kojų bei rankų. Mano kulkšnis buvo taip sutinusi, jog maniau, kad lūžusi.

Kai lietus liovėsi, iš po debesų prasidaužė saulė. Sėdėjau nuogas paukštidėje ir leidausi šilumos nudžiovinamas. Manau, kad praėjo kokios kelios valandos. Kitas dalykas, kurį menu aiškiai, buvo tas, kad pamačiau jį ateinantį iš namo su tais ilgais storo brezento maišais, kuriuos jis išdėliojo vidury sodo, palei pat nudžiūvusių hortenzijų kuokštą, jų traškūs, rudi, trapūs žiedai nelyginant sutrūniję gaubliukai. Tada jis grįžo į vidų ir po kelių akimirkų pasirodė su glėbiu bambuko karčių. Iškraustė maišus ir išdėliojo kartis ratu ant žemės.

Supratau ne iš karto, kad jis stato vigvamą. Teisingai, brangioji, tą senąjį vigvamą, kurį tau nupirkome Londone, kai buvai šešerių ar aštuonerių, kažkaip jis iškapstė jį. Klausiau savęs, kaip jam tai pavyko. Net aš nebūčiau žinojęs, kur tas vigvamas yra. Jis tikriausiai išnaršė visus namus. Stebėjau jį vaikščiojantį tarp išdėliotų pagalių, palenkusį galvą, rankomis braižantį formas ir murmantį sau po nosimi, kai ėmė juos surinkinėti. Visą laiką dirbdamas visiškai nekreipė į mane dėmesio, tik švilpavo ir dainavo aukštu balsu.

Ak, sudie, Meršin Derkine,
Iki kaklo esu darbu sotus.
Daugiau nebekasiu bulvių.
Aš paliksiu gimtuosius namus.
Kaip gyvas prisiekiu savo vardu Barnis
Išvyksiu aš į Kaliforniją,
Kur, užuot kasęs bulves,
Dulkinsiu Šeron Stoun!

Jis tai sudainavo gal kokius dvidešimt kartų. Ir kaskart, kai prieidavo iki paskutinės eilutės, jis sužviegdavo ją siaubingu perdėtu Kerio akcentu, ir tai aiškiai atrodė jam labai juokinga.

Dulkinsiu Šeron Stoun!

Man nepatiko, kaip jis kalė palapinės kuoliukus. Žemė buvo jau permirkusi drėgme, nebuvo jokio reikalo daužyti jų taip smarkiai. Menu galvojęs, jog trankydamas plaktuku, lyg mėgintų laimėti kokį nors prizą mugėje, jis mėgina mane priversti, kad į jį pažvelgčiau. Neilgai trukus jis sukalė lazdas į gražų kūgį. Grįžo į namą ir atsinešė iš sandėliuko kopėtėles, kad galėtų užsilipęs uždengti brezento uždangalu su šokančiais indėnais ir bėgančiais bizonais. Pritvirtino prie kuoliukų lynus. Tuos kuoliukus jis dar teatrališkai pakalė plaktuku.

Kai vigvamas buvo pastatytas, jis atsitraukė ir užsirūkė, kiekvienu savo coliu reikšdamas kūrėjo pasitenkinimą ką tik baigtu šedevru. Kurį laiką jis vis įdėmiai nužvelgdavo jį, dėl man visiškai nesuprantamos priežasties kartkartėmis džiaugsmingai sukikendamas. Nusigręžiau nuo jo ir pradėjau vilktis dar visai drėgnus savo drabužius. Išgirdau švilptelėjimą ir vangų pliaukšėjimą delnais. Kai apsirengiau, jis grįžo į namą. Vėl girdėjau garsius plaktuko dūžius, sklindančius, kaip man atrodė, iš virtuvės. Lyg patvirtindamos mano spėjimą staiga atsilapojo kiemo durys ir į sodą išlėkė virtuvinės kėdės medgaliai.

Po kelių minučių pastebėjau tirštus pilkus dūmus, kylančius iš kamino. Žinojau, kad anglių nėra. Tas šūdžius laužė baldus ir juos degino.

Manyčiau, kad laukiau apie pusvalandį, o tada prisirengiau išsitraukti raktą iš kelnių kišenės. Jo ten nebuvo. Atsistojau ir apieškojau visas savo kišenes, bet jo rasti negalėjau. Apžiūrėjau grindis, tačiau rakto nebuvo nė ženklo. Pradėjau sau manyti, ar tik nebūsiu išsikraustęs iš proto. Lėtai apėjau visą narvą, įsmeigęs akis į žolę, spėliodamas, ar įmanoma, kad būsiu jį kaip nors išmetęs laukan, nors visą tą laiką, kol vaikščiojau pirštais graibydamas virbus, įtempęs visas akis, žinojau, kad, be abejo, tai neįmanoma. Vėl pradėjau naršyti kelnių kišenes. Kaip tik tada išgirdau, kaip jis dar kartą šaižiai sušvilpė iš namo. Kai pakėliau akis, pamačiau jį stovintį tavo miegamojo lange ir mojuojantį raktu.

„Nereikėjo miegoti, Houmeri", – sušuko.

Nusisukau nuo jo ir atsisėdau.

Buvo popietės vidurys. Kaitra, regis, plūste plūdo į sodą. Saulė skaisčiai plieskė, atrodė, lyg viskas skęsta spalvingoje kunkuliuojančioje politūroje, menu lengvą garą, kylantį nuo vis dar rasotos žolės. Laikui bėgant, atrodė, temperatūra dar labiau pakilo. Užsikoriau ant laktos, įsitvėriau stogo grotų ir pamėginau kaip nors priraišioti prie jų antklodę, kad nors kiek prisidengčiau nuo saulės. Tačiau kad ir kaip stengiausi, po kelių minučių antklodė vis nukrisdavo. Vis laipiodamas ir vėl mėgindamas netrukus išsekau ir tada tik gulėjau ir kepiau, nuo akinamo spindesio užsidengęs dilbiais akis ir griežda mas dantimis nuo kulkšnies skausmo. Mano pilvas iš alkio tvinksėjo.

Slinko laikas. Netrukus vėl pradėjau grimzti į paniką, todėl pamėginau nustumti ją, rasti ką nors – bet ką, – į ką galėčiau sutelkti dėmesį.

Airijoje paplitę paukščiai. *Ardea cinerea*, pilkasis garnys. *Sturnus vulgaris*, varnėnas. *Anas platyrhynchos*, laukinė antis. *Corvus Monedula*, kuosa. *Phasianus colchicus*, fazanas. *Gallinula chloropus*, nendrinė vištelė. *Columba palumbus*, keršulis. *Pica Pica*, šarka. *Accipiter nisus*.

Paukštvanagis.

Gal po kokių poros valandų jis atėjo per sodą su pintos dydžio stikline riebaluoto vandens, kurią padavė man pro grotas. Meive, taip norėčiau tau pasakyti, jog šveičiau ją į jo besityčiojančią fizionomiją, bet taip nepadariau. Aš paėmiau ją ir keliais maukais pusę ištuštinau.

„Aš čia primyžau, tarp kitko“, – pasakė jis.

Įniršęs pažvelgiau į jį.

„Jazau, tik pasižiūrėkit į jo veidą. Ko taip sugižai, Houmeri? Nurimk, aš tik pajuokavau. Neprimyžau.“

Atsigėriau dar. Jis pažvelgė į dangų, suraukė nosį, prisidengė akis.

„Na ir karštis, gali išdžiūti visi snargliai, ar ne taip? Vasarėlė pagaliau įsivažiavo.“

Nusisukau ir įsistebeilijau į galinę sieną.

„Ar žinai kokių nors juokelių, Houmeri?“

Dar atsigėriau vandens.

„Kas yra nortsaidietis su eilute, Houmeri?“

Ištuštinau stiklinę.

„Kaltinamasis, – tarė jis. – Kaltinamasis, Houmeri.“

Tada man dingtelėjo, kad gal kaip nors galėčiau paslėpti narve stiklinę, galbūt vėliau sudaužyti ir kaip nors pasinaudojęs šukėmis jį sužeisti, jei jis pakankamai prisiartins.

„O iš ko atskirsi, kad Nortsaido kekšei orgazmas, Houmeri?“

Atsiguliau ant grindų, vis dar prisiversdamas nežiūrėti į jį.

„Ji numeta savo traškučius ant autobusų stotelės grindinio, Houmeri.“

Jis nusijuokė.

„Bet juk apie Nortsaido paukštytes tu nieko neišmanai, tiesa, Houmeri?“

Išgirdau tvykstelint degtuką ir kaip jis išpūtė dūmų debesį.

„Ne, ir visai nekeista, tiesą pasakius, Houmeri. Nes ir pats neišmanau, turiu prisipažinti, kaip Dievą myliu.“

Nepasakiau nieko.

„Taigi, šiaip ar taip, Houmeri, vieną dieną Paula Jeits buvo namuose, kai kažkas pasibeldė į jos duris. Kai ji atidarė, lauke nieko nebuvo, tik kovos su narkotikais padalinys. Tas farų viršininkas ir sako: „Sveika, Paula, mes ieškome stebuklingų grybų“. O Paula ir sako: „Žinot, turėsit ateiti kitą kartą, vyručiai, nes ji dar negrįžo iš prakeiktos mokyklos“.

Nepasakiau nieko.

Jis apėjo aplink paukštidę ir sustojo žiūrėdamas į mane, visą laiką tyliai pro dantis švilpiniuodamas. Pastebėjau jo mažas, lepias rankas, panagės juodos, bet riešai ypač grakštūs. Po akimirksnio jis nukiūtino išdžiūvusia upokšnio vaga, užsikorė ant galinės sienos, atidžiai kurį laiką žvalgėsi. Mikliai pastūmiau grindimis stiklinę numestos antklodės link. Jis nušoko į griovį ir išsiropštė į viršų, it šuo šniukštinėdamas orą. Išsitraukė medžioklinį peilį ir ėmė kapoti to seno, palei sieną augusio uosio žievę, greiti pasikartojan-

tys dūriai, vikrūs judesiai. Paėmė kelis mažus žievės kąsnelius, įsikišo vieną į burną, ėmė žiautaroti, tada išspjovė lauk. Jis pasisuko šonu ir vėl ėmė drožti medį, cigaretė išdribo jam iš dantų. Kojos pirštais švelniai stumtelėjau stiklinę po antklode, iš visų jėgų kosėdamas, kad nustelbčiau tą garsą. Vis tebeskaptuodamas kamieną jis pasižiūrėjo į mane.

„Taigi įklimpome į kažkokį sumautą jovalą, tiesa, Houmeri? Vienas jovalas."

„Tai ne mano vardas", – pasakiau jam.

„Taaip. Vienas jovalas ir dar daugiau, Houmeri. Čia tu teisus. Visiškai."

Jis giliai užsitraukė dūmo ir įsmeigė į mane akis. Kelis kartus labai greitai nusispjovė į žemę. Jis spjaudė taip, jog atrodė, lyg mėgintų pataikyti į vieną atskirą žolės lapelį. Taip jis darė gal kokią minutę ar dvi, atsikrenkščia ir kas kelios sekundės didelis spjūvis. Galų gale, atrodo, jam tai nusibodo. Nykščiu ir didžiuoju pirštu jis spragtelėjo cigaretės nuorūką į mane, bet ji atsitrenkė į vieną iš virbų.

„Žinai, labai gaila, kad tu nesijuokei iš mano juokelių, Houmeri. Nes buvau dar ten, name, nutaręs, kad būtinai suteiksiu Houmeriui vieną galimybę, išeisiu ir papasakopsiu vargšui senam nelaimingam nukriošėliui kelis gerus juokelius. Ir jei jis bent kartelį susijuoks, išleisiu jį."

Jis gūžtelėjo. „Bet tu nenusijuokei, Houmeri."

„Ne, nenusijuokiau."

„Teisingai, nenusijuokei. Tad dabar negaliu tavęs išleisti, ar ne?"

Toli vėl suburzgė čigonų automobilis. Jis pasisuko sienos link ir pakreipė galvą. Sugebėjau skubiai paspirti stiklinę į antklodę.

„Taip, reikia pripažinti, tu čia visiškai teisus, Houmeri, negaliu. Ir žinai, kas yra? Man širdį šūdai spaudžia dėl tavęs, Houmeri, tikrai spaudžia. Prisiekiu Dievu."

Jis atsigręžė į mane ir dar kartą giliai atsiriaugėjo.

„Dabar mesk man tą stiklinę, Houmeri, būk geras vaikinas."

„Ne", – pasakiau.

Sniegena, kovas, juodoji varna. Jo balsas buvo ramus ir pamatuotas. „Jei dar kada nors nori mane pamatyti, Svyni, mesk dabar čion tą prakeiktą stiklinę. Ir tuojau pat."

Vis dar atsukęs jam nugarą sviedžiau ją pro virbus. Ore suplazdėjo lipnus, pušų sakų prisodrinto kvapo dvelksmas. Jam nueinant sodu girdėjau tolstantį švelnų jo švilpiniavimą. Uždaromos trinktelėjo kiemo durys. Po kelių minučių iš namo pradėjo griaudėti triukšmingas pankrokas.

Corvus corone. Pilkoji varna.

Jis paliko mane čia dvi dienas ir naktis visiškai be jokio maisto, išskyrus paukščių lesalą lovyje, ir tik retsykiais atnešdavo puodelį vandens. Neilgai trukus ėmė nepakeliamai raižyti pilvą. Man pradėjo rodytis, kad tiesiog jaučiu, kaip mano žarnos traukiasi į mazgą. Kai daugiau nebegalėdavau pakęsti alkio arba minties apie lesalą, pasisiekdavau pro skylę tinkle, nusipešdavau kelias saujas žolės bei rūgštynių lapų ir valgydavau juos. Taip pat mėginau valgyti pienes, bet jos buvo nuodingai karčios.

Viduriavimo priepuoliai pasidarė siaubingi ir visiškai nenuspėjami, ir trečią dieną kelis kartus apsidergiau. Šlaunis ir sėdmenis taip peršėjo, kad tapo sunku vaikščioti. Tą rytą taip pat pamačiau, kad, nepaisant mano pastangų laikytis šešėlyje, saulė smarkiai nudegino galvą ir rankas, o sprandą nusėjo pūslėmis. Pamenu visiškai persigandęs, kad gausiu saulės smūgį čionai, šiame narve, nieko beveik neturėdamas atsigerti. Sugebėjau atsiplėšti gabalėlį savo marškinių besilupančiam suskrudusiam viršugalviui prisidengti. Gulėjau kniūbsčias, toks nusilpęs, kad vos begalėjau krutėti.

Tą naktį miegodamas kliedėjau ir mačiau tavo motiną, tupinčią ant laktos virš savo galvos. Atrodė, lyg ją gaubtų rožinė fosforuojanti šviesa. Nukamuota šypsena klaidžiojo jos vaškiniu veidu, ir ji tiesė į mane savo rankas.

Ketvirtą rytą saulė patekėjo greitai, skaisti ir negailestingai karšta. Vienuoliktą valandą alpėjančiame sode, atrodė, visiškai nebeliko oro, o smarvė, sklidusi iš narvo kampo, kur ėjau į tualetą, buvo

baisi. Visur knibždėjo lervų, mėsinių musių ir šokčiojančių blusų. Gerklė degė, ir jaučiausi lyg prarijęs luitą druskos. Labai sopėjo kulkšnį, vidinės šlaunų pusės iš skausmo liepsnojo. Kai pamėginau sujudėti, supratau, kad nugaros maudulys išplito stuburu viršun ir įsismelkė į pečius.

Apie, kaip man atrodė, vidudienį, jis atėjo iš namo su dviem skardinėmis kokakolos. Jis mūvėjo švariomis baltomis sportinėmis kelnėmis – tavosiomis – ir plėmais nublukusiais mano marškinėliais, užsilikusiais nuo kažkokios reklaminės mano darbo kampanijos, su nuskalbtu, nublankusių spalvų piešiniu per visą krūtinę, vaizduojančiu aplink Žemę skriejantį palydovą. Jis pokštelėdamas atidarė vieną skardinę ir pasitrynė ja kaktą.

„O, Dieve, maloni ir šalta."

Jis truktelėjo iš skardinės didelį gurkšnį ir prieš nurydamas paskalavo gomurį. „Tiesiai iš šaldytuvo, šalta, kaip angliakasio subinė, štai taip, Houmeri."

Kitas gurkšnis, pratisas gargaliavimas ir pasitenkinimo atodūsis. „Gal norėtum vienos, Houmeri? Pažiūrėk, turiu čia dvi."

Nepasakiau nieko.

„Vieną atnešiau tau. Nenori, Houmeri, ne?"

„Taip", – pasakiau aš.

„Na, ką gi, aš tau ją duosiu."

Ir tada jis nusišypsojo.

„Duokš man tą antklodę, ir aš tau duosiu vieną tų skardinių. Tai garbingi mainai, argi ne?"

Mąsčiau apie tai akimirką. Tada susukau antklodę į kamuolį ir prastūmiau ją pro skylę tinkle.

Jis pažvelgė žemyn į ją, paspyrė. „Vajazau, na, ir bjaurastis."

Jis nusijuokė ir papurtė galvą. „Tačiau tu kaip apsnūdęs šūdas, Houmeri, ką?"

„Kodėl?"

„Negi išties patikėjai manimi, ką? Negi tikrai manei, kad duosiu tau vieną tų puikių šaltų kokakolos skardinių, ką? Už tą smirdalą?"

„Nežinau."

„O ir kodėl turėčiau, Houmeri? Kai pagalvoji?"

„Nežinau."

„Teisingai. Nežinai. Ir aš nežinau."

Jis apsisuko, lyg ketindamas traukti į namą. Bet paskui vėl atsigręžė, iš lėto priėjo ir padavė man vieną skardinių, didžiulė dantinga šypsena jo veide. Atidariau ją, išgėriau kaip galėdamas greičiau. Ji buvo tokia šalta, kad gėlė man gomurį, bet aš nekreipiau dėmesio. Ji burbuliavo mano šnervėse, aš taškiausi ir springau. Jis pasigrabaliojo kišenėse ir ištraukė penketą ar šešetą duonos raguolių. Mėtė man vieną po kito, o aš gaudžiau, linksminantis gyvulys zoologijos sode. Kaskart, kai nučiupdavau kokį, jis drąsino mane švelniais šūksniais. Prarijau du ir kibau į trečią.

„Tavim dėtas, kelis pasilaikyčiau, – tarė jis. – Šiandien daugiau nebegausi."

Pasidėjau likusius raguolius ant paukštidės grindų.

„Duok man cigaretę", – pratariau.

Jis sukryžiavo rankas.

„Nežinau, ar galiu tai padaryti."

„Kodėl ne?"

„Cigaretės labai kenkia žmonėms, Houmeri. Todėl. Tai nebus gerai. Guls ant mano sąžinės."

„Paklausyk, prašau."

Jis atsiduso, ištraukė cigaretę, pauostinėjo ją minutėlę, prakišo man pro grotas.

Įsistebeilijo į dangų. „Dieve, atleisk man", – pasakė.

„Ar turi degtukų?" – paklausiau.

„Tavo snukelį ir savo šūdukų, Houmeri."

„Duok man prisidegti."

„Neturiu kuo."

Jis dūrė į mane pirštu. „O cigaretę aš tau daviau. Taigi nesakyk, kad nieko dėl tavęs nepadariau, Houmeri. Kai visa tai baigsis, prisimink šį bei tą. Kai buvai alkanas, šėriau tave. Kai buvai

ištroškęs, daviau atsigerti. Ir dar cigaretę. Taigi elgiausi su tavimi geriau, nei, po velnių, tu su manim."

Falco Tinnunculus. Larus ridibundus. Streptopelia decaocto. Athene noctua.

Kior kiū. Ū-ou-iū. Tek tiū kiū. Kurruk. Sy-ji. Ček-ček. Fyyj-ju. Svy-ni. Svy-ni. Sssssvyyyyyniiiiiyysss.

Kitą dieną – manyčiau, tikriausiai anksti rytą, – prabudau nuo kito baisaus košmaro, ausyse tebeaidėjo tas pats siaubingas paukščių riksmas. Viskas aplinkui mane mirguliavo, lyg skendėtų kažkokioje baisioje šviesoje. Mano galva buvo tokia sunki, kad negalėjau jos pakelti. Lūpų kampučiai sulipę, lyg juos kas būtų ištepęs klijais. Net nebuvau visiškai tikras, ar turiu sąmonę.

Jis įsitvėręs virbų stebeilijasi į mane. Vieną mirksnį man pasirodo, kad jis turi juodus sparnus. Kai sumirksėjęs pirštais paliečiu savo užputusias akis, jis išnyksta.

Netrukus jis vėl pasirodė, dabar atėjo sodu nešinas krepšiu, taip pat obuoliu ir bananu, kuriuos padavė man. Pamenu žiūrėjęs į vaisius ir atsargiai juos lietęs, kad įsitikinčiau, jog jie tikri.

Norėjau pasidėti juos ant narvo grindų, bet jis liepė iškart suvalgyti, taip ir padariau. Jis padavė man vidun litrinį mineralinio vandens butelį. Stebėjo, kaip aš valgiau ir gėriau. Kai baigiau, jis man įmetė dėžutę degtukų ir pakelį cigarečių, bet jaučiausi per daug nusilpęs, kad galėčiau rūkyti.

„Atsigerk dar vandens", – pasakė jis.

Prisikišau butelį prie burnos ir siurbiau tol, kol jis bemaž ištuštėjo. Pamažėle spengti, atrodo, liovėsi. Pradėjau įžvelgti daiktus kiek aiškėliau. Ir tada, prisimenu, staiga suvokęs tą juodą krepšį kaip kažką pavojingą ir pradėjęs spėlioti, ar tik ne šautuvą jis jame turi.

Kai išgėriau vandenį, jis liepė man stotis ir nusivilkti drabužius. Kai paklausiau, kam to reikia, atsakė, kad ketina leisti man nusimazgoti, o tai, pareiškė, vėlgi yra šis tas daugiau, nei aš jam leidau. Jis pasirausė krepšyje, ištraukė muilo gabalėlį, švarią pi-

žamą ir porą rankšluosčių – visą tai jis pragrūdo pro virbus, ir aš pamenu, kaip uosčiau muilą, tarsi kokią neįkainojamą gėlę. Jis grįžo atgal prie alpinariumo, kur, tada pamačiau, prie lauko čiaupo buvo prijungęs sodo žarną. Atsuko čiaupą, apsivyniojo žarną it spiralę aplink save, palaukė, kol vanduo pradės trykšti, tada atvilko ją per sodą.

Įkišo ją pro grotas man, žarna trukčiojo ir rangėsi nelyginant gyvatė drebančiose mano rankose. Tada jis nubėgo atgal prie čiaupo ir atsuko jį iki galo. Pradėjau nuo to, kad ėmiau purkšti tą grindų dalį, kur turėjau eiti į tualetą; paskui pasistengiau apsiprausti. Sunku buvo šaltame vandenyje priversti muilą putoti, tačiau vis tiek stengiausi kiek įgalėdamas, liejau ant savo nusvilusios ir pleiskanojančios odos, taip nudegusios nuo saulės ir peršinčios nuo viduriavimo, jog net susilenkti ar pakelti kojas, kad galėčiau tarp jų išsimazgoti, prilygo agonijai. Visą laiką, kol tai dariau, jis sėdėjo ant žolės greta narvo be jokios išraiškos, graužydamas didelį raudoną obuolį.

Kai baigiau, jis pasiėmė žarną ir nuėjo su ja per sodą, kartkartėmis stabtelėdamas palaistyti kokių nors gėlių ir krūmokšnių. Tada priėjo prie alpinariumo ir užsuko čiaupą. Man per daug sopėjo kūną, kad naudočiausi rankšluosčiais, tad perlenkiau juos per laktą, apsivilkau pižamą ir prisėdau surūkyti cigaretės. Nė neabejojau, kad dabar jis grįš į namą ir kad iki kitos dienos jo nepamatysiu. Tačiau jis apsigręžė ir iš lėto artinosi trečią kartą. Jo veido išraiška buvo rimta ir susikaupusi. Jis man pasakė, kad šį tą nusprendė. Pakėlė krepšį. Kai tatai padarė, pajutau kaip mane užliejo šleikšti baimės banga.

„Prisidek cigaretę", – tarė jis. Pirmas užsitraukimas privertė mane iškosėti pilną burną lipnių, tamsiai žalių skreplių.

„Aš ketinu tave paleisti, Houmeri, – pasakė jis. – Tuojau pat ir be jokių pokštų. Ir nemėgink gudrauti, arba, velniai griebtų, suraitysiu tave į ožio ragą, prisiekiu Kristumi."

Klausiau savęs, ar tai dar vienas žaidimas. Tačiau ne, jis priėjo ir atrakino vartelius. Žingtelėjo atgal. Nejudėjau. Dėl kažkokios

priežasties, būdamas pusiau pamišęs, vis dar beviltiškai troškau pamatyti, ką dar jis turi maiše.

„Nagi nagi. Eikš laukan gražiai ir ramiai, ir aš tavęs neliesiu. Prisiekiu Kristumi."

Pakilau ant kojų. Odai klykiant iš skausmo išsirepečkojau iš narvo ir nugriuvau veidu kniūbsčias ant žolės, visiškai neabejodamas, kad jis tučtuojau užgrius mane, ir – dabar taip manau – beveik neabejodamas, kad ketina čia pat nušauti mane į nugarą. Užuodžiau žemę, molio ir sodrų įkaitusios vasaros dirvos aromatą. Užmerkiau akis. Nenorėjau mirti. Pajutau, kaip pradėjau raudoti.

„Liaukis verkęs", – pasakė jis.

Kurį laiką negalėjau.

„Liaukis sumautai žliumbęs, Houmeri, sakau tau. Arba suteiksiu tau progą iš tikrųjų inkšti."

Pamėginau atsistoti, bet kojos buvo per silpnos ir pernelyg sopėjo. Jis garsiai atsiduso, stvėrė mane už pižamos marškinių apykaklės ir padėjo atsistoti. Nubraukė kelis žolės stagarus man nuo krūtinės, nuėjo prie krepšio ir panaršęs jame ištraukė kelnes, porą trumparankovių marškinėlių, kelias poras apatinių glaudžių, porą sportbačių. Šiuos numetė man po kojomis. Tada kinktelėjo galva į vigvamą.

„Tu miegosi čia."

„Ką?"

„Nakvosi palapinėje, Houmeri. Aš būsiu name. Užsirakinsiu visas duris ir langus. Būsiu viršuje, paskutiniame kambaryje, tavajame. Geriau prie manęs nesiartink. Ten, tame maiše, yra tau šiek tiek maisto. Gali ateiti į virtuvę pasiimti daugiau ko nors užvalgyti, kai panorėsi, ir bastytis po sodą. Bet prie manęs nesiartink. Tai garbinga, ar ne? Negali sakyti, kad tai negarbinga, Houmeri."

„Nešdinkis iš čia", – pasakiau aš. Pasijutau tartum vėl būčiau įsikandęs liežuvį per miegus.

„Ne, – pasakė jis. – Aš būsiu name."

„Aš iškviesiu policiją."

Jis nusišypsojo. „Ne, neiškviesi. Tu to nepadarysi, Houmeri."

„Kodėl ne?“

„Nes jeigu padarysi, nudėsiu tave vietoje. O jei nenudėsiu aš, yra kitų, kurie tai padarys.“

„Bet tai juokinga, – pasakiau jam. – Tu turėsi išeiti. Prašau.“

„Niekur aš neisiu, Houmeri. Pasilieku čia, sakiau jau tau.“

„Nepasilieki. Pakviesiu policiją.“

Jis atsiduso ir prisislinko prie pat manęs. Nusiteikiau laukdamas smūgio.

„Jei pakviesi policiją, nudėsiu tave, Houmeri, prisiekiu Kristumi. Arba tai už mane atliks mano draugeliai. O jei jie to neįstengs ir jei aš neįstengsiu, žinai, ką tada jie padarys?“

„Ką?“

„Jie nuvyks į tą ligoninę, Houmeri. Kurioje yra tavo mergaitė. Ir ji sulauks vieno suknisto vizito, kuris tikrai nebus per skubą pamirštas.“

Jis pasisuko ir nuėjo namo linkui. Pusiaukelėje sustojo ir nusiskynė kelis svyrančius jurginus. Tada toliau, laipteliais viršun, į virtuvę. Kiemo durys užsidarė.

Įlindau į vigvamą ir atsiguliau šešėlyje. Šiltas oras buvo persisunkęs drėgno brezento ir šiaudų kvapo. Susirangiau ir užmigau.

Sapnavau, kad esu nedidukėje bažnytėlėje. Tu ir Dominikas tuokėtės. Ten buvo visi judviejų koledžo draugai, užsėstos visos tamsaus raudonmedžio kėslų eilės. Tavo motina sėdėjo greta manęs kitoje praėjimo pusėje, nuo galvos iki kojų apsirengusi juodai.

Penkioliktas skyrius

Prabudau galvą iškišęs iš palapinės, o nosį įbedęs į žolę. Apsižvalgiau ir pirmas dalykas, kurį pamačiau, buvo tamsi linija pasišiaušusių galinio lauko medžių viršūnių, grakščiai siūruojančių gaiviame vėjyje. Dangus švietė it mėlynas ežeras. Mano veidas ir rankos buvo apsipylę prakaitu. Pamenu, kad iš tikrųjų buvau nustebęs tebesąs gyvas. Priropojau prie krūmų, šiurkštus švokščiantis garsas veržėsi man iš gerklės, ir nusilengvinau.

Kai baigiau, kurį laiką sėdėjau šešėlyje klausdamas savęs, ką daryti toliau. Debesų kamuoliai sklendė dangumi nelyginant laivai vaiduokliai. Pažvelgiau į savo kulkšnį. Ji vis dar tebebuvo labai skausminga ir tvinkčiojo, tačiau tinimas pradėjęs slūgti. Laukiau kurį laiką visiškai įsitikinęs, kad jis stebi mane iš namo ir bet kurią minutę nusileis ir užgrius dabar, kai jau atsibudau. Tačiau beveik ir po valandos nepasirodė. Pagavau save spėliojantį, kas atsitiks, jei pamėginsiu pasprukti. Atsargiai užsitraukiau kelnes ir įsispyriau į batus. Išropojau iš vigvamo ir keturpėsčias nuslinkau per sodą. Iš namo nebuvo girdėti anei jokio garso. Nutipenau keliuku, persigandęs, kad žvyras sugurgždės ir išduos mane. Pagrindiniai vartai buvo uždaryti, prirakintos grandinės galas plakėsi į virbus. Baisiai sunkiai ir skausmingai persikabarojau per vartus.

Pirma mano mintis buvo susistabdyti automobilį, bet nebuvo jokių automobilių. Pradėjau raišuoti į pakalnę Dolkio link. Iš pradžių eiti buvo nepakeliama, bet neilgai trukus susipratau, kad jei vieną koją vilksiu, skausmas nebus toks didelis. Alėjos gale degutbetonyje buvo pradaužta ir iškasta didžiulė duobė. Alaus statinę primenantis cemento maišytuvas ir generatorius riogsojo iš abiejų

duobės kraštų it susirūpinę tėvai, dabojantys lopšį, bet jie buvo išjungti, ir jokio darbininko – anei padujų. Tolėliau prie skydo buvo prikaltas ir į sustingusių cemento luitų primestą seną statinę įbestas deimanto formos ženklas. „Uždaryta remonto darbams. Važiuoti negalima."

Miestukas knibždėjo žmonių. Buvo prasidėjęs vasaros festivalis, bažnyčios automobilių stovėjimo aikštelėje ant laikinos pakylos pučiamųjų orkestras grojo iškilmingą maršą, suplukę išraudę pūtikai visi apsivilkę baltas jūreiviškas eilutes. Kioskeliai, kuriuose prekiavo maistu, suvenyrais ir skardinėmis gėrimų, išsirikiavo abiejose Kaslo gatvės pusėse. Ilgi transparantai ir Airijos vėliavos plevėsavo nuleistos iš viršutinių parduotuvių langų. Ledų vežimėlis tilindžiavo *Frère Jacques* melodiją. Būrys grožio karalienių gėlėtais maudymosi kostiumėliais sėdėjo šypsodamos ant pakylos, padarytos kaip viduramžių pilis, kai tuo tarpu žmogus blizgančiais mimo drabužiais pūtė joms ragą. Ties kampu palei policijos nuovadą vaikai, apsivilkę Airijos Respublikos futbolo marškinėliais, žiūrėjo lėlių vaidinimą, valgydami storus cukraus vatos gniutulus. Pro mane pražirgliojo išsipustęs plevėsa siauromis mandarinų spalvos kelnėmis. Stebėjau jauną policininkę, palengva išeinančią iš nuovados, vienmarškinę, kaip ji apsižvalgė į abi gatvės puses, pamojavo ir parodė kažkam, ko negalėjau matyti, iškeltus nykščius, o paskui nei iš šio, nei iš to vėl grįžo į vidų. Lėlės plūdosi ir krizeno. Vaikai krykštė iš juoko.

Stoviniavau prieš nuovadą gal kokias dvidešimt minučių, tiesiog mąstydamas apie tai, ką jis man buvo pasakęs – kaip mane nudės, jei kreipsiuos į policiją. Paskui galvojau apie tai, ką jis buvo sakęs nutiksiant tau. Apie jo veido išraišką, kai tatai sakė. Ji sulauks vieno vizito, kuris per skubą nebus pamirštas.

Galop nepajėgiau užeiti. Apsisukau ir nuklibikštavau visą kelią įkalnėn iki pat namų. Kai parsigavau, vartai buvo atviri. Jis sėdėjo ant kiemo laiptelių ir žaidė šachmatais, atidaryta šviesaus alaus skardinė palei mažą, basą jo pėdą. Jis nė nepažvelgė į mane.

„Gerai pasivaikščiojai, Houmeri?"

Nepasakiau nieko.

„Taaip, malonu paslampinėti tokiu puikiu oru, taigi, – jis pastūmė figūrą per lentą ir apniuko. – Bet, tikiuosi, tu man parnešei dovanų, Houmeri."

„Noriu su tavim pasikalbėti", – pasakiau.

„Abipusiška, Houmeri."

„Paklausyk, tu tikrai turi išeiti. Negaliu to leisti. Tai mano namai. Mes turime ką nors sugalvoti, negaliu čia šitaip tavęs laikyti."

„Kas ten per lūšna?" – paklausė linktelėjęs į arklidės pastatą.

„Arklidė."

„Ak, šitkaip. O arklį ar turi, Houmeri?"

„Ne, neturiu. Klausyk, aš tik sakiau..."

„Tai kam tau ta arklidė?"

„Žmonės, kurie čia gyveno anksčiau, turėjo arklių. Jei tai apskritai tavo reikalas."

„Turėjau kartą kuiną, – pasakė jis. – Nusipirkau Smitfildo turguje. Didelis kvailos išvaizdos juodmargis padaras buvo. Klaikiai atrodantis kalnų ožys. Storas kaip plyta. Laikiau dokų sandėlyje."

„Klausyk, kalbėjome, kad tu turi išeiti."

„Ar mėgsti jodinėti, Houmeri? Sakyčiau, mėgsti. Sakyčiau, net labai mėgsti. Sakyčiau, tavo ragas kaip raganosio, Houmeri, ar ne? Ypač, kai prabundi rytais? Sakyčiau, esi puikus jodinėtojas."

„Aš sakau, kad turėsi išeiti."

„Ar nori pamatyti mane, kai prabundu rytais, Houmeri. Kietas it kuino kanopa būnu. Apsidirbtum pamatęs."

Jis atsistojo ir atsisegė savo užtrauktuką. „Nori pamatyti?"

„Ne."

Užsisegė ir atsisėdo prie šachmatų lentos. Skrupulingai žvelgdamas į ją stumdė figūras, nors neilgai trukus pastebėjau, kad judina tik baltuosius.

„Na, – tarė, – apie ką mes čia kalbėjomės?"

„Kad išeisi."

Jis linktelėjo. „O, taip. Apie arklidę, Houmeri, teisingai. Dabar prisimenu, taaip."

„Turėsi išeiti."

Jis stumtelėjo baltųjų karalienę per kvadratus ir numušė nuo lentos rikį. „Dalykėliai tokie, Houmeri, kad jau įsitaisiau vietelę anava ten. Kol tu išėjęs vaikštinėjai."

„Ką nori tuo pasakyti?"

„Aš ten truputį apsikuopiau. Supranti, šiek tiek pagalvojęs nutariau, kad nenoriu gyventi tavo namuose. Garbingai tai garbingai, neva. Tad man bus puikiausia čia, apačioje. Radau ten viršuje kažką panašaus į sudedamąją lovą ir atsinešiau čia sau, ir kelias paklodes bei antklodes."

Dabar pastebėjau, kad po obelimi buvo išneštos kėdės ir kavos staliukas drauge su keliomis pagalvėlėmis bei minkšta kėdute iš tavo kambario.

„Kokį velnią čia susimanei žaisti, Kvinai?"

Jis nusijuokė. „Šachmatais, Houmeri."

Nušiuręs juodasis strazdas nustraksėjo per žolę, baksnodamas galva į žemę.

„Paklausyk, tu tikrai turėsi nešdintis. Aš tavęs čia nenoriu."

„Taip. Ir žiūrėk, dar pasiskolinau kelis tavo daiktus bei maisto, kurį radau šaldytuve. Ir pasiėmiau butelį vyno iš po kriauklės. Ir keletą senų žurnalų. Tikiuosi, tai gerai. Ar gerai, Houmeri, taip?"

„Čia mano namas. Nešdinkis iš čia."

„Ačiū. Ir dar pasiėmiau kelerius tavo marškinius ir sportinius batelius, tarp kitko. Bet kai prasimušiu, atlenksiu tau faneros už juos, nesijaudink, Houmeri. Ir aš dar išsimaudžiau, nes buvau prasmirdęs. Man pavyko grąžinti vandenį į vonią, tarp kitko, buvo užsikirtusi tavo uždaromoji sklendė. Visuomet geriau jaučiuosi, kai apsigramdau, Houmeri, ar ne? Ypač tomis karštomis lipniomis dienelėmis?"

„Nešdinkis dabar iš čia, – pasakiau, – kad nesigailėtum."

„Tu padorus žmogėnas, Houmeri, – tarė jis. – Ar tau kas nors tai sakė, ne? – jis pašoko, nusistvėrė alaus skardinę. – Jei tokių kaip tu pasaulyje būtų daugiau, viskas sumautame pasaulyje būtų tiesiog jėga", – ir nukėblino sodu į arklidę.

Pasilikau stovėti, ko gero, sukdamas galvą, ką gi daryti. Jis pasirodė po kelių akimirkų ir apsidairė aplink po žemę, susierzinęs baksnodamas kojos galiuku žolę, lyg ieškotų ko nors, ką būtų pametęs. Staiga pamatė. Pasilenkė ir pakėlė Šyhano šautuvą. Atsargiai nutrynė rankove korpusą ir nukreipė jį į dangų.

„Pykšt", – suriko jis.

Paukščiai purptelėjo iš medžių.

Jis apsisuko ir atkišo šautuvą į mane. „Pykšt, Houmeri, – sušuko jis. – Mėgstu gerai pykštelėti gražų vasaros vakarą. O tu?"

Jis grįžo į arklidę ir uždarė duris. Išgirdau, kaip dunkstelėjo užšaunami skląsčiai.

Kitą rytą atsibudau savo lovoje, vis dar akimirksnį manydamas, kad tebesu narve. Prireikė šiek tiek laiko nusiraminti. Apsiverčiau ant šono ir pamėginau vėl užsnūsti, bet negalėjau. Kambaryje buvo tvanku, trūko oro. Kažkur tolumoje girdėjau atkaklų žoliapjovės ūžimą, atskriejantį su vėju. Kai atsikėliau ir atidariau langą, sodas kvepėjo rožėmis ir flioksais. Apie gėlių lysves it pamišusios dūzgė vapsvos. Toli galiniame lauke galėjau įžiūrėti čigonų [illegible]eris, džiaustančias skalbinius ant virvių, ištemptų tarp furgonų, prakaulų berniuką, šeriantį asilą, bronzinius vyrus, raumeningus ir, atrodė, sušilusius, slampinėjančius su eilučių kelnėmis ir tinkliniais apatiniais marškiniais bei spardančius kits kitam kamuolį.

Aš jiems pavydėjau.

Užsimečiau kažkokius drabužius ir išėjau į laiptų aikštelę. Ant grindų mėtėsi medienos šipuliai, kur jis išlaužė tavo miegamojo duris. Tavo tualetinis staliukas atrodė taip, lyg būtų išvėmęs savo turinį. Pastebėjau, kad Džeimso Džoiso plakatas ant sienos prie lango buvo per patį vidurį perdrėkstas dantytu plyšiu nuo viršaus iki apačios, taip pat kad Dominiko gitara perskelta į dvi dalis ir voliojasi ant grindų, apraizgyta sutraukytomis stygomis. Nulipau į suniokotą virtuvę ir išsiviriau kavos. Pasėdėjau mažumėlę prie stalo, kartodamas, ką sakysiu. Prie kriauklės voliojosi pakelis cigarečių, ir aš surūkiau kelias. Kažkodėl iš galvos man neišėjo čigonai.

Prisiminiau kažkada skaitęs, kad čigonai yra tikrieji palikuonys milesiečių, senųjų airių, prieš daugelį amžių apgyvendinusių šį kraštą tik todėl, kad pagarsėjusio suknisto Bado dėka būtų išvaryti. Mąsčiau apie darganotą žiemos rytą, kai viena jų atėjo prie durų parduoti viržių – pusamžė moteris tamsia, susiraukšlėjusia, įdiržusia oda ir išdidžiomis iberiškomis akimis. Ji buvo tokia sušalusi, kad visa tirtėjo po savo languota skara. Paklausiau, ar nenorėtų atsigerti ko nors karšto, bet ji atsisakė. Pasakiau, kad man nereikia viržių, bet aš vis tiek duosiu jai šiek tiek pinigų. Ji labai ryžtingai papurtė galvą. Negalinti veltui imti pinigų, bloga lemiantis ženklas, bet galinti išburti iš delno, jei noriu. Padaviau ranką.

„Tu pats esi klajūnas, branguti, – krūptelėjo ji, sukandusi iš šalčio dantis. – Matau daugybę kelių."

Nusijuokiau ir pasakiau jai, kad esu pardavėjas.

„Taip ir yra, – tarė ji. Lengvai prilaikė mano ranką ir linksėjo vedžiodama per ją nykščiu. – Dievas palaimins tavo kelius, jei prašysi Jo apsaugos. Angelas Rojuje laukia pasirengęs rodyti tau kelią į Dangų. Nieko bloga negali tau nutikti – dieviška globa tave saugo, bet turi paprašyti." Kai padaviau jai kelis svarus, kuriuos turėjau kišenėje, ji tris kartus pabučiavo savo smilių ir palietė juo durų staktą. „Tegul velnias niekada neįsibrauna į šiuos namus."

Stebėjau, kaip ji nukulniuoja apšalusiu keliuku, kaip šlapdribai sustiprėjus susisiaučia į savo apdangalą. Šį žėrintį vasaros rytą, praėjus keturiems mėnesiams, pasijutau bespėliojąs, kur dabar ji galėtų būti.

Kai išgėriau kavą, trumpam pakišau galvą po šaltu vandeniu, kelis kartus giliai įkvėpiau oro ir patraukiau į sodą.

Jis sėdėjo šezlonge priešais arklidę ir skaitė žurnalą. Buvo užsidėjęs mano akinius nuo saulės su dioptrijomis ir apsivilkęs mėlynai baltai dryžuotą regbio palaidinę, kurią buvau matęs judu, tave ir Dominiką, vilkinčius. Dabar nuo jos buvo nudirtos rankovės. Ant žolės stovėjo raudono vyno pusiaupilnis bokalas, greta lėkštė, kurioje voliojosi sumuštinio likučiai, kriaušė, keli slyvų kauliukai. Jis leido man tiesiog stovėti kurį laiką, kol pagaliau į mane pažvelgė.

„Labas rytas, Džimbobai“, – tarė.

„Klausyk, turi išeiti, – pasakiau jam. – Nežinau, ką nori įrodyti, bet jau įrodei, gerai? Tad eik.“

Jis pasiėmė kriaušę ir, suleidęs į ją dantis, nusišluostė sultis nuo smakro.

„Miegojau labai gerai, ačiū, – suburbuliavo. – O pats?“

„Ar eisi dabar?“ – pasakiau.

Jis gūžtelėjo pečiais. „Tu manęs norėjai, Houmeri. Dabar tu mane turi.“

„O dabar noriu, kad tu eitum.“

„Aš nesiprašiau čia atvedamas.“

„O aš nežinojau, kad tu įlįsi it rakštis.“

„Smagu, – pasakė jis. – Smagu, Houmeri.“ Jis pervertė žurnalo puslapį.

„Ar dabar neišeitum?“

Jis taip laikė žurnalą, kad man buvo matyti viduriniai puslapiai. Įspūdingos jaunos juodaodės moters mažutėliu raudonu bikiniu, koketiškai traukiančios tropikų pakrante, nuotrauka.

„Argi ji ne grynas gražumėlis, Houmeri?“ – pasakė jis.

„Ar eisi pagaliau?“

Jis užvertė žurnalą ir papurtė galvą. „Tu tikrai pradedi man, velniai griebtų, nusibosti, Houmeri. O žinai, kas man atsitinka, kai imu nuobodžiauti?“

„Kas?“

Ūmai jis ant kojų ir taip sugriebęs man už rankų, kad net skauda. Plačiai prasižiojęs. „AŠ SUMAUTAI PAKLAIKSTU, HOUMERI, – klykia jis. – SUMAUTAI PAKLAIKSTU.“ Pagaunu šiltą saldų vyno tvaiką jam kvėptelėjus. Jis smarkiai pastumia mane nuo savęs. Užkliūvu, griūnu atbulas į obels kamieną. Jis pasičiumpa bokalą, pripuola prie manęs ir laiko atkišęs man tiesiai į akis teliuškuodamas. Vynas tykšta man į veidą. Jo akys susitraukia iki siauručių rėželių.

„Palik mane ramybėje, Svyni, perspėju tave, velniai griebtų. Nemėgink stengtis visko sugadinti. Kitaip, prisiekiu Jėzumi, pasigailėsi.“

Vakarop nuėjau pas jį vėl. Iš arklidės girdėjau traškant radiją, įsiaudrinęs reporteris komentavo pasaulio taurės varžybas, gaudė trimitai, ūžavo džiūgaujanti minia stadione. Paklibinau duris, bet jos neatsidarė. Smarkiai paspardžiau kelis kartus. Radijas pritilo. Durys atsidarė, ir jis pažvelgė laukan. Smakras ir skruostai išmuiluoti skutimosi putomis, rankoje skustuvas. Pastebėjau, kad kažkodėl buvo smarkiai susitvarstęs pirštus.

„Houmeri, – pasakė. – Ko dabar nori?"

„Manau, turiu tau pranešti. Duodu tau dešimt minučių išsinešdinti iš mano nuosavybės ir tada kviečiu farus."

„Tikrai?"

„Tikrai."

Jis linktelėjo. „Žinai, štai ką aš tau pasakysiu, Houmeri. Pažadu tau vieną dalyką. Jei užsiundysi ant manęs tuos kiaules, kaip Dievą myliu, tai bus paskutinis dalykas, kurį tu padarysi savo gyvenime. Dabar eik ir kviesk juos, jei kvieti. O aš būsiu čia ir lauksiu jų atvykstant, okei?"

Jis užtrenkė duris. Vėl išgirdau radiją. Garsas buvo užsuktas smarkiau nei iš pradžių, balsas skambėjo iškraipytai, o minios riaumojimas atrodė daug arčiau.

Tą vakarą pusę dešimtos radijas vis dar veikė.

Kai pažvelgiau pro virtuvės langą, pamačiau, kad po obelimi jis buvo užsikūręs laužą. Rodos, jis kažką kepėsi keptuvėje. Pažvelgė ir pamatė, kad stebiu jį. Dūrė šakute į keptuvę ir ištraukė taukuotą, riebią dešrelę. Ore pamojavo dešrele ir nusijuokė.

Tuomet nusprendžiau, kad turiu išeiti prasiblaškyti.

Sėdau į automobilį ir nuvažiavau į Dan Lierį. Pajūryje nebuvo vietelės, kur pasistatyti automobilį. Palikau jį požemyje prie prekybos centro ir nužingsniavau atgalios Marin Roudu prie molo.

Naujas naktinis keltas ką tik išvyko į Holihedą. Milžiniškas daiktas futbolo aikštės dydžio, ar bent jau taip buvo reklamuojama per radiją. Stebėjau jį lėtai atitrūkstantį nuo krantinės. Jis nusiūbavo į prieplaukos vidurį, tada tris ketvirčius pasisuko, sukeldamas šešių

pėdų bangas, kurios dužo į molo sienas. Pasileidau pro švyturį, už jo plakėsi didelės baltos bangos.

Pradėjau žingsniuoti molu. Tą vakarą ten buvo labai daug žmonių, kaip būna visuomet karštą vasaros vakarą. Pamenu jaunus vaikigalius, zujančius aplink su riedučiais ir riedlentėmis, darančius sukučius savo kalnų dviračiais. Suprakaitavę paaugliai odiniais drabužiais. Airiškas orkestras ant senosios pakylos, grojantis džigus ir airių šokius, šokančios mergaitės languotais kiltais, su juostomis, vienos plikai nuskusta galva glotni, it kiaušinis. Aplink pagyvenę žmonės, susėdę pusračiu į dryžuotus šezlongus, ploja arba pritardami dainuoja. Neva verslininkai, persimetę švarkus per petį. Žemiau, už memorialo gelbėtojams, trejetas policininkų nerangiai spardo kamuolį su besijuokiančiomis ispanėmis, vartai ant grindinio plokščių pažymėti jūreiviškomis kepurėmis. Vanduo toks vaiskus ir melsvai žalias. Virtinė pusaugių berniukų, žvejojančių skumbres. Sėdėjau ant suoliuko pačiame gale ir žiūrėjau į keltą, dabar plaukiantį tolumoje, kai pastebėjau rubuilį blizgantį ruonį, išnirusį į paviršių pro besiritančią bangą, jo plati galva su didelėmis akimis šokčiojo putojančiuose pursluose. Jis buvo įsikandęs sidabrinę žuvį. Žuvis iš paskutiniųjų spurdėjo, mėgindama išsprūsti, bet ruonio nasrai buvo kietai sukąsti.

Kelis trumpus mirksnius jutau, kaip kažkas manyje atsileidžia. Užsimerkiau ir giliai įkvėpiau. Oras dvelkė druska ir parafinu. Pamenu tą garsą, kaip į jachtų stiebus plakasi lynai. Man patinka čia būti vasaros vakarais. Kartais galvoju, kad galėčiau čia pasilikti amžinai.

Žingsniavau atgal miesto link, kai staiga pamačiau Dominiką, besiartinantį į mane, susikabinusį rankomis su aukšta, plona mergina trumpai kirptais plaukais, išbalintais peroksidu. Ji vilkėjo juodą odinį sijonėlį, viršutinę juodo bikinio dalį bei languotas pėdkelnes ir, regis, kažką bėrė greitakalbe, ranka baksnodama į delną ir skaičiuodama ant pirštų. Dominikas taip atidžiai jos klausėsi, kad nepastebėjo manęs, kol neatsidūriau tiesiai jam prieš nosį.

„Pone Svyni", – pasakė jis išplėtęs akis.

„Dominikai, laip laikaisi?"

Dabar jis visas išraudonavo. „O, ne taip blogai, ačiū. O jūs?"

„Puikiai, Dominikai, puikiai."

„Neįtikėtina. Koks sutapimas."

„Nejaugi? Aš tave sapnavau, Dominikai, aną naktį, tarp kitko."

„Tikrai?"

„Taip."

Jis žiūrėjo į mane lyg laukdamas, kad papasakočiau apie visą tai. Kai tapo aišku, kad neketinu, jis lyžtelėjo savo lūpas ir spoksojo į mane.

„Tai jums viskas gerai, pone Svyni, taip?"

„Taip, Dominikai, kaip niekad. Jau žinai rezultatus?"

Jis papurtė galvą. „Bet kurią dieną, – pasakė jis. – Laikom figą."

„*Figą?*" – pasakiau. Mergaitė nusijuokė. Jis nuraudo dar labiau. „Norėjau pasakyti, špygą, atsiprašau."

Tada jis vėl įsmeigė į mane akis. „Ar tikrai jums *viskas* gerai? Nes, tiesą pasakius, jūs ne ypač puikiai atrodote, pone Svyni. Noriu pasakyti, kad kalbu kaip medicinos studentas."

„Kuo puikiausiai", – pasakiau jam.

„Jūs atrodote šiek tiek įsitempęs ar panašiai, nežinau. Kiek susinervinęs. Jūs sublogote. O ar tai mėlynės ant jūsų veido?"

Paliečiau savo skruostą. „Ak, namuose stuktelėjau galvą, tik tiek, Dominikai. Įvažiavau tiesiai į šaldytuvo dureles kaip koks kvailys. Tik norėjau pasiimti gabalėlį steiko prisidėti prie mėlynės."

Pažvelgiau į merginą.

„Ak, tai Šineidė Kefri, – pasakė jis. – Draugė iš koledžo. Šineide, tai Meivės tėtis."

„Meivės?"

„Taip. Meivės Svyni. Žinai, apie kurią tau pasakojau?"

Mergina atrodė sutrikusi spausdama man ranką.

Važiuodamas namo mažumėlę galvojau apie Dominiką. Jis atrodė toks susigėdęs, vargšas vaikis, kai pamačiau su ta mergaite. Lyg būčiau nutvėręs svetimoteriaujantį. Pasijutau galvojąs apie tai,

ką man buvo sakęs vieną ankstų rytą ligoninėje vasaros pradžioje, kai nejaukiai pagarbūs mudu drauge stovėjome prie tavo lovos.

Visuomet yra vilties, pone Svyni.

Ar tada tai buvo tiesa? Ar tai tiesa dabar?

Kai įsukau į savo keliuką, nutiko keistas dalykas. Turėčiau paaiškinti, kad visą kelią buvau atsidaręs automobilio langus ir stogo liuką, nes tą vakarą buvo taip karšta, – ir man pasirodė, kad girdžiu muziką, sklindančią iš kažkur visai arti. Tai sutrikdė mane. Žinai tą keliuką, visiškai tylų ir ramų, kai slenki išsikerojusių medžių tuneliu. Nutariau, kad greičiausiai tik įsivaizduoju, ir važiavau toliau. Tačiau pusiaukelėje supratau, kad tai ne mano vaizduotė. Iš namo griaudėjo garsi gergždžianti airiška muzika.

Sustojau, išlipau iš automobilio, pasiėmiau iš bagažinės savo portfelį, atsidariau priebučio duris ir įėjau vidun. Čia muzika trenkė taip, kad ant sienos tarškėjo senasis veidrodis. Ji sklido iš svetainės. Lėtai pravėriau duris. Ten buvo Kvinas, nusisukęs nuo manęs nugara. Kilimas suvyniotas. Televizorius įjungtas, bet per stereo riaumojimą jo nebuvo girdėti. Visi baldai buvo sustumti į vieną kampą. O jis šoko.

Rankos ištemptos palei šonus. Jis liuoksėjo ir džigavo, lingavo į šonus, trypdamas pėdomis į grindų lentas. Užsidėjo rankas ant klubų ir nušokavo į priekį, iki pat sienos, o paskui atgal, kur ir buvo pradėjęs. Jis trepsėjo ir kilnojo kojas pagal kniaukimą ir bumpsėjimą. Ir kartkartėmis jis išleisdavo čaižų veriantį riksmą, lyg maištininko šūksnį ar operinį klyksmą. Jis padarė sukutį durų link ir pamatė mane. Susvirduliavo atatupstas ir atsimušė į sofą.

Puolė prie grotuvo ir išjungė jį. Jo veidas ir viršutinė kaklo dalis buvo tamsiai raudoni.

„Atsiprašau, – pasakė. – Aš tik šokau. Man buvo nuobodu."

Aš išjungiau televizorių ir ištraukiau iš lizdo laidą.

„Dariau taip mokykloje, – pasakė jis. – Mama privertė. Buvau vienintelis vaikinas visoje klasėje, mokėjęs airių šokius. Turėjau vilkėti kiltą ir panašiai, – čia jis tyliai sukikeno. – Kartais pamanau, štai kas man nutiko, Houmeri."

Pamenu, kad tą vakarą buvo nepaprastas saulėlydis. Kai priėjau užtraukti užuolaidų, šviesa blanko ochra ir ryškiu oranžu. Ką galiu tau apie tai pasakyti? Įvairiaspalviai žali ir sodraus purpuro ruožai driekėsi per dangų, o saulė švytėjo it baltas diskas mirguliuojančiame rožiniame lauke. Žvelgiau į dangų mirksnį kitą – negaliu prisiminti gražesnio saulėlydžio – kol nusprendžiau palikti užuolaidas neužtrauktas. Įjungiau sienines lempas, nuėjau prie stalo ir atsegiau savo portfelį. Kambaryje užuodžiau šviežio, sodraus prakaito kvapą.

„Jazau, – tarė jis. – Aš visas velnioniškai raudonas."

„Maniau, sutarėme, – pasakiau. – Tu būni ten, arklidėje, o aš būnu čia. Maniau, kad mudu taip sutarėme. Jei tu apskritai turi čia būti."

Jis atsisėdo ant sofos, sukryžiavo kojas ir užsidegė cigaretę.

„Atsiprašau, Houmeri, – tarė jis. – Man pabodo iki papų."

Pradėjau dėliotis užsakymų blankus ir brošiūras.

„Ką tu čia darai?"

„Rytoj rytą grįžtu į darbą, – pasakiau. – Man reikia sutvarkyti popierizmą."

„Popierizmą?"

„Būtent."

Jis atidžiai pasižiūrėjo į mane ir supratingai linktelėjo, lyg ką tik būčiau jam atskleidęs kokią mirtiną paslaptį. Paskutiniai prieblandos atšvaitai užgeso išsikišusio lango nišoje. Jis sumurmėjo žodį „popierizmas" dar kelis kartus. Atrodė, jam patinka jį tarti. Danguje ties pažeme pasirodė žvaigždės. Jis dar mažumėlę pasėdėjo ir surūkė kitą cigaretę. Tada nusibraukė nuo kelių pelenus, pakilo ir demonstratyviai nusižiovavo. „Na, ko gero, jau eisiu, – pasakė jis. – Tai labanakt. Palieku tave sutvarkyti tą popierizmą."

„Žengte marš ir neužkliūk už spintos", – pasakiau jam.

Kitą rytą, kai prisistačiau į darbą, Hoperis už savo stalo žioptelėjo, lyg būčiau įėjęs nuogas vien su lakūno šalmu ir balerinos

sijonėliu. Prisipažįstu, kad, be abejo, tikėjausi kokios nors reakcijos į mėlynes ir nubrozdinimus; negana to, tą rytą skutantis mano rankos drebėjo, ir aš persirėžiau lūpą bei pasmakrę, tad man ant skruostų ir smakro styrojo gniužuliukai tualetinio popieriaus, ir aš turėjau atrodyti kaip kažkas iš baisiausių Ispanijos inkvizicijos laikų. Tačiau Hoperis atrodė visiškai nustėręs, kai iš paskutiniųjų pasistengiau lyg niekur nieko įėjęs nusigauti prie savo stalo, kad jis į mane neįsižiūrėtų. Jis paklausė, ar viskas gerai. Pasakiau jam, kad viskas kuo puikiausiai. Jis paklausė, ar tikrai. Pasakiau taip. Jis norėjo sužinoti, kas man buvo atsitikę. Pasakiau jam, kad tai ilga paini istorija. Jis linktelėjo O'Kyfio kabineto link.

„Kai kas nori tave pamatyti, Bili."

„Ten?"

„Taaip. Subingalvis išėjęs. Nuvedžiau tavo lankytoją į jo irštvą. Sakė, kad tai asmeniška."

Kai atidariau duris, per paširdžius nuvilnijo išgąsčio banga. Kabinete prie lango stovėjo vyresnysis inspektorius Dugnanas ir stebeilijosi į gatvę apačioje, vienu pirštu liesdamas venecijietiškas žaliuzes.

„Dugnanai, – pasakiau. – Kas nors atsitiko?"

Jis atsigręžė. Pamačiau, kaip žiūrinėja mano veidą. „Visai ne, – nusišypsojo jis. – Tiesiog važiavau pro šalį. Pamaniau, žvilgtelėsiu, kaip jūs."

Įėjau vidun ir uždariau duris. Jis atsisėdo ant stalo krašto, pasiūlė man cigaretę, pats užsidegė vieną. Jis šypsojosi nelyginant žmogus, šypsotis išmokęs iš vadovėlio. „Jūs atrodote lyg grįžęs iš karo, pone Svyni."

„Namuose atsitrenkiau galva į duris. O paskui susipjausčiau skusdamasis."

Jis pliaukštelėjo liežuviu ir linktelėjo. „Nagi, papasakokite, kaip kelionė į Lurdą?"

„Ak, aš taip ir nenuvažiavau ten. Pasigavau kažkokį virusą."

Jis apsidairė po kambarį, lyg ieškodamas peleninės. „Dieve, ne-

galiu patikėti. Po to, kai viskas buvo užsakyta ir panašiai?“ Jis nukrėtė pelenus į suriestą saują.

„Taip.“

Jis vėl pliaukštelėjo liežuviu. „Kaip nepasisekė, tiesa?“

„Taip, tiesa.“

„Jūs tikrai ne kaip atrodote, matau dabar, kai užsiminėte.“

„Taip. Esu jautęsis ir geriau.“

Jis susiraukė. „Taigi, aš ir pats neseniai buvau pasigavęs tą bjaurybę. Prakaitas ir drebulys. Šlykštu. Baisiai sirgau, – negyva šypsena vėl pasirodė jo veide. – Po kelių dienų galėjau praljsti pro adatos skylutę, atsiprašant.“

„Aš irgi.“

„O tie gydytojai – tai tik vienas laiko ir pinigų švaistymas, ar ne? Manasis man vis sako, kad turėčiau mesti darbą ir išvažiuoti gyventi į kaimą.“

„Būtų visai neblogai.“

„Kaimas, – prunkštelėjo jis. – Neabejoju, kad mane tai pribaigtų visiškai, pone Svyni. Aš miesto vaikas. Kaip ir jūs. Grynas Lifo vanduo teka mūsų gyslomis.“

Jo švarko kišenėje suskambo mobilusis telefonas. Nė akimirkai neatitraukdamas akių nuo manęs jis išsitraukė jį ir išjungė. Pajutau, kaip širdis man bumptelėjo į kulnus.

„O jūs, ar neturite man jokių naujienų, pone Svyni?“

„Ne. Jokių naujienų.“

„Tikrai?“

„Na, ne.“

„Keista. Girdėjau, kad turite šiokių tokių naujienų.“

„Lyg ir neturiu.“

Jis giliai užsitraukė cigaretę ir pradėjo pūsti į orą dūmų ratilus. Tyliai traškėjo jo žandikauliai. „Nagi, pone Svyni. Ar neketinate prisipažinti?“

„Prisipažinti ką?“

Jis patapšnojo į nosies šoną. „Tiesiog girdėjau, kad šiomis dienomis leidote laiką malonioje draugijoje. Ar tai tiesa?“

„Ką turite galvoje?“

„Mažas paukštelis man pakuždėjo, kad jūsų gyvenime atsirado naujas žmogus. Meilės interesas.“

„Ak, šitai. Ką gi. Sutikau kai ką, taip.“

„Sveikinu, – tarė jis. – Tą ir girdėjau. Kas nors, ką pažįstu?“

„Nemanau, ne.“

„Na, ką gi. Šiaip ar taip, puiku. Tik nereikia dėl to taip nervintis.“

Jis grįžo prie lango ir vėl pradėjo spoksoti į gatvę, šįkart ištempęs kaklą. „Ir, žinoma, mūsų bendras draugas nesirodo jau kelias savaites. Tačiau, manyčiau, jūs tai jau žinojote, be abejo.“

Nebuvau tikras, ar tai teiginys, ar klausimas. Pajutau, kaip susitraukė mano gerklės raumenys.

„Ne, nežinojau, tiesą sakant.“

Jis pakėlė galvą. „Iš viso nieko apie jį negirdėjote?“

„Apie Kviną? Ne. Kodėl būčiau turėjęs girdėti?“

Jis atsigręžė ir įsmeigė į mane akis. Jo veidas susiraukė iš juoko.

„O, ne, aš kalbėjau ne apie Kviną. Kalbėjau apie tėvą Šoną. Girdėjau, kad jis išvyko iš miesto.“

„Kalbėjote apie Šoną?“

Jis linktelėjo. „O ką gi daugiau? Juokinga, kad pamanėte, jog turiu galvoje Kviną, ar ne? Čia tai bent, – vis dėlto jis vėl nusigręžė į langą ir pažvelgė laukan, tyliai sau kikendamas. – Ne ne, tėvas neseniai prašė manęs, ar negalėčiau užsukti į mokyklą ir šnektelėti su jaunimu apie narkotikus ir panašiai. Bet kai jam dėl to paskambinau, jis, žinoma, pabėgo į Lurdą. Man palengvėjo, tarp mūsų ir šių sienų kalbant. Menka nauda iš mano viešo kalbėjimo, – jis suniūniavo kelias natas iš melodijos, kurią pusiau atpažinau. – Jūs tam tiktumėte, pasakyčiau.“

Pamėginau nusijuokti. „Nežinau.“

„Sakyčiau, net labai. Jums gerai sekasi porinti. Labai *au fait*. Jūsų įgūdžiai, be abejo.“

„Mano įgūdžiai?“

„Na, jūsų darbo pobūdis, norėjau pasakyti. Norėčiau ir aš taip,

– jis nutilo ir patrynė savo didįjį pirštą į nykštį. – Nežinau, tas jūsų pasitikėjimas. Sakyčiau, galėtumėte pardavinėti sniegą eskimams, pone Svyni.“

Jis palingavo galva kelis kartus, tebežiūrėdamas į gatvę.

„Mano bėda ta, kad sutrinku, – gūžtelėjo jis. – Kartais man nepavyksta tiksliai pasakyti to, ką noriu, žinote? Betgi, manyčiau, ir jūs kartais sutrinkate.“

„Neabejoju, kad taip ir būna. Nors geras pardavėjas stengiasi išlaikyti skaidrų protą.“

„Žinoma. Kaip ir geras policininkas. Ir vis dėlto nuostabu, kad jūs sumišote, kai pasakiau, jog mūsų draugas pražuvęs jau kelias savaites. Kai taip išdėsčiau, turiu galvoje.“

„Na, kaip ir sakėte. Prieš kelias savaites Šonis išvyko į Lurdą.“

„Taip. Tačiau narsuolis Kvinas dingo ne prieš kelias savaites vis dėlto, ar ne, pone Svyni? Jis dingo praėjusį spalį, tiesa? Štai kodėl nustebau.“

Staiga mane apėmė aiškus jausmas, kad jis stebi mano atspindį lange. Pajutau į save įsmeigtas jo akis. Mano delnai sudrėko. Nusikrapščiau vieną tualetinio popieriaus gniužulėlį sau nuo smakro ir numečiau jį į šiukšliadėžę. „Na, nežinau, kas man šovė. Susipainiojau.“

Jis šniurkštelėjo nosimi ir pasitrynė šnerves. „Matote, aš buvau teisus. Net jūs sutrinkate. Na, bet taip gali atsitikti net vyskupui, manyčiau. Arba jaunam popiežiui per atostogas, kaip sakoma.“

„Vyresnysis inspektoriau Dugnanai, – pasakiau. – Ar neprieštarausite, jei paklausiu jūsų, kodėl žiūrite pro langą?“

Jis atsigręžė į mane ir vėl nusišypsojo. „Ar mokate laikyti paslaptį, pone Svyni?“

„Nežinau. Priklausomai.“

„Sakyčiau, mokate. Sakyčiau, jūs labai diskretiškas. Ar taip?“

„Dėl ko turėčiau būti diskretiškas?“

Jis minutėlę nieko nesakė, tik atidžiai, liūdna nuvargusia išraiška žvelgė į mane. „Na, suprantate, aš esu bėglys nuo teisingumo, pone Svyni.“

Jo antakiai šokinėjo aukštyn žemyn. Jis įkišo ranką į kišenę ant krūtinės, išsitraukė automobilio raktelius ir jais pamaskatavo.

„Geltonos linijos, – pasakė. – Pasistačiau automobilį neleistinoje vietoje."

Kai jis išėjo, o aš praleidau dešimt minučių tualete, kol nusiraminau, Hoperis ir Liemas džiaugsmingai parodė man į popierių krūvą, susikaupusią mano pašto dėkle, taip pat nuostabią užsklandą ekrane, kurią Hoperis neprašomas įtaisė man į kompiuterį – mažumėlę svaiginančią judėjimo dideliu greičiu pro spiečių žvaigždžių iliuziją. Man ji nelabai patiko, bet aš atsisėdau prie savo stalo ir sugebėjau nudirbti stebėtinai daug, kol apie pusę dvyliktos nelyginant Tamsos Princas įplaukė O'Kyfis ir pareiškė, kaip gerai, kad aš grįžau. Negalėjau patikėti savo akimis, žvelgdamas į jo naują madingą šukuoseną. Vieną minutę siaubo apimtas neabejojau, kad jis užsimaukšlinęs kažkokį afrikietišką peruką. Jis ilgai žiūrėjo į mano veidą.

„Ar nebus tik ta tavo naujoji paukštytė truputį sadomazochistė, Bili?"

„Turi puikų humoro jausmą, Hju, – pasakiau. – Ar žinojai?"

„Ne", – tarė jis.

„Kaip ir tavo sumautas kirpėjas", – pridūrė Hoperis, sulaikęs kvapą.

Likusią dienos dalį praleidau lankydamas miesto parduotuves ir priimdamas užsakymus. Pardaviau ganėtinai neblogai – mes siūlėme specialias nuolaidas prieškalėdiniam pirkimui, – bet popietė slinko labai lėtai. Iš galvos man neišėjo Dugnano apsilankymas kontoroje. Ką jis reiškė? Ką jis žino? Apie pietų metą nuėjau į Stepono parką ir mažumėlę pasėdėjau prie fontano. Grynas oras praskaidrino man galvą, mano baimė sparčiai blėso. Nuo tos minutės visą likusią popietę, kai tik kas nors parduotuvėje paklausdavo, kaip laikausi pastarąjį laiką, vis kildavo toji keista ir stipri pagunda atvirai prisipažinti, kas iš tikrųjų įvyko. Man dingtelėjo, kaip neapsakomai malonu būtų išvysti juos išsižiojusius iš nuostabos, išgąsčio ir netikėtumo. Jokios abejonės, jie visi pamanytų,

kad aš juokauju. Tačiau aš jiems nepapasakojau, žinoma, tik linksėjau kaip kvailys ir kartojau, kad viskas puiku, geriau būti ir negalėtų, o kaip jūs patys gyvuojate. Lyg man rūpėtų.

Parsigavau namo apie šešias ir vėl radau jį svetainėje. Jis buvo užsikėlęs kojas ant staliuko ir žiūrėjo kažkokį humoro serialą, greta ant grindų sutupdęs piramidę tuščių alaus skardinių. Peleninė buvo tokia sklidina nuorūkų, kad atrodė it koks baisus dygliuotas jūros gelmių padaras. Jis net nepasuko galvos, kai įėjau.

„Mano vyras – niekšas, – suspigo pagyvenusi moteris ekrane. – Jis mane privertė krūtimi maitinti vaikus, kad sutaupytume pinigų."

Kvinas tingiai kikeno pro dantis.

„Išvirk mums po puodelį arbatos, Houmeri", – pasakė jis.

„Ką?"

„Girdėjai, Houmeri. Išvirk mums po puodelį suknistos arbatos."

Pasidėjau portfelį ir pasižiūrėjau į jį: „Gal galėtum bent ištarti tą trumputį žodelį?"

„Trumputį žodelį?"

„Taip, Kvinai. Trumputį žodelį."

„Ak, taip. Išvirk mums po puodelį arbatos, Houmeri. Dabar."

Man galvoje nebetilpo, kiek dar tai gali tęstis.

Šešioliktas skyrius

Rugpjūčio viduryje Lizi, Franklinas ir dvynukai atvyko iš Australijos, tačiau reikalai taip susiklostė, kad, išskyrus, jog vieną kitą kartą skubotai papietavome mieste, gal kokią dieną praleidome zoologijos sode, nedaug laiko būdavome kartu. Jie trumpam apsistojo pas savo draugus Viklove ir įniko žvalgytis būsto Dubline, tartis dėl mokyklų, ieškoti darbo. Kaskart, kai tik pasimatydavau su Lizi, ji būdavo apsikrovusi užrašais ir pribraukytais sąrašais, imigracijos blankais, pasų anketomis. Ji gavo kelis portretų užsakymus. Franklinas greitai surado kompiuterių programuotojo darbo pusetatį ir ieškojo grupės, prie kurios galėtų prisidėti. Buvo vienas ganėtinai įtemptas atvejis, kai Konalas ir Erina paprašė, ar negalėtų kokią dieną artimiausiu metu pasisvečiuoti name. Pasakiau jiems taip, truputėlį palūkėjus. Iš pradžių tai kėlė man didelį rūpestį, bet paskui pasvarstęs nutariau, kad Lizi greičiausiai nenorės apsilankyti name; ji ten nebuvo kelerius metus dar prieš išvykdama į Australiją; tą vakarą, prieš išvažiuodama, ji pasigėrė ir pasakė man, kad tikisi niekada daugiau jo neberegėti, jame nėra nieko, tik skausmingi prisiminimai. Mokesčių nuolaidų rajone palei pietų krantinę jie išsinuomojo vieną tų naujų butukų su puikiu vaizdu į upę ir į miesto šiaurės stogyną. Iš visko tapo aišku, kad jie gyvena gyvenimą, į kurį aš nesu įtrauktas. Palikau juos sau. Buvau pakankamai patenkintas lindėdamas namuose.

Dabar, kai jis čia visur slampinėjo, pamačiau, kad daugiausia savo laisvalaikio leidau šiame kambaryje. Turiu galvoje tą į keliuką žvelgiantį mažąjį kambarį apačioje, iš fasado pusės, kuriame stovėjo pianinas ir indauja, kai judvi buvote vaikai. Jis čia nedaž-

nai užsukdavo, atrodė, labiau mėgo svetainę, greičiausiai todėl, kad joje buvo televizorius ir vaizdo grotuvas. Kai pernai darbininkai išėjo, nesivarginau vėl nešti daiktų į tą mažąjį kambariuką: dabar jame tebuvo ne kas daugiau, kaip tik knygos, taip pat krūva užsilikusių ąžuolinių lentų, kurių nepanaudojo statybininkai, dėžė paliktų grindlenčių, skirtų laiptams, keli maišai cemento, ritinys stiklo pluošto izoliacijos. Kartais jaučiuosi, lyg gyvenčiau baržoje.

Aš visuomet mėgau šį kambarį, mieloji, nors Dievas žino, jis daug matė. Jis turi istoriją. Tą dieną, kai atsikraustėme į namą, senasis rektorius man pasakė, kad tai buvo jo meditavimo kambarys, tačiau ir tavo motina, ir aš mažai čia medituodavome. Ant lubų ir dabar matyti svaidytų kavos puodelių ir alaus stiklinių dėmės. Palangė nuskelta nuo to karto, kai ji paleido į mane pusbutelį džino. Yra net keli lašai kraujo ant kilimo palei židinį. Pastabus žmogus, apsidairęs po šį kambarį, galėtų daug sužinoti.

Tai kambarys, kuriame buvome mudu su tavo motina, kai ji galiausiai pranešė, kad išeina ir šįkart negrįžtamai. Tą popietę saulė smarkiai spigino pro užuolaidas. Tavo motina vilkėjo elegantiškai sukirptą juodą suknelę, su kuria atrodė labai liekna, ant liauno kaklo buvo pasikabinusi mažutį sidabrinį kryželį, kurį buvau jai nupirkęs per mudviejų pirmąją kelionę į Ispaniją. Kai ji kalbėdama sujudėdavo, saulė, atrodė, pagaudavo kryželį, o gal grandinėlę, ir siuntė baltus blyksniukus, kurie šoko ant jos krūtinės ir veido. O jai už nugaros raudoniu žėrinti saulė gaubė visą jos kūną plonyčiu auksinės šviesos kontūru, kuris buvo lyg tviskanti aureolė ar paslaptingos jėgos laukas iš mokslinės fantastikos filmo. Tai buvo be galo keista. Žėrėjo ir jos tamsios akys, o lūpos be vargo tarė žodžius, kai ramiu ir pamatuotu balsu ji pasakė, jog daugiau manęs nebemylinti ir kad galvodama apie tai nebesanti visiškai tikra, ar kada nors mylėjusi. Dabar tai tikrai ne. Dabar apskritai nebeturinti man jokių jausmų. Mūsų santuoka priėjo liepto galą.

Visa tai sakydama atrodė didinga. Nemanau, kad esu kada nors regėjęs ją tokią gyvą, tokią tvirtą ar taip susitvardžiusią. Jos kalbė-

jimas ir judesiai dvelkė grakštumu; galvojau, kaip puikiai jai dera jos vardas. Tarp mūsų viskas baigta, pasakė ji man; daugiau ji taip nebegyvensianti. Tarp kitko, ji pasiūlė man cigaretę.

Vargiai galėjau susivaldyti, kad nevirpėtų pirštai, kai ją paėmiau. Tai, ką ji pasakė, mane taip išgąsdino, kad tas jausmas peraugo kone į malonumą; tai štai, kas vyksta, pasijutau begalvojąs. Štai kas atsitinka, kai galiausiai ištąsai žmogų, kurį myli, štai koks yra praradimo skonis. Pagaliau esame čia, pagaliau atvykome, kaip, manyčiau, seniai ir žinojome, kad atsitiks. Viskas buvo ne taip, kaip tai dažnai vaizduoja aktoriai. Nebuvo jokio smūgio į paširdžius, jokio staigaus vidinio klyksmo. Jis atvilnijo upeliukais ar švelniais kriokliukais, tas pojūtis, ir rūkydamas cigaretę leidau tam jausmui išsilieti į kokį nors rezultatą, bet kaskart, kai jis, atrodė, galop subliūkšta, už jo vėrėsi dar kažkas.

„Nepalik manęs, Greise", – pasakiau jai nepriekaištingai ir, manau, paėmiau už rankos. Ji įbedė akis į lubas, lyg būtų norėjusi jose perskaityti kažkokius žodžius.

„Prisiekiu, viskas susitvarkys, Greise. Tik suteik man dar vieną galimybę. Prašau."

Tačiau ji jau buvo apsisprendusi. Negalėjau tuo patikėti. Tiesiogine to žodžio prasme, tarp kitko. Negalėjau patikėti – arba netikėjau – tuo, ką ji man sakė. Maniau, kad bet kurią akimirką persigalvos, ir aš įkalbėsiu ją pasilikti, kaip man anksčiau daugybę kartų yra pasisekę. Juk esu pardavėjas, pamenu galvojęs net ir tuomet, kai ji atsargiai dėstė man faktą, kad pagaliau nutarusi išeiti. Aš esu pardavėjas. Privalau ir šįkart sulygti.

Tačiau paskui ji staiga prakalbo apie reikalus, ką nutarsime dėl automobilių, ką mananti apie pinigus tau ir Lizi, apie pasirengimus išsiskirti. Ji buvusi pas advokato padėjėją mieste; jis rekomendavęs aibę baristerių. Ji rado butą Dan Lieryje ir ketino persikraustyti po mėnesio, kai išeis nuomininkai. Jai reikės mano pagalbos dėl indėlio. Nieko nenorinti iš namo, pasakė ji man, nieko visiškai. Kol kas pabūsianti pas tėvą. Jai netrukus reikės šiek tiek pinigų tau ir Lizi. Galiu nusiųsti juos į Haringtono gat-

vę, arba ji paprašysianti tėvo atvažiuoti kokį vakarą jų paimti. Jutau, kaip manyje užverda pyktis, kol galiausiai jis pratrūko.

„Taip, gal manai, kad aš mokėsiu už Lizi, ar ne? Tu labai to norėtum. Gal manai, kad esu koks kvailys, Greise?"

„Ačiū, Bili, – tarė ji. – Jei ir turėjau dar kokių nors abejonių, tu ką tik jas išsklaidei."

Ji išėjo ir uždarė duris. Girdėjau, kaip užlipo laiptais, o paskui nulipo su abiem jumis, nerūpestingai besijuokiančiomis, kiek pamenu, kai vedėsi jus laukan. Nežinau, ar judvi supratote, kas vyksta. Maniau, kad laukujės durys užsivers su trenksmu, bet taip neatsitiko. Vis tebelaukiau to griausmingo trinktelėjimo, garso, kuris labiau nei bet kuris kitas žymėjo mūsų santuoką, bet niekada nesulaukiau. Girdėjau, kaip ji užvedė automobilį, o paskui padangų gurgždesį į žvyrą.

Ant sienos tiksėjo laikrodis. Centriniam šildymui spragtelėjus vamzdžiai po grindimis minkštai kostelėjo. Po kelių minučių išėjau į priebutį. Laukujės durys buvo atlapos. Vėjas atlapojo; lauke nešiojo sausus lapus ir dulkes. Ant keliuko niekada nematytas nususęs juodas šuo gulėjo ant šono ir vizgino uodegą. Trys kovai ulbėjo ant lesyklos. O Greisės ir judviejų nebebuvo.

Uždariau laukujes duris ir grįžau į šį kambarį. Tikriausiai maniau, jog ji netrukus grįš. Įsivaizdavau ją automobilyje – kažkodėl galvoje ryškiai blykstelėjo jos rankų ant vairo vaizdas – ir dabar prisimenu, kad vėliau visą laiką mintimis regėjau atomobilį lyg iš labai aukštai, kaip miniatiūrą, vis labiau ir labiau tolstantį nuo manęs gūbrėtu ir kalvotu kraštovaizdžiu. Pasileidau plokštelę, o paskui kitą. Mąsčiau apie tai, kaip elgsiuos, kai ji grįš. Pradėjau regzti visus tuos skaudžius dalykus, kuriuos išsakysiu.

Geras pardavėjas visuomet suplanuoja žodžius, kuriuos pasakys. Jis retai kada gali leisti sau spontanišką riziką.

Po kiek laiko įsijungiau televizorių. Turėjo būti penktadienio vakaras, nes rodė „Vėlų vėlų šou". Pamenu, kaip po studiją, atkišęs mikrofoną, su krepšiu milžiniškų kaladėlių sukaliojosi Gei Bernas, visi juokėsi, kameros it grakštūs laivai slydo blizgančiomis

baltomis grindimis, kareivis dainavo romantišką dainą raustančiai moteriai iš publikos. Kai laida baigėsi, žiūrėjau toliau, kol baigėsi visos programos, buvo sugrotas nacionalinis himnas, ir ekrane nebeliko nieko, tik pilkos linijos bei plėmai ir jokio garso, vien aukštas šnypščiantis traškesys, kuris man priminė jūros ošimą. Aš vis dar jos laukiau.

Trečią ryto nuėjau prie laukujų durų ir atidariau jas. Šuo tebebuvo ant keliuko. Girdėjau gaudžiančius senos bažnyčios alėjos gale varpus.

Grįžau atgal čionai ir užsidėjau kitą plokštelę. Daugiau tą naktį neiškišau nosies.

Brėkštant buvo aišku, kad ji negrįš, tad užrakinau duris, išjungiau šviesas ir užlipau laiptais į lovą.

Vieną vakarą rugpjūčiui besibaigiant pliaupė liūtis, ir aš išgirdau, kaip apie pirmą po vidurnakčio keikdamasis ir kliūdamas už baldų jis šmurkštelėjo pro kiemo duris. Jis mažumėlę pabuvo virtuvėje – girdėjau į plyteles brūkštelinčią kėdę, o paskui iš čiaupo į kriauklę kliūktelėjusį vandenį, – tada užlipo ir per laiptų aikštelę nuėjo į Lizi kambarį. Manau, kad jis neišėjo iš ten kelias dienas. Netrukus galutinai apleido arklidę. Su manimi to nė karto nemėgino aptarti, tik susikraustė tiesiai į Lizi kambarį tame pačiame koridoriuje netoli nuo manojo, lyg jam būtų nė motais.

Atrodė, kad jis dienų dienas miega. Vieną popietę turėjau grįžti iš darbo namo pasiimti vieno aplanko ir radau jo duris užrakintas. Girdėjau, kaip jis viduje šnarpščia, minkštai, lengvai šnarpščia it vaikas. Regis, jis vėl buvo įsijungęs prakeiktą radiją, girdėjau jį grojant kambaryje. Jis mylėjo tą radiją.

Dažnai naktį išgirsdavau jį vaikštantį apačioje. Atrodė, jis ištisas valandas žiūrėdavo televizorių iki pat pabaigos, roko videokanalus arba naktinius filmus, televiktorinų programas, senus humoro serialus, amerikiečių laidas apie policiją, bet kokį šlamštą, kurį tik palydovinė lėkštė išsiurbdavo iš erdvės, neatrodė, kad būtų pernelyg išrankus. Mane iš proto varė ne tiek triukšmas, kiek tai, jog jis

be paliovos perjunginėdavo kanalus. Kai kada naktį buvo bemaž neįmanoma miegoti nuo triukšmo, sklidusio pro grindlentes.

Kitais kartais, kai televizorius būdavo išjungtas, girdėdavau, kaip varstydavo šaldytuvo dureles arba junginėdavo šildymą, naršydavo po spinteles arba traukiodavo stalčius. Jis dažnai švilpaudavo arba dainuodavo, it vaiduoklis slampinėdamas po namą. Dažniausiai jau prieš aušrą užlipdavo laiptais ir nueidavo miegoti. Girdėdavau jo žingsnius per girgždančias lentas, jis atpėdindavo aikštele, kartais stabtelėdavo akimirkai prie mano kambario, paskui nueidavo į savąjį. Uždarydavo duris ir užsirakindavo. Kartais duris dar ir užstumdavo. Jis visuomet – visuomet – įsijungdavo radiją.

Maždaug tuo metu vieną vakarą alkanas grįžau namo apie šešias ir nuėjau tiesiai į virtuvę. Mažumėlę nustebau pastebėjęs, kad jis buvo šiek tiek ją sutvarkęs. Indai išmazgoti ir sudėlioti, „Aga“ švariai nugramdyta, plytelės aplink ją nušveistos. Tiesą sakant, pirmą kartą per kelerius metus galėjau perskaityti žodžius toje nedidelėje plokštėje ant sienos virš „Agos“: „Ne vien duona žmogus gyvas“. Tą krūvą betono plokščių, kurią statybininkai buvo palikę palei kriauklę, jis pridengė sena staltiese. Grindų plytelės tviskėjo, o langai buvo išplauti.

Pasigaminau šiek tiek maisto ir atėjau čionai jo suvalgyti. Tada pamačiau, kad jo ir čia neabejotinai būta: medinės lentos buvo sukrautos į tvarkingą stirtą palei sieną, tinko ir cemento maišai suversti į kampą, kilimas kruopščiai išsiurbtas.

Kai pavalgiau, atsisėdau už šio stalo ir pradėjau rašyti. Rašiau kelias valandas pirmuosius šiuos puslapius tau. Klausiausi plokštelių galvodamas, ką išdėstyti. Pamenu, kad tai buvo Besi Smit ir Bethovenas.

Tą vakarą eidamas gulti užsukau į svetainę pasieškoti senos užsakymų knygos, kurios man prisireikė. Jis sėdėjo ant grindų užsigesinęs šviesą, žiūrėjo televizorių ir buvo basas. Šalta mėlyna ekrano šviesa mirgėjo ant jo veido. Jis gėrė iš skardinės alų ir valgė iš lėkštės dešreles. Siurbčiojo gėrimą, akys įbestos į ekraną, ameri-

kiečių dokumentinė programa apie O. J. Simpsono bylą. Iš judesių supratau, kad jis gerokai įkaušęs.

„Turėtum liautis tiek daug gėręs“, – pasakiau.

Jis nusijuokė nežiūrėdamas į mane. „Daug tu, po velnių, apie tai išmanai?“

„Aš apie tai išmanau daug, sūnau. Esu alkoholikas. Girtuoklis.“

Jis gūžtelėjo ir toliau spoksojo į televizorių. „Išgerk vyno savo pilvo labui. Taip prisakė šv. Povilas, Houmeri.“

„Tai kas?“

„Tas, kad visiems mums kartais reikia išsijungti.“

„Na, aš taip išsijungiau, kad atsidūriau pačiame dugne, sūnau. Buvau pakankamai šaunus vaikinas, visai kaip tu. Pasiutęs išpera. Nusiritau iki pat grindų, o paskui palindau ir po jomis. Turėjau žmoną ir du vaikus, kol viską prašikau.“

„Didelio čia daikto, Houmeri. Dabar užsikimšk, aš žiūriu.“

Jo balso tonas mane suerzino. „Didelio daikto, taaip, kai prasibundi kameroje, o tavo kelnės priskretusios myžalų ir šūdų. Suaugęs žmogus. Buvau uždarytas į ligoninę ir atpumpuotas daugiau kartų, nei pajėgiu atsiminti. Regėjau padarus, šliaužiančius į mane nuo sienų, ir žiurkes, atsėlinančias manęs vidury nakties.“

„Na, tai kas, velniai griebtų.“

„Tas, kad nesakyk man, jog nieko apie tai neišmanau, sūnau. Dabar turėčiau ir žmoną, ir šeimą, jei ne tai, ką apie tai žinau.“

„Na, nekrauk viso to man, Houmeri.“

„Aš tik sakau, kad žinau.“

Jis paėmė nuotolinio valdymo pultą. „Klausyk, Houmeri, – tarė. – Manau, kad darai klaidą. Manau, kad su kažkuo mane supainiojai.“

„Su kuo?“

„Su kažkuo, kuriam tu rūpi, velniai rautų. Štai su kuo. Dabar sakiau tau, palik mane ramybėje, aš žiūriu.“

Kitą vakarą grįžęs pamačiau, kad jis sutaisė laiptus. Rimtai, meile. Buvo susiradęs tas ąžuolines grindlentes ir beveik visas sukalęs į

vietas ant laiptų. Kelis kartus užlipau ir nulipau jas išmėgindamas, kol jis išdygo priešais mane laiptų aikštelėje, nešinas įrankių dėže.

„Jėzau, lipk arba eik sau, Houmeri, – atsiduso jis. – Nesimaišyk man, velniai griebtų, po kojomis, turiu deramai prikalti į vietą kilimą."

Tavo miegamajame buvo įstatytos naujos durys – jis paaiškino paėmęs jas iš sandėliuko apačioje, o arklidėje radęs komplektą vyrių. Vonioje jis vėl pritaisė prie kabiklio dušo užuolaidas ir išvalė tualetą. Kilimai laiptų aikštelėje buvo išsiurbti. Jis atidarė visus viršutinio aukšto langus, kad išsivėdintų. Ant mano kambario durų buvo prismeigtas senas pageltęs laiškinio popieriaus lapas. Ant jo buvo titulinis užrašas: „Didž. gerbiamas humanitarinių mokslų magistras V. F. Makrekenas, Glen Bolkenas, Dolkis". Žemiau, mėlynu šratinuku:

„Mielas Houmeri, čia kaip PRIŠNERKŠTOJE KIAULIDĖJE. Tu esi VISO LABO GYVULYS. Gal norėtum, kad už tave apkuopčiau?"

Tą vakarą oras buvo lietingas ir kiek šaltokas, o čia gali būti ganėtinai vėsu, turint galvoje į fasado sieną įsimetusią drėgmę, tad užkūriau židinyje ugnį ir nenusivilkęs švarko suvalgiau savo vakarienę. Girdėjau už sienų blerbiantį televizorių, bet nieko nedariau. Stengiausi susikaupti ties tuo, ką vėliau tau parašysiu, ir neturėjau jokio ūpo veltis į barnį. Tik užsidariau duris ir užsidėjau plokštelę – manyčiau, tai galėjo būti Deivas Brubekas, – o kai baigiau valgyti, savo papratimu pradėjau rašyti.

Apie vienuoliktą gurkšnojau kokakolą, peržvelgdamas kelis prirašytus puslapius, kai jis pabeldė į duris. Tai mane šiek tiek nustebino, pasakysiu tau tiesą; etiketas ir jis buvo ne visiškai suderinami dalykai. Bet paskui pabeldė vėl, atkakliau, bet vis dar mandagiai. Jis įėjo su puodeliu arbatos ir lėkšte sausainių, kuriuos padėjo ant stalo priešais mane. Prisėdo ant krūvos lentų ir užsidegė cigaretę.

„Ką čia rašai, Houmeri?"

„Nieko."

„Tada tai siaubingai daug nieko. Tu čia lindi kiaurus vakarus."

„Turiu šį tą nudirbti."

„Klausyk, – pasakė jis. – Noriu tau kai ką pasakyti.“

„Ką gi tokio?“

Jis išpūtė kamuolį dūmų. „Aš apgailestauju dėl to, kas atsitiko tavo dukrai.“

Atidėjau į šalį savo arbatą. Kamine kaukė vėjas. Nuo skersvėjo judėjo užuolaidos.

„O ar apgailestavai tada, kai padugnė tavo draugužis smogė jai geležiniu strypu?“

Jis įsisegė į mane akimis. „Ji prasiskėlė galvą į prekystalio kraštą, žmogau, prisiekiu Kristumi. Niekas jai nesmogė.“

„Liaukis malęs šūdą, Kvinai.“

„Klausyk, privalėjau atlikti tą darbą. Neturėjau kito pasirinkimo, žmogau. Turiu seserį, kuri iš vieno vaikino Taloje pasiskolino daug faneros, tikras ryklys, reikalavo grąžinti. Kitaip grasino jos vaikui. Vaikui ketveri metai. Šunsnukis sakė, kad pričiups jį mokykloje ir, velniai griebtų, nukankins, jei neatgaus savo faneros ir tučtuojau.“

„Tai kodėl nepapasakojai šito teisme?“

Jis gūžtelėjo. „Negavau tokios progos. Galų gale ką jis, tavo manymu, būtų padaręs vaikui, jei ir būčiau? Tas vyrutis nesveiki, iškrypęs pautas. Tau viduriai apsiverstų, jei būtum girdėjęs, ką jis sakė padarysiąs vaikui. Neturėjau jokio pasirinkimo.“

„Tikrai? O kaip mano vaikas? Kaip ji?“

„Kaip tik tai ir mėginu paaiškinti, – jis atsistojo, nuėjo prie židinio, įsmeigė į jį akis. Pakėlė medgalį ir įmetė jį į spragsinčią liepsną. – Kai tą vakarą atvykome į vietą, ji mus iškart pastebėjo. Mėgino nuspausti signalizaciją, ir mes turėjome jai sutrukdyti. Privalėjome. Nieko nežinojau apie švirkštą, kol Kelis jo neišsitraukė, prisiekiu Kristumi. Žinojau, kad jis tikras psichas, bet nežinojau, kad iškirs tokį fokusą.“

„Teisme mačiau apsaugos vaizdajuostę, – pasakiau jam. – Girdėjau, ką ji sakė.“

„Ką?“

„Tu puikiai žinai, ką.“

„Nežinau.“

„Ji prašė pasigailėti. Maldavo. Tik nesakyk, kad neprisimeni."

Jis papurtė galvą ir nubraukė dulkes nuo židinio atbrailos. „Ji buvo persigandusi, ir viskas, žmogau. Ji nežinojo, ką sakė, žodžiai buvo tik... Mes neketinome jos liesti, tai tiesa. Prisiekiu Kristumi."

Jis nusviedė savo cigaretę į ugnį. „Nesu nė karto per visą gyvenimą sudavęs moteriai, prisiekiu Dievu. Ir negalėčiau."

„O, taip. Tu didis žmogus, ar ne? Džentelmenas Džimas."

„Na, paklausyk, aš apgailestauju, šiaip ar taip. Gerai?"

Jis priėjo ir pasiūlė ranką.

„O, turėčiau būti didžiai sujaudintas", – pasakiau.

„Paklausyk, aš tik noriu pasakyti, kad apgailestauju, tik tiek. Ir aš tikrai apgailestauju."

„O, taip. Ji prikaustyta prie ligoninės lovos visam likusiam savo gyvenimui, o tu apgailestauji?"

Jis pažvelgė į grindis. Aš nusijuokiau.

„Žinai, Kvinai, jau kuo kuo, bet šūdo krūva iki šiol tavęs nelaikiau. Tačiau dabar staiga pradedu abejoti."

Jis žengė manęs link, lyg dabar būtų supykęs. Pajutau, kaip rankomis pridengiau savo rašinį.

„Klausyk, – atšovė jis, – nori, kad atsiprašyčiau, ar ne, tu, kvailas pimpi?"

„Man tai neberūpi, – pasakiau jam. – Ir tai tiesa."

„Sumautas melas, ką čia mali. Pažįstu tokius, kaip tu, drauguži, esu jų sutikęs. Visuomet nepatenkinti, kol tampa nelaimingi. Taaip. Būtent. Ir iš tikrųjų nebūsi laimingas, kol neatsidursi šešios pėdos po žeme ir šersi sumautus kirminus."

Vėl atsisėdau ir sukryžiavau rankas. „Varyk, sūnau, – pasakiau. – Pagaliau. Viską išklok apie mane."

Jis dūrė į mane pirštu. „Ar niekas niekuomet neturėjo tau atleisti už ką nors, ne? Tai kas tu, drauguži, gal koks sumautas šventasis? Šv. Houmeris. Na, kad ir šventasis, bet nematau, kad daug žmonių veržtųsi pro šios irštvos duris pasižiūrėti, kaip gyvuoji šiomis dienomis."

„Dink man iš akių", – sušukau. Ir, mano nuostabai, jis dingo.

Netrukus už gretimų durų visu garsu buvo įjungtas televizorius.

Kai apie pirmą valandą nakties atėjau stiklinės vandens, jis sėdėjo už virtuvės stalo. Gėrė arbatą iš puodelio ir žirklėmis karpė iš žurnalo paveiksliukus. Iškračiau savo maisto likučius į kibirą ir išmazgojau savo lėkštę. Kai nuėjau pasiimti stiklinės, pastebėjau, kad jos visos buvo išplautos, išdžiovintos ir tvarkingai sudėtos į indaują. Prisipyliau vandens ir išgėriau. Pamenu, kaip burzgė šaldytuvas. Jis pasilenkė ir pakėlė nuo grindų krūvą žurnalų bei laikraščių. Pradėjo vartyti karpydamas paveikslėlius ir mažomis krūvelėmis rikiuodamas juos ant stalo.

„Klausyk, – pajutau save besakantį, – atsiprašau, kad supykau ant tavęs. Galvojau apie tai ir apgailestauju."

„Na, dabar gali papūst sau į uodegą. Neturiu ką daugiau pridurti."

„Aš ten nebuvau tą naktį. Žinau. Ir tikiu tavimi, ką sakei apie švirkštą."

„Palik tai ramybėje, – tarė jis. – Ir neerzink manęs."

Prisipyliau puodelį arbatos iš arbatinuko ir atsisėdau už stalo. Kurį laiką stebėjau, kaip jis karpo iš žurnalų nuotraukas. Girdėjau sode ūkaujančią pelėdą. Vėjas bloškė lapus į virtuvės langą.

„Houmeri, – tarė jis. – Šiandien paskambinau motinai."

„Tu padarei *ką*?"

„Nesijaudink, pasakiau jai, kad esu Londone, numerio nepalikau. Ji sakė, kad labai gerai, jog ten esu."

„Kodėl gi?"

„Kažkas iš kaimynų jai pranešė, kad man prisiuvo kontraktą."

„Kontraktą?"

„Susipykau su tais vyručiais iš miesto. Neseniai dalis faneros, gautos už ganėtinai rimtą darbelį, išėjo pizulais. Buvo pasakyta, kad tai aš nugvelbiau tuos pinigus."

„O ar taip buvo?"

„Ne. Tačiau kaltę suvertė man. Motina sakė, kad jie ieškojo manęs po visą miestą. Dėl to ji visai išėjo iš galvos, velniai griebtų. Penki gabalai, Houmeri. Štai kiek duoda tam, kuris mane nukeps."

Nusijuokė: „Gal tu galėtum mane nukepti?“

„Nesuprantu, kodėl neišvažiuoji į Angliją, – pasakiau. – Ten būtum saugus, kad ir kas tave gaudytų. Ten tau niekas nieko nepadarys. Pats žinai. Ir žinai, kad čia amžinai pasilikti negali.“

Jis tylėjo. Tik dar aršiau karpė žirklėmis.

„Klausyk, – pasakiau. – Aš netgi duosiu tau pinigų, gerai? Tiek, kiek tau reikės. Ir pats nuvešiu tave į keltą.“

Jis pervėrė mane akimis. „O, taaip, tau šitaip patiktų, tiesa? Na, bet liksiu čia tiek, kiek man patiks, žmogau, ir nusišvilpt, ką tu ketini daryti.“

Sriūbtelėjau kelis gurkšnius arbatos ir pasistengiau neprarasti kantrybės. „Klausyk, tu man kemši visus tuos niekus apie provizionierius, kurie tave gaudo. O dabar ir apie tuos prekeivas. Bet provizionieriai nelaksto po Londoną, tiesa?“

„O, taip. Jokių provizionierių Londone. Matau, kad pastaruoju metu Houmeris prisiskaitė laikraščių.“

„Puikiai žinai, apie ką kalbu. Okei, Londone yra provizionierių, bet ne tiek, kiek čia.“

„Žinau, gerai?“

„Tad kodėl tuomet tiesiog neišvyksti į Londoną? Pinigų aš tau duosiu.“

Jis pervertė savo žurnalo puslapį. „Todėl, kad aš nieko ten nepažįstu, – pasakė. – Taigi. Dabar patenkintas?“

„Ką turi galvoje, nieko nepažįsti?“

Jis įniršęs pažvelgė į mane. „Ar nesi nieko girdėjęs apie sumautą vienatvę, žmogau, ką?“

Jis pakilo ir išėjo iš virtuvės. Girdėjau jį dundantį laiptais. Nuėjo į savo kambarį ir užtrenkė duris. Prabėgo minutėlė. Atidarė jas ir vėl trenkė taip smarkiai, kad sudrebėjo virtuvės langai.

O tada įsijungė radijas.

Nė žodeliu nepersimetus praėjo pora ar trejetas dienų. O tada, vieną vakarą grįžęs namo, aptikau jį sode keturpėsčią senu kastuvu kasantį drenažo griovyje. Jis buvo nusivilkęs marškinius ir dirb-

damas smarkiai suprakaitavo, kauburys šlapios juodos žemės jam už nugaros. Jis smarkiai šnopavo, kastuvu raikydamas žemę. Kai mudviejų akys susitiko, jis neryžtingai linktelėjo.

„Pamaniau, imsiuos tavo kanalizacijos. Man buvo nuobodu."

„Tikrai nėra jokio reikalo. Nusprendžiau netrukus vėl pasikviesti statybininkus."

„Na, ką gi, tikiuosi, nebūsi toks bukaprotis ir nepasikviesi tų pačių. Gauja niekam tikusių kaubojų. Nusiplovė nebaigę darbo."

„Tai ne jų kaltė, – pasakiau jam. – Mes susibarėme. Tai buvo prieš pat bylos nagrinėjimą teisme, ir mano nervai buvo pakrikę. Trūko kantrybė. O tu neprivalai to daryti. Po Naujų metų aš juos vėl pasikviesiu."

Jis nusišluostė suplukusį, įrudusį veidą. „Taaip, na, bet man vis tiek nusibodo iki gyvo kaulo. Be to, sklendė visiškai sugedo. Iškuopiau pusryčius, kuriuos suvalgei prieš šešis mėnesius."

Jis pasirausė savo džinsų kišenėje. „O, taaip, žiūrėk. Čia tau, Houmeri, mažytė dovanėlė."

Padavė man popierinės servetėlės gniužulėlį. Išvyniojau ir įbedžiau akis. Nedidukė imituoto smaragdo segė – ant šakelės tupintis paukštukas. Iš pradžių nė neprisiminiau jos. Tiesiog kažkoks pigus mažmožis, kadaise kažkieno išmestas, nutariau sau, kažkokia bevertė neskoninga šiukšlė, kurią vienas čigonų bus sviedęs per tvorą. Ir tada pamažu pradėjau prisiminti, kur buvau ją matęs.

„O, Jėzau, – pasakiau. – Iš kur ją ištraukei?"

„Buvo pagrindiniame tavo kanalizacijos vamzdyje, – pasakė jis, kinktelėjęs galva. – Apkepusi šūdais ir panašiai. Bet aš pastebėjau ją žybčiojančią. Pakėliau ir nuploviau po kranu. Pamaniau, gali būti verta kelių skatikų."

„Ji priklausė mano žmonai, – pasakiau. – Tai buvo sukaktuvių dovana."

Jis gūžtelėjo. „Tad laimingų sukaktuvių. Malonu, kad ją atgavai."

Jis grįžo darbuotis prie kanalizacijos, giliai smeigdamas kastuvą ir mesdamas žemę sau per petį.

IV
DALIS

Septynioliktas skyrius

Rugsėjo dvidešimtosios, tavo dvidešimt ketvirtojo gimtadienio, žydų Tabernakulio šventės rytą važiuodamas greitkeliu ant sunkiai svyrančių šakų pastebėjau kaštonus. Pamačiau, kad kai kurie jau nukritę, žalios dygliuotos bombos ant tamsaus žvyro. Tada supratau, kad vasara iš tikrųjų pasibaigė. Pastarąsias kelias savaites sode buvo mažiau musinukių ir karklinių nendrinukių. Kaip visuomet, atšiauresniam orui artėjant, pradėjo būriuotis kikiliai. Užvakarykščią naktį vora laukinių žąsų, išsirikiavusių V raidės pavidalu, gagėdama praskrido virš stogo ir pasuko į pietus. Netrukus pasirodys baltabruviai strazdai, pamaniau sau. Ir vis dar nebuvo jokių požymių, kad jis išeis.

Kai tą rytą nuvažiavau į ligoninę, nustebau tavo palatoje radęs Šonį. Jis atrodė pavargęs, įsitempęs ir mažumėlę nusikamavęs, bet mane pamatęs atsistojo ir nusišypsojo. Paspaudžiau jam ranką. Jis prisitraukė mane artyn, liepė nebūti tokiu pedantišku airių išpera, apkabino. Aplink tavo lovą buvo užtrauktos plastikinės užuolaidos. Viduje buvo slaugytoja, paaiškino jis, perrenginėjo tave.

„Na, kaip Lurdas?" – paklausiau jo.

„Puikiai, – atsakė. – Tikrai buvo nuostabu. Reikėjo tau atvažiuoti."

Mes mažumėlę pasišnekučiavome apie Lizi ir Franklino sugrįžimą namo, vasaros mėnesių karštį, spalvingą Lurdo piligrimų naktinį elgesį. Pastebėjau, kad jis atidžiai mane stebėjo ir mėgino įžvelgti mano veidą. Šonis pažįsta mane pakankamai gerai, kad atskirtų, kada reikalai klojasi nekaip. Šypsena, žinoma, neišnyko, šypsena

ir Šonis visuomet neatskiriami, bet mačiau, kad nuvargusios jo akys mane ryte ryja.

„Ar tu numetei kelis svarus? – pasakė jis. – Atrodai kitas žmogus, Bili."

„Taaip, aš šiek tiek sublogau."

„O aš numečiau šiek tiek plaukų, – nusijuokė jis. – Nuo galvos, noriu pasakyti. Tačiau man jų daugiau atsirado šnervėse."

„Tai atvirkštinės proporcijos reikalas", – pasakiau aš.

Jis linktelėjo. „Prancūzijoje daug galvojau, Liemai. Viską perkračiau galvoje, žinai. Leidau sau šiek tiek atsikvėpti nuo darbų. Prasiblaškiau. Kai ką nusprendžiau."

„O, tikrai? Pavyzdžiui?"

„Ak, žinai, man vėl nieżti padai, – jis pažvelgė į savo pirštų nagus ir atsiduso. – Klausyk, pasakysiu tau vieną dalyką, tik kol kas prilaikyk liežuvį už dantų. Aš ketinu rašyti prašymą ir vėl leistis į keliones. Šįkart pasiprašiau į Centrinę Ameriką."

Atsitraukė užuolaidos, ir pasirodė slaugytoja. Rankose ji turėjo plastikinį dubenį ir mėlynus naktinius marškinius, permestus per riešą. Tavo veidas švietė it šviežias obuoliukas. Tu vilkėjai baltą pižamą su raudona širdimi ant krūtinės kišenės.

„Štai, – tarė ji. – Argi panelė ne puikiai atrodo su savo naujaisiais apdarais?"

„Labai miela, taip. Iš kur ji tai gavo?"

Slaugytoja linktelėjo į Šonį ir nusišypsojo. „Tėvas atvežė."

Jis nuraudo. „Tiesiog vieną kartą eidamas pro šalį pamačiau „Dunnes" parduotuvėje. Ją vilkėjo manekenas vitrinoje."

„Dieve, Šonai. Ačiū. Ar žinojai, kad šiandien jos gimtadienis?"

„Ne ne. Tikrai? Čia tai bent."

„Tu labai malonus, Šonai."

„Liaukis gi pagaliau, Svyni. Man ne taip jau dažnai pasitaiko pirkti moteriškus drabužius. Nors spėju, „Dunnes" merginos dabar mano, kad esu keistokas."

„Iš tiesų, keistokas, – pasakė slaugytoja. – Jos nebus pirmos taip pamaniusios, taigi."

Jis išsišiepė. „Tik paklausyk šitos baisuoklės iš Kerio apygardos, Liemai, kuri visuomet užduoda man širdį."

Kai slaugytoja išėjo, mudu su Šoniu mažumėlę pasėdėjome šalia tavo lovos tylėdami. Akies kraštelių mačiau, kad jis į mane žiūri. Galiausiai jis atsikrenkštė ir kostelėjo, o tai, kaip tu galbūt žinai, yra Šonio būdas leisti suprasti, kad, jo manymu, kažkas ne taip. Galiausiai man įskaudo kaklą stengiantis į jį nežiūrėti, tad turėjau atsigręžti, kad nesustotų kraujotaka.

Jis pažvelgė savo supratingu žvilgsniu.

„O tu, Liemai? Tau viskas buvo gerai, ar ne?"

„Nuostabiai, Šoni. Viskas buvo tiesiog pasakiška. Tu nepatikėtum, kaip puiku viskas buvo."

„Tikrai?"

„Žinoma, taip."

„Okei, – pasakė jis. – Okei. Tik paklausiau."

„Kodėl?"

Jis gūžtelėjo. „Ne, nieko. Tik tai, kad praėjusį vakarą sulaukiau keistoko skambučio iš to faro Dugnano. Kažko buvau jo prašęs ne per seniausiai. Bet pastebėjau, kad jis nesiliovė klausinėjęs, ar tau viskas gerai."

„Na, kuo puikiausiai."

„Gerai, gerai, – jis paplekšnojo man per pečius. – Tai žiūrėk, gal man šį vakarą tau paskambinti, ir mudu kaip reikalas pasišnekučiuosime?"

„Ne, Šonai. Geriau nereikia, jei tu nieko prieš. Tiesą sakant, šįvakar esu kai ką suplanavęs."

„O, taip. Dugnanas man sakė, kad sutikai kažkokią paukštytę. Visas geras naujienas aš kaip visada, žinoma, sužinau paskutinis."

„Ne, nesutikau. Tai buvo anksčiau, bet dabar baigta."

Jis linktelėjo. Dar truputis kosčiojimo. Dar truputis krenkšėjimo. Dar truputis spoksojimo į savo nagus.

Kartais, meile, aš mielu noru nusukčiau tam žmogui sprandą.

Praėjus kelioms dienoms važiuodamas po darbo namo nutariau

paskambinti į „SuperNova Electrics“ Dolkyje. Tą popietę ką tik buvome gavę savo naujuosius katalogus, tiesiai iš spausdintuvo, ir aš norėjau deramai pasirūpinti vietos parduotuvėmis.

Gali numanyti, žinoma, kad geras pardavėjas būtinai pasistengs deramai pasirūpinti savo parduotuvėmis.

Susiradau vietelę bažnyčios automobilių stovėjimo aikštelėje ir nužingsniavau vakaro saulės užlieta Kaslo gatve. Miestelis atrodė mielas auksiniams saulės atspindžiams žaidžiant parduotuvių vitrinose, bet aš buvau blogos nuotaikos. Atvirai kalbant, kai Kvinas griežtai atsisakė ieškoti kompromiso dėl naktinės televizoriaus beprotybės, mano miegas visiškai pakriko; dabar miegodavau tik tris arba keturias valandas per parą, jei pasisekdavo. Darbas taip pat kentėjo, nebegalėjau to nuslėpti; mudu su O'Kyfiu kelis kartus smarkiai susibarėme ir iki šiol neišsprendėme kiviršo. Dar labiau neramino tai, kad tą dieną rimtai susivaidijau ir su Liemu. Anksčiau mudu retai kada sukirsdavome špagas.

Kai atėjau į „SuperNova“ parduotuvę, padariau tai, ką geras pardavėjas visuomet padarys, pirmiausia nuėjau patikrinti vitrinos ekspozicijos. Ten buvo mūsų plakatai ir modeliai, išdėlioti maketai iš mūsų brošiūrų ir lankstinukų. Ant besisukančio stovo buvo įtaisyta net viena nauja lėkštė. Visa tai atrodė nuostabiai. Tada atsitiktinai žvilgtelėjau pro langą. Vos nenualpau. Prakeiktoje parduotuvėje buvo jis. Kvinas, turiu galvoje. Aš jį mačiau pro langą! Rankoje jis laikė laikraštį ir it lakštingala suokė mergaitei prie kasos, palinkęs visai prie pat jos ir juokdamasis. Akimirką kitą spoksojau į jį. Jis tauškė ir pliauškė juokus. Nėriau į alėją palei prekybos centrą. Ką, po velnių, jis čia dabar krečia?

Kai po minutėlės išnirau iš alėjos, pamačiau jį priekyje, lėtai žingsniuojantį gatve. Dabar šunytis nerūpestingai pėdino pagrindine Dolkio gatve, neregėtas įžūlumas, ir dar apsivilkęs mano paltą! Sekiau kurį laiką, bet išlaikydamas atstumą. Tiesiai priešais jį iš parduotuvės išėjo du policininkai. Jis drąsiai praėjo pro pat juos, aukštai iškėlęs galvą.

Staiga pastebėjau poną Poleksfeną iš gyventojų draugijos, skuo-

džiantį šaligatviu tiesiai į mane. Jis buvo susirūpinęs, o ėjo lyg būtų įsistatęs į užpakalį kukurūzų burbuolę. Pamačiau, kad jis nori su manimi pasikalbėti. Tavo motina sakydavo, kad ponas Poleksfenas rengiasi pokalbiui taip, kaip tanklaivis rengiasi sustoti.

„O, Svyni, – pasakė jis. – Kaip reikalai?"

„Atleisk, Džekai, – pasakiau. – Aš siaubingai skubu."

„Taip, Svyni, bet paklausyk. Kažką reikia daryti su tais maitpirkiais galiniame lauke. Jie kelia daugiau triukšmo nei visa kariuomenė."

„Taip, Džekai. Ar galime pasikalbėti apie tai kitą kartą?"

„Aną savaitę vienas jų atidengė visas savo grožybes mano motinai. Tai neteisinga, Svyni, sakau tau, ir tai nepadoru. Jai aštuoniasdešimt metų."

„Siaubinga, Džekai, suprantu, bet klausyk..."

„Jie sako, kad jiems nesiseka, bet pastebėjau, kad gerti vis tiek turi pinigų į valias. Klausyk, paskambinsiu tau šį vakarą ir aptarsime, gerai? Su keliais nariais iš mūsų komiteto?"

„Ne, – pasakiau. – Noriu pasakyti, kad geriau neskambink, Džekai, jei tu nieko prieš. Aš pats tau paskambinsiu."

„Jie tik prakeikti gyvuliai, štai ką aš sakau, Svyni, tikrai jie..."

Nuėjau palikęs jį per pusę sakinio. Priekyje manęs Kvinas aplenkė bažnyčios automobilių stovėjimo aikštelę bei „Karalienės užeigą" ir drožė toliau. Vienas iš policininkų atsisuko ir įsmeigė akis jam pavymui, tada kažką pasakė savo kolegai. Sustojau it įkaltas. Bet po minutėlės gūžtelėję pečiais jiedu paprasčiausiai nuėjo. Prasilenkdami su manimi abudu pasisveikino linktelėdami. Pagrindinės gatvės pusiaukelyje Kvinas stabtelėjo ir pažvelgė aukštyn į pilies bokštą, prisidengęs akis. Pasivijau jį ir sušnypščiau jo vardą.

„A, Houmeri, – pasakė jis, – kaip laikaisi?"

„Ką tu čia veiki?" – įvilkau jį į pilies tarpuvartę.

„Kur, po perkūnais, mes esame, Houmeri?"

„Mes Dolkyje, gerai? *Dolkyje*. Štai kur. Dabar tu žinai."

„Dolkyje? Bet tu sakei, kad mes kaime."

„Taip. Na, aš melavau. Mes Dolkyje."

„Kur Bono gyvena? Iš „U2“?“

„Na, tikriau Kilainyje, – pasakiau. – Bet taip. Iš esmės.“

„Jazau, – pasakė jis, dairydamasis aplink. – O aš maniau, kad mes kokiame atokiame užkampyje. Čia visai nepanašu į Dubliną, tiesa? Prakeiktas Dolkis“

„O ką tu veikei „SuperNovoje“, dėl Dievo meilės?“

„Mėginau sužinoti, kur esąs.“

„Ką?“

„Na, juk negali prieiti prie pirmo pasitaikiusio ir tarti: atsiprašau, mielasis, ar nepasakytum, koks čia miestas? Aš vaikščiojau po visokias parduotuves, ieškodamas, kas galėtų pasufleruoti. Bet nieko tokio nepamačiau.“

„Tu paklausei tos merginos, koks čia miestas?“

„Taaip. Ir tada pakviečiau ją kada nors užsukti žokėjaus pusryčiams.“

„Kas tai?“

„Žokėjaus pusryčiai, Houmeri. Kumpio bryzelis ir jotynės.“

„Tu pasikvietei ją namo?“

„Žinoma, pasikviečiau. Pasakiau, kad ir draugę atsivestų. Noriu pasakyti, kad visą šimtmetį buvau įkalintas, Houmeri. Vyras turi savų poreikių, žinai.“

Jo veidas susiraukė iš juoko. „Tik pažvelk į savo fizionomiją, Houmeri. Žinoma, kad nepasikviečiau. Ir, be abejo, žinau, kur mes esame, dunduke tu. Prieš daugybę savaičių mačiau užrašyta ant tavo pašto.“

„Koks tu vikrus, ką?“

Jis parodė į savo kojas.

„Šitai skirta šokti, Houmeri.“

Pabaksnojo sau į galvą.

„O šitai viskam kitam. Nagi, ar dabar einame namo, ar ką? Beveik laikas arbatai. Netrukus pasirodys mergaitės.“

Jis sparčiai nužingsniavo pirma manęs, mosikuodamas rankomis ir tyliai sau niūniuodamas.

Pusę aštuonių tą vakarą mudu buvome virtuvėje ir virėmės kiau-

šinius, kai įsiplieskė barnis. Aš tik norėjau jam pasakyti, kad negalima dėti kiaušinių į puodą, kol vanduo *neužvirė*.

„Trauk mane perkūnas, – pasakė jis. – Aš moku išvirti kiaušinį, Houmeri."

„Nemoki. Tu jį įdėjai per anksti."

„Ne."

„Kiaušinis verdamas visai ne taip, – pasakiau jam. – Tik tiek tenoriu pasakyti."

„Atstok, Houmeri, gerai? Nebūk toks niurzgabobė."

Jis smarkiai kumštelėjo man į šonkaulius, o aš jį atstūmiau. Jis sugriebė minkštąją mano dilbio dalį ir smarkiai įgnybo, juokėsi ir žnybo pirštais, kol ėmiau iš skausmo cypti, tada pastūmė mane su tokia jėga, kad trenkiausi į stalą, apversdamas puodukus ir ąsotėlį pieno. Jis atlošė galvą ir vėl nusijuokė, šį kartą garsiau.

„Ar tu kvailys gimei, – pasakiau, – ar, velniai griebtų, toks pasidarei?"

Jo šypsena sustingo. Spindintis veidas staiga pabalo iš pykčio. Jis paėmė puodą su kiaušiniais ir sviedė jį per visą virtuvę į kriauklę. Tada atsigręžė ir įniršęs įbedė į mane akis.

„Ar žinai, kad kartais esi tikras pautas, Houmeri?"

„Na, bent jau ne kvailys", – pasakiau.

Jis griebė pieno butelį ir žengė mano pusėn. „Kuo tu mane pavadinai?"

„Girdėjai."

„Pakartok dar kartą, tu, niekingas šikniau."

„Ne, – pasakiau, – nekartosiu."

Jis atkišo butelį į mane. „Kada vėl išvažiuoji?"

„Rytoj, – pasakiau. – Į Golvėjų."

„Na, kai grįši, manęs čia nebebus. Gali nesijaudinti."

„Gerai", – pasakiau.

Jis nurūko į sodą, ir aš pro langą mačiau, kaip spardė krūmus.

Vėliau tą vakarą pasibeldžiau į jo miegamojo duris ir įėjau. Jis gulėjo lovoje, skaitė laikraštį ir rūkė. Nėra reikalo sakyti, kad radijas buvo įjungtas. Tada pamačiau, kam jam reikėjo tų fotografijų

iš savaitgalio žurnalų. Ten jos visos ir buvo, lipnia juosta eilėmis priklijuotos prie sienos. Nuotraukos it skeletai perkarusių supermodelių, žingsniuojančių podiumais, trys ar keturi besiglebėsčiuojantys ir besijuokiantys futbolininkai, dar viena – sju genties vado su plunksnų karūna, kuri driekėsi iki pat dykumos žemės. Baltas Airijos žemėlapis su raudonai pažymėtomis sienomis. Londono metro sistemos diagrama. Šešių colių skaisčiai žalias dobilo trilapis, iškirptas iš „Aer Lingus" reklamos.

„Klausyk, – pasakiau jam. – Jeigu tau kuriam laikui reikia kampo, tiek to. Gali pasilikti."

„Ne, viskas gerai. Išvykstu rytą."

„Sakau, gali pasilikti, jei nori."

Jis pervertė kelis laikraščio lapus. Įkišo ranką į kišenę ant krūtinės ir išsiėmė šratinuką. Dantimis nutraukė kamštuką ir pradėjo spręsti kryžiažodį.

„Sakiau, gali pasilikti", – pasakiau jam.

„Tu viena sumauta širdis", – tarė jis ir grįžo prie laikraščio. Pajutau, kad vėl spoksau į paveiksliukus. Ten, vidury sienos, buvo nespalvota Laisvės statulos fotografija su, manyčiau, emigrantų šeima priešakiniame plane, tėvas ir motina pilkais skarmalais, apglėbę kits kitą rankomis, liesas kūdikis sėdi ant lagamino ir mosikuoja rankomis ore. Apsisukau išeiti.

„Štai, Houmeri, – pasakė jis. – Žinai, kuo skiriasi žalias kiaušinis nuo gerų jotynių?"

„Ne. Kuo?"

Jis nė nepakėlė akių nuo laikraščio. „Žalią kiaušinį galima sukulti", – pasakė jis.

Po kelių dienų, apie dešimtą valandą vakaro, mazgojau virtuvėje indus, kai mano akis pagavo staigų šmėstelėjimą sode. Tą naktį buvo labai tamsu, o prieš kelias minutes pradėjo gana smarkiai lyti. Bet kai pažvelgiau laukan, man pasirodė, kad matau kažką slenkantį judančiuose šešėliuose už obels. Kresną vyrą juodais drabužiais. Atrodė, kad jis lėtai suka ratu aplink paukštidę ir žiūri jos

vidun. Pašaukiau Kviną, bet tyliai. Pabeldžiau į svetainės sieną, bet jis neatėjo. Supratau, kad jis turėtų būti viršuje.

Išjungiau virtuvėje šviesą ir vėl pažvelgiau laukan. Stiklas apsirasojo. Tačiau kai nuvaliau rasą, vėl jį pamačiau, buvau tuo tikras, dabar tiesiai po obelimi spoksantį į žolę. Nusėlinau prie kiemo durų ir kiek galėdamas tyliau jas pravėriau. Lietus pylė kaip iš kibiro. Viršuje girdėjau vandenį, šniokščiantį stogvamzdžiais. Kai išėjau ant laiptelių, jo nebemačiau. Atsargiai sėlinau į priekį, laipteliais žemyn, kol galiausiai įsižiebė automatinė lempa. Ryškus baltos šviesos pluoštas užliejo sodą. Ten nieko nebuvo. Nusprendžiau, kad man tik pasivaideno.

Grįžau vidun, išsiviriau kavos ir atsinešiau čia, į mažąjį kambarį. Mėginau kurį laiką rašyti, mėgaudamasis lietaus, teškenančio į langą, garsais. Tuo metu rašyti tau šiuos žodžius buvo vienintelis dalykas, teikęs man palengvėjimą, galėjęs prigesinti karštą liepsną mano galvoje. Rašydavau kas vakarą po kelias valandas, kol įskausdavo galvą, ir tai, rodėsi, tirpdė tų beprotiškų dienų įtampą. Tačiau tą vakarą ramybės man nedavė tai, ką maniausi matęs sode, negalėjau liautis apie tai galvojęs. Nuėjau į svetainę, kur jis dabar žiūrėjo televizorių.

„Gal buvai išėjęs į lauką ne per seniausiai?“ – paklausiau jo.

Jis papurtė galvą.

„Kažką mačiau sode. Neabejotinai. Ar ten tikrai buvai ne tu?“

„Žinoma, velniai rautų, kad ne aš, Jėzau, Houmeri.“

„Na, aš kažką mačiau lauke, mažiau nei prieš pusvalandį, sakau tau. Vyrą.“

„Ar negalėjo būti vienas iš galinio lauko maitapirkių?“

„Labai nustebčiau. Jie čia niekada neateina.“

Jis gūžtelėjo ir vėl įbedė akis į televizoriaus ekraną.

„Tikriausiai vaiduoklis, Houmeri. Matyt, tavo sąžinė nešvari.“

„Dėl Dievo meilės, – atsidusau. – Ar tau būtina mane taip vadinti?“

„Kaip?“

„Houmeriu.“

„O, taip. Atsiprašau, – pasakė jis. – Norėjau pasakyti – Mardža."

„Kas, po paraliais, ta Mardža?"

„Ji – senoji Houmerio Simpsono ponia, dunduke tu. Negi taip visai nieko ir nežinai? – jis sukikeno. – Nuostabiausias dalykas tas, žmogau, kad atrodai kaip Houmeris, o elgiesi kaip Mardža."

Kai apsisukau išeiti, pastebėjau kai ką, kas man pasirodė keista. „Tai kodėl tavo plaukai šlapi, jei nebuvai lauke?" – paklausiau.

Jis pasičiupinėjo galvą. „Buvau palindęs po dušu", – pasakė. Po minutėlės.

Tuo metu kaskart grįžęs iš kontoros rasdavau jį plušantį, dažantį kokį plotą sienos, tampantį rąstus, kalantį išklerusias lentas, lakuojantį duris. Jis sutaisė tualetą, kad būtų gerai nuleisti vandenį, išvalė virtuvės nuotekų vamzdį, atsinešė iš arklidės ilgąsias kopėčias ir iškrapštė šūsnis supuvusių lapų iš nutekamųjų latakų. Vieną dieną jis susimaišė ant užpakalinių laiptelių skiedinio ir užtaisė betono plyšius. Kitą rytą jis paprašė, kad atvežčiau jam specialios rūšies grublėtų dažų, kuriuos buvo matęs žurnale, išorinėms akmens sienoms. Tą vakarą ištisas keturias valandas praleidome dažydami alpinariumo laiptelius, Kvinas klūpojo ant betono, aš viriau stiprią arbatą, kepiau sumuštinius, o sutemus vaikštinėjau po sodą, kad negestų automatinė lempa.

Tu nepatikėtum, ką jis padarė sode. Jis vis dar toli gražu nėra tobulas, mieloji, bet jei dabar jį išvystum – nustebtum. Maždaug per savaitę jis nukarpė gyvatvores, išravėjo gėlių lysves; iš senojo vigvamo ištraukė bambuko lazdas ir, gražiai supjaustęs pusiau, padarė ramstį laukinei gebenei vyniotis. Jis susimaišė daugiau skiedinio, sudaužė krūvą senų butelių ir pritaisė stiklo gabalus ant galinės sienos viršaus. Tada jis keliomis pėdomis pagilino griovį, kad jei kas ir sugebėtų įlipti vidun, tikrai ne taip lengvai galėtų pasiekti namą. Ir kiekvieną vakarą, baigęs darbą, jis tiesiog ateidavo į virtuvę, užkrimsdavo – arba dešrelių, arba kalną kepintos duonos – kelias valandas žiūrėdavo O. J. Simpsono bylą, o tada nueidavo gulti, dažniausiai netarstelėjęs man nė žodelio.

Tą dieną, kai Liemas primygtinai grąžino man pinigus, kuriuos buvau jam paskolinęs dukters vestuvėms, grįžęs namo įteikiau Kvinui du šimtus svarų.

„Kas čia?" – pratarė jis, spoksodamas į juos.

„Tai tualetinis popierius, – pradėjau. – O tu kaip manei?"

„Man nereikia tavo pinigų, Mardža."

„Imk juos ir nenervink manęs, – pasakiau jam. – Aš nenoriu, kad tu čia man dirbtum už dyką."

Priverčiau jį nueiti į miestelį ir nusipirkti drabužių, perspėjęs, kad niekam nekristų į akis ir su niekuo nesikalbėtų, nebent tai būtų absoliučiai neišvengiama. Jis parsirado po dviejų valandų su fluorescencine geltona „Shell" eilute, pora tvirtapadžių batų, maišu apatinių, marškinėliais su užrašu „Mirtinai supykęs" ir porele žalių papūgėlių mažame narvelyje. Atidaręs vartelius, suleido papūgėles į paukštidę.

„Vardan senų gerų laikų, Mardža", – išsiviepė jis. Regis, jam tai atrodė labai juokinga.

O tada, vieną šeštadienio rytą, vėl sugedo tualetas. Buvau virtuvėje ir spintelėje po kriaukle ieškojau įrankių dėžės, kai pastebėjau šį tą keisto. Ten, kur prieš kelias savaites paslėpiau šautuvą, jo nebebuvo. Atsiklaupiau ant kelių ir viską iškrausčiau lauk, polietileno maišus, pelėkautus, plastikinius dezinfekantų butelius, tačiau ginklo – nė kvapo. Apieškojau kitas spinteles, o paskui stalčius, bet nebuvo anei pėdsako. Kurį laiką sėdėjau prie stalo ir laužiau galvą, ką dabar daryti. Galiausiai tiesiog nuėjau į svetainę ir be užuolankų jo paklausiau.

Jis man pasakė, kad šautuvas tikrų tikriausiai yra po kriaukle, jis matęs jį vos prieš savaitę, tvarkingai suvyniotą į šiukšlių maišą. Pasakiau jam, kad dabar jo ten nebėra, esu tikras. Tada jis sunerimo, o tai suneramino mane. „Bili, žmogau, aš jo neliečiau."

Manau, tai buvo pirmas kartas, kai jis kreipėsi į mane vardu.

„Na, jo nebėra", – pasakiau.

Jis pasikrapštė galvą ir susiraukė. Nusekė paskui mane į virtuvę

ir pats pasižiūrėjo į spintelę. Jis taip pat iškraustė krūvą plastikinių maišų ir iškrėtė viską aplink. Visą valandą metodiškai kraustė daiktus iš virtuvės spintelių ir kruopščiai ieškojo, bet šautuvo niekur nebuvo. Jis pažvelgė į mane.

„Aš jo neliečiau, žmogau, – pasakė jis. – Garbės žodis."

Mes ištisą dieną praleidome krėsdami namą. Galima sakyti, išrinkome jį gabaliukais. Išnaršėme svetainę, mažąjį kambarį, vonią – visur. Aš net atrakinau tavo miegamąjį ir kruopščiai jį apieškojau. Tada mes apšniukštinėjome sodą, arklidę, tankų pomiškį abiejose keliuko pusėse. Joks policininkas nebūtų tyręs kruopščiau, nei aš. Bet šautuvas buvo dingęs. Tą naktį aš nelabai gerai miegojau, galiu tau pasakyti.

Visą tą sekmadienį pratūnojau čia, mintyse naršydamas po namą ginklo. Jau buvome apieškoję visas vietas, kokios tik galėjo ateiti į galvą. Pradėjau spėlioti, ar galėjo būti, kad jis kaip nors atsidūrė palėpėje arba net buvo išmestas per galinę sieną. Kol jis apačioje gaminosi maistą, išsmukau laukan ir dar sykį kruopščiai patikrinau arklidę. Jokio pėdsako. Po kurio laiko buvau absoliučiai įsitikinęs, kad jis man meluoja. Juk tai taip akivaizdu. Jis paprasčiausiai paėmė jį ir paslėpė, nežinau, kodėl nenorėjau tuo patikėti. Jis pakankamai klastingas taip pasielgti, manęs tai neturėtų stebinti. Visa ta nekalta vaidyba užvakarykštį vakarą ir vėl šį rytą tik ir tėra vaidyba, dar vienas spektaklis, kokių jau anksčiau buvau regėjęs. Pradėjau matyti padėtį kur kas aiškiau. Galbūt, pasakiau sau, tai paaiškina visą šią keistą, neracionalią jo veiklą, kai remontavo namą ir pragariškai plušo sode. Visa tai – tik protingo pasirengimo dalis; kažkur šuo turi būti pakastas. Jis mėgino užliūliuoti mane, atgauti ginklą, o paskui vieną naktį ateiti, kai to visai nelauksiu. Nusprendžiau, kad prieš nusimuilindamas į Angliją jis nutarė apiplėšti mane iki paskutinio siūlo galo. O gal ir nužudyti galų gale.

Tada mane apėmė siaubas. Supratau, kad konspiracijos laikai baigėsi; turėsiu su kuo nors apie tai pasikalbėti. Vėlią sekmadienio popietę užsibarikadavau savo miegamajame ir apsisprendžiau: nak-

tį, kai jis nueis gulti, išsėlinsiu laukan ir nuvažiuosiu pasikalbėti su Šoniu. Tiesiog pasakysiu jam tiesą. Ar bent jau dalį tiesos. Tai vienintelis dalykas, ką dabar galima padaryti. Pasakysiu, kad slapta gėriau, kai visas beprotiškas planas pirmą kartą šovė man į galvą, kad tada jį ir susekiau, kad greičiausiai man nutrūko juosta ir visai pasimaišė galvoje, o kai vėl atsipeikėjau, jis buvo čia, namuose. Yra nutikę ir keistesnių dalykų, Šonis tai žino, turiu galvoje, jų yra nutikę man. Kartą, kai buvau nugrimzdęs į girtuoklystės košmarus, buvau ėmęs manytis esąs donas Vito Korleonė, senasis mafijos vadovas iš *Krikštatėvio*. Buvau tuo absoliučiai įsitikinęs ir perspėjau greitosios pagalbos vyrukus, kad jei mėgins mane išvežti, pasiųsiu juos į aną pasaulį. Vėliau man pasakojo, kad aš net kalbėjau su itališku akcentu.

Mano meile, tą vakarą meldžiausi, kad jis nueitų gulti. Maniau, kad nenueis niekada. Kai jis pagaliau užlipo laiptais, buvo jau gerokai po vidurnakčio. Išgirdau, kaip jo kambaryje įsijungė radijas, palaukiau dar pusvalandį, užsimečiau ant pižamos kažkokius drabužius ir nusėlinau laiptais žemyn. Lauke buvo šalta. Pradėjo lengvai lynoti. Drebėjau, bemaž laukiau, kad jis bet kuriuo mirksniu išdygs man už nugaros ir pašauks vardu – jeigu dar apskritai gausiu šį perspėjimą prieš šautuvui driokstelint. Atsargiai atidariau automobilio dureles ir atpalaidavau rankinį stabdį. Švelnūs teškenantys garsai atrodė sklido nuo tamsių medžių. Nustūmiau automobilį keliuku, kad jis neišgirstų, kaip jį užvedu.

Už vartų vėjas čaižė alėją. Lijundra taškučiais išmargino priekinį stiklą. Įsėdau ir įjungiau variklį. Dangus buvo aptrauktas tiršta migla, juosvais debesimis. Iki galo atsukau šildymą, stipau iš šalčio, girdėjau kalenančius savo dantis. Staiga lietus sustiprėjo, atrodė, jis pliaupia horizontaliais šuorais. Šiukšlių dėžė apvirto ir sulig garsiu trenksmu pasipylė jos turinys. Buvau pusiaukelyje į miestelį, kai iš tamsos į kelkraštį mikliai išniro žmogus ir pakėlė ranką, kad sustočiau. Nuleidau stiklą. Lietaus purslai aptaškė man veidą ir rankas. Jis priėjo.

„Prisimeni mane, bičiuli?“

Tai buvo pienininkas, Napas, jo raupų paženklintas veidas išraudęs ir blizgantis. Jis vilkėjo maskuojančią striukę ir juodus džinsus, suskretusią vilnonę skrybėlę lietus baigė paversti šlapiu skarmalu.

„Rodos, tau čia pasiutusiai šilta, vaikeli Bili. Gal galiu minutėlei įšokti?"

„Aš skubu", – pasakiau jam.

„Ko gero, – pasakė jis, – jei taip vėlai išsirengei."

Jis žino, kur aš gyvenu, štai ką pamaniau, kol jis iš priekio apėjo automobilį ir atidarė keleivio dureles. Įsmuko vidun ir atsisėdo šalia manęs, rankove nusišluostė šlapią veidą ir pasitrynė krumplius. Nuo jo trenkė parafinu ir kojomis. Drebėdamas jis ištiesė vieną pirštą ir įspaudė žiebtuvėlį. Paklausiau, ko jis nori.

„Mane užgriuvo siaubinga problema, – pasakė jis. – Striukoka su finansais."

Išsitraukė iš už ausies sudrėkusią cigaretę, vėl nusibraukė veidą ir tada įsistebeilijo į savo ranką. Ant priekinio stiklo pradėjo ryškėti rasojanti dėmė.

„Man reikia pinigų, – tarė jis. – Pamaniau, kad gal norėtum ištiesti pagalbos ranką. Nedidelė paskola."

„Paskola?"

„Na, nuolatinė paskola, taaip."

„Nemanau, kad galėčiau, ne. Apgailestauju dėl tavo rūpesčių, bet nieko negaliu padėti."

Prietaisų skyde spragtelėjo žiebtuvėlis. Jis išsitraukė jį ir kelias sekundes spoksojo į įkaitusį galiuką. Du vyrai auliniais guminiais batais ir storais geltonos vaškuotės drabužiais, apėję automobilį, skubiai nudrožė miestelio kryptimi. Į stogą barbeno lietus. Jis užsidegė cigaretę.

„Ne, matai, tu manęs nesupranti, pone Svyni, – pasakė jis. – R[illegible]alas tas, kad jeigu niekaip negali padėti, man gali būti riesta. O jei bus riesta man, aš tikrai, velniai greibtų, pasirūpinsiu, kad būtų riesta ir dar kai kam."

„O tai reiškia?"

„O tai reiškia, tam vaikinui Kvinui. Tam vargšui pisnočiui, dėl kurio tau buvo atliktas darbas. Užsiminiau apie tai tavo draugui Šyhanui, pone Svyni, – jis papurtė savo šlapius plaukus ir piktai susiraukė. – Tik nesu tikras, ar jis tebėra tavo draugas. Sakė niekada nieko panašaus neregėjęs. Papasakojo, kaip tu pasiutai, visai pametei galvą. Šiaip ar taip, dabar apie tą Kviną mieste daug kalbama. Sklando visokie keisti gandai, pone Svyni. Jo mama visiems sako, kad jis išvyko į Angliją. Tik jis visai ne Anglijoje, tiesa, pone Svyni?"

„Iš kur man žinoti, kur jis?"

Jis išsišiepė. „Sako, kad kai kurie tikrai sumautai pavojingi žmonės trokšta tarstelėti jam žodelį. Man labai nepatiktų, jei būtent aš turėčiau jiems pranešti, kur ieškoti."

Daugiau dūmų, sausas kosulys, piktai gašli šypsena.

„Buvai mano namuose?" – paklausiau.

Jis nusijuokė. „Dieve gink, pone Svyni, baisu ir pagalvoti."

Jis pirštų galiukais braižė lygiagrečias linijas per rasotą dėmę priekiniame stikle.

„Tu verslininkas, – pasakė. – Neįžeisčiau tavęs."

„Ką tai reiškia?"

Jis gūžtelėjo. „Na, tai reiškia gabalą, – pasakė. – Pradžiai."

„Neturiu tokių pinigų."

Jis linktelėjo. Staiga, atrodo, jo akis užkliuvo už balto plastikinio prekybos centro maišo, kuris suglamžytas voliojosi prie jo kojų. Jis stvėrė jį ir persimetęs per kelius pradėjo lyginti. „Tavo bankas atsidaro dešimtą ryto. Bankas Dolkyje. Tu gerai sutari su vadybininku, Makdermotas vardu. Būsiu prie Sendikuovo bokšto pusę po. Gali tada juos atnešti. Ir pasistenk nevėluoti, pone Svyni. Man labai nepatiktų, jei tektų užsukti į tavo namus. Pažeisti tavo privatumą."

„Atsiknisk", – pasakiau.

Jis nusijuokė ir užgesino nuorūką į peleninę. „Aš nenoriu niekam pakenkti, – pasakė. – Pažadu, kad niekas nenukentės, pone Svyni, jei padarysi, ką sakau. Tikrai. Gali manimi pasikliauti. Aš tavo draugas. O dabar – iki pasimatymo rytą."

Šiurpdamas jis nelyginant skara apsigaubė galvą plastikiniu maišu, iššoko iš mašinos, piktai pažvelgė į dangų ir greita riščia pasileido alėja. Nugrumėjo griaustinis. Širdžiai daužantis apsisukau ir nuvažiavau atgal į namus. Kai įėjau vidun, Kvinas sėdėjo prie virtuvės stalo, išsidėliojęs priešais save atsuktuvus ir seno lygintuvo dalis. Mane pamatęs jis žioptelėjo.

„Mardža, – tarė jis. – Maniau, tu lovoje."

„Buvau pasivažinėti."

„Kas atsitiko? Atrodai kaip šūdas."

Kai papasakojau, jis ilgai tylėjo. Jo veidas įgavo keistą, kone pamaldžios rimties išraišką. Girdėjau, kaip sode stūgavo vėjas. Jis paklausė manęs, ar nesu pavargęs. Pasakiau, kad ne, nepavargęs.

„Ar negalėtume kartu pasivažinėti? – tarė jis. – Man reikia susikaupti ir blaiviai pagalvoti."

Mes išėjome prie automobilio ir susėdome. Jis paprašė, kad nuvežčiau jį į miestą. Upę pasiekiau mažiau kaip per dvidešimt minučių; jis visą kelią rūkė ir atsisakė šnekėti. Pastačiau automobilį ties pietinėmis krantinėmis ir išlipau laukan, palikęs jį vis dar teberūkantį. Lietus liovėsi, bet upė tebesūkuriavo ir šiaušėsi. Buvo maždaug trečia ryto. Atsišliejau į Lifo krantinę ir kurį laiką žiūrėjau kiton pusėn, į tą naują elegantišką naktinį klubą Šiauriniame krante. Baltas pastatas maudėsi mirguliuojančiuose vandens atspindžiuose. Prie durų įžiūrėjau šutvę fotografų, aiškiai laukiančių išeinančios kokios nors įžymybės. Ant stogo švietė akinamai purpurinis lazerio spindulys, nukreiptas į debesis. Jis skilo pusiau, raibuliavo, šokčiojo, rangėsi, keturgubinosi. Nežinau, kiek ilgai jį stebėjau, bet galiausiai fotografai po du ir po tris pradėjo skirstytis. Virš Prekybos rūmų kupolo kilo kraujo raudonumo saulė, vilkdama iš paskos kuokštus nusidriekusių rausvai avietinių čiuptuvėlių. Man po kojomis kelios piktos žuvėdros slydo upės paviršiumi. Naktinio klubo darbuotojai išjungė lazerį, ir staiga pasirodė, lyg visas miestas būtų nuščiuvęs.

Kvinas pravėrė automobilio dureles ir išlipo lauk. „Man kilo mintis, Mardža", – pasakė jis.

Aštuonioliktas skyrius

Napas buvo skersgatvyje, kai pusę vienuoliktos atvykome, atsišliejęs į šviestuvo stulpą, sukryžiavęs rankas ir įsmeigęs akis į jūrą, lyg stebėtų kažką nepaprasta. Rytas buvo apniukęs; plaukiotojų nebuvo. Apvalus bokštas atrodė šlapias ir juodas. Sustojau, palikau veikiantį variklį ir išleidau Kviną. Jis liepė man būti, kur esu, ir negesinti variklio. Jei negrįžtų po penkių minučių, turėjau prieiti, rasti kokią nors dingstį ir paimti jį.

„Kokią dingstį?" – paklausiau.

„Pasitelk savo prakeiktą vaizduotę, Mardža. Pasakyk, kad laimėjau loteriją ar ką nors panašaus."

Jis uždarė dureles, greitai priėjo prie Napo, ir jie paspaudė vienas kitam rankas. Kalbėjosi kokią minutę ar dvi. Tada perlipo neaukštą sieną ir iš lėto leidosi vaikštinėti pakrante. Kvinas išsitraukė iš kišenės pakelį cigarečių ir pasiūlė vieną Napui. Jis ją paėmė. Jie abu prisidegė. Kvinas pritūpė ir pradėjo laidyti plokščius akmenukus į pilką vandenį. Anas stovėjo žiūrėdamas žemyn į jį, susibrukęs rankas giliai į kišenes, be paliovos batu kapstydamas smėlį.

Po kelių minučių jiedu grįžo į skersgatvį. Napas kelis kartus apsižvalgė aplink, mikliai žengė į šalį prie juodos priekinio sodelio tvoros, įkišo ranką į tankią gyvatvorę ir ištraukė juodą plastikinį šiukšlių maišą, kurį padavė Kvinui. Jie vėl paspaudė kits kitam rankas. Jis akimirką kitą sulaikė žvilgsnį ties manimi. Mostelėjo mano kryptimi, optimistiškai nusišiepė ir parodė į viršų iškeltus nykščius, tada apsisuko ant kulnų ir nuėjo Sendikouvo miestelio link, pasileisdamas ristele, kol galiausiai išnyko man iš akių.

Kvinas tingiai priėjo ir įlipo į automobilį. Jis pasiūlė man cigaretę. Aš ją paėmiau. Tada jis padavė man plastikinį maišą.

„Štai pasiimk atgal savo virintuvą“, – pasakė.

„Ką tu jam pasakei?“

„Pasakiau, kad tu – mano dėdė. Ir norėjai mane pamokyti, – jis ištiesė rankas ir nusižiovavo. – Jėzau, aš mirtinai nusivaręs, o tu?“

„Tavo dėdė?“

Jis išsišiepė. „Taaip. Pasakiau jam, kad mes siaubingai artima šeima.“

„O ar tai buvo jis? Name tą naktį?“

Jis linktelėjo. „Kas gi kitas? Bet pasakiau jam, kad tikiuosi, jog bus protingas ir nebus sušiktas išdavikas. Nes jeigu nebus protingas, dar tą pačią dieną užsiundysiu ant jo Čarlį Kolinsą. Atrodo, tai gerai suveikė.“

„Kas jis?“

„Kolinsas? Jis – banditas, Mardža. Didelis bosas mieste. Šiaip ar taip, pasakiau tavo vyručiui, kad jis geras brolio draugas. Kyrano. To brolio, kurį nušovė RA. Pasakiau jam, jog per laidotuves Čarlis Kolinsas leido motinai suprasti, kad mielai padarys jai paslaugą, jei galės.“

„O ką jis? Tas Kolinsas?“

„Na, matai, kartą jis nukryžiavo tokį jauną vaikį. Vieną iš savo paties gaujos. Rimtai. Pasiėmė, velniai rautų, jį paiškylauti į kalnų namelį drauge su vienu tų daikčiukų, skirtų „Hilti“ varžtams varyti į akmens sieną. Galingas plaktukas. Manė, kad jis užsiundė ant jo farus. Surišo ir paklausė, ar gandai tikri. Vargšas pizdukas sako ne. Kolinsas su draugužiu pargriovė jį ant žemės ir prikalė su tuo daiktu prie grindų. Taukšt. Po vieną varžtą į kiekvieną leteną, taukšt, taukšt, kitus du tiesiai per pėdas – ir į grindlentes. Ir vargšas pautas prismeigtas prie denio.“

„Jėzau.“

„Taaip. Būtent. Visai kaip Jėzus. Matai, jau ko Kolinsas negali pakęsti, tai žiurkių. Jis suviršikins beveik bet ką, tik ne skundiką, visi tai žino. Taigi, šiaip ar taip, tas vyrukas prismeigtas žviegia ir

kriūkia it skerdžiama kiaulė, o tada, po kiek laiko paaiškėja, kad Kolinsas įsitikino, jog šis sako tiesą. Tai ką jis daro – jis atriša jį, ištraukia varžtus, pakrauna į savo motoro galą ir nugabena į ligoninę. O tada, kai vyrutis lipa iš mašinos, kraujas iš jo varva, Kolinsas prieina prie jo ir sako, turi gerą progą pateikti pretenzijas, bičiuli. Kriminalinės kompensacijos pretenzijas valstybei. Jei tau reikės gero gynėjo, pasakyk man. Ir atidavęs vyruką neatidėliotinai pagalbai jis lyg niekur nieko nusiplauna namo pusryčiauti."

„Turi mielų draugų", – pasakiau.

Jis linktelėjo ir pažvelgė į jūrą. „Tu ir pusės nežinai, Mardža."

„Ir tai su tokiu žmogumi valkiojosi tavo brolis?"

Jis nusišypsojo. „Nieko panašaus, Mardža, nebūk kvailas."

„Kaip tai?"

„Žinoma, Kyranas nė akyse nebuvo matęs sumauto Čarlio Kolinso per visą savo gyvenimą. Ne daugiau kaip ir aš. Tu ką – juokiesi? Kyranas buvo smulki žuvelė. O kai dėl manęs, aš to Kolinso nepažinčiau, net jei jis čia pasirodytų ir įspirtų man į subinę. Ne, visa tai suskėliau tik tam, kad įvaryčiau baimės mūsų draugui. Ir suveikė. Maniau, kad apsimyš, – jis sukikeno. – Na, ir fizionomija tavo."

„Tai iš kur tą istoriją ištraukei?"

„Kokią istoriją?"

„Apie nukryžiavimą ir panašiai. Tik nesakyk, kad vėl išgalvojai."

„O, ne, – tarė. – Šito neišgalvojau. Šitai perskaičiau knygoje."

Jis stuktelėjo man į petį. „Argi dabar nesidžiaugi, kad mane sutikai, Mardža?"

„Ir Libane tu nesi nieko nudėjęs, tiesa?"

Atrodė, jis akimirką apie tai susimąstė. „Na, aš buvau dalinio virėjas, – pasakė. – Taigi, ko gero, esu, taip."

Iš lėto nuvažiavau skersgatviu. „Ir dar manaisi mokąs išvirti kiaušinį", – pasakiau jam.

„Nepradėk, po velnių, Mardža. Aš nusikamavęs. Vežk mane namo."

Pastarąjį mėnesį orai kaip reikiant subiuro. Tą rytą, kai perverčiau kalendoriaus lapą į spalio mėnesį, išėjęs iš namo pamačiau ant žolės ir krūmų viršūnių lengvą šerkšno sluoksnį. Vanduo lesykloje buvo apsitraukęs plona ledo plutele. Tolumoje ant kalvų viršūnių buvo matyti melsvuojantys sniego ruožai.

Pamenu, kad darbas tą dieną buvo tikrai pamišėliškas. O'Kyfis elgėsi it maniakas, dūko po kontorą, skalijo ir pirštais braukė per savo ilgalaikę šukuoseną. Buvo kalbama apie transporto streiką Anglijoje, sukelsiantį mums rimtų išvežiojimo problemų; telefonai nesiliovė skambėję visą popietę. Kad viskas būtų dar blogiau, prisistatė naujoji sekretorė. Vardu Dona, baisaus būdo jauniklė, kuri praris tave gyvą vien pažvelgusi. „Zulu Dona" – praminė ją Hoperis. Kai parsigavau namo, buvau visiškai išsekęs. Pasakiau Kvinui, kad turime iškeldinti iš paukštidės papūgėles, kitaip šaltis jas pribaigs. Jis pasirausė arklidėje ir rado narvą, suleido jas vidun, tada atnešė į virtuvę. Pagirdė šiltu vandeniu, palesino sugnaibyta duona su pienu. Jis juokėsi joms čirškiant, striksint ir plakant sparnais į virbus. Regis, papūgėlės teikė jam didelio malonumo.

Vėlų vakarą buvau pats sau vienas čia, mažajame kambaryje – kaip įprasta rašiau tau – buvo audringa naktis visai kaip šiandien, labai šalta ir vėjuota – kai staiga išgirdau lėtus ir sunkius žingsnius, dunksinčius keliuku. Buvo jau beveik vienuolika, ir aš tikrai nieko nelaukiau. Keliai buvo apledėję, per radijo žinias pranešė, kad kai kurios miesto gatvės bemaž nepravažiuojamos, o prognozė skelbė, kad laukiama gausaus sniego. Akimirką sukau galvą, ar tai nebus koks čigonas iš galinio lauko, ieškantis pinigų ar puodelio arbatos. Pamenu pradėjęs raustis kišenėje smulkių, nes man buvo gaila bet ko, kad ir kas tokią naktį būtų atsidūręs lauke. Žingsniai sustojo. Pasigirdo garsus beldimas į laukujes duris.

Kai išėjau į prieškambarį, iš svetainės galvą iškišo Kvinas. Jis atrodė susinervinęs. It krabas šonu prasmuko į virtuvę ir po minutėlės grįžo su peiliu mėsai. Aš mostelėjau jam, kad išeitų. Jis nusėlino prieškambariu ir greitai nėrė laiptais į viršų. Kai buvau absoliučiai tikras, kad jis pasislėpė, atidariau duris.

Prieangyje stovėjo Šonis, aplink jį sūkuriavo šlapdriba. Jo veidas iš šalčio buvo pamėlęs.

„Šoni. Jėzau. Ar viskas gerai?“

„Taip taip, tik ėjau pro šalį, Liemai. Pamaniau, pasiprašysiu kavos.“

Dar nespėjau sumanyti jokios priežasties jį sulaikyti, o jis jau įžengė į prieškambarį. Uždariau duris ir įsivedžiau jį čia, į mažąjį kambarį. Jis nusipurtė, paplekšnojo rankomis, drebėdamas atsisėdo į išsišovusio lango nišą. Nuėjau ir pakursčiau ugnį. Jis atrodė mažumėlę suglumęs, dairydamasis aplink ir pirštais braukdamas per šlapius plaukus. Net kai man nusišypsodavo, mačiau, kad nerimauja. Nuėjau į virtuvę ir išviriau puodą kavos. Kai grįžau, radau jį stovintį labai tiesiai, užvertusį galvą ir spoksantį į lubas.

„Kas nors negerai, Šonai?“

„Ar čia dar kas nors yra, Liemai? Name?“

Širdis nukrito į kulnus. „Visai ne, aš vienas, kaip visuomet. Nekokia dalia, kaip tu sakai. Jei išgirsi apie dailią blondinę, šaltą naktį ieškančią draugijos, duok jai mano numerį.“

Padaviau jam puoduką kavos. Jis suėmė jį delnais.

„Na, tai oficialu, šiaip ar taip, Liemai. Aš vėl iškeliauju. Tik šį rytą sužinojau.“

„Puiku, Šonai. Kur?“

Jis pūtė kavą. „Į Nikaragvą šįkart. Galiu būti išvykęs kelerius metus.“

„Rodos, kaip tik to ir norėjai.“

Pastebėjau jį vėl žvalgantis po kambarį. „Liemai, ar tavo namuose absoliučiai nieko neatsirastų išgerti?“

Nusijuokiau. „Bijau, kad ne. Jei būtum tikrinęs mane prieš dešimtį metų, būčiau turėjęs visą daryklą.“

„Taip. Na, tiek to. Kaip Lizi?“

„Gerai, manyčiau. Ji ir Franklinas kuriasi naujoje vietoje. Turiu prisipažinti, kad pastaruoju metu ne taip jau dažnai ją matau.“

„Gerai. Norėjau pasakyti, džiaugiuosi, kad jai sekasi.“

„Jai viskas gerai.“

Jis linktelėjo ir pamėgino nusišypsoti. „Na, tu atrodai pavargęs, Liemai. Atsiprašau, kad užsukau taip vėlai."

„Na, taip, tiesą sakant, jau ketinau eiti į lovą."

„Ar tu nieko prieš, jei vis tiek minutėlę kitą pabūsiu?"

„Ne, Jėzau, žinoma. Klausyk, ar viskas gerai, Šonai?"

Jis padėjo savo puoduką ant grindų ir atsiduso. „Ne, Liemai. Ne viskas."

Viršuje išgirdau girgždant grindlentes. Jis kelis kartus prisidėjo pirštus sau prie veido, tada per visą kambarį įsistebeilijo į ugnį.

„Liemai, turiu tau pasakyti kai ką baisaus. Mane graužia sąžinė."

„Apie ką tu, Šonai?"

Jis pažvelgė į savo stiklinę. „Mes ilgai buvome bičiuliai, ar ne?"

„Kristau, taip, Šonai."

Jis tylėjo, atrodė, amžius. Tada pakilo, priėjo prie lango, išsitraukė pakelį cigarečių ir vieną užsidegė. Pastebėjau, kad jo pirštai smarkiai drebėjo.

„Dieve, Šonai, šiandien tu tikrai nekaip jautiesi."

„Tikrai, taip."

„Klausyk, gal galiu tau kuo nors padėti?"

„Tai apie Lizi", – tarė.

„Kas apie ją?"

Jis išskėtė pirštus ir palietė palangę. „Turiu šį tą apie ją pasakyti."

Nusijuokiau. „Ką tokio?"

Jis priglaudė kaktą prie stiklo. „Tai, ką turiu pasakyti, tave įskaudins, Liemai. Labai įskaudins. Turiu prašyti tavęs pasirengti smūgiui."

Jis atsigręžė veidu į mane. Linktelėjęs pajutau, kaip man išdžiūvo gerklė. Sode vėjas girgždino medžius. Viršuje vėl išgirdau sudejuojančias grindlentes, bet šįkart atrodė, kad jis neišgirdo. Jo akys buvo iš baimės paklaikusios.

„Dėl Dievo, atleisk man, Liemai, – pasakė. – Tačiau aš – Lizi tėvas."

Pirmas dalykas, kurį menu po šių žodžių, tai kimus juokas, pasigirdęs iš mano burnos. Galbūt pamaniau, kad tai koks nesveikas

pokštas. Tačiau tada įdėmiai pažvelgiau jam į veidą ir supratau, kad jis kalba rimtai.

„Norėjau anksčiau tau pasakyti, Liemai. Daugybę kartų buvau jau beprasižiojąs."

Išgirdau save kelis kartus tyliai tariant jo vardą. Kai jis vėl prabilo, jo balsas virpėjo.

„Tai, kas atsitiko su Greise ir manimi, Liemai... Tai buvo vieną kartą, kai judu abu susipykote. Susidūriau su ja tą vakarą, eidamas gatve Ringsende. Ji buvo nuėjusi aplankyti tavo motinos. Žinai, kaip ji mėgo tavo motiną. Na, aš traukiau į miestą, bet pamačiau, kad ji visa giliai susimąsčiusi. Kad ir dėl ko judu susibarėte, ji buvo nusiminusi. Taigi nusivedžiau ją į tuos šokius mieste. Mes išgėrėme, manyčiau. Ir mes išklydome iš kelio."

„Liaukis, – pasakiau. – Nenoriu girdėti smulkmenų, ačiū."

„Aš ne... Aš visai ne tai norėjau pasakyti. Tik norėjau paaiškinti, kaip tai atsitiko."

Kurį laiką klausiausi, kaip židinyje traška pliauskos.

„Tai buvo vieną kartą, kai mudu išsiskyrėme, sakai?"

„Ne. Buvo daugiau, nei vienas kartas."

„Po to, kai mes vėl pradėjome susitikinėti?"

Jis nulenkė galvą ir nieko nepasakė.

„Ir po to, kai susituokėme?"

„Dieve, ne, – pasakė jis. – Ne tada, Liemai. Prisiekiu Jėzumi."

Pajutau, kaip rankomis įsikibau į kėdės ranktūrius.

„Tą dieną, kai ji atėjo pasakyti man, kad laukiasi kūdikio, su pora vaikinukų žaidžiau prie sąvartyno futbolą. Palei gazometrą Reitaune. Pakėliau akis ir pamačiau ją, bėgančią per lauką. Niekada nepamiršiu šio vaizdo. Ji buvo siaubingai susikrimtusi, viena neviltis. Pasakė buvusi pas gydytoją, nebėra jokių abejonių."

„O ką tu pasakei?"

„Pasakiau, kad tai gėda. Nieko kito neįstengiau sugalvoti."

„O kas paskui?"

„Na, paskui – tai aš pasirūpinau jos kelione į Angliją."

„Tai buvai tu."

Jis linktelėjo. „Mes palaikėme šiokius tokius ryšius. Aš siunčiau pinigus, žinoma. O tada, po kurio laiko, atėjo tas laiškas su prašymu, kad daugiau neberašyčiau. Taigi aš lioviausi. Nieko iš jos negirdėjau kelerius metus iki pat to laiko, kai ji grįžo į Dubliną ir vėl pradėjo bendrauti su tavimi. O paskui, tą vakarą prieš judviejų vestuves, ji atėjo pas mane į seminariją. Pameni, aš vis dar gyvenau ten. Buvo vėlu, į miegamąjį įėjo vyresnysis tėvas ir paliepė man apsirengti ir išeiti, – jis prisiglaudė kakta prie savo kumščio. – Ji buvo siaubingos būklės, Liemai. Absoliučiai siaubingos. Ji nežinojo sakyti tau, ar ne. Ji nemanė galinti ištekėti, jei tu nežinosi. Ji buvo tikra, kad vėliau tai sukels problemų, kad tu nusiteiksi prieš vaiką. Arba nusiteiksi prieš ją."

„Ir?.."

„Ir, Dieve, atleisk man, Liemai. Tačiau aš liepiau jai nesakyti tau. Prigalvojau visokiausių priežasčių, kaip tai tave įskaudins ir neduos nieko gera. Kad daug geriau palikti viską, kaip buvus. Bet iš tikrųjų aš galvojau apie save. Aš bijojau dėl savęs. Pasakiau jai, kad nieku gyvu nesakytų tau. Mudu susitarėme, kad daugiau niekuomet apie tai nekalbėsime. Ir niekada nekalbėjome."

Žiūrėjau į šį vyrą, sėdintį priešais mane ir vengiantį pažvelgti man į akis. „Bet tu sutuokei mus, Šonai, – pasakiau. – Tu pakrikštijai Meivę."

Jis panarino galvą. „Žinau."

„Jėzau Kristau, Šonai, tu suteikei tai moteriai paskutinį patepimą. Ar neprisimeni to?"

Jo galva nulinko taip žemai, kad ant pakaušio galėjau matyti mažutėlį praplikusį apskritimą. Atsistojau.

„Nešdinkis iš mano namų, – pasakiau jam. – Kol nepadariau ko nors, dėl ko gailėsiuos."

Jis pastatė savo puoduką ant stalo ir atsiduso. Jo rankos minutėlei nusviro ant kelių. Jis linktelėjo kelis kartus, tada atsistojo ir ištiesė ranką pasiimti palto.

„Liemai, klausyk, – pasakė jis. – Žinau, kad esi įskaudintas, galiu tai suprasti. Žinau tai."

Nieko nesakiau. Jutau, kaip giliai gerklėje susitraukė raumenys.

„Liemai, prašau. Gal bent paspaustum ranką?“

Dar nesusivokęs, ką daraąs, išgirdau, kaip ranka atsivedėjęs pliaukštelėjau jam per veidą. Tada ant jo skruosto pamačiau blėstantį savo pirštų atspaudą, tamsiai rožinį. Jis žiūrėjo į mane.

„Aš to nusipelnęs“, – pasakė jis.

„Tu, klastingas Jude, – pasakiau. – Dink man iš akių, kol dar negavai to, ko iš tikrųjų esi nusipelnęs.“

Jis pasisuko išeiti. Uždėjo ranką ant apvalainos durų rankenos. Stabtelėjo.

„Liemai, Jėzau. Prašau tavęs atleisti man. Po viso to, ką drauge išgyvenome.“

Mėginau kalbėti ramiai, bet mano balsas iš įniršio drebėjo. „Manęs? Kristau, negi tu kaip visada nesusigaudai, Šonai? *Aš* turiu tau atleisti. Gražu. O kaip ji? O kaip Greisė?“

Jis atrodė sutrikęs. „Ką nori pasakyti?“

„Ar tu jos kada nors prašei, kad tau atleistų?“

„Nežinau. Nemanau.“

„Kaip tuomet drįsti atslinkti čia, pas mane, ir prašyti, kad atleisčiau. Man gaila tavęs, Šonai. Niekada nemaniau, kad sulauksiu tokios dienos, bet ji atėjo.“

„Privalai žinoti, kad ji tave mylėjo, Liemai. Visada.“

„Daug tu išmanai apie meilę.“

„Liemai, prašau. Tu niekada nesuprasi, kokią kaltę nešiojuosi.“

Manau, kad, tiesą sakant, tuomet nusijuokiau. „O tu manai, kad aš nieko nežinau apie kaltę? Tu nesusidoroji su tuo, ką pridirbai, ir nori, kad aš palengvinčiau tavo naštą. Štai šitaip, vienu žodžiu. Nebuvai vyras tuomet, kad susitvarkytum, ir dabar nesi.“

„Nėra šitaip“, – pasakė jis.

„Profesionalūs krikščionys, – pasakiau. – Pažvelk į save, žmogau, gerai pasižiūrėk, tu, niekingas veidmaini. Ir dar stebitės, kodėl dabar šioje šalyje sėdite iki kaklo šūde. Sumautas Dievo Batalionas.“

„Liemai, paklausyk, praėjo jau mažiausiai trisdešimt metų.“

„Teisingai, Šonai. Po vieną sidabrinį už metus.“

Jis klausiamai pažvelgė.

„Juk buvo trisdešimt sidabrinių, tiesa, tėve? Primink man, kodėl neprimeni?“

Jis nusišypsojo savo liūdna šypsena. „Tu visuomet žinojai, kaip įskaudinti, Svyni. Visuomet turėjai sumautus pautus, kai norėdavai. Tiek aš galiu apie tave pasakyti.“

Jis išėjo iš kambario. Trinktelėjo laukujės durys. Išgirdau jo žingsnius, greitai tolstančius keliuku.

Išėjau į sodą ir vaikštinėjau kurį laiką per šlapdribą. Ji pradėjo dribti tirščiau, tiško į nuvytusius lapus ir paukštidės stogą. Netrukus kiaurai peršlapau, bet man tai nerūpėjo. Sode buvo tamsu, labai tylu, tik šlapdriba teškeno. Pažvelgiau į baltą dangų. Tas senas balsas iš praeities vėl atėjo man į galvą, tavo dėdė Styvis, prieš pat Kalėdas, pro miegus murmantis žvaigždžių vardus.

Andromeda. Persėjas. Sietynas. Žirafa.

Galvojau apie tavo motiną. Įsivaizdavau ją audringą naktį mažame, šaltame butuke virš spaudos parduotuvėlės Kings Krose. Tas vaizdas buvo toks ryškus, regėjau blyškų oranžinį elektrinės ugnies švytėjimą ant iškankinto jos veido ir kone girdėjau iš lauko sklindantį gatvės eismo gaudesį. Kaip ji turėjo nekęsti vienatvės tokią naktį, kaip ši. Mano akys pagavo palydovą, lėtai judantį dangumi, brėžiantį liniją per švininius ir tarsi senovinius debesis. Nemanau, kad kada nors mylėjau Greisę Lorens taip beviltiškai, kaip tą minutę.

Kai pagaliau grįžau į namą, toliau rašyti nebenorėjau. Nuėjau į svetainę ir atsisėdau ant sofos. Televizorius buvo įjungtas, aš pritildžiau garsą. Po kelių minučių įėjo Kvinas, nešinas padėklu su arbatinuku ir puodeliais. Jis padėjo juos ant stalo ir pripylė man puoduką. Atsisėdo ant grindų ir įsmeigė akis į televizorių. Ekrane stambus jaunas vyras su apskurusiu musulmono tiurbanu pyškino iš automato ir klykė. Paskui jis užsikirto juodam tankui iššovus oranžinių dūmų kamuolį, nublokštas šūvio jėgos.

Jis atsikrenkštė. „Paklausyk, Bili, girdėjau, ko buvo atėjęs tas tavo draugas. Apgailestauju, drauguži. Niekuo negalėjau padėti.“

Nepasakiau nieko.

„Ir nežinojau, kad tavo ponia mirusi, žmogau. Apgailestauju."

Gūžtelėjau pečiais.

„Tai lyg spjūvis į veidą, tiesa? Dėl tavo mergaitės."

Linktelėjau.

„Tikriausiai esi įniršęs, ką?"

„Nežinau, koks esu."

„Taaip, aš žinau, – padavė man cigaretę. – O ar anksčiau tu nieko nesuuodei, ne? Ar tavo senutė nieko tau nepapasakojo?"

„Ne, mes niekuomet daug apie tai nekalbėdavome."

„Kodėl ne?"

„Kodėl? – pasakiau. – O tau kas darbo?"

„Aš tik klausiu tavęs, žmogau. Nėra čia ko taip spoksoti išvertus akis."

Prisidegiau nuo jo. „Susituokę mes lyg ir susitarėme, kad apie tai nekalbėsime. Turėjau minčių šiuo klausimu. Kaimynystėje būdavo apkalbų, žinai. Tačiau tas niekingas šunsnukis, apie kurį galvojau, išvyko į Kanadą ir ten vedė. Šiaip ar taip, nutariau, kad išsikraustysiu iš proto, jei per daug apie tai galvosiu."

„Labai velnioniškai teisingai", – pasakė jis.

„Bet vis tiek žinau, kad Anglijoje ji išgyveno ganėtinai sunkų laiką. Šitiek ji man papasakojo. Tas niekingas šūdžius laksto po Afriką su savo sutana, mojuodamas Biblija ir užsistodamas engiamuosius. Kristau, galima apsivemti. Tikriausiai dar ir kokią vietos mergšę barškino."

„Taaip."

Jis priėjo prie židinio ir pažarstė žarijas. Liepsnos šoktelėjo ir suspragsėjo. Jis atsisėdo ant grindų ir įsistebeilijo į židinį, imdamas pliauskas ir mėtydamas jas į ugnį.

„Žinai, sakyčiau, tu vis tiek buvai jai geras tėvas, Mardža. Argi ne tai svarbiausia?"

„Kaipgi, be abejo."

„Aš rimtai, – pasakė jis ir nusijuokė. – Žinoma, mano tėvas, nors buvo man tikras tėvas, bet laikiau jį tik sumautu pautu. Jis

pliekdavo mane iki pajuodavimo ir pamėlynavimo. Jis tai darė iš malonumo. Gainiodavo mane iš vieno gatvės galo į kitą. Pratrūkdavo vos tik mane pamatęs. Kai dabar apie tai galvoju, galiu suprasti kodėl. Todėl, kad niekas niekuomet nesuteikė jam galimybės, štai ir viskas. Kaskart, kai jam reikėdavo atokvėpio, jis jo negavo nė karto per visą gyvenimą.

Kaip ir tą kartą, kai prisivirė nemalonumų darbe. Jis dirbo dažų fabrike. Jo nagai visuomet būdavo nuo dažų juodi. Nes jei susimaišo visos spalvos, pasidaro juoda. Žinojai tai, ne? Juoda. Kad ir kaip būtų, vieną dieną iš sandėlių dingsta kelios skardinės. Jį nutįsė pas viršininką. Aš to nepadariau, sako jis. Eik velniop, sako viršininkas, padarei. Kreipiasi į sąjungą. Eik velniop, sako cecho valdytojas, mes nieko nenorime žinoti. Jam liepiama mėnesį sėdėti namie. Parėjo namo ir pritrankė motiną. Sumalė į gabalus, žmogau. Girdėjau, kaip ji klykė, Edi, duok man galimybę, ar neduotum man bent vienos galimybės? O jis nedavė. Todėl, kad jam pačiam nebuvo duota galimybė. Jis buvo sumaltas, taigi malė ir ją. Ir jie abu malė mane. Štai kaip viskas vyko."

„Ir?"

Židinyje šokinėjo liepsnos. Jis gūžtelėjo pečiais. „Ir nieko. Jie malė mane, o aš maliau visus kitus. Kai man buvo dvylika, už automobilių plėšimą pakliuvau į Leterfreką. Paskui buvo Spaik Ailendas. O tada Džojus. Kad ir kokią cypę paminėtum, visur buvau, žmogau. Aš net miegoti nebegaliu, jei sumautos durys neužrakintos, žmogau. Ir vis viena kaskart, kai išeidavau, tėvas vos pamatęs imdavo mane daužyti. Puldavo su diržu, buteliu – viskuo, kas tik pasisukdavo po ranka. Gerai nusiteikęs tvatydavo, kol apsipildavau kraujais. Kelis kartus pakliuvau į ligoninę."

Jis nusijuokė. „Tik kai pastarąjį kartą pamėgino iškirsti tą pokštą, sumautai gerai dėjau jam atgal. Tik kartą. Į krūtinę bumpt. Tuokart buvau kaušteléjęs. Suriečiau jį dvilinką. Jis susmunka ant kelių, lyg mėgina išsilaikyti, snukis raudonas, ir tada šlepteli ant subinės. O aš sakau jam, dar pakelsi ranką prieš mane arba

motiną, ir aš tave nudėsiu vietoj, žmogau. Sumautoj vietoj, nejuokauju. Ir išeinu pro duris. Ir niekada negrįžtu."

Jis išsitraukė naują cigarečių pakelį ir nulupo celofaną. „Niekada neužmiršiu to garso, kaip jis brinktelėjo į grindis. Tai nebuvo geras garsas. Ne kaip filmuose, žinai. Dabar jau esu jį girdėjęs gerus kelis kartus, Mardža. Jis visuomet reiškia sumautus nemalonumus."

Jis suglamžė celofaną ir nusviedė į ugnį. „Nesikalbėjau su juo šešerius metus, žmogau. Nė žodelio. Nusiųsdavau kelis svarus, kai turėdavau atliekamų, bet matyti jo nenorėjau. Nė už ką. O kai gimė mano paties vaikas, aš jam nė nepasakiau. Jis to vaiko nė karto nematė. Nebūčiau leidęs."

Jis užsidegė cigaretę ir sukosėjo išpūsdamas dūmus.

„Nežinojau, kad tu turi vaiką."

„Ne, – pasakė jis. – Ji gyvena su savo mama Mančesteryje."

Jis pasirausė savo nailoninių treningo kelnių kišenėje ir ištraukė suglamžytą nuotrauką, ant kurios buvo žymu plonas baltas kryžius per tą vietą, kur ji daugybę kartų buvo lenkta į keturias dalis. Minutėlę žiūrėjo į ją, tada padavė man. Joje buvo graži, pailgo veido šviesbruvė moteris, tamsiai pasidažiusi akis, laikanti rubuilį besišypsantį kūdikį Supermeno drabužiu.

„Tai ji, – pasakė jis. – Nievė. Mes pavadinome ją mamos garbei."

„Kieno mamos?"

„Mano, dunduke tu."

„Pamaniau, gal tavo merginos."

Jis suvartaliojo akimis. „Taaip, teisingai. Mes tikrai ketinome pavadinti ją mano merginos mamos vardu, tik nemanėme, kad Sena Kalė Žiežula būtų labai tinkamas vardas kūdikiui."

„Nievė Ana Morgan, – atsiduso jis. – Tai jau skamba, ar ne?"

„Taip, – pasakiau – Tai jau skamba, – atidaviau jam nuotrauką. – O kuo draugė vardu?"

„Dafnė, – pasakė jis. – Manau, jos brangieji seniai paėmė jį iš knygos. Dafnė Morgan."

„Ji buvo pats grožis, – pasakė ir išsišiepė. – Atrodė fantastiškai. Kaip modelis ji buvo. Net ir ši nuotrauka nerodo jos tikros. Šeštadienio vakarą mes visi traukdavome žaisti pulo į tokią vietelę krantinėse. Ir, Dievulėliau, Dafnė ten irgi ateidavo su savo draugėmis, ir bemaž išgirsdavai, kaip aplinkui laužomi pažadai. Išsipusčiusi ji būdavo. Kaip princesė, plaukai sušiaušti ant viršugalvio, gražūs drabužiai, – nusijuokė. – Ir ji žaidė pulą. Kaip Dievą myliu, galėjo suraityti bet kokį vaikį.

Niekuomet nemaniau, kad turiu bent mažiausią galimybę. Ji taip atrodė, žinai, jog, regis, sužiaumos tave gyvą ir išpūs į burbulą, jei prisiartinsi. Ji buvo klasiška, žinai, maloni, ne tokia, kaip aš ar maniškiai. O tada, vieną vakarą, pamačiau ją vestuvėse. Ji buvo taip išsipusčiusi, kad tu nepatikėtum. Tai buvo mano pusseserės Anos Mari vestuvės. Viskas vyko „Šiaurės žvaigždės" viešbutyje Eimiens gatvėje, – jis spragtelėjo pirštais. – Prisimenu, kaip dabar.

Taigi mes visi ten šokame. Grojame ore gitaromis, „Status Quo", viskas. Upės gėrimo. Puikus kokainas. Manau, buvau kauštelėjęs, sekioju ją visą dieną, žinai. Šaunu į ją tūkstančio jardų žvilgsnį, bet ji neatsako, ji – su savo draugėmis. Kristau, Mardža, jei būtum ją matęs, pats būtum įklimpęs. Ji buvo tokia puiki tądien. Kad ir kaip būtų, mes visi ten, šokių aikštelėje, naktis beveik eina į pabaigą. Orkestras groja „Laiptus į dangų". Visi prilupę. Sumautai girti. Ir staiga išrinktoji prieina prie manęs ir paduoda man tą dešimties pensų monetą. Kam, klausiu jos. O ji žiūri į mane, merkia akį, žinai. Tai tau, kad eitum ir paskambintum savo motinai, meile, sako ji. Nes šiandien grįžti namo su manimi."

Jis sukikeno. „Ji buvo pašėlusi, – pasakė. – Tau patiktų, Mardža."

„Tai kas atsitiko?"

„Et, mes tiesiog susipykome, – pasakė. – Ji neturėjo man laiko, kai prekiaudavau. Negalėjo pakęsti to. Ypač kai atsirado vaikas. Be to, būta ir kitų moterų, ji su tuo nesitaikstė. Nusiplovė į Angliją. Buvau jai netikęs, tiesa, žmogau? Tik pažvelk į ją. Meilutė."

„O vaikas taip niekada ir nesusitiko su tavo tėvu?"

Jis papurtė galvą ir įsmeigė akis į fotografiją, labai atsargiai laikydamas ją abiem rankomis, lyg būtų degusi. „Kai merdėjo, atsiuntė man žinią. Norėjo mane pamatyti. Eina velniop, pasakiau, bet sesuo privertė pas jį nueiti. Taigi nueinu. O jis guli ligoninės lovoje ir jau įvyniotas į drobulę. Nežinojau, kad jie taip daro, Mardža, bet jie taip daro, įkiša tave į sumautą drobulę dar paskutinio kvapo neišleidusį. Visur stebuklingi medalikėliai ir švęstas vanduo, lyg būtum prakeiktame Noke, viską taško švęstu vandeniu lyg uostomuoju tabaku per budynes. Dėl tų bukapročių šunsnukių jis niekada gyvenime ir nėjo į bažnyčią, tik pavogti tos nelaimingos dėžės. Vemti verčia. Ant sienos nukryžiuotasis, jo rankose rožinio karoliukai, paveikslai. O jie sušukavo jam plaukus ant viršugalvio, kad paslėptų plikę, lyg esant tokiai būklei tai dar turėtų kokios nors prakeiktos reikšmės. Taigi jis toje lovoje atrodo kaip Džekis pisnius Čarltonas. O panagės ir po tiek laiko vis dar priskretusios dažų. Bukapročiai šunsnukiai, negali nė panagių iškrapštyti mirties patale.

O jis vėpso į mane toje lovoje, vargšas kvailys. Ar buvau tau geras tėvas, Doni? – pradeda. Pasakyk mums, dėl Dievo meilės, teisybę, Doni. Ar buvau?“

„Ką tu pasakei?“

„Pasakiau, taip, tėti. Žinoma, buvai. Geriausias. Ir tada jis pradeda kosėti ir spjaudytis. Niekada negalėjau pasišnekėti su savo senučiu, varo jis, aš jo bijojau. Bet tu visuomet galėjai pasikalbėti su manimi, ar ne tiesa, sūnau? O aš sakau, ak, Jazau, taaip, tėti. Kiek tik širdis geidžia. Visada galėjau su tavim pasikalbėti.

O kai aš tave mušdavau, sako jis, žinojai, kad tik dėl to, jog mylėjau tave, ar ne tiesa, sūnau? Tai tik buvo mano būdas tai pasakyti. O aš sakau, taaip, tėti, žinoma, aš tai žinojau, nesijaudink.“

„O kodėl tu jam taip sakei?“

Ašaros buvo jo akyse. „O kaip tu manai, Mardža?“

„Nežinau. Nes tu jį mylėjai?“

Jis nusišluostė ašaras ir prunkštelėjo. „O tu, šūde, mylėjau. Ne. Negalėjau jo pakęsti. Nebūčiau nė myžtelėjęs ant jo, jei degtų. Ta-

čiau tai man nė velnio nebebuvo svarbu. Jam buvo svarbu, kvailam apgailėtinam pisnočiui. Jam svarbu. Tad ėmiau ir pasakiau, nes tai pasakyti man nieko nekainavo. O jis tikras mano tėvas. Jaučiau jam štai ką. Užlipo ant mano motinos, ir aš gimiau? Na, ir didelio čia sumauto daikto. Sveikinu. Tėvui privalu šis tas daugiau, žmogau, ar bent jau taip turėtų būti, šiaip ar taip."

Jis paėmė pliauską ir įmetė ją į ugnį. Žarstė žarijas, kol šios paraudo ir sužioravo. Tada jis vėl pradėjo juoktis.

„Ko čia juokiesi?"

„Et, šiaip sau, nieko. Tačiau kasmet su motina einu prie jo kapo per metines tik kad jai įsiteikčiau, mes paliekame jam puokštę gėlių. Aš visąlaik jai sakau, kad lygiai taip pat galėtume nupirkti sumautą „Johnny Walker" butelį ir išpilti ant jo, bet vis tiek. Jai patinka ten eiti. O anais metais ateiname į kapinyną, motina meldžiasi ir žegnojasi, ir visos tos nesąmonės. Ir kaip tik ateina ta kita seniokė, žinai. Ji pamato motiną ir prieina prie jos.

Ak, man taip gaila dėl jūsų nelaimės, ponia, sako ji motinai. Mano vyras pažinojo jūsų vyrelį ir nė karto nėra blogo žodžio apie jį pasakęs. Turbūt siaubingai dabar ilgitės, kai pasimirė.

O motina žvelgia į senio kapą akimirką. Ne, sako ji, ne visiškai. Dabar pasakysiu jums šventą teisybę, poniute, jis niekada nebuvo tas vyras, kuris man patiko."

Jis atlošia galvą ir prapliumpa juoku. Atrodo it vaikas, kai juokiasi. Ir aš negaliu susiturėti nesijuokęs, nepaisant to, kaip jaučiuosi.

Devynioliktas skyrius

Kitą rytą keliai buvo storai apsnigti, Stilorgano dvigubo eismo greitkelio šalikelės nuklotos pažliugusiomis pusnimis. Paskambinau iš automobilio Zulu Donai ir pasakiau, kad pasirodysiu vėlai. Rageliyje pasigirdo O'Kyfis ir paleido savo kakarinę, bet tuo metu man tai ne per labiausiai rūpėjo. Iš tikrųjų jau ketinau pasakyti jam, kad gali susikišti savo sumautą darbą, kai linijoje pasigirdo traškesys ir ryšys nutrūko, o tai, ko gero, buvo dar geriau.

Kai atvažiavau prie buto ir pakilau liftu, radau Lizi virtuvėje, apsivilkusią chalatu. Ji atrodė tokia laiminga ir patenkinta, ką tik baigusi dėstyti pamoką. Jos molbertas buvo įtaisytas prie lango, ir ji tapė upės vaizdą. Paprašė minutėlę palūkėti, tik norinti pabaigti tą vieną dalį. Priėjau ir pažvelgiau jai per petį. Tai buvo didelis gyvas paveikslas, kupinas mėlynos, violetinės ir beprotiškai žalios. Ji jau buvo apmetusi Heipenio tiltą plačiomis juodomis linijomis, o dabar tapė Keturių Teismų kupolą vario ruda ir sepija. Virtuvėje kvepėjo sėmenų aliejumi ir dažais. Grindys po molbertu buvo nuklotos storu laikraščių sluoksniu.

Tolimas stiprių galingų elektrinės gitaros akordų garsas bylojo man, kad Franklinas miegamajame. Pažvelgiau į Lizi veidą, atsispindintį lange. Toks gražus veidas, toks kupinas ilgesio, tarytum blankesnė tavo motinos versija. Stebėjau, kaip ji susikaupusi raukosi, iškišusi pro lūpas liežuvio galiuką, jos šviesios nerimstančios akys šaudo nuo lentos prie upės apačioje. Ji pagavo mano žvilgsnį ir nusišypsojo. Pasakiau jai, kad man patinka, kaip ji tapo, o ji tik prunkštelėjo.

„Jėzau, aš nepavadinčiau to tapymu, Bili. Tai tik teplionė. Bet

vakar vieną pardaviau. Kažkokiam vokiečiui jupiui, atvykusiam į Jeitso festivalį. Hermanui. Hermanui germanui. Vis kartojo, kaip jam patinka mano žemiškumas. Nebuvau tikra, ar tai apie mane jis kalbėjo, ar apie prakeiktą paveikslą. Pamaniau, gal man reikėtų nusiprausti."

Pasakiau, kad norėčiau apie šį bei tą su ja šnektelėti. Ji paėmė nuo stalo mentelę ir pradėjo lyginti stačiakampį raudoną gabalą danguje.

„Apie ką?"

„Na, tai apie tavo motiną, mieloji. Ko gero, ir apie tave."

„Okei. Klok."

Aš giliai įkvėpiau ir pradėjau pasakoti. Netrukus ji liovėsi tapiusi. Pliumptelėjo teptuką į stiklainį nuo džemo ir įsistebeilijo pro langą į ilgus debesis. Kai vėl pradėjau kalbėti, ištiesusi ranką ji mane pertraukė.

„Bili, – pasakė ji. – Klausyk, mama jau seniausiai man pasakė."

„Ji tau pasakė?"

„Apie Šonį, taaip."

„Jėzau. Kodėl ji taip pasielgė?"

Ji gūžtelėjo. „Tiesą pasakius, nežinau. Esame apie tai kalbėjusios, kai buvau vaikas. Manyčiau, galėjau pastūmėti ją į tokį pokalbį, žinai, kad išpeščiau ką nors. Tačiau nežinau. Negi ji tau niekuomet apie tai neužsiminė, ką?"

„Ne, neužsiminė."

„Jėzau. Tai tu tik dabar sužinojai?"

„Taigi. Praėjusią naktį."

„Šūdas."

„Būtent šūdas. O ar esi kada su juo apie tai kalbėjusi?"

Ji vėl gūžtelėjo. „Ketinau kelis kartus, bet paskui, nežinau, nesukau sau dėl to galvos. O kas? Kokios tai turi reikšmės dabar, šiaip ar taip?"

„Na, tai velnioniškai svarbu, Lizi, štai kas."

„Bet, Bili, kodėl? Visai ne. Tikrai ne, kai pagalvoji."

„Kaip gali būti nesvarbu, meile?"

„Bili, Jėzau, nenorėk, kad pradėčiau aiškinti."

„Aiškinti ką?"

Ji tyliai susijuokė ir nusibraukė plaukus nuo akių. Kelis kartus papurtė galvą. Tada priėjo ir paglostė man veidą. „Aš turiu tėvą."

Į virtuvę įšlepsėjo Franklinas su Karlo Markso atvaizdu ant trumpikių. Kelias akimirkas jis stovėjo tarpduryje su išgąstinga išraiška užmiegotame veide.

„Kas nors pakratė kojas, ar ką?" – paklausė. Ji nekreipė dėmesio.

Aš ją prisiglaudžiau prie savęs ir pabučiavau į plaukus. Franklinas atsisėdo prie stalo ir spoksojo į mus.

„Aš tavęs nevertas, meile", – pasakiau.

„Taip, – tarė ji. – Teisybė, nevertas. Tačiau tu mane turi. Ir Šonį taip pat turi."

„Neminėk man to iškrypėlio", – pasakiau jai.

„Ne, aš noriu, kad tu jam atleistum, – pasakė ji. – Tiesiog apsigalvok ir atleisk. Jis nėra blogas žmogus, Bili. Jis tik padarė klaidą, štai ir viskas. Jis pats buvo dar vaikas ir padarė klaidą. Tada jis išsigando ir sumelavo. Pasitaiko."

„Prakeikta klaidelė vis dėlto."

„Bili, paklausyk, jei manaisi nuo senų laikų esąs man skolingas, tuomet atleisk jam. Tiesiog padaryk tai dėl manęs ir padaryk tučtuojau. Prašau. Padaryk tai dėl manęs, ir mudu – kvit."

„Neprašyk, kad tai padaryčiau, meile. Negaliu."

„Bili..."

„Pasakiau, negaliu."

Staiga jos veidas apsiniaukė. Ji apmaudžiai atsiduso ir pakėlė rankas. „Gerai, žiūrėk, tuomet manęs čia nepainiok, Bili. Nori viską pradėti iš naujo, tuomet tai tavo reikalas."

„Ką nori tuo pasakyti, mano reikalas? Kai jis šitaip įskaudino tavo motiną. Jėzau. Kai šitaip..."

„Ji mirusi, Bili. Mama mirusi. Susitaikyk su tuo, gerai? Jai jau nebeskauda."

Buvau sukrėstas, kaip ūmiai ji mane nutraukė. „Ir todėl viskas gerai?"

„Aš taip nesakau." Ji nusigręžė ir nuėjo prie lango.

„Tai ką tu sakai?"

Ji vėl pasisuko į mane veidu, šnervės virpčioja.

„Sakau, kad nemanau, jog dėl įskaudintos mamos tu taip sumautai susijaudinęs, Bili. Arba dėl manęs. Jei jau nori žinoti tiesą."

Atsisėdau už stalo. Ji priėjo prie kriauklės ir pradėjo niršiai mazgotis rankas. Franklinas sudėjęs lūpas tyliai švilptelėjo ir užsidegė cigaretę. Po minutėlės netvirtais žingsniais įėjo Konalas ir užsižiopsojo į mus.

„Kodėl visi tyli?" – paklausė.

Priėjo prie Lizi ir užsikorė jai ant rankų. Ji pabučiavo jam į kaklą. Franklinas demonstratyviai kosėjo ir kinksėjo mano pusėn. „Klausyk, panele, ar pasakei tėveliui naujienas?"

„Tu pasakyk."

„Aš bijau, – tarė jis. – Geriau, jei pati pasakysi."

Ji atsisuko į mane ir išsišiepė. „Taigi aš nėščia, Bili. Turėčiau balandį."

Franklinas iškėlė rankas į orą ir atatupstas pasitraukė į tarpdurį. „Nežiūrėk į mane, drauguži, – pasakė jis. – Aš prie jos nė pirštu neprisiliečiau, velniai griebtų, prisiekiu Dievu."

Vėlią kito penktadienio naktį iš gilaus miego mane pažadino triukšmingas bildesys, sklindantis kažkur iš namo. Pamenu iš pradžių pagalvojęs, kad tikriausiai sapnuoju, bet tada vėl pasigirdo, garsiai trinktelėjo, dužo. Tik tada supratau, kad jis, ko gero, sklido per gretimą sieną iš tavo kambario. Atsisėdau ir pažvelgiau į laikrodį. Buvo ką tik po trijų ryto. Dar kartą trinktelėjo, paskui žvangėdamos pažiro šukės.

Laiptų aikštelėje su šluota rankoje buvo Kvinas. Jis atrodė išsigandęs. Pridėjo pirštą prie lūpų, rodydamas man, kad tylėčiau. Mes drauge nusėlinome prie durų ir dabar girdėjome silpną pliaukšėjimą, sklindantį iš vidaus. Aš atrakinau duris ir staigiai jas atidariau. Tyla. Kvinas pagrabaliojo ieškodamas elektros jungiklio, bet

lemputė buvo perdegusi, kambaryje tvyrojo aklina tamsa. Mudu klausėmės. Ten buvo kažkas gyvas.

Jis nubėgo į savo kambarį ir atsinešė žibintuvėlį. Kelis kartus pašvietė po visą kambarį ir šviesos spindulys žybtelėjo tualetinio stalelio veidrodyje. Lange buvo rantyta, žvaigždės formos skylė. Man pasirodė, kad išgirdau silpną neramų karktelėjimą. Mostu parodžiau jam, kad nukreiptų šviesą į lovą.

Ant pagalvės tupėjo stambus elegantiškas juodasis strazdas ir snapu kutinėjosi dešinįjį sparną, jo akys it karoliukai suspindo tamsoje. Kvinas nusikeikė, su palengvėjimu atsiduso, ir mudu įėjome. Paukštis stebėjo mus nepasukdamas galvos. Jis leidosi, kad prieičiau ir paliesčiau jį.

„Vargšeli, – pasakiau, – kaip čia patekai? Tu mane mirtinai išgąsdinai, kvailas paukšti. Kaip reikiant įvarei baimės, ar ne?"

Paglosčiau jo galvą ir purviną geltoną snapą. Jis snapu pasitrynė į mane.

„Jėzau, – pasakė Kvinas. – Tikras krikščionis. Tik pažiūrėk į jį. Romutėlis."

„Nelaimingas padare. Nepamatei lango, ką? Tau pasisekė, kad nesusilaužei sparno." Švelniai perbraukiau krumpliais jo nugarą.

„Tu moki sutarti su paukščiais, Mardža, – nusijuokė Kvinas. – Visuomet tai sakiau."

Abiem rankom suėmiau švelnų rubuilį jo kūną. Žinoma, tada jis išsigando ir pradėjo plakti sparnais, rėkti ir kapoti man pirštus. Kvinas pripuolė prie išdaužto lango ir plačiai jį atvėrė. Mes išleidome paukštį į naktį ir stebėjome, kaip stabdomas vėjo gūsių jis išnyko virš čigonų lauko.

Mano ranka ir riešas buvo sukapoti skuteliais. Nulipome į virtuvę, susiradome tvarsčių bei dezinfekantų, ir aš nusiplovęs kraują susitvarsčiau. Dabar Kvinas virto medicinos žinovu ir vis man aiškina, kad turėsiu pasiskiepyti nuo stabligės, bet aš liepiu jam atstoti, paukščiai man ne kartą yra įkirtę, et cetera. Tačiau skaudėjo pakankamai stipriai, turiu pasakyti, o nykštis, atrodo, šiek tiek apmirė. Jis paskrudino mudviem duonos ir išvirė arbatinuką arba-

tos. Susiradau per radiją klasikinę muziką, Šubertą, manau. Mudu sėdėjome ten kurį laiką tiesiog valgydami, gerdami ir klausydamiesi muzikos. Lauke pūtė smarkus vėjas ir aš girdėjau atplyšusius šiferio lakštus plakantis į stogą.

„Tai pasiutusiai slegianti muzika“, – pasakė jis.

„Na, bet mes dabar jos klausomės, – pasakiau jam. – Turi pamėgti arba susitaikyti.“

Jis grįžo prie savo arbatos. Pasiėmiau laikraštį ir pradėjau skaityti – manyčiau, tai galėjo būti kažkas apie skyrybų referendumą.

„Klausyk, Mardža, – tarė jis. – Aš pamaniau, kad galų gale galėčiau nešti kaulus į Angliją.“

„O, taip?“

„Pamaniau, kad galėčiau aplankyti Dafnę ir vaiką. Pažiūrėti, kaip jos laikosi. Niekada negali žinoti. Gal ji apsidžiaugs mane pamačiusi, ką?“

„Tiesa. Niekada negali žinoti.“

Jis linktelėjo. „Anglijoje apstu darbo, ar ne? Visi taip sako.“

„Taip, sako, kad Anglija – puiki vietelė užsikalti pinigo. Aš pats vos neišvažiavau, kai buvau tavo amžiaus.“

„Bet jie nelabai mėgsta airpalaikius, tiesa?“

Gurkštelėjau. „Ir *aš* nelabai mėgstu airpalaikius, – pasakiau. – Jei jau taip.“

„Man patiktų darbas lauke, – tarė jis. – Sklypuose ir panašiai. Galima neblogai užsikalti, girdėjau.“

„Visai tikiu.“

„Tačiau, sako, alus Anglijoje kaip myžalas.“

„Esu tikras, kad ne.“

„Taaip. Tu juk nieko prieš, Mardža, tiesa?“

„Ką čia dabar, po velnių, mali?“

Jis išsišiepė. „Tik pamaniau, kad be manęs tau truks draugijos, Mardža. Tik tiek. Kartais neįsivaizduoju, kaip be manęs išsiversi.“

„Išsiversiu kuo puikiausiai, būk ramus. O dabar užčiaupk srėbtuvę ir paklausyk tos muzikos, gerai?“

Vėlią tos pačios vėjuotos dienos popietę lesinau virtuvėje papūgėles, kai pamačiau jį kėblinantį sodu, apsivilkusį vienu mano senų megztinių ir apsiavusį apskretusiais guminiais. Jis įėjo, nusitraukė šlapius guminius ir atsisėdo drebėdamas priešais „Agą“. Kelias minutes laikė atkišęs rankas, trindamas jas vieną į kitą ir šildydamas, kartkartėmis pagrauždamas sausainio. Tada pasisuko į mane.

„Noriu kai ko paklausti apie tavo dukrą.“

„Apie kurią? Lizi?“

„Ne, apie tą mergaitę ligoninėje. Meivę, ar kaip ji ten?“

Man nepatiko, kai jis ištarė tavo vardą. Kažkas jam sakant tą žodį privertė mane įsitempti. „O kas apie ją?“

„Kaip manai, ar negalėčiau kada nors nueiti jos aplankyti?“

Narvelyje spygavo ir čirškėjo papūgėlės. Jis pakilo nuo kėdės, priėjo ir pasižiūrėjo į jas. Atlaužė gabaliuką sausainio ir įkišo pro virbus, tyliai caksėdamas liežuviu.

„Nežinau, ar tai labai gera mintis“, – pasakiau.

„Na, aš norėčiau, – pasakė jis. – Jei tik tu kada leistum. Nebūtinai šiandien ar rytoj, neva. Tiesiog prieš išvykdamas.“

„O kam tau?“

„Duočiau galvai poilsio dėl jos. Prieš išvykdamas, neva. Į Angliją.“

Mažesnioji papūgėlė ištiesė sparnus ir straktelėjo ant šakelės.

„Tai ką apie tai manai, Mardža?“

Iš tiesų minutėlę susimąsčiau. Pamėginau įsivaizduoti, kaip tai atrodytų. Jei galėtų taip įvykti. Užsimerkiau. Tavo mirštamai išblyškęs veidas tartum iškilo man prieš akis. Mačiau visai ištiestas tavo rankas, lygiai taip, kaip buvo vaizdo ekrane tą dieną prieš tiek daug mėnesių teismo salėje.

„Ne. Ne, paklausyk, nemanau, sūnau. Apgailestauju.“

„Okei, – linktelėjo jis. – Bent jau sąžininga, taigi. Tik pamaniau, paklausiu.“

Jis apsiavė batus ir vėl išėjo į arklidę. Vėjas, atrodė, mažumėlę aprimo. Jis pasirodė su senąja žoliapjove ir pradėjo pjauti žolę.

Dvidešimtas skyrius

Kitą antradienio rytą atsikėliau ganėtinai anksti, ilgai stovėjau po karštu dušu, o paskui nuvažiavau paplaukioti prie Forti Futo. Tą rytą aplink nebuvo nė gyvos dvasios, o pilkas pasišiaušęs vanduo toks neapsakomai šaltas, kad įšokęs iš pradžių pamaniau, jog imsiu rėkti. Net po dešimties minučių energingo kraulio man vis dar gėlė odą. Aplinkui mane sukosi ir žemai nardė juodagalvės žuvėdros.

Ramiai plaukiau nugara per bangas, kai netoli staiga pamačiau lėtai artėjančią tą milžinišką keistą bangą. Ji buvo gal kokių šešių pėdų aukščio, bet tik viena iškilusi it bokštas. Tai buvo keistas vaizdas, lyg iš sapno, ganėtinai gražus, bet iš tikrųjų neturėjau laiko juo žavėtis. Ji artėjo tiesiai į mane. Apsigręžiau ir pasileidau kiek įkabindamas irtis į krantą, bet ji mane pavijo. Tiesą sakant, išgirdau ją šniokščiančią sau už nugaros, griūvančią ant manęs, šnypščiantys putų purslai tiško į orą. Pajutau, kaip ji mane pakėlė, pačiupo it milžiniška nematoma ranka ir truktelėjo kartu su savimi, akimirką išmesdama mane į erdvę, o paskui nusviesdama į krantą. Ir paliko stovėti ten, ant samanotos uolos.

Užsikabarojau ant tos uolos, lėtai išsidžiovinau smarkiai trindamas savo vis dar geliančią odą, kad nors kiek sušilčiau. Kai pradėjau rengtis, drebėjau ir jaučiau keliuose silpnumą. Kaip tik tada žvalus senukas raudonu veidu ir vešlia barzda pirštų galais atitipeno per šlapius akmenis, pasikišęs po pažastimi storą rankšluostį. Jis linktelėjo man ir išsišiepęs nusikėlė savo šiaudinę skrybėlę bei atsisagstė marškinius. Ant krūtinės jis turėjo išblukusią sraigės kiauto tatuiruotę.

„Matau, kad jus gerokai pamėtėjo, – nusijuokė jis. – Aš jus stebėjau eidamas pajūriu. Kaip jus išnešė didžioji banga."

„Neįtikėtina, taip, – pasakiau, – tai buvo gyvenimo išsilaipinimas."

Jis vėl sukrizeno. „Man taip atsitiko aną savaitę. Maniau, kad visai kraustausi iš galvos. Bet tai tik ta nelemta „Jūrų katė".

„Ta?.."

„Tas naujas superkeltas, kuris kas rytą išplaukia į Holihedą. Iš Dan Lierio, žinote. „Jūrų katė" vadinasi. Milžiniškas didžiulis daiktas, kaip koks pastatas, bet per valandą sukaria penkiasdešimt mylių. Kažkoks naujamadiškas, kaip jis ten vadinasi. Su oro pagalve."

„O, taip. Aš jį mačiau."

„Taigi taip sumuša vandenį, kad neįtikėtina. Bet jam praplaukus po dešimties minučių pamatai tik bangą ir daugiau nieko."

Jis nusismaukė kelnes. Jo kojos buvo išraizgytos mėlynų išsiplėtusių venų, kurios švietėsi pro suvytusią odą. „Manau, kad jie netrukus pastatys įspėjamuosius ženklus", – pasakė jis.

Sendikouvo kavinukėje išgėriau arbatos, sukrimtau skrebutį ir tuoj po devynių susitikau su Kvinu prie griūvančio pasvirusio griozdiško „Paviljono" kino teatro, kaip ir buvome sutarę. Buvo dar mažumėlę ankstoka, tad mudu nutarėme pasivaikščioti metalais. Jis paklausė manęs, kodėl metalai vadinasi metalais, jei jie tik takai palei geležinkelį. Ar nebūtų paprasčiau vadinti juos tiesiog takais? Pasakiau jam, kad neprisimenu kodėl, bet juos visuomet vadino metalais: jie čia nuo tų laikų, kai paskutiniais praėjusio šimtmečio metais pirmą kartą buvo nutiestas geležinkelis, darbininkai juos pramynė, iš Dolkio skaldyklos į krantą nešiodami granito ir marmuro plokštes. „Tai pro čia galėdavai pareiti namo tiesiai į mūsų buveinę?" – nusijuokė jis. Pasakiau jam, kad taip.

Mūsų buveinę, prašau, kad nori.

Netrukus išaušo gražus žvarbokas žiemiškas rytas. Pilkai baltame danguje pasirodė grietininė saulė. Statūs šlaitai abipus geležinkelio buvo apžėlę gervuogėmis ir laukinėmis rožėmis, paparčiais bei gebenėmis ir milžiniškais kuokštais geltonai liepsnojančių dy-

giakrūmių. Vardijau jam įvairių augalų pavadinimus. Lyg jam nors per nago juodymą būtų tai rūpėję. Nutįsusiame rudos lapijos plote dalgiais mojavo jauni vyrai raudonos vaškuotės korporacijos drabužiais. Palei tiltą prie Glastūlo stotelės pradalgės buvo nusėtos šiukšlėmis. Sudužusių alaus butelių ir suplėkusių pageltusių laikraščių kilimas. Nuo pylimo garavo šiltas amoniako kvapas. Mes pasukome atgal ir nužingsniavome drauge iki pat įėjimo į Tautos parką. Užėjome į jį kelioms minutėms ir pasivaikštinėjome dairydamiesi į pajuodusias, tuščias gėlių lysves. Iš jo veido supratau, kad jis pradėjo nervintis. Žaidimų aikštelėje švelniai girgždėjo vėjo sukiojama karuselė.

Vėl išėjome į gatvę ir lėtai nužingsniavome ligoninės link, neskubėdami, mūsų kvapas virto minkštais baltais garo kamuoliais. Dabar jis buvo labai tylus ir be paliovos kaip paklaikęs rūkė. Pasukome į ligoninę. Kirtome automobilių stovėjimo aikštelę. Iš tikrųjų jau lipome laipteliais į vestibiulį, kai jis sustojo.

„Kas yra?" – paklausiau.

Atrodė, lyg jis tuoj ketintų vemti. „Negaliu, – pasakė jis. – Negaliu to padaryti."

„Paklausyk, tu jau atėjai."

Jis papurtė galvą. „Ne. Ne, negaliu to padaryti, žmogau. Pasivysiu tave vėliau."

Jis apsisuko ir labai skubiai nuėjo, sukiodamasis tarp išsirikiavusių greitosios pagalbos automobilių. Pasileidau iš paskos ir kurį laiką sekiau atgalios į pagrindinę gatvę, pro prekybos centrą, Marin Roudu, visą kelią pro „Paviljoną" ir iki pat metalų. Pašaukiau jį vardu. Išgirdęs jis neatsisuko, tik pasileido bėgti. Kūrė metalais kiek įkabindamas, ir aš lioviausi vytis.

Kai grįžau į ligoninę, pas tave buvo gydytojai. Buvo iškviestas specialistas. Tu pasigavai nedidelę plaučių infekciją. Paprastai tai jokia priežastis nerimauti, tačiau tavo imuninė sistema buvo nusilpusi. Gali tekti operuoti, jei infekcija nepraeis ar bent jau nesumažės, sakė jie man.

Kai grįžau į Glen Bolkeną, jo durys buvo užrakintos. Pabel-

džiau kelis kartus, bet jis neatsiliepė. Pastebėjau, kad radijas nebuvo įjungtas, ir tai mane nustebino.

Nuvykau į kontorą ir pamėginau šiek tiek padirbėti. Tą dieną kelis kartus skambino specialistas pranešti, kaip tu laikaisi. Apie ketvirtą po pietų jis paskambino dar kartą. Tu vėl pablogėjai, šiąnakt jis tikrai turėsiąs operuoti. Aš galįs būti reabilitacijos kambaryje, jei noriu.

„Žinoma, – pasakiau. – Bet juk tai nelabai pavojinga, argi ne taip sakėte anksčiau?"

„Sakiau, kad būklė nėra pavojinga. Bet asmeniui tokios būklės, kaip Meivė, jokia operacija nėra nepavojinga."

„Jai viskas bus gerai, ar ne?"

„Niekas nėra tikra", – pasakė jis.

„Ką tai reiškia?"

„Tik tą ir reiškia, pone Svyni. Visiškai niekas nėra tikra šiuo atveju."

„Ar turėčiau būti pasirengęs blogiausiam?" – paklausiau jo.

Jis atsiduso. „Manyčiau, mes visi turėtume, taip."

Kitą rytą ilgai miegojau. Kai atsikėliau, Kvino nebuvo. Nuo virtuvės stalo buvo dingę pinigai – apie penkiasdešimt svarų ir šiek tiek smulkių – ir jis taip pat buvo pasiėmęs mano diktofoną. Apieškojau įsitikinęs, kad bent jau raštelis turėtų būti, bet nebuvo.

Išėjau į sodą ir apžiūrėjau arklidę, manydamas, kad dėl kokios nors priežasties jis galėjo vėl ten išsikraustyti. Bet arklidė buvo tuščia. Nebuvau į ją užsukęs kelias savaites, nuo pat to laiko, kai dingo šautuvas. Ji buvo visiškai išvalyta, nugramdytos net akmeninės grindys. Tiesiog spindėjo. Palangės baltai išdažytos, mediniai rąstai šviežiai nutepti salsvai kvepiančiu laku.

Iš vonios kambario buvo dingę jo skutimosi reikmenys. Iš jo miegamojo spintos buvo paimti jo naujieji drabužiai. Jo paveikslėliai ir plakatai iš laikraščių bei žurnalų buvo nukabinėti nuo sienų; nulupta net lipni juosta ir „Blu-Tack" smeigtukai. Nebebuvo ir radijo. Visame name jo anei pėdsako. Tarytum jo čia niekada nė būti nebuvo. Viriausi virtuvėje arbatą, kai pastebėjau, kad iškaba

ant sienos virš „Agos“ – „Ne vien duona žmogus gyvas“ – taip pat dingusi. Beliko tik nusijuokti. Keturi varžtai, kuriais ji buvo prisukta, mėtėsi alaus stiklinėje ant džiovyklos drauge su atsuktuvu, kuriuo jis tikriausiai pasinaudojo.

Visą rytą laukiau prie telefono, manydamas, kad jis gali suskambėti. Bet jis nesuskambėjo. Prieš pat pusiaudienį buvau išėjęs į sodą paberti razinų strazdams, kai man pasirodė, kad jį išgirdau. Nubėgau į namą, bet tai buvo tik kažkoks studentas, siūlantis užsiprenumeruoti žurnalą.

Apie pietų metą nuvažiavau į ligoninę pažiūrėti tavęs, pasitikrinęs, ar tikrai pasiėmiau savo mobiliųjį. Procedūra praėjo geriau, nei specialistas ir chirurgas tikėjosi. Jie manė, kad tu gali atsigauti. Jie taip manė jau kelias dienas. Atsigauti. Bet netrukus jie vėl liovėsi taip manyti. Kai šį rytą pamačiau tave palatoje, atrodei dar blyškesnė ir liesesnė, negu tomis dienomis po operacijos. Dabar tavo svoris nukrito iki mažiau nei septynių stonų. Aš vargiai begaliu žiūrėti į tavo rankas.

Be jo namas atrodė negyvas ir beprasmiškai tuščias. Vidury nakties aš dažnai pabusdavau ir pasijusdavau besiklausąs, ar neišgirsiu televizoriaus ar radijo garsų, jo pakriko, vaikiško švilpiniavimo, jo žingsnių aido ant laiptų. Bet buvo vien tyla. Kartais tomis naktimis pagaudavau save įsivaizduojąs jį ir jo draugę kartu su jųdviejų vaiku. Ar jis papasakos jai, ką buvau jam padaręs? Ką ji atsakys? Ar dar kada nors jį pamatysiu?

Pirmadienį, spalio dešimtosios vakarą, ganėtinai vėlai grįžau iš ligoninės ir nuėjau tiesiai į lovą. Telefonas suskambo apie antrą ryto. Iš pradžių pamaniau, kad tai gali būti dėl tavęs. Bet kai atsiliepiau, niekas nekalbėjo. Atsisėdau ant lovos ir smarkiai prispaudžiau prie ausies ragelį. Dar kelis kartus ištariau alio, o paskui pasakiau savo vardą, bet vis tiek nebuvo jokio atsakymo. „Prašau, kalbėkit su manimi“, – pasakiau. Pasigirdo silpnas trukčiojantis lyg radijo bangų garsas, paskui traškantis ūžesys. Nenorėjau padėti ragelio. Tada man pasirodė, kad girdžiu eismo gaudesį, bet tik vos vos ir galbūt duslius roko muzikos garsus. Nepadė-

jau ragelio kelias minutes. Buvau tikras, kad protarpiais girdžiu, kaip suklaksi į aparatą įmetama vis nauja moneta. Po kurio laiko neabejojau, kad girdžiu kvėpavimą. Dar kartą pasakiau alio ir paklausiau, kas čia. Nieko.

„Ar tai tu, sūnau?“ – paklausiau.

Linija spragtelėjo, supypsėjo ir išsijungė.

Atsiguliau ir pamėginau vėl užmigti. Po kelių minučių telefonas vėl suskambo.

„Pone Svyni?“

„Taip.“

„Čia jūsų draugas.“

„Mano draugas?“

„Taaip. Ne per seniausiai buvome susitikę. Liepos mėnesį tai buvo. Vieną vakarą užsukome į pajūrį. Į Brėjų.“

Iš lėto atsisėdau. „Šyhanas?“

Minutėlę tyla. „Manau, gerai žinote, kas esu.“

„Kur tu?“

Girdėjau, kaip sienose vikriai brazda pelės. „Negaliu jums šito pasakyti. Aš netoli.“

„Ar ką nors žinai apie Kviną?“

„Žinau apie jį daug, taaip.“

Atrodė, tarsi per palėpę viršum manęs praūžė vėjo gūsis. „Jis prisivirė didelių nemalonumų su kai kuriais žmonėmis. Buvau paprašytas tuo pasirūpinti. Ar galite minutėlę palaukti?“

„Taip.“

Girdėjau, kaip jis su kažkuo šnabždasi, kojų kaukšėjimą į medį, vyro balsą, kurio nepažinau, sušnypštusį žodį „Ne“, aštrų garsą, kuris nuskambėjo taip, it užsitrenktų langas.

„Atsiprašau, pone Svyni. Mes kalbėjomės apie Kviną.“

„Girdėjau, kad jis išvyko į Angliją.“

„Ne, neišvyko.“

„Tai kurgi jis?“

Linija vėl sutraškėjo. „Jis arčiau, nei manote.“

„Ar jis pakliuvo į bėdą?“

„Galima ir taip sakyti, taaip."

Vėl šnabždesiai ir žingsniai. „Ar galiu jam kuo nors padėti?"

Gilus atodūsis. „Ne, negalite, pone Svyni. Man labai gaila. Dabar jau viskuo pasirūpinta."

„Pasirūpinta?"

„Taaip."

„Gal galėtum bent pasakyti, kur jis yra?"

„Išeikite į kiemo sodą, – pasakė jis. – Pasiimkite su savimi mobilųjį. Paskambinsiu jums po minutėlės."

„Į sodą?"

„Tik žiūrėkit, pasiimkit savo mobilųjį."

„Iš kur žinote, kad turiu mobilų?"

„Pone Svyni, aš tikrai neturiu šitiek siaubingai daug laiko."

„Ar duoti savo numerį?"

„Mes jau žinome numerį. Tiesiog eikite. Judinkitės."

Išlipau iš lovos, įsispyriau į šlepetes, užsimečiau ant pižamos seną lietpaltį. Kai išėjau pro kiemo duris, smarkiai lijo. Naktis buvo gildančiai šalta, labai tamsi. Akimirką negalėjau nieko įžiūrėti, tik šešėlius. Pamenu, kaip virš galinės sienos stūgavo vėjas. Siūbavo medžių viršūnės. Ant arklidės stogo kaukė ir dejuodamas dundėjo krosnies kaminas. Nulipau šlapiais laipteliais. Nuėjau tolyn, į sodą.

Įsižiebė automatinė lempa.

Jis buvo atsišliejęs nugara į obelį, nuogas, tik su glaudėmis ir treningo kelnėmis, kurios buvo nusmauktos jam ant šlaunų, rankos surištos už nugaros aplink kamieną. Galvą labai žemai nusvarinęs į vieną pusę. Sulinkusiomis ir susisukusiomis į groteskišką raizginį kojomis. Artėdamas pamačiau dideles kraujo dėmes ant baltos krūtinės odos. Mažutė liepsnelė tupėjo ant jo kaulėto peties, kutinėdamasi sparnelius. Akimirką ji žiūrėjo į mane, o paskui pakilo ir purptelėjo namo linkui. Kai kilstelėjau jo galvą, iš sudaužytos burnos kliustelėjo plona pavandenijusio kraujo srovelė. Iš nosies likusi šlapia raudona masė. Vidury kaktos maža juoda skylutė.

Pajutau, kad akyse susitvenkė ašaros, kai pradėjau atrišinėti jo šaltas it ledas rankas. Riešai buvo nutrinti virvių, krumpliai ir pirštų galiukai apkepę sukrešėjusiu krauju. Jis tarsi nusviro man į glėbį, o paskui nuslydo mano kūnu, sprandas suglebęs, sužalotos rankos nukarusios, sulaužyta purvina lėlė.

Kišenėje suskambėjo mobilusis. Atsargiai paguldžiau jį į šlapią žolę. Taip verkiau, kad vargiai įstengiau kalbėti.

„Jūs dabar kiemo sode, pone Svyni, ar ne?"

„Taip."

Minutėlę tylu. Nuvytusių lapų šiugždesys. Plazdėjimas šakose.

„Paklausykit, man labai gaila, pone Svyni. Buvau paprašytas tuo pasirūpinti."

„Ar pirma šitaip turėjai su juo pasielgti?"

„Taaip. Turėjome išgauti tam tikros informacijos. Man labai gaila. Iš tikrųjų negaliu jums visko pasakoti."

„Tau gaila?"

Kostelėjo. „Na, tiesą sakant, aš jį mėgau. Visuomet dėjosi smarkuoliu. Kietas mažas šiknius. Bet jis nebuvo blogiausias. Tik galiausiai iškrito iš savo lygos."

„Kaip tu galėjai šitaip su juo pasielgti? Kodėl vėl atgabenai jį čionai?"

„Dabar turiu eiti, – pasakė jis. – Tačiau man liepė šį tą jums pasakyti."

„Ką?"

„Man liepta pasakyti, kad jeigu bent žodeliu prasitarsite, pone Svyni, jų, dviejų jūsų anūkų, laukia toks pat galas ir dar baisesnis. Ar suprantate mane?"

„Taip."

„Tikrai?"

„Aš suprantu, taip."

„Tada gerai, pone Svyni. Laikykitės. Dabar atsisveikinu su jumis. Ir dar kartą – man labai gaila."

Dvidešimt pirmas skyrius

Sekmadienis 1994 m. lapkričio 27 d.

Ir jeigu tik kaip nors galėčiau pasiekti tą tamsią karalystę, kurioje tu dabar esi, tuomet leisk man pasakyti tau paskutinį dalyką. Dalyką, kurį kiekvienas tėvas bent kartą turėtų pasakyti. Negaliu prisiminti, ar esu tau kada nors sakęs, kad buvai mylima, kad išgelbėjai man gyvybę, kad praskaidrinai tamsiausias dienas bejėgiško švento džiaugsmo akimirkomis, kad nenusipelniau tavęs, kad tavo buvimas palaimino mano gyvenimą. Paprasčiausiai, kad mylėjau tave. Tai buvo tiesa tada. Kad ir kaip būtų, dabar tai dar didesnė tiesa.

Jei vieną gražią dieną tau teks skaityti šiuos žodžius, dabar, kai jie artėja į pabaigą, nėra jokios abejonės, kad norėsi sužinoti, kodėl nesilioviau guldęs jų ant popieriaus, nors nežinojau, ar tu kada nors pabusi, kad juos perskaitytum. Atsakymų neturiu, tokia yra tiesa. Apie tai ir pats mąsčiau. Galbūt todėl, kad negalėjau – nenorėjau – patikėti tuo, kas tau atsitiko. Kartais net dabar pamatęs gatvėje tavo amžiaus merginą būnu tikras, kad tai tu. Neseniai vieną vakarą, labai vėlai, kai buvau išvykęs į kelionę, sustojau prie telefono būdelės priešais benzino kolonėlę prie pat Kinegedo ir paskambinau į Glen Bolkeną bemaž tikėdamasis, kad tu atsiliepsi. Ko gero, išstovėjau ten visas penkias minutes, klausydamasis telefono signalų, sunkvežimiams ir automobiliams dundant pro šalį per lietų. Nežinau, kodėl taip pasielgiau, lygiai taip pat, kaip nežinau, kodėl visa tai tęsiau. Galbūt todėl, kad norėjau baigti, ką pradėjęs, bent kartą gyvenime būti ištikimas kokiam nors nedideliam svarbiam dalykui. Ištesėti bent vieną pažadą.

Niekas niekada nepamatys šių žodžių, tik tu. Taip sutvarkiau,

kad visa, kas prirašyta tarp šių viršelių, būtų padėta į saugią vietą, kurion tik tu galėsi patekti. Vienintelė išimtis – Lizi, bet tai bus dar labai negreitai, aš pažadu, kad šių puslapių niekas nepamatys. Tačiau keista, jog kartais manau, kad tu jau gali juos matyti. Vėliais vakarais čia sėdėdamas ir rašydamas jaučiu, kad tu taip arti. Kartais jaučiu, kad čia, mažajame kambaryje, tu iš tikrųjų esi su manimi ir žvelgi man per petį. Argi tai ne keista?

Šį rytą užsukau į kleboniją Šonio, kaip sutarta, ir nuvežiau jį į oro uostą. Turėjome išvykti ganėtinai anksti ir pasukti keliu per mokamą tiltą, nes šiais laikais eismas Dubline toks siaubingas net sekmadienį. Greičiausiai taip yra todėl, kad šalis klestėte klesti; kaskart, kai Airija gyvena gerus laikus, nukakti iš vieno miesto pakraščio į kitą prireikia visos amžinybės. Kai atvažiavome, du jauni, drauge su juo keliavę kunigai jau laukė laukiamojoje salėje. Jis mane pristatė. Vargiai galėjau patikėti, kad jie – kunigai. Turėjo fluorescencines kuprines, buvo madingai apsikirpę, vilkėjo trumparankoviais marškinėliais su roko grupių pavadinimais. Vienas dėvėjo beisbolo kepuraitę su užrašu „Byvis ir Tešlagalvis!"

Skrydis buvo atidėtas, pranešė jie mums, dėl grėsmės saugumui Maskvos oro uoste. Užlipome laiptais į valgyklą, visiems paėmiau kavos ir po kepsnio lėkštę. Kunigas su beisbolo kepuraite atsiprašė, sakė nieko nenorįs įžeisti, bet negalįs valgyti kiaulienos ir dešrelių, nes esąs vegetaras. Šonis nusijuokė. „Pamatysime, koks tu vegetaras, Naelai, kai nusigausime ten. Žinai, ką aš tau pasakysiu: šeši mėnesiai San Chuane, ir tu nusigrauši savo paties galvą."

Jis pasisuko į mane ir išsišiepė. „Tas jaunimas šiais laikais, Bili. Kaip Jėzų myliu, jie tokie idealistai."

Kurį laiką pasišnekučiavome apie tai, kiek truks skrydis, jų laukė ilga sunki kelionė. Iki Šenono, kelias valandas laukti susisiekimo su Kubos „Aeroflotu" ir tada rytoj naktį į Nikaragvą. Iš Managvos džipu į kažkokį mažytį Pietų pasienio miestelį, nuo ten garlaiviu iki galutinio kelionės tikslo – Miskito indėnų kaimelio atogrąžų miškų glūdumoje. Šonis pasakė, kad ten atkakę jie visi jausis dešimčia metų pasenę.

Prisėdome ir dar kokią valandžiukę pasišnekučiavome. Tada per garsiakalbius buvo paskelbta, kad keleiviai kviečiami į reisą. Palydėjau juos iki išvykimo vartų, abiem jaunesniesiems paspaudžiau rankas ir palinkėjau sėkmės. Šonis padėjo savo krepšį ant platformos ir apkabino mane.

„Rūpinkis savimi, Liemai, – pasakė jis. – Dar pasimatysim. Laikykis, ką?"

Kai jie perėjo rentgeno aparatą, užlipau laiptais ir išėjau į balkoną. Vėjas čaižė man veidą ir žėrė į akis dulkes. Po kelių minučių visus tris pamačiau einančius asfaltuotu taku į lėktuvą ir pakylančius trapu. Durys užsidarė ir trapas nuvažiavo. Stebėjau, kaip lėktuvas išriedėjo į priekį ir pasileido pakilimo taku. Jis labai stačiai pakilo į orą, ant sparnų sužybsėjo lemputės, varikliai paleido baltų garų juostas. Stovėjau, kol švieselės visiškai išnyko iš akių.

Po dešimties minučių jau sumokėjau į automatą už automobilio stovėjimą, meile, ir pasukau eskalatoriaus link, kai išvydau tavo veidą. Iš pradžių negalėjau tuo patikėti. Priėjau arčiau. Ant sienos priešais mane buvo didelis įrėmintas apšviestas plakatas su grupės studentų nuotrauka, visi stovi prie ežeriuko Dublino universiteto miestelyje su plokščiomis keturkampėmis kepuraitėmis. „Sveiki atvykę į Airijos Respubliką, – skelbė šūkis, – Europos lygio verslo šalį." Tu stovėjai toli kairiame būrio pakraštyje, pakreipusi galvą į vieną šoną. Rankas buvai susidėjusi ant klubų ir šypsojaisi. Greta tavęs Dominikas, apkabinęs tavo pečius. Tokia panaši į savo motiną. Tai buvo pats nuostabiausias dalykas.

Kai grįžau namo, priešais namą manęs laukė Franklinas, Lizi ir dvynukai. Konalas su Erina turėjo savo kibiriukus bei kastuvėlius ir norėjo, kad nusivesčiau juos į Kilainio paplūdimį. Mėginau paaiškinti, kad šiandien per šalta; visai ne, sakė jie, šiuo metų laiku jie visuomet einą į paplūdimį. Australijoje – taip, pasakiau. Bet ne Airijoje. Atrodė, kad Konalas tuojau apsipils ašaromis.

Pasakiau gerai, bet pirmiausia išgersime po puodelį kavos. Suėjome vidun ir susėdome prie virtuvės stalo. Lizi pripylė virdulį ir pastatė jį ant „Agos". Ji taip įgudusiai ir automatiškai sukiojosi po

virtuvę, jog, atrodė, niekuomet nė nebuvo šio namo palikusi. Franklinas išsitraukė rašiklį bei užrašų bloknotą ir ėmė kažką keverzoti. Po kurio laiko pastebėjau, kad Erina į mane spokso.

„Ar tu Svynis?“ – norėjo sužinoti ji.

„Taip, meile. Taip pat ir tavo mama.“

„O aš?“

„Na, ko gero, irgi, taip. Jei nori.“

„O tėtis?“

„Ne. Tėtis ne.“

Padaviau jai obuolį. Ji atlapojo kiemo duris ir pasileido į sodą. Lizi norėjo pulti iš paskos, bet pasakiau, kad paliktų ją ramybėje, jai ten nieko neatsitiks.

Po kelių minučių išėjau su puodeliu karšto šokolado. Dabar ten yra nauja gėlių lysvė prie pat tos beformės senos drebulės. Ji puikiai pavyko, turiu pasakyti. Bet, žinoma, iki pavasario ten niekas neužaugs.

Erina sėdėjo po obelimi mosuodama ore savo plastmasiniu kastuvėliu. Kai pamatė mane artinantis, stryktelėjo ant kojų, ištiesė rankas ir pasileido tekina aplink kamieną, čiauškėdama su nežabotu džiugesiu. Staiga apsvaigusi sustojo ir svirduliuodama parodė į šakas.

„*Svy*-ni“, – suburkavo ji.

Nuėjau per sodą mėgindamas susigaudyti, ką ji rodo. Bet kai pažvelgiau aukštyn, visiškai nieko nepamačiau, tik ilgas susivijusias šakas, tamsias it juodi nėriniai dangaus fone. Kol aš spoksojau, ji nukurnėjo šalin ir tiesiai į naująją gėlių lysvę.

Labai skubiai iš ten ją ištraukiau. Juk galų gale mes nenorėtume, kad ji ten kapstytųsi, tiesa, meile? Tai nebūtų labai puiki mintis. Sujaukti ką tik pasodintus augalus niekada nėra gera mintis. Kenkia šaknims. Bet koks sodininkas tą patvirtins.

Turėsiu priminti statybininkams, kai jie sugrįš, kad nesiartintų prie naujosios gėlių lysvės, nieku gyvu nesiartintų.

Laikiau ją suspaudęs kelias akimirkas, kol rangėsi ir spurdėjo. Tada nusivedžiau už rankos prie paukštidės ir paaiškinau. Ji norė-

jo žinoti, kodėl viduje nėra paukščių. Pasakiau, kad dabar paukščiams būtų per daug šalta. Ji sugargaliavo ir spjovė į savo karštą šokoladą.

Man dingtelėjo, kad pastaruoju metu sodas tikrai baisiai netvarkingas. Mažumėlę pavaikštinėjau tiesiog žiūrinėdamas jo būklę. Taip, pievelė dabar graži. Bet jei ne tie susisukę ir aplaužyti augalai, tie keisti hibridai ir visur siaubingai susiraizgiusios piktžolės, tai galėtų būti puikus sodas, meile. Reikia sukasti ir išravėti. Tikrai, viską reikia pradėti iš naujo, reikia žmogaus su trupučiu vaizduotės.

Nes visi sodai turi savo istoriją, kaip kažkas kadaise yra man pasakęs, o visi sodininkai yra pasakoriai.

Nuėjau į arklidę ir suradau seną kastuvą, tiksliai toje vietoje, kur ir buvau palikęs. Ištraukiau jį ir nuspardžiau nuo geležies sukietėjusį rausvą purvą. Išsirinkau drėgnos žolės lopinėlį, tiesiog patraukusį akį, ir pradėjau kasti. Erina supylė savo karštą šokoladą į duobelę ir sukikeno.

O žemė šiandien buvo tokia minkšta, nors jau atėjo žiema. Atėjo ir seniai praėjo tavo gimtadienis. Rytais jūra Sendikouve [illegible]nė. Naktys ilgesnės ir tamsesnės. Žemaūgiame alksnyje apsigyveno dagilėliai, kikiliai – eglėje. Danguje pasirodė žiemos žvaigždės. Netrukus vėl bus Kalėdos.

Gera buvo jausti kastuvą, tvirtai laikyti jį rankose. Nepaisant šaltuko, visai netrukus mane išpylė prakaitas. Nusivilkau megztinį ir padaviau Erinai. Ji pakabino jį ant arklidės durų bumbulo, klupinėdama grįžo prie manęs, šleptelėjo ant kelių ir įbedė savo plastmasinį kastuvėlį į supurentą molį prie mano kojų.

Vienaragis. Vežėjas. Heraklis. Pegasas.

Grįžau prie darbo, kastuvu raikydamas mulčiuotą žemę, prie manęs spengiančioje tyloje kapstėsi vaikas.

Padėka

Širdingai dėkoju savo šeimai ir Anne-Marie Casey, savo agentams Carole Blake ir Conradui Williamsui, Isobel Dixon ir visiems Blake'o Friedmanno literatūros agentūros darbuotojams, savo redaktoriui Geoffui Mulliganui, Peteriui Mullanui, Moirin Ni Moynihan ir Mary Ellen Ring, kantriai aiškinusiems Airijos teismo procedūras ir teisės aspektus (bet kokios klaidos ar iškraipymai, žinoma, yra mano), Johnui McDermottui iš Airijos piliečių laisvių tarybos už tolesnius patarimus bendraisiais Airijos juridinių teisių klausimais, Michaelui Paului Gallagheriui ir dar kartą Bernardui bei Mary Laughlin iš Tyrone Guthrie centro Annaghmakerringe, Monaghan apygardoje, kur dalis šio romano buvo parašyta.

CHARIBDĖS IŠLEISTOS

Naujo romano

SERIJOS KNYGOS

Erik Fosnes Hansen *Psalmė kelionės pabaigoje*
Julia Kristeva *Apsėdimai*
Birutė Mackonytė *Lošimas septyniais laikrodžiais*
Andrea De Carlo *Meilės arka*
Alessandro Baricco *Novečentas*
Donna Leon *Mirtis La Fenice teatre*
Christopher Brookmyre *Vienas beveik bjaurus rytas*
Anne Michaels *Atmintis bėglė*
Joseph O'Connor *Pardavėjas*

PLANUOJAMOS IŠLEISTI

Deima Kelias & Karolis Jankus *Blinda. Kartą laukinėje Lietuvoje*
Martin Suter *Mažas pasaulis*
Donna Leon *Mirtis svetimame krašte*

Joseph O'Connor
pardavėjas

Josephas O'Connoras gimė Dubline 1963 m. Jis yra daugelio knygų – viena jų *Kaubojai ir indėnai* (*Cowboys and Indians*) pristatyta *Whitbread* premijai – ir dviejų pjesių autorius. Rašytojas – nuostabus pasakotojas, preciziško aiškumo stiliumi primenantis Tobiasą Wolffą ar Robertą Stone'ą. Josepho O'Connoro gebėjimas įlįsti į kito žmogaus kailį ir ta jėga, kuria jis valdo pasakojimą, tik patvirtina, kad šis autorius priklauso geriausių Airijos rašytojų rangui...

Pagrindinis romano *Pardavėjas* veikėjas Bilis Svynis savo dukrai Meivei rašo laišką išpažintį, kurios ji galbūt niekada neperskaitys. Po degalinės užpuolimo Meivė komos būklės guli ligoninėje... Tai pagaunantis pasakojimas apie spąstus, į kuriuos pakliūva kerštaujantis žmogus, negailestinga nuopolio ir pakilimo istorija.
Iki šiol geriausias Josepho O'Connoro kūrinys *Pardavėjas* Vakaruose labiau skaitomas vyrų. Tai gana retas reiškinys.

Beveik tobula... prikaustys jus prie kėdės... švelnu ir pakankamai stipru, kad suminkštintų ir kiečiausią širdį bei išspaustų ašaras iš sausiausių akių... Pasakojimas toks užburiantis ir įtikinamas, kad ties 200-uoju puslapiu, dar 200 likus, atmesite visus kvietimus, kad galėtumėte pasilikti namuose ir skaityti.
LITERARY REVIEW

Humoras niūrus, veiksmas greitas, aplinka tokia reali...
IRELAND ON SUNDAY

Intriguojantis šiuolaikiškas pasakojimas...
O'Connoras kaskart vis labiau priartėja prie meilės ir neapykantos paslapties.
IMAGE

ISBN 9986-745-40-3